

**ISSN : 2651-2009(Online) วารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

**ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
ROI ET CAMPUS**

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)
Vol. 12 No. 2 (JULY-DECEMBER 2023)

**M
B
U
R
E
C**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ACADEMIC JOURNAL OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS

ISSN : 2651-2009 (ONLINE)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)

Vol. 12 No. 2 (July–December 2023)

ปรัชญาวารสาร : การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมแห่งความพอเพียงที่ยั่งยืน

(Research for Sustainable Development of a Sufficiency Society)

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศีลศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และความเจริญก้าวหน้า ในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

- **The main objectives of the journal**

1. To promote and publicize the academic and research works on Buddhism, Philosophy, Education, Political Science, Public Administration and interdisciplinary studies of the Humanities.
2. To be the forum for exchanging knowledge and views concerning the research methodology and the research infrastructure in the field of Buddhist studies and social sciences in order to cope with the educational quality assurance.
3. To promote innovation and develop the quality of the research on the fields that are helpful to national development.

- **เจ้าของ**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียบเมือง ตำบลดงลาน

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

45000

โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076

โทรสาร 0-4351-4618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail : Journalmburec@gmail.com

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

- **Owner**

Mahamakut Buddhist University

Roi Et Campus

By-Pass Rd., Donglan Sub-District,

Muang District, Roi Et Province

45000, Thailand.

Tel. +66-43-518364 +66-43-516076

Fax. +66-43-514618

www.rec.mbu.ac.th

E-mail : Journalmburec@gmail.com

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

- **ที่ปรึกษา**

พระพรหมวชิรโสภณ

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระราชพัชรญาณมุนี

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

ที่ปรึกษารองอธิการบดี

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

- **Advisers**

Ven. Phra Brahmavajirasobhon

The Founder of MBU Roi Et Campus

Ven. Phra Rajabajrayanmuni

Patronage Advisor of MBU Roi Et Campus

Ven. Phra Thepwachiraivimol, Dr.

Assistant Vice Rector

Ven. Phra Thepvajramedhi, Asst. Prof. Dr.

MBU Rector

Ven. Phrametheewatcharaporn, Assoc. Prof.

Dr. Vice Rector, MBU Roi Et Campus

- **บรรณาธิการ**

ดร.บรรจง ลาวัณย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- **Editor**

Dr. Banjong Lawalee

Mahamakut Buddhist University

- **กองบรรณาธิการ**

พระศิลาศักดิ์ สุเมธ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศ.ดร. ประยงค์ แสนบุราณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- **Editorial Staffs**

Ven. Phrasilasak Sumetho, Dr.

Mahamakut Buddhist University

Prof. Dr. Prayong Saenburan

Mahamakut Buddhist University

Ven. Phrakhruvijitpanyaporn, Asst. Prof. Dr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

รศ.ดร.อุทัย ภิรมย์รัตน์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.บดินทร์ รัชมีเทศ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ธวัช หอมทวนลม
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เอนก ศิลปนิลมาลย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ มะลิซ้อน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ไพรัช พันชมภู
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Assoc. Prof. Dr. Uthai Piromruen
Ramkhamhaeng University
Assoc. Prof. Dr. Bodin Rasmithes
Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphoom
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Sarisak Sunthornjai
Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Yuphaphorn Yubhas
Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Thavaj Homthuanlom
Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Phasakorn Dokchan
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Anek Silpanilaman
Mahamakut Buddhist University
Asst. Prof. Dr. Chareonchai Chonpairote
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Homhual Buarapha
KhonKaen University
Asst. Prof. Dr. Somkiat Kiatchareon
Rajabhat Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Natthapong Malison
Phranakhon Rajabhat University
Dr. Pairat Phuenchomphoo
Mahamakut Buddhist University

- ฝ่ายคอมพิวเตอร์และการพิมพ์
 ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี
 นางสุดารัตน์ มณีนิล

- Computer & Print
 Dr.Theeraphat Thinsaendee
 Mrs.Sudarat Maneenil

- สมาชิกสัมพันธ์
นางสาวสารีทิพย์ วงสุเพ็ง
- ฝ่ายจัดทำ
พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.
ดร.ประพิศ โบราณมูล
ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี
- ออกแบบปก
นายกฤษณ์ย์ รัตแสนศรี
นายฉัตรชัย ชมชาวี
- กำหนดเผยแพร่
ปีละ 2 ฉบับ
(มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
- Subscriber Relations
Ms.Sareetip Wongsupheng
- Producing Section
Ven. Phramaha Sakol Subharamedhi, Dr.
Dr.Prapit Boranmoon
Dr.Vimolporn Suwansaenthawee
- Cover designed
Mr.Kritsanai Ratsaensee
Mr.Chatchai Chomcharee
- Period of issue
Two volumes per year
(January-June and July-December)

*ผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นบทความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

*การนำผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถ Download ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> พร้อมระบุว่าได้รับความเอื้อเฟื้อจากวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*The onus of the research and academic articles published in this journal is on the contributor. Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus is unnecessary to agree with.

*To quote a passage of the research and academic articles in the journal of dissemination, please be specified that ‘With the compliments of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus’.

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566) เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสารขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ISSN : 2651-2009 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI) โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU>

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ดร.บรรจง ลาวัณย์

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
บทความวิจัย(Research Articles)	
กุศลธรรม: อุปลักษณเชิงมนนทศนที่สะท้อนผ่านมุมมองของพระพรหมคุณาภรณ์ (KUSALA DHARMA: CONCEPTUAL METAPHOR THROUGH A PERSPECTIVE OF PHRA BRAHMAGUNABHORN)	
กฤษฎา ศรีน้ำคำ, มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์.....	1
การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น (THE COSTUME DESIGNSN FOR THE MORLAMWATKHONKAEN'S DANCERS)	
วสันต์ ไตรรัตน์รังษี, อรุณารมย์ จันทมาลา.....	14
ฉุยฉายนางมณี : กลวิธีการแสดงของบุญนาค ทรพรทรรณนท (CHUICHAI NANGMANEE : PERFORMANCE TECHNIQUE OF BOONNAK THANTARANON)	
กานต์ธิดา พึ่งโพธิ์, อรุณารมย์ จันทมาลา.....	27
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ของลูกค้าบริษัท เอเชียเสริมกิจลีสซิง จำกัด (มหาชน) (CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE REPURCHASE OF CAR HIRE PURCHASE SERVICE OF THE CUSTOMERS AT ASIA SERMKIJ LEASING PUBLIC COMPANY LIMITED)	
ชัยภัทร ทศนเอกจิต, เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต.....	38
ผลกระทบของการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการคุณภาพโดยรวม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานที่มีต่อประสิทธิผลของบริษัท ผลิตภัณฑ์ส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี (EFFECT OF EMPLOYEE PERCEPTION OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP, TOTAL QUALITY MANAGEMENT AND KNOWLEDGE SHARING TOWARDS ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS OF AN ELECTRONIC COMPONENTS MANUFACTURING COMPANY IN PATHUM THANI PROVINCE)	
อรพิมล ทศนเอกจิต, ชวนชื่น อัคระวงนิษฐา.....	51
การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (THE CURRICULUM DEVELOPMENT FOR ENHANCING CREATIVE THINKING BY USING STEAM EDUCATION IN SCIENCE AND TECHNOLOGY SUBJECT FOR GRADE 2 STUDENTS)	
ปริญญช เปลวทอง, เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์.....	64

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพุทธ 5 ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด (GUIDANCE TO DEVELOP THE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE BAHUSSUTA 5 OF MORAL TEACHING MONKS IN PRIMARY SCHOOLS UNDER ROI-ET OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA) พระสายสิทธิ์ สารโท (สิทธิโท).....	75
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENTS ON TYPES AND FUNCTIONS OF WORDS IN SENTENCES OF GRADE 6 STUDENTS BY USING INQUIRY PROCESS MODEL) พิมพ์ธิดา จุระยา, พินโย พรหมเมือง.....	88
การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION BASED ON CONSTRUCTIVISM OF GRADE 3 STUDENTS) นิศารัตน์ สนขุนทด, พินโย พรหมเมือง.....	97
การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ การแสดงบทบาทสมมติ (THE DEVELOPMENT OF ENGLISH SPEAKING SKILLS OF GRADE FOUR STUDENTS BY THE ROLE PLAY TECHNIQUE) ดิลก ชิงชนะ, พินโย พรหมเมือง.....	110
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการ เรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 (DEVELOPMENT A PROGRAM TO ENHANCE TEACHER'S INNOVATIVE AND TECHNOLOGIES DESIGN FOR LEARNING OF SCHOOL UNDER THE OFFICE OF CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) วงศ์ธร วีระณรงค์, ธัชชัย จิตรนันท์.....	120
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ (DEVELOPMENT OF PROGRAM TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN) ไวยวิทย์ มุลทรัพย์, บุญชม ศรีสะอาด.....	132

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของครู (PSYCHO-SOCIAL CAUSAL FACTORS OF TEACHERS' WORK LIFE QUALITY) นพรัตน์ ป้อมเชียงพัง, นพรัตน์ ป้อมเชียงพัง, โกศล มีคุณ.....	144
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารสำหรับครูสังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (THE DEVELOPMENT PROGRAM OF ENHANCE TEACHER COMPETENCY ON ENGLISH COMMUNICATION LEARNING MANAGEMENT FOR THE SCHOOL OF WELFARE EDUCATION IN THE NORTHEAST OF THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION BUREAU) เอมอมร สายคำสิง, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ.....	157
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 (DEVELOPING A PROGRAM TO ENHANCE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 6) พัทธรักษา หาญประชุม, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ.....	170
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (GUIDELINES FOR DEVELOPING THE LEADERSHIP BEHAVIOR OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) สุรุฒิ สุขบัติ, พชรวิทย์ จันทร์ศิริ.....	184
การประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศ ของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม (AN EVALUATION OF PROMOTING AND DEVELOPING PENCAK SILAT SKILLS PROJECT TO THE EXCELLENCE OF STUDENTS IN SOMDETPITTAYAKOM SCHOOL) ภูมิศักดิ์ แสนกันยา.....	199

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 (COMPETENCIES OF SCHOOL PRINCIPALS AFFECTING TEACHING EFFICIENCY OF TEACHERS UNDER YASOTHON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2) พิชิต ทาริชัย, ธันยาภรณ์ นวลสิงห์.....	210
การพัฒนาแบบบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม (THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM MANAGEMENT USING THE SOMDETPIT MODEL TO IMPROVE STUDENT QUALITY IN SOMDETPITTAYAKOM SCHOOL) ภูมิศักดิ์ แสนกันยา.....	222
การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมอง เป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 (THE DEVELOPING OF WRITING SKILLS IN THE SPELLING SECTION BY PROVIDING BRAIN-BASED LEARNING (BBL) FOR STUDENTS WITH LEARNING DISABILITIES GRADE 2) กัลยา ประเสริฐสังข์, ประสงค์ สายหงษ์.....	235
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 (THE DEVELOPING OF PROBLEM-BASED LEARNING IN ECONOMICS OF STUDENTS IN MATHAYOMSUKSA 4) ภาณุรุจ บุรินอก, วิทยา วรพันธุ์.....	247
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 (FACTORS AFFECTING ENGLISH TEACHING QUALITY IN THE VIEW OF ENGLISH TEACHERS IN THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) ธนพล พรหมโอภา, ศักดิ์ชัย นิธิญทวิ.....	259

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา (GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATOR DEVELOPMENT BASED ON EDUCATIONAL TECHNOLOGY STANDARD UNDER ROI ET SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) วัชรพงษ์ ธงชัย, จำเนียร พลหาญ.....	272
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 (FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF DUAL EDUCATION ADMINISTRATION IN THE VIEW OF TEACHERS IN THE SACONDRARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2) ธรินทร์ญา วะสุวรรณ, ศักดิ์ชัย นิธิภูทิว.....	286
การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาพลันธุ์ (DEVELOPING GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION ACCORDING TO THE DEMING QUALITY CYCLE (PDCA) TOWARDSTHE EXCELLENCE OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN) วริยา สายสว่าง, บุญชม ศรีสะอาด.....	299
การสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย (THE HEALTHY ENCOURAGEMENT IN ACCORDANCE WITH THE BUDDHIST GUIDELINE OF THE BUDDHIST MONKS IN PHONPHISAI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE) พระครูวินัยธร กรวิทย์ สุรบุญโญ (พรหมหิตร์).....	315
ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัย (EFFECTS OF USING CREATIVE DRAMATIC ACTIVITIES ON SELF-CONFIDENCE BEHAVIOR OF YOUNG CHILDREN) อารีรัตน์ อุปแก้ว, รุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา.....	327
การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมใน ความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE PARTICIPATORY STUDENT CARE SYSTEM IN THE NEW NORMAL FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS UBONRATCHATHANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) จักรภาพ รัตนวรรณ, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน.....	343

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ (DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN INNOVATION LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN) วารุณี กว้างขวาง, สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ.....	356
การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู (THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR SECONDARY SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA LOEI, NONG BUA LAMPHU) ชนมพรรษ เทียมดวงแข, ธัชชัย จิตรนันท์.....	369
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค (FACTORS AFFECTING CUSTOMERS' SELECTION OF ENVIRONMENTAL FRIENDLY PACKAGING) ศุภรดา เรืองกฤษ, ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร.....	383
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการ คิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (DEVELOPMENT OF INQUIRY-BASED LEARNING ACTIVITIES TO PROMOTE ANALYTICAL THINKING IN HEALTH EDUCATION COURSE FOR MATHAYOMSUKSA 5 STUDENTS) ขวัญศิริ แขวงเมือง, กัญญาวดี แสงงาม.....	394
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี (PARTICIPATION OF PEOPLE ON PERFORMANCE OF DEVELOPING PLAN FOR AGRICULTURE IN KHONG CHIAM SUB-DISTRICT OF KHONG CHIAM DISTRICT IN UBONRATCHATHANI PROVINCE) สุปัน สมสาร.....	406

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก (THE DEMOCRATIC MONARCHY POLITICAL ATTITUDES OF ARMY NON-COMMISSIONED OFFICER SCHOOL STUDENTS) ธวัช ไชยสิทธิ์, จิตภา ธีรศิริกุล, ชานูชัย จิตรเหล้าอาพร.....	421
นวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่มหาวิทยาลัยสีเขียว (INNOVATION IN FACILITY AND INFRASTRUCTURE MANAGEMENT (SI) TO UPGRADE CHAIYAPHUM RAJABHAT UNIVERSITY TO GREEN UNIVERSITY) ประมุข ศรีชัยวงษ์, วรเชษฐ์ แสงสีดา, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, ณัฐวุฒิ ทองหล่อ, สามารถ สิ้นทร.....	434
การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการโดยประยุกต์ใช้ปริเฉท และประโยชน์จากอัตภาควิเคราะห์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี (DEVELOPING ENGLISH SPEAKING SKILL FOR ACADEMIC PRESENTATION BASED ON GENRE BASED APPROACH FOR UNDER GRADUATE STUDENTS) สิริภรณ์ ทองมาก, อังคณา อ่อนธานี.....	444
สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (PERSONNEL ADMINISTRATION COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) ปวีณา สมโพธิ์, พรทิพา ชนะโยธา.....	460
การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิด รวบยอดของเด็กปฐมวัย (ENHANCING CONCEPTUAL THINKING ABILITY OF EARLY CHILDHOOD USING LOOSE PARTS PLAY ACTIVITIES) ไพลิน เจริญศรีทองกุล, พีระพร รัตนเกียรติ.....	474
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (TRANSFORMATION LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) มาตารักษ์ คำสอง, พรทิพา ชนะโยธา.....	487

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (CREATIVE LEADERSHIP BASED ON YONISOMANASIKARA OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)	
นันทวรรณ งามแสง, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์.....	498
การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การ บริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 (THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM USING PARTICIPATORY MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)	
พนิดา ศรีเสมอ, ธรินธร นามวรรณ.....	510
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ (THE DEVELOPMENT OF THE PROGRAMS TO ENHANCE A CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KALASIN)	
ภาสุณีย์ คำพันธ์, กาญจน์ เรืองมนตรี.....	525
วัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลือง บ้านปะอ่าว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี (THE POLITICAL CULTURE THAT AFFECTS THE STRENGTH OF THE BRASS PRODUCTION GROUP OF BAN PA AO, MUANG DISTRICT, AND THE GOAT FARMER'S COMMUNITY ENTERPRISE GROUP, BAN BUA THA, SAWANG WEERAWONG DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE)	
วรฤดี มูลสิน.....	540
การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดร้อยเอ็ด (DEVELOPMENT OF CURRICULUM ENHANCEMENT OF TEACHER COMPETENCY IN LEARNING MANAGEMENT FOR ENGLISH LISTENING AND SPEAKING SKILLS INTEGRATING ASEAN CONTENT UNDER ROI ET PROVINCIAL EDUCATION OFFICE)	
สุทัศน์ สังคะพันธ์.....	553

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนา ความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัย มหาสารคาม (ACTIVITY BASED LEARNING WITH KAHOOT FOR DEVELOPING VIETNAMESE VOCABULARY LEARNING ABILITY OF STUDENTS AT MAHASARAKHAM UNIVERSITY) ฮว่าย เหวียน ฐ, วรวิมล จำลองนาค, เวิน กาว ถิ ฮอง.....	567
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ สำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด (THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY USING TO LEARNING COMMUNITY PROFESSIONAL FOR ANUBAN TESABANMEUNG ROI-ET) ชนัญธิดา ไต้ะฌ.....	578
การพัฒนาแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี (THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATIVE AND MANAGING MODEL FORDEVELOPMENT OF THE INNOVATION OF LEARNERS IN DIGITAL PERIOD FOR PRIVATE INSTITUTIONS OF UDON THANI PROVINCE) อำนวย มีราคา.....	590
การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 (THE EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING MANAGEMENT ON THE VOCABULARIES WRITING SKILLS ACHIEVEMENTS OF GRADE 4 STUDENTS) ปริญญาภรณ์ กองแก้ว, วิทยา โยชิตะ.....	604
บทความวิชาการ (Academic Article)	
การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ: วิธีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (LOW CARBON TOURISM : ECO-FRIENDLY TOURISM) เมธิกา พ่วงแสง.....	615

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE GRASSROOTS ECONOMY THROUGH COMMUNITY ENTERPRISES FOR SOCIETY) สนุก สิงห์มาตร, พิกุล มีมานะ.....	628
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	643

กุศลธรรม: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านมุมมองของพระพรหมคุณาภรณ์*
KUSALA DHARMA: CONCEPTUAL METAPHOR THROUGH A PERSPECTIVE OF
PHRA BRAHMAGUNABHORN

กฤษฎา ศรีน้ำคำ¹, มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์²

Kritsada Srinamkam¹, Mudjalin Luksanawong²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : kidsadasrinamkam@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์ จาก www.book.watnyanaves.net ในหมวดธรรมนิพนธ์ที่ชาวพุทธควรรู้ จำนวน 46 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณ์จำนวนทั้งสิ้น 62 ถ้อยคำ สามารถจำแนกเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ 9 ประเภท โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่มีความโดดเด่นที่สุด คือ กุศลธรรม คือ การเดินทาง รองลงมา คือ กุศลธรรม คือ การปลดพันนาการ กุศลธรรม คือ การทำความสะอาด กุศลธรรม คือ การรักษาโรค กุศลธรรม คือ การกำจัดความมืด กุศลธรรม คือ การรับประทานอาหาร กุศลธรรม คือ การดับความร้อน กุศลธรรม คือ การทำสงคราม และน้อยที่สุด คือ กุศลธรรม คือ การเพาะปลูกพืช ซึ่งอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้ง 9 ประเภทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพระพรหมคุณาภรณ์มีมโนทัศน์หรือประสบการณ์เกี่ยวกับกุศลธรรมว่าเปรียบเสมือนกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 9 อย่างที่เกิดขึ้นใกล้ตัวในชีวิตประจำวันของมนุษย์

คำสำคัญ : 1. กุศลธรรม 2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ 3. ธรรมนิพนธ์

ABSTRACT

This article presents an analytic study on the metaphor expressions and conceptual metaphor of Kusala Dharma in the Buddhist writings, a set of the 46 recommended Buddhist writings for Buddhist, by Phra Brahmagunabhorn on a website: www.book.watnyanaves.net. The study outcome highlighted 62 metaphoric expressions that could be classified into 9 conceptual metaphors. The most distinguished ones were Kusala Dharma is Journey followed by Kusala Dharma is Liberation, Kusala Dharma is Cleaning, Kusala Dharma is Remedy, Kusala Dharma is Lighting], Kusala Dharma is Eating, Kusala Dharma is Heat Relief, and Kusala Dharma is War]; the least distinguished was Kusala Dharma is Planting. According to his personal concept or experience, Phra Brahmagunabhorn compared these 9 conceptual metaphors of Kusala to 9 types of activity or incident in human's daily life.

Keywords : 1. Kusala Dharma 2. Conceptual Metaphor 3. Buddhist Writings

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กุศล เป็นสิ่งที่มีความเป็นนามธรรม หมายถึง สภาพจิตใจที่ดีงามหรือสิ่งที่ทำให้จิตใจเกิดผลที่เป็นสุข (มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา, 2558) ส่วนคำว่า ธรรม เป็นคำที่มีความเป็นนามธรรมเช่นเดียวกัน ซึ่งท่านพุทธทาสได้อธิบายว่า คำว่าธรรมเพียงคำเดียวแต่มีความหมายได้ถึง 4 ความหมาย คือ หมายถึงตัวธรรมชาติ หมายถึงกฎแห่งธรรมชาติ หมายถึงหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำให้ถูกต้องตามกฎ และหมายรวมถึงผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ (สิริมา เชียงเขียวไว, 2556) จะเห็นว่าทั้งคำว่า กุศล และ ธรรม เป็นเรื่องที่คนทั่วไปเข้าใจและรับรู้ได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นมีความเป็นนามธรรมอีกทั้งยังเป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัว นอกจากนี้พระพรหมคุณาภรณ์ก็มองว่า ธรรมเป็นเรื่องที่ยากเพราะเมื่ออ้างอิงถึงหลักธรรมในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จะเห็นว่าในนั้นต่างมีหลักธรรมคำสอนจำนวนมาก แต่ละหลักธรรมคำสอนก็มีระดับของความลึกซึ้งแตกต่างกันและที่สำคัญขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละบุคคลด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555)

พระพรหมคุณาภรณ์ หรือเป็นที่รู้จักกันในนามว่า ป.อ.ปยุตฺโต เป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญ พร้อมทั้งยังได้รับการยอมรับทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านความรู้อย่างหลากหลายทั้งทางด้านพระพุทธศาสนาและความรอบรู้ทางวิชาการ ดังที่กาญจนา ตันโพธิ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า พระพรหมคุณาภรณ์เป็นพระภิกษุของไทยที่ถือได้ว่าเป็นยอดนักปราชญ์ของโลก ท่านเป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและมีความเป็นพหูสูต เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการประพันธ์งานเขียนที่มีชื่อเสียงอยู่จำนวนมากผลงานการประพันธ์ของท่านนั้นได้รับการยกย่องว่ามีความดีเด่นทางด้านเนื้อหาสาระ และที่สำคัญท่านยังมีความสามารถในการเลือกสรรภาษามาใช้ในงานประพันธ์ได้อย่างประณีตเพื่อสื่อความหมายให้ตรงกับแก่นของพระพุทธศาสนา อีกทั้งภาษาที่ใช้ยังมีความสละสลวยและดึงดูดความสนใจทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินควบคู่ไปกับการได้รับความรู้ในทางพระพุทธศาสนา

นอกจากท่านจะมีความสามารถตั้งข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว กาญจนา ตันโพธิ์ (2556) ยังกล่าวอีกว่า พระพรหมคุณาภรณ์มักอธิบายหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ โดยใช้ภาษาในลักษณะของการเชื่อมโยงและเปรียบเทียบเหตุการณ์หรือเรื่องราวใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ตีความได้ง่ายและชัดเจน ตลอดจนนำไปสู่ความเข้าใจในหลักธรรมต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งดังตัวอย่างข้อความในธรรมนิพนธ์ชวนคิด-พิจารณา ความว่า

กัลยาณมิตร จึงเป็นหลักธรรมสำคัญข้อแรก เป็นเหมือน แสงเงินแสงทอง ซึ่งเมื่อฉายขึ้นมาแล้วก็จะทำให้บุคคลได้เริ่มเห็นทางที่จะเดินอย่างถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2534)

จากตัวอย่าง “แสงเงินแสงทอง” หมายถึง แสงที่ปรากฏบนขอบฟ้าใกล้ยามใกล้จะรุ่งสว่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการกำจัดความมืด นำไปใช้ในการเปรียบเทียบให้เห็นถึงมโนทัศน์ของ “กัลยาณมิตร” ว่าเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ให้แสงสว่างคอยส่องทางให้หายมืดมน

จากการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่า พระพรหมคุณาภรณ์มีความสามารถในการใช้ภาษาในการเปรียบเทียบทำให้ผู้อ่านเห็นถึงจินตภาพและสามารถเข้าใจในเนื้อหาหลักธรรมซึ่งเดิมมองว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและซับซ้อนให้กลายเป็นเรื่องที่ง่ายยิ่งขึ้น ผนวกกับเนื้อหาในส่วนที่ผู้ศึกษาได้อ้างอิงจากกาญจนา ตันโพธิ์ ที่ได้กล่าวว่า นอกจากความสามารถด้านการใช้ภาษาในการเปรียบเทียบในรูปแบบดังกล่าวแล้ว พระพรหมคุณาภรณ์ยังมีความสามารถในการใช้ภาษาทางด้านการใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้ภาพพจน์ ซึ่งภาษาที่ท่านเลือกสรรมาใช้ล้วนมีความสละสลวยและประณีต ด้วยความน่าสนใจนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กุศลธรรม: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านมุมมองของพระพรหมคุณาภรณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน

4.2 รวบรวมธรรมนิพนธ์ฉบับ e-book จาก www.book.watnyanaves.net ในหมวดธรรมนิพนธ์ที่ชาวพุทธควรรู้ ของพระพรหมคุณาภรณ์จำนวน 46 เล่มจากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปคัดเลือกถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เป็นแบบเปรียบเทียบในด้านกุศลธรรมเท่านั้นส่วนถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เป็นแบบเปรียบเทียบในด้านอกุศลธรรมผู้ศึกษาจะไม่นำไปวิเคราะห์ ตัวอย่างเช่น “ถ้าไม่ใช่ปัญญาอย่างนี้ก็จะ

ตกเป็นทาสของตัณหาและมานะ” จะเห็นว่า “ทาส” เป็นแบบเปรียบของอกุศลธรรมอย่างตัณหาและมานะ ฉะนั้นผู้ศึกษาจึงไม่นำถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวไปวิเคราะห์

4.3 วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมตามกรอบแนวคิดของ สิริมา เชียงขาวไว (2556)

4.4 นำเสนอผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

ในการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่ามีการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การเดินทาง] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 11 ถ้อยคำเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ทาง (พบ 38 ครั้ง), จุดหมาย(พบ 24 ครั้ง),เดินทาง(พบ 14 ครั้ง), ก้าว(พบ 12 ครั้ง), เดิน(พบ 11 ครั้ง), บันได(พบ 3 ครั้ง), เข้มทิศ(พบ 2 ครั้ง), ขับรถ(พบ 1 ครั้ง), สะพาน(พบ 1 ครั้ง), หนังสือแนะนำการท่องเที่ยวความรู้ทางภูมิศาสตร์ (พบ 1 ครั้ง)และหนังสือแนะนำการเดินทาง (พบ 1 ครั้ง)โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ปริยัตินี้ท่านเปรียบเหมือนกับเข็มทิศบ้าง เหมือนกับแสงไฟส่องทางบ้าง เข็มทิศทำให้เรารู้ทางไป ถูกแสงไฟส่องทางก็ทำให้เราเห็นทางที่จะเดิน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2558)

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่าคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการเดินทางปรากฏอยู่ ได้แก่ “เข็มทิศ” หมายถึง เครื่องชี้บอกทิศทาง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “ทาง” หมายถึง แนวหรือพื้นที่สำหรับใช้สัญจร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “เดิน” หมายถึง เคลื่อนหรือก้าวไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของ “ปริยัติ” ว่าเปรียบเสมือนกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ช่วยนำทางให้มนุษย์เข้าถึงจุดหมายที่ตั้งาม

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการเดินทางมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ้อยโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การเดินทาง) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

[การเดินทาง]

[กุศลธรรม]

ผู้เดินทาง

ผู้แสวงหาธรรม

สิ่งอำนวยความสะดวก

ปริยัติ

5.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การปลดพันธนาการ] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 9 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ อิสระ (พบ 42 ครั้ง), หลุดพ้น(พบ 28 ครั้ง) พ้น(พบ 19 ครั้ง), อิสระภาพ(พบ 9 ครั้ง), อิสระหลุดพ้น(พบ 6 ครั้ง), ปลอดพ้น(พบ 5 ครั้ง), คลาย (พบ 5 ครั้ง), ถอน (พบ 4 ครั้ง)และ ตัด (พบ 3 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ว่าตามหลักความรู้เท่าทันสังขารด้วยมองเห็นไตรลักษณ์ ทำให้คลายหรือถอนความยึดติดถือมั่นในสังขารทั้งหลายเสียได้ ความไม่ยึดติดถือมั่นนี้ เป็นหลักของความหลุดพ้นเป็นอิสระและความปลอดพ้นจากทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555)

จากตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการปลดพันธุการปรากฏอยู่ ได้แก่ “คลาย” หมายถึง ทำให้หลวม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “ถอน” หมายถึง เอาตัวออกจากพันธะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “หลุดพ้น” หมายถึง เป็นอิสระจากสิ่งที่ผูกมัด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “อิสระ” หมายถึง เป็นไทแก่ตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “ปลอดพ้น” คำว่า “ปลอด” หมายถึง พ้นจาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วนคำว่า “พ้น” หมายถึง ผ่านหรือหลุดออกไปจากเขตที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ฉะนั้น “ปลอดพ้น” จึงหมายถึงผ่านหรือพ้นจากเขตที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเห็นว่าการใช้คำศัพท์ดังกล่าวช่วยอธิบายให้ผู้อ่านเห็นถึงมโนทัศน์ของ “ไตรลักษณ์” ว่าเปรียบเสมือนกับเครื่องมือที่ใช้ในการปลดพันธุการ ช่วยให้มนุษย์เป็นอิสระและหลุดพ้นจากความทุกข์ได้

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการปลดพันธุการมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การปลดพันธุการ) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[การปลดพันธุการ]		[กุศลธรรม]
ผู้ถูกพันธุการ	→	ผู้ยึดติดในสังขาร
เครื่องปลดพันธุการ	→	ไตรลักษณ์

5.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การทำความสะอาด] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 8 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ผ่องใส(พบ 17 ครั้ง),สะอาด(พบ 11 ครั้ง), บริสุทธิ์ (พบ 8 ครั้ง),ปลอดโปร่ง(พบ 8 ครั้ง),ชำระ(พบ 7 ครั้ง),สะอาดบริสุทธิ์(พบ 5 ครั้ง), น้ำ(พบ 3 ครั้ง)และกลิ่นกรอง(พบ 1 ครั้ง)โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

บุญ แปลว่า ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ แต่บุญจะชำระจิตใจได้จริงก็ต้องมาถึงขั้นปัญญา จึงจะชำระด้วยวิปัสสนาให้สะอาดได้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555)

จากตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการทำความสะอาดปรากฏอยู่ ได้แก่ “ชำระ” หมายถึง ชะล้างให้สะอาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “บริสุทธิ์” หมายถึง ไม่มีอะไรเจือปน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “สะอาด” หมายถึง ไม่สกปรก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของ “บุญ” ว่าเปรียบเสมือนกับสิ่งที่ใช้ในการทำความสะอาด ช่วยให้จิตใจของมนุษย์ปราศจากสิ่งสกปรกอย่างกิเลสนั่นเอง

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการทำความสะอาดมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การทำความสะอาด) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[การทำความสะดวก]

ผู้ที่จิตใจสกปรก

สิ่งที่ใช้ทำความสะดวก

วงความหมายปลายทาง

[กุศลธรรม]

ผู้ที่จิตใจเกิดอกุศล

บุญ

5.4 อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การรักษาโรค] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 7 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ รักษา(พบ 9 ครั้ง), หาย(พบ 8 ครั้ง), บรรเทา(พบ 7 ครั้ง), สมบูรณ์(พบ 6 ครั้ง), คุณหมอ(พบ 4 ครั้ง), แข็งแรง (พบ 3 ครั้ง) และสบาย(พบ 3 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบเกี่ยวกับกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการนำมนทัศน์ของกุศลธรรมซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ทุกขอรียสัจนั้นเป็นสิ่งที่ต้องปริยญา หน้าที่ต่อทุกข์คือปริยญา แปลว่า กำหนดรู้ รู้เท่าทันหรือรู้จักตัวมันให้ชัดนี้ เรามีหน้าที่รู้ทุกข์ เราไม่มีหน้าที่เป็นทุกข์ คุณหมอรู้โรคก็ไม่ใช่คุณหมอ เป็นโรค แต่คุณหมอต้องรู้โรคคุณหมोजึงรักษาคนได้ คนที่รู้ปัญหาก็ไม่ใช่คนเป็นปัญหาแต่คนต้องรู้ปัญหาคนจึงจะแก้ปัญหาคือ คนที่รู้ทุกข์ก็ไม่ใช่คนเป็นทุกข์แต่คนต้องรู้ทุกข์จึงจะดับทุกข์ได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562)

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่าคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการรักษาโรคปรากฏอยู่ ได้แก่ “หมอ” หมายถึง ผู้ตรวจรักษาโรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “รักษา” หมายถึง เยียวยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมนทัศน์ของ “ทุกขอรียสัจ” ว่าเปรียบเสมือนกับหมอที่รู้จักวิธีรักษาผู้ป่วยให้หายจากโรคได้ เนื่องจากการเข้าใจทุกข์ตามหลักทุกขอรียสัจ จะทำให้สามารถจัดการกับความทุกข์ได้ถูกวิธีตลอดจนขจัดความทุกข์ให้หมดได้

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการรักษาโรคมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การรักษาโรค) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[การรักษาโรค]

โรคที่ทำให้เจ็บป่วย

หมอรักษาโรค

วงความหมายปลายทาง

[กุศลธรรม]

ความทุกข์

ทุกขอรียสัจ

5.5 อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การกำจัดความมืด] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 7 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ สว่าง (พบ 15 ครั้ง), แสงเงินแสงทอง (พบ 5 ครั้ง), แสงสว่าง(พบ 4 ครั้ง), แสงไฟส่องทาง(พบ 2 ครั้ง), ดวงอาทิตย์อุทัย(พบ 1 ครั้ง) ทอแสง (พบ 1 ครั้ง) และเปลวเทียน(พบ 1 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

พระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์ทำให้ความมืดแห่งอวิชชาให้หมดไป ดุจดั่งดวงอาทิตย์ อุทัยขึ้นมาทอแสงให้เห็นสิ่งทั้งหลายสว่าง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562)

จะเห็นว่าในตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการกำจัดความมืด ปรากฏอยู่ ได้แก่ “ดวงอาทิตย์อุทัย” คำว่า “อุทัย” หมายถึง เริ่มส่องแสง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ฉะนั้น “ดวงอาทิตย์อุทัย” จึงหมายถึง ดวงอาทิตย์เริ่มส่องแสง “ทอแสง” หมายถึง ฉายแสงอ่อน ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “สว่าง” หมายถึง ช่วงเวลาที่มีแสงรุ่งอรุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของ “การตรัสรู้” ว่าเปรียบเสมือนกับดวงอาทิตย์ ส่องแสงสว่างให้ความมืดมิดอย่างสิ้นเชิงหมดไปจากจิตใจของมนุษย์

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการกำจัดความมืดมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การกำจัดความมืด) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[การกำจัดความมืด]		[กุศลธรรม]
ความมืด	→	อวิชชา
สิ่งที่ทำให้เกิดให้แสงสว่าง	→	การตรัสรู้

5.6 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การรับประทานอาหาร] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 6 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ อิม (พบ 21 ครั้ง), อาหาร (พบ 6 ครั้ง), ลิ้มรส (พบ 3 ครั้ง), อยาก (พบ 3 ครั้ง), เสวย (พบ 2 ครั้ง) และ รับประทานอาหาร (พบ 1 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์ นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบเกี่ยวกับกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ปิตีเป็นอาหารหล่อเลี้ยงจิตใจให้เอิบอิม ความอิมใจช่วยได้มาก บางคนแม้จะรับประทาน อาหาร ได้มาก แต่ถ้าจิตใจมีความวิตกกังวล เรา่ร้อนใจร่างกายอาจจะซูบซีดทรุดโทรมลงได้ แต่ถ้ามีปิตี ก็จะอิมใจอยู่เสมอ ทำให้ร่างกายอิมตามไปด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2534)

จะเห็นว่าในตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ปรากฏอยู่ ได้แก่ “อาหาร” หมายถึง ของกิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “อิม” หมายถึง หายหิว หรือหายอยาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “รับประทานอาหาร” คำว่า “รับประทาน” หมายถึง กิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ฉะนั้น “รับประทานอาหาร” จึงหมายถึง กินอาหาร นั่นเอง ซึ่งการใช้ คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของ “ปิตี” ว่าเปรียบเสมือนกับอาหารที่รับประทานไปแล้วจะอิมใน กุศลคุณงามความดี

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการรับประทานอาหารมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การรับประทานอาหาร) ไปยังวงความหมาย ปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[การรับประทานอาหาร]		[กุศลธรรม]
ผู้ที่หิว	→	ผู้ที่ขาดธรรม
อาหาร	→	ปิตี

5.7 อุปัฏฐกณ์เชิงมนโหทัศน์ [กุศลธรรม คือ การดับความร้อน] พบถ้อยคำอุปัฏฐกณ์ 6 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ ดับ(พบ 12 ครั้ง),ร้อนเย็น(พบ 4 ครั้ง),เย็น(พบ 2 ครั้ง),เย็นฉ่ำ(พบ 1 ครั้ง),เย็นขึ้น (พบ 1 ครั้ง) และน้ำดับไฟ(พบ 1 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

มีเมตตาเป็นอย่างไร เมตตาเกิดขึ้นในใจปั๊บ เย็นฉ่ำ จิตไม่มีโรค จิตใจมีความแข็งแรงในตัวของมัน มีความอึด สบาย เย็นขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2542)

จะเห็นว่าในตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการดับความร้อนปรากฏอยู่ ได้แก่ “เย็นฉ่ำ” หมายถึง เย็นชุ่มชื้น(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ “เย็นขึ้น” หมายถึง เย็นสบาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมนโหทัศน์ของ“เมตตา”ว่าเปรียบเสมือนกับสิ่งที่ใช้ในการดับความร้อน ทำให้จิตใจเย็นฉ่ำ ไม่ร้อนรนกระวนกระวาย

จะเห็นว่ากุศลธรรมและการดับความร้อนมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การดับความร้อน) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[การดับความร้อน]		[กุศลธรรม]
ผู้ที่รู้สึกร้อน	→	ผู้ที่ขาดหลักเมตตาธรรม
สิ่งที่ใช้ดับความร้อน	→	เมตตา

5.8 อุปัฏฐกณ์เชิงมนโหทัศน์ [กุศลธรรม คือ การทำสงคราม] พบถ้อยคำอุปัฏฐกณ์ 5 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ กำจัด (พบ 8 ครั้ง), ชนะ(พบ 6 ครั้ง), ฆ่า (พบ 4 ครั้ง), เผชิญ(พบ 2 ครั้ง), และ ป้องกัน (พบ 2 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของกุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ความโกรธทำให้เกิดความเสียหายและความพังพินาศ ไม่มีผลดีอะไรเลย จึงควรฆ่ามันทิ้งเสียอย่าเก็บเอาไว้เลย ฆ่าอะไรอื่นแล้วอาจมานอนเป็นทุกข์ แต่ฆ่าความโกรธแล้วนอนเป็นสุข ฆ่าความโกรธแล้วไม่โศกเศร้าเลย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2527)

จะเห็นว่าจากตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการทำสงครามปรากฏอยู่ ได้แก่ “ฆ่า” หมายถึง ทำให้ตาย หรือทำให้หมดไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมนโหทัศน์ของ “การใช้หลักธรรมระงับความโกรธ” ว่าเปรียบเสมือนกับอาวุธที่ใช้ในการทำสงครามเพื่อทำให้ศัตรูอย่างความโกรธหมดไปจากจิตใจ

จะเห็นว่ากุศลธรรมและการทำสงครามมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การทำสงคราม) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม)ดังนี้

วงความหมายต้นทาง		วงความหมายปลายทาง
[การทำสงคราม]		[กุศลธรรม]
ศัตรู	→	ความโกรธ
อาวุธที่ใช้ต่อสู้	→	การรู้ระงับความโกรธ

5.9 อุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์ [กุศลธรรม คือ การเพาะปลูกพืช] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ งอกงาม (พบ 7 ครั้ง), ปลูก (พบ 5 ครั้ง) และ เจริญงอกงาม (พบ 5 ครั้ง) โดยพระพรหมคุณาภรณ์นำถ้อยคำดังกล่าวไปเป็นแบบเปรียบของ กุศลธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อก่านปลูกเมตตาขึ้นในใจ ก่านก็มีเมตตาที่มีจิตใจสบาย มีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

จากตัวอย่างที่ 1 มีคำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชปรากฏอยู่ ได้แก่ “ปลูก” หมายถึง นำเมล็ดพันธุ์หรือส่วนต่าง ๆ ของพืชใส่ลงในดินเพื่อให้งอก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งการใช้คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงมนโฑศน์ของ “เมตตา” ว่าเปรียบเสมือนกับพืชที่ปลูกไป แล้วก็จะผลิดอกออกผลเป็นกุศลคุณงามความดี ตลอดจนส่งผลให้จิตใจได้รับความสุข

จะเห็นว่าหลักกุศลธรรมและการเพาะปลูกพืชมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยมีการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (การเพาะปลูกพืช) ไปยังวงความหมายปลายทาง (กุศลธรรม) ได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

วงความหมายปลายทาง

[การรับประทานอาหาร]

[กุศลธรรม]

เกษตรกร

ผู้สร้างกุศลธรรม

พืชที่ควรปลูก

เมตตา

จากการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์สามารถสรุปผลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์และอุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์เกี่ยวกับกุศลธรรม

ลำดับ	อุปลักษณ์เชิงมนโฑศน์	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1	[กุศลธรรม คือ การเดินทาง]	11	17.74
2	[กุศลธรรม คือ การปลดพันธนาการ]	9	14.52
3	[กุศลธรรม คือ การทำความสะอาด]	8	12.90
4	[กุศลธรรม คือ การรักษาโรค]	7	11.30
5	[กุศลธรรม คือ การกำจัดความมืด]	7	11.30
6	[กุศลธรรม คือ การรับประทานอาหาร]	6	9.67
7	[กุศลธรรม คือ การดับความร้อน]	6	9.67
8	[กุศลธรรม คือ การทำสงคราม]	5	8.06
9	[กุศลธรรม คือ การเพาะปลูกพืช]	3	4.84
รวม		62	100

จากตารางที่ 1 ในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของ พระพรหมคุณาภรณ์จำนวนทั้ง 46 เล่มครั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งสิ้น 62 ถ้อยคำ สามารถนำไปจำแนกเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ 9 ประเภทดังตาราง โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่มีความโดดเด่นมากที่สุด คือ [กุศลธรรม คือ การเดินทาง] พบ 11 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 17.74 และน้อยที่สุด คือ [กุศลธรรม คือ การเพาะปลูกพืช] พบเพียง 3 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 4.84 ซึ่งอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้ง 9 ประเภทล้วนสะท้อนให้เห็นว่าหลักกุศลธรรมเปรียบเสมือนกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 9 อย่างที่เกิดขึ้นใกล้ชิดในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงส่งผลให้ผู้อ่านเห็นถึงมโนภาพและเข้าใจหลักธรรมเกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์ได้อย่างลึกซึ้ง

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์จำนวนทั้ง 46 เล่มครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาพบว่า มีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้ง 9 ประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักกุศลธรรมเปรียบเสมือนกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมา เชียงขาวไว (2556) ที่ศึกษาในเรื่อง อุปลักษณ์เกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาสภิกขุ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในระดับความถี่ของถ้อยคำอุปลักษณ์ในแต่ละประเภทปรากฏว่า ในอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้ง 9 ประเภทนั้น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การเดินทาง] เป็นอุปลักษณ์ที่มีความโดดเด่นมากที่สุด ในขณะที่ผลการศึกษาของสิริมา เชียงขาวไว พบว่าอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่โดดเด่นที่สุด คือ มโนทัศน์ด้านการดับความร้อนซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพระพรหมคุณาภรณ์มีประสบการณ์หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนแตกต่างจากท่านพุทธทาส กล่าวคือพระพรหมคุณาภรณ์มักอธิบายว่าหลักธรรมคำสอนส่วนใหญ่เปรียบเสมือนกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้มนุษย์ไปถึงจุดหมายที่ตั้งใจได้ ในขณะที่การอธิบายธรรมของ ท่านพุทธทาสส่วนใหญ่จะเน้นให้เห็นว่าหลักธรรมเปรียบเสมือนกับเครื่องมือที่ใช้ในการดับความร้อนนั่นเอง

อนึ่ง ผู้ศึกษาพบว่าในการศึกษาครั้งนี้ไม่ปรากฏอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [กุศลธรรม คือ การปกครอง] เหมือนดังงานวิจัยของสิริมา เชียงขาวไว (2556) ที่ปรากฏมโนทัศน์ดังกล่าวโดยมีถ้อยคำอุปลักษณ์ ได้แก่ “บังคับ” “อำนาจ” “ทาส” “ควบคุม” “ครอบงำ” “อิทธิพล” “แทรกแซง” “บ่าว” “ระบอบ” “นาย” “พญาमार” “ซาตาน” และ “ปีศาจ” เนื่องจากถ้อยคำอุปลักษณ์ในมโนทัศน์ดังกล่าวทุกถ้อยคำ เมื่อปรากฏในธรรมนิพนธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์นั้นพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าว จะเป็นแบบเปรียบของหลักธรรมคำสอนที่เป็นอกุศลธรรมเสมอ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของสิริมา เชียงขาวไวตัวอย่างเช่น

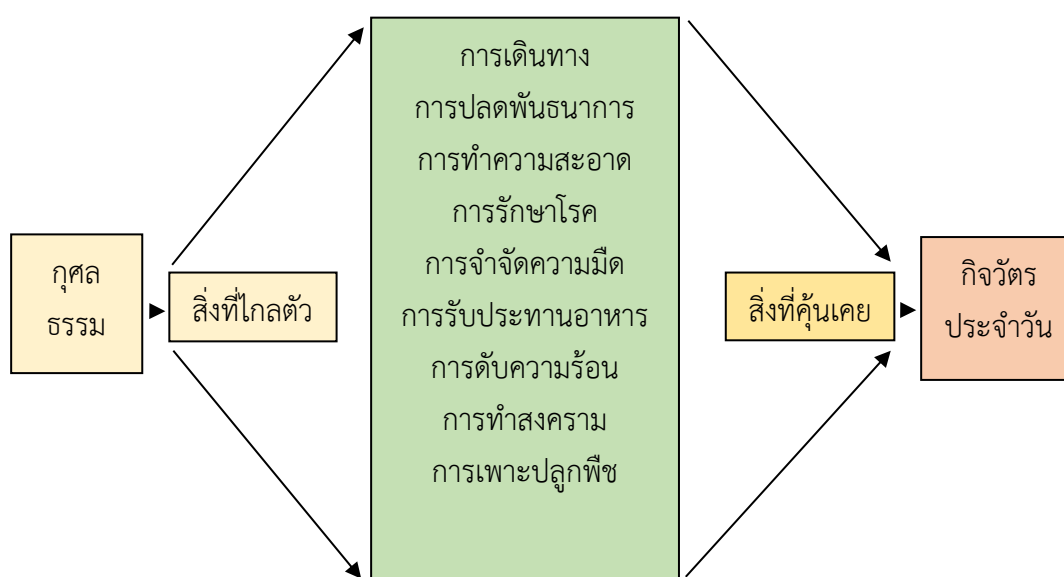
ถ้าไม่ใช้ปัญญาอย่างนี้ก็จะตกเป็นทาสของตัณหาและมานะต่อไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2528)

นอกจากนี้ เมื่อผู้ศึกษาพิจารณาในงานวิจัยของพระครูปริยัติกิตติวิมล (กิตติสาโร) และคณะ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การประกอบสร้างอุปลักษณ์มโนทัศน์ในวรรณกรรมของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ซึ่งเป็นพระภิกษุรูปเดียวกับพระพรหมคุณาภรณ์ดังใน

บทความฉบับนี้ ถึงแม้จะเป็นการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จากงานนิพนธ์ของพระภิกษุรูปเดียวกัน แต่ในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผลการศึกษาด้านอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมมีความแตกต่างจาก พระครูปริยัติกิตติวิมล (กิตติสาโร) และคณะ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับกุศลธรรมนั้นเปรียบเสมือนกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ทั้ง 9 อย่างที่ส่งผลให้ชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นไปได้อย่างราบรื่น ในขณะที่พระครูปริยัติกิตติวิมล (กิตติสาโร) และคณะ พบว่าผลการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์สะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมคำสอนคือสิ่งที่มีมโนทัศน์สอดคล้องตามความหมายของธรรมะที่นิยามโดยท่านพุทธทาส โดยที่ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 9 อย่างที่เกิดขึ้นใกล้ชิดในชีวิตประจำวันของมนุษย์ แต่อย่างใดแต่มีมโนทัศน์ของหลักธรรมคำสอนที่พบกลับมีมโนทัศน์เป็นตัวธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ เป็นหน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติ และเป็นผลที่เกิดจากการทำหน้าที่ของธรรมชาตินั้นเอง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงมโนทัศน์ของกุศลธรรม ที่สะท้อนจากมุมมองของพระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรม

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่า พระพรหมคุณาภรณ์ อธิบาย หลักกุศลธรรม โดยผ่านการใช้แบบเปรียบเทียบที่มีความเป็นรูปธรรมและเกิดขึ้นใกล้ชิดของมนุษย์มากยิ่งขึ้นกว่าอย่างกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 9 อย่าง ดังภาพข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า กุศลธรรม นั้นเปรียบเสมือนกับสิ่งที่ทำให้ชีวิตของผู้ที่ปฏิบัติเจริญไปในทางที่ดี ตลอดจนส่งผลให้การดำรงชีวิตประจำวันเป็นไปได้อย่างราบรื่น กล่าวคือ ท่านนำเอาสิ่งที่คนทั่วไปรู้สึกคุ้นเคยมากกว่าไปใช้ในการอธิบายสิ่งที่เข้าถึงได้ค่อนข้างยาก

กว่าอย่างกุศลธรรม ด้วยการใช้แนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้สามารถเข้าใจและเห็นถึงผลที่เกิดจากการสร้างกุศลธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งสิ้น 62 ถ้อยคำ สามารถนำไปจำแนกเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ 9 ประเภทที่เปรียบเสมือนกับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัวในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมคำสอนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ฉะนั้นควรจะมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนต่อไป เพื่อให้เข้าใจถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนได้ดียิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการอธิบายธรรมแต่ละครั้ง ผู้ฟังหรือผู้อ่านอาจมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนไม่เท่ากัน ซึ่งการที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนที่แตกต่างกัน อาจส่งผลให้ไม่สามารถเข้าใจหลักธรรมคำสอนได้อย่างถ่องแท้ ฉะนั้นในการอธิบายธรรมควรจะมีการเปรียบเทียบหลักธรรมคำสอนกับสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่คนทั่วไปรับรู้ได้ง่าย เพื่อที่จะสามารถเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรจะมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกุศลธรรมหรือหลักธรรมคำสอนในงานนิพนธ์ของพระสงฆ์รูปอื่น ๆ

8.3.2 ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนในแต่ละบุคคล

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ตันโพธิ์. (2556). การศึกษาเชิงวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและแนวคิดในงานประพันธ์ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูปริยัติกิตติวิมล (กิตติสาโร) และคณะ. (2564). การประกอบสร้างอุปลักษณ์มโนทัศน์ในวรรณกรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). วารสารมหาจุฬานาครทรรค์. 8(3). 15-28.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2527). คำนิยมแบบพุทธ. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/100
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2534). ขวนคิด-พินิจธรรม. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/129
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). กรรม-นรกสวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/15

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). **ไตรลักษณ์: จบโลก ถึงธรรม ด้วยรู้สามอย่างนี้**. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/584
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). **บุญ กรรม นรก-สวรรค์ เลือกกันได้ทุกคน**. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/587
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). **พุทธธรรม(ฉบับเดิม)**. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/302
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). **มองธรรมถูกทาง มีสุขทุกที**. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/339
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2562). **จาริกบุญ-จาริกธรรม**. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2564. จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/124
- มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา. (2558). **กุศลธรรมที่ตรงกันข้ามกับอกุศลธรรม**. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2564. จาก <https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/26088?fbclid=IwAR2GLSBgPD7EEPjArMHVTfTV8cnIEbH-QsKR07wprusBX2vbOON8RuQyks>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- สิริมา เขียงขาวไว. (2556). **อุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

10. คำขอบคุณ

บทความนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ลักษณะวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และเสียสละเวลาให้กับผู้ศึกษามาเป็นอย่างดี ตลอดทั้งให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแก้ไขสารนิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ และขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้

การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น*
THE COSTUME DESIGNS FOR THE MORLAMWATKHONKAEN'S DANCERS

วสันต์ ไตรรัตน์รังษี¹, อูรารมย์ จันทมาลา²

Wasan Trairatrangsee¹, Orarom Chantamala²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : wasan0722@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่นและการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รู้ จำนวน 9 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 18 คน และบุคคลทั่วไป จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. พัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น จากอดีตจนถึง ปี พ.ศ.2562 สามารถแบ่งพัฒนาการได้ 3 ยุค ซึ่งแต่ละยุคสมัยนั้นมีการพัฒนาการและกระบวนการถ่ายทอดประดิษฐ์คิดค้น รวมถึงการรับแนวคิดจากภายนอกเข้ามาผสมผสานอยู่ตลอดเวลา เช่น การคิดดัดแปลงการผลิตเครื่องแต่งกาย เพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคม เพื่อกระตุ้นความมั่นคงและความอยู่รอดตามกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะในวิถีสังคมที่มีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลาและ มีการแข่งขันด้านธุรกิจสูง 2. ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่นนั้นมีการบันทึกขั้นตอนการสร้างผลงานผ่านแนวคิดการออกแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติตามกระแสนิยมเป็นหลัก โดยการเลียนแบบการแต่งกายแดนเซอร์ตามสถานบันเทิงและสื่อบันเทิงต่าง ๆ ผสมผสานกับจินตนาการและประสบการณ์ของผู้ออกแบบ ภายใต้แนวคิด 2 กลุ่มหลัก คือ 1) กลุ่มแนวเพลงโหรี 2) กลุ่มแนวเพลงลูกทุ่งและลูกทุ่งหมอลำ โดยสามารถจัดแบ่งรูปแบบตามลักษณะการแต่งกายทั้งหมดออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) รูปแบบเสื้อ 2) รูปแบบกระโปรง 3) รูปแบบกางเกง 4) รูปแบบผ้าถุง 5) รูปแบบโจงกระเบน และ 6) รูปแบบชุดสำเร็จรูป

คำสำคัญ : 1. การออกแบบเครื่องแต่งกาย 2. นักเต้น 3. หมอลำวาทซอนแก่น

ABSTRACT

This research aimed to study Mor Lam Ward KhonKaen dancers' costume development as well as the dancers' costume design by using a qualitative research method. The data was collected through documents and field data of a sample group of 47 people, which included 9 experts, 18 practitioners, and 20 general people. Observation forms and interview forms were used as research instruments. The research results were presented by descriptive and analytical methods. data analysis was presented using the descriptive analysis approach.

The results of the study found that 1. Mor Lam Ward KhonKaen dancers' costume development from the past to the year 2019 can be divided into 3 periods, each of which has its development and invention transfer process including getting ideas from outside to combine all the time, such as the idea of modifying the production of costumes to respond to social phenomena and to stimulate stability and survival in accordance with the changing social trends in each era especially in a society that is constantly moving and there is a high competition in business 2. As for the costume design of the Khon Mor Lam Ward KhonKaen dancers, there is a paradigm in creating works through design concepts that are primarily in accordance with popular trends by replicating the dancers' costumes in various entertainment venues and media, integrating with the designer's creativity and experience under the concept of two primary groups: 1) a band that performs music. 2) Country and Mo Lam genres, which are separated into six categories based on costume style: 1) shirt, 2) skirt, 3) pants, 4) sarong, 5) loincloth, and 6) ready-made costume.

Keywords : 1. Costume Design 2. Dancers 3. Mor Lam Ward KhonKaen

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นสมบัติของชนในชาติ ซึ่งสืบทอดเป็นมรดกและแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติ ชาติใด ประเทศใด หากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเสื่อมสลาย จะคงความเป็นชาติอยู่อย่างสมบูรณ์ไม่ได้ ชาติไทยนั้นแม้ว่าจะมีอิทธิพลต่างชาติแพร่เข้ามาก็ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่เป็นพื้นฐานอยู่ได้ เพราะเรามีศาสนาเป็นหลักในการดำรงชีวิต และเป็นแบบอย่างของขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามยากที่ชนชาติอื่นจะเทียมทันได้ ประกอบกับชนชาติไทยเป็นชาติที่รักความสงบ รักสันติภาพมีจิตใจจริงจัง เพราะฉะนั้นการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม จึงมีความวิจิตรอ่อนช้อยและแฝงไปด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จรรโลงใจ โดยเฉพาะศิลปะพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นด้วยแล้ว จะสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่นได้อย่างชัดเจน (อดิศร เพียงเกษ, 2536)

“หมอลำ” เป็นศิลปะการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมของชาวอีสานและได้รับความนิยมอย่างมาก มีความสำคัญและบทบาทต่อทั้งบุคคลและสังคมชนบทอีสานในแง่มุมต่าง ๆ กล่าว คือ เป็นสิ่งให้แรงบันดาลใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดจากหน้าที่การงาน สร้างความเพลิดเพลินใจ ให้ความรู้สึกราบซึ่งประทับใจจากความไพเราะของการใช้สำนวนภาษาที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจให้การศึกษา ให้ความรู้ให้แง่คิด ศีลธรรมจรรยาแก่ประชาชน แสดงให้เห็นถึงปฏิภาณ ไหวพริบ ในการโต้ตอบการคิดกลอนลำ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างชาญฉลาดอีกด้วย “หมอลำ” ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีคุณค่าต่อสังคมในด้านวรรณกรรมท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้านนำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวในการแสดงหมอลำ จึงทำให้ผู้ชมได้รับทราบเรื่องราวความเป็นมาและร่วมในการสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่นและนิทานพื้นบ้านโดยอัตโนมัติ การแสดงหมอลำถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงมีรายได้สามารถนำไปเลี้ยงดูครอบครัวได้ (ประมวล พิมพ์เสน, 2546) กลอนลำวาทอนแก่น หรือ ลำเรื่องต่อกลอนทำนองทอนแก่นนั้น รูปแบบของฉันทลักษณ์ผู้ประพันธ์จะประพันธ์บทร้องตามอย่างสำเนียงที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยผู้ประพันธ์จะต้องเป็นผู้มีความรู้เรื่อง การสร้างภาพพจน์ การอุปมา อุปลักษณ์ และอติพจน์ รวมทั้งการเลือกใช้สัทภาษาในการประพันธ์ เช่น เสาวรจณี นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง สัลลาปังคพิสัย และหัสโนยวาทิ ซึ่งจะทำให้กลอนลำเกิดสุนทริยภาพอย่างชัดเจนในเนื้อหาทอนลำนั้น ๆ ส่วนด้านเนื้อหาของสาระของกลอนลำที่นำมาผูกเป็นเรื่องนั้น สะท้อนเนื้อหาทางด้านสังคมวิทยา ค่านิยม การครองเรือน การศึกษา นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิต และอื่นๆ บทกลอนลำที่ได้รับความนิยมนั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากหนังสือผูกและวรรณคดีโบราณอีสาน เช่น จำปาสีต้น ชูนางอ้ว นางผมหอม เท้าก่ากาดำ ท้าวแบ เป็นต้น (บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย, สำเร็จ คำโฆง, 2561)

องค์ประกอบสำคัญของหมอลำเรื่องต่อกลอนนั้นนอกจากจะมีลักษณะสำเนียงเสียงลำที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่แล้ว ดนตรี การแสดง และเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงถือเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์ สวยงาม มีเอกลักษณ์ และเป็นที่ดึงดูดความสนใจต่อผู้ชม โดยเฉพาะ นักเต้นที่ทำหน้าที่ให้จังหวะเพลงทำให้การแสดงมีความโดดเด่น เด่นชัดมากขึ้นและสร้างความสนุกสนานต่อผู้ชมมากขึ้นเครื่องแต่งกายของนักเต้น เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สะท้อนรูปแบบแนวคิดในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกผ่านเครื่องแต่งกายมาเป็นสื่อสัญลักษณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานในวงหมอลำ การแต่งกายของนักเต้นในวงหมอลำ ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงในวงดนตรีลูกทุ่ง ในยุคแรกๆ ซึ่งวงดนตรีลูกทุ่งยังคงแต่งกายในรูปแบบการแต่งกายของชาวชนบท นักร้องชายใส่เสื้อม่อฮ่อม นักร้องหญิงนุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุง เมื่อมีการแข่งขันมากขึ้น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายนักเต้นก็พัฒนาให้มีความแปลกใหม่ตามไปด้วย เช่น มีสีสันสดใส รูปแบบหลากหลาย และมีเครื่องประดับตกแต่งเพื่อให้ความโดดเด่นที่สุดบนเวที(พรเทพ วีระพล, 2535)

เครื่องแต่งกายของนักเต้นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่สัมพันธ์กับการแสดง เพราะเครื่องแต่งกาย หรือ เสื้อผ้าที่ใช้ในการแสดงโชว์นั้น มีบทบาทนอกเหนือจากการเป็นเพียงเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงโชว์แล้วแต่ยังทำหน้าที่เป็นดังเครื่องมือในการสื่อความหมายต่าง ๆ จากนักแสดงไปสู่ผู้ชม ตลอดจนยังมีหน้าที่สำคัญ ในการช่วยเล่าเรื่องราว ดำเนินเรื่องไปพร้อมกัน จากอดีตจนถึงปัจจุบันรูปแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทอนแก่นแรกเริ่มเดิมทีจะแต่งกายไม่เหมือนกัน บางคนสวมชุดกระโปรงยาว บางคนสวมชุดกระโปรงสั้น สุดแล้วแต่เจ้าตัวจะหาซื้อมาเอง นั้นเพราะนักเต้นในอดีตมีหน้าที่เพียงเขย่าดนตรีประกอบจังหวะการร้องเพลงลูกทุ่งเท่านั้นเอง

เมื่อมีการแข่งขันมากขึ้นรูปแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นก็มีความแปลกใหม่ตามไปด้วย นิยมแต่งกายให้เหมือนกันทั้งคณะ มีการพัฒนาประยุกต์เครื่องแต่งกายให้ทันสมัย มีสีสันมากขึ้น มีการใช้ขนนก เลื่อม เพชรประดับตกแต่งให้ดูสวยงาม หรูหรา เห็นแล้วสะดุดตา การประยุกต์เครื่องแต่งกายดังกล่าวได้รับแนวคิดมาจาก จักรพรรณี อาบครบุรี ซึ่งเจ้าของค่ายเพลงมีการลงทุนด้านเครื่องแต่งกายสูงมาก นับเป็นปฏิกิริยาการแต่งกายของนักเต้น ที่ประดับตกแต่งปีกเลื่อมติดเพชร ให้มีความสวยงามสะดุดตาผู้ชม ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเครื่องแต่งกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามการแข่งขันด้านนักเต้นก็มีเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง มีการเพิ่มจำนวนนักเต้นมากขึ้น ซึ่งในแต่ละคณะจะมีนักเต้นชายหญิง ประมาณ 3 ทีม ทีมละ 30-40 คน มีการหมุนเวียนสลับกันขึ้นมาเต้นเป็นทีม ก่อนการแสดงหมอลำหมู่ ประมาณ 3 ชั่วโมง โดยสลับเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ดึงดูดและทำทางการเคลื่อนไหวเพื่อให้สอดคล้องกับแนวเพลงสามารถสร้างสีสันให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานคล้อยตาม ซึ่งลักษณะการแต่งกายของนักเต้น ก็จะมีการออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบการแสดงและแนวเพลงที่แตกต่างกันออกไป อาทิ แนวเพลงซำมีการสวมใส่ชุดขนาดใหญ่อลังการใช้ท่าทางด้วยการสะบัดชุดขึ้นลงให้เกิดความพลิ้วไหวสนุกสนาน และมีสีสันที่สามารถมองเห็นโดดเด่นได้ในระยะไกล วัสดุหลักที่ใช้คือ ผ้าที่มีคุณสมบัติมันวาว เช่น ผ้าเลื่อม ผ้าต่วน ประดับตกแต่งชุดด้วยวัสดุประเภท เพชร ลูกปัด เลื่อม ส่วนรูปแบบแนวเพลงเร็วที่แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวและจังหวะดนตรีที่ปลูกอารมณ์สนุกสนาน นักเต้นจะออกแรงในการขยับร่างกายมากเพื่อที่จะสื่อสารความสนุกสนานให้ผู้ชมคล้อยตาม เครื่องแต่งกายมีการออกแบบโดยการสวมใส่ชุดที่ให้ความรู้สึกระฉับกระเฉง โดยใช้สีส่วนใหญ่ คือ สีส้ม สีน้ำเงิน วัสดุหลัก ผ้าที่มีคุณสมบัติ ยืดหยุ่นได้เพื่อทำให้เกิดความคล่องตัวในการขยับร่างกาย เช่น ผ้ายืด 4 ด้าน ผ้าสเปนเด็ก ทำการตกแต่งด้วยวัสดุ พู่ ขนนก ในปัจจุบันเครื่องแต่งกายนักเต้นถือเป็นจุดแข่งขันอย่างหนึ่งของคณะหมอลำวาทขอนแก่น จึงมีการประยุกต์และพัฒนาารูปแบบเครื่องแต่งกายด้วยงบประมาณที่ค่อนข้างสูง ซึ่งแต่ละคณะนั้นได้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่นำมาออกแบบที่แตกต่างกัน โดยมีแนวคิดวิธีการของการออกแบบที่คำนึงถึงต้นทุนและรูปแบบโชว์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวเพลงของคณะนั้น ๆ โดยยึดความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไปแต่ยังคงนำเสนอในรูปแบบแนวคิดที่ทำให้ผู้ชมสามารถนึกถึงคณะนั้นได้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายนั้นล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญหรือเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงที่ทำให้คณะหมอลำได้รับความนิยม เพื่อให้เข้ากับบทเพลงในแต่ละโชว์และเกิดความสวยงามเข้ากับรูปแบบการแสดงด้านหน้าเวที ทันสมัยต่อยุคในสังคมนิยม รวมถึงเทคนิคประกอบการแสดงใหม่ ๆ ก็จะนำมาใช้ในช่วงการแสดง เพื่อส่งเสริมให้เครื่องแต่งกายโดดเด่นมากยิ่งขึ้น (ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ, 2542)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น เพื่อศึกษาแนวคิด รูปแบบและวิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น ตามบริบทสังคม และกระแสสังคมนิยมในปัจจุบัน ตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของหมอลำวาทขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานและสถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น
- 2.2 เพื่อศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปีพ.ศ. 2562

3.2 ทำให้ทราบถึงรูปแบบ แนวคิด วิธีการออกแบบ และปัจจัยในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่นในปี พ.ศ. 2563 – 2564

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ด้านศิลปะการแสดงหมอลำที่มีประสบการณ์ด้านศิลปะการแสดงหมอลำ จำนวน 2 คน คือ (1) นางฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปีพุทธศักราช 2536 (2) นายฉลาด ส่งเสริม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปีพุทธศักราช 2548 2) กลุ่มผู้รู้ด้านพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น จำนวน 4 คน คือ (1) นายสันติ สิมเสน หัวหน้าคณะประมณบันเทิงศิลป์ (2) นายวิวัฒน์วงศ์ หาญสุริย์ หัวหน้าคณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ (3) นายภักดี พลล้ำ หัวหน้าคณะระเปียบวาทศิลป์ (4) ว่าที่ร้อยตรีสมิตรศักดิ์ พลล้ำ หัวหน้าคณะระเปียบวาทศิลป์ 3) กลุ่มผู้รู้ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่นจำนวน 3 คน คือ (1) นางวนิดา สิมเสน ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายคณะประมณบันเทิงศิลป์ (2) นายทองภาวัตร ปากสี ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายคณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ (3) นายจิณวัตร เสนาเมือง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายคณะระเปียบวาทศิลป์ 4) กลุ่มผู้ปฏิบัติด้านออกแบบท่าเต้น จำนวน 3 คน 5) กลุ่มผู้ปฏิบัติด้านนักเต้น จำนวน 15 คน 6) บุคคลทั่วไปจำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้หลักการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องตามความมุ่งหมายของการวิจัยและสามารถตอบคำถามของการวิจัย ได้ตามที่กำหนดไว้ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) แบบสำรวจ (Survey) 2) แบบสังเกต (Observation) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) 3) แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น สังเกตรายละเอียดขั้นตอนการออกแบบ ความสวยงามในรูปแบบและรูปทรง ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการออกแบบเครื่องแต่งกายตลอดจนศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) เอกสารที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอีสาน 2) เอกสารที่

เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เอกสารที่เกี่ยวกับหมอลำ 4) เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย 5) เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี

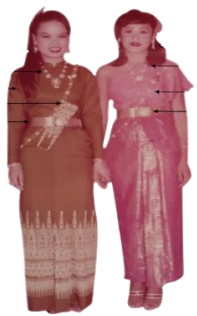
การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น ดังนี้ 1) การสำรวจ (Survey) 2) แบบสังเกต (Observation) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) 3) แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมาย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งจากเอกสารและจากการข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การสนทนา มาวิเคราะห์โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบข้อมูลที่สัมภาษณ์จากกลุ่มประชากร 2) นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ 3) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากเครื่องมือ 4) นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงตามความมุ่งหมาย

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำว่าทขนแก่นจากการศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำว่าทขนแก่น พบว่า พัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้น ทั้ง 3 คณะ ได้แก่ หมอลำคณะประถมบันเทิงศิลป์ คณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ และคณะระเปียบวาทะศิลป์ ในยุคแรกนั้น ในปี พ.ศ. 2500 – 2520 จะนิยมสวมใส่ผ้าถุงพื้นเมือง รวมทั้งการแต่งกายแบบลิเก คือ นุ่งเป็นกระโปรงประดับเลื่อม และยังมี การนำชุดไทยพระราชนิยมแบบต่าง ๆ มาดัดแปลง เช่น การตัดให้สั้นขึ้น ดังเช่น การนุ่งสั้นในวงหมอลำกขาขาวหรือในวงหมอลำเพลิน ส่วนในยุคที่สองนั้น ในปี พ.ศ. 2521 – 2542 ทั้ง 3 คณะ จะเน้นเสื้อผ้าที่สามารถยืดหยุ่นได้ มักนิยมทั้งแบบขึ้นเดียวที่ว่า วันพีช คือ ตัวเสื้อและกางเกงเป็นตัวเดียวกันและแบบสองชิ้นที่เรียกว่า ทูพีช ซึ่งเสื้อและกางเกงแยกกัน ส่วนเครื่องแต่งกายของนักเต้นชาตินั้นจะมีแบบน้อยกว่า กางเกงขาวยาวกับสูท สูทคล้ายกับชุดของวงโยธวาทิตมีการแต่งแถบ ติดบ่าหรือพู่ ให้เกิดความสวยงาม กางเกงนิยมเป็นสีขาว สวมเสื้อสีสดใส เช่น สีแดง สีเขียว หรือ สีเหลือง เป็นต้น รวมทั้งการใช้ชุดกางเกงขาสั้น เป็นกางเกงขาสั้นเหนือเข่า ส่วนมากนิยมใช้ผ้ายัด ตลอดจนชุดแฟนซี ซึ่งมีการออกแบบให้สวยงามแปลกตา นอกจากนี้ในยุคนี้ยังมีการสวมใส่ถุงน่องเพิ่มเติมเข้ามาอีกด้วย ส่วนในยุคที่สาม ในปี พ.ศ. 2543 – 2562 จะมีรูปแบบในการแต่งกายที่คล้ายคลึงกัน เช่นการโชว์วัฒนธรรม มักจะเลียนแบบการแต่งกายแบบละครในวรรณคดีร่วมสมัย แต่งกายแบบยืนเครื่อง ชุดไทย ชุดประยุกต์ ชุดศิลปะเขมร พื้นบ้านไทย 4 ภาค ชุดแบบสัตว์ในวรรณคดี เช่น นกยูง กิณรี กวางทอง ชุดเลียนแบบสัตว์ในธรรมชาติ ชุดเหล่านี้จะปักเลื่อมและลูกปัดสีต่าง ๆ หมวกมงกุฎเพชร ขว้า หมวกปีกประดับขนแบบเพลงช้า มีลักษณะเป็นกระโปรงยาว ตกแต่งประดับประดาชุดด้วยการปักเลื่อมลูกปัดเพชรเทียมเสริมศีรษะด้วยขนนก ให้ดูเลิศหรือลึกลับด้วย แบบเพลงปานกลาง ลักษณะการแต่งกายชุดจะไม่สั้นไม่ยาวแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องให้เข้ากับบทเพลงและเน้นความเลิศหรือลึกลับ ให้ผู้ชมได้รอรส และแบบเพลงเร็ว จะออกแนวชุดสั้น ชุดกระโปรงสั้นจีบรัดและพู่ และประดับตาด้วย เลื่อม เพชร ขนนก เพื่อเพิ่มความอลังการสวยงาม นอกจากนี้ทั้งสามคณะยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของการนำเสนอ

แนวคิดสร้างสรรค์บนเวที อย่างเช่นการโชว์ทางวัฒนธรรม คณะประมณบันเทิงศิลป์จะเน้นโชว์ เรื่องราวทางวรรณคดี และการแสดงอิงประวัติศาสตร์ ส่วนคณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์เน้นการแสดง แบบอินเดีย และการแสดงสีภาค และคณะระเบียบวาทะศิลป์จะเน้นการแสดงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของอีสาน ด้านความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม และวิถีชีวิต

			
ยุคแรก พ.ศ.2500 - 2520	ยุคสอง พ.ศ.2521 - 2542	ยุคสาม พ.ศ.2543 - 2562	ยุคปัจจุบัน พ.ศ.2563 - ปัจจุบัน

ภาพที่ 1 พัฒนาการแต่งกายของนักเต้นผู้หญิง คณะหมอลำวาทขอนแก่น

		
ยุคสอง พ.ศ.2521 - 2542	ยุคสาม พ.ศ.2543 - 2562	ยุคปัจจุบัน พ.ศ.2563 - ปัจจุบัน

ภาพที่ 2 พัฒนาการแต่งกายของนักเต้นผู้ชาย คณะหมอลำวาทขอนแก่น

5.2 ผลการศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น จาก การศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น หมอลำคณะประมณ บันเทิงศิลป์ คณะรัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ และคณะระเบียบวาทะศิลป์ พบว่า แนวคิด รูปแบบ วิธีการออกแบบ และปัจจัยในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่นนั้น นิยมออกแบบโดยการเลียนแบบการแต่งกายแดนเซอร์ตามสถานบันเทิงและสื่อบันเทิงต่าง ๆ

ผสมผสานกับจินตนาการของผู้ออกแบบ ประกอบด้วยแนวคิดการแสดงทั้งหมด 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มแนวเพลงโซวและ 2. กลุ่มแนวเพลงลูกทุ่งและลูกทุ่งหมอลำ โดยสามารถจัดแบ่งรูปแบบตามลักษณะการสวมชุดโดยยึดเกณฑ์การแต่งกายที่แตกต่างบ้างเหมือนกันบ้าง คือ 1) รูปแบบการสวมกระโปรงยาว 2) รูปแบบการสวมกระโปนสั้น 3) รูปแบบการสวมกางเกงขาสั้น 4) รูปแบบที่การสวมกางเกงขาสั้น 5) รูปแบบที่การสวมเสื้อแขนสั้น 6) รูปแบบที่การสวมเสื้อแขนยาว 7) รูปแบบที่การนุ่งผ้าถุงยาว 8) รูปแบบการนุ่งโจงกระเบนสำเร็จรูป ต่อมามีการพัฒนาวัสดุในการตัดเย็บเครื่องแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม ซึ่งการพัฒนาเปรียบเสมือนการยกระดับให้หมอลำวาทขอนแก่นมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งความเจริญก้าวหน้ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเป็นอย่างมาก โดยสามารถรับวัฒนธรรมใหม่การแต่งกายเข้ามาดัดแปลง ประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายให้เข้ากับวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมและความทันสมัยในโลกปัจจุบัน จนได้รับความนิยมแก่คนทั่วไป และนำออกแสดงเผยแพร่ในนามหมอลำคณะวาทขอนแก่นซึ่งเป็นการแสดงของหมอลำ ที่มีรูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิมของผสมผสานการแต่งกายวัฒนธรรมใหม่จนปรับปรุงรูปแบบให้เป็นแบบแผนเอกลักษณ์ของวาทขอนแก่น โดยมีขั้นตอน การสร้างแนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย ประกอบด้วย 1) นโยบายของหัวหน้าคณะ 2) บริบทพื้นที่แดนเซอร์ในสถานบันเทิงและสื่อบันเทิง และ 3) องค์ความรู้ของบุคลากร คณะหมอลำวาทขอนแก่นทั้ง 3 คณะ มีการวางแผนในการออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นระเบียบอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เลือกใช้วัสดุที่หลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในแต่ละท้องถิ่นนำมาออกแบบเครื่องแต่งกาย วัสดุที่นำมาจากตลาดพาหุรัดนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบที่กำหนดไว้แสดงถึงความเป็นการแสดงโซวหมอลำและคงความเป็นเอกลักษณ์ของคณะหมอลำ โดยคำนึงถึงประโยชน์ ในการใช้สอยและคุณค่าความสวยงาม ความเหมาะสมของผลงานนั้น สิ่งที่สำคัญคือ บุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ซึ่งมีขั้นตอนการออกแบบเครื่องแต่งกาย ได้แก่ 1) ลงพื้นที่ 2) ประชุมร่วมกันออกแบบ 3) จัดสร้างเครื่องแต่งกาย 4) การทดลองนำไปใช้แสดงและสรุปปัญหา และ 5) การปรับปรุงแก้ไข หลังจากผ่านขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จึงสามารถนำผลงานการแสดงสร้างสรรค์ชุดใหม่นี้ไปเผยแพร่แสดงสู่ภายนอกและสู่สายตาผู้ชมเป็นครั้งแรกในเทศกาลงานต่าง ๆ ตามกำหนดงานของทางคณะหมอลำ ในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น สิ่งที่ทำให้เกิดรูปแบบของเครื่องแต่งกาย และทำให้รูปแบบเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบใหม่ในแต่ละชุดนั้นคือ “ปัจจัย” ปัจจัยเป็นตัวส่งผลในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น ให้มีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ทางคณะหมอลำ มีการค้นคว้าศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างไม่หยุดนิ่ง ศึกษาและเพิ่มเติมในส่วน ที่บกพร่องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลใหม่อย่างถูกต้อง ซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ 1) ปัจจัยด้านนโยบายของหัวหน้าคณะ 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านกระบวนการทำต้น 4) ปัจจัยด้านตลาดเสื้อผ้า เครื่องประดับ ตลาดพาหุรัด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทีมงานในคณะหมอลำ ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่นที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากสังคมมายาวนานจนทุกวันนี้

ภาพที่ 3 การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แนวคิดการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น แนวคิดในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น โดยมีนโยบายจากหัวหน้าคณะเป็นส่วนผลักดันให้สร้างสรรค์การแสดงและพัฒนาเครื่องแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยสังคมนิยม บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในคณะระดมความคิด ปรัชญาหาหรือ ประชุมวางแผน ตลอดจนความรู้สึกละประสบการณ์รวมเข้าด้วยกันเพื่อกำหนดเป้าหมายในการสร้างสรรค์การแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่นจะเห็นได้ว่าเป็นการเลียนแบบการแต่งกายจากแดนเซอร์วงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียง และสถานบันเทิง คาบาเร่โชว์ รวมถึงการแต่งกายในท้องถิ่นในรูปแบบดั้งเดิมตามบริบทสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เข้ามาผสมผสานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายของนักเต้นในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น จะมีแนวคิดในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันบ้างแต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของคณะหมอลำวาทขอนแก่น ซึ่งแนวคิดทั้งหมด 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแนวเพลงโซว และกลุ่มแนวเพลงลูกทุ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาพร ฝ่ายเพ็ญ (2556) ผู้สร้างสรรค์ได้วางเนื้อหาสาระที่ สะท้อนถึงวิถีชีวิต สภาพสังคม วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไปและได้จัดแนวคิดในการสร้างผลงานออกเป็น ชุด ได้แก่ 1. แนวคิดที่สืบเนื่องจากวิถีชีวิต 2. แนวคิดที่สืบเนื่องจากฟ้อนประกอบทำนองลำ 3. แนวคิดที่สืบเนื่องจากการฟ้อนกลุ่มชาติพันธุ์

6.2 รูปแบบเครื่องแต่งกายของเต็นคณะหมอลำวาทขอนแก่น การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต็นคณะหมอลำวาทขอนแก่น มีการสร้างแบบโครงเสื้อผ้า วัสดุที่ใช้และการประดับตกแต่งถ่ายทอดมาจากแนวคิด จินตนาการที่ปรากฏออกมาในรูปลักษณะต่างๆ ในการสร้างสรรค์การแสดง มีการกำหนดรูปแบบ ลวดลาย สีเส้นและขนาดตามแนวคิด ซึ่งต้องคำนึงถึงโครงสร้างภายนอก รูปแบบเสื้อผ้าที่แสดงถึงขนาด รูปแบบรายละเอียดของเสื้อผ้า เช่นการออกแบบในรูปแบบเสื้อผ้ามี่ขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มความอลังการและส่งเสริมให้ผู้สวมใส่ดูสง่า สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีพื้นฐานการออกแบบ โดย ธีรยุทธ์ มุลละออง (2553) กล่าวว่า การออกแบบเครื่องแต่งกายนั้นก็เหมือนช่างปั้นที่ใช้ วัสดุของคนเป็นหุ่นและใช้ผ้ามาพันหรือห่อหุ้มผ้าลงบนหุ่น ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการเน้นหุ่นหรือทำให้รูปทรงของผู้สวมใส่เปลี่ยนแปลงทางสายตา บางทีดูสูงขึ้น เพียวขึ้น บางทีดูเหมือนตัวขึ้นอยู่กับการออกแบบหรือการเลือกใส่เสื้อผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ของ ทวีเกียรติ ไชยยงศ (2538) กล่าวว่า ความงามเป็นคุณสมบัติของวัตถุ วัตถุต่างๆล้วนแล้วแต่มีความงามในตัวของตัวเอง เช่น สวยเพราะสีเส้น รูปร่าง รูปทรง สีเส้น สัดส่วนที่ประกอบเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนมีความสมดุล ทั้งผู้แสดงจะต้องมีรูปร่างที่สมส่วน สีเส้นของเสื้อผ้าเพื่อให้เกิดความสวยงาม ซึ่งตรงกับทฤษฎีสี ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) กล่าวว่า สีมี่คุณสมบัติทางจิตวิทยา เพราะสีมีผลต่อความรู้สึกของมนุษย์ทั่วไป สีที่สด เช่น แดงสด เหลืองสด เขียวสด จะทำให้ความรู้สึกเร้าใจ สดใส กระปรี้กระเปร่าในการออกแบบเครื่องแต่งกายแนวเพลงลูกทุ่ง มีจังหวะเร็วเป็นการเน้นกระบวนท่าเต้นที่สนุกสนานเน้นการเคลื่อนไหวร่างกาย การแปรแถว ไปตามเนื้อร้องและทำนองเพลง นิยมสวมชุดที่มีสีสดฉูดฉาด อาทิ สีฟ้า เงิน สีชมพูดำ เขียวดำ เหลืองดำ แดงดำ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชุดจะส่วนประกอบสีดำเป็นหลักเพื่อเพิ่มหรูหรา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสี ของ บรรจบ กำจัด (2549) กล่าวว่า พลังของสีดำเป็นสีอมตะคลาสสิก ในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้สึกรูหรา ราคาแพง และเป็นสียอดนิยมของใครหลายๆคน และรูปแบบเครื่องแต่งกายยังบ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่เอกลักษณ์เฉพาะตนของคณะหมอลำวาทขอนแก่น ได้แก่ รูปแบบเสื้อ รูปแบบกระโปรง รูปแบบกางเกง รูปแบบชุดไทยประยุกต์ รูปแบบชุดแฟนซี เป็นต้น ซึ่งการออกแบบเครื่องแต่งกายแต่ละชุดจะมีรูปแบบที่ต่างกัน เหมือนกันบ้าง สวมใส่ได้ง่ายสะดวก รวดเร็ว โดยให้ความสัมพันธ์กับท่าเต้นประกอบการแสดงในแต่ละชุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) กล่าวว่า เครื่องแต่งกายต้องได้รับการออกแบบให้สัมพันธ์กับรูปแบบหรือสไตล์การแสดงและฉาก เพื่อให้มีความเอกภาพในการแสดงนั้น และเครื่องแต่งกายยังแสดงถึงอาชีพบ่งบอกถึงสไตล์การแต่งกายของกลุ่มอาชีพนั้น บ่งบอกวัฒนธรรม โดยอาศัยเครื่องแต่งกายและจารีตนิยมตลอดจนสัญลักษณ์ที่นับถือ โดยอาศัยแบบแผนการแต่งกายที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสมัยนั้น

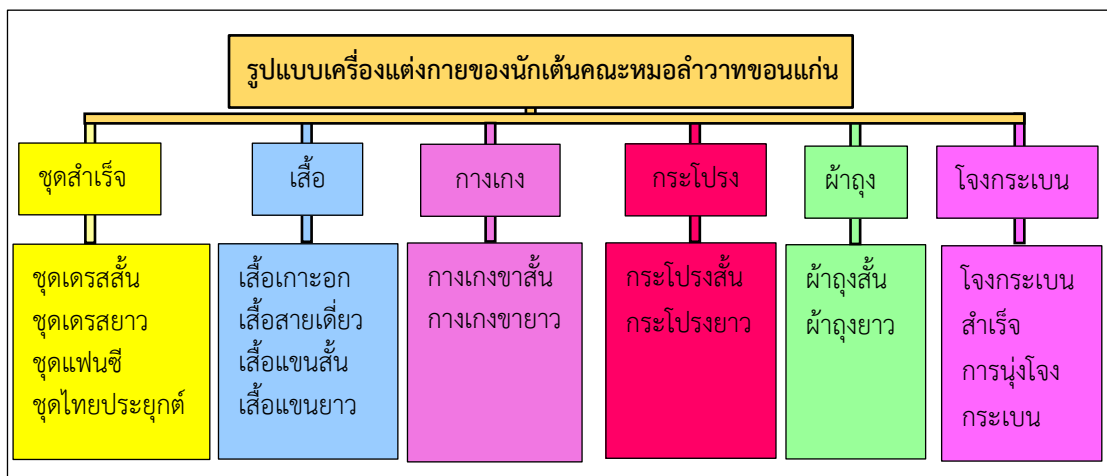
6.3 วิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต็นคณะหมอลำวาทขอนแก่น หมอลำวาทขอนแก่นสร้างสรรค์ผลงานการแสดงทุกๆ ปี เป็นที่รู้จักและยอมรับถึงชุดการแสดงที่แสดงถึงความเอกลักษณ์เฉพาะและมีเครื่องแต่งกาย สวยงาม หรูหรา ยิ่งใหญ่ อลังการ สามารถนำไปเป็นต้นแบบเครื่องแต่งกายของนักเต็นให้กับคณะหมอลำวงอื่นๆ ได้อย่างภาคภูมิใจ เหตุที่วามหมอลำวาทขอนแก่นได้รับความนิยมในด้านเครื่องแต่งกายนั้น เนื่องจากหัวหน้าทีมผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการออกแบบเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพโดยมีการวางแผนในการออกแบบเครื่องแต่งกายที่เป็นระบบระเบียบอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เลือกวัสดุที่มีความหลากหลายผสมผสานวัสดุพื้นบ้านเพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ให้เหมาะสมกับรูปแบบที่

กำหนดไว้ ได้แก่ แนวเพลงโซวณธรรมท้องถิ่นอีสาน ที่มุ่งเน้นถึงความเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมการแต่งกายเฉพาะ สื่อให้เห็นถึงการแต่งกาดั้งเดิมในท้องถิ่นนั้น ๆ และต้องอวดความงามของเสื้อผ้า รวมถึงการเลือกใช้สีต้องมีความพิถีพิถันเพราะสีสามารถสะท้อนถึงอารมณ์และรสนิยมของผู้ออกแบบ สื่อความหมายให้ผู้ชมรับรู้และก่อให้เกิดสุนทรียะในการชมการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสี ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ ที่กล่าวว่า สี มีผลต่อการออกแบบสร้างความรู้สึกรู้สึก สีให้ความรู้สึกต่อผู้ชม รู้สึกเหมือนมีมนต์ขลัง ตามความเชื่อ ความศรัทธา และคงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและคุณค่าความสวยงาม ความเหมาะสมของผลงานนั้นส่วนขั้นตอนการออกแบบ การจัดสร้างเครื่องแต่งกาย การทดลองนำไปใช้แสดงและสรุปปัญหา การปรับปรุง จนออกนำเผยแพร่สู่สายตาผู้ชม ในงานเทศกาลต่าง ๆ

6.4 ปัจจัยการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น ในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น สิ่งที่ทำให้เกิดรูปแบบเครื่องแต่งกาย และทำให้รูปแบบเดิมในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายเกิดพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบใหม่ในแต่ละชุดการแสดงนั้นคือ ปัจจัย และปัจจัยเป็นตัวส่งผลให้การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น ให้มีพัฒนาที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลง ทางคณะมีการค้นคว้าศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างไม่หยุดนิ่ง แม้เป็นชุดเครื่องแต่งกายเก่าที่เกิดในช่วงเริ่มแรกก็ยังคงให้ความสำคัญเสมอ ยังคงศึกษาเพิ่มพูนความรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง ซึ่งมีปัจจัย ดังนี้ 1.ปัจจัยด้านนโยบายของหัวหน้าคณะ 2.ปัจจัยด้านงบประมาณ 3. ปัจจัยด้านท่าเต้น 4.ปัจจัยด้านตลาดผ้า และการแต่งกายที่มีในท้องถิ่น ปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณะ ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่นที่ส่งผลให้ผลงานสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากสังคมมายาวนานจนทุกวันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับบุद्धิชัย คำทวี (2559) กล่าวว่า การมีอิสระทางความคิด จึงทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ใหม่ๆ ผ่านกระบวนการคิด การออกแบบ การเลือกวัสดุ การลองผิดลองถูก การสนับสนุนการร่วมมือกัน นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานด้านต่างๆ ดำเนินไปในทางที่ดี พูดได้ว่าการสร้างสรรค์งานการแสดงสำเร็จลุล่วงได้อาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในองค์กร

7. องค์ความรู้ใหม่

การออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น มีกระบวนการทัศน์ในการสร้างผลงานผ่านแนวคิดการออกแบบให้สอดคล้องกับแนวทางการแสดงตามกระแสนิยม ซึ่งลักษณะการแต่งกายของนักเต้นในคณะหมอลำวาทซอนแก่นนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เรื่องเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น โดยได้ปรากฏลักษณะรูปแบบของเครื่องแต่งกายทั้งหมด 6 ประเภท คือ 1) รูปแบบชุดสำเร็จรูป 2) รูปแบบเสื้อ 3) รูปแบบกางเกง 4)รูปแบบกระโปรง 5) รูปแบบผ้าถุง และ 6) รูปแบบโจงกระเบน ดังแผนผังภาพประกอบแสดงองค์ความรู้ด้านรูปแบบการแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทซอนแก่น ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 เครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น เป็นสื่อสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ภายใต้การแสดงให้เห็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมได้ อาทิ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ วัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา สามารถใช้เป็นข้อมูลในการเผยแพร่งานด้านเอกลักษณ์เครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น ทั้งในส่วนที่เป็นบทความเผยแพร่และส่วนที่เป็นชิ้นงานตลอดจนการวิจัยเพื่อต่อยอดและขยายผลการวิจัยแนวนี้ต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 แนวทางในการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาออกไปยังพื้นที่อื่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำในภูมิภาค เช่น คณะหมอลำในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนการเปรียบเทียบและการเปิดองค์ความรู้ใหม่ตลอดจนเป็นการร่วมมือทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงในกลุ่มอาเซียนและภูมิภาคอื่นตามมารวมทั้งการปรับตัวต่อกระแสโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของเครื่องแต่งกายของนักเต้น กระแสวัฒนธรรม บริบทแวดล้อม ความทันสมัย อันเป็นการกระชับความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน และทำความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับนานาชาติอย่างยั่งยืน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยสำหรับต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักเต้นคณะหมอลำวาทขอนแก่น ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้คณะหมอลำวาทขอนแก่นประสบผลสำเร็จ เช่น การออกแบบเครื่องแต่งกายหมอลำ การออกแบบดนตรี หรือเทคนิคประกอบการแสดง ที่ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้เป็นหลักการนำมาพัฒนาศาสตร์ด้านนี้ต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

ทวีเกียรติ ไชยยงยศ. (2538). *สุนทรียะทางทัศนศิลป์โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ในโอกาสฉลองครบรอบ 60 ปี วิทยาลัยครูสวนดุสิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

- ธีรยุทธ์ มูลละออง. (2553). **การศึกษาและพัฒนาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมการออกแบบ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรรจบ กำจัด. (2549). **ศาสตร์แห่งสีเพื่อบำบัดโรคจิต ปีที่ 9**. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2564. จาก <https://www.kkgcap.com/th/articles/97834>
- บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย, สำเร็จ คำโหมง. (2561). **การวิเคราะห์วรรณกรรมลำเรื่องต่อกลอนทำนองขอนแก่น : กรณีศึกษา หมอลำอร่าม มุงคำภา**. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2564. จาก https://oer.learn.in.th/search_detail/result/107524
- ประมวล พิมพ์เสน. (2546). **หมอลำหม่อมราชวงศ์ขอนแก่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนกัลยาณวัตร.
- ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2542). **พัฒนาการของทางเครื่องหมอลำหม่อมราชวงศ์ขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรเทพ วีระพล. (2535). **การแสดงทางเครื่องหมอลำหม่อมราชวงศ์ขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิภาพร ฝ่ายเพ็ญ. (2556). **การสร้างสรรค์ฟอนพื้นบ้านอีสาน : กรณีศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วุฒิชัย คำทวี. (2559). **พัฒนาการเครื่องแต่งกายยืนเครื่องละครสวนสุนันทา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **นาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสร เพ็ญเกษ. (2536). **ศิลป์พื้นบ้าน (หมอลำ) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการอบรมเยาวชนวัฒนธรรมของแก่น ปี 2536**. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณมัย จันทมาลา อาจารย์ที่ปรึกษาหลักผู้เป็นพลังผลักดันมอบองค์ความรู้ในการวิจัย คอยกระตุ้นเตือนทั้งด้านกระบวนการคิดการเขียน อีกทั้งทุ่มเททั้งแรงกาย กำลังใจ ให้ผู้วิจัยไปสู่ความสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณคณะหมอลำหม่อมราชวงศ์ขอนแก่น ทั้งสามคณะ ที่กรุณาให้ผู้วิจัย ได้ศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายของนักเต้น รวมไปถึงองค์ความรู้ต่างๆ และทุกรายละเอียดของข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน รวมถึงครอบครัวไตรรัตน์รังษี ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้วิจัยตลอดมา และมีได้กล่าวมา ณ ที่นี้

อุยฉายนางมณี : กลวิธีการแสดงของบุญนาค ทรพรานนท์*
CHUICHA NANGMANEE : PERFORMANCE TECHNIQUE OF BOONNAK THANTARANON

กานท์ธิดา พังโพธิ์¹, อุรากรมย์ จันทมาลา²

Kanthida Pungpo¹, Ourarom Chantamala²

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : aei_y_strongteem@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและผลงานด้านการถ่ายทอด ผลงานด้านการแสดง และบทบาทสำคัญ ของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ 2) เพื่อศึกษากลวิธีการรำและ กระบวนท่ารำละครนอก เรื่องแก้วหน้าม้า ชุด อุยฉายนางมณี ของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ จาก เอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่มกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 คน กลุ่มศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดบทบาทละครรำจากอาจารย์ บุญนาค ทรพรานนท์ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 5 คน และกลุ่มทั่วไป 10 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ เป็นศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญในด้าน นาฏศิลป์ไทยเป็นผู้มีพรสวรรค์ด้านศิลปะการแสดงละครเมื่อเกิดการสั่งสมประสบการณ์จนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ ทางการแสดงนับเป็นกลเม็ดเฉพาะตัวของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ ท่านเป็นศิลปินผู้หนึ่งที่มีลีลากระบวนท่ารำที่งดงาม และเป็นผู้อนุรักษ์สืบทอดกระบวนท่ารำโบราณจนมาถึง ปัจจุบัน 2) อาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ได้ประดิษฐ์ท่ารำขึ้น เป็นการแสดงกระบวนท่ารำที่เป็นการ รำอวดความงามของตัวนางมณี จะมีลีลาท่ารำที่แตกต่างไปจากอุยฉายชุดอื่นๆ ท่ารำที่นอกเหนือจาก การรำอวดโฉม และการแสดงความพึงใจที่สามารถแปลงกายให้ออกมาอย่างสวยงาม แล้วยังมีการคิด ประดิษฐ์ท่าทางการเลียนแบบกริยาของม้า เข้ามาผสมผสานกับการแสดง โดยการตีบทในท่ารำของ นาฏศิลป์ไทยอย่างสวยงาม

คำสำคัญ : 1. อุยฉายนางมณี 2. กลวิธีการแสดง 3. ศิลปะการแสดง

ABSTRACT

This research aims to 1) to study the history and works in the field of broadcast performance and the important role of Ajarn Boonnak Thantaranon to study the dance techniques and the Lakorn Nork, the story of Kaew Nama, the Chuichai Nangmanee series by Ajarn Boonnak Thantaranon, from research papers and field data. The sample group included 2 people of experts in Thai dance, a group of 5 students who received the role of a dance drama from Ajarn Boonnak Thantaranon, a group of 5 practitioners and 10 general informants, in a total of 22 people. Tools used in the research consists of structured and unstructured surveys, observations, and interviews. Then present the research results by descriptive analysis.

The results showed that 1) Ajarn Boonnak Thantaranon is an artist who specializes in Thai dance, gifted with theatrical arts. When the experience has been accumulated to become the identity of the performance, it is a unique trick of himself. He is an artist who has a beautiful dancing style. He is also the one who preserves and inherits the ancient dance movements until the present 2) Ajarn Boonnak Thantaranon invented the dance moves that show off the beauty of Nangmanee. There will be a dance style that is different from other Chuichai sets, more than showing off and showing satisfaction that can transform body transfigure beautifully. There was also the idea of inventing gestures to mimic the horse gesture, mixed into the show by striking the chorus in the beautiful Thai dance postures.

Keywords : 1. Chuichai Nangmanee 2. Performance techniques 3. Performing arts

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รำ เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีผู้แสดงตั้งแต่ 1-2 คน เช่น การรำเดี่ยว การรำคู่ การรำหมู่ มีลักษณะการแต่งกายตามรูปแบบของการแสดง ไม่เล่นเป็นเรื่องราวอาจมีบทขับร้องประกอบการรำ เข้ากับทำนองเพลงดนตรี มีกระบวนการทำรำ รำแบ่งออกเป็น 1) รำเดี่ยว หมายถึง การรำที่ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียว เช่น รำพลายชุมพล รำมโนราห์บุชายัญ รำฉุยฉายนางมณี เป็นต้น 2) รำคู่ คือการรำที่ใช้ผู้แสดง 2 คน เช่น หนุมานจับนางเบญกาย พระรามตามนาง พระลอตามไก่อ รามสูรเมขลา รจนาเสียงพวงมาลัย เป็นต้น 3) รำหมู่ หมายถึง การรำที่ใช้ผู้แสดงมากกว่า 2 คน ส่วนระบำนั้นก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของรำหมู่เช่นเดียวกัน เช่น รำโคม รำพัด รำวง เป็นต้น นอกจากนั้นก็มีการแสดงพื้นเมืองของชาวบ้านก็ถือว่าเป็นการรำหมู่ ได้แก่ รำกลองยาว เซิ้งกระติบข้าว ฟ้อนเล็บ เป็นต้นการรำมีลักษณะที่โดดเด่นต่างกัน แต่สุดยอดของการรำ คือการรำฉุยฉาย (กรมศิลปากร, 2549)

ฉุยฉายเป็นการแสดงประเภทหนึ่งที่เป็นมาตรฐานอยู่ในการรำเดี่ยว และมีความสมบูรณ์แบบในทางนาฏศิลป์ไทย จึงนับว่าเป็นศิลปะการรำชั้นสูง และสามารถรำได้ดีตามแบบฉบับได้ยาก จุดเด่นที่สำคัญคือ การรำฉุยฉายเป็นการรำอวดฝีมือ ที่มีลีลากรีดกราย ท่วงทีงดงาม ไบหน้าท่าทาง

และอาการเคลื่อนไหวและมีการแสดงความรู้สึกความพึงพอใจในรูปลักษณะใหม่ที่แปลงออกมา เช่น ฉุยฉายเบญจกาย ฉุยฉายศูรปนา และฉุยฉายนางมณี(ขวลิต สุนทรานนท์, 2551)

อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ข้าราชการบำนาญ กรมศิลปากร เป็นลูกศิษย์ท่านหนึ่งที่ได้รับการสืบทอดกระบวนการทำรำนานาฏศิลป์ไทยแบบหลวงจากละครวังสวนกุหลาบ และเป็นนาฏศิลป์ท่านหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่ามีฝีมือการรำตัวนางเป็นเยี่ยม และมีท่วงทีลีลาการร่ายรำที่งดงามรูปร่างหน้าตาที่มีรูปไข่ ผิวขาว ร่าเริง ซึ่งเหมาะกับบทบาทนางเอกหรือตัวเอก อาจารย์บุญนาคจึงได้รับบทบาทตัวละครเอกหญิงหรือ “นางเอก” ในการแสดง โขนและละครมากมายหลายเรื่องหลายตอน จนได้รับฉายาจากสื่อมวลชนในอดีตว่าเป็น “นางเอก รองนางเอกของกรมศิลปากร” เช่น นางมโนราห์ นางรจนา นางสีดา นางเบญจกาย นางนารายณ์ นางมณโฑ นางเมขลา นางบุษบา นางดรา นางเกนหลง นางเกศสุริยง นางจันทน์ นางลำหับ พระเพื่อนพระแพง พระนางบุญเหลือ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของนางมโนราห์ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่อาจารย์บุญนาคเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ อาจารย์บุญนาครับบทบาทเป็นนางมโนราห์ตั้งแต่อายุ 14 ปี ครั้งที่ กรมศิลปากรจัดการแสดงละครนอกเรื่อง มโนราห์ ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 และเป็นผู้รำมโนราห์บูชายัญเป็นคนแรก การแสดงรำมโนราห์บูชายัญนี้เป็นผลงานนาฏยประดิษฐ์ของท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี เมื่อครั้งกรมศิลปากรฟื้นฟูการแสดงโขน และได้เปลี่ยนมาใช้ผู้หญิงเป็นผู้แสดงตัวนางแทนการใช้ผู้แสดงชายตามขนบเดิม อาจารย์บุญนาคก็นับเป็นผู้แสดงหญิงรุ่นแรกๆ ที่เป็นโขนนางในบทบาทต่าง ๆ ส่วนบทบาทตัวละครหญิงในละครใน อาจารย์บุญนาครับบทบาทเป็นบุษบา ดรา และเกนหลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการรำท่าตอนดราแบหลา อาจารย์บุญนาคได้รับการถ่ายทอดจากท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ซึ่งท่านผู้หญิงแผ้วได้รับการฝึกหัด นาฏศิลป์ในคณะละครวังสวนกุหลาบของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมามาก่อน ครุละครในขณะนี้ล้วนแต่เป็นนาฏยศิลป์ผู้ทรงคุณวุฒิในราชสำนักสืบสายมาแต่ละครหลวงในราชสำนักรัชกาลที่ 2 เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีครูพิเศษที่เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธทรงเชิญมาสอนหรือส่งตัวละครไปรับการถ่ายทอด เช่น เจ้าจอมมารดาเวดในรัชกาลที่ 4 เจ้าจอมมารดาเขียนในรัชกาลที่ 4 เป็นต้น นับได้ว่าอาจารย์บุญนาคเป็นนาฏยศิลป์ผู้หนึ่งที่สืบทอดองค์ความรู้ด้านกระบวนการรำที่มีมาแต่โบราณ (กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี, 2559)

อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ เป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ด้านศิลปะการแสดงละครทั้งละครนอกและละครใน ซึ่งอาจารย์บุญนาคได้รับการถ่ายทอดจากท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี และอาจารย์จำเรียง พุฒประดับ ลีลาเทคนิคการรำของผู้ใหญ่ทั้งสองท่านนี้ จึงมีอิทธิพลต่อการรำอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ เมื่อเกิดการสั่งสมประสบการณ์จนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ทางการแสดงนับเป็นกลเม็ดเฉพาะตัวของอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ท่านเป็นศิลปินผู้หนึ่งที่มีลีลากระบวนการรำที่งดงาม เกิดจากความรักความชอบในการแสดง จึงทำให้ท่านมีความมุ่งมั่นฝึกฝน จนเกิดความชำนาญ และอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ไม่ได้มีลีลาท่ารำที่งดงามอย่างเดียว แต่ท่านเป็นศิลปินอีกผู้หนึ่งที่ใช้การแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกผ่านทางสีหน้าและท่าทางอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะท่านเติบโตมากับการแสดงของครอบครัว ตลอดจนรู้จักใคร่ครวญหาทางแก้ไขสิ่งที่บกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำตนไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จ นับได้ว่าอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ เป็นศิลปินผู้หนึ่งที่เป็นผู้อนุรักษ์สืบทอดกระบวนการรำโบราณจนมาถึงปัจจุบัน(กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี, 2559)

นอกจากนี้ยังเขียนตำรา “นาฏลีลา มโนราห์ บุญชัย” ตำราเกี่ยวกับการแสดงชุด รำซัด ชาติรี ระบำกีนรีอ่อน และรำมโนราห์บุญชัย เพื่อเผยแพร่ให้นักเรียน นักศึกษา ประกอบกับผู้ที่สนใจได้ศึกษา แบบแผนกลวิธีการรำและฝึกฝนให้ชำนาญ อาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้นาฏศิลป์ไทยให้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ และยังเป็นผู้ประดิษฐ์กระบวนท่ารำการแสดงละครนอก เรื่อง แก้วหน้าม้า ชุด ฉุยฉายนางมณี

ฉุยฉายนางมณี ซึ่งเป็นชุดการแสดงที่อาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ได้ประดิษฐ์ทำรำขึ้น เป็นการแสดงกระบวนท่ารำที่เป็นการรำอวดความงามของตัวนางมณี จะมีลีลาท่ารำที่แตกต่างไปจาก ฉุยฉายชุดอื่นๆ ท่ารำที่นอกเหนือจากการรำอวดโฉม และการแสดงความพึงใจที่สามารถแปลงกายให้ออกมาอย่างสวยงาม แล้วยังมีการคิดประดิษฐ์ท่าทางการเลียนแบบกริยาของม้า เข้ามาผสมผสานกับการแสดง โดยการตีบทในท่าของนาฏศิลป์ไทยอย่างสวยงาม (อัมไพวรรณ เดชะชาติ, 2560)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนท่ารำฉุยฉายนางมณีที่มีความสง่างามตามแบบนางกษัตริย์ มีท่ารำที่วิจิตรตระการตาแปลกใหม่ในชุดการแสดง และการใช้สรีระร่างกายในการเคลื่อนไหวท่ารำได้อย่างถูกต้อง มีเทคนิคท่วงที ลีลาท่ารำที่โดดเด่น มีการเลียนแบบกริยาของสัตว์เข้ามาผสมผสานในท่ารำนานาฏศิลป์ไทย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาฉุยฉายนางมณี : กลวิธีการแสดงตามฉบับของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ เพื่อนำมาพัฒนาหลักการแสดงของละครไทย และยังเป็น การส่งเสริมการพัฒนากระบวนท่ารำถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติและผลงานด้านการถ่ายทอด ผลงานด้านการแสดง และบทบาทสำคัญของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์

2.2 เพื่อศึกษากลวิธีการรำและกระบวนท่ารำ ชุด ฉุยฉายนางมณี ของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์

3. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึง ฐานข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา ผลงานด้านการแสดง และบทบาทสำคัญของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์

3.2 ทำให้ทราบถึง กลวิธีการรำและกระบวนท่ารำ ชุด ฉุยฉายนางมณี ของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลทั่วไป และในพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 2 คน กลุ่มศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดบทบาทละครรำจากอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 5 คน และกลุ่มทั่วไป 10 คน รวม 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 แบบ แบบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย

และกลุ่มปฏิบัติงาน แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง จะใช้สัมภาษณ์กลุ่มทั่วไป ในการดำเนินการในแต่ละกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีหลักข้อมูลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับเนื้อหาด้านการถ่ายทอด การร่ำเทคนิคพิเศษจารีตแบบแผน กลวิธีกลวิธีการร่ำบทาพนาถของอาจารย์บุญนาถ ทรพรทรานนท์ เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่มีการบันทึกเอาไว้ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือตำรา บทความ สารคดี รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์ จดหมายเหตุ อินเทอร์เน็ต 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสังเกตสัมภาษณ์ และฝึกการร่ำเชิงปฏิบัติการ อย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ ตรงกับข้อเท็จจริงมากขึ้น 2) การจดบันทึก โดยดำเนินการบันทึกทุกครั้งและใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการบันทึกข้อมูลช่วยเพิ่มเติมรายละเอียด เช่น กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอเทปบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 3) การจัดทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัย การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลตามประเภทของเนื้อหาความมุ่งหมาย และนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ให้เรียบร้อย เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูล 2) สรุปลงข้อมูลจากเครื่องมือแต่ละกลุ่ม 3) นำข้อมูลที่ได้นำมาเรียบเรียงตามความมุ่งหมายของการศึกษาเชิงพรรณนาหลังจากที่มีการกระทำข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อเป็นการตรวจสอบถึงความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของข้อมูล ซึ่งจะมีการตรวจสอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูล ด้านผู้ศึกษาวิจัย ด้านทฤษฎี และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ด้านข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูล ด้านสถานที่ด้านเวลาและด้านบุคคล เพื่อตรวจสอบว่าด้านสถานที่ ข้อมูลจากต่างที่กัน จะเหมือนกัน หรือไม่ด้านบุคคลถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ 2) ด้านผู้วิจัย คือการตรวจสอบว่าผู้วิจัย ได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูล และเป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน 3) ด้านทฤษฎี คือการตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้ แนวคิดทฤษฎีต่างกันจากเดิม จะทำให้การตีความหมายข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด 4) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกต คู่กับการสัมภาษณ์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องชุดขนานนาม : กลวิธีแสดงของบุญนาถ ทรพรทรานนท์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบการสัมภาษณ์ การสังเกต มาเรียบเรียงผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ประวัติและผลงานด้านการถ่ายทอด ผลงานด้านการแสดง และบทบาทสำคัญของอาจารย์บุญนาถ ทรพรทรานนท์

5.1.1 ประวัติส่วนตัวของอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ปัจจุบันอายุ 81 ปี นามสกุลเดิม เศวตนัย เกิดเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2483 ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น 11 ค่ำเดือน 10 ปีมะโรง ที่อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีบิดาชื่อนายโถม เศวตนัย มารดาชื่อนาง ฉวีวรรณ เศวตนัย ถือกำเนิดในครอบครัวคนจีนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีพี่น้องร่วมบิดา-มารดาเดียวกันทั้งสิ้น 4 คน อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ เป็นบุตรคนที่ 3 ในพี่น้อง 4 คน อาจารย์บุญนาค เศวตนัย ได้สมรสกับนายวิโรจน์ ทรรทรานนท์ อาชีพรับราชการ และมีบุตรด้วยกันทั้งหมด 3 คน

5.1.2 ประวัติการศึกษา อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ได้รับการศึกษายสายสามัญ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่โรงเรียนนิมมานรดี (โรงเรียนตัวอย่างโรงเรียนแรก) เมื่อเรียนจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 มีงานรื่นเริงของโรงเรียนได้ชนะเลิศการประกวดการแสดงนาฏศิลป์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491-พ.ศ. 2494 อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ด้วยความที่มีใจรักในการแสดงด้านนาฏศิลป์มา ตั้งแต่เด็กอย่างมาก จนถึงขนาดแอบไปหัดนาฏศิลป์จนมีความรู้พอสมควรตั้งแต่ยังเรียนอยู่ชั้นประถม ต้นๆ ครั้นสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วจึงไปสมัครสอบเข้าเรียนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และเริ่มเรียนนาฏศิลป์ตอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นาฏศิลป์ชั้นสูงปีที่ 2 โรงเรียน นาฏศิลป์ ตำบลท่าช้างวังหน้า กรมศิลปากร อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร ใช้เวลาการศึกษาในรั้ว ของโรงเรียนนาฏศิลป์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495-พ.ศ. 2505 รวมเป็นเวลา 10 ปี

5.1.3 ด้านการทำงาน อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ได้เข้ารับราชการครั้งแรกใน ตำแหน่งศิลปินจิตอาสา สังกัดงานนาฏศิลป์ กองการสังคีตตั้งแต่เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร นาฏศิลป์ชั้นสูงปีที่ 2 ตลอดระยะเวลาในการทำงานนั้น อาจารย์บุญนาคได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในทุกด้าน ทั้งการแต่งกาย กิริยามารยาท การใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ และการมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับการเป็นนาฏศิลปินอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนานาฏศิลป์ไทยอันเป็น ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติให้คงอยู่สืบไป

5.1.4 ด้านการถ่ายทอด อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ได้รับกระบวนการถ่ายทอดท่า รำ ลีลา รวมถึงกลวิธีการรำในการแสดงตัวเอง และนางเอกในโฆษณาละครทุกชุดการแสดง จากบรมครูที่ มีความเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยหลายท่าน ซึ่งคุณครูทั้งหลายมีความเชี่ยวชาญด้านการรำตัว เอง และตัวนางเอก รวมถึงมีเทคนิค กลวิธีการรำเฉพาะตัว ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี
- 2) คุณครูจำเรียง พุฒประดับ
- 3) คุณครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์
- 4) คุณครูสองชาติ ชื่นศิริ เป็นต้น

5.1.5 ผลงานด้านการแสดงและบทบาทสำคัญ ของอาจารย์บุญนาค ในปี พ.ศ. 2498 กรมศิลปากรภายใต้การกำกับดูแลของนายอนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากร ซึ่งมอบหมายฟื้นฟูการ แสดงโฆษณาที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ ได้จัดการแสดงละครนอกเรื่อง มโนราห์ อาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ได้รับคัดเลือกให้แสดงเป็นนางมโนราห์ โดยได้รับการสนับสนุนจากคุณครูอัมพร ชัยกุล การแสดงละครเรื่องนี้สร้างชื่อเสียงให้กับอาจารย์บุญนาคเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรำ มโนราห์บูชาโยธู จึงกล่าวได้ว่าคุณครูบุญนาคเป็นผู้แสดงนางมโนราห์คนแรกของกรมศิลปากร ทั้งนี้ใน

กระบวนการฝึกซ้อมละครเรื่องนี้ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนีเป็นผู้คิดประดิษฐ์ท่ารำ แล้วต่อท่ารำให้กับคุณครูจำเรียง พุทธประดับ นำมาถ่ายทอดให้แก่อาจารย์บุญนาคทรพรรณนัท

หลังจากที่ได้รับบทบาทการแสดงนางมโนราห์ อาจารย์บุญนาคจึงได้รับบทบาทตัวเอก (นาง) ในการแสดงโขน และละครรำอีกหลายเรื่องของกรมศิลปากร โดยได้รับการถ่ายทอดกระบวนการท่ารำการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ และถูกขัดเกลาลืออย่างใกล้ชิดจากท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี และคุณครูจำเรียง พุทธประดับ นับได้ว่าอาจารย์บุญนาคเป็นนาฏศิลปินที่มีการลีลาการรำรำที่งดงาม และยังเป็นผู้ที่อนุรักษ์การสืบทอดกระบวนการท่ารำแบบโบราณ ทั้งนี้อาจารย์บุญนาคทรพรรณนัทไม่ได้เป็นแค่ตัวเอง หรือนางเอก อาจารย์บุญนาคทรพรรณนัทยังได้รับบทบาทการแสดงเป็นพระเอก ในชุดการแสดง ฉุยฉายไกรทอง และอาจารย์บุญนาค ทรพรรณนัทซึ่งเป็นละครนางที่มีพรสวรรค์ทางด้านการแสดงละครทั้งละครนอก ละครใน ละครพันทาง ละครชาตรี และละครดึกดำบรรพ์ เป็นต้น

อาจารย์บุญนาค ทรพรรณนัท มีความสามารถด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย และได้รับบทบาทที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงละครนอก ละครใน ละครพันทาง ละครชาตรี และละครดึกดำบรรพ์ เป็นต้น และมักจะได้แสดงบทบาทที่สำคัญ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการท่ารำ ตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่บทบาทที่สำคัญที่ทุกคนยอมรับ คือ บทบาทตัวนางเอกละคร

ซึ่งอาจารย์บุญนาค ทรพรรณนัท เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์แบบ และมีความเหมาะสมที่จะได้รับบทบาทเป็นตัวนางเอก เนื่องจากคุณสมบัติรูปร่าง ใบหน้า บุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ในการรำที่เหมาะสมกับการรับบทบาทตัวนางเอก อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีทักษะฝีมือทางด้านการแสดงสูง และสามารถรำได้สวยงามตามกลวิธีเฉพาะตน และได้รับความไว้วางใจจากอาจารย์ผู้ใหญ่ และครูผู้เชี่ยวชาญอีกหลายท่านให้รับบทบาทแสดงเป็นตัวนางเอก และอาจารย์บุญนาค ทรพรรณนัทยังเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการท่ารำสู่สายตาผู้ชมอย่างสวยงาม และกระบวนการท่ารำถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย เป็นนักสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ งานวิชาการที่รอบรู้ และยังเป็นนาฏศิลปินที่มีความเยี่ยมยอดในบทบาทเชิงศิลป์ที่ได้รับการกล่าวถึงของวงการนาฏศิลป์ไทย จึงนับได้ว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การยกย่องและเชิดชู

5.1.6 รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับจากความอดทนและความพากเพียรในการปฏิบัติงานตลอดระยะเวลา 41 ปี ของการทำงานสำนักการสังคีต กรมศิลปากร จนกระทั่งเกษียณอายุราชการได้รับการยกย่องและได้รับรางวัลดังนี้

1) ได้รับรางวัลพระราชทานผู้ที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยการสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2546

2) รับโล่เกียรติยศ จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กองศิลปวัฒนธรรมไทยในฐานะผู้ประดิษฐ์ท่ารำ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2548

3) ได้รับเกียรติบัตรจากคณะกรรมการโรงเรียนนิมพลี สำนักงานเขต คลิ่งชัน กรุงเทพฯ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544

4) ได้รับเกียรติบัตร ข้อความว่า in oppreeiation of your partieipation in the celebeation of the fortieth United nations anniversary 1945-1985

5.2 กลวิธีการรำและกระบวนการท่ารำละครนอก เรื่องแก้วหน้าม้า ชุด ฉุยฉายนางมณี ของอาจารย์บุญนาค ทรพรรณนัท ถือว่าเป็นผู้ที่มีฝีมือ และพรสวรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย จึงเกิดทักษะ

ในการคิดประดิษฐ์ท่ารำ กระบวนท่ารำละครนอก เรื่องแก้วหน้าม้า ชุด ฉุยฉายนางมณี เป็นการแสดง กระบวนท่ารำที่เป็นการรำอวดความงามของตัวนางมณี จะมีลีลาท่ารำที่แตกต่างไปจากฉุยฉายชุด อื่นๆ ท่ารำที่นอกเหนือจากการรำอวดโฉม และการแสดงความพึงใจที่สามารถแปลงกายให้ออกมา อย่างสวยงาม แล้วยังมีการคิดประดิษฐ์ท่าทางการเลียนแบบกริยาของม้า เข้ามาผสมผสานกับการ แสดง โดยการตีบทในท่าของนาฏศิลป์ไทยอย่างสวยงาม

ภาพที่ 1 ท่าเลียนแบบท่าเดินของม้า

ภาพที่ 2 ท่าเลียนแบบท่ากระโดดของม้า

กลวิธีการรำ ชุด ฉุยฉายนางมณี ของอาจารย์บุญนาค ทรรทรานนท์ ในการแสดงชุด ฉุยฉาย นางมณี พบว่าครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้อง และมีความงดงามตาม หลักเกณฑ์มาตรฐานวิธีการรำนานาฏศิลป์ไทยแบบหลวง ยังมีการใช้สัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในการ

ปฏิบัติท่ารำตามบทร้องและทำนองเพลงได้อย่างสมดุล และมีความสัมพันธ์กันอย่างสวยงาม ไม่ว่าจะเป็น ศีรษะ ใบหน้า ลำตัว ไหล่ มือ แขน ขา และเท้า มีการจัดวางตำแหน่งสรีระของร่างกายที่ใช้ปฏิบัติการรำได้อย่างสมดุลเหมาะสมกับสัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในการแสดงชุดนี้ยังได้ประดิษฐ์ท่ารำที่มาจากกริยาของสัตว์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ไทย จึงทำให้เกิดความวิจิตรงดงามในกระบวนการรำที่ได้ถ่ายทอดออกมา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ฉุยฉายนางมณี : กลวิธีการแสดงของบุณนาค ทรรทรานนท์ ที่ผู้วิจัยได้ทำการสรุปและวิเคราะห์ และเรียบเรียงเป็นพรรณนาความและมีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ความสามารถทางด้านการแสดงได้พบว่า อาจารย์บุณนาค ทรรทรานนท์ได้รับถ่ายทอดท่ารำจากบรมครูหลายท่าน ในด้านเทคนิค ลีลา กระบวนการรำ การฝึกประกอบกับความสามารถจดจำและเก็บรายละเอียดต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน ผนวกกับการหมั่นฝึกฝนจนชัดเจน และสามารถจดจำลีลาท่ารำนำมาปรับเป็นกระบวนการรำเฉพาะตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐธิดา ชื่นสว่าง (2565) อธิบายว่าผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทางด้านนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐานมาเป็นอย่างดี โดยจากการเรียนรู้และเลียนแบบครูผู้สอนจนเกิดทักษะความสามารถนำมาประยุกต์เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง นอกจากนั้นยังต้องเป็นผู้ที่สั่งสมประสบการณ์จากการแสดง รู้จักเลือกจัดกระบวนการทำให้เหมาะสมกับการแสดงละครแต่ละประเภทและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่บุคคลได้

การปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยตามหลักเกณฑ์ในแบบหลวงยังมีการใช้สัดส่วนต่างๆ ของร่างกายในการปฏิบัติท่ารำตามบทร้องและทำนองเพลงได้อย่างสมดุล และมีความสัมพันธ์กัน อย่างสวยงาม ไม่ว่าจะเป็น ศีรษะ ใบหน้า ลำตัว ไหล่ มือ แขน ขา และเท้า ใช้ตีบทไปตามคำร้องและทำนองของการรำในประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดความ ถูกต้องและสมบูรณ์ตามมาตรฐานนาฏศิลป์ไทย และ สอดคล้องกับ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ (2547) ที่ได้อธิบายว่า ในเชิงนาฏยประดิษฐ์ความสมดุล คือ “การส่งความหนัก” ออกไปตามส่วนต่างๆ ของ ร่างกายในอวัยวะทั้งด้านขวาและซ้ายรับกันได้พอดี วิธีการฝึกของบรมครูแต่โบราณ จะเน้นการสร้าง สมดุลให้กับร่างกาย และมีความสัมพันธ์ทุกสัดส่วน ทั้ง ศีรษะ มือ และเท้า อีกทั้งประสบการณ์ที่สั่งสมก็มีส่วนทำให้สามารถพัฒนาเทคนิคกลวิธีต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ไม่ว่าจะสวมบทบาทเป็นตัวละครใดก็สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำการแสดงไปเผยแพร่ และปรับปรุงพัฒนาต่อไป

กลวิธีการแสดงชุดฉุยฉายนางมณี กลวิธีการรำในการแสดงฉุยฉายในกระบวนการรำที่ทำให้มีความงดงามมาจาก ลักษณะการรำท่าตามบท หรือเรียกว่าการตีบท อันมาจากการเข้าใจในบทบาทที่แสดง และด้วยพรสวรรค์ที่ติดตัวมา สามารถการจดจำบทละครตอนนั้นๆได้อย่างแม่นยำ ทำให้ถ่ายทอดกระบวนการรำผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายไปตามบทได้อย่างเป็นธรรมชาติ

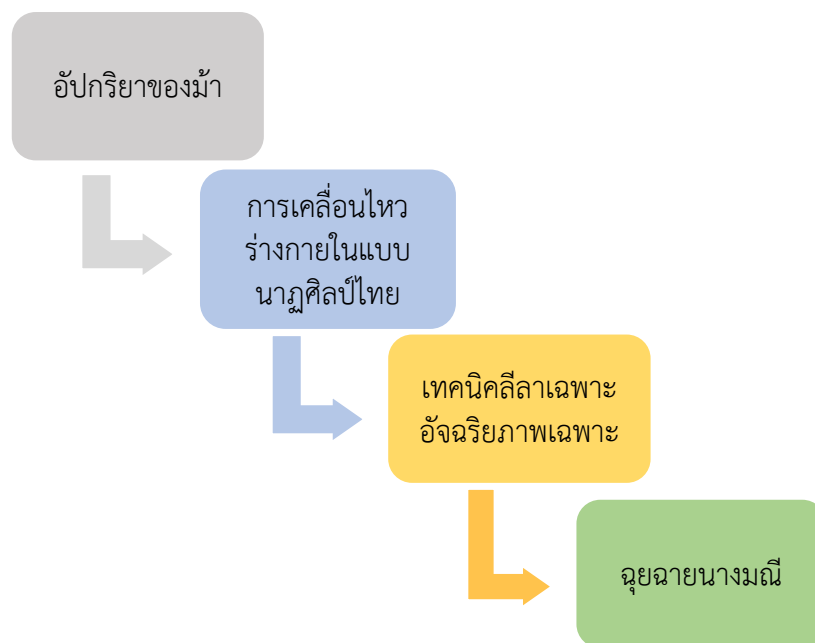
นอกเหนือจากนั้น เรื่องของบุคลิกภาพ และสัดส่วนต่างๆของร่างกายก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ กระบวนการรำเกิดความงดงาม การมีสัดส่วนร่างกายที่มีความสมส่วน เมื่อแสดงท่าทางต่าง ๆ สัดส่วน ของร่างกาย จึงเป็นส่วนในการช่วยให้ท่ารำเกิดความสมดุล การใช้สรีระร่างกายในการรำมีความสัมพันธ์ กันตั้งแต่หัวจรดเท้า เป็นการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ทั้งศีรษะ คอ ไหล่ ลำตัว มือ เท้า ได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่อง มีความกลมกลืนกันในทุกสัดส่วน สอดคล้องกับ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์

(2547) ได้ศึกษาการศึกษาวิเคราะห์วิธีการร้ายรำและลีลา เพราะลีลาท่าเชื่อมที่สวยงามต้องอาศัยการยกเอียงของตัวที่สมส่วน และจากประสบการณ์การแสดงของอาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ ได้รับบทบาทการแสดงละครบ่อยครั้งเป็นการปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ และพัฒนากระบวนการร้ายรำเป็นการรำลักษณะเฉพาะตน

จากข้อค้นพบจะเห็นได้ว่า อาจารย์บุญนาค ทรพรานนท์ที่ประดิษฐ์ทำรำนั้นจะต้องเข้าถึงหรือเข้าใจความเป็นตัวตนของตัวละครในตอนนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด การแสดงออกจากการตีความบทบาทก็จะสามารถสวมวิญญาณเป็นตัวละครนั้นได้อย่างสมจริง ซึ่งไม่ยากเกินความสามารถที่สะสมประสบการณ์มา และมีจิตในการรำที่สวยงามซึ่งแตกต่างจากผู้อื่น พัฒนามาเป็นกระบวนการร้ายรำเฉพาะตน จนได้นามว่า นางเอกของกรมศิลปากร ซึ่งสามารถนำมาถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการแสดงและกลวิธีการร้ายรำเพื่อเป็นมรดกทางภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยสืบไป

7. องค์ความรู้ใหม่

ชุดนางงามณีเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่ได้นำเอาอากัปกิริยาของม้าผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายในทางนาฏศิลป์ไทย เทคนิคและลีลาเฉพาะของศิลปินที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศิลปะการแสดง และผนวกกับอัจฉริยภาพเฉพาะ จึงเกิดเป็นกลวิธีในแบบเฉพาะที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นแตกต่างจากผู้อื่น

ภาพที่ 3 แผนผังสรุปองค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การคัดสรรนักแสดงของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่จะรับบทเป็นนางเอ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการเรียน และมีความสามารถในทางละครนางอย่างชำนาญ อีกทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ ร่างกาย และหน้าตาสะสวย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เนื่องจากการวิจัยเล่มนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้ในกลวิธีการแสดงบทนางเอกละครนอก และนำไปพัฒนาการศึกษา และสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยของประเทศสืบไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 นอกจากการศึกษาฉายานางมณี : กลวิธีการแสดงของบุษราคัม ทรรทรานนท์ แล้วควรศึกษาหลักการใช้บท ตีบท ของอาจารย์บุษราคัม ทรรทรานนท์ และวิธีการแสดงละครต่างๆ เพื่อให้องค์ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยเพิ่มขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2549). **ทะเบียนข้อมูล : วิพิธทัศนา ชุดระบำ รำฟ้อน**. กรุงเทพมหานคร : ไทภูมิ พับลิชชิ่ง. กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี. (2559). **ท่วงทีลีลาและท่ารำตัวละครนาง องค์ความรู้นาฏศิลป์ไทยของคุณครูบุษราคัม ทรรทรานนท์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชลิต สุนทรานนท์. (2551). **ทะเบียนข้อมูล : วิพิธทัศนา ชุดระบำ รำฟ้อน**. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.
- ณัฐธิยา ชื่นสว่าง. (2565). **กลวิธีการรำ บทบาทพระเอกละครรำของอาจารย์เวณิกา บุษราคัม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พุทธศักราช 2558**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปะการแสดง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2547). **การศึกษาวิเคราะห์วิธีการรำรำ และลีลาท่ารำของโขนตัวพระ : กรณีศึกษาตัวพระราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมไพวรรณ เดชะชาติ. (2560). **ศิลปิน ศิลปะ ศิลปกรรม**. นนทบุรี : บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และความกรุณาช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณมัย จันทมาลา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้เป็นพลังผลักดันมอบองค์ความรู้ในการวิจัย คอยกระตุ้นเตือนทั้งด้านกระบวนการคิดการเขียน อีกทั้งทุ่มเททั้งแรงกาย กำลังใจ ให้ผู้วิจัยไปสู่ความสำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์บุษราคัม ทรรทรานนท์ ที่กรุณาให้ผู้วิจัย ได้ศึกษากลวิธีการแสดง ชุดฉายานางมณี รวมไปถึงองค์ความรู้ต่างๆ และทุกรายละเอียดของข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยทุกท่าน รวมถึงครอบครัวฟุ้งโพธิ์ ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้วิจัยตลอดมา และมิได้กล่าวมา ณ ที่นี้

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์
ของลูกค้าบริษัท เอเชียเซิร์มกิลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)*

CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE REPURCHASE
OF CAR HIRE PURCHASE SERVICE OF THE CUSTOMERS AT
ASIA SERMKIJ LEASING PUBLIC COMPANY LIMITED

ชัยภัทร ทศนเอกจิต¹, เกริกฤทธิ อัมพะวัต²

Chaipat Thatsana-ekchit¹, Kreagrit Ampavat²

มหาวิทยาลัยศิลปากร^{1,2}

Silpakorn University, Thailand.^{1,2}

Email : chaipat.jay@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา ด้านคุณภาพการให้บริการ การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และการกลับมาใช้บริการซ้ำ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา และด้านคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริโภคที่เคยใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของบริษัท เอเชียเซิร์มกิลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ในการวัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา ด้านคุณภาพการให้บริการ การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และการกลับมาใช้บริการซ้ำอยู่ในระดับมาก 2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ส่วนด้านจิตวิทยาและ ด้านคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และ 3) การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ

คำสำคัญ : 1. โมเดลความสัมพันธ์ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการ 3. การใช้บริการสินเชื่อ 4. สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์

ABSTRACT

This research aims 1) to study the level of comments on Service Marketing Mix, Psychological Factors, Service Quality, Decision to Use Car Hire Purchase and Repurchase 2) to study influence of Service Marketing Mix, Psychological Factors, Service Quality on the Decision to Use Car Hire Purchase 3) to study influence of Decision to Use Car Hire Purchase on the Repurchase. The samples are 400 customers who have used the service at Asia Sermkij Leasing Public Company. A questionnaire is used as instrument to collect data with a 5 points scale. Data is analyzed by using the structural equation modeling (SEM).

The results showed that: 1) the level of Service Marketing Mix, Psychological Factors, Service Quality, Decision to Use Car Hire Purchase and Repurchase are high level. Moreover. 2) Service Marketing Mix has no influence on Decision to Use Car Hire Purchase. However, Psychological Factors and Service Quality have a positive influence on Decision to Use Car Hire Purchase. Furthermore. 3) Decision to Use Car Hire Purchase has a positive influence on Repurchase.

Keywords : 1. Correlation Model 2. Factors Affecting to Re-Use 3. Leasing Service Using 4. Car Hire-Purchase

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันผู้ให้บริการธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยประกอบด้วย 1. สถาบันการเงินหรือธนาคาร (Bank) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธนาคารพาณิชย์ 2. บริษัทเงินทุน (Captive finance) ซึ่งเข้ามามีบทบาทในธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของไทยมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่เป็นค่ายรถยนต์ที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจและทำการตลาดร่วมกับตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ในประเทศ (Dealer) 3. ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) เป็นผู้ให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์รายย่อย โดยปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ให้บริการธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ประมาณ 300 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์รายย่อยประเภทผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งการตลาดเฉพาะธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในปี 2561 พบว่าผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงินหรือธนาคาร(Bank) ยังคงมีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด และบริษัทเงินทุน (Captive finance) มีส่วนแบ่งการตลาดรองลงมา ในขณะที่ผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) มีส่วนแบ่งการตลาดน้อยที่สุด เนื่องจากผู้ให้บริการทางการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) เสียเปรียบด้านเงินทุนเมื่อเทียบกับผู้ให้บริการประเภทอื่น อันเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดกลางหรือขนาดเล็ก จากที่กล่าวมาในปัจจุบันตลาดสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของประเทศไทยได้เข้าสู่สภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรง โดยผู้ให้บริการธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์แต่ละแห่งจะมีการวางแผนกลยุทธ์ในการแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด จึงมีวิธีการในการดำเนินงานที่

แตกต่างกันเพื่อสร้างกลยุทธ์การแข่งขันเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกมาใช้บริการ (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2563)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจการวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดจะสามารถทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และสามารถสร้างเอกลักษณ์เฉพาะให้เหนือคู่แข่ง โดยสามารถดึงดูดผู้ใช้บริการเดิมและผู้ใช้บริการรายใหม่ให้หันมาเลือกซื้อหรือใช้บริการกับองค์กรได้ รวมถึงการบริการที่เหนือความคาดหวัง เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคยุคใหม่มีความต้องการอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการทำให้ผู้บริโภคจดจำและกลับมาซื้อหรือมาใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไป ซึ่งวิธีการนี้ทางองค์กรควรนำมาปรับใช้ในการแข่งขันเพื่อให้ได้เปรียบคู่แข่ง และต้องพัฒนาการให้บริการขององค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ที่เข้ามาใช้บริการและเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการให้บริการที่มีความพร้อมทุกสถานการณ์ (อริษฐาน สิริสุทธิ, 2560)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการและกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภค เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อครองส่วนแบ่งทางการตลาดและความเป็นผู้นำด้านการให้บริการสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ขององค์กร และทำให้เกิดความสำเร็จขององค์กรตามที่มุ่งหวังไว้ ดังนั้นทุกองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับตัวในการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน และปรับปรุงคุณภาพของระบบการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจูงใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจเลือกใช้บริการ และทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งได้ (กุลริสา วุฒิสิริกุล, 2557)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา ด้านคุณภาพการให้บริการ การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และการกลับมาใช้บริการซ้ำ
- 2.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา และด้านคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์
- 2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์ทางวิชาการ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกทั้งสามารถเป็นแนวทางในการวิจัย ค้นคว้าแก่ผู้สนใจเกี่ยวกับการด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา และด้านคุณภาพการให้บริการ สามารถนำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ โดยผลการศึกษาจะช่วยขยายและเพิ่มเติมแนวคิดในด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำซึ่งผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไปได้

3.2 ประโยชน์ทางด้านการบริหารจัดการ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการด้านสินเชื่อบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ

กำหนดแผนกลยุทธ์การตลาดขององค์กรได้ และสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถรักษากลุ่มผู้ให้บริการเดิมให้ใช้บริการได้อย่างยาวนานและต่อเนื่อง อีกทั้งยังเพิ่มผู้ให้บริการใหม่ให้มาใช้บริการเพิ่มขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าบริษัท เอเซียเสริมกิจลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) โดยผู้วิจัยได้เลือกประชากรเป็นผู้บริโภคที่เคยใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของบริษัท เอเซียเสริมกิจลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) จำนวน 400 ราย โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวัดตัวแปร แบบสอบถามแบ่งได้เป็น 6 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามปลายปิดแบบตรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วยข้อความจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิ การศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านจิตวิทยา (Psychological Factors) ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ (Decision To Use Car Hire Purchase) ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการกลับมาใช้บริการซ้ำ (Repurchase) โดยใช้การวัดแบบมาตรฐานประเมินค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าสถิติร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ สมการโครงสร้าง

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเนื้อหา (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริโภคที่เคยใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ขององค์กรอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยจำนวน 30 คน จากนั้นนำระดับตัวแปรจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์คุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ แบบวัดด้านจิตวิทยา แบบวัดด้านคุณภาพการให้บริการ แบบวัดการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และแบบวัดการกลับมาใช้บริการซ้ำมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.766-0.855 จึงสามารถสรุปได้ว่า แบบวัดของทุกตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ มีความเชื่อมั่นของเนื้อหาผ่านเกณฑ์การพิจารณา

โดยใช้การวัดแบบมาตรฐานประเมินค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าสถิติร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ สมการโครงสร้างจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกต (Observed Variable) และตัวแปรแฝง (Latent Variable) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตจำนวน 26 ตัวแปร และตัวแปรแฝงจำนวน 5 ตัวแปร

2. การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) เป็นการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรแฝง โดยการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ (SMM) ด้านจิตวิทยา (PSF) ด้านคุณภาพการให้บริการ (SVQ) การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ (DTU) การกลับมาใช้บริการซ้ำ (RPC)

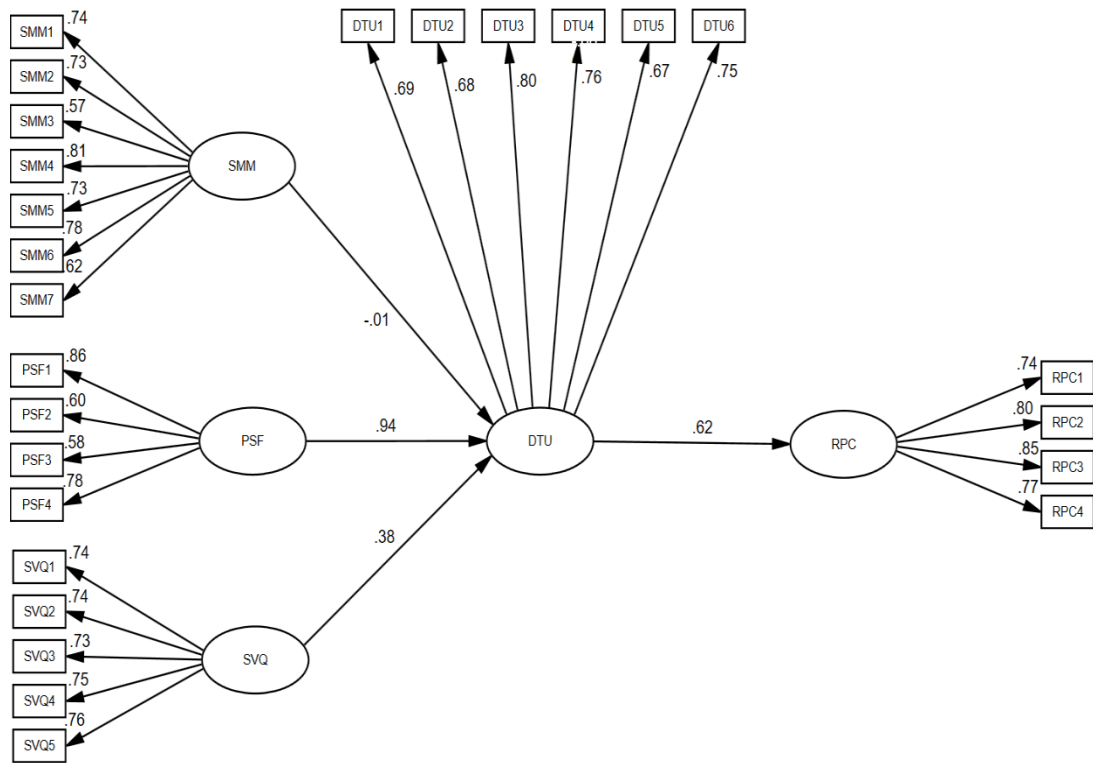
5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริโภคที่เคยใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของบริษัท เอเซียเสริมกิจสีสซิง จำกัด 400 จำนวน (มหาชน) ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.3 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.7 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงปี คิดเป็นร้อยละ 49 - 4033.2 และมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 58.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.8 ส่วนอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.2 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ระหว่าง 15, 001– 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.0

5.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา ด้านคุณภาพการให้บริการ การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ และการกลับมาใช้บริการซ้ำอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะกายภาพและการนำเสนอ ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินจิตวิทยา อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก ได้แก่ จิตวิทยาด้านการเรียนรู้ รองลงมาคือ จิตวิทยาด้านแรงจูงใจ ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก ได้แก่ คุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก ได้แก่ การบริการที่สะดวกรวดเร็วมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์กับ บมจ.เอเชียเสริมกิจสีสซิง. รองลงมาคือ ความเชื่อถือไว้วางใจมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์กับ บมจ.เอเชียเสริมกิจสีสซิง. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านจะกลับมาใช้บริการอีกครั้ง เมื่อมีโอกาส รองลงมาคือ หากท่านต้องการทำธุรกรรมสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในครั้งต่อไป ท่านต้องการจะกลับมาใช้บริการซ้ำ

5.3 การวิเคราะห์อิทธิพลด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา และด้านคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ พบว่า $\chi^2/df = 2.51$, CFI = 0.95, GFI = 0.91, TLI = 0.93, NFI = 0.92, RMSEA = 0.06 และ RMR = 0.09

เมื่อพิจารณาค่าที่ได้ พบว่า ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด (Hair et al., 2010) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความเหมาะสม และสามารถพยากรณ์การกลับมาใช้บริการซ้ำได้ที่ร้อยละ 38 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ดังภาพที่ 1

** $p < 0.01$, $R^2 = 38$.

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยโมเดลสมการโครงสร้างในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยวิธีการประมาณค่าสูงสุด (Maximum likelihood estimation) ผลการทดสอบ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = -0.009 และค่า C.R. เท่ากับ -0.38 ผลคือ ปฏิเสธการมีอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ส่วนผลการทดสอบด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.944 และค่า C.R. เท่ากับ 11.50 ผลคือ ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ส่วนผลการทดสอบด้านคุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.382 และค่า C.R. เท่ากับ 10.17 ผลคือ ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

5.4 การวิเคราะห์อิทธิพลด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ พบว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำมีค่า

สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.618 และค่า C.R. เท่ากับ 10.54 ผลคือ ยอมรับสมมติฐานที่ 4 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปร	^a Beta (β)	^b S.E.	^c C.R.	^d p-value	ผลการทดสอบ
สมมติฐานที่ 1	SMM ----> DTU	0.009-	0.023	0.38-	0.70	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2	PSF ----> DTU	0.944	0.109	11.50	**0.00	ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3	SVQ ----> DTU	0.382	0.032	10.17	**0.00	ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4	DTU ----> RPC	0.618	0.070	10.54	**0.00	ยอมรับสมมติฐาน

Notes: ** $p < 0.01$

^aStandardized parameter, ^bstandardized error, ^cCritical ration, ^dSignificant level

SMM = ส่วนประสมทางการตลาดบริการ, PSF = จิตวิทยา, SVQ = คุณภาพการให้บริการ

DTU = การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์, RPC = การกลับมาใช้บริการซ้ำ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ของลูกค้าบริษัท เอเชียเสริมกิจสีซึ่ง จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (มหาชน) อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านจิตวิทยา ด้านคุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ และอิทธิพลการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ ที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการของธุรกิจบริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์มีความคล้ายคลึงกัน ทั้งในรูปแบบของผลิตภัณฑ์การอำนวยความสะดวก และการให้บริการของพนักงาน จึงทำให้ผู้บริโภคต้องใช้ปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ จึงทำให้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการของธุรกิจให้บริการสินเช่เช่าซื้อรถยนต์ในปัจจุบันไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อได้ในทันที และอาจจะต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ มาประกอบการตัดสินใจเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตตวุฒิ รัตตกุล (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องในบางส่วนกับงานวิจัยของกัญญาณัฐ อวรณ์, ปารณีย์ แก้วนาคนาว, พิศาล เจริญสุข, วิษญาดา ฉายอริยะกุล, สุทธาสินี แก่นจันทร์ และนริศรา ภาควิธี (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทาง

การตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านราคาและการส่งเสริมการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์ Covid-19 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก ความไม่แน่นอนของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) หลายประเทศกลับเกิดการระบดระลอกใหม่ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ดังนั้น ราคาจึงเป็นปัจจัยที่ไม่มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินต้นทุนต่ำสักเท่าไรในสถานการณ์เช่นนี้และยังพบว่า แต่ละปัจจัยย่อยก็ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินต้นทุนต่ำเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่จะเปลี่ยนแปลงการทำการตลาดเพื่อความอยู่รอด ทั้งเงื่อนไขการเดินทางและมาตรการด้านสาธารณสุข ความคุ้มค่าด้านการตลาด ดังนั้น ในบางสถานการณ์ก็สามารถทำให้ปัจจัยทางการตลาดบริการ ไม่สามารถส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้

6.2 ด้านจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชือเช่าซื้อรถยนต์ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า จิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชือเช่าซื้อรถยนต์ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคมีแรงจูงใจในการซื้อ โดยได้รับอิทธิพลจากการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ในข้อมูลผลิตภัณฑ์ขององค์กร อีกทั้งยังมีแนวโน้มในการศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้กลุ่มผู้บริโภคยังมีทัศนคติในการเลือกใช้บริการจากความพึงพอใจและชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลริสา วุฒิสิริกุล (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชือรถยนต์มือสองของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษานักเรียนเตรียมทหาร จังกัด(มหาชน) สาขาสุขสวัสดิ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชือรถยนต์มือสองของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษานักเรียนเตรียมทหาร จังกัด (มหาชน) สาขาสุขสวัสดิ์ ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยด้านจิตวิทยานั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก หากสามารถเข้าใจองค์ประกอบทางจิตวิทยาของตัวผู้บริโภคที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจเลือกใช้บริการก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการทำการตลาดเป็นอย่างมาก ซึ่งนักการตลาดต้องทำความเข้าใจก่อนลงมือกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้แก่องค์กร จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ซึ่งช่วยดึงดูดให้ผู้บริโภคเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ การศึกษาของ สุรัสวดี มีดวง (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชือที่อยู่อาศัยของธนาคารออมสิน สำนักราชดำเนิน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าด้านจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชือที่อยู่อาศัยของธนาคารออมสิน สำนักราชดำเนิน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริภพ ชมเย็น (2559) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางครอบครัว และภาพยนตร์โฆษณา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมอเตอร์ไซด์บิ๊กไบค์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อมอเตอร์ไซด์บิ๊กไบค์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ด้านจิตวิทยาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้บริโภค

6.3 ด้านคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชือเช่าซื้อรถยนต์ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจ

เลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท ออริจินัล กลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพที่ได้รับจากการเข้ารับบริการ โดยเฉพาะการที่พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้าและให้ความสำคัญกับความสามารถในการรักษาความลับของผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการให้บริการขององค์กร อีกทั้ง การที่องค์กรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อผู้บริโภค ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคจะคำนึงถึงเมื่อจะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท ออริจินัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิรัชฐิตา แจ่มเปล้า (2559) ได้ทำการศึกษาร่วม การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูชลบุรี จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูชลบุรี จำกัด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าด้านคุณภาพการให้บริการมีความสำคัญอย่างมากกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้บริโภค หากองค์กรสามารถสร้างและพัฒนากิจการของตนเองให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการได้ จะส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญานิณี เหลืองทรัพย์ทวี (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ กรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกชนเคอรี่ เอกซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ กรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกชนเคอรี่ เอกซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นันทพร ห้วยแก้ว (2563) ได้ศึกษาปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท เมืองไทย แคปปิตอล จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท เมืองไทย แคปปิตอล จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ด้านคุณภาพการให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของผู้บริโภค

6.4 การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท ออริจินัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท ออริจินัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพที่ได้รับจากการเข้ารับบริการ โดยเฉพาะการที่พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้าและให้ความสำคัญกับความสามารถในการรักษาความลับของผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการให้บริการขององค์กร อีกทั้ง การที่พนักงานภายในองค์กรมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคจะคำนึงถึงเมื่อจะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อบริษัท ออริจินัล โดยผู้บริโภคจะกลับมาใช้บริการอีกครั้งเมื่อมีโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรวิทย์ ชูพันธุ์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการเทรนเนอร์ออนไลน์ : กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก ผลการศึกษาพบว่า ด้านการตัดสินใจใช้บริการเทรนเนอร์ออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการเทรนเนอร์ออนไลน์ซ้ำ กล่าวได้ว่าหากผู้บริโภคได้รับการให้บริการที่ดีในครั้งแรกจะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ และเกิดความรู้สึกกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งถัดมา สรุปได้ว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการครั้งแรกเป็นตัวบ่งชี้หรือคาดการณ์พฤติกรรมในการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค และสอดคล้องกับการศึกษาของ

งามตา นามแสง, อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน, บัณฑิต ผังนิรันดร์, ปราณี ตรีทศกุล, สิริอร จำปาทอง, ปลื้มใจ สีนอากร และณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร (2563) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าที่ซื้อสินค้าในซูเปอร์สโตร์ผ่านแอปพลิเคชัน ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในซูเปอร์สโตร์ผ่านแอปพลิเคชัน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาซื้อซ้ำ จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ด้านการตัดสินใจเลือกซื้อหรือใช้บริการของผู้บริโภคเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกลับมาใช้ซื้อหรือใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค

7. องค์ความรู้ใหม่

7.1 ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์ ทั้งนี้เนื่องจากเนื่องจาก กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการของธุรกิจบริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์มีความคล้ายคลึงกัน จึงทำให้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการของธุรกิจให้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์ในปัจจุบันไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อได้ในทันที และผู้ให้บริการต้องปรับปรุงด้านส่วนประสมการตลาดบริการให้แตกต่างจากคู่แข่งกันเพื่อให้เกิดการกระตุ้นผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อได้

7.2 จิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคมีแรงจูงใจในการซื้อ โดยได้รับอิทธิพลมาจากการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ในข้อมูลผลิตภัณฑ์ขององค์กร อีกทั้งยังมีแนวโน้มในการศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในตัวผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้กลุ่มผู้บริโภคยังมีทัศนคติในการเลือกใช้บริการจากความพึงพอใจและชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือขององค์กร ทำให้ผู้ให้บริการต้องเตรียมข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลทางจิตวิทยาของผู้บริโภคเพื่อให้เกิดการกระตุ้นผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อได้

7.3 คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์ กลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพที่ได้รับจากการเข้ารับบริการโดยเฉพาะการที่พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้าและให้ความสำคัญกับความสามารถในการรักษาความลับของผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการให้บริการขององค์กร อีกทั้ง การที่องค์กรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อผู้บริโภค ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคจะคำนึงถึงเมื่อจะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์

7.4 การตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพที่ได้รับจากการเข้ารับบริการโดยเฉพาะการที่พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้าและให้ความสำคัญกับความสามารถในการรักษาความลับของผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการให้บริการขององค์กร อีกทั้ง การที่พนักงานภายในองค์กรมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคจะคำนึงถึงเมื่อจะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าซื้อซ้ำออนไลน์ โดยผู้บริโภคจะกลับมาใช้บริการอีกครั้งเมื่อมีโอกาส

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริโภคที่มีแรงจูงใจและรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ขององค์กรและเกิดการศึกษาหาข้อมูล จะมีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ดังนั้นผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการสร้างสิ่งกระตุ้นการรับรู้หรือสิ่งเร้า เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในตัวสินค้าและบริการ อีกทั้งยังควรมีข้อมูลขององค์กร และข้อมูลสินเชื่อเปิดเผยอย่างชัดเจนผ่านช่องทางต่างๆ ขององค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นหาข้อมูลและการตัดสินใจของผู้บริโภค

8.1.2 ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนธุรกิจในระยะยาว ตั้งแต่การวางแผนทางการตลาดเพื่อกระตุ้นการรับรู้ในผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสินค้าและบริการขององค์กรเพื่อให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้ข้อมูลต่างๆ และตัดสินใจด้วยตนเองได้ โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยยังช่วยเพิ่มความเข้าใจในความต้องการของผู้บริโภคในการได้รับบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถขององค์กรในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ นอกจากนี้การควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน การอบรมทักษะความรู้และความสามารถของบุคลากร ให้สามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างเป็นมืออาชีพ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ได้

8.1.3 ผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อมูลที่ได้ในการสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันกับธุรกิจในกลุ่มสินค้าเดียวกัน โดยผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยและความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับบริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงการรับรู้ของผู้บริโภค รวมไปถึงเป็นแนวทางในการเลือกส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมกับผู้บริโภค สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มยอดขายและสร้างกำไรให้กับธุรกิจ เพื่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาองค์การให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2.3 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกส่วนงานขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกในมิติของปัจจัยที่ผู้บริโภคคำนึงถึงเมื่อต้องการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์

8.3.2 ควรเพิ่มเติมการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของผู้บริโภค อาจจะเป็นตัวแปรอื่นๆ จากแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ตราสินค้า ความพึงพอใจ หรืออิทธิพลจากบุคคลอ้างอิง

8.3.3 ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นด้านความแตกต่าง หรือปัจจัยเชิงสาเหตุอื่นๆ ในกลุ่มบริบทองค์กรในพื้นที่อื่นๆ เพื่อทำความเข้าใจในพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้บริโภค จนนำข้อมูล

ที่ได้ไปสู่การขยายกลุ่มผู้บริโภคให้กว้างมากขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในองค์กรได้อย่างครอบคลุม

8.3.4 ทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับระดับของการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าเข้าซื้อรถยนต์ของผู้บริโภค หาความสัมพันธ์หรือศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคที่ไม่มีแนวโน้มว่าจะตัดสินใจเลือกใช้บริการหันมาเลือกใช้บริการได้

8.3.5 ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการตลาดให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ได้ให้เหมาะสมกับแต่ละธุรกิจที่แตกต่างกันออกไป

9. เอกสารอ้างอิง

กรวิทย์ ชูพันธุ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการเทรนเนอร์ออนไลน์ : กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กัญญาณัฐ อารณ, ปารณีย์ แก้วนาคแนว, พิศาล เจริญสุข, วิชญาดา ฉายอริยะกุล, สุธาสิณี แก่นจันทร์ และนริศรา ภาควิธิ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการบินไทยต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19. วารสารการวิจัยทางสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 15(2). 73-96.

กุลริสา วุฒิสิริกุล. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้ามือสองของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษาธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) สาขาสุขสวัสดิ์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งามตา นามแสง, อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน, บัณฑิต ผังนิรันดร์, ปารณีย์ ตรีทศกุล, สิริอร จำปาทอง, ปลื้มใจ สีนอากร และณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าที่ซื้อสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ตผ่านแอปพลิเคชัน. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 10(1). 11-20.

จิตตวุฒิ รัตตกุล. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ญานิณี เหลืองทรัพย์ทวี. (2560). ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ กรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกชนเคอรี่ เอกซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

นันทพร ห้วยแก้ว. (2563). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินค้าของบริษัท เมืองไทย แคปปิตอล จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. RMUTSB ACADEMIC JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES). 5(1). 44-55.

- วิรัชฐิตา แจ่งเปล่า. (2559). การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ **ครูชลบุรี จำกัด**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2563). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2563-2565 : ธุรกิจเช่าซื้อยานยนต์. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2564. จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/financial-services/AutoHirePurchase/IO/io-auto-hire-purchase-20>
- สิรภพ ชมเย็น. (2559). ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางครอบครัว และ ภาพยนต์โฆษณา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมอเตอร์ไซด์บิ๊กไบค์ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุรัสดา มีดวง. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารออมสิน สำนักงานดำเนิน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อริชฐาน สิริสุทธิ. (2560). อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ด้านอารมณ์ คุณค่าที่รับรู้ด้านราคา และคุณภาพการให้บริการต่อความพึงพอใจ คุณภาพความสัมพันธ์ การบอกต่อ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าที่ใช้บริการโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*. 16. 297-334.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบเครื่องมือที่ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่านผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอดจนกระทั่งการวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

ผลกระทบของการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการคุณภาพโดยรวม
และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานที่มีต่อประสิทธิผลของบริษัท
ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี*

EFFECT OF EMPLOYEE PERCEPTION OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP,
TOTAL QUALITY MANAGEMENT AND KNOWLEDGE SHARING TOWARDS
ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS OF AN ELECTRONIC COMPONENTS
MANUFACTURING COMPANY IN PATHUM THANI PROVINCE

อรพิมล ทัสนาเอกจิต¹, ชวนชื่น อัคระวนิชชา²

Onphimon Tassanaekjit¹, Chuanchuen Akkawanitcha²

มหาวิทยาลัยศิลปากร^{1,2}

Silpakorn University, Thailand.^{1,2}

Email : Onphimon.tass@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการคุณภาพโดยรวม 2) ศึกษาอิทธิพลของการฝึกอบรม ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม และ 3) ศึกษาอิทธิพลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการคุณภาพโดยรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 350 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาจาก 4 ส่วนงานของโรงงาน ตามด้วยการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 2) การฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร และการจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2. การจัดการคุณภาพโดยรวม 3. ประสิทธิภาพขององค์กร

ABSTRACT

This research article aims to study 1) the influence of transformational leadership on the effectiveness of organization, knowledge sharing and total quality management 2) the influence of training on the total quality management and 3) the influence of knowledge sharing and total quality management on the effectiveness of organization. The quantitative research method is employed and using questionnaires as instrument to collect data. The samples are 350 employees of an electronic components manufacturing company in Pathum Thani province. By using method of quota sampling design from employees in 4 divisions of company, then using convenience sampling design. Data is analyzed by using the structural equation modeling (SEM).

The results showed that: 1) The results of hypotheses testing have found that transformational leadership have a positive influence on effectiveness of organization, Transformational leadership have a positive influence on knowledge sharing, Transformational leadership have a positive influence on total quality management. 2) Training have a positive influence on total quality management and 3) Knowledge sharing have no influence on effectiveness of organization. Furthermore, Total quality management have a positive influence on effectiveness of organization.

Keywords : 1. Transformational leadership 2. Total quality management 3. Effectiveness of organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากการเมืองการปกครอง สภาพสังคม เทคโนโลยี รวมถึงสภาพเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการแข่งขันทางธุรกิจมีระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจต่าง ๆ จำเป็นมีความพยายามแสวงหาแนวทางที่จะทำให้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิต การให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในองค์กร รวมถึงการพัฒนาทักษะของบุคลากรในทุกด้าน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้และมีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ องค์กรจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร หรือกล่าวได้ต้องมีการวางแผนเพื่อเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน (มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล, 2563)

การมุ่งเน้นด้านคุณภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ ทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร ดังนั้นองค์กรต้องมีการจัดการ

กระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพในทุกกระบวนการ และทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกลับมายังองค์กร คือทำให้องค์กรเกิดความสามารถในการแข่งขันและสามารถสร้างผลกำไรให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ขององค์กร นั่นคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร (Knowledge sharing) เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการรวบรวมความรู้ในองค์กรที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร นำมาพัฒนาให้เป็นระบบ สำหรับให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองได้และ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมุ่งเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้รับความรู้ การพัฒนาทักษะ รวมถึงทัศนคติที่จำเป็นในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการฝึกอบรม (สุดใจ สาวทรัพย์ และศิวินิต อรรถภูมิกุล, 2557)

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เนื่องจากผู้บริหารองค์กรเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นภายในองค์กรและจะเป็นผู้ที่กำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ความรู้ความสามารถ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่จะมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์กร ทำให้เกิดประสิทธิผลที่ดีแก่องค์กร

จากปัญหาที่พบในปัจจุบันที่สภาพการแข่งขันในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน มีอัตราการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น และมีแนวโน้มการแข่งขันในอุตสาหกรรมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีการยกระดับขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในไทยที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างรวดเร็ว และสภาวะการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ และมีความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งได้ โดยแนวทางที่สำคัญในการปรับตัวคือการมุ่งเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ พัฒนากระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์กรอย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารคุณภาพองค์กร และศึกษาอิทธิพลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารคุณภาพองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลจากศึกษานี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการคุณภาพโดยรวม

2.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการฝึกอบรม ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวม

2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการคุณภาพโดยรวม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการประสิทธิผลขององค์การ
- 3.2 สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3.3 สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม
- 3.4 สมมติฐานที่ 4 การฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม
- 3.5 สมมติฐานที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ
- 3.6 สมมติฐานที่ 6 การจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ประโยชน์ทางวิชาการ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นฐานข้อมูล อีกทั้งสามารถเป็นแนวทางในการวิจัยค้นคว้าแก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดการคุณภาพโดยรวม การฝึกอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิผลขององค์การ โดยผลการศึกษาจะช่วยขยายและเพิ่มเติมแนวคิดในด้านของปัจจัยที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิผลในระยะยาว และทำให้เกิดประสิทธิผลขององค์การได้อย่างที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน

4.2 ประโยชน์ทางด้านการบริหารจัดการ ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดด้านประสิทธิผลขององค์การ โดยมุ่งเน้นในด้านของผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์การ และทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบด้วยการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงพัฒนาการบริหารคุณภาพอยู่เสมอ รวมทั้งการสนับสนุนการจัดการด้านการจัดการคุณภาพโดยรวม เพื่อให้เกิดระบบการทำงานขององค์การที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพ และเพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การได้กำหนดไว้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบโควตา จากพนักงานทั้ง 4 ส่วนงานของโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวน 350 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่คัดเลือกมาจากแบบวัดที่ผ่านการทดสอบจากนักวิชาการและถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายประกอบด้วย 6 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อคำถาม โดยแปลมาจาก Beveren, Dimas, Lourenço & Rebelo (2017) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการฝึกอบรม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อคำถาม โดยแปลมาจาก Hanaysha (2016) ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อคำถาม โดยแปลมาจาก Mogotsi, Boon & Fletcher (2011) ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพโดยรวม มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อคำถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยสุทธิณี เชาวรัตน์ (2557) ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อคำถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยพัชรพล แสงพุ่ม (2557) สำหรับในส่วนที่ 2-6 ผู้วิจัยใช้คำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

5.3 วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ประเมินความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.3.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาโดยการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการเกณฑ์พิจารณาว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงหรือไม่ ให้พิจารณาจากค่าดัชนีที่มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) โดยผลการคำนวณค่าดัชนีของแบบสอบถามมีค่า 0.96 จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

5.3.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงไปทดลองใช้ (Try-out) กับพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์การอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งค่าที่เหมาะสมควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Cronbach, 1951) ค่าที่ได้มีค่าดังนี้ แบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเท่ากับ 0.756 แบบวัดการฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 0.831 แบบวัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.752 แบบวัดการจัดการคุณภาพโดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.719 แบบวัดประสิทธิผลขององค์กร มีค่าเท่ากับ 0.810

5.3.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยผู้วิจัยจะทำการทดสอบตัวแปรทุกตัวด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบของตัววัดที่เลือกมานั้นสอดคล้องกับโมเดลที่ใช้ในการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Byrne, 2010) ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบมีดังนี้ $\chi^2/df = 1.73$, CFI = 0.97, GFI = 0.90, TLI = 0.96, NFI = 0.92, RMSEA = 0.05 และ RMR = 0.02 จากค่าดัชนีชี้วัดความเหมาะสมที่ได้ พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนั้นแสดงให้เห็นว่า ตัววัดของงานวิจัยนี้สอดคล้องกับโมเดลและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) ของตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปร โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.689-0.839 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ดังตารางที่ 1 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทดสอบ Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 2.625 – 4.427 และค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.226 – 0.381 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาที่กำหนด

โดยเกณฑ์การพิจารณา คือ ค่า VIF ที่เหมาะสมต้องไม่ควรเกิน 10 และค่า Tolerance ที่เหมาะสมต้องมากกว่า 0.2 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อกันดังที่กล่าวไว้ใน Hair (2010)

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlations)

ตัวแปร (Constructs)	1	2	3	4	5
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	-				
2. การฝึกอบรม	.729**	-			
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	.713**	.839**	-		
4. การจัดการคุณภาพโดยรวม	.746*	.766**	.810**	-	
5. ประสิทธิภาพขององค์การ	.764**	.689**	.736**	.816**	-

หมายเหตุ N = 350 และ** p<0.01

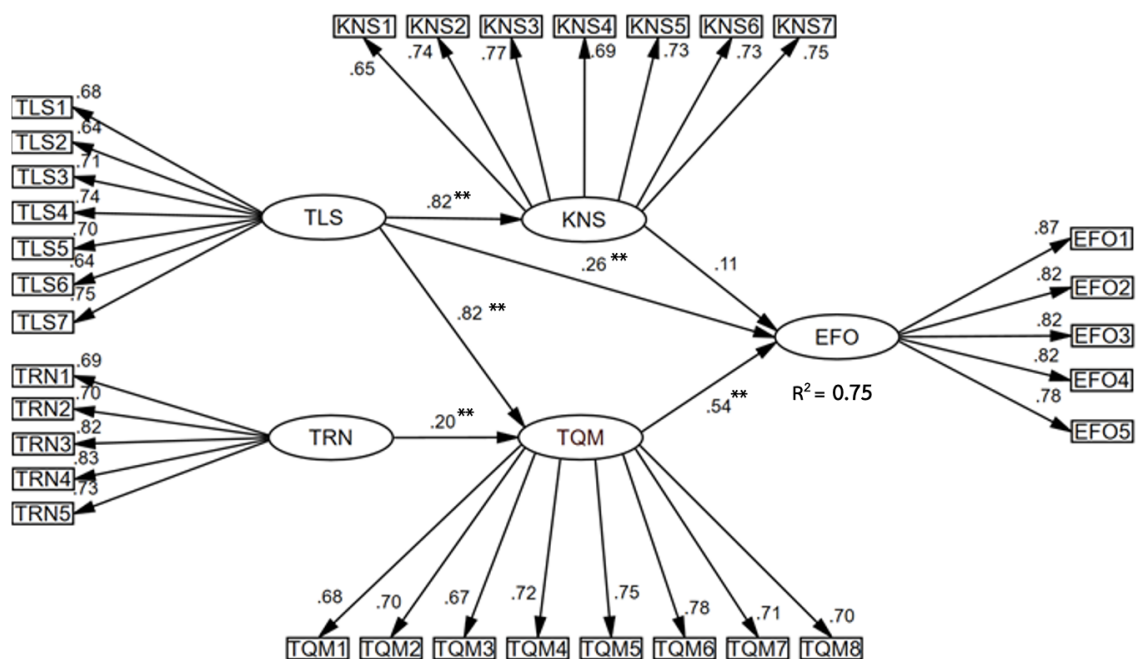
5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงเป็นค่าสถิติร้อยละ 2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง

6. ผลการวิจัย

6.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย คิดเป็นร้อยละ 68.3 และรองลงมาเป็นผู้หญิง ร้อยละ 31.7 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 20 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมาคือช่วงอายุ 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.6 ในส่วนของวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.3 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท คิด เป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.3 ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาอยู่ระหว่าง 2 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.2 ระยะเวลา 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.3

6.2 ผลการทดสอบสมมติฐานและสมการโครงสร้าง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า Chi-square/df = 2.50, CFI = 0.94, GFI = 0.90, TLI = 0.91, NFI = 0.90, RMSEA = 0.07 และRMR = 0.09 เมื่อพิจารณาค่าที่ได้ พบว่าผ่านเกณฑ์ทั้งหมด Hair et al., ((2010 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความเหมาะสม และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ที่ร้อยละ 75% สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ดังภาพที่ 1

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยโมเดลสมการโครงสร้างในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยวิธีการประมาณค่าสูงสุด (Maximum likelihood estimation) ผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 6 สมมติฐาน ได้ผลลัพธ์ดังนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.264 และค่า C.R. เท่ากับ 2.76 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.816 และค่า C.R. เท่ากับ 11.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.817 และค่า C.R. เท่ากับ 11.29 จึงยอมรับ สมมติฐานที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่าการฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.197 และค่า C.R. เท่ากับ 5.30 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.107, ค่า C.R. เท่ากับ 1.31 และ $p=0.19$ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 พบว่าการจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.543 และค่า C.R. เท่ากับ 4.00 จึงยอมรับ สมมติฐานที่ 6 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

** $p < 0.01$

Note: TLS = ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, TRN = การฝึกอบรม, KNS = การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
TQM = การจัดการคุณภาพโดยรวม, EFO = ประสิทธิภาพขององค์การ

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

7. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายออกเป็น 6 หัวข้อหลักตามข้อสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในตอนแรกของการวิจัย โดยจะอภิปรายถึงสาเหตุของการเกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผลที่ได้จากการที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน เป็นต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การ โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่ความสามารถของหัวหน้าองค์การ โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจะรับรู้ถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผ่านความชัดเจนเกี่ยวกับอุดมการณ์ การสนับสนุนให้คิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในรูปแบบใหม่ และการตั้งสมมติฐานของคำถาม การส่งเสริมความไว้วางใจ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในทีมของผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยให้รูปแบบในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในองค์การมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรเทพ โฆษิตวรวิทย์, ธรรมนิศย์ วราภรณ์ และวีระศักดิ์ จินารัตน์ (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าทั้งตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประสิทธิผลขององค์การมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.2 สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้บุคลากรในองค์การ สามารถแบ่งปันข้อมูลในการทำงาน การช่วยเหลือด้วยทักษะความรู้เฉพาะทางของแต่ละคน และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์การเกิดขึ้นจนเป็นเรื่องปกติให้กันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พยอม วงษ์พูล (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีการสร้างระบบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหลัก ผลการศึกษาพบว่าองค์การแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเกิดจากที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จากการชักจูง โน้มน้าวทำให้เกิดปัญหาและหาแนวทางในการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของผู้นำ นอกจากนี้ยังสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเกิดการแสวงหาแนวในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

7.3 สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยการที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้องค์การ

มีการให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลตัวเลขและ สารสนเทศในการพิจารณาและตัดสินใจในการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีระบบการวัด ตรวจสอบ และติดตามคุณภาพการผลิต เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของลูกค้าและนำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมขององค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rahman, Nor, Wahab and Suliman (2020) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษากับคุณภาพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนถึงระบุผลกระทบของแนวการจัดการคุณภาพโดยรวม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง จากผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดการคุณภาพโดยรวม ขององค์กร เมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าทั้งตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้าน และการจัดการคุณภาพโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.4 สมมติฐานที่ 4 การฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาและการฝึกอบรม ได้รับการสนับสนุนในแผนกที่ตนทำงานอยู่มากที่สุด โดยการฝึกอบรมนั้นเป็นการอบรมที่ตรงตามความต้องการของพนักงาน ทำให้พนักงานสามารถนำความรู้มาใช้งานได้จริง ดังนั้นจึงส่งผลพนักงานที่ได้รับการอบรมมาแล้วนั้นสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นจึงส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมขององค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และปัญญา ศิริโชติ (2563) ซึ่งพบว่าผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าหัวหน้างานจะต้องมีการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการจัดการคุณภาพโดยรวมให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จตามที่กำหนด นอกจากนี้การบริหารเชิงคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาผ่านการฝึกอบรม เพื่อไปใช้ในการบริหารจัดการงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การบริหารเชิงคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การวางแผน การควบคุม การตรวจติดตามผล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

7.5 สมมติฐานที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรของท่านแบ่งปันความรู้ให้ท่าน เมื่อท่านร้องขอต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด จึงสามารถสะท้อนได้ว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ซึ่งอาจเนื่องมาจากพนักงานในองค์กร ยังไม่ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้มากนัก หรือผู้บริหารองค์กรยังไม่เข้มงวดในมาตรการการแลกเปลี่ยนความรู้ของพนักงานโดยอาจจะเกิดจากความหย่อนยานของผู้ตรวจสอบ หรือเหตุอื่น ๆ จึงส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีน้อยอยู่ในระดับต่ำ และไม่สามารถช่วยให้องค์การเกิดประสิทธิผลขึ้นมาได้ ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐิติพงศ์ กัญจนารักษ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลขององค์กรบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมิติการส่งเสริมการได้ถามและการ

สนทนาไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพขององค์กร อาจจะเนื่องวัฒนธรรมการสื่อสาร ในองค์กรราชการ ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องของคนไทยอาจแตกต่างจากของประเทศอื่น ๆ คือ หัวหน้า คำนึงเกี่ยวกับการสื่อสารแบบสั่งจากบนล่าง ในขณะที่ลูกน้องเองก็คำนึงเกี่ยวกับการรับคำสั่ง ดังนั้นถึงแม้จะมีการไต่ถาม และการสนทนากันในระดับมาก แต่ก็ไม่ได้นำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้น การปรับกระบวนการทัศนของการสื่อสารในองค์กรราชการจึงเป็นเรื่องสำคัญ

7.6 สมมติฐานที่ 6 การจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กร จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งการที่องค์กรมีการจัดการคุณภาพโดยรวมด้วยการให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลตัวเลข และ สารสนเทศในการพิจารณาและตัดสินใจในการดำเนินงาน และมีระบบการวัด ตรวจสอบ และ ติดตามคุณภาพการผลิต เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของลูกค้าและนำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้ประสิทธิภาพขององค์กรดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของการศึกษาของประจักษ์ ชูศรี, ทัศนาศ แสงศักดิ์ และนิภา ศรีไพโรจน์ (2562) ที่ได้ทำ การ ศึกษาเรื่องปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนอนุบาล ประจำ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวม และประสิทธิภาพของ โรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยปัจจัยการจัดการคุณภาพ โดยรวมของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 6 ปัจจัยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การวางแผนกลยุทธ์ การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การสร้าง ความพึงพอใจแก่ลูกค้า การมีส่วนร่วมของทีมงาน การพัฒนาบุคลากร และนวัตกรรมและเทคโนโลยี ตามลำดับ

8. องค์ความรู้ใหม่

8.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพขององค์กร ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานมุ่งเน้นที่ความสามารถของหัวหน้างาน โดยจะรับรู้ถึงภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงผ่านความชัดเจนเกี่ยวกับอุดมการณ์ การสนับสนุนให้คิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาใน รูปแบบใหม่ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยทำให้รูปแบบในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรมากยิ่งขึ้น

8.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กร สามารถแบ่งปัน ข้อมูลในการทำงาน การช่วยเหลือด้วยทักษะความรู้เฉพาะทางของแต่ละคน และทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรเกิดขึ้นจนเป็นเรื่องปกติให้กันได้

8.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้องค์กรให้ความสำคัญกับการใช้ ข้อมูลตัวเลขและ สารสนเทศ ในการตัดสินใจในการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีระบบการวัด ตรวจสอบ และติดตามคุณภาพการผลิต เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของลูกค้าและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

8.4 การฝึกอบรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการฝึกอบรมนั้นเป็นการอบรมที่ตรงตามความต้องการของพนักงาน ทำให้พนักงานสามารถนำความรู้มาใช้งานได้จริง ดังนั้นจึงส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นจึงส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมขององค์กรได้

8.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรไม่ได้ส่งผลให้ประสิทธิผลขององค์กรดีขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบ่งปันความรู้ต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด จึงสามารถสะท้อนได้ว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ หรืออาจเกิดจากผู้บริหารองค์กรยังไม่ได้มีการสนับสนุนที่เพียงพอ รวมถึงจัดวางโครงสร้างขององค์กรแบบตายตัว ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรได้

8.6 การจัดการคุณภาพโดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์กร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่องค์กรมีการจัดการคุณภาพโดยรวม ทำให้มีระบบติดตามคุณภาพการผลิต เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของลูกค้าและนำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น สามารถช่วยให้ประสิทธิผลขององค์กรดีขึ้นได้

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการแบ่งปันข้อมูลและทักษะเฉพาะให้กับเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรควรมุ่งเน้นให้พนักงานเกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถของพนักงานและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

9.1.2 ผู้ประกอบการสามารถใช้ผลในครั้งนี้นำมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการขององค์กร เพื่อการสร้างประสิทธิผลที่ยั่งยืนให้กับองค์กร โดยผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการคุณภาพโดยรวม รวมไปถึงความสำคัญการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้กับพนักงาน โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อไปยังประสิทธิผลต่อองค์กรต่อไป

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

9.2.2 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกส่วนงานขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกในมิติของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยอาจศึกษาด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม หรือการรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากพนักงาน

9.3.2 ควรเพิ่มเติมการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ เช่น ปัจจัยบรรยากาศขององค์การ วัฒนธรรมองค์การ หรือความผูกพันต่อองค์การ เป็นต้น โดยปัจจัยดังกล่าว อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การในบริบทที่ต้องการศึกษาได้

10. เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพงศ์ ภัฏจนารณ. (2563). องค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลขององค์การบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประจักษ์ ชูศรี ทศนา แสงศักดิ์ และนิภา ศรีไพโรจน์. (2562). ปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาล ประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารบริหาร การศึกษา มศว.* 16(30). 76-88.
- ประสพชัย พูนนท์. (2553). *สถิติธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร : ท็อป.
- พยอม วงษ์พูล. (2558). ในการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์การแห่ง การเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของ ประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.* 4(2). 106-119.
- พรเทพ ไชยมิตรวูฒิ, ธรรมนิตย์ วราภรณ์ และวีระศักดิ์ จินารัตน์. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *Journal of Local Governance and Innovation.* 4(1). 249-258.
- พัชรพล แสงพุ่ม. (2557). ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ. *วารสาร ศิลปากร จัดการ.* 4(1). 193-204.
- สุดใจ สาททรัพย์ และศิวินิต อรรถวุฒิกุล. (2557). การศึกษาพฤติกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย เว็บ ล็อกของข้าราชการ สังกัดสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts).* 7(2). 1103-1115.
- สุทธิณี เขาวรัตน์. (2557). ผลกระทบของการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมและเทคโนโลยีที่ส่งผล ต่อ ประสิทธิภาพด้านคุณภาพในการดำเนินงานของสถานพยาบาลในประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และปัญญา ศิริโชติ. (2563). การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การบริหารเชิงคุณภาพของหัวหน้ากลุ่มการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *Social Sciences Journal.* 10(1). 179-196.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika.* 16. 297-334.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis**. 7th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.
- Hanaysha, J. (2016). Examining the effects of employee empowerment, teamwork, and employee training on organizational commitment. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**. 229. 298-306.
- Mogotsi, I. C., Boon, J. A., and Fletcher, L. (2011). Knowledge sharing behaviour and demographic variables amongst secondary school teachers in and around Gaborone, Botswana. **South African Journal of Information Management**. 13. 1-6.
- Rahman, M. R. A., Nor, M. Y. M., Wahab, J. L. A., and Suliman, A. (2020). The Relationship between Educational Transformational Leadership and Teacher Quality at Secondary School: Total Quality Management as Mediator. **Universal Journal of Educational Research**. 8(12). 6369-6377.
- Van Beveren, P., Dimas, I. D., Lourenço, P. R., and Rebelo, T. (2017). Psychometric properties of the Portuguese version of the Global Transformational Leadership scale. **Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones**. 33. 109-114.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัคระวนิชชา อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ ผู้ตรวจสอบเครื่องมือที่ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่านผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอดจนกระทั่งการวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*
THE CURRICULUM DEVELOPMENT FOR ENHANCING CREATIVE THINKING
BY USING STEAM EDUCATION IN SCIENCE AND TECHNOLOGY SUBJECT
FOR GRADE 2 STUDENTS

ปรียานูช เปลาวทอง¹, เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์²

Preeyanuch Plewthong¹, Kedthip Sirichaisin²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : numphung2533@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลแจ้ห่ม อำเภोज้าห่ม จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตร 2) คู่มือการใช้หลักสูตร และ 3) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติแบบทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก คู่มือการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฯ มีค่าดัชนีประสิทธิผลอยู่ที่ 0.6563 2) การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฯ การศึกษาผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. ความคิดสร้างสรรค์ 3. การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research are to create and find indexes on the effectiveness of courses to promote creativity by using the steam education learning management science and technology learning subject group for Prathomsuksa 2 students. To study creativity science and technology learning subject group of students in Prathomsuksa 2 by using steam education learning management. The sample group used in this research were 40 students in the second semester of 2021 academic year at Jae Hom kindergarten, Jae Hom District, Lampang Province under Lampang Primary Educational Service Area Office Region 3. The research tools are 1) Course 2) Course manual and 3) Creativity assessment from for Prathomsuksa 2 students, the data was analyzed by finding the percentage, mean, standard deviation and t-test dependent samples statistics.

The results of the research showed that 1) The creation and finding of effectiveness of the curriculum average suitability of the curriculum was at a high level course manual the average of the suitability of the curriculum used in the curriculum was at the highest level. It has an efficiency index of 0.6563. 2) The results of studying of using the curriculum a study of the results of using a curriculum to promote creativity by using the steam education learning management science and technology learning subject group for Prathomsuksa 2 students, it was found that the student 'scores after school were significantly higher than specified criteria at the .05 level, which was in line with the hypothesis.

Keywords : 1. Curriculum development 2. Creativity 3. STEAM Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 20 ปี กำหนดแผนการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ รวมถึงแผนการพัฒนาการศึกษาของประเทศ หรือแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี ได้กำหนด 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงและของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายใน 5 ด้าน ในด้านที่ 5 หรือการตอบโจทย์บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสเต็มศึกษาเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 5 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) ศิลปะ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) หรือ STEAM ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นนวัตกรรมการศึกษาแนว

ใหม่ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการคิดหรือคิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน

สติมศึกษาจะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัญญา ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาและเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริงและการฝึกทักษะการปฏิบัติ 2) ด้านทักษะการคิด นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ และ 3) ด้านคุณลักษณะ นักเรียนสามารถมีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดี

จากบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลกและการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยที่ 1 คือ ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) เป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยที่ 2 คือ ครู ซึ่งครูจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนการสอน จากผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ หรือผู้ช่วยเหลือการเรียนรู้ (Facilitator) และปัจจัยที่ 3 คือ นักเรียน เปลี่ยนจากนักเรียน เป็นนวัตกรรม (Innovator) เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียน ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยจึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สติมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยสอดแทรกกระบวนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สติมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สติมศึกษา

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สติมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้สติมศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยขั้นพื้นฐาน (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังเรียน (The One – Shot Case Study) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลแจ้ห่มจำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยใช้ระยะเวลาในการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 22 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และชั่วโมงสอนเสริม ซึ่งมีขอบเขตด้านเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 1 หน่วย คือ วัสดุรอบตัว ประกอบด้วย 4 เรื่องดังนี้ 1) เรื่อง ผ้าเช็ดโต๊ะมหัศจรรย์ 2) เรื่อง หน้ากากเปเปอร์มาเช่ 3) เรื่อง กล้องดินสอของฉัน 4) เรื่อง สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในบ้านผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ดังนี้ 1) หลักสูตรฯ ที่ผ่านการพัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนา หลักสูตร 2) คู่มือการใช้หลักสูตร 3) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน มีรายการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (2) ด้านคุณภาพของผลงาน (3) ด้านทักษะการทำงาน (4) ด้านการนำไปประยุกต์ใช้ จากนั้นนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการคำนวณค่าความเหมาะสมของหลักสูตรโดยหาค่าแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, $S.D.=0.76$)

ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการคำนวณค่าความเหมาะสมของหลักสูตรโดยหาค่าแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า คู่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50$, $S.D.=0.70$)

ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินผลงานความคิดสร้างสรรค์โดยใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สู่สติศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการคำนวณค่าความเหมาะสมของแบบประเมินผลงานความคิดสร้างสรรค์ โดยหาค่าแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า แบบประเมินผลงานความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.91$)

5.2 ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์หลังใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา มีเกณฑ์การประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 คะแนน และ 28.75 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเทียบเกณฑ์และคะแนนหลังเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรอยู่ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขในการนำหลักสูตรไปใช้ และในส่วนของคุณ่มือการใช้หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้หลักสูตรฯ คำแนะนำสำหรับครู คำแนะนำสำหรับนักเรียน แผนดำเนินงานการใช้หลักสูตรฯ โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรฯ หน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผลของการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของการใช้คู่มือหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเหมาะสมของแบบประเมินผลงานความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบขั้นตอนที่เหมาะสม ตั้งแต่การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และนำมาวิเคราะห์สร้างเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ตามแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเลือกใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา (Taba, H., 1962) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of needs) ขั้นที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Formulation of objectives) ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (Selection of contents) ขั้นที่ 4 การจัดองค์ประกอบของเนื้อหา (Organization of contents) ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) ขั้นที่ 6 การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) และขั้นที่ 7 การวินิจฉัยสิ่งที่ประเมิน การเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน (Determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประดิษฐ์ เอกทัศน์ และสมาน เอกพิมพ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารระดับสาขาวิชา เพื่อเพิ่มสมรรถนะผู้บริหารระดับสาขาวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในครั้งนี้ การศึกษาเอกสารวิชาการทำให้ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างเนื้อหาและเวลา 4) รูปแบบและกิจกรรมการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล และ 6) แผน

การฝึกอบรมและพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรได้นำหลักการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนา เป็นกรอบหลักในการพัฒนา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการในการพัฒนา รวมทั้งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร และหลักสูตรฝึกอบรมของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ทาบได้ให้แนวคิดในการจัดหลักสูตร โดยวิธีอุปนัย (Inductive Approach) หลักสูตรควรจะออกแบบและกำหนดจากครูผู้สอนมากกว่าที่จะกำหนดจากผู้บริหารลงมานอกจากนี้ ทาบมีความคิดว่าพัฒนาหลักสูตรเป็นงาน ที่ต้องการการจัดลำดับความคิดให้เป็นระเบียบในการตัดสินใจ จะต้องพิจารณาทั้งลำดับในการวางแผนและวิธีการที่ทำงานให้สำเร็จลุล่วงลงไป ทาบได้กำหนดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งศึกษาพัฒนาการของผู้เรียนกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนธรรมชาติของความรู้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่นำไปใช้ในการเรียนการสอน ขั้นที่ 4 การจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา ขั้นที่ 5 การคัดเลือกประสบการณ์การเรียน ขั้นที่ 6 การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนตามลำดับก่อนหลัง ขั้นที่ 7 การประเมินผล มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ผสมกับยึดแนวทางการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การปฏิบัติจริง และการเรียนรูการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ (Problem Based Learning and Critical Thinking)

การนำหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้stimศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปทดลองใช้เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร โดยพบว่า การทดลองในการใช้หลักสูตรฯ มีค่าดัชนีประสิทธิผลอยู่ที่ 0.6563 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฯ มีประสิทธิผลในด้านความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 65.63 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ ตามที่ได้ออกแบบมาอย่างเป็นระบบตามหลักการของการพัฒนาหลักสูตรที่มีการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสูลายมาน บากา (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเท่ากับ 0.6485 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 0.50 แสดงว่า หลังจากใช้บทเรียนโปรแกรมผู้เรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 64.85 และชวลิต ชูกำแพง (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่าดัชนีประสิทธิผลเป็นค่าที่แสดงถึงอัตราการเรียนรู้ ที่ก้าวหน้าขึ้นมาจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่แล้ว หลังจากทีนักเรียนได้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือนวัตกรรมนั้น ๆ และบุญชม ศรีสะอาด (2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่าดัชนีประสิทธิผลเป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบจากคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนเมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นจะดูประสิทธิภาพทางการสอนและการวัดประเมินผล สื่อการสอนนั้น ตามปกติการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนในสองลักษณะคือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพวัล ถาวร, วันเพ็ญ จันทระเจริญ, ลัดดาศรี อุดมสารเสวี (2553) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่องต้นไม้ โดยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยในการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.5205 แสดงว่า หลังการทดลองด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ต้นไม้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 52.05 จากก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรกันยา ปรากฏมาก (2554) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อการพัฒนา ชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบการสอนแบบ Williams Cube CAI Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ในข้อ 1 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมโดยแยกเป็นราย และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนด้วยชุดกิจกรรม ผลการวิจัยในการศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ มีค่า 0.6342 แสดงว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นร้อยละ 63.43

6.2 ประเด็นการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา พบว่า จากการนำหลักสูตรฯ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน พบว่านักเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง วัสดุรอบตัว ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผนการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผ้าเช็ดโต๊ะมหัศจรรย์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน้ากากเปเปอร์มาเช่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 กล้องดินสอของฉันทน์ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุในบ้าน ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 22 ชั่วโมง พบว่านักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ จำนวนทั้งหมด 40 คน มีร้อยละ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา โดยมีนักเรียนที่มีระดับพัฒนาการในภาพรวมของระดับพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษาของนักเรียนทั้งหมดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 89.84 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมนักเรียนมีระดับพัฒนาการที่เพิ่มสูงขึ้นมากหลังการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา ตามแนวคิดสเต็มศึกษา 5 ขั้นตอน เพื่อบูรณาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยนักเรียนปรากฏพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา (Identify a challenge) ขั้นตอนนี้เริ่มต้นจากผู้เรียนระบุที่มาของปัญหา เพื่อนำไปหาวิธีการหรือสร้างผลงาน ในการแก้ปัญหาดังกล่าว และผู้สอนให้ผู้เรียนระบุจุดประสงค์ของการสร้างนวัตกรรมประโยชน์ของการสร้างนวัตกรรม หรืออาจเพิ่มหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม เป็นการบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสร้างผลงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง (Explore Ideas) เป็นขั้นตอนของการค้นคว้าหาแนวคิด ทฤษฎีและเนื้อหา หรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องและสามารถประยุกต์ในการแก้ปัญห การค้นคว้าหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องนั้น คือการค้นหาคำว่าความรู้ที่มีความ

เกี่ยวข้องกับการสร้างผลงาน เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการสร้างผลงาน เป็นการบูรณาการความรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างผลงาน โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ และความเหมาะสมกับเงื่อนไขและขอบเขต แล้วจึงเลือกแนวคิดหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและพัฒนา (Plan and Develop) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติขั้นตอนในการสร้างผลงาน เป็นการลงมือปฏิบัติจริงโดยเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และศิลปะศาสตร์ ในการสร้างสรรค์ผลงานโดยเป็นการสร้างผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการคิดแบบสร้างสรรค์

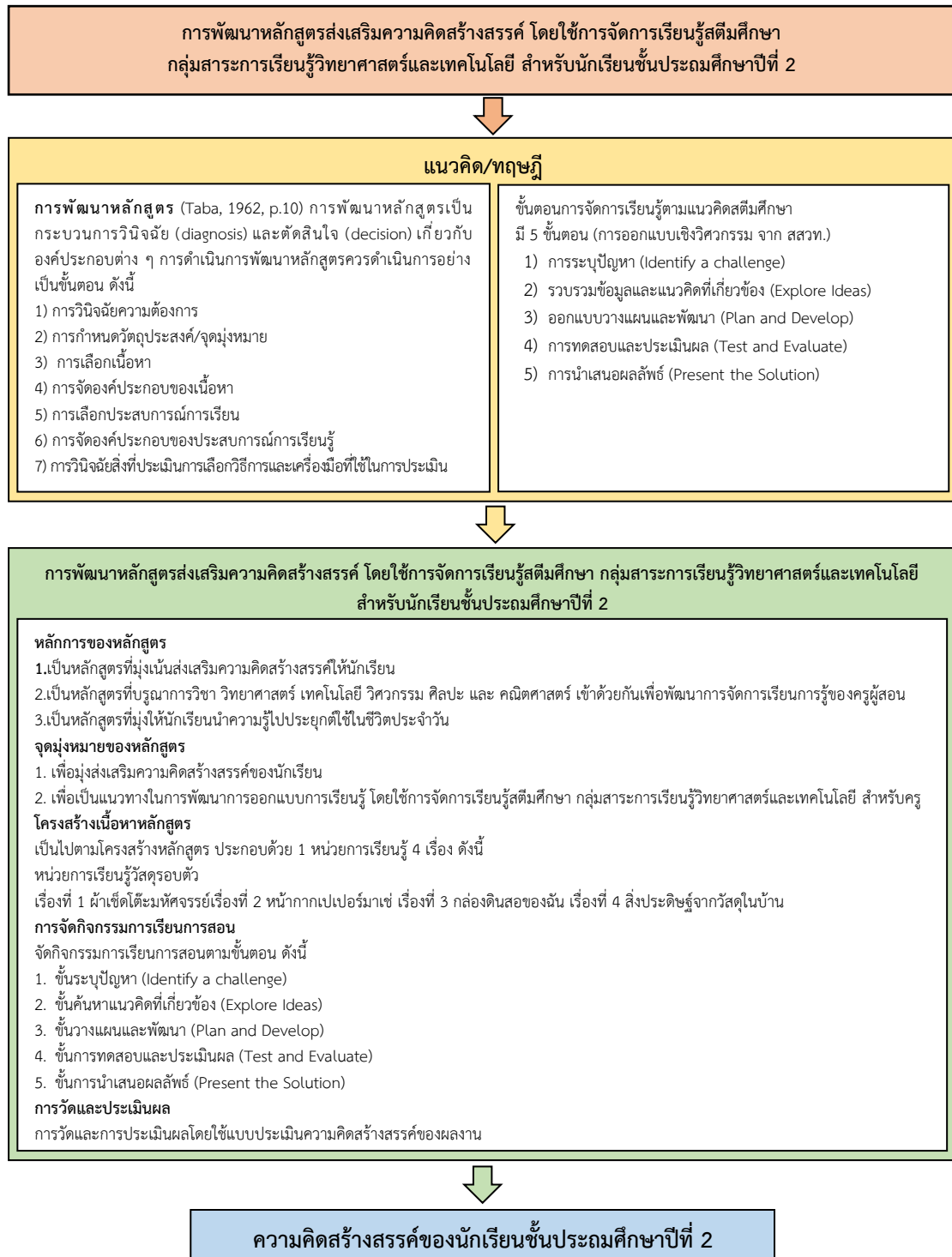
ขั้นที่ 4 ขั้นการทดสอบและประเมินผล (Test and Evaluate) เป็นขั้นตอนของการทดสอบและหาประสิทธิภาพของผลงาน เพื่อประเมินการใช้งาน โดยการประเมินที่หลากหลาย เช่น การให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนประเมิน หรือการทดสอบความสามารถในการใช้งานของผลงานที่สร้างขึ้น แต่จะเน้นการพิสูจน์และการหาค่าทางสถิติเป็นการบูรณาการความรู้ทางคณิตศาสตร์ มาใช้ในการหาประสิทธิภาพของผลงาน

ขั้นที่ 5 ขั้นการนำเสนอผลลัพธ์ (Present the Solution) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำเสนอผลการสร้างผลงาน โดยเป็นการนำเสนอที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นการนำเสนอเป็นคำพูดก็ได้ โดยผู้สอนมุ่งเน้นให้มีการนำเสนอผลงานผ่านผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้น พร้อมกับการนำเสนอผลงานด้วยการพูดนำเสนอ

จากพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของผลงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา สันติไพบุลย์ และ วิสูตร โพธิ์เงิน (2561) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการและความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ โดยผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินทักษะกระบวนการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ มีเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย = 3.43, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.37) ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ มีเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.59, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพ นักเรียนมีความชื่นชอบในการเรียน และมีความต้องการที่จะเรียนในโอกาสต่อไปเป็นส่วนมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้คือการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

เพื่อให้การนำหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

8.2.1 ก่อนการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจกับความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดสเต็มศึกษา รวมถึงขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อที่จะสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์

8.2.2 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ เน้นการบูรณาการและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน จึงเหมาะสำหรับเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มีการบูรณาการของวิชา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และศิลปะ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

8.2.3 ควรให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา ให้เวลากับนักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละคน ให้นักเรียนได้มีเวลาใคร่ครวญ ออกแบบ ผลงาน เพื่อเป็นการสรุปองค์ความรู้รวมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเกิดผลงานที่สร้างสรรค์

8.2.4 สามารถกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน บริบทห้องเรียน เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการนำหลักสูตรไปใช้

8.2.5 การวัดและประเมินผลนักเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ ต้องเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการต่อยอดงานวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

8.3.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สเต็มศึกษา ในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นอื่น ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

เจนจิรา สันติไพบูลย์ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2561). การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการสอนเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการและความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(3). 69–85.

- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). **การวิจัยหลักสูตรและการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประดิษฐ์ เอกทัศน์. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะผู้บริหารระดับสาขาวิชามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพวัล ถาวร, วันเพ็ญ จันทระเจริญ, ลัดดาศรี อุดมสารเสวี. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ต้นไม้ โดยวิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 2(5). 21-25.
- วรกันยา ปราบกนก. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบการสอนแบบ Williams Cube CAI Model สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. อุบลราชธานี : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุลายมาน บากา. (2558). **การสร้างบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice**. New York : Harcourt, Brace and World.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้การช่วยเหลือแนะนำ ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในการนี้ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สรวงพร กุศลส่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงจันทร์ เตียววิไล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ภาษีทอง และ อาจารย์ ดร. สุจิตรา ปันดี คณะกรรมการสอบที่ได้กรุณาในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้มีคุณภาพ และความเหมาะสมขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลแจ้ห่ม ที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ที่สุดของความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา บุคคลในครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่คอยให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความรักและเคารพเป็นอย่างสูง

**แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด***
**GUIDANCE TO DEVELOP THE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT BASED ON
THE BAHUSSUTA 5 OF MORAL TEACHING MONKS IN PRIMARY SCHOOLS UNDER
ROI-ET OFFICE OF EDUCATIONAL SERVICE AREA**

พระสายสิทธิ์ สารโท (สิทธิโท)¹

Phra Saisit Saratho (Sittitho)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.¹

Email : saisitsittitho1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สอน ในโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 214 รูป เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติเพื่อการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย จำนวน 5 รูป/คน และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดการห้องเรียน ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการจัดทำแผนการสอน และด้านการประเมินผล 2. สภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 มีดังนี้ 1) ด้าน การจัดทำแผนการสอน คือ พระสอนศีลธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและใช้หลักสูตร สถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนการสอน กิจกรรมโรงเรียนทำให้ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนการสอน 2) ด้าน การทำเอกสารประกอบการสอน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตเอกสารประกอบการสอน 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ เทคนิคการสอนไม่หลากหลาย 4) ด้านการใช้สื่อ คือ ใช้สื่อไม่ หลากหลาย และ 5) ด้านการประเมินผล คือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง 3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการสอน คือ จัดทำแผนการสอนที่ออกแบบครอบคลุมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ง่ายต่อการเข้าใจ 2) ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน คือ จัดทำเอกสารการสอนที่น่าสนใจกระตุ้นให้เกิดการอยาก เรียนของผู้เรียน 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ

*Received: June 5, 2022; Revised: July 22, 2022; Accepted: July 22, 2022

สวดมนต์ไหว้พระ รับศีล นั่งสมาธิก่อนเรียน 4) ด้าน การใช้สื่อ คือ เลือกใช้สื่อที่หลากหลายที่ครอบคลุมการใ้รู้ใ้เรียน กระตุ้นให้คิด และ 5) ด้านการ ประเมินผล คือ ควรประเมินผลจากชิ้นงานที่นักเรียนสร้างสรรค์ขึ้นจากโครงการเป็นฐาน

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน 2. พระสอนศีลธรรม 3. หลักพหุสูตร 5

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the teaching and learning management of moral teaching monks, 2) study the teaching and learning management based on Bahusuta 5 of moral teaching monks, and 3) provide guidance for develop the teaching and learning management based on Bahusuta 5 of moral teaching monks in Primary Schools Under Roi - Et Office of Educational Service Area. This study used the mixed research methodologies. The samples were 214 moral teaching monks. The tool used in this process was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation. And, researcher interviewed the target group were 5 of educational experts, analyzed by the content analysis to find the conclusion.

The research results were as follows: 1. the teaching and learning management of moral teaching monks in overall was at a highest level; It could be organized in order as follows: Classroom management, making of handouts, using instruction medias, preparation of lesson plans, and the evaluation, respectively. 2. The teaching and learning management based on Bahusuta 5 of moral teaching monks found that: 1) preparation of lesson plans: moral monks lack knowledge and understanding of the curriculum and use educational institutions to formulate lesson plans. school activities resulted in failure to follow the lesson plan, 2) making of handouts: lack of knowledge and understanding in the production of teaching materials, 3) classroom management: do not use a variety of media, 4) using instruction medias: do not use a variety of media, and 5) the evaluation: No multiple assessments and lack of knowledge and understanding of actual assessment. 3. The guidance for develop the teaching and learning management based on Bahusuta 5 of moral teaching monks found that: 1) preparation of lesson plans: develop lesson plans designed to cover a wide range of learning styles and easy to understand, 2) making of handouts: create interesting teaching materials that stimulate students' desire to learn, 3) classroom management: Praying, praying, receiving precepts, meditating before class, 4) using instruction medias: Choose from a variety of media that cover your curiosity. provoke to think, and 5) the evaluation: assessment from student' s work based on the project-based.

Keywords : 1. Guidance for develop the teaching and learning management 2. Moral teaching monks 3. Bahusuta 5

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“การศึกษาเป็นการสืบทอดความรู้ความสามารถที่มนุษย์ได้ฝึกฝนค้นคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม เพื่อถ่ายทอดความรู้ความสามารถ และสร้างเสริมพฤติกรรมแก่เยาวชนสมาชิกที่ดีของสังคม การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการศึกษ ซึ่งได้รับองค์ความรู้ที่ว่า มีคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพ เพราะ กระบวนการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเยาวชนทั้งกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้ เป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้สังคม ความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ” (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2542)

ในปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งได้พัฒนาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้จัดการศึกษาตาม หลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ อย่างมีความสุข เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กรมวิชาการจึงได้เสนอ ขออนุมัติต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อกำหนดมาตรฐานและสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็ได้ถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 โดยข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการ สนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา นั้น เกิดจากแนวคิดเพื่อสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ระบุไว้ว่า ในการจัดการศึกษาของรัฐนั้นต้องจัดให้บุคคลมี สิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อีกทั้งมีเจตนาที่จะให้การศึกษ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ค้ำครอง สิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึง และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังนั้น แนวคิดในการจัด หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มี ความสมดุลทางจิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีข้อตกลงร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและ กระทรวงศึกษาธิการในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาซึ่งในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณผ่านทางกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกดังนี้ 1) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งใน ด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา 2)เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา 3)เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้คู่คุณธรรมสามารถนำความรู้และ คุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ถูกคาดหวังว่า พระสงฆ์ต้องมีความรู้และมีประสบการณ์โดยตรงทางพระพุทธศาสนา สามารถถ่ายทอดความรู้ ทางด้านเนื้อหาและการนำไปใช้ได้อย่างดี แต่พระสอนศีลธรรมในปัจจุบัน ไม่มีเทคนิควิธีการถ่ายทอด ความรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อธิบายเนื้อหาตามตำราและ

พระไตรปิฎกตลอดจนไม่สามารถนำ เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจพิจารณาได้ สองแนวทาง คือ พระสอนศีลธรรมไม่มีความรู้ด้านเทคนิค วิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย หรือครูพระต้องसारวมกาย วาจา และใจ ในขณะที่ดำเนินการสอน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เจริญมาได้ตลอดเวลานับพัน ๆ ปี แพร่หลายเป็นที่ นับถืออยู่ในประเทศต่าง ๆ และคณะสงฆ์ผู้สืบทอดพระศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันใหญ่และสำคัญในสังคม ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ของพระองค์ ยืนยันถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ อย่างประจักษ์ชัดโดยไม่ต้องอธิบาย ในเมื่อประจักษ์พยานภายนอกแสดงให้เห็นแล้วเช่นนี้ ย่อมชวนให้ พิจารณาสืบค้นต่อไปถึงเนื้อธรรมคำสอน หลักคำสอน และวิธีการสอนของพระองค์ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะ ศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ เรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด อันจะ ทำให้สามารถ ทราบถึงการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด และเพื่อศึกษาของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา มาเป็น เครื่องช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อันจะเป็นข้อมูลในการการปรับปรุง พัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศสภาพการเรียนการสอนและสภาพการเรียนการสอนของพระสอน ศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด

3.2 ได้แนวทางพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

3.3 ได้ข้อมูลเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลัก พหุสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่สอนในโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดสังกัดวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 481 รูป คนซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (จักรกฤษณ์ โพตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก, 2563) และการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาคมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.958 และแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาสภาพการจัดการเรียนการสอนของพระสอน ศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 5 รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนของพระสอน ศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด โดย ภาพรวม

การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา	ระดับการจัดการเรียนการสอน			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. การจัดทำแผนการสอน	3.68	0.67	4	มาก
2. การทำเอกสารประกอบการสอน	4.15	0.51	2	มาก
3. การจัดการห้องเรียน	4.25	0.49	1	มาก
4. การใช้สื่อ	4.05	0.55	3	มาก
5. การประเมินผล	3.62	0.63	5	มาก
รวม	3.95	0.57	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ด้านการจัดการห้องเรียน ($\bar{X}=4.25$, S.D. = 0.49) ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน ($\bar{X}=4.15$, S.D. = 0.51) ด้านการใช้สื่อ ($\bar{X}=4.05$, S.D. = 0.55) ด้านการจัดทำแผนการสอน ($\bar{X}=3.68$, S.D. = 0.67) และด้านการประเมินผล ($\bar{X}=3.62$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

5.2 สภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 ด้านการ จัดทำแผนการสอน มีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการสอน คือ พระสอนศีลธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนการสอน กิจกรรมโรงเรียนทำให้ไม่ได้ ปฏิบัติตามแผนการสอน ไม่สามารถการนำการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมไม่ได้มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาและจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา 2)ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตเอกสารประกอบการสอน 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ เทคนิคการสอนไม่หลากหลาย ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดีเท่าที่ควร ไม่มีการสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ คือ ใช้สื่อไม่หลากหลาย ไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อ ค้นหาสื่อ และเลือกใช้สื่อ ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ 5) ด้านการประเมินผล คือ ไม่ได้ประเมินผลการเรียนการสอน ไม่มีการ ประเมินแบบหลากหลาย และไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง

5.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการสอน คือ จัดทำแผนการสอนที่ออกแบบ ครอบคลุมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ง่ายต่อการเข้าใจ นำหลักการเรียนรู้ของ Bloom มาประยุกต์ใช้ เทียบเคียง ใช้การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐานหรือปัญหาเป็นฐานมาประยุกต์การเรียนการสอน 2) ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน คือ จัดทำเอกสารการสอนที่น่าสนใจกระตุ้นให้เกิดการอยากเรียนของผู้เรียน จัดทำใบงานที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านการสร้าง ความเข้าใจ การนำไปสู่การวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ สวดมนต์ไหว้พระ รับศีล นั่งสมาธิ ก่อนเรียน กระตุ้นความสนใจใฝ่เรียนรู้ ใฝ่รู้ ด้วยสื่อและคำถาม การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กิจกรรมการเรียน การสอน การรับฟัง การให้คำปรึกษา 4) ด้านการใช้สื่อ คือ เลือกใช้สื่อที่หลากหลายที่ครอบคลุมการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน กระตุ้นให้คิด ใช้สื่อในท้องถิ่นเพื่อความง่ายต่อการทำความเข้าใจ 5) ด้านการประเมินผล คือ ควรประเมินผลจากชิ้นงานที่นักเรียน สร้างสรรค์ขึ้นจากโครงการเป็นฐาน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดการห้องเรียน ด้านการทำ เอกสารประกอบการสอน ด้านการใช้สื่อ ด้านการจัดทำแผนการสอน และด้านการประเมินผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การ

ประเมินผลเป็นงานวิชาการที่ค่อนข้างวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกมาเป็น คะแนนจากการทำข้อสอบ ซึ่งถือว่าเป็นที่ง่ายและตรวจสอบได้ แต่ในการจัดการเรียนในปัจจุบัน การ ประเมินผลการเรียน จำเป็นต้องมีการวัดจากหลากหลายรูปแบบ ในทางปฏิบัติอาจยังไม่ชัดเจน ทำให้ นำมาใช้ไม่สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพระสอนศีลธรรมด้วยแล้ว ถือว่ามีปัญหาอย่างมาก เพราะ ทักษะในการจัดการศึกษาไม่ได้เรียนมาอย่างเป็นระบบ มีเพียงการอบรมระยะสั้นๆ สอดคล้องกับ พระครูสมุห์บุญเลิศ ชยวโส (ชัชวรงค์) (2553) ได้ศึกษา สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.07 ด้านสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.86 ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.18 ด้านการวัดผล และประเมินผลตามสภาพจริง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.22 และพระมหาวิจัก กิตติวณโณ (ชนะพจน์) (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการ สอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธวิธีการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพระสอน ศีลธรรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเรียงตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สภาพทักษะการใช้วาจาภิรยาทำทางในการสอน สภาพทักษะการอธิบาย ในการสอน สภาพทักษะการสรุปบทเรียนในการสอน สภาพทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน สภาพทักษะการ ใช้อุปกรณ์การสอน สภาพทักษะการใช้ กระดานดำในการสอน สภาพทักษะการใช้คำถามในการสอน สภาพทักษะการเสริมกำลังใจในการ สอน และสภาพทักษะการเร้าความสนใจในการสอน และสอดคล้อง กับ พระพิติพร วิชชากร (ขันธ นันท์) (2561) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษา การวัด ประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด และที่เหลือทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการ สร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ตามลำดับ 2) แนวทางการ พัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีดังนี้ 2.1) การวัดประเมินผล จัดรูปแบบในการวัดผล และ ประเมินผลตามลักษณะของท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น 2.2) ด้านวิธีการสอน มี วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในการ แก้ไขปัญหาหรือ พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สงบ ปลอดภัยไร้ภัยอันตรายทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ เพื่อนำไปสู่การเรียนวิชาพระพุทธศาสนา 2.4) ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ใช้สื่อที่ ทันสมัยมีความ หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประกอบเนื้อหาบทเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ การสอน

6.2 สภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำ แผนการสอน คือ พระสอนศีลธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและใช้หลักสูตร สถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนการสอน กิจกรรมโรงเรียนทำให้ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนการสอน ไม่สามารถนำการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรม ไม่ได้มีส่วนร่วมเพื่อ

พัฒนาและจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา 2) ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตเอกสารประกอบการสอน 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ เทคนิคการสอนไม่หลากหลาย ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดีเท่าที่ควร ไม่มีการสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ 4) ด้านการใช้สื่อ คือ ใช้สื่อไม่หลากหลาย ไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อ ค้นหาสื่อ และเลือกใช้สื่อ ขาดงบประมาณในการผลิตสื่อ และ 5) ด้านการประเมินผล คือ ไม่ได้ประเมินผลการเรียนการสอน ไม่มีการประเมินแบบหลากหลาย และไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยส่วนมากยังไม่ได้ผ่านการอบรม หรือจบหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นเพียงพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก เมื่อความรับผิดชอบในการเป็นครูสอนในโรงเรียนได้รับผิดชอบในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดปัญหาในหน้าที่ได้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ พระปลัดปรีชา นนทโก (จุลเจือ) (2560) ได้ศึกษาการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่า มีสภาพปัญหา 4 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านหลักสูตร พระสอนศีลธรรมไม่เข้าใจเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่โครงการพระสอนศีลธรรมกำหนดให้ ไม่สามารถกำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ได้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างความสนใจนักเรียน ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดีเท่าที่ควร 3) ด้านการผลิตและใช้สื่อ พระสอนศีลธรรมยังใช้สื่อการสอนที่ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และไม่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียน 4) ด้านการวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรมยังขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล ความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง และความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์คะแนน และสอดคล้องกับ พระครูสมุห์บุญเลิศ ชยวโส (ชัยวงษ์) (2553) ได้ศึกษา สภาพการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนไม่ค่อย สนใจการฟังจุดประสงค์ ด้านการใช้สื่อประกอบการสอน พบว่า สื่อมีจำนวนน้อย สื่อไม่ทันสมัย หลักสูตรไม่เหมาะสม สถานที่ไม่อำนวยความสะดวกต่อการทำกิจกรรม ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า เวลาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีจำกัด สถานที่ไม่เหมาะสมกับการทำกิจกรรม ขาด การศึกษานอกสถานที่ นักเรียนไม่สนใจในกิจกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า การวัดผลไม่ตรง กับความเป็นจริง ไม่มีมาตรฐาน การไม่ยอมรับการประเมินผล

6.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธ 5 โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนการสอน คือ จัดทำแผนการสอนที่ออกแบบครอบคลุมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ง่ายต่อการเข้าใจ นำหลักการเรียนรู้ของ Bloom มาประยุกต์ใช้เทียบเคียง ใช้การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐานหรือ ปัญหาเป็นฐานมาประยุกต์การเรียนการสอน 2) ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน คือ จัดทำเอกสารการสอนที่น่าสนใจกระตุ้นให้เกิดการอยากเรียนของผู้เรียน จัดทำใบงานที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านการสร้างความเข้าใจ การนำไปสู่การวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ 3) ด้านการจัดการห้องเรียน คือ สวดมนต์ไหว้พระ รับศีล นั่งสมาธิก่อนเรียน กระตุ้นความสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้วยสื่อและคำถาม การให้นักเรียนมี

ส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การรับฟัง การให้คำปรึกษา 4) ด้าน การใช้สื่อ คือ เลือกใช้สื่อที่หลากหลายที่ครอบคลุมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตุ้นให้คิด ใช้สื่อในห้องเรียนเพื่อ ความง่ายต่อการทำความเข้าใจ และ 5) ด้านการประเมินผล คือ ควรประเมินผลจากชิ้นงานที่ นักเรียนสร้างสรรค์ขึ้นจากโครงการเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่สามารถ แทรกในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย และครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอน จะต้องประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน การสอดคล้องกับ ศิริญาณาทองมะหา และคณะ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตร 5 ของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 49 สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตร 5 ประกอบด้วย 1) การฟังและการเรียนรู้ (พหุสสุตา) พบว่า จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นการสื่อสาร ทักษะการฟังได้อย่างถูกต้องชัดเจน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ และรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม 2) ด้านการทรงจำ (ธตา) พบว่า มีกระบวนการ จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับรู้ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ส่วนร่วมในการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จดจำ ได้ง่าย และสามารถระลึกได้ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ 3) การเข้าใจ และการปฏิบัติได้จริง (วจสา ปริจิตา) พบว่า มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามสาระ โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การวิเคราะห์ (มนสานุเปกชิตา) พบว่า เปิดโอกาสให้ได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ และรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่างกัน จัดหาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ มีการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ จัดระบบความคิดและ วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 5) สังเคราะห์ ประยุกต์ (ทัญญิยา สุปฏิวิธธา) พบว่า โรงเรียน นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสมจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ วัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน และสอดคล้องกับ ญัฐวิภา เครือวรรณ, กฤตยากร ลดาวัลย์, สุเทพ เมยไธสง (2564) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ การพัฒนาหลักสูตรควรจัดเนื้อหาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีระบบนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลและสรุปผลแผนงานโครงการกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำสิ่งที่ได้เป็นประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร 5 ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรุปลงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักพุทธ 5 ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านการจัดทำแผนการสอน โครงการครูพระควรจัดอบรมการจัดทำแผนการสอนให้พระสอนศีลธรรม โรงเรียนควรให้พระสอนศีลธรรมร่วมในการกำหนดจัดทำหลักสูตร ควรจัดให้มีการร่วมกันรับผิดชอบในรายวิชาการระหว่างครูประจำชั้นกับพระสอนศีลธรรม

8.1.2 ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน โรงเรียนควรจัดคู่มือในการทำเอกสารประกอบการสอน โครงการครูพระควรจะมีการอบรมการจัดทำเอกสารประกอบการสอน

8.1.3 ด้านการจัดการห้องเรียน โครงการครูพระควรจัดอบรมการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อต่าง ๆ ให้ครอบคลุม ควรกำหนดการพัฒนาตนเองของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามหัวข้อการจัดการเรียนการสอน และทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

8.1.4 ด้านการใช้สื่อ โรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ ในการผลิตสื่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรจัดอบรมการผลิตสื่อและการใช้สื่อที่เหมาะสม ควรจัดอบรมการสืบค้นสื่อการเรียนการสอนในโลกอินเทอร์เน็ต

8.1.5 ด้านการประเมินผล ควรมีการจัดอบรมเทคนิคการประเมินผลการเรียนการสอน ควรให้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้โครงการเป็นฐานมาใช้ในการเรียนการสอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัย ควรกำหนดให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งการทอ้งปากเปล่า ทำให้เกิดความจำดี รู้จักจับสาระสำคัญ จับหลักให้ได้

8.2.2 ด้านการทำเอกสารประกอบการสอน จากผลการวิจัย ควรให้ผู้สอนได้จัดทำเอกสารประกอบการสอนที่มีแบบฝึกหัดท้ายบท เพื่อความเข้าใจแจ่มแจ้งทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

8.2.3 ด้านการจัดการห้องเรียน จากผลการวิจัย ควรให้ผู้สอนมีการจัดมุม ข่าว หรือกระดานแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา

8.2.4 ด้านการใช้สื่อ จากผลการวิจัย ควรมอบนโยบายให้ผู้สอนเก็บข้อมูล ผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อนำสื่อมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนแบบใดในการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

8.2.5 ด้านการประเมินผล จากผลการวิจัย ควรมีนโยบายการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม ตามหลักพหุสูตร 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

8.3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทางการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

8.3.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพหุสูตร 5 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

9. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ..

จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก. (2563). สถิติเพื่อการวิจัย และการใช้โปรแกรม SPSS ในการวิจัย. เลย : สำรวย ก้อปป์บ้านใหม่.

ณัฐวิภา เครือวรรณ, กฤตยากร ลดาวัลย์, สุเทพ เมย์ไธสง. (2564). การบริหารงานวิชาการตามหลัก ไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 10(2). 312–323.

พระครูสมุห์บุญเลิศ ขยวโส (ชัยวงษ์). (2553). สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดปรีชา นนทโก (จุลเจือ). (2560). การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพิติพร วิชชากร (ชนธนนท์). (2561). ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิจัก กิตติวณโณ (ชนะพนธ์) และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธวิธีการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์. 6(4). 1947–1963.

ศิริญาภา ทองมะหา และคณะ. (2562). แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามหลัก พหุสูตร5 ของโรงเรียนในเครือข่ายที่ 49 สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(1). 28-38.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พระครูปริยัติคุณรังษี, ผศ.ดร. ประธานกรรมการที่ปรึกษา พระครูสุจิตธรรมสุนทร, ดร. กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขตลอดเวลาในการ ดำเนินการจัดทำงานวิจัย และได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ประสบ ความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม แสงนนท์ ประธานกรรมการสอบ ในการให้คำแนะนำและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัย ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ผันสว่าง ผู้ทรงคุณวุฒิที่แนะนำแนวทางการทำงานวิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณ พระมหาจักรพล สิริธโร, ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์นาถรณ์ นันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชณพงษ์ ศรีจันทร์ ดร.จักรกฤษณ์ โปตาพล และ ดร.กรรณิกา ไวโสภา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินการวิจัย ช่วยให้คำแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์ และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาและขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาที่ผ่านมา และขอขอบคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ท่านผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอนทุกท่าน ที่กรุณาให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตอบแบบสอบถาม และช่วยเหลืออนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตัญญู กตเวทิตาต่อพระคุณ บิดาและมารดา ครูบา อาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและเป็นการกำลังใจให้ผู้วิจัยเป็นอย่างดีที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยให้เป็นผลสำเร็จได้ดียิ่ง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENTS ON TYPES AND FUNCTIONS OF
WORDS IN SENTENCES OF GRADE 6 STUDENTS BY USING INQUIRY PROCESS MODEL

พิมพ์ธิดา จุระยา¹, พินโย พรหมเมือง²

Phimthida Juraya¹, Pinyo Prommuang²

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล^{1,2}

Vongchavalitkul University, Thailand.^{1,2}

Email : phimthida_jur@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนอนุศาสน์วิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon Matched Pairs Sign Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 6.47 คิดเป็นร้อยละ 21.56 คะแนน มีคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 22.40 คิดเป็นร้อยละ 74.67 และมีคะแนนความก้าวหน้า เท่ากับ 15.93 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 53.11 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ที่ร้อยละ 70

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. คำและหน้าที่ของคำในประโยค 3. ภาษาไทย

ABSTRACT

The purpose of this study was 1) to compare the development of academic achievement about words and functions of words in sentences of the grade 6 students by using the Inquiry-Based Instructional Model, 2) to compare the development of academic achievement posttest scores with the criteria of 70 percent. The sample group consisted of 15 students in grade 6/1 students at Anusarn Wittaya School, Pak Thong Chai District, Nakhonratchasima Province, in Semester 2 Academic Year 2021. Research instruments consisted of lesson plan and learning achievement test. Statistics used to analyze data include: frequency, percentage, average, standard deviation, and Wilcoxon Matched Pairs Sign Rank Test.

The research results were as follows: 1) Learning achievement on Words and Functions of Words in Sentences of grade 6 students using Inquiry-Based Instructional Model was 6.47 or 21.56 percent for pretest scores, and was 22.40 scores of posttest or 74.67%. Their progression scores were of 15.93 points or 53.11%. 2) Comparing their learning achievement posttest scores on Words and Functions of Words in Sentences of grade 6 students using Inquiry-Based Instructional Model had not more statically significant than the criteria of 70%.

Keywords : 1. Development of learning achievements 2. Types and functions of words 3. Thai language

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าภาษาไทยมีความสำคัญต่อสังคมไทย และคนไทยโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากภาษาไทยถือเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติไทย นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกัน ทำให้เกิดความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ภาษาไทยสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยหลากหลายแง่มุม ดังนั้นจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีคุณภาพและมีศักยภาพในทุกด้าน จำเป็นต้องให้ความใส่ใจต่อการส่งเสริมการสอนภาษาไทย เพื่อให้คนไทยในชาติสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง สืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน สร้างความตระหนักให้คนในชาติเห็นคุณค่าของภาษาไทย และสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) นั้นได้กำหนดให้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานหนึ่งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ องค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ที่จะเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ โดยนำจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สำหรับกลุ่มภาษาไทย มากำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกระดับชั้น ซึ่งการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ได้นั้น ผู้เรียนจะต้องฝึกทักษะการใช้ภาษาทางด้านการอ่านให้มากขึ้น มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของการเรียนภาษาไทยอย่างแท้จริง ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้จึงควรประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมการฝึกทักษะทางภาษาและกิจกรรมการฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่กัน ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย ได้เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนานซึ่งในยุคปัจจุบันนี้ปัญหายิ่งทวีความวิกฤติรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็ว คนไทยยุคใหม่มีการใช้ภาษาไทยที่ผิดเพี้ยน และไม่ถูกต้องตามหลักภาษาที่กำหนดไว้

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบัน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ เช่น จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่มาตรฐาน ท 4.1 สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยเป็นสาระการเรียนรู้ที่ โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศ โดยปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยยังต่ำกว่าระดับประเทศมาก และมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศต่อเนื่องกันถึง 2 ปี และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา, 2564) สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยที่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุศาสนวิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เช่นกัน นักเรียนยังวิเคราะห์หน้าที่ของคำในประโยคยังไม่ถูกต้อง จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเร่งด่วนต่อไป เนื่องจากปัญหาดังกล่าวอาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนการสอนที่ผ่านมายังไม่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาภาษาไทยนั่นเอง จึงจำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่จัดให้กับผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาสาระการรู้จักคำและหน้าที่ของคำในประโยค

ด้วยความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะเรื่องคำและหน้าที่ของคำในประโยค ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับการนำมาจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องคำและหน้าที่ของคำในประโยค อย่างแท้จริงทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง รู้จักค้นคว้าหาเหตุผลและสามารถแก้ปัญหาได้ โดยการนำเอาวิธีการต่างๆ ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ ทำให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบหรือองค์ความรู้ได้อย่างมีกระบวนการ นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ

แนวคิดของ นรรัช ฝันเขียน (2565) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน นับเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนหรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล เพื่อทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง กล่าวคือการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนและกระตุ้นความสนใจโดยการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถาม จากการให้นักเรียนศึกษาจากสื่อต่างๆ เช่น รูปภาพ วิดีโอ ของจริง ตัวอย่างสถานการณ์รอบๆตัว อภิปรายเกี่ยวกับความรู้เดิมที่เรียนมาแล้วนำมาเชื่อมโยงสู่เนื้อหาที่จะสอน 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ให้นักเรียนวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ โดยการศึกษาหาข้อมูลจากหนังสือ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ แล้วลงมือปฏิบัติกิจกรรม 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาอภิปราย วิเคราะห์ แปรผล สรุปผล นำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างตาราง ฯลฯ 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) หมายถึง นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่ได้จากการค้นคว้าเพิ่มเติม โดยการตอบคำถามและการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) หมายถึง การประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ โดยการสังเกตและประเมินผลจากการตอบคำถาม การทดลองและการตรวจสอบคำตอบที่ถูกต้องด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้เรื่องคำและหน้าที่ของคำในประโยค กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุศาสนวิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาในปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่โรงเรียนกำหนด จำนวน 18 คน จากนักเรียนทั้งหมดจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งถือว่ามีย่านที่ต่ำมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สอนซ่อมเสริมนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 คน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มาจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ในเรื่องคำและหน้าที่ของคำในประโยค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้บรรลุเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบระบบออนไลน์ ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เรื่องคำและหน้าที่ของคำในประโยคสูงขึ้นตลอดจนมีความสามารถในการใช้คำและหน้าที่ของคำในประโยคได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของการใช้ภาษาไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำใน ประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ประโยชน์ทางวิชาการ คือ ได้วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพื้นฐานความรู้ไปสู่วิชาการ การเรียนรู้ด้านการเขียนที่ดีขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

4.2 ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ นักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำเชื่อมและอุทาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมเรียนเสริมผ่านระบบออนไลน์

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแผนแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลัง (One – Group Pretest – Posttest (ไพศาล หวังพานิช, 2561) ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุศาสตร์วิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกำกับสำนักงานศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 88 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนอนุศาสตร์วิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 15 คน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ นำมาจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้บรรลุเกณฑ์ร้อยละ 70 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบายของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 2) เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยวิเคราะห์สถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบนอนพาราเมตริกส์ (Non parametric) คือ Wilcoxon matched pairs signed-rank test 3) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยสถิติทดสอบนอนพาราเมตริกส์ (Non parametric) คือ Wilcoxon matched pairs signed-rank test

6. ผลการวิจัย

6.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 15 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า คะแนนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 6.47 คิดเป็นร้อยละ 21.56 คะแนนมีคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 14.93 คิดเป็นร้อยละ 74.67 และมีคะแนนความก้าวหน้า เท่ากับ 8.47 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 28.22

6.2 ผลเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยสถิติ Wilcoxon Matched Pairs signed rank test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ผลการเรียนรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
ก่อนเรียน	15	6.47	1.85	3.421*	.001
หลังเรียน	15	22.40	1.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 จากการทดสอบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 มีนักเรียนจำนวน 13 คน ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 86.66 จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบ

เสาะหาความรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ไม่แตกต่างกับเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเรียนรู้	n	คะแนนตามเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
หลังเรียน	15	14	14.93	1.75	1.896	.058

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสสืบค้นข้อมูลสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และได้คิดวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน สืบเสาะหาความรู้และสรุปผลงานตนเองได้อย่างมั่นใจ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล่าวคือ การใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติจริง จึงทำให้ผู้เรียนมีความสุขและได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการสืบค้นข้อมูลต่างๆ มีทักษะในการทำงาน รู้จักยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะที่ทำให้เกิดความคงทน ซึ่งส่งผลให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อความเข้าใจของผู้เรียนทำงานสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งวิธีการเรียนรู้นี้เป็นการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง ดังที่ ประสาท เนืองเฉลิม (2558) ได้ให้ความหมายว่า เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีต่าง ๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมายและสามารถสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนและนั่นทำให้การเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ภพ เลหาไพบุลย์ (2552) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับวิชาภาษาไทย โดยที่ครูเป็นผู้จัดลำดับเนื้อหาและแนะนำช่วยเหลือให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ส่วนนักเรียนเป็นผู้เรียนภายใต้เงื่อนไขของครู นักเรียนมีอิสระในการดำเนินการทดลองอย่างเต็มที่

6.2 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบ

เสาะหาความรู้ในขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามหัวข้อที่กำหนด โดยนักเรียนจะต้องกำกับตนเองในการเรียนรู้ เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งการที่นักเรียนจะกำกับตนเองได้นั้นนักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย (เบญจวรรณ ดันประดิษฐ์ และสุภาณี สนธิรัตน์, 2558) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายบุคคล มีนักเรียนจำนวน 13 คน จาก 15 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 86.66

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คำและหน้าที่ของคำในประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการสร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียน 5E จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยครูควรสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้มีความคิดสร้างสรรค์ผลงาน ในขั้นตอนนี้ครูควรหยิบยกลักษณะเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้สอนควรเป็นผู้อำนวยการในการให้คำแนะนำด้วยความวิริยะอุตสาหะ ซึ่งกระบวนการนี้ อาจเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

7.2.1 เพื่อให้การจัดการเรียนรู้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ นั้นมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียน 5E จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โดยครูควรสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้มีความคิดสร้างสรรค์ผลงาน ในขั้นตอนนี้ครูควรหยิบยกลักษณะเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้สอนควรเป็นผู้อำนวยการในการให้คำแนะนำด้วยความวิริยะอุตสาหะ ซึ่งกระบวนการนี้ อาจเกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุง การเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดวางแผน การแก้ปัญหา รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการศึกษาวิจัยทักษะที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เช่น การวางแผนการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

นรรักษ์ ฝันเชียร (2565). การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (The 5 E's of Inquiry-Based Learning). สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2565. จาก <https://www.truelookpanya.com/blog/content/82385/-blog-teamet>

เบญจวรรณ ตันประดิษฐ์ และสุภาณี สนธิรัตน์. (2558). การกำกับตนเอง ความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรค แรงจูงใจภายในและความสำเร็จในการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 4(1). 121-134.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภพ เลหาไพบุลย์. (2552). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. (2564). รายงานการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2563. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ดร.พินโย พรหมเมือง ผู้เป็นพลังผลักดันมอบองค์ความรู้ในการวิจัย คอยกระตุ้นเตือน ทั้งด้านกระบวนการคิดการเขียน อีกทั้งทุ่มเททั้งร่างกาย กำลังใจ ให้ผู้วิจัยไปสู่ความสำเร็จ ขอกราบขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุศาสตร์วิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในกำกับสำนักงานศึกษาธิการ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนอนุศาสตร์วิทยา อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนกัลยาณมิตรผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้วิจัยตลอดมา และมีได้กล่าวมา ณ ที่นี้

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION BASED ON
CONSTRUCTIVISM OF GRADE 3 STUDENTS

นิศารัตน์ สนขุนทด¹, พินโย พรหมเมือง²

Nisarad Sonkhunthod¹, Pinyo Prommuang²

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล^{1,2}

Vongchavalitkul University, Thailand.^{1,2}

Email : nisarad.211@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหลุง(ใหม่บูรพาคม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1)แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2)แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test 3)แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to test English reading skills for pre-school and post-study understanding by managing constructivist theory learning. My family grade 3 2) to compare English reading skills for understanding by managing constructivist theory learning. My family grade 3 after studying with 70 percent criteria 3) to study the satisfaction of third graders towards constructivist theory learning management. The samples used in the research were 24 third-graders who were studying in second semester of the academic year 2021. Ban Lung School (Maiuraphakhom). Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5 1) Constructivist Theory Learning Management Plan. 2) Reading proficiency test for English comprehension the statistics used in the analysis include percentage, average, standard deviation, hypothesis test using Wilcoxon Signed Ranks Test 3) student satisfaction test for teaching activities for understanding constructive English.

The research findings were as follows: 1) The student learning achievement in English reading for understanding by learning management According to constructivist theory. My family grade 3 was higher than before students' studying at the 0.05 level. 2) The student learning achievement in English reading development for understanding by managing constructivist learning. My family grade 3 was statistically significantly at the .05 level. 3) A test of student' opinions toward teaching activities for understanding English based on constructivist theory, as a whole, the attitude toward English at a high level.

Keywords : 1. English Reading Comprehension 2. Learning Achievement 3. Satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ทักษะการอ่านมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะทางภาษา ทักษะ การอ่านสามารถเพิ่มพูนความรู้ในด้านคำศัพท์ของผู้เรียน การพัฒนาการสะกดคำและการใช้ เครื่องหมายวรรคตอน และเป็นการจัดการตัวอย่างที่ดีสำหรับงานเขียนของผู้เรียน (Harmer, 2007) การอ่านยังเป็นทักษะหนึ่งที่จะนำไปสู่ความฉลาด เพราะยิ่งอ่านมากก็จะยิ่งทำให้เข้าใจในสิ่ง ที่อ่านมากขึ้น นอกจากนี้จะเกิดพัฒนาการในกระบวนการอ่านและเรียนรู้กลวิธีในการอ่านที่จะ เพิ่มพูนทักษะการอ่านมีความชัดเจนระหว่างจุดมุ่งหมายและเป้าหมายสำหรับใช้ทักษะการอ่านใน ชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นในการทำงานหรือการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป (NCSALL, 2005) ดังนั้น ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีความจำเป็นอย่างย้งที่จะต้องใช้ทักษะการอ่าน ซึ่งเป็น ทักษะที่สำคัญที่สุด และต้องฝึกฝนด้วย เพราะทักษะการอ่านนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทาง ภาษา และทำให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนทุกสาขาวิชา (Anderson, 1999) นอกจากนี้ นักวิชาการหลายท่านได้

ค้นพบความสัมพันธ์ที่ทำให้ประสบความสำเร็จระหว่างการอ่าน และ ความสำเร็จทางวิชาการจากระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย (Pretorius and Naude, 2002)

ปัญหาที่พบมากประการหนึ่งในการอ่านภาษาอังกฤษแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านคำศัพท์ และสำนวน 3) ด้านโครงสร้าง ครูควรเลือกเนื้อหาที่นักเรียนสนใจ แต่บ่อยครั้งที่ครูเป็นผู้เลือกเรื่องเอง ทำให้นักเรียนต้องอ่านเรื่องไกลตัว และไม่มีความรู้เรื่องนั้น ๆ เลย ครูควรนำ เรื่องใกล้ตัว หรือเรื่องที่นักเรียนสนใจมาช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่อ่านมากขึ้น (วรุฒิ ตัถย์ วิสุทธิ์, 2552) ดังนั้น การวิจัยการอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านเพิ่มขึ้น (Eskey, 2005) สำหรับการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน ในประเทศไทยทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมปลายยังพบว่า ผู้เรียนนั้นมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่อยู่ในระดับต่ำ และอ่านภาษาอังกฤษไม่ได้ (Oranpattanachai, 2010) และได้มีการพบว่าครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดย ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนการสอนผู้เรียนตามตำรา แปลความหมายของเรื่องที่อ่านเน้นกฎเกณฑ์ ไวยากรณ์ และความรู้ ความจำ ไม่ได้เน้นเรื่องขั้นตอนหรือกระบวนการในการอ่านภาษาอังกฤษ ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธี จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ซึ่ง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบ สอดแทรกตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ เข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนในลักษณะที่ผู้วิจัยจะสอดแทรก เนื้อหาวิชาอื่น ๆ และทักษะการเรียนรู้หลาย ๆ ทักษะเข้าด้วยกัน ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดย การกำหนดเรื่องต่าง ๆ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน การบูรณาการใน เนื้อหาทางภาษาให้สอดคล้องกับชีวิตจริง และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ที่กำหนดให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความคิดรวบยอดโน้ตค้นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมผ่านเครื่องมือทางวัฒนธรรมและกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมี ทักษะในการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะ กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียน ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชื่อว่า การเรียนรู้ หรือการสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็น ความเข้าใจของตนเอง หรือเรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา ซึ่งอาจมิใช่เป็นเพียงการจดจำสารสนเทศ มาเท่านั้นแต่จะประกอบด้วย โดยที่แต่ละบุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อนมาสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกันเพราะมีประสบการณ์ หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ แตกต่างกันไป กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ สร้างมากกว่าการรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะสนับสนุนการสร้าง มากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการ สร้างความรู้

ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้าง ความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหลุง(ใหม่บูรพาคม) อำเภอด่านขุนทด จังหวัด นครราชสีมา ในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ให้ผู้เรียนรู้เทคนิคการ อ่านและเข้าใจการอ่านรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการสอนโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ผู้วิจัยต้องการให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 3) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด 4) ขั้นนำความคิดไปใช้ 5) ขั้นทบทวน ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายในการวิจัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดย การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตาม ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการนำทักษะเสริมการอ่านโดยใช้เทคนิคแนวทฤษฎีคอน สตรัคติวิสต์ และวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของ นักเรียน

4.2 การนำวิธีการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคแนวทฤษฎีคอนสตรัคติ วิสต์ไปใช้ในการอ่านในชีวิตประจำวัน นำไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental design) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest-posttest Design

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหลุง(ใหม่บุรพาคม) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหลุง(ใหม่บุรพาคม) อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 23 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขึ้นเองประกอบด้วย 1)เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My family ด้วยการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จำนวน 4 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง 2)แบบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลมา ดังนี้

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล 1)คะแนนของนักเรียนที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้และการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2)เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยสถิติ One sample t-test 3)เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยสถิติ One sample t-test 4)ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. ผลการวิจัย

6.1 จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

6.1.1 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.1.2 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.1.3 แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตาม ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนำคะแนนความ แตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการศึกษา

คนที่	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ความก้าวหน้า	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	10	50.00	17	85.00	7	35.00
2	9	45.00	15	75.00	6	30.00
3	11	55.00	16	80.00	5	25.00
4	15	75.00	18	90.00	3	15.00
5	12	60.00	16	80.00	4	20.00
6	11	55.00	17	85.00	6	30.00
7	16	80.00	20	100.00	4	20.00
8	14	70.00	17	85.00	3	15.00
9	14	70.00	17	85.00	3	15.00
10	15	75.00	19	95.00	4	20.00
11	16	80.00	19	95.00	3	15.00
12	10	50.00	17	85.00	7	35.00
13	10	50.00	15	75.00	5	25.00
14	13	65.00	18	90.00	5	25.00
15	12	60.00	17	85.00	5	25.00
16	10	50.00	15	75.00	5	25.00
17	15	75.00	18	90.00	3	15.00
18	9	45.00	17	85.00	8	40.00
19	16	80.00	19	95.00	3	15.00
20	13	65.00	16	80.00	3	15.00
21	10	50.00	15	75.00	5	25.00
22	11	55.00	17	85.00	6	30.00
23	9	45.00	16	80.00	7	35.00
$\bar{X}$	12.48	62.38	17.00	85.00	4.78	23.91
S.D.	2.47		1.38		1.53	

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.48 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.38 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85 และมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าเท่ากับ 4.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 23.91 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ลำดับต่อไปจะ

วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ Wilcoxon matched pairs signed rank test

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการเรียนรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
ก่อนเรียน	23	12.22	2.47	4.22*	.000
หลังเรียน	23	17.00	1.41		

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 คะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังเรียน (20)	ร้อยละของคะแนนหลังเรียน	การผ่านเกณฑ์
1	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
2	15	75.00	ผ่านเกณฑ์
3	16	80.00	ผ่านเกณฑ์
4	18	90.00	ผ่านเกณฑ์
5	16	80.00	ผ่านเกณฑ์
6	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
7	20	100.00	ผ่านเกณฑ์
8	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
9	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
10	19	95.00	ผ่านเกณฑ์
11	19	95.00	ผ่านเกณฑ์
12	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
13	15	75.00	ผ่านเกณฑ์
14	18	90.00	ผ่านเกณฑ์
15	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
16	15	75.00	ผ่านเกณฑ์
17	18	90.00	ผ่านเกณฑ์

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังเรียน (20)	ร้อยละของคะแนนหลังเรียน	การผ่านเกณฑ์
18	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
19	19	95.00	ผ่านเกณฑ์
20	16	80.00	ผ่านเกณฑ์
21	15	75.00	ผ่านเกณฑ์
22	17	85.00	ผ่านเกณฑ์
23	16	80.00	ผ่านเกณฑ์
$\bar{X}$	17.00	85.00	ผ่านเกณฑ์
S.D.	1.38	-	ผ่านเกณฑ์ 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon matched pairs signed rank test ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเรียนรู้	n	คะแนน ตามเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
หลังเรียน	23	14	17.00	1.38	0.276*	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อครูผู้สอน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นที่ 1 ขั้นนำ			
1.1 ครูเตรียมการสอน	4.61	0.50	มากที่สุด
1.2 ครูให้นักเรียนท่องคำศัพท์ประจำบทเรียน	4.74	0.45	มากที่สุด
1.3 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.48	0.67	มาก
รวม	4.61	0.46	

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้			
2.1 ครูถามคำศัพท์ หรือเรื่องที่เรียนที่ผ่านมาแล้ว	4.52	0.51	มากที่สุด
2.2 ครูและนักเรียนและเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.48	0.59	มาก
2.3 ครูสุ่มถามนักเรียนจากเรื่องที่เรียนผ่านมา	4.39	0.58	มาก
รวม	4.46	0.41	
ขั้นที่ 3 ขั้นปรับเปลี่ยนความรู้เดิม			
3.1 ครูสอนคำศัพท์ และประโยคในเรื่องที่เรียน	4.57	0.51	มากที่สุด
3.2 ครูแบ่งกลุ่มและอธิบายเนื้อหาให้นักเรียน	4.57	0.51	มากที่สุด
3.3 ครูถาม-ตอบนักเรียนในเนื้อหา และใช้สื่อในการเรียนรู้	4.39	0.58	มาก
3.4 ครูยอมรับการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน	4.57	0.51	มากที่สุด
รวม	4.52	0.43	
ขั้นที่ 4 นำความคิดไปใช้			
4.1 นักเรียนวางแผนจากงานที่ครูให้	4.22	0.60	มาก
4.2 นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากสิ่งที่เรียนได้เต็มที่	4.26	0.69	มาก
4.3 นักเรียนสามารถแก้ปัญหา ขณะทำกิจกรรมได้	4.00	0.67	มาก
รวม	4.16	0.58	
ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวน			
5.1 นักเรียนนำเสนอานถูกต้องตรงประเด็น	3.96	0.71	มาก
5.2 ครูและนักเรียนนำสิ่งที่เรียนมา ถาม-ตอบอีกครั้ง	4.61	0.58	มากที่สุด
5.3 ครูสุ่มนักเรียนอธิบายเรื่องที่ค้นคว้า	4.43	0.59	มาก
5.4 นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนและตรงตามจุดประสงค์	4.13	0.69	มาก
รวม	4.28	0.53	
รวมทั้งหมด	4.41	0.35	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์หลังการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้อยู่ในระดับมาก โดยเฉลี่ยมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ได้รับความรู้และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเนื้อหา นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในครั้งนี้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและเข้าใจเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น ด้านครูผู้สอนให้ความสนใจเป็นกันเอง ทำให้การเรียนการสอนและด้านบรรยากาศภายในห้องเรียนเอื้อต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก และเปิดโอกาสในการเรียน การทำกิจกรรม การทำแบบทดสอบ และการทำแบบสอบถามอยู่ในระดับมากอีกด้วย

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

7.1 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

8.1 การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากนักเรียนจะสามารถสร้างความคิดขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง โดยสามารถพัฒนาด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การพัฒนาตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดด้วยตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถช่วยให้นักเรียนแก้ปัญหาได้ดีขึ้น โดยจากการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ หลังการเรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์นักเรียนสามารถอ่านภาษาอังกฤษจากบทความสั้นสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากนักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ และการสร้างความรู้จากกระบวนการที่นักเรียนนำประสบการณ์หรือสิ่งที่นักเรียนพบเห็นในสิ่งแวดล้อมมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีมาสร้างเป็นความเข้าใจใหม่ของตนเองหรือเรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา โดยนักเรียนแต่ละคนจะมีความคิดที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงให้นักเรียนเรียนรู้แบบกลุ่มเพราะนักเรียนจะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้ สามารถระดมความคิด และแก้ปัญหาร่วมกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิศนา ขัมมณี (2547) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนคือ สภาพลักษณะของการเรียนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย

8.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง My family มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.00 และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.22 แสดงให้เห็นว่ามีคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑาทิพย์

ชัยภพ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มขยายผลที่เรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นการสร้างความคิดด้วยตนเองได้มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก จากการพิจารณารายข้อพบว่า มีรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00 ทั้งหมด 5 รายการได้แก่ ชื่นนำ ชื่นทบทวนความรู้เดิม ชื่นปรับเปลี่ยนความรู้เดิม ชื่นนำความคิดไปใช้ และชื่นทบทวน ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่นักเรียนชื่นชอบวิชาภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก เพราะวิชาภาษาอังกฤษคือภาษาที่สองที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต้องเรียนวันละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 5 วัน เทียบเท่ากับวิชาหลักอื่นๆ ข้าพเจ้าจึงมุ่งมั่นที่จะศึกษาและเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสุขและเข้าใจภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี อีกทั้งนักเรียนยังสามารถแสดงความคิดเห็นต่อวิชาภาษาอังกฤษกับผู้สอนได้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างเหมาะสมที่สุด บรรยากาศภายในชั้นเรียนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้สื่อและกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อวิดีโอการอ่านภาษาอังกฤษ รูปภาพประกอบการอ่าน และเกมส์ต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้นและไม่กดดันตัวเองจนเกินไป มีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน สอดคล้องกับ นูรอานี โตะโยะ (2555) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นครูต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดี ต่อภาษาและประสบการณ์เชิงบวกแก่นักเรียน หากนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาแล้วจะทำให้ นักเรียนรู้สึกชอบและอยากเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างตั้งใจ กระตือรือร้นและเอาใจใส่ต่อการเรียน ซึ่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองในอนาคตและทักษะด้านอื่นๆ ต่อไปได้

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากนักเรียนจะสามารถสร้างความคิดขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง โดยสามารถพัฒนาด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังนั้น สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครั้งต่อไป

9.1.2 การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมต่อผู้เรียน โดยกระจายนักเรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันเพื่อนักเรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ร่วมกันได้

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 เพื่อให้การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้นครูผู้สอนควรเริ่มต้นจากการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนจากการเรียนรู้และภาระงานทำให้นักเรียนรู้จักคิดและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเองได้และให้นักเรียนรู้จักการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาในรายวิชาอื่นๆได้

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาผลสำหรับชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความพร้อมทางการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น โดยเลือกใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมต่อผู้เรียนในระดับอื่นๆ หรือรายวิชาอื่นๆ

9.3.2 ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านภาษาอังกฤษจากบทความสั้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อไปขยายผลให้ผู้สอนนำรูปแบบในงานวิจัยมาประยุกต์และสร้างการจัดการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ชัยภพ. (2564). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. นครราชสีมา : โรงเรียนบัวใหญ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา.
- ทิตินา แชมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพรูปแบบการเรียน การสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- นุรอนัน โตะโยะ. (2555). ผลของการสอนตามแนวคิดวิธีธรรมชาติต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับเตรียมความพร้อม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Anderson. (1999). *Exploring Second Language Reading: Issues and Strategies*. Boston, MA : Heinle & Heinle.
- Duffy, T. M., & Cunningham, D. J. (1996). *Constructivism: Implications for the Design and Delivery of Instruction*. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. NY : Macmillan Library Reference USA.
- Eskey, D. (2005). *Reading in a Second Language*. In E. Hinkel (Ed), *Handbook of research on second language teaching and learning* (pp. 563-580). Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum.
- Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching*. Harlow : Pearson Education.

- NCSALL. (2005). *The Relationship of the Component Skills of Reading to Performance on the International Adult Literacy Survey (IALS)*. English : National Center for the Study of Adult Learning and Literacy, Boston, MA.
- Oranpattanachai, P. (2010). Perceived Reading Strategies Used by Thai Pre-Engineering Students. *ABAC Journal*. 30(2). 26-42.
- Pretorius and Naude. (2002). A Culture in Transition: Poor Reading and Writing Ability Among Children in South African Townships. *Early Child Development and Care*. 172(5). 439-449.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและเมตตาจาก ดร.พินโย พรหมเมือง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีความเมตตาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ฐิตียา เรือนนระการ ประธานกรรมการสอบ และ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ ลือนาม ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้เกียรติร่วมเป็นกรรมการสอบและกรุณา สละเวลาอันมีค่าของท่านให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณอาจารย์ประการ เติงขุนทด อาจารย์ศรินยา รักษาโพธิ์ และอาจารย์รัฎฐา เปรียบย้ง ที่ให้ ความช่วยเหลือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยชี้แนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายจักพงค์ อาริยวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลุง (ใหม่บุรพาคม) และคณะครูทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน คอยช่วยเหลือ และขอขอบใจนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจที่ดี มอบมิตรภาพที่งดงามแก่กันรวมถึงน้ำใจที่ดี เสมอมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้ให้อย่าง เต็มศักยภาพ ขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้อบรมเลี้ยงดูที่ให้กำลังใจเสมอมา โดยผู้วิจัยจะนำความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อการศึกษาต่อไป หากมีข้อบกพร่อง ประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH SPEAKING SKILLS OF GRADE FOUR STUDENTS
BY THE ROLE PLAY TECHNIQUE

ดิลก ชิงชนะ¹, พินโย พรหมเมือง²

Dilok Chingchana¹, Pinyo Prommuang²

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล^{1,2}

Vongchavalitkul University, Thailand.^{1,2}

Email : dilkchingchna@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท 4 อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 18 คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการทดลองแบบประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษระหว่างการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่แบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้บทบาทสมมติหลังเรียนไม่สูงกว่าก่อนเรียนทั้งนี้อภิปรายได้ว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเพียงเล็กน้อย บางคนมีผลการเรียนเท่าเดิมมีนักเรียน จำนวน 5 คน มีคะแนนพัฒนาหลังเรียนลดลง ข้อมูลจากการสังเกตพบว่านักเรียนให้ความสนใจกับการแสดงบทบาทสมมติในชั้นของการแสดงอยู่ในระดับน้อยและไม่จริงจังกับการแสดงการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษผสมกับคำภาษาไทย เมื่อเพื่อนๆ ได้ดูการแสดงก็จะหัวเราะและหยุดการแสดง นอกจากนั้นภูมิหลังของนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์ไม่ได้สูงมากเท่าที่ควร

คำสำคัญ : 1. กิจกรรมบทบาทสมมติ 2. การสอนสอนภาษาอังกฤษ 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ABSTRACT

The purpose of this study was to enhance communicative English speaking ability of Primary students by using role play. The sample group was grade four students at Nikhom Sang Ton Eng Prasat 4 School, Phanom Dong Rak District. Surin Province, 18 people, using the experimental period for 4 weeks, 4 hours per week, total 16 hours. The instruments used in this study were eight lesson plans focusing on role play, pre-posttests of communicative English speaking, and students' self-assessment form. The data were statistically analyzed by mean scores, percentage, standard deviation and t -test for dependent samples.

The result of this study indicated that: the comparison of students' English speaking skills using role play of grade four students before and after using role play after learning. Not higher than before studying. It can be argued that students' scores after studying were only slightly higher than before studying. Some of them had the same academic results as before. There were 5 students whose development scores after studying decreased. Data from observation found that the students paid little attention to the role-playing stage of the performance and were not serious about communicating in English mixed with Thai words. When their friends watched the performance, they laughed. and stop the show in addition, from the background of the students, their English learning achievement is not quite as high as it should be.

Keywords : 1. Role play Activity 2. English teaching 3. Grade four student

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมโลกปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์เป็นสังคมของข้อมูลข่าวสาร ความเจริญก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงกันอย่างรวดเร็ว คนในสังคมต้องติดต่อสื่อสารเพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญ กลายเป็นภาษาสากล ในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ และเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น ด้วยเหตุที่ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ จนกระทั่งถึงการสมัครเข้าทำงาน ในแวดวงอาชีพต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน ภาษาอังกฤษเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งที่คนทำงานต้องมี และหลายหน่วยงานได้กำหนดให้ต้องสอบภาษาอังกฤษในการเข้าทำงานด้วย นอกจากนี้ที่ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการประกอบอาชีพต่างๆ ในโลกยุคปัจจุบันนี้แล้วที่จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร อำนวยความสะดวก การติดต่อสื่อสารและคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงข้ามพรมแดนที่มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนจากความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้นประเทศไทยได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

สำหรับนักเรียนในทุกระดับชั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ตามแผนการสอนที่กำหนดไว้กล่าวคือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนเป็นภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาและจดจำโครงสร้างทางภาษามากกว่าการฝึกปฏิบัติการทางภาษา ซึ่งส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติถูกต้องและเหมาะสมกับโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จในด้านทักษะการพูดในการสอนทักษะการพูดสำหรับเด็ก Schickedanz and York (1997) ได้กล่าวไว้ว่าทักษะ ทางภาษาแบ่งออกเป็นหลายส่วน เช่น การพูด การฟัง การอ่าน และ การเขียน จะเกิดผลดีหากครูผู้สอนจะมีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและการวางแผนการสอนในแต่ละระดับของทักษะ

ความหมายของกิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนแสดงบทบาทที่ได้รับตามสถานการณ์ที่นักเรียนมีความสนใจเพื่อฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการวางแผนเค้าโครง และตรวจสอบบทละครของแต่ละคนที่ได้รับหน้าที่ในการแสดง ในการคัดเลือกเนื้อหาจากหนังสือเรียน และเนื้อหาเพิ่มเติมที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวันโดยมี 3 ชั้น ชั้นเตรียม ชั้นแสดง ชั้นสรุปและนำหัวข้อที่นักเรียนสามารถเลือกมาใช้ในการแสดงบทบาทสมมติจากบทเรียนที่ผ่านนำมาสร้างเป็นสถานการณ์ ประกอบด้วยการกล่าวทักทาย การบรรยาย ภูมิอากาศ การสร้างความคุ้นเคยกับคนอื่น การสั่งอาหารและเครื่องดื่มอ้างอิงจาก Ments (1983) กล่าวว่า การใช้บทบาทสมมติมีประโยชน์ดังนี้ 1) ช่วยให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ 2. ช่วยให้นักเรียนได้อธิบายถึงหัวข้อสนทนาและปัญหาส่วนตัว 3. ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจตนเอง 4. นักเรียนได้ฝึกพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ 5. แสดงปัญหาสังคมโดยทั่วไป และปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 6. ให้โอกาสแก่นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและให้ความสำคัญต่อการตอบสนอง ทางอารมณ์ในการแสดงและภาษาท่าทางในการใช้ภาษาอังกฤษครูผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้กำหนดบทสนทนาและบทบาทของแต่ละคนโดยกำหนดว่า ผู้เรียนจะแสดงเป็นใครและจะพูดอย่างไรบ้างพูดเกี่ยวกับอะไรในสถานการณ์นั้นๆแต่สิ่งที่ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดประโยคเนื้อหาหรืออาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดเองโดยครูผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา การแสดงบทบาทสมมติจึงเป็นกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาและมีความสำคัญในการฝึกทักษะและการพูดภาษาอังกฤษ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตจริงได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษการกล้าแสดงออกในการที่จะสื่อสารตามบทบาทหน้าที่และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้บทบาทสมมติ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ทบทวนสมมติ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ทบทวนสมมติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการใช้ทบทวนสมมติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1 ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท 4 อำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่เขตการศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีพัฒนาการด้านการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกในการสื่อสารทางภาษาอังกฤษมากขึ้น

4.2 ประโยชน์สำหรับครู คือ ครูได้แนวทางในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการทดสอบแบบกลุ่ม cluster random โดยมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 18 คนโดยวิธีการจับสลากเพื่อออกมานำเสนอกิจกรรมบทบาทสมมติโดยใช้ภาษาอังกฤษตามหน่วยบทเรียนที่ครูประจำชั้นได้กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นการถามตอบประเมินตนเองด้านการพูดสื่อสารประโยคในชีวิตประจำวันตามหน่วยบทเรียนจำนวน 20 ข้อ โดยใช้ทบทวนสมมติและเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้นมาและแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติจำนวน 8 แผน ใช้เวลาแผนการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล วิธีการดำเนินการทดลองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีโดยใช้การทดสอบแบบแผนการทดลอง One -Group, Pre-test, Post-test Design (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ตามเกณฑ์ การศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (รายวิชาภาษาอังกฤษ) พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านการพูดเพื่อนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และวิเคราะห์เพื่อหาสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ในการจัดการเรียนรู้ตามบทบาทสมมติ เรื่อง my self และบูรณาการเนื้อหาด้วยการสร้างบทบาทสมมติเกี่ยวกับ greeting, Travel, family, Food and Drink ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิเคราะห์ด้วยสถิติ One sample t-test

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 18 คน ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผลการเรียนรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
ก่อนเรียน	18	9.22	2.46	1.922	.055
หลังเรียน	18	11.00	1.94		

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61.48 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และมีค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าเท่ากับ 1.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 11.85 โดยการจัดการเรียนรู้ โดนใช้บทบาทสมมติ เรื่อง My self ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ลำดับต่อไปจะวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ Wilcoxon matched pairs signed rank test ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

คนที่	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ความก้าวหน้า	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	10	66.67	13	86.67	3	20.00
2	10	66.67	13	86.67	3	20.00
3	11	73.33	11	73.33	0	0.00
4	11	73.33	11	73.33	0	0.00
5	9	60.00	8	53.33	-1	-6.67
6	13	86.67	7	46.67	-6	-40.00
7	14	93.33	11	73.33	-3	-20.00
8	12	80.00	13	86.67	1	6.67
9	8	53.33	13	86.67	5	33.33
10	10	66.67	9	60.00	-1	-6.67
11	8	53.33	10	66.67	2	13.33
12	9	60.00	10	66.67	1	6.67
13	7	46.67	11	73.33	4	26.67
14	6	40.00	11	73.33	5	33.33
15	6	40.00	11	73.33	5	33.33
16	10	66.67	9	60.00	-1	-6.67

คนที่	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ความก้าวหน้า	
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
17	6	40.00	13	86.67	7	46.67
18	6	40.00	14	93.33	8	53.33
$\bar{X}$	9.22	61.48	11.00	73.33	1.78	11.85
S.D.	2.46	-	1.94	-	3.49	-

จากตารางที่ 2 พบว่า จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0

ตารางที่ 3 คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

นักเรียนคนที่	คะแนนหลังเรียน (15)	ร้อยละของคะแนนหลังเรียน	การผ่านเกณฑ์
1	13	86.67	ผ่านเกณฑ์
2	13	86.67	ผ่านเกณฑ์
3	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
4	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
5	8	53.33	ผ่านเกณฑ์
6	7	46.67	ผ่านเกณฑ์
7	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
8	13	86.67	ผ่านเกณฑ์
9	13	86.67	ผ่านเกณฑ์
10	9	60.00	ผ่านเกณฑ์
11	10	66.67	ผ่านเกณฑ์
12	10	66.67	ผ่านเกณฑ์
13	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
14	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
15	11	73.33	ผ่านเกณฑ์
16	9	60.00	ผ่านเกณฑ์
17	13	86.67	ผ่านเกณฑ์
18	14	93.33	ผ่านเกณฑ์
$\bar{X}$	11.00	73.33	ผ่านเกณฑ์
S.D.	1.94	-	ผ่านเกณฑ์ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon matched pairs signed rank test ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยการใช้บทบาทสมมติชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเรียนรู้	n	คะแนน ตามเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	Z	p
หลังเรียน	18	10.50	11.00	1.89	1.171	.242

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยการใช้บทบาทสมมติชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ไม่สูงกว่าเกณฑ์

7. อภิปรายผลการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมากขึ้นโดยพบได้จากคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นได้ ดังนี้ จากเกณฑ์การวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท 4 พบว่านักเรียนมีคะแนนในการทดสอบหลังเรียนสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเกณฑ์ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยแต่ละหัวข้อรวมๆ กันดังหัวข้อต่อไปนี้ 1) ความคล่องแคล่ว (Fluency) 2) ความถูกต้อง (Accuracy) และ 3) ท่าทางน้ำเสียงประกอบคำพูด (Gesture) ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าคะแนนหลังเรียนบางคนสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยและบางคนมีค่าเฉลี่ยเท่าเดิมในทุกๆ หัวข้อ เนื่องจากว่ากิจกรรมบทบาทสมมติเป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องกำหนดสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริงที่นักเรียนได้พบเจอในชีวิตประจำวัน อาทิ เช่น การตกท้าย การซื้อของซึ่งทำให้เด็กค่อนข้างไม่มั่นใจในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษแบบการแสดงบทบาทสมมติเป็นเพราะการเรียนภาษาอังกฤษที่ผ่านมาในทุกระยะยังไม่ค่อยได้สัมผัสกับการพูดการใช้ภาษาอังกฤษอย่างเป็นประจําเลยทำให้ผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างไม่ได้สูงมากเท่าที่ควรและได้หวังไว้ตามเกณฑ์มาตรฐานในส่วนของงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำขึ้นมาเพื่อใช้บูรณาการการสอนในช่วงชั้นทดลองนี้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา แก้วพันช่วง (2550) กล่าวว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนได้ตามศักยภาพควรจะเริ่มต้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมและเน้นการฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงให้มากขึ้นโดยนักเรียนควรจะได้รับการบทบาทสมมติแบบมีบทให้ซึ่งก่อนทำการแสดงนักเรียนได้ทำการฝึกซ้อมจนเกิดความมั่นใจ นักเรียนได้ลองแสดงจริงมีประสบการณ์ตรงในการแสดงออกทางภาษาที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาที่ถูกต้อง

8. องค์ความรู้ใหม่

ผลเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียม ขั้นเตรียม คือ กำหนดเรื่องราวสถานการณ์ 2) ขั้นแสดง ขั้นแสดง คือ แสดงบทบาทในเรื่องราว 3) ขั้นสรุป คือ การถามตอบเพื่อสรุปเรื่องราวจากบทบาทสมมติที่นักเรียนได้นำเสนอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ พบว่า หลังเรียนไม่สูงกว่าก่อนเรียนทั้งนี้อภิปรายได้ว่าคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเพียงเล็กน้อยบางคนมีผลการเรียนเท่าเดิมมีนักเรียน จำนวน 5 คนมีคะแนนพัฒนาหลังเรียนลดลง ข้อมูลจากการสังเกตพบว่า นักเรียนให้ความสนใจกับการแสดงบทบาทสมมติในขั้นของการแสดงอยู่ในระดับน้อยและไม่จริงจังกับการแสดงการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษผสมกับคำภาษาไทย เมื่อเพื่อนๆ ได้ดูการแสดงก็จะหัวเราะและหยุดการแสดง นอกจากนั้นภูมิหลังของนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์ไม่ได้สูงมากเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์ ศรทัตต์, ชัยวิษณุ สีดาบุตร, อัจฉรา ไชยราช, ธนพร โปมิน, ณัฐพงษ์ ขจรแสงเจริญ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษ ที่ผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 82.72/83.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษ มีค่าเท่ากับ 0.5796 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 57.96 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษมีค่าคะแนนทดสอบหลังเรียน สูงกว่าค่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 23.33 4) นักเรียนมีความพึงพอใจในแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมีคุณภาพและความเหมาะสมมาก

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของควมมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียม ขั้นเตรียม คือ กำหนดเรื่องราว สถานการณ์ 2) ขั้นแสดง ขั้นแสดง คือ แสดงบทบาทในเรื่องราว 3) ขั้นสรุป คือ การถามตอบเพื่อสรุปเรื่องราวจากบทบาทสมมติที่นักเรียนได้นำเสนอ เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษสามารถประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรให้ความสนใจพัฒนานักเรียนในขั้นการแสดงโดยให้นักเรียนฝึกสนทนาเป็นกลุ่มตามบทเรียนที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วเพื่อนำความรู้ที่ได้มาสร้างบทสนทนาตามสถานการณ์ที่นักเรียนสนใจในขั้นนี้

ครูควรเข้าไปให้คำปรึกษาในการแต่งประโยคบทสนทนาครูอาจจะมีส่วนร่วมในบทสนทนาของนักเรียนด้วยนอกจากนี้ควรมีเอกสารหรือแบบฝึกเพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการสร้างบทสนทนา นอกจากนี้แล้วครูควรให้กำลังใจนักเรียนในการที่จะกล้าแสดงออกเกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษและสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนในการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น มีคำศัพท์ บทสนทนาใหม่ๆแสดงบนกระดานหรือตามสื่อการสอนเป็นในรูปแบบของภาษาอังกฤษเป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะร่วมกับบทบาทสมมติ เพราะนักเรียนในแถบชนบทยังขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษการที่มีแบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนได้ทบทวนและนำบทสนทนาในแบบฝึกมาสร้างบทสนทนาของกลุ่มข้อเสนอและการปรับปรุงเพื่อที่จะพัฒนากิจกรรมบทบาทสมมติ

9.3.2 การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท อำเภอ พนมดงรัก จังหวัด สุรินทร์ การวิจัยที่เก็บข้อมูลนอกเหนือจากในชั้นเรียน โดยอาจพัฒนารูปแบบกิจกรรมบทบาท สมมติที่ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงนอกห้องเรียน เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ ภาษาได้ดีมาน้อยเพียงใด และควรประเมินทักษะเกี่ยวกับภาษาอังกฤษในหลายๆ ด้าน เพื่อจะได้วิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำวิจัยให้มีเกณฑ์ในการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าเดิม ควรมีการดำเนินการวิจัยในทักษะอื่น เช่น ทักษะการอ่าน และการเขียน โดยการใช้ กิจกรรมบทบาทสมมติที่นักเรียนสามารถเขียนบทเอง โดยเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อให้ง่ายและรู้ปัญหาที่แท้จริงของกลุ่มนักเรียนที่ได้ทำการวิจัย

10. เอกสารอ้างอิง

- เกษณ ศรทัตต์, ชัยวิชญ์ สีดาบุตร, อัจฉรา ไชยราช, ธนพร โปมิน, ณัฐพงษ์ ขจรแสงเจริญ. (2565). การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*. 6(2). 551-565.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน.
- สุนันทา แก้วพันช่วง. (2550). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมภาษาเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- Ments. (1983). *The Effective Use of Role-play: Practical Techniques for Improving Learning*. London : Kogan Page Publishers.
- Schickedanz and York. (1997). *Early Education and Care: Beginnings*. New York : Gordon Press.

11. คำขอบคุณ

การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีเพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ ดร.กัญญาพร เมือง อาจารย์ที่ปรึกษาที่สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของการงานวิจัยตลอดจนคอยให้ความช่วยเหลือในกระบวนการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จทำให้งานสมบูรณ์ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ฐิตียา เรือนนระการ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงศ์ ลือนาม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระและได้ให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัย ส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จเรียบร้อยผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณท่าน ผู้อำนวยการ วชิร รักษาสร้อย ผู้บริหารโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ปราสาท 4 และครูพี่เลี้ยง นางสาว รัชฎา เปரியิ่งที่คอยให้คำแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอน คอยให้คำปรึกษาต่างๆ ที่ให้โอกาสในการศึกษาค้นคว้าสนับสนุนอำนวยความสะดวกในด้านเวลา การเรียนและการทดลองเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพ

ขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่น้องที่คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจและคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนครูและเจ้าหน้าที่โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง ปราสาท 4 ให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีตั้งแต่ต้นเสมอมาที่มีได้เอ่ย นามในไว้ ณ ที่นี้ขอขอบพระคุณยิ่งขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นักศึกษาปริญญาโทสาขาหลักสูตรและการสอนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมาและเป็นกำลังใจตลอดการทำวิจัยสุดท้ายนี้ขอขอบคุณนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนิคมสร้างตนเองปราสาท 4 ที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบทดสอบและตลอดถึงกิจกรรมต่างๆ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3*
DEVELOPMENT A PROGRAM TO ENHANCE TEACHER'S INNOVATIVE AND TECHNOLOGIES
DESIGN FOR LEARNING OF SCHOOL UNDER THE OFFICE OF CHAIYAPHUM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

วงศ์ธร วีระณรงค์¹, ธัชชัย จิตรนันท์²
Wongsathor Veerananong¹, Thatchai Chittranun²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : pn210_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 310 คน สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิทรงประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ประกอบด้วย 1.) หลักการ 2.) วัตถุประสงค์ 3.) เนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 โมดูลและวิธีพัฒนาครูแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนาประกอบด้วย การประชุม การอบรมเชิงปฏิบัติการการนิเทศติดตามการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการศึกษาด้วยตนเอง 4.) กระบวนการของโปรแกรม 5.) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โปรแกรมโดยรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาครู 2. การออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยี 3. การจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

This research the objectives are 1) to study the current condition Desirable conditions and necessities of teacher development in innovative design and technology for learning management in educational institutions. Under the Office of Chaiphum Primary Educational Service Area 3 2) To develop a teacher development program on innovative design and technology for learning management in educational institutions Under the Office of Chaiphum Primary Education Service Area 3, the sample group consisted of 310 teachers, 3 schools with excellent practice, and 5 qualified experts assessing the suitability and feasibility of the program. The research uses were questionnaires, semi-structured interviews. Program feasibility and feasibility assessment form. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation. Conformity Index Value Pearson's correlation coefficient Cronbach's Alpha Coefficient and the need to prioritize the index value

The results of the research were as follows: 1. The current state of innovative design and technology for learning management in educational institutions. Under the Office of Chaiphum Primary Educational Service Area 3, the overall level was at a high level. and desirable conditions in innovative design and technology for learning management in educational institutions Under the Office of Chaiphum Elementary Education Service Area 3, the overall level was at the highest level. 2. Teacher development program in innovative design and technology for learning management in educational institutions under the Office of Chaiphum Elementary Education Service Area 3 consist of: 1) Principles 2) Objectives 3) Content is divided into 5 modules and teacher development method, model 70:20:10. The development method consists of meetings, workshops. follow-up supervision learning from practice and self-study 4) program process 5) evaluation results of assessment of the feasibility and feasibility of the overall program It is appropriate and feasibility is at a high level.

Keywords : 1. Teacher development 2. Innovation design and technology 3. Learning management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาจัดว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ให้เกิดความสำเร็จของงาน ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในยุคของการพัฒนากับกระแสเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี

สารสนเทศ เพื่อช่วยในการทำงาน พัฒนาตนเอง และวางแผนจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดเรียนรู้ของผู้เรียน ในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ ให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาไทย ในยุค Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีประกอบด้วยทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะด้านสื่อ (Media Literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Communications and Technology Literacy) เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2555)

นวัตกรรมและเทคโนโลยี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ แนวทาง และวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น หรือแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องในการกระบวนการจัดการเรียนการสอนในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องจำนวนผู้เรียนที่ปริมาณมากขึ้น ปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระบาดที่ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ เป็นต้น โดยนวัตกรรม เป็นแนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีใครเคยมีใช้มาก่อนหรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดความทันสมัยและใช้ได้ดียิ่งขึ้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2551) ส่วนเทคโนโลยี เป็นการใช้องค์ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการแก้ปัญหา (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2535) จะเห็นได้ว่าทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นคำที่ความสัมพันธ์กัน อยู่ควบคู่กันเสมอ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ครูควรมีทักษะความสามารถด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบและใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาผลงานและการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนั้นแล้ว นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน ได้ถูกกำหนดไว้ในมาตราความรู้และมาประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรฐานความรู้ ข้อที่ 3 เนื้อหาวิชา ที่สอน หลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัล ในการจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการเรียนรู้ ข้อที่ 5 วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) ซึ่งเป็นข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่จะต้องปฏิบัติยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ดังนั้น ครูจึงต้องมีความรู้ความสามารถด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยในการทำงาน พัฒนาตนเองและวางแผนจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้คำแนะนำ ปรึกษากับผู้เรียนในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การพัฒนาครูสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียน การพัฒนาครูให้รู้จักใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเลือกสรรกลั่นกรอง และใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2555) และการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถทบทวนบทเรียนได้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๓ เพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้สู่การนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

3.2 ได้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่เป็นระบบ เพื่อนำไปพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมพัฒนาบุคลากรให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปประยุกต์และนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและนำไปพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเปรียบเทียบกับตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้างานพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการประเมินโปรแกรมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมและรายด้านดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ค่าดัชนีความต้องการ ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโดยรวม

องค์ประกอบการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้	4.08	0.57	มาก	4.54	0.51	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบโครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.02	0.64	มาก	4.52	0.54	มากที่สุด

องค์ประกอบการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ด้านดำเนินการสร้าง พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.02	0.69	มาก	4.51	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการทดลองใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ก่อนนำไปใช้	3.91	0.79	มาก	4.51	0.61	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข	3.92	0.81	มาก	4.50	0.59	มาก
โดยรวม	3.99	0.70	มาก	4.52	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการทดลองใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้ ($PNI_{Modified}$ = 0.1535) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ($PNI_{Modified}$ = 0.1480) ด้านการออกแบบ วางแผน จัดรูปแบบโครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.1244) ด้านดำเนินการสร้าง พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.1219) และด้านกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = 0.1127) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและวิธีพัฒนาครูกระบวนการของโปรแกรม และการประเมินผลขยายของเนื้อหาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การวิเคราะห์ กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ Module 2 การออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบ โครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ Module 3 การดำเนินการพัฒนาและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ Module 4 การทดลองใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้และ Module 5 การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข โดยรูปแบบวิธีพัฒนา คือ 1.) การประชุม การอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การศึกษาด้วยตนเอง 3.) การนิเทศติดตาม โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลังเข้ารับการพัฒนาการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาการนิเทศติดตาม และผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวม พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบโครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านดำเนินการสร้าง พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ด้านการทดลองใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ สอดคล้องกับ ทวี จันทร์เต็ม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าสภาพปัจจุบันของการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวันเพ็ญ ระวิพันธ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า สภาพและปัญหาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักสูตร/เนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และสภาพที่พึงประสงค์ด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบโครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านดำเนินการสร้าง พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านการทดลองใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับ ทวี จันทร์เต็ม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้อง วันเพ็ญ ระวิพันธ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้นวัตกรรม

และเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อศึกษาหลักการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้

6.2 ผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 2) วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 33.) เนื้อหาและวิธีพัฒนาครูประกอบด้วยขอบข่ายเนื้อหา โดยเน้นเนื้อหาตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยแบ่งออกเป็น 5 Module ดังนี้ Module 1 การวิเคราะห์ กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ Module 2 การออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบ โครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ Module 3 การดำเนินการพัฒนาและใช้พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ Module 4 การทดลองใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เนื้อหามุ่งเน้นให้ความรู้ในการทดลองใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องของขั้นตอนการออกแบบและการดำเนินการพัฒนา Module 5 การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข วิธีพัฒนา คือ การประชุม การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การศึกษาด้วยตนเอง และการนิเทศติดตาม 4) กระบวนการของโปรแกรม ประกอบด้วย เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ตารางโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เข้าร่วมใช้โปรแกรม 5) การประเมินผล ประกอบด้วย 5.1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา 5.2) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา 5.3) การนิเทศติดตาม สอดคล้องกับ ทวี จันทรเต็ม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์ประกอบดังนี้ คือ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กระบวนการ และการประเมินผล เพื่อให้ครูใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนา คือ 1) การฝึกปฏิบัติในงาน 2) การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 3) การประชุม อบรม สัมมนา โดยมีกิจกรรมการประเมินความรู้ก่อนและหลัง

การเข้าร่วมโปรแกรมและการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม และผลการตรวจสอบความเหมาะสมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ญัตติฯ แก่นสา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีดังนี้ 1) บทนำ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วยเหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 3) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วยเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 4) ผู้เข้ารับการพัฒนาประกอบด้วย บุคคลที่ควรเข้ารับการพัฒนาในโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 5) ระยะเวลาประกอบด้วย ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) โครงสร้างโดยใช้วิธีการเสริมสร้างที่เหมาะสมมากที่สุดประกอบด้วย 5 วิธีการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ทำให้เกิดองค์ความรู้ในพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1)การวิเคราะห์ กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนรู้ 2)การออกแบบ วางแผนจัดรูปแบบ โครงสร้างของนวัตกรรมและเทคโนโลยี 3)การดำเนินการพัฒนาและใช้พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ 4)การทดลองใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดเรียนรู้ 5) การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

ภาพที่ 1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3ควรมีนโยบายการพัฒนาครูด้านออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องบริบทสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.1.2 ควรมีการนิเทศติดตาม และให้คำแนะนำครูผู้สอน อย่างต่อเนื่องอยู่เป็นระยะ

8.1.3 นอกเหนือจากการครูได้รับการพัฒนาด้านออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ หน่วยต้นสังกัดควรมีสันับสนุนและพัฒนาระบบสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ไปใช้ในการพัฒนาครู เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในปฏิบัติงาน

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสและให้อิสระทางความคิดของครูผู้สอนด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริม สนับสนุน และเสริมแรงด้านบวกแก่ครูผู้สอนให้เกิดการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี นำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

8.3.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

8.3.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2551). **เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2535). คอมพิวเตอร์กับการศึกษา สวัสดิ์ศรีบุณครุคอมพิวเตอร์. **แมกกาซีนคอมพิวเตอร์**. 1(4). 48-51.
- ณัฐพงศ์ แก่นสา. (2560). **โปรแกรมพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวี จันทรเต็ม. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). **ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562**. (20 มีนาคม 2562) เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง.
- วันเพ็ญ ระวิพันธ์. (2556). **แนวทางการออกแบบนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(1). 116-129.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2555). **คู่มือการปฏิบัติงานการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ ที่กรุณาให้ความรู้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ตรวจสอบแก้ไขรูปแบบ รูปเล่ม อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินโปรแกรมขอขอบคุณผู้บริหาร ครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้านการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษาการวิจัยในเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของการศึกษานี้ให้แก่ บพพาริ ผู้มีพระคุณทั้งมวลครูอาจารย์ ผู้เคยอบรมสั่งสอนผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน

**การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์***
**DEVELOPMENT OF PROGRAM TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE KALASIN**

ไวยวิทย์ มุลทรัพย์¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Waiyawit Moonsap¹, Boonchom Srisaard²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : waiwai.jaidee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 369 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระหรือครูหัวหน้าฝ่ายงาน 1 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรู้และใช้ดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และการสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล ตามลำดับ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

Module 2 การรู้และใช้ดิจิทัล Module 3 การสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล (4)หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติงานจริง และการศึกษาดูด้วยตนเอง (5)การประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ พบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาโปรแกรม 2. ภาวะผู้นำดิจิทัล 3. การเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล

ABSTRACT

The research aimed to 1) to study the current conditions, desirable conditions, and the needs of digital leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin and 2) to develop the digital leadership enhancement program of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. The research is mixed method. The sample group was school administrators and teachers amount 369 people under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. The informants were school administrators or deputy school administrators amount 1 person and head of department or the chief of administration subdivision amount 1 person from 3 schools that were good practices totally 6 people finding by purposive sampling. Moreover, there were 9 experts who assessed the suitability and feasibility of the program finding by purposive sampling. Research instruments were questionnaire, semi-structured interview and appropriateness and feasibility assessment of the program. The frequency, percentage, means, standard deviation, Pearson product-moment correlation, Cronbach's alpha coefficient and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) were employed to analyze data.

The findings of this research were as follows: 1) the overall current condition of digital leadership of school administrators was in the high level. Moreover, the desirable conditions of digital leadership of school administrators was in the highest level and the priority of needs on enhancing digital leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin was sorted in descending order including digital literacy and use, digital vision and communication and ethics digital, respectively. 2) The program to enhance digital leadership of school administrators under the secondary educational service area office Kalasin consisted of 1) principle 2) objectives 3) content which divided into 3 modules : module 1 digital vision, module 2 digital literacy and use, module 3 communication and ethics digital 4) the developing principals as 70-20-10 model.

Developing methods consisted of workshop, real practice and study and research for self-improvement 5) program assessment. The assessment result found that both of suitability and feasibility of the program to enhance digital leadership of school administrators under the secondary educational service area office Kalasin were in the highest level.

Keywords : 1 . Program Development 2 . Digital Leadership 3 . The Digital Leadership Enhancement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวตลอดเวลา อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม และปัจจัยภายนอกต่างๆ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทั้งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การลงทุนทางการศึกษา การแข่งขัน และ ความคาดหวังของสังคม ทำให้องค์การทางการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยน เกิดการปฏิรูปการศึกษามีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงาน สำหรับประเด็นหลักในการปฏิรูปการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงโฉมใหม่ของระบบการบริหารงานองค์กร เพื่อให้้องค์การมีความคล่องตัวมีความสามารถในการปรับตัวมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการด้านการศึกษาใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2551) จะเห็นได้ว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ดีสุดแห่งหนึ่งในโลก มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศ โดยมีนโยบายสำคัญ คือ การให้ประชาชนได้รับความรู้จากการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยออกแบบหลักสูตรการศึกษา ซึ่งเน้นให้เด็กนักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และคิดวิเคราะห์ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพ เพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญต่อนโยบายการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาสูงประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณภาครัฐในแต่ละปี ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสังคโปร์ได้ปฏิรูปคุณภาพของระบบการศึกษามาตรฐานการเรียนการสอนของประเทศอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติด้วยจุดแข็งด้านการศึกษา 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1)บุคลากรครูที่มีคุณภาพสูง (2)การเรียนการสอน 2 ภาษา มุ่งเน้นวางระบบการศึกษาให้ประชาชนทุกคนต้องสามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ นอกเหนือจากการใช้ภาษาจีนหรือภาษาทมิฬ (3)โอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม (4)เทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ทันสมัย และ (5)ระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น สามารถถ่ายโอนนักเรียนระหว่างสายวิชาชีพกับสายสามัญเพื่อเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียน (ไกรวิน วิไลวรรณ, 2561)

ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดเพราะผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งหลายเป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น จึงได้ทุ่มเทพลังกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดการองค์กร บริหารจัดการให้มีครูสอนอยู่อย่างเพียงพอ มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะสมกับ

ศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงานใช้หลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหารส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนา บุคลากร การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและ สติปัญญา (ธีระ รุญเจริญ, 2546) ดังนั้นการศึกษายุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้ภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความรอบรู้และเข้าใจเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้นำจะเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้นำดิจิทัลจะเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ๆ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับโรงเรียน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาสสินธุ์ รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมพื้นที่ทั้งหมด 6,946,746 ตารางกิโลเมตร 18 อำเภอ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ค่านิยมขององค์กร กล่าวคือ องค์กรคุณภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทย ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0 มีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ดังค่านิยมขององค์กร มุ่งผลสัมฤทธิ์ คิดคู่คุณธรรม นำทีมพัฒนา ก้าวหน้าทันสมัย ใส่ใจบริการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาสสินธุ์, 2564) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษามิวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักผ่านโซเชียลมีเดีย สามารถกระตุ้นให้ครูผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและสามารถร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะ ครูและทักษะการเรียนรู้

ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิตจากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเอง การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร

3.3 ได้ข้อเสนอแนะโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 55 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,965 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร ปีการศึกษา 2564 รวมจำนวน 2,020 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 48 คน ครูผู้สอน จำนวน 321 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนคร ปีการศึกษา 2564 รวมจำนวน 369 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา นำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้วสุ่มแบบง่าย(Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสกลนครค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของ

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .980 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .988 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) โดยรวมของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.84	0.78	มาก	4.48	0.66	มาก	0.171	2
2. การรู้และใช้ดิจิทัล	3.76	0.77	มาก	4.48	0.66	มาก	0.191	1
3 .การสื่อสารและ จริยธรรมดิจิทัล	4.04	0.73	มาก	4.60	0.64	มากที่สุด	0.138	3
โดยรวม	3.88	0.76	มาก	4.52	0.65	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

จำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรู้และใช้ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.191$) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.171$) และการสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.138$) ตามลำดับ

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล Module 2 การรู้และใช้ดิจิทัล Module 3 การสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล 4)หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย (1)การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (2)การปฏิบัติงานจริง และ (3)การศึกษาด้วยตนเอง โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้ (3.1)ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (3.2)แลกเปลี่ยนเรียนรู้การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล ระหว่างผู้เข้าร่วมพัฒนาและวิทยากร (3.3)ปฏิบัติจริง ณ สถานศึกษา (4)ติดตามผล สะท้อนผล (5)ทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5)การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย (5.1)การประเมินความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา และ (5.2)การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหา						
3.1 Module 1	4.57	0.49	มากที่สุด	4.71	0.75	มากที่สุด
3.2 Module 2	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
3.3 Module 3	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
4. วิธีพัฒนา						
4.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
4.2 การปฏิบัติงานจริง	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
4.3 การศึกษาด้วยตนเอง	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
5. การประเมินผลโปรแกรม						
5.1 การประเมินความเข้าใจ	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
ก่อน - หลัง การพัฒนา						
5.3 การประเมินความพึงพอใจของ	4.44	0.53	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด
ผู้เข้าร่วมพัฒนา						
โดยรวม	4.50	0.52	มากที่สุด	4.55	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูหรือผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ มีความต้องการและความคาดหวังให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้นำจะเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้นำดิจิทัลจะเป็นตัวแทนของแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ๆ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับโรงเรียน ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยญานัก ไยดี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา 1)ด้านความเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องศึกษานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา และส่งเสริมการระดมทุน 2)ด้านพัฒนาการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3)ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร 4)ด้านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือโดยเชิญทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ กำหนดยุทธศาสตร์วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และองค์ความรู้ร่วมกันและควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเก็บและดูแลระบบข้อมูลให้สามารถเรียกใช้ได้สะดวก และ 5)ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัลผู้บริหารควรมีแนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้เรียน

อย่างชัดเจนและมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และมีเครื่องมือดิจิทัลที่เพียงพอต่อการใช้งานของนักเรียน ส่วนลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรู้และใช้ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.191$) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.171$) และการสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.138$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ คาดหวังให้เสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้และใช้ดิจิทัลมาเป็นลำดับแรก รองลงมาคือการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลและการสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัลตามลำดับ

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ ประกอบด้วย 1)หลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล Module 2 การรู้และใช้ดิจิทัล Module 3 การสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล 4)หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย (1)การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (2)การปฏิบัติงานจริง และ (3)การศึกษาด้วยตนเอง โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้ (3.1)ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (3.2)แลกเปลี่ยนเรียนรู้การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การรู้และใช้ดิจิทัล การสื่อสารและจริยธรรมดิจิทัล ระหว่างผู้เข้าร่วมพัฒนาและวิทยากร (3.3)ปฏิบัติจริง ณ สถานศึกษา (4)ติดตามผล สะท้อนผล (5)ทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ยอดสละ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2)วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3)รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4)โครงสร้างของโปรแกรม 5)เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การสร้างวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การสื่อสารวิสัยทัศน์และโมดูล 3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยใช้เวลาในการพัฒนา 169 ชั่วโมง ส่วนวิธีการพัฒนา ได้แก่ 1)การศึกษาด้วยตนเอง 2)การศึกษาดูงาน 3)การอบรม 4)การปฏิบัติจริง ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก หลังพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาหลังพัฒนาและระยะติดตามผลพบว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาระยะติดตามผลสูงกว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

ประณศีกษาหลังพัฒนา ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานั้น มีความสำคัญและส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกด้าน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้นำที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการนำพาโรงเรียนสู่การพัฒนาหรือความล้มเหลว โดยการจะเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ กระบวนการเรียนรู้หรือการพัฒนาผู้นำต้องเสริมสร้างให้ผู้นำที่เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล สามารถนำหลักการแนวคิด ความรู้และ ทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีความสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายของแผนงานโครงการและกิจกรรมที่ตั้งไว้ จนสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นได้ในโรงเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์

หลักการ

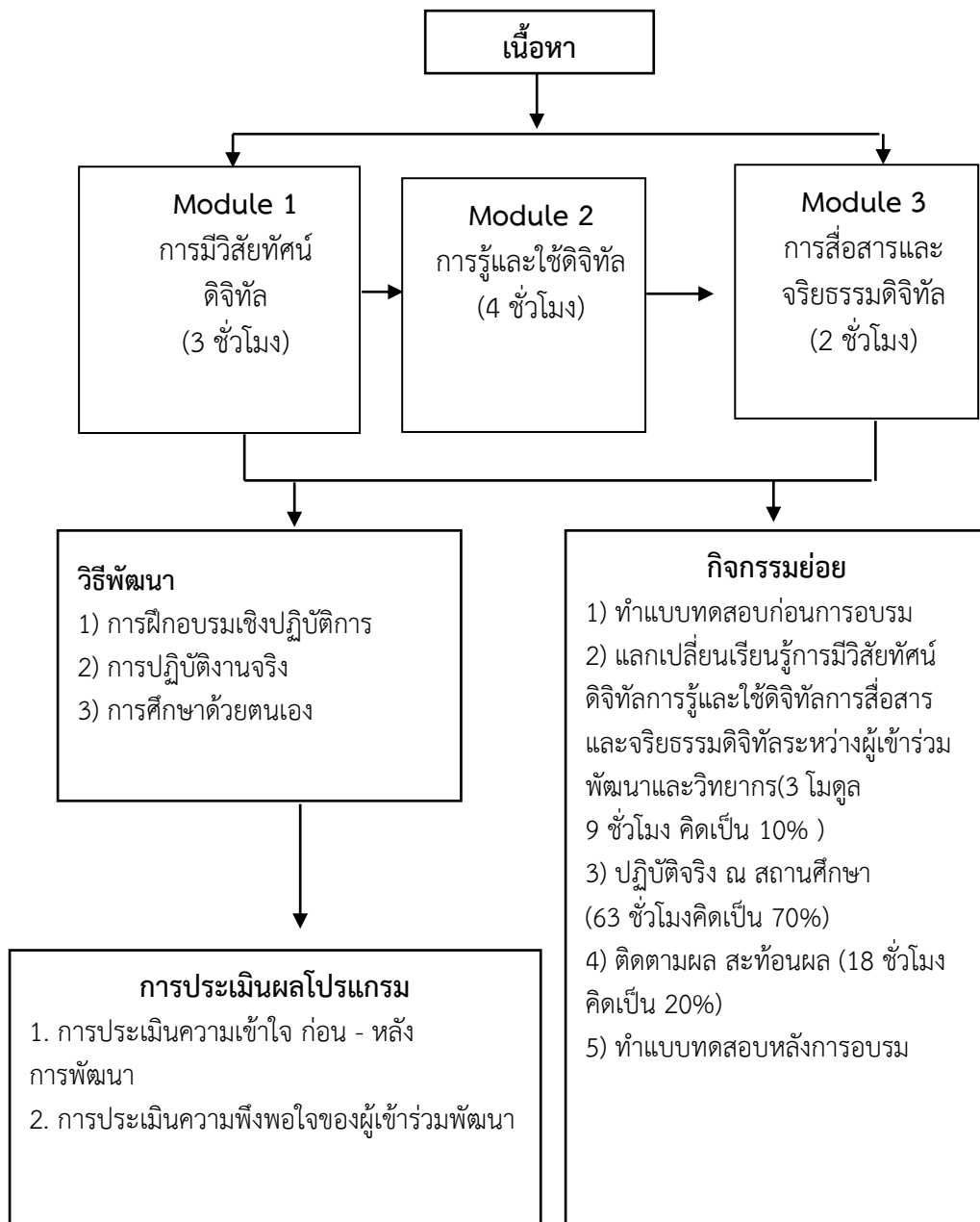
ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดเพราะผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งหลายเป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น จึงได้ทุ่มเทลงกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดการองค์กร

ยุคนี้เป็นยุคของโลกดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโลกดิจิทัลเป็นอย่างดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสพการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาดนให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ภาวะผู้นำดิจิทัล

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาพลันธุ์ จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้บริหารจัดการในหน่วยงานตามบริบทที่เหมาะสม ยึดหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ซึ่งเป็น model การเรียนรู้ที่ช่วยให้โครงการเรียนรู้และการพัฒนาขององค์กรมี ประสิทธิภาพสูงสุดด้วยการนำกิจกรรมและ input อื่นๆ มาใช้ในการฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่พนักงาน นอกเหนือไปจากการเรียนรู้หรือการฝึกอบรมในห้องเรียน แต่ละสัดส่วนล้วนช่วยเติมเต็มกันและกันเพื่อให้ผู้นำได้เรียนรู้ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มตัว

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาภาพลันธุ์

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำหรับการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้ในเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพิจารณาบริบทควบคู่ไปกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์และแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลแก่ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อนการนำไปโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ประมาณ 1-2 สัปดาห์ เพื่อให้ทราบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาหาความรู้ก่อนการเข้าอบรมพัฒนา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน

9. เอกสารอ้างอิง

- ไกรวิน วิไลวรรณ. (2561). **พัฒนาคน พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม นำประเทศสิงคโปร์สู่ Smart Nation**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชัยญภาภัก ไยดี. (2560). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 8(1). 150-164.
- ธีระ รุณเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน. (2564). **แนะนำเขตพื้นที่**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564. จาก <http://sesao24.go.th/web/>
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). **การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตนันท์ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธรรณามวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษาทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่ดี ช่วยให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน ผู้วิจัยขอขอบพระทัยของงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน

ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู*
PSYCHO-SOCIAL CAUSAL FACTORS OF TEACHERS' WORK LIFE QUALITY

นพรัตน์ ป้อมเชียงพัง¹, โกศล มีคุณ²

Noppharat Pomchiangohang¹, Kosol Meekun²

มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2}

University of Phayao, Thailand.^{1,2}

Email : nasaudon3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตใจและตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู 2) ศึกษาการทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้วยกลุ่มตัวแปรด้านจิตใจและกลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ทางสังคม และ 3) หากกลุ่มครูที่ควรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานก่อน และปัจจัยส่งเสริมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 135 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดมาตรฐานประมาณรวมค่า จำนวน 7 แบบวัด มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับคะแนนรวมทั้งแบบวัด (r item-total correlation) ตั้งแต่ .315 ถึง .833 มีค่าความเที่ยง ตั้งแต่ .786 ถึง .898 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน และ สถิติอ้างอิงซึ่งได้แก่ สถิติทดสอบที และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตใจ และปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .428$ ถึง $.667$) 2) กลุ่มปัจจัยทางจิตใจ และ กลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูได้ร้อยละ 43.00 และ 44.10 ตามลำดับ ทั้งสองกลุ่มตัวแปรปัจจัยร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูได้ร้อยละ 57.40 3) ครูที่ควรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานก่อนคือ ครูเพศชาย และครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ.1 ปัจจัยที่ควรส่งเสริม คือ บรรยากาศองค์กร ความพร้อมเผชิญงาน การรับนวัตกรรม และสุขภาพจิต

คำสำคัญ : 1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3. การพัฒนาครู

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) relationship between the psychological factor and the social situation factor of teachers' work life quality, 2) predictive volume of teachers' work life quality by using psychological variables and social situation variables, and 3) search groups of teachers that should be developed first on their quality of work life and factors that should be promoted. The sample group of this research comprised of 135 teachers in primary school, Dusit District Office in Bangkok, in the Academic Year 2022. Instrument of this research were 7 summated rating scales with r item-total correlation .315 to .833, reliability .786 to .898. The statistics for data analysis were basic statistics, and inferential statistics namely: t-test and multiple regression.

Research finding were: 1) relationship between psychological factors, social situation factors and teachers' work life quality were moderately high ($r = .428$ to $.667$) 2) psychological factor and social situation factors could predicted teachers' work life quality by 43.00% and 44.10% respectively, psychological factor collaborated with social situation factor could explained teachers' work life quality by 57.40 % and 3) teachers who should be developed first on the quality of work life were male teachers and assistant teachers combined with K1 teachers, the factors should be promoted were the organizational atmosphere, readiness for work, Innovative adoption, and mental health.

Keywords : 1. Teachers' work life quality 2. Causal factors 3. Teachers developing

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือคุณภาพประชากรมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศ จึงต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ ให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังที่ได้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 โดย สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2563) ได้วางไว้เป็นเสมือนหนึ่งแผนที่นำทางให้ระบบการศึกษาไทยสามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลให้เต็มตามศักยภาพสำหรับประชากรทุกช่วงวัยภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่เป็นพลวัต การศึกษาจึงนับเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันในเวทีโลกและเป็นกลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความสำคัญอย่างมากกับทุกกลไกในการขับเคลื่อนประเทศที่แต่ละประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา

ปัจจุบันหน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีบทบาท หน้าที่ในการจัดการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะ ประกอบการงานอาชีพได้ ทั้งนี้ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานราชการที่มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 437 โรงเรียน กระจายอยู่ในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต มีนักเรียน 281,029 คน ครูจำนวน 14,088 คน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2563) กรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาให้เด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรมและมีทักษะในการดำรงชีวิต

ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในระบบของการจัดการศึกษา คือ บุคลากรครู เพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2563) ซึ่งครูต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีจึงทำหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Hackman and Suttle (1977) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นสิ่งที่สนองความผาสุกและความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นระดับคนงาน หัวหน้างาน ผู้บริหารงาน หรือแม้แต่เจ้าของบริษัทหรือหน่วยงาน และยังอาจส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองด้านอื่น ๆ เช่น สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความผูกพันองค์กร นอกจากนี้ยังช่วยให้อัตราการขาดงาน การลาออก และอุบัติเหตุลดน้อยลง

หน่วยงานทางการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะในสถานศึกษา ซึ่งมีครูเป็นกลุ่มบุคลากรสำคัญที่ควรจะได้รับพัฒนาและส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีด้วย ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการศึกษาของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีทิศทางที่เชื่อมโยงไปสู่การผลิตบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศในระดับต่างๆ อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของชาติ และทิศทางการพัฒนาประเทศที่กำหนดขึ้น ในส่วนนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จจากการศึกษาวรรณกรรมได้พบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง กล่าวคือ เสนอ สรุปผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ซึ่งผลการศึกษาที่กล่าวยังมีองค์ความรู้เพื่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูไม่เพียงพอ

การที่ครูมีคุณภาพชีวิตดีมากหรือน้อย อาจเกิดจากปัจจัยเชิงสาเหตุหลายประการทั้งที่เป็นสาเหตุภายนอกตัวครู เช่น ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน การสื่อสารในองค์กร บรรยากาศขององค์กร ซึ่งอาจเรียกปัจจัยกลุ่มนี้ว่าเป็นปัจจัยด้านสังคม (หรือสถานการณ์ทางสังคม) และส่วนที่เป็นสาเหตุภายในตัวครู เช่น สุขภาพจิต การรับนวัตกรรม ความพอเพียง ความพร้อมเผชิญกับงานที่ทำ ซึ่งอาจเรียกปัจจัยกลุ่มนี้ว่าเป็นปัจจัยด้านจิตใจ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2541) สรุปสาระสำคัญรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่เสนอโดย Magnusson D. and Endler N. S (1977) มีสาระสำคัญว่า พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เกิดจากสาเหตุที่สำคัญอย่างน้อย 4 สาเหตุ คือ 1) สาเหตุทางสถานการณ์ (Situational factor) เป็นสาเหตุที่อยู่ภายนอกตัวบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล 2) สาเหตุทางจิตลักษณะเดิม (Psychological traits) เป็นสาเหตุทางจิตใจภายในตัวบุคคลที่ติดตัวมาตั้งแต่ดั้งเดิม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3) สาเหตุร่วมระหว่างจิต

ลักษณะเดิมกับสถานการณ์ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical interaction) โดยมีตัวแปรทางจิตลักษณะเดิมกับตัวแปรทางสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามตัว และ 4) สาเหตุทางจิตเดิมตามสถานการณ์หรือเรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic interaction) ซึ่งเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญอยู่ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งจิตลักษณะเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ซึ่งการส่งเสริมครูให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี จะต้องศึกษาให้รู้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เด่น ที่สำคัญ แล้วจัดการหรือพัฒนาปัจจัยนั้นๆ

จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นความสำคัญของ “คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูและการพัฒนาครูให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ซึ่งการพัฒนาครูให้มีลักษณะดังกล่าว จะต้องรู้ถึงปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของลักษณะนั้น การวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาเพื่อหาคำตอบว่า อะไรเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู” ครูกลุ่มใดควรได้รับการพัฒนา ก่อน และควรพัฒนาอะไรให้กับครูกลุ่มดังกล่าว องค์ความรู้ที่ได้ ผู้บริหาร หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาหรือกำหนดนโยบายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตใจ และตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู
- 2.2 เพื่อศึกษาการทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้วยกลุ่มตัวแปรด้านจิตใจและกลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ทางสังคม
- 2.3 เพื่อหากลุ่มครูที่ควรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานก่อน และปัจจัยที่ควรส่งเสริม

3. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

- 3.1 ได้เครื่องมือวัดตัวแปรการวิจัยทางการบริหารการศึกษา ที่นักวิจัยการบริหารการศึกษา หรือสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้
- 3.2 ได้องค์ความรู้ที่ปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ผู้บริหาร หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาหรือกำหนดนโยบาย
- 3.3 ได้ผลวิจัยในระดับการอธิบายการทำงาน ซึ่งนักวิจัยสามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดในระดับการวิจัยเชิงทดลองได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 185 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กำหนดขนาดโดยใช้หลักการออกแบบการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ของ สุวิมล ว่องวาณิช (2546) เพื่อให้เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

(การทำนาย) ตัวแปรตาม ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 หน่วย ต่อ 1 ตัวแปรในการวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมอย่างน้อย 100 คน การวิจัยนี้มีตัวแปรทั้งหมด 7 ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย 1 ตัวแปรตาม และ 6 ตัวแปรอิสระ จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ ไม่น้อยกว่า 100 คน การดำเนินการเก็บข้อมูลจริง เมื่อส่งแบบสอบถามให้ตอบ ปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามคืน และมีการตอบที่สมบูรณ์ จำนวน 135 คน จึงถือว่าได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบวัดตัวแปรแบบมาตร ประเมินรวมค่า (Summated rating scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความประกอบมาตรวัด 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีทั้งหมด 7 แบบวัด คือ

1) แบบวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ทั้งแบบวัดมีจำนวน 12 ข้อความ มีค่าความ เทียงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .864 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r-item total correlation) ตั้งแต่ .512 ถึง .740

2) แบบวัดปัจจัยสาเหตุทางจิตใจ มี 3 แบบวัดคือ แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดความ พร้อมเผชิญงาน และแบบวัดการรับนวัตกรรม แต่ละแบบวัดประกอบด้วย 8 ข้อความ มีค่าความ เทียงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา ตั้งแต่ .786 ถึง .875 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r-item total correlation) ตั้งแต่ .340 ถึง .713

3) แบบวัดปัจจัยสาเหตุสถานการณ์ทางสังคม มี 3 แบบวัดคือ แบบวัดบรรยากาศ องค์กร แบบวัดการสนับสนุนจากผู้บริหาร และแบบวัดการสื่อสารในองค์กร แต่ละแบบวัด ประกอบด้วย 8 ข้อความ มีค่าความ เทียงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา ตั้งแต่ .811 ถึง .898 ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ (r-item total correlation) ตั้งแต่ .315 ถึง .833

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือใน การตอบแบบสอบถามจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตคูสิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) เมื่อได้หนังสือจากวิทยาลัยการ จัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา จึงนำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตคูสิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตอบแบบสอบถาม 3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง 4) นำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและบันทึกลงในตารางเพื่อนำมาประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของการตอบ ทำการลงรหัส บันทึกข้อมูล แล้วประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งวิทยฐานะ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่ ทำนาย (ส่งผลต่อ) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู และ การวิเคราะห์หาปัจจัยส่งเสริมของกลุ่มที่ สมควรได้รับการพัฒนาขึ้นใช้สถิติ วิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างง่าย (simple correlation) และ การ ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) 3) การวิเคราะห์หากลุ่มที่ สมควรได้รับการพัฒนาขึ้น และปัจจัยส่งเสริม ใช้สถิติทดสอบที่แบบสองกลุ่มอิสระ (t-test Independent) และ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบเป็นขั้น

5. ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยสำคัญ ดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 32.60 และเพศหญิง ร้อยละ 67.40 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.70 ส่วนใหญ่มีสถานะโสด คิดเป็นร้อยละ 51.10 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.10 และ ส่วนใหญ่มีวิทยฐานะครูชำนาญการ (คศ.2)

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตใจ และปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้พบว่าตัวแปรปัจจัยด้านจิตใจ (3 ตัวแปร) ตัวแปรด้านสถานการณ์ทางสังคม (3 ตัวแปร) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในระดับปานกลาง ($.428 \leq r \leq .667$, $p < .01$) (ดังตาราง 1)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำเข้าวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	TWLQ	P1	P2	P3	S1	S2	S3
1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู (TWLQ)	1.000	.582**	.522**	.428**	.667**	.541**	.457**
2. สุขภาพจิต (P1)		1.000	.401**	.429**	.549**	.417**	.359**
3. ความพร้อมเผชิญงาน (P2)			1.000	.514**	.311**	.252**	.322**
4. การรับนวัตกรรม (P3)				1.000	.492**	.432**	.383**
5. บรรยากาศองค์กร (S1)					1.000	.725**	.528**
6. การสนับสนุนจากผู้บริหาร (S2)						1.000	.730**
7. การสื่อสารในองค์กร (S3)							1.000

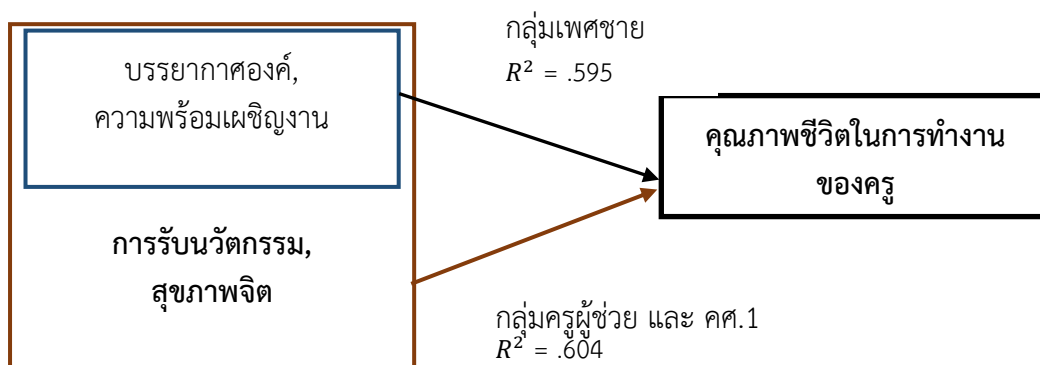
หมายเหตุ: **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมที่ทำนาย (ส่งผลต่อ) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู การวิเคราะห์ข้อมูลได้พบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตใจสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 43.00 ตัวทำนายสำคัญคือ สุขภาพจิต ($\beta = .582$) และ ความพร้อมเผชิญงาน ($\beta = .417$) กลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 44.10 ตัวทำนายสำคัญคือ บรรยากาศองค์กร ($\beta = .667$) และทั้ง 2 กลุ่มตัวแปรปัจจัยร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 57.40 ตัวทำนายสำคัญคือ บรรยากาศองค์กร ($\beta = .667$) ความพร้อมเผชิญงาน ($\beta = .348$) และ สุขภาพจิต ($\beta = .212$) ตัวทำนายสำคัญทำนายได้ในระดับนัยสำคัญ .001 ($p < .001$) ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู โดยมีตัวแปรทำนายเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุด้านจิตใจ และปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม

เมื่อตัวทำนายเป็นปัจจัยด้านจิตใจ (3 ตัวแปร)			เมื่อตัวทำนายเป็นปัจจัยด้าน สถานการณ์ทางสังคม(3 ตัว แปร)			เมื่อตัวทำนายเป็นปัจจัยทั้งสอง ด้าน (6 ตัวแปร)		
ตัวทำนาย	(β)	p	ตัวทำนาย	(β)	p	ตัวทำนาย	(β)	p
1. สุขภาพจิต (P1)	.582	.000	1.บรรยากาศ องค์กร (S1)	.667	.000	1.บรรยากาศ องค์กร (S1)	.667	.000
2. ความพร้อมเผชิญ งาน (P2)	.417	.000				2.ความพร้อม เผชิญงาน (P2)	.348	.000
						3.สุขภาพจิต (P1)	.212	.000
Adjusted $R^2 = .430$			Adjusted $R^2 = .441$			Adjusted $R^2 = .574$		
ตัวแปรถูกทำนายคือ คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู (TWLQ)								

5.2.3 ผลการวิเคราะห์ครูกลุ่มที่ควรพัฒนามาก่อน และปัจจัยส่งเสริม ทำสองขั้นตอน
ขั้นแรก หากกลุ่มที่ได้รับการพัฒนามาก่อน ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างผู้มีลักษณะหรือสถานภาพต่างกัน
(โดยใช้ t-test) พบว่าครูที่ควรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานก่อนคือ ครูเพศชาย และ ครู
ที่มีวิทยฐานะเป็นครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 ขั้นที่สอง หาปัจจัยที่ควรส่งเสริม (โดยใช้สถิติ Multiple
regression analysis) ซึ่งได้พบว่า กลุ่มครูเพศชาย ปัจจัยที่ควรส่งเสริมคือบรรยากาศองค์กร และ
ความพร้อมเผชิญงาน สองตัวแปรดังกล่าวร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ
59.50 ส่วนครูที่มีวิทยฐานะเป็นครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 ปัจจัยที่ควรส่งเสริม คือ บรรยากาศองค์กร
ความพร้อมเผชิญงาน การรับนวัตกรรม และสุขภาพจิต ตามลำดับ ทั้งสี่ตัวแปรร่วมกันทำนายคุณภาพ
ชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 60.40 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลุ่มครูที่ควรได้รับการพัฒนามาก่อน และปัจจัยส่งเสริม

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ ดังต่อไปนี้

6.1 การวิจัยได้พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตใจ และปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($.428 \leq r \leq .667$, $p < .01$) อภิปรายได้ว่า หากครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตดุสิต สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2565 ได้รับรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตใจ และปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคมมากหรือน้อยก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูมากขึ้นหรือน้อยลงด้วย ถ้าครูมีสุขภาพจิตดี มีความพร้อมเผชิญงาน ร่วมกับการรับนวัตกรรมสูง มีบรรยากาศองค์กรที่ดีมีการสนับสนุนจากผู้บริหาร และมีการสื่อสารในองค์กรที่ชัดเจน ย่อมส่งผลให้ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชั่นวายในโรงเรียนของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ครูเจเนอเรชั่นวายในโรงเรียนของรัฐในกรุงเทพมหานครมีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 3 มิติ ได้แก่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต รองลงมาคือ ความสามารถในการจัดการความเครียด การเผชิญปัญหาและการปรับตัว และการเรียนรู้และการพัฒนา ตามลำดับ ขณะที่ยุภา อรุณสวัสดิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับพสชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชั่นวายในโรงเรียนของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรบรรยากาศองค์กรและการถ่ายทอดทางสังคมในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชั่นวายในโรงเรียนของรัฐในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ผลการวิจัยสอดคล้องกับ มาริสสา อินทรเกิด และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2559) ที่ได้ศึกษาการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลต่อการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน การรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน และการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานมีลักษณะความเป็นตัวแปรกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและผลการปฏิบัติงาน และด้านการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ศิลป์ไพบุลย์พานิช (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอรสา สถาพพงษ์ (2563) ได้ศึกษา

การสื่อสารภายในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ พบว่า การสื่อสารภายในหน่วยงานมีผลต่อความรู้สึกในการทำงาน

6.2 การวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตใจสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 43.00 กลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 44.10 และทั้ง 2 กลุ่มตัวแปรปัจจัยร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 57.40 อภิปรายได้ว่า

ประเด็นที่ 1 ที่การวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตใจสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 43.00 อภิปรายได้ว่า สุขภาพจิต และความพร้อมในการทำงาน เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ผลดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มตัวแปรทางจิตใจทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25” สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มุ่งส่งเสริมให้จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ระบุว่า ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการที่ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานนั้นก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ประเด็นที่ 2 ที่การวิจัยพบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมสามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 44.10 อภิปรายได้ว่า หากสถานที่ทำงานมีบรรยากาศที่ดี เป็นไปในทางบวกย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานของครู ผลดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มตัวแปรปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พสชนัน นิรมิตรไชยนนท์ (2561) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชันวายในโรงเรียนของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร บรรยากาศองค์การและการถ่ายทอดทางสังคมขององค์กร สามารถทำนายความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชันวายในโรงเรียนของรัฐในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชันวายได้ร้อยละ 33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประเด็นที่ 3 ที่การวิจัยพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มตัวแปรปัจจัยร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้ร้อยละ 57.40 อภิปรายได้ว่า ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นต้องประกอบไปด้วยปัจจัยทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพจิต ความพร้อมเผชิญงาน และการรับนวัตกรรม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพการทำงานที่ดี ประกอบกับบรรยากาศองค์การ การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการสื่อสารในองค์กรที่เป็นตัวแปรย่อยของปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ผลดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มตัวแปรทางจิตใจและกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม สองกลุ่มตัวแปรร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ” สอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ เอี่ยมพญา (2563) ที่ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อ

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า บรรยากาศองค์การโดยภาพรวมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ภาววัฒน์ พันธุ์แพ (2547) ที่ได้กล่าวว่า การสนับสนุนของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านความรู้ การสนับสนุนด้านผลตอบแทน และการสนับสนุนด้านงบประมาณอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ดีขึ้นเช่นกัน

6.3 การวิจัยพบกลุ่มครูที่สมควรได้รับการพัฒนามาก่อน และปัจจัยที่ควรส่งเสริมของแต่ละกลุ่ม

ประเด็นแรก เมื่อจำแนกตามเพศ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง และจำแนกตามตำแหน่งวิทยฐานะ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 และกลุ่มครู คศ. 2 รวมกับครู คศ. 3 ผลการวิเคราะห์ พบนัยสำคัญในความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มครูเพศชายมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($M=4.3258$) ต่ำกว่าเพศหญิง ($M=4.7738$) และกลุ่มครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ($M=4.4461$) ต่ำกว่ากลุ่มครู คศ. 2 รวมกับครู คศ. 3 ($M=4.7381$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเพศชายและเพศหญิง มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่แตกต่างการ มีความละเอียด และความลึกซึ้งทางความคิดที่ต่างกัน ในกรณีของกลุ่มครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 ที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ต่ำกว่ากลุ่มครู คศ. 2 รวมกับครู คศ. 3 อาจเป็นเพราะกลุ่มครูผู้ช่วยและครู คศ. 1 เป็นครูที่เข้ามารับราชการและปฏิบัติงานได้ไม่นาน การปรับตัวเข้ากับองค์กรอาจยังทำได้ไม่เต็มที่ อีกทั้งครูกลุ่มดังกล่าวยังได้รับฐานเงินเดือนที่ไม่สูงเท่ากับครู คศ. 2 และครู คศ. 3 ด้วยสาเหตุเบื้องต้นอาจทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ดีขึ้นเอง

ประเด็นที่สองพบปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูกลุ่มเพศชาย 2 ปัจจัย คือ บรรยากาศองค์การ ($\beta = .692, p < .01$) และความพร้อมเผชิญงาน ($\beta = .406, p < .01$) ปัจจัยดังกล่าวอธิบายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเพศชาย ได้ร้อยละ 59.50 อภิปรายได้ว่า หากครูเพศชายสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพองค์กร หรือมีความพร้อมในการเผชิญงานที่ดีขึ้น ย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเพศชายสูงขึ้นด้วย

ประเด็นที่สามพบปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูกลุ่มครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 จำนวน 4 ปัจจัย คือ บรรยากาศองค์การ ($\beta = .677, p < .01$) ความพร้อมเผชิญงาน ($\beta = .345, p < .01$) การรับนวัตกรรม ($\beta = -.242, p < .05$) และ สุขภาพจิต ($\beta = .232, p < .05$) ปัจจัยดังกล่าวอธิบายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 ได้ร้อยละ 60.40 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 ยังไม่สามารถปรับตัวให้กับบรรยากาศองค์การ เพราะครูบางคนจบการศึกษาแล้วมาเริ่มทำงานเป็นครั้งแรก จึงทำให้ขาดความพร้อมในการเผชิญงาน ไม่สามารถทนต่อสภาวะที่กดดันมากได้ ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับเทคนิคการสอนที่หลากหลาย จึงอาจเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่สูงมากนัก ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้ช่วยรวมกับ ครู คศ. 1 มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เป็นไปในทางบวก พร้อมให้คำแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมการทำงาน ตลอดจนดูแลด้านสุขภาพจิตกับครูกลุ่มดังกล่าวเป็นพิเศษ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มปัจจัยทางจิตใจ และกลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ผลดังกล่าวเป็นข้อมูลให้ ผู้บริหาร ครู ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความเกี่ยวข้องกันของลักษณะและพฤติกรรมดังกล่าว

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มปัจจัยทางจิตใจ และกลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม สามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้สูงเกินกว่าร้อยละ 40.00 และทั้ง 2 กลุ่มตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู ได้เกินกว่าร้อยละ 50 ทั้งแสดงให้ให้ตัวทำนายสำคัญ ทำให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหาร สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานเพื่อให้ครูมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น

7.2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูกลุ่มที่ควรพัฒนาก่อน คือ ครูเพศชายและครูที่มีวิทยฐานะเป็นครูผู้ช่วยร่วมกับ ครู คศ. 1 ทั้งสามารถระบุปัจจัยที่ควรส่งเสริมได้อย่างชัดเจน ทำให้นักพัฒนาหรือผู้บริหารมีแนวทางในการพัฒนาครูแต่ละกลุ่มได้ตรงจุดและทันท่วงที

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 จากที่ได้พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่นำมาศึกษาทั้งหมดร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูได้เกินกว่าร้อยละห้าสิบ โดยใช้ตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุเพียงกลุ่มละ 3 ตัวแปร คาดว่าถ้าศึกษาวรรณกรรมและแสวงหาตัวแปรมาเพิ่มน่าจะทำให้ทำนายได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบตัวแปรทำนายสำคัญเพียงตัวแปรเดียว ควรที่จะหาตัวแปรมาทดแทนตัวแปรที่ไม่เป็นตัวทำนายสำคัญด้วย

7.3.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระดับการทำนาย ซึ่งก็ได้พบตัวทำนายสำคัญของลักษณะเป้าหมาย (คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู) หากจะทำการวิจัยต่อยอดสามารถทำได้โดยทำการวิจัยเชิงทดลองสร้างต้นแบบการพัฒนา โดยพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญก่อนแล้วพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานในอันดับต่อไป ถ้าพบต้นแบบที่สร้างมีประสิทธิภาพดีก็จะได้นวัตกรรมการพัฒนาครู เพื่อใช้ในการพัฒนาครูได้ต่อไป

7.3.3 หากต้องการวิจัยเชิงทดลองสร้างต้นแบบเพื่อการพัฒนาครูกลุ่มเป้าหมายนี้แต่มีความจำกัดในทรัพยากรเสนอให้ทำกับกลุ่มที่สมควรได้รับการพัฒนาก่อน เช่น กลุ่มครูเพศชาย หรือกลุ่มครูที่มีวิทยฐานะเป็นครูผู้ช่วยร่วมกับ ครู คศ. 1

8. เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ ศิลป์ไพฑูรย์พานิช. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- ฉวีวรรณ เอี่ยมพญา. (2563). **บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. **วารสารทันตภิบาล.** 10(2). 105-108.
- ประกายศรี ศิริคุณ. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการพลเรือนบำบัดพิเศษกลาง.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พสนัน นิมิตรไชยนนท์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูเจเนอเรชันวายในโรงเรียนของรัฐในกรุงเทพมหานคร. **Veridian E-Journal, Silpakorn University.** 11(3). 160-176.
- ภาวิวัฒน์ พันธุ์แพ. (2547). **ผู้นำกับองค์การแห่งการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- มาริสสา อินทเรศ และวิโรจน์ เกษภูมิลักษณ์. (2559). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและการรับรู้การสนับสนุนจากหัวหน้างานที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. **วารสารธุรกิจปริทัศน์.** 8(2). 129-144.
- ยุภา อรุณสวัสดิ์. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาบัณฑิต เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569).** กรุงเทพมหานคร : บริษัท วันไฟร์เดย์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). **แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรสา สถาพงษ์. (2563). การสื่อสารภายในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณาจารย์ ของมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. **วารสารสังคมศาสตร์.** 9(2). 119-127.
- Hackman and Suttle. (1977). **Improving life at work: Behavioral science approaches to organizational change.** Santa Monica, CA : Goodyear.
- Magnusson D. and Endler N. S. (1977). **Personality at the crossroad.** New Jersey : LEA.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตและสถานการณ์ทางสังคมของคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่งโดยเฉพาะ

คณาจารย์วิทยาลัยการจัดการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ได้กรุณาให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึก ซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรง ของเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมจนประสบความสำเร็จ และขอบใจเพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู
สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*

THE DEVELOPMENT PROGRAM OF ENHANCE TEACHER COMPETENCY
ON ENGLISH COMMUNICATION LEARNING MANAGEMENT FOR
THE SCHOOL OF WELFARE EDUCATION IN THE NORTHEAST
OF THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION BUREAU

เอมอมร สายดำสิง¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Em-amorn Saitumlueng¹, Suwat Julsuwan²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581083@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการ
จำเป็น 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
สำหรับครูสังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษา
พิเศษ ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์
และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
สำหรับครูกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 86 คน
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 โรงเรียนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ
มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 0.27-0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ
0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความ
ต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูโดยการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากโรงเรียนต้นแบบ จำนวน
3 โรง ซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 6 คน และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง-เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบ
สัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็น
แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูพบว่าสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับ

ครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุดรองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูสังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ด้านหลักสูตร Module 2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน Module 3 ด้านสื่อการเรียนการสอน และ Module 4 ด้านการวัดและประเมินผล 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล และผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวมทุกส่วนอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. สื่อสาร 3. สมรรถนะ

ABSTRACT

The research article was 1) to study the current condition, the desirable condition, and needs and development a competency enhancement program in communicative English learning management for teachers in the schools of welfare education in the northeast of the Office of Special Bureau. The research was conducted into 2 phases, with the first phase being the study of current condition and desirable condition of enhancing competency in communicative English learning management for teachers in the schools of welfare education in the northeast of the Office of Special Bureau. The sample was 86 school administrators and English teachers from 10 schools of welfare education in the northeast of the Office of Special Bureau through cluster random sampling. The research instrument was questionnaires which include 20 items in a 5-point rating scale format. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and priority needs index. Phase 2 is the design and evaluation of a competency enhancement program in communicative English learning management for teachers in the schools of welfare education in the northeast of the Office of Special Bureau. The program was created with the best practice approach from 3 master schools through interviews with 6 administrators and teachers. The program was evaluated by 5 experts selected with purposive sampling. The research instrument was an interview form was a semi-structured interview with 4 items and suitability and feasibility assessment form which include 5 items in a 5-point rating scale format. The statistics used to analyze the data were mean and standard deviation.

The result of the research revealed that: 1. The current condition of a competency enhancement program in communicative English learning management for teachers is overall at a high level. The desirable condition of a competency enhancement program in communicative English learning management for teachers is overall at the highest level. In terms of needs (PNI_{modified}) in developing a competency enhancement program in communicative English learning management for teachers, the priority needs in descending order are the measurement and evaluation aspect, the instructional media aspect, the instructional activities and the curriculum aspect. 2. The competency enhancement program in communicative English learning management for teachers in the schools of welfare education in the northeast of the Office of Special Bureau consists of 5 parts: 1) principles, 2) objectives, 3) content, 4) development methods, and 5) evaluation. The content is composed of 4 modules: Module 1-curricula, Module 2-instructional activities, Module 3-instructional media; and Module 4-measurement and evaluation. Overall, the program evaluation results are at the highest level of suitability and feasibility.

Keywords : 1. Program 2. Communication 3. Competency

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่สามารถใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเอง (วรรณ ช้องดารากุล, 2558) ก็ด้วยความรู้เกือบทุกแขนงมีการบันทึกเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญและแพร่หลายที่สุดอาจกล่าวได้ว่าทุกประเทศในโลกเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่จำเป็นในการศึกษาขั้นสูงทั้งในและนอกประเทศเพราะตำราทางวิชาการขั้นสูงส่วนใหญ่ได้จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ผู้ที่รู้ภาษาอังกฤษจึงสามารถเข้าใจความคิด ทักษะคติ วัฒนธรรมของชนชาติอื่น ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการและความเคลื่อนไหวของโลก ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้เป็นอย่างดี(กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ซึ่งความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสาร การคมนาคม ได้พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้โลกยุคใหม่เป็นโลกของยุคข้อมูลข่าวสาร สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่จำกัดระยะทางและไร้พรมแดนกีดขวางประเทศต่างๆ มีความใกล้ชิดกันต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกตะวันตกและตะวันออก เดิมประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและภาษากลางการสื่อสารกัน ในขณะที่ประเทศด้านโลกตะวันออกใช้ภาษาประจำชาติของตนเป็นภาษาราชการและภาษากลางในการสื่อสาร แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาสำหรับประเทศต่าง ๆ ในโลก ประชาชนในประเทศซึ่งโลกตะวันออกได้หันมาสนใจในภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น ปี 2002 อุตสาหกรรมสอนภาษาอังกฤษในปักกิ่งเมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

สามารถทำรายได้ถึง 7,000 ล้านบาทต่อปี และมีชาวจีนที่สนใจเข้าศึกษาถึง 2 แสนคนต่อปีซึ่งธุรกิจโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษนับว่าทำรายได้ดีมาก แม้กระทั่งในประเทศอินเดีย ซึ่งปกติจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการก็ยังมี การจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษในชาวอินเดีย เพื่อฝึกสำเนียงแบบอเมริกันไว้บริการลูกค้าชาวอเมริกันที่โทรศัพท์เข้าสู่ศูนย์บริการเพื่อขอบริการข้อมูลเกี่ยวกับเมืองท่องเที่ยว การเดินทาง การเช่ารถ วัฒนธรรมต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสถานที่ตั้งของศูนย์บริการนี้อยู่ในประเทศอินเดีย บริษัทอินเดียที่จัดธุรกิจด้านนี้จึงต้องฝึกสำเนียงชาวอินเดียให้เหมือนชาวอเมริกัน เพื่อตอบคำถามแก่ลูกค้าชาวอเมริกัน ในปี 2008 มีคนทำงานบริการด้านนี้เป็นจำนวน 8 แสนคน ทำให้มีรายได้เข้าประเทศอินเดียถึง 17 พันล้านคน (สถาบันภาษาอังกฤษ, 2557) ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ในปัจจุบันใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในการสร้างสมความรู้และประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การศึกษา ซึ่งเมื่อภาษาอังกฤษทวีความสำคัญมากขึ้น จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายโดยให้ความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือผู้เรียนสามารถสื่อสารโดยใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งสี่ทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้บุคคลที่ได้รับการฝึกฝน สามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและสื่อความรู้ข้อมูล ความบันเทิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งค้นคว้าสื่อสารที่สำคัญ นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง มีเทคนิควิธีการในการเรียนและจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (อรุณี วิริยะจิตรา, 2554)

การบริหารการศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการมีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ (ปรัชญา เวสารัชช, 2554) การบริหารการศึกษา จึงมีความสำคัญมากในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิดความสามารถ และความเป็นคนดี ซึ่งจะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันประกอบด้วย การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล การจัดสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลเพื่อมาดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา รวมถึงการปกครองนักเรียน เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2554) โดยครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ครูจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะหากครูมีคุณภาพสูงย่อมส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูงด้วย ครูจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างสันติสุขครูที่มีคุณภาพ จึงมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดังนั้น การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะครูมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและการศึกษาของชาติ ในฐานะเป็นผู้พัฒนาบุคคลในสังคมให้มี

ความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550)

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทั้งในระดับประเทศและโรงเรียน กอปรกับประเทศไทยขาดโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ อันเนื่องมาจากการไม่มีประสบการณ์ร่วมไปถึงพื้นฐานอุปนิสัยของคนไทยที่ไม่ชอบฝึกฝน เพราะกลัวการพูดผิด (อริสรา ธนาภิกิจ, 2555) โดยเห็นได้จากนักเรียนไทยจำนวนมากที่เรียนภาษาอังกฤษหลายปีแต่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเยาวชนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักการรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนต่ำกว่าวิชาอื่นทุกปีโดยในรายงานการประเมินด้านผู้เรียน ปีการศึกษา 2561 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศพบว่า ผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง โดยควรเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้และศึกษาค้นคว้าตามศักยภาพของตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรวมทั้งการให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา (สำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ, 2562) ทั้งนี้เนื่องจากว่า ครูผู้สอนนั้นขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดเทคนิค และไม่ได้ใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับผู้เรียน อีกทั้งครูไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุให้ไม่มีโอกาสพัฒนาความรู้ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และปัญหาจากผู้เรียน ที่มีความสนใจมากเป็นพิเศษมากกว่าผู้เรียนทั่วไป อีกทั้งซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ ไม่กล้าแสดงออก ไม่สนใจ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในการเป็นภาษาสำคัญของอาเซียน รวมทั้งเป็นการสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพหุศตวรรษ 2551 จึงอยากทราบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู และมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีส่วนสำคัญในการนำหลักสูตร และเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้สำเร็จอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 103 คนประกอบด้วย ผู้บริหาร 48 คน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 55 คน จากโรงเรียน 10 โรง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) จากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาร้อยละ 84 พบว่า พบว่า ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน ตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.27-0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ($PNI_{(modified)}$) ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากโรงเรียนต้นแบบจำนวน 3 โรง ซึ่งทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 6 คน นำข้อมูลที่ได้มาใช้จัดทำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู แล้วนำโปรแกรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ มีความเที่ยงตรง ($\bar{X}$) ของข้อ

คำถาม ตั้งแต่ 0.80-1.00 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.71) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.53) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมและเป็นรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตร	3.60	0.75	มาก	4.54	0.53	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.62	0.72	มาก	4.58	0.53	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.55	0.69	มาก	4.55	0.53	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.51	0.69	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
รวม	3.57	0.71	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทั้ง 5 ส่วนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนาและ 5) การประเมินผลและผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมทุกส่วนอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึง

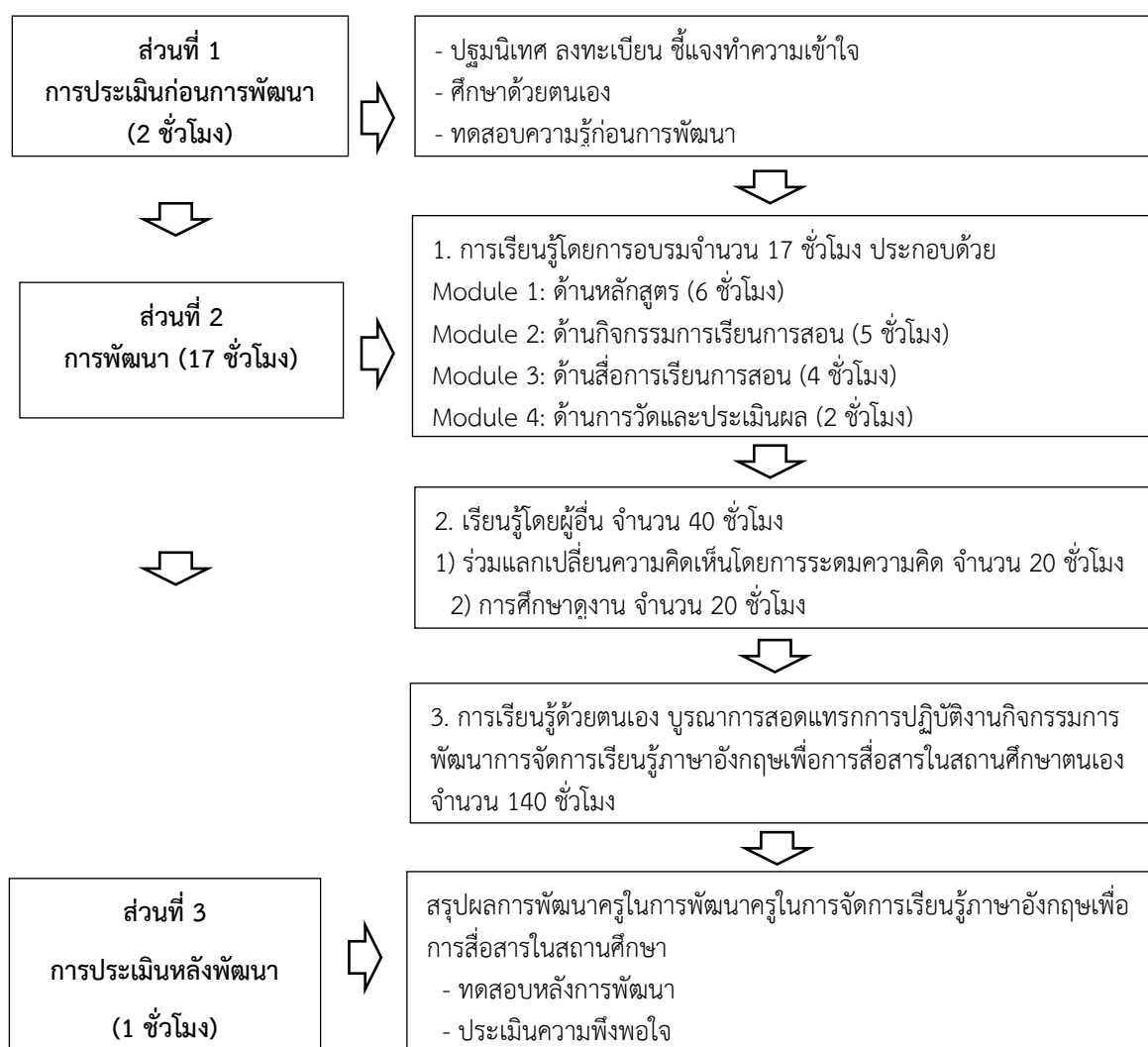
ประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาต่างประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกนำมาซึ่งมิตรและความร่วมมือกับนานาประเทศ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) โดยการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน พอเหมาะกับนักเรียนที่จะสามารถนำไปใช้สื่อความหมายได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ ต้องดูความสามารถของผู้เรียน การจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการใช้ภาษา Finocchiaro and Bonomo(1973) โดยใช้สื่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย จึงทำให้สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของ ปราณปรียา ผ่องจิต (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มี 5 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาหลักสูตร 2) ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียน 3) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 4) ด้านการเตรียมการสอน 5) ด้านการวัดผล และประเมินผลสอดคล้องกับการวิจัยของ นุดจนาจ สัพโส (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 พบว่าผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

6.2 จากผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษทั้ง 5 ส่วนประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนาและ 5) การประเมินผลและผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวมทุก ส่วนอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะโปรแกรมที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยประกอบด้วยหลักสูตร เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับผู้เรียน ความสามารถของผู้เรียน พื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักใช้สื่อการเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับกิจกรรมและเนื้อหา มีความน่าสนใจ เข้าใจต่อผู้เรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผล เป็นขั้นตอนหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวัดหรือตีค่ากิจกรรมหรือผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) นำมาออกแบบโปรแกรมตามองค์ประกอบของโปรแกรมได้แก่จุดมุ่งหมายกิจกรรมวิธีการอบรมเนื้อหาสาระรวมทั้งวิธีการประเมินผล(ไท คำลั่น, 2551)แล้วใช้กระบวนการพัฒนาตามหลักการพัฒนาครูด้วยหลักการพัฒนาครูควรมีลักษณะผสมผสาน (Blended Learning: 70:20:10) โดยเป็นการพัฒนาที่กำหนดสัดส่วน ร้อยละ 70 เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาในการทำงานหรือโครงการที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 20 เป็นการเรียนรู้จากการพัฒนาผ่านบุคคลอื่น และร้อยละ 10 เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการอบรมพัฒนาในรูปแบบอบรมและสัมมนาทั่วไป (Robin, 2014)จึงทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับการวิจัยของ จีรพัชร บุญยพรหม (2560)ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารออนไลน์ด้วยตนเองของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่นเพื่อเตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่า โปรแกรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารออนไลน์ด้วยตนเองสามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการทำงานจากผู้สอนภาษาอังกฤษได้ทำการประเมินระดับคุณภาพมีความพึงพอใจในการพัฒนาโปรแกรมและมีความคิดเห็นระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมากมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 4.50 สอดคล้องกับการวิจัยของ นุดจนาจ สัพโส (นุดจนาจ สัพโส 2561)ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 พบว่าผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการและเหตุผล 2. จุดมุ่งหมายของของโปรแกรม 3. เนื้อหาสาระ 4. โครงสร้างของโปรแกรม 5. วิธีการพัฒนา 6. ระยะเวลาในการพัฒนา 7. การวัดและประเมินผล โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1. การประเมินก่อนการพัฒนา (1 ชั่วโมง) 2. การพัฒนาการพัฒนาแบ่งออกเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองตาม Module แบ่งออกเป็น 6 Module (18 ชั่วโมง) การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (12 ชั่วโมง) และการบูรณาการสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสถานศึกษาของตนเอง (120 ชั่วโมง) 3. การประเมินหลังการพัฒนา (1 ชั่วโมง) รวมทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องเหมาะสม และความมีประโยชน์ของโปรแกรม มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปไ้ระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องระดับมากที่สุด และมีประโยชน์ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูสังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่พัฒนาขึ้นใช้วิธีการพัฒนา โดยยึดหลักการพัฒนาครูควรมีลักษณะผสมผสาน (Blended Learning: 70:20:10) ที่ดำเนินการอย่างมีระบบ หลากหลายวิธีการ คลอบคลุมทุกด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ครูแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพของตนให้เจริญเต็มที่ โดยมีการพัฒนา 3 ส่วน คือ 1) การฝึกอบรม จำนวน 17 ชั่วโมง เป็นการเข้ารับการพัฒนามาตามโปรแกรมการอบรม/สัมมนา 2) การเรียนรู้จากผู้อื่น จำนวน 40 ชั่วโมง เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากผู้บังคับบัญชา หรือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน ในบางครั้งก็สามารถใช้การประชุมทีม เพื่อที่จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันในทีมงาน และ 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 140 ชั่วโมง เป็นกระบวนการพัฒนาครูที่เน้นการลงมือทำ ได้ทดลองทำ (Experiential Learning) ผ่านจากประสบการณ์จริงจากการทำงานจริง ที่ได้มีโอกาสเรียนรู้และศึกษาจากงานประจำวัน เพื่อการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงานดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูสังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ดังนั้น ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จะต้องพิจารณาจัดทำโปรแกรมการพัฒนาครูผู้สอนตามความต้องการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาถึงลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และค่อยพัฒนาไปทีละด้านจนครบทุกด้าน

8.2.2 จากผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู สังกัดโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวมทุกส่วนอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพิจารณานำโปรแกรมนี้ไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนภาษาอังกฤษ หรือนำไปปรับใช้ในการพัฒนาครูอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ ที่มีความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นการเฉพาะ

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้ประสบความสำเร็จ โดยการถอดบทเรียนจากสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จแล้ว

8.3.3 ควรมีศึกษาในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ทางภาษา เพื่อการสื่อสารในภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี เพื่อให้เกิดการพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างกว้างขวาง

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรพัชร บุญยพรหม. (2560). **การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารออนไลน์ด้วยตนเอง ของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่นเพื่อเตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงาน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

- ไท คำล้าน. (2551). การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษา
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุดจนาจ สัฟโส. (2561). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการ
สื่อสารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร
: สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- ปราณปรียา ผ่องจิต. (2562). การพัฒนาแนวทางพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- วรรณ ช่องดารากุล. (2558). **นวัตกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน**.
กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม.
- สถาบันภาษาอังกฤษ. (2557). เอกสารประการอบรมวิธีการสอนแบบการสื่อสารในชั้นเรียน
(Communicative Oral Language in the Classroom). กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2559-2560 แนวทางการ
ปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2562). **รายงานการประเมินตนเอง (SAR)**. กรุงเทพมหานคร :
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ชุมชน
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). **หลักการ ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา**.
มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อริสรา ธนาปิกิจ. (2555). **อังกฤษพันกรอบ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เวิร์คพอยท์.
- อรุณี วิริยะจิตรา. (2554). **เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส
เอเชีย เพรส (1989) จำกัด.
- Finocchiaro, M. and Bonomo, M. L. (1973). **Foreign Language Learners : A Guide for
Teacher**. New York : Regents Publishing Company Inc.
- Robin, R. (2014). **Blended Learning for Leadership**. North Carolina : Center for
creative leadership white paper.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สมนึก ภัททิยธนี และอาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา และตรวจสอบความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ก่อพงษ์ พลโยธา อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบภาษาในการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้การสัมภาษณ์ โรงเรียนที่เป็นแม่แบบในการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี คณะครู และขอขอบใจนักเรียนที่ได้ให้กำลังใจในการจัดทำวิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้จนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*
DEVELOPING A PROGRAM TO ENHANCE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 6

พัทธรณ์ภา หาญประชุม¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Paknapa Hanprachum¹, Suwat Julsuwan²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 63010581036@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 290 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.30-0.86 และค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.98-0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากสำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว, ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณศศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่าโปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำ 2. ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The research article was 1) to study the current situation, Desirable condition and needs 2) develop a program to enhance creative leadership of school Administrators Under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6, this research The research was divided into 2 phases: Phase 1, the study of current conditions. Desirable conditions and necessities of enhancing creative leadership of school administrators. The sample group used for data collection were 290 school administrators and teachers. The instrument used for data collection was a questionnaire which include 60 items in a 5-point rating scale format with a power of discrimination from 0.30-0.86 and reliability value from 0.98-0.99. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. and the Essential Needs Index. Phase 2, the development of programs to enhance creative leadership of school administrators. The group of informants consisted of 5 experts. The tool used to collect data was the assessment form.

The result of the research revealed that: 1. The present condition of enhancing creative leadership of educational institution administrators under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 6, the overall level was at a high level. For the desirable condition of enhancing creative leadership of educational institution administrators Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 6, overall, it was at the highest level. and the order of needs and necessities in developing creative leadership of educational institution administrators. The most demanding for development, followed by flexibility and adaptability, and teamwork. and in regard to individuality, respectively. 2. The results of the development of the program to enhance creative leadership of the school administrators Under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6, it was found that the program was appropriate and the feasibility was at the highest level.

Keywords : 1. Leadership 2. Creative Leadership 3. School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษา 4.0 เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการนำ “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้เพื่อผลักดันประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทางดังกล่าว การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกแห่งบนโลก มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้บริหารการศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นนักเรียน 4.0 ที่จะเป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560) การขับเคลื่อนหรือนำองค์กรให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้บริหารที่สามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้นั้น จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและมีการทำงานเป็นทีม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามกิจไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม เพื่อร่วมกันพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ฉะนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถชี้นำตลอดทั้งผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2560) ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กร นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางศูนย์รวมพลังของแต่ละกลุ่มหรือหน่วยงาน ภาวะผู้นำและความสามารถของผู้นำในการใช้อิทธิพลเพื่ออำนวยความสะดวกและดำเนินการขององค์กร จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมาย (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555)

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ซึ่งพบว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (นิพนธ์ บัวชม, 2557) ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 มีนโยบายซึ่งกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทว่าในทางปฏิบัติการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิควิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมีจำนวนจำกัด ทำให้โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ต้องประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและหน่วยงานเอกชน ร้านค้าต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สังคม กุลสุวรรณ, 2557) สอดคล้องกับผลการศึกษาของพุทธชาติ ภูจอมจิต (2562) ที่พบว่าระดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการการมีความยืดหยุ่น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 พบว่ามีจุดอ่อน 7 ประการ ประกอบด้วย 1) การปฏิรูปการศึกษาระดับภูมิภาค ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีการเปลี่ยนแปลง ยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้สอดคล้องได้อย่างต่อเนื่อง 2) ข้อมูลสารสนเทศภายในหน่วยงาน ยังไม่มีความเชื่อมโยงกัน ขาดการประสานงานภายในหน่วยงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล รวมทั้งการให้ความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานข้อมูล

ยังมีน้อย 3) การร่วมมือกันเป็นเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษายังมีน้อยและยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน 4) บุคลากรที่ให้ความสนใจ พัฒนาตนเองโดยใช้เทคโนโลยี/ ส่งผลงานเพื่อรับการส่งเสริมยกย่อง เชิดชูเกียรติ ยังมีน้อย 5) โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากงบประมาณจำกัดครูไม่ครบชั้น ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง 6) ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและส่งเสริมความพร้อมในการส่งต่อเข้าสู่การศึกษาในระดับเดียวกันและที่สูงขึ้น ยังไม่ต่อเนื่องและทั่วถึง 7) การให้ความสำคัญกระบวนการที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังมีน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6, 2564) โดยสมรรถนะของผู้นำที่เรียกว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้นและได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงดังกล่าว (สมศักดิ์ กิจธนาวัฒน์, 2545) โดย Lunenburg and Allen (1996) ระบุว่าผู้นำนั้นจะต้องมีกระบวนการคิดในเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นนักการทูตและรู้จักใช้อุบายที่แยบคาย รู้งานกลุ่ม มีระบบระเบียบโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้ ส่วนนักวิชาการไทยได้นิยามคุณลักษณะของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) เป็นผู้มีความรู้ (Knowledge) มีความรอบรู้อย่างกว้างขวางในด้านข้อมูลและประเด็นปัญหา รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสามารถทางเชาว์ปัญญา (Intellectual Abilities) มีสติปัญญาสูง มีไหวพริบมีความสามารถในการแก้ปัญหา แสวงหาสิ่งที่ดีและชอบคิดหลายแง่มุมและด้านบุคลิกภาพ (Personality) เป็นผู้ไม่ยึดแบบแผนเก่าโบราณ มีความมั่นใจในตนเอง ชอบความท้าทาย มีพลังที่จะต่อสู้และหนักแน่น เช่นเดียวกับประเวศ วะสี (2540) ที่ระบุว่าความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงถึงคุณลักษณะของผู้นำที่เป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำ และรู้จักใช้วิกฤตที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาส ทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจะส่งผลให้บุคลากรสามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่และแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ส่งผลให้ประสิทธิผลของงานและองค์การสูงขึ้น (Dunham and Klafehn, 1990)

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การ จึงได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนาโปรแกรมการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ได้ข้อค้นพบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินผลโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 2,081 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) จากกลุ่มตัวอย่างได้มาจากลุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 - 0.86 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.99 ทำการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ที่ฝ่ายงานธุรการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น แล้วนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาในระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยการศึกษาดูงานและสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มสาระ ในสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน แล้วนำผลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 นำโปรแกรมที่ได้ร่างขึ้นไปขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงจัดทำโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ และจัดพิมพ์โปรแกรมเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความ

เป็นไปได้ของโปรแกรมต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสรุปข้อมูลเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.66) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.52) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการพัฒนา มากที่สุด รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว, ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นผู้บริหารและครูต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.73	0.85	มาก	4.73	0.56	มากที่สุด
2. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.59	0.77	มาก	4.70	0.58	มากที่สุด
3. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.57	0.77	มาก	4.72	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.53	0.76	มาก	4.71	0.56	มากที่สุด
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.51	0.56	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.52	0.66	มาก	4.67	0.52	มากที่สุด

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ จำนวน 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

6.1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีวิสัยทัศน์รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงถึงคุณลักษณะของผู้นำที่เป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำและรู้จักใช้วิกฤตที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาส รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิต รู้จักพัฒนาตนเองเสมอทั้งด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ ประเวศ วะสี (2540) ซึ่งภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจะส่งผลให้บุคลากรสามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ด้วยความพึงพอใจของครูที่มีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจะสามารถตัดสินใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ให้บุคลากรยึดมั่นและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จและแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ส่งผลให้ประสิทธิผลของงานและองค์การสูงขึ้น (Dunham and Klafehn, 1990) จึงทำให้มีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และยังต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น อันเนื่องจากบริบทสังคมรอบสถานศึกษา และวัฒนธรรมสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการวิจัยของอมรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันสอดคล้องกับการวิจัยของ พุทธชาติ ภูจอมจิต (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับการวิจัยของ เกรียงไกร นามทองใบ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่าสภาพ

ปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีวิสัยทัศน์

6.1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสมรรถนะของผู้นำที่เรียกว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้นและได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง (สมศักดิ์ กิจธนาวัฒน์, 2545) โดยผู้นำนั้นจะต้องมีกระบวนการคิดในเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นนักการทูตและรู้จักใช้อุบายที่แยบคาย รู้งาน มีระบบระเบียบโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้ Lunenburg and Allen (1996) ซึ่งองค์การหนึ่ง ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร จึงจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยเวลา ทรัพยากรและโอกาส เพื่อให้มีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนความคิดเดิม ๆ และเผชิญกับความเชื่อมั่นกับแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้น (Harris, 2009) สอดคล้องกับการวิจัยของ กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์พบว่าโดยรวมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันสอดคล้องกับการวิจัยของ พุทธิชาติ ภูจอมจิต (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านสอดคล้องกับการวิจัยของ ยงยุทธ ไชยชนะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านสอดคล้องกับการวิจัยของ พัทธภรณ์ ลัมพ์คิน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 พบว่าลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) การมีจินตนาการ 2) การมีความยืดหยุ่นและ 3) การมีวิสัยทัศน์สอดคล้องกับการวิจัยของเกรียงไกร นามทองใบ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือด้าน

การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว, ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลแถมมุมมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเกิดการเรียนรู้ เข้าใจจนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองเป็นความคิดเชิงจิตนาการ ซึ่งนำไปสู่การคิดค้นสิ่งแปลกใหม่หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยการบูรณาการจากประสบการณ์และความรู้ที่ผ่านมาทำงานที่ออกมามีประสิทธิภาพ (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ 2546) ความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นในการมองหาทางเลือกหลายทิศทาง โดยการคิดอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งในแนวกว้างและแนวลึก ตลอดจนสามารถสร้างแนวคิดใหม่ ซึ่งอาจต่างไปจากแนวความคิดเดิมบ้างเล็กน้อยหรือแปลกไปจนไม่คงแนวความคิดเดิมไว้เลย (Edward, 1972) ที่จะส่งผลให้องค์กรสามารถแก้ปัญหา รวมทั้งแนวทางในการพัฒนางาน รวมทั้งหน่วยงานในแนวคิดใหม่ ๆ ได้ สอดคล้องกับการวิจัยของเกรียงไกร นามทองใบ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่การทำงานเป็นทีมการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลการมีความคิดสร้างสรรค์การมีวิสัยทัศน์

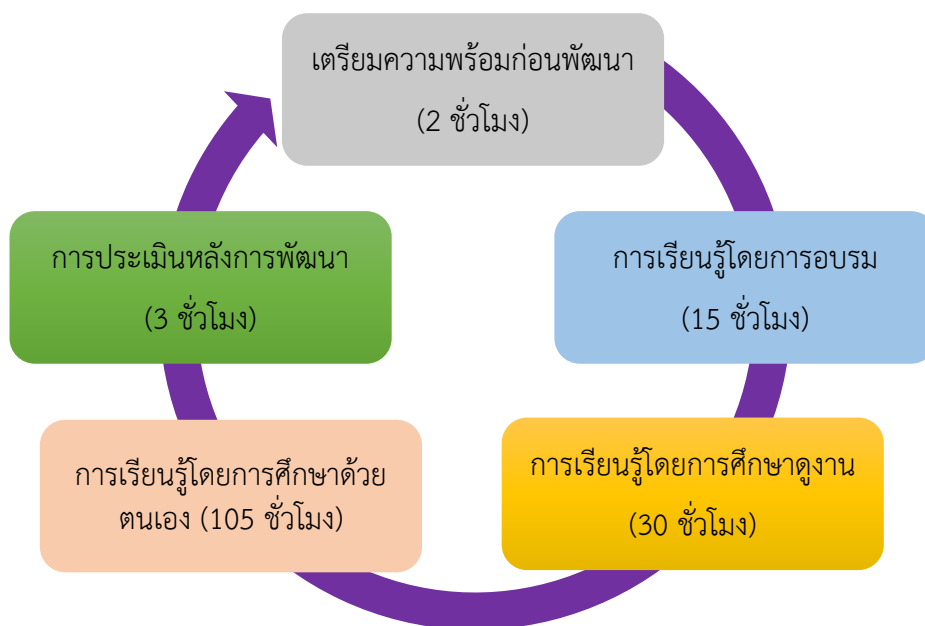
6.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่าโปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น ได้พัฒนาตามหลักวิชาการ โดยใช้หลักการพัฒนาศักยภาพตามแนวคิดการพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้นำเรียนรู้จากบริบทการทำงานจริงมากกว่าในห้องเรียน โดยลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 คือการผสมผสานกิจกรรมในสัดส่วนดังกล่าวอย่างเหมาะสมและชัดเจนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่องทาง ซึ่งหลักการจัดการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 ประกอบไปด้วยการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วนสำคัญ 70 เปอร์เซ็นต์ เป็นการเรียนรู้ที่มาจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง 20 เปอร์เซ็นต์ เป็นการเรียนรู้และพัฒนาผ่านผู้อื่น และ 10 เปอร์เซ็นต์ เป็นการเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตรอย่างเป็นทางการ (พัชรา วาณิชชิล, 2560) จัดทำเป็นระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีทางแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู (ปริญญ์ มีสุข, 2552) แล้วนำโปรแกรมที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมซึ่งโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นที่ยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับการวิจัยของ กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ทั้ง 7 องค์ประกอบคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างของรูปแบบ 5) วิธีการพัฒนา 6) ระยะเวลาในการพัฒนาและ 7) การประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยของพุทธชาติ ภูจอมจิต (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของโปรแกรมคือ 1) บทนำ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) วัดและประเมินผลประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การมีจินตนาการ Module 3 การมีความยืดหยุ่นและ Module 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณระยะเวลาการพัฒนา 180 ชั่วโมงวิธีการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศาสนาสามารถนำไปปรับเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้วิธีดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การลงทะเลเบียนปฐมนิเทศ 2) การฝึกอบรมและ 3) การศึกษาดูงานการดำเนินการพัฒนาได้กำหนดกระบวนการพัฒนาไว้ 4 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการและขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและคู่มือประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมการเสริมสร้างเชิงสร้างสรรค์ ส่วนที่ 3 การดำเนินการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับการวิจัยของ ยงยุทธ ไชยชนะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยของพัชรภรณ์ ลัมพิน (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การประชุมปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงานและ 4) การฝึกอบรม/สัมมนาผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับการวิจัยของอภิญา โยธายุทธ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. กิจกรรมการพัฒนาและ 5. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับการวิจัยของเกรียงไกร นามทองใบ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผลเนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

Module 4 การมีความคิดสร้างสรรค์และModule 5 การมีวิสัยทัศน์ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ที่พัฒนาขึ้นใช้วิธีการพัฒนาที่แบบผสมผสาน (Blended Learning: 70:20:10) ที่ดำเนินการอย่างมีระบบ หลากหลายวิธีการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความยั่งยืน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นหลัก แนวทางในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การเรียนรู้โดยการฝึกอบรม 2) การเรียนรู้โดยการศึกษาดูงาน 3) การเรียนรู้โดยการศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 155 ชั่วโมง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว, ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ ยังมีความต้องการในการพัฒนาเป็นอย่างมาก ดังนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเร่งด่วน เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา แล้วจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

8.1.2 จากสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรในสังกัด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรภายในโรงเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ไม่จำกัดอยู่เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรในองค์กรทั้งหมด

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จ

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสังกัดอื่น หรือกลุ่มประชากรอื่น

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงไกร นามทองใบ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทวีปรี้นท์ (1991).

- ชราภรณ์ ลัมพ์คิน. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ **การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**. 7(2). 14–29.
- นิพนธ์ บัวชม. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 14(3). 118.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2540). **การพัฒนาพลังสร้างสรรค์องค์กร**. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- ปริญญา มีสุข. (2552). ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรวิทย์ จันทศิริศิริ. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- พัชรา วาณิชชิล. (2560). **การพัฒนาภาวะผู้นำ จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- พุทธชาติ ภูจอมจิต. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยงยุทธ ไชยชนะ. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์.
- สมศักดิ์ กิจธนาวัฒน์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมโดยใช้หลักการจัดกิจกรรมตามแนวมนุษยนิยมและการเพิ่มพลังศักยภาพตนเองของแอนโทนี ร็อบบินส์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังคม กุลสุวรรณ. (2557). พฤติกรรมผู้นำมีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. (2564). รายงานประจำปี 2564. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6.
- อภิญา โธธาอุท. (2564). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน มัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Dunham, J. and Klafehn, K. A. (1990). Transformation Leadership and the Nurse Executive. *JONA*. 20(4). 28–34.
- Harris, A. (2009). Creative Leadership. *Journal of Management in Education*. 23(1). 9–11.
- Lunenburg, F. C. and Allen, C. O. (1996). *Educational Administration: Concepts and Practices*. California : Wadsworth.
- Edward, D. B. (1972). *Creative Thinking*. Retrieved 10 August 2021. From <http://www.creativethailand.org>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณได้ด้วยคามกรุณาช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา และตรวจสอบความสมบูรณ์ของการวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง ขอขอบพระคุณ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะการศึกษาตลอดหลักสูตร รวมไปถึงบุคลากรทุกฝ่ายที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการญาระดี เศรษฐบุปผา ครูสุพรรณ วิระสอน ครูวรางคณา พรหมราช ครูชนกนันท์ แสงกุดเรือ ครูวรวิมล บุญพันธ์ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี คณะครู และนักเรียนผู้ร่วมวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวิจัย คุณค่าและประโยชน์ของ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญา จนประสบความสำเร็จในชีวิต

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1***

**GUIDELINES FOR DEVELOPING THE LEADERSHIP BEHAVIOR OF THE SCHOOL
ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER
MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

สุรวุฒิ สุขบัติ¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริ²

Surawoot Sukabut¹, Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581061@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.868 ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 2) ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า โดยรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .014) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 2ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต 7 แนวทาง (2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 4 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 11แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนา 2. ภาวะผู้นำ 3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were : 1) to examine the leadership behavior of school administrators, 2) study at effectiveness of schools, 3) to find out a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools and 4) to develop guidelines for developing the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 2. The research method was divided into 2 phases. The first phase studied current conditions and a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools. The samples were 291 teachers. The research tools was a rating scale questionnaire. The second phase was a developing guideline to encouraged the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools. The development guideline was evaluated by 5 experts, selected from purposive sampling technique. The research tools were used in the study were an interview from and appropriateness and feasibility of the guideline. Percentage, mean, standard deviation and a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools synthesis by Pearson's Product Moment Correlation Coefficient were the parameters used for statistical analysis.

The results indicates that: 1)The overall of leadership behavior in school administrators under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the high level as follow : the productivity attentive behavior, the relationship attentive behavior and team working attentive behavior. 2) The overall of the effectiveness in schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the high level as followed : The ability to develop students to get high learning achievement, The ability to develop students to be positive attitude, the efficiency in modification and development schools and the efficiency in solving school problems. 3) The relationship between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools was statistically significant at .01 level. 4)guidelines for developing the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 can be include 3 parts ; 1) the 7 guidelines of productivity attentive

behavior part and 2) The 4 guidelines team working attentive behavior part All 11 guidelines were appropriateness and feasibility of the guidelines at the high level.

Keywords : 1. Guidelines for Developing 2. Leadership 3. Effectiveness of Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานศึกษาเป็นองค์การทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา ทักษะต่าง ๆ ความเป็น พลเมือง ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษายังมีหน้าที่ติดตาม พัฒนา และเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนสังคม โดยกว้างสถานศึกษาจึงเป็นองค์กรที่เป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประชาคม ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีโครงสร้าง กระบวนการ และยุทธศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยหลักการ กระบวนการ และทฤษฎีการบริหารองค์การและการศึกษา ในการบริหารจัดการ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร ความเจริญก้าวหน้าทั้งหลาย ขององค์กรเป็นผลจากความเพียรพยายามของคนทั้งสิ้น องค์กรใดสามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้ องค์กรนั้นก็จะได้ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555)

บทบาทของผู้บริหารการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา เป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับ ตำแหน่งของผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งแต่ละระดับจะมีบทบาทแตกต่างกัน ตามสถานภาพของแต่ละตำแหน่ง อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้บริหารจะมีความเกี่ยวพันกันกับ ภารกิจของหน่วยงาน การดำเนินงาน (อนันต์นาวิ, 2557) กระบวนการจัดการศึกษาจะประสบ ความสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องการผู้บริหารที่มีคุณภาพ มีทักษะที่เหมาะสม ดังนั้น ในกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีของผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยความกล้าหาญในการตัดสินใจที่รวดเร็วถูกต้อง และ มีประสิทธิภาพ (Robbins, 1978) ในการดำเนินการดังกล่าวมีกลไกที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่และมีบทบาทที่สำคัญ ในการกำหนดนโยบายเป้าหมายวางแผนและการตัดสินใจเพื่อการบริหารโรงเรียนให้บรรลุผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลทางการศึกษาตลอดจน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะความเป็นผู้นำ 3 ด้านของ ผู้บริหารโรงเรียน คือ ทักษะทางด้านเทคนิคทักษะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่หลักได้เป็นอย่างดี (Katz, 1995; Hersey & Blanchard, 1993) สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวว่าครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นต้องมีทักษะที่เหมาะสมและทำงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากการศึกษาข้อมูลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงานและกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) โดยใช้หลัก 2S 4M ซึ่งทำการวิเคราะห์จุดอ่อนด้านบุคลากรที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ กล่าวคือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วน ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดทักษะคุณภาพที่เอื้อต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อนักเรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้การวิเคราะห์ดังกล่าววิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในภาพรวมปัจจัยทางด้านบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาในทุกด้านทั้งปัจจัยภายในและภายนอก อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารในสถานศึกษา และเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมาย วางแผน กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายรัฐที่กำหนดไว้ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่าผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรฐานการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการ มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าในปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา รวมทั้งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2560 – 2562 มีแนวโน้มลดลงในทุกปี นักเรียนบางส่วน มีปัญหาในการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ นักเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านภาษาสู่อาเซียน นักเรียนขาดการพัฒนาในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เด็กพิการเรียนร่วม และ เด็กด้อยโอกาส บางส่วนขาดการดูแลที่ทั่วถึง รวมทั้งปัญหาในการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนลดลง จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารที่ต้องทบทวนตนเองและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุก ๆ ด้านให้ดีขึ้นอย่างเร่งด่วน การศึกษาจึงจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (สพ.ม.มหาสารคาม เขต 1, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย เพิ่มคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้สารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคลากร ในสถานศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ประเภทของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมา วิเคราะห์ หาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์ สัน

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และศึกษานิเทศ ได้มาโดย คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ของ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจาก

การศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D	ระดับความเห็น
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต	4.39	0.69	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	4.28	0.73	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	4.23	0.73	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทิม	4.34	0.67	มาก
รวม	4.31	0.71	มาก

จากตาราง 1 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต รองลงมา ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทิม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.16	0.69	มาก
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก	4.16	0.66	มาก
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.36	0.65	มาก
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.35	0.74	มาก
รวม	4.26	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก และด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	ประสิทธิผลของสถานศึกษา			
	ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก	ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต	0.501** (ปานกลาง)	0.519** (ปานกลาง)	0.613** (ปานกลาง)	0.755** (สูง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	0.503** (ปานกลาง)	0.450** (ปานกลาง)	0.498** (ปานกลาง)	0.675** (ปานกลาง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	0.533** (ปานกลาง)	0.538** (ปานกลาง)	0.490** (ปานกลาง)	0.694** (ปานกลาง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเข้ม	0.498** (ปานกลาง)	0.507** (ปานกลาง)	0.677** (ปานกลาง)	0.720** (สูง)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตและด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมทั้ง 2 ด้าน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 โดยเรียงตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานของครูที่ชัดเจน มีการประชุมถึงแนวทางการปฏิบัติงานของครู และศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของปฏิบัติงานจากปีการศึกษาที่ผ่านมา และมีการประเมินการปฏิบัติงานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง มีวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา อีกทั้งควรจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรายบุคคล SAR ในรูปแบบเอกสาร โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับสภาพชุมชน ในทุกปีการศึกษา สร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู โดยการจัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการสอนให้กับครู โดยมุ่งผลผลิตไปที่นักเรียนจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา และที่สำคัญจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระหว่างครูในสถานศึกษา และครูสถานศึกษาเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานและเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ตลอดจนแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี หรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ พัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นของครูเพื่อปรับรูปแบบการปฏิบัติงานที่ตรงตามความต้องการของผู้ครู เพื่อประสิทธิของงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา สร้างการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ผู้บริหาร

มีการออกคำสั่งมอบหมายงานอย่างเคร่งครัดด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำงานซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรณสรณ์ นรติ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโคกเพชรตองกำเม็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหาร คือ ยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย คอยชี้แนะเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ พยายามที่จะให้ผู้ร่วมงานได้รับความพึงพอใจมากกว่าที่จะได้แรงจูงใจขึ้นเอง เพื่อให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม โดยยึดผลของการปฏิบัติงานเป็นหลัก มีการตัดสินใจโดยเน้นประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ของงาน

6.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสถานศึกษาให้การมุ่งเน้นงานด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวกนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับวัยด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา สถานศึกษามีการประชุมวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ครูมีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารปรับกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้เหมาะสม กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพรรณ ตูจันดา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาวัดปทุมวนารามโดยใช้อรรถาธิบายโมเดล ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้อรรถาธิบายโมเดลในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยการพัฒนาศักยภาพครูมีกระบวนการบริหาร อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านการประเมินเพื่อพัฒนา ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม และด้านการนิเทศบุคลากรในสถานศึกษาตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาโดยใช้อรรถาธิบายโมเดลภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ 3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้อรรถาธิบายโมเดล ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 46

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตและด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีอิทธิพลและใช้อำนาจที่มีกระตุ้นชี้แนะให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเต็มใจในการทำงาน แล้วกระตุ้นจูงใจในปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของเบญจมาศ หนูไชยทอง (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความไว้วางใจ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความยืดหยุ่น 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

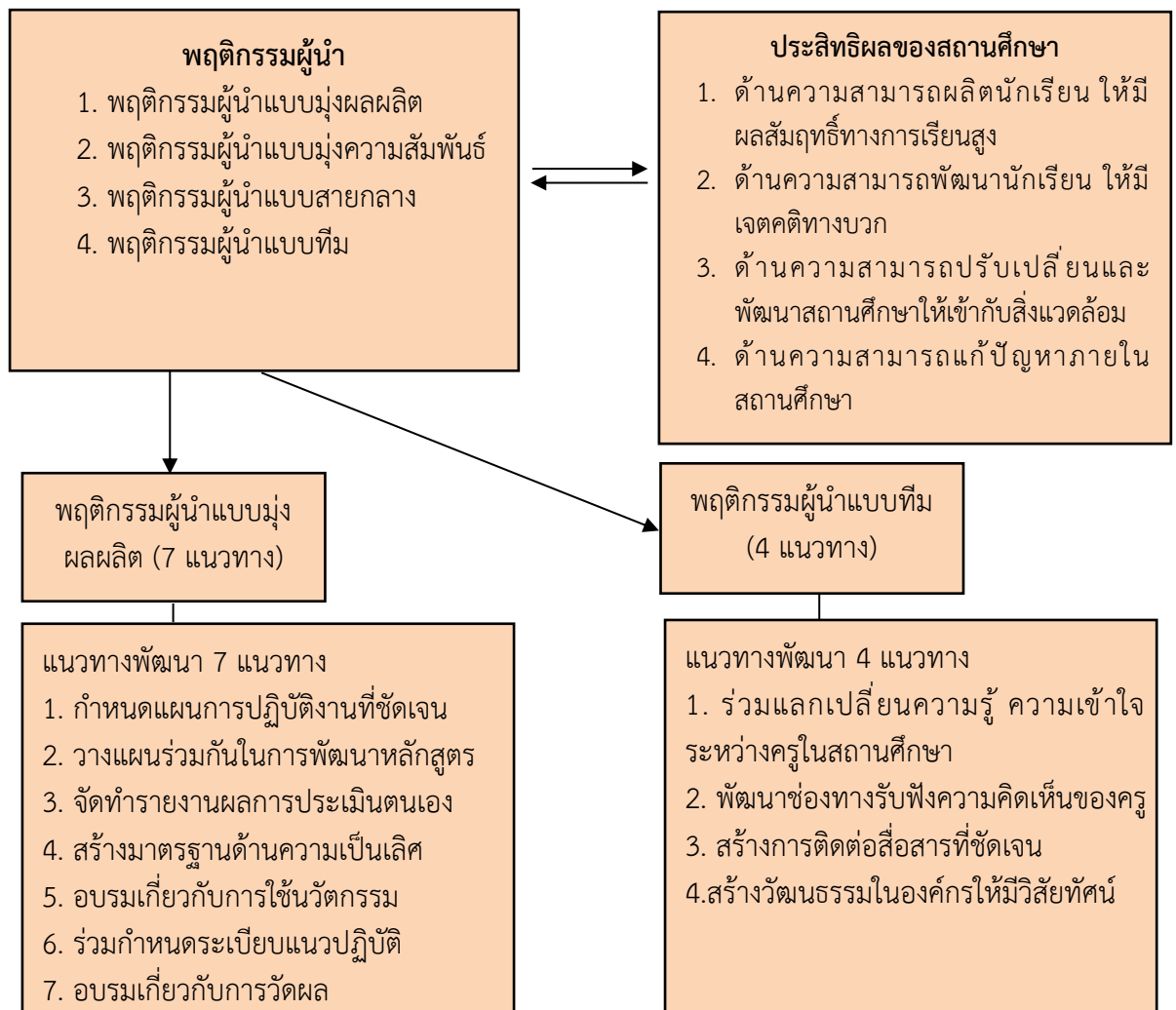
6.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมควรมีแนวทางในการปฏิบัติทั้งหมดสองด้าน นั่นคือ ด้านที่ 1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานของครูที่ชัดเจน มีการประชุมถึงแนวทางการปฏิบัติงานของครู และศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของปฏิบัติงานจากปีการศึกษาที่ผ่านมา และมีการประเมินการปฏิบัติงานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง มีวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา อีกทั้งควรจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรายบุคคล SAR ในรูปแบบเอกสาร โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับสภาพชุมชน ในทุกปีการศึกษา สร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู โดยการจัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการสอนให้กับครู โดยมุ่งผลผลิตไปที่นักเรียน จัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา และที่สำคัญจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และด้านสุดท้าย คือด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรร่วม

แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระหว่างครูในสถานศึกษา และครูสถานศึกษาเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐาน หลักสูตร การกำหนดมาตรฐานและเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ตลอดจนแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี หรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระพัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นของครูเพื่อปรับรูปแบบการปฏิบัติงานที่ตรงตามความต้องการของผู้ครู เพื่อประสิทธิของงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา สร้างการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญใจ เกตุอุดม (2554) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ พฤติกรรมผู้นำที่เน้นงานพฤติกรรมผู้นำที่เน้นการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมผู้นำที่เน้นความสัมพันธ์ ตามลำดับ

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต 7 แนวทาง 2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 4 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครูตามบริบทสถานศึกษาของตน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมและประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมอยู่ 2 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง ได้แก่ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจากผู้บริหารที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สรุปแนวทางการพัฒนาฯ ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างขวัญ
กำลังใจในการปฏิบัติงานให้ครูและสร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู

8.1.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ
ครูด้านการงานด้วยความจริงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

8.1.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ผู้บริหารควรมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ไว้วางใจ
ของครู มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงาน
อย่างเสมอภาค

8.1.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรสามารถกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถ และชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะของครูและนำไปพิจารณา ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือเป็น Best Practice ต่อไป

8.2.2 ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลางให้ดีขึ้น

8.2.3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือเป็น Best Practice ต่อไป

8.2.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก และด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้ง 2 ด้าน ให้ดีขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิจัยที่เป็นอุปสรรคในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือสังกัดอื่น

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาและประสิทธิภาพของโรงเรียน

8.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 หรือสังกัดอื่น

9. เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.

ขอนแก่น : คลังนันทวิทยา.

ขวัญใจ เกตุอุดม. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วี. พรินท์.

- จันจิรา เขียวคล้าย. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนิต ทองอาจ. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรดา สืบวงศ์ชัย. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี.
- บรรณสรณ์ นรดี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโคกเพชรตองอำเภอด่านช้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 4(3). 305-317.
- เบญจมาศ หนูไชยทอง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. มหาสารคาม : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำราญ แสงจันทร์. (2551). ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความต้องการของครูอำเภอหนองฮี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- อรพรรณ ตูจันดา. (2558). ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาวัดปทุมวนารามโดยใช้ธรรมาภิบาล. Silpakorn Educational Research Journal. 7(1). 42-56.
- Hersey, P. and Blanchard, K H. (1988). *Management of Organizational Behavior! Utilizing Human Resources*. New Delhi : Prentice Hall of India.
- Robbins, S. P. (2005). *Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Russell, R. and Stone, G. A. (2002). A Review of Servant Leadership Attributes: Developing a Practical Model. *Leadership & Organization Development Journal*. 23(3). 145 - 157.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธ นามวรรณ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ กรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จ สมบูรณ์ด้วยดีและขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้าง เครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นรวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏใน บรรณานุกรม และขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อ การวิจัย ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือใน การเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดีตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

การประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศ
ของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม*

AN EVALUATION OF PROMOTING AND DEVELOPING PENCAK SILAT SKILLS PROJECT
TO THE EXCELLENCE OF STUDENTS IN SOMDETPITTAYAKOM SCHOOL

ภูมิศักดิ์ แสนกันยา¹

Phumsak Saenkanya¹

โรงเรียนสมเด็จพิทยาคม¹

Somdetpittayakom School, Thailand.¹

Email : spk@spk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนห้องเรียนกีฬา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 42 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 98 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม 1.1) การประเมินด้านบริบท ผู้เกี่ยวข้องกับการโครงการมีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารโครงการอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.3) การประเมินด้านกระบวนการ ความเอาใจใส่ดูแลการให้คำปรึกษาของผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 1.4) การประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารโครงการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) แนวทางในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพิทยาคม รายละเอียดดังต่อไปนี้ 2.1) หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน มีความเหมาะสม 2.2) ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ และมีทักษะในกีฬาปันจักสีลัดเป็นอย่างดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

และมีความทุ่มเท เสียสละในการให้ความรู้แก่นักเรียน มีเครือข่ายในการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในเวทีต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ 2.3) ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการอยู่ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ คือ 20 สัปดาห์ ต่อภาคการศึกษา และในการจัดการเรียนการสอน 1 ครั้ง ใช้เวลา 60 นาที ในการเรียนการสอน นักเรียนจะต้องฝึกฝน ทบทวนทักษะนอกเวลา อาทิ เลิกเรียน หรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ 2.4) สถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน มีความเหมาะสม 2.5) อุปกรณ์สื่อของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนมีความเพียงพอ และเหมาะสม

คำสำคัญ : 1. การประเมิน 2. ทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัด 3. โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศ

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to evaluate context, input, process, and product of an evaluation of promoting and developing Pencak Silat skills project to the excellence, 2) to study the guidelines in promoting and developing Pencak Silat skills project to the excellence. The purposive samples were 98 students studying in Sports: 42 of mathayomsuksa 4, 36 of mathayomsuksa 5, and 20 of mathayomsuksa 6. There were 6 key informants consisted of school director, vice directors, and person in charge of the project. The instruments used to collect data included questionnaire, interview form, and focus group questions. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results revealed as follows: 1) An evaluation of context, input, process, and product of promoting and developing Pencak Silat skills project to the excellence. 1.1) Having evaluated the context, the objectives of the project in accordance with Ministry of Education policy was at the highest level. 1.2) Having evaluated the input, knowledge and competence in the project management of a person in charge of the project was at the highest level. 1.3) Having evaluated the process, the counseling care of a person in charge of the project was at the highest level. 1.4) Having evaluated the product, knowledge, and competence in the project management of administrators was at the highest level. 2) Guidelines for promoting and developing Pencak Silat skills project to the excellence. 2.1) The curriculum of the project was appropriate. 2.2) Teachers or a person in charge of the project possessed knowledge and competence in the project management, and Pencak Silat skills. They could pass on knowledge to students. In addition, they had a network and partnerships to create

opportunities for students in illustrating their potential. 2.3) The project duration was in 20 weeks of learning management in a semester. It took 60 minutes in each learning time. Furthermore, students must learn contents as well as skills over time. For instance, they learned after school and weekends. 2.4) The practice field was appropriate. 2.5) The teaching aids and facilities were adequate and appropriate.

Keywords : 1. Evaluation 2. Pencak Silat Skills 3. Promoting and Developing Pencak Silat Skills Project to the Excellence

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564– 2565 ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา กำหนดให้มีการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่ดี สมวัยทุกด้าน โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมถึงพหุปัญญา ของมนุษย์ที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะ ที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการ พัฒนาการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ให้เป็น “การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัย ในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่าง มีประสิทธิภาพ จึงกำหนดนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ปรับหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะ หลักที่จำเป็นในแต่ละระดับ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ที่สร้างสมดุลทุกด้าน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญา พัฒนาระบบการวัดและ ประเมินผลผู้เรียนทุกระดับ ประกาศ ณ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 1.การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์ 1.1 การจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ 1) จัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยใช้หลักสูตรฐาน สมรรถนะ รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 2) ส่งเสริมการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและ หลักสูตรสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและแตกต่างหลากหลายตามบริบท ของพื้นที่ 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์ จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นเพื่อเปิดโลกทัศน์ มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูให้มากขึ้น 4) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้และทักษะชีวิต เพื่อเป็น เครื่องมือในการดำรงชีวิตและสร้างอาชีพ อาทิ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สุขภาวะและทัศนคติที่ดีต่อ

การดูแลสุขภาพ 1.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต 1) จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย เน้นส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ (English for All) 2) ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย อาทิ อาชีพที่เหมาะสมรองรับสังคมสูงวัย หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักสูตรการดูแลผู้สูงวัย หลักสูตร BUDDY โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โรงเรียน และผู้เรียน หลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อส่งเสริมประชาสัมพันธ์สินค้าออนไลน์ ระดับตำบล 3) ส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพและการมีงานทำ ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บ ชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว)

ข้อที่ 2.2 ดำเนินการ ให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐาน วารสารฐานการศึกษาเพื่ออาชีพ สามารถวิเคราะห์ตนเองเพื่อการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ตรงตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ สู่วิทยาลัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2564-2565)

กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของประเทศ ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับต้องได้รับการพัฒนา เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการมี นักบริหารระดับสูงจำนวนมากที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนโยบายสู่ความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรอบรู้ สถานการณ์ในทุกมิติทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การ ดำเนินงานเชิงรุกและประสานการทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกันอย่างเป็นระบบ นับเป็นสิ่งท้าทายให้ผู้บริหารระดับสูงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2555)

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาให้ประสบความสำเร็จอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพสามารถรองรับทิศทางและนโยบายการพัฒนาการศึกษาของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและประโยชน์สุขของประชาชน การทำงานให้ประสบความสำเร็จนอกจากมีเป้าหมายและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดแล้วกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้คือการประเมิน ซึ่งจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ควรจะปรับปรุงขั้นตอนของกิจกรรมในขั้นตอนใด หรือควรยุติล้มเลิกโครงการก่อนที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน องค์กร และประเทศชาติ นอกจากนั้นในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารโลกไร้พรมแดน การเปิดเผยข้อมูลการทำงานต่อสาธารณชนเป็นสิ่งที่จำเป็น การประเมินจะช่วยทำให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนาจึงทำให้หน่วยงานองค์กรต่างๆ สามารถปรับปรุงพัฒนางานของตนเองให้ก้าวหน้าทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาอย่างรวดเร็วได้ (เชาว์ อินโย, 2553) การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า

โดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ (เชาว์อินไย, 2553) การประเมินโครงการนั้นมีรูปแบบในการประเมินอย่างหลากหลาย รูปแบบการประเมินถูกกำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ต่างกันขึ้นอยู่กับเป้าหมายและสาระที่ผู้ประเมินต้องการ การประเมินโครงการรูปแบบชิปป์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นอีกหนึ่งรูปแบบการประเมินที่มุ่งให้ได้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจโดยทำการประเมินครอบคลุม 4 ด้าน คือ 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) รูปแบบการประเมินชิปป์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการประเมินเพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ทำให้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังมีการประเมินสรุปเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการโดยจะให้รายละเอียดของโครงการที่สมบูรณ์เข้าใจง่าย สะดวกในการนำไปใช้ในการประเมินและสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดีจึงเป็นแบบจำลองที่มีผู้นำมาใช้มาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสี่ล้อสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชวิทยาลัย โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปป์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ได้รับการยอมรับและรู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยทำการประเมินครอบคลุมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนารูปแบบของโครงการในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสี่ล้อสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชวิทยาลัย รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานโครงการในครั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสี่ล้อสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชวิทยาลัย

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสี่ล้อสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชวิทยาลัย

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์มีคุณภาพและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องในโครงการ สำหรับการพัฒนาในครั้งต่อไป

3.2 ทำให้ทราบผลการวิจัยเพื่อนำมากำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนาโครงการอื่น ๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,269 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 6 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนห้องเรียนกีฬา ปีการศึกษา 2564 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/11 จำนวน 42 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 จำนวน 36 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/8 จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 98 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม ดังนี้ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) จำแนกได้ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อโครงการ เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ดำเนินงาน ผลผลิตของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด 2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) จำแนกได้ดังต่อไปนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม 3) ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นสนทนากลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต รวมทั้งภาพรวมของการดำเนินโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถาม 1.1) ออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม 1.2) แจกแบบสอบถามให้กับผู้เกี่ยวข้องในโครงการ 1.3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 2) แบบสัมภาษณ์ 2.1) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างการพัฒนา 2.2) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมทั้งสรุป ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปเป็นประเด็นการสนทนากลุ่มต่อไป 3) การสนทนากลุ่ม 3.1) ออกหนังสือเพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการทำสนทนากลุ่ม 3.2) ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ได้ จำนวน 12 คน โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล สำหรับการสนทนากลุ่มที่มีความหลากหลายประกอบด้วยผู้บริหาร นักเรียน และ ผู้รับผิดชอบโครงการ 3.3) ดำเนินการสนทนากลุ่ม ประเด็นการสนทนานั้นผู้วิจัยเลือกตามแนวทางการ สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 1 ชั่วโมง 3.4) ผู้วิจัยสรุปข้อมูลแยกตามประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์แบบสอบถาม 1) การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ และร้อยละ นำเสนอใน รูปแบบตารางและเขียนพรรณนา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้าน บริบทปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของ โครงการ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ) การกำหนดช่วงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเพื่อแปลผลตามเกณฑ์ 3) วิเคราะห์ ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อโครงการ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ นำเสนอแบบพรรณนาความ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ 1) วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูล ทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ความถี่ และ ร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา 2) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อโครงการ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความสรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงานผลผลิต ของโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬานักสกีลีดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม พบว่า

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านบริบท พบว่า ผลการประเมิน โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬานักสกีลีดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระ พิทยาคม ด้านบริบท (Context) จากผู้เกี่ยวข้องกับโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการมีความคิดเห็น ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ($\mu = 4.91$, $\sigma = 0.28$) รองลงมา คือวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.32$) และโครงการนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงใด มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.50$)

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผลการ ประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬานักสกีลีดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียน สมเด็จพระพิทยาคม ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จากผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารโครงการอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.92$, $\sigma = 0.25$) รองลงมา คือ หลักสูตรการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.32$) และระยะเวลา ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.55$)

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า ผลการ ประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬานักสกีลีดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียน สมเด็จพระพิทยาคม ด้านกระบวนการ (Process) จากผู้เข้ารับการพัฒนายู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเอาใจใส่ดูแลการให้คำปรึกษาของผู้รับผิดชอบ โครงการ มีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.85$, $\sigma = 0.32$) ตามลำดับ รองลงมา คือ การ

จัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพกาย มีความเหมาะสม ($\mu = 4.82$, $\sigma = 0.38$) และจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.49$)

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการด้านผลผลิต พบว่า ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปั่นจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระปิยะดาม ด้านผลผลิต (Product) จากผู้เข้ารับการพัฒนายู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารโครงการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.84$, $\sigma = 0.31$) รองลงมา คือ ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความสามารถกีฬาปั่นจักสีลัด ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.33$) และนักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.50$)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) 1) ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและสนองนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2564 มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ โครงการมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้กีฬาปั่นจักสีลัด มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ สถานที่และอุปกรณ์มีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการที่ดี และติดตามการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารโครงการอย่างเหมาะสม มีระบบ การทำงานที่ดี เนื้อหาหลักสูตรมีความเหมาะสม 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการแสวงหาโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถอย่างต่อเนื่อง มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนรู้กีฬาปั่นจักสีลัดเป็นอย่างดี ผู้รับผิดชอบโครงการมีการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการติดตามผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนมีความรู้ความสามารถกีฬาปั่นจักสีลัด มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ โครงการมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้แสดงความสามารถกีฬาปั่นจักสีลัดอย่างเต็มความสามารถ นักเรียนมีผลงานที่เป็นเลิศในระดับต่าง ๆ

5.2 แนวทางในการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปั่นจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระปิยะดาม รายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปั่นจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน มีความเหมาะสม 2) ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ และมีทักษะในกีฬาปั่นจักสีลัดเป็นอย่างดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และมีความทุ่มเท เสียสละในการให้ความรู้แก่นักเรียน มีเครือข่ายในการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในเวทีต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ 3) ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการอยู่ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ คือ 20 สัปดาห์ ต่อภาคการศึกษา และในการจัดการเรียนการสอน 1 ครั้ง ใช้เวลา 60 นาที ในการเรียนการสอน นักเรียนจะต้องฝึกฝน ทบทวนทักษะนอกเวลา อาทิ เลิกเรียน หรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ 4) สถานที่ที่ใช้ในการพัฒนาของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปั่นจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน มีความเหมาะสม 5) อุปกรณ์สื่อของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปั่นจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียน มีความเพียงพอ และเหมาะสม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงานผลผลิต ของโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

6.1.1 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ด้านบริบท (Context) จากผู้เกี่ยวข้องกับการโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการโครงการ มีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และโครงการนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงใด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ยุวดี ตั้งคำ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาอาจารย์เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของสถาบัน ราชภัฏสวนดุสิต ด้านบริบท พบว่าโดยเห็นด้วยมากที่สุดในระดับวัตถุประสงค์ของโครงการมีความ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาบุคลากรของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

6.1.2 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จากผู้เกี่ยวข้องกับการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารโครงการอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือหลักสูตรการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เกลิมพล วิชา (2552) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมค่ายพุทธบุตรวัดพระศรีอารย์ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านปัจจัยนำเข้าผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นพระวิทยากรมีความรู้ในหลักธรรม และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ

6.1.3 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ด้านกระบวนการ (Process) จากผู้เข้ารับการพัฒนายู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเอาใจใส่ดูแล การให้คำปรึกษาของผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพกาย มีความเหมาะสม และจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้ารับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร นามพรหม (2547) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร คือ เพื่อให้บุคลากรได้มีความสามารถเหมาะสม กับงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรที่เข้าทำงานใหม่ หรือก่อนทำงาน หรือการพัฒนาบุคลากรก่อนที่จะเลื่อนตำแหน่งหรือจะแต่งตั้ง และเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้สูงขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.1.4 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านกีฬาปันจักสีลัดสู่ความเป็นเลิศของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ด้านผลผลิต (Product) จากผู้เข้ารับการพัฒนายู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารโครงการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ความสามารถกีฬาปันจักสีลัดและนักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร นามพรหม (2547) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร คือ เพื่อให้บุคลากรได้มีความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ

ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรที่เข้าทำงานใหม่หรือก่อนทำงาน หรือการพัฒนาบุคลากรก่อนที่จะเลื่อนตำแหน่งหรือจะแต่งตั้ง และเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีผลลัพธ์ ได้แก่ 1) นางสาวอริญา สีสุมิ และ นางสาวอารียา กลัดกันแสง ได้รับรางวัลเหรียญทอง และได้รับโล่รางวัลนักกีฬายอดเยี่ยม จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องในวันกีฬาแห่งชาติ วันที่ 16 ธันวาคม 2562 และเป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ “กีฬาเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 36 ระหว่างวันที่ 19-29 มีนาคม 2563 ณ จังหวัดตราด 2) นักกีฬาปันจักสีลัด โรงเรียนสมเด็จพิทยาคม ได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 41 ประจำปี 2563 ในระหว่างวันที่ 22 -30 มกราคม 2563 ณ จังหวัดอุดรธานี ผลการแข่งขัน นักกีฬาปันจักสีลัด ได้รับรางวัล เหรียญทอง 2 รายการ และเหรียญทองแดง จำนวน 2 รายการ 3) นางสาวชีวาพร คุณเลิศ และ นางสาวอารียา กลัดกันแสง ได้รับทุนการศึกษาของนักกีฬา ชนิดกีฬาปันจักสีลัด จากกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ การกีฬาแห่งประเทศไทย 4) นางสาวอารียา กลัดกันแสง ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทอง ประเภทต่อสู้ รุ่น D หญิง การแข่งขันกีฬานักเรียนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 7 ประจำปี 2564 5) นายหนองคาย ฤทธิยา ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทอง ประเภทต่อสู้ รุ่น A ชาย การแข่งขันกีฬานักเรียนชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 7 ประจำปี 2564 6) นายชลชาติ ศรีวังสุ ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทอง ประเภทต่อสู้ รุ่น D ชาย การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 47 “พญาแลเกมส์ 7) นางสาวอารียา กลัดกันแสง ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทอง การแข่งขันกีฬายาวชนแห่งชาติครั้งที่ 37 พัทลุงเกมส์ 8) นางสาวอารียา กลัดกันแสง ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทอง การแข่งขันกีฬานักเรียนชิงแชมป์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2565 ชิงถ้วยพระราชทาน และ เป็นตัวแทนนักกีฬาชุดใหญ่ของประเทศไทยเข้าร่วมการแข่งขันปันจักสีลัดชิงแชมป์โลก ณ ประเทศมาเลเซีย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ด้านบริบท การดำเนินโครงการควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้เพื่อให้ขั้นตอนการเตรียมการดำเนินการเป็นไปอย่างมีทิศทาง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้รับผิดชอบโครงการต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ ทักษะและองค์ความรู้ให้มีความเป็นนักวิชาการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

7.2.2 ด้านกระบวนการ ในการดำเนินโครงการควรบริหารจัดการเวลาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะให้กับนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ อาทิ นอกเวลาเรียน หรือวันหยุด และหาโอกาสในการนำนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันหาประสบการณ์สู่ความเป็นเลิศในระดับต่าง ๆ ต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ นำไปสู่การปฏิบัติจริง และส่งเสริมนักเรียนสู่ความเป็นเลิศในโอกาสต่อไป

8. บรรณานุกรม

- เฉลิมพล วิชา. (2552). การประเมินโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมค่ายพุทธบุตรวัดพระศรีอารย
 ตำบลบ้านเลือก อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชาว์ อิน ไย. (2553). การประเมินโครงการ Program Evaluation. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี พรินท์
 จำกัด.
- มานิตย์ จุมปา. (2550). คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550). พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี พรินท์ จำกัด.
- รุ่ง แก้วแดง. (2530). นโยบายการพัฒนาบุคคลเพื่อเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาในคู่มือ
 บริหารโครงการฝึกอบรม. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- วิเชียร นามพรหม. (2547). การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2555). คู่มือหลักสูตรพัฒนานักบริหาร
 การศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นศส.ศธ.) รุ่นที่ 2. นครปฐม : สถาบันพัฒนา
 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความอย่างสูงยิ่งจาก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ
 ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ และนักเรียนโรงเรียน
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นักเรียนห้องเรียนกีฬา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 6 รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม และขอขอบพระคุณ
 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนสมาชิกใน
 ครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลง
 อย่างสมบูรณ์

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2*
COMPETENCIES OF SCHOOL PRINCIPALS AFFECTING TEACHING EFFICIENCY OF
TEACHERS UNDER YASOTHON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

พิชิต หาริชัย¹, ธัญยาภรณ์ นวลสิงห์²
Pichit Harichai¹, Thanyaporn Nualsing²
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2}
Roi Et Rajabhat University, Thailand.^{1,2}
Email : Pichit2520@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู 4) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 จำนวน 327 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 28 คน และครู จำนวน 299 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการดำเนินงานเป็นทีมและด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและด้านความรู้ความสามารถตามลำดับ 2. ประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีคุณลักษณะความเป็นครูด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากันกับด้านเจตคติความเป็นครูและด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียนตามลำดับ 3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก คือ ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารและอันดับที่ 3 คือด้านภาวะผู้นำ ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูน้อยที่สุดคือด้านความรู้ความสามารถมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมเท่ากับ 0.50 ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 4. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 เรียงลำดับการได้รับเลือกเข้าสมการพยากรณ์ มีดังนี้ ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์(X_5) ด้านการทำงานเป็นทีม(X_3) และด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร(X_2) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 (Y) ได้ร้อยละ 43.2

คำสำคัญ : 1. สมรรถนะ 2. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 3. ประสิทธิภาพการสอนของครู

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) to study competencies of school Principals 2) to study teaching efficiency of teachers 3) to study the relationship competencies of school Principals and efficiency of teachers and 4) to study competencies of school Principals that effect efficiency of teachers under Yasothon Primary Education Service Area Office 2. The sample consisted of 28 administrators and 299 teachers. The instrument utilized for collecting the data was a 5-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

Results of the study revealed that: 1. competencies of school Principals under Yasothon Primary Education Service Area Office 2 was performed at a high level. When considering each aspect of competencies of school Principals, it was found that every aspect was performed at a high level. The aspects with the highest mean scores to the lowest were in terms of executive characteristics, strategic management, teamwork and leadership have the same mean and knowledge and ability. 2. Teaching efficiency of teachers under Yasothon Primary Education Service Area Office 2 was an overall and each aspect were at a high level. When ranking the aspects with the highest mean scores to the lowest were in terms of good interaction teacher, characteristics, morale and morale in the work have the same mean as Teacher is attitude and classroom management, respectively. 3. The competencies of school Principals and teaching efficiency of teachers under Yasothon Primary Education Service Area Office 2 had the most positive correlation, these were strategic management, followed by executive characteristics and leadership. The aspect had least positive correlation was knowledge and ability, the overall correlation coefficient was 0.50 at a moderate level to statistically significant at 0.1 level. 4. Using stepwise multiple regression, there were 5 aspects of competencies of school Principals affecting teaching efficiency of teachers under Yasothon Primary Education Service Area Office 2. These aspects were selected to form the prediction equation including; Strategic Management (X_5), Teamwork (X_3),

and executive characteristics (X_2). The multiple correlation coefficient was 0.657. All of these aspects could mutually explain the teaching efficiency of teachers under Yasothon Primary Education Service Area Office 2 at 43.2% with statistically significant at .01 level.

Keywords : 1. Competency 2. Administrators' Competency 3. Teaching Efficiency of Teachers

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 ถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนานุชนวัยใน หมวด 1 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”และ มาตรา 7 กล่าวไว้ว่า “ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” และ มาตรา 24 (2) กล่าวไว้ว่า “ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเรียนรู้และพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถสร้างวิธีการและเทคนิคต่างๆในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งจากอดีตนั้นครูเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนแต่ปัจจุบันมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” ให้แก่ผู้เรียนด้วยการสร้างความรู้ขึ้นใช้เองจากการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู(PLC: Professional Learning Community) และสิ่งสำคัญในการเรียน การสอน คือ ต้องเปลี่ยนเป้าหมายจากการให้ความรู้ไปสู่การให้ทักษะโดยยึดผู้เรียนเป็นหลักไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่เป็น “ผู้เรียน” เรียนพร้อมกับศิษย์ส่งเสริมให้ศิษย์สร้างความรู้ขึ้นใช้เองด้วยการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโลกเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง อีกทั้งสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสามารถของผู้เรียน และที่สำคัญจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม เชื่อมโยงกับเหตุการณ์จริงชีวิตจริง (วิจารณ์ พานิช, 2555) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องใช้กลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยกลยุทธ์การจัดชั้นเรียนอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งครูจะ

เป็นผู้สร้างบรรยากาศและจัดประสพการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของครูผู้สอนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง (พิมพาพัญ ทองกิง, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในฐานะผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ซึ่งสมรรถนะผู้บริหารเป็นความรู้ ทักษะ ทศนคติ บุคลิก แรงจูงใจ บทบาททางสังคม และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดในงาน หากผู้บริหารมีสมรรถนะที่ดีจะสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายด้วยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม แนะนำและพัฒนาให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะของผู้บริหารองค์กรจึงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกับยุคการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารมีอาชีพในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้องมีความรู้ที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารนำพาการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาดังกล่าวมาข้างต้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา สมรรถนะของผู้บริหาร จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมาก หากผู้บริหารมีสมรรถนะที่ดีจะสามารถส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะและทักษะสำคัญในการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยั่งยืนอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

2.4 เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

3.2 เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

3.3 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 และสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 2,173 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 187 คน และครู จำนวน 1,986 คน จากโรงเรียนจำนวน 187 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 : ออนไลน์)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 327 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling)

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

4.2.1 ตัวแปรพยากรณ์ คือสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถ 2) คุณลักษณะของผู้บริหาร 3) การทำงานเป็นทีม 4) ภาวะผู้นำ 5) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

4.2.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ 1) คุณลักษณะความเป็นครู 2) การบริหารจัดการในชั้นเรียน 3) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี 4) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5) เจตคติความเป็นครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีการของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับประ

สถิติประสิทธิภาพการสอนของครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการ ของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และ ประสิทธิภาพการสอนของครูรวมทั้งแนวทางการสร้างแบบสอบถาม กำหนดขอบเขตของตัวแปรและ นิยามศัพท์เฉพาะร่างข้อคำถามตามขอบเขตของนิยามศัพท์เฉพาะนำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง เนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยประเมินความสอดคล้องของนิยามศัพท์เฉพาะ และข้อคำถามของตัวแปรแต่ละตัว การใช้ภาษา (Wording) ให้เหมาะสม จากนั้นนำผลการประเมินที่ ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) การวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนนำแบบสอบถามที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach โดยแบบสอบถามมีค่าความ เชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการสอนของครูเท่ากับ 0.95 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวม ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบขั้นตอนของทางบัณฑิต วิทยาลัยโดยการแจกและเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
1.	ด้านความรู้ความสามารถ	3.97	0.63	มาก
2.	ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร	4.21	0.66	มาก
3.	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.16	0.67	มาก
4.	ด้านภาวะผู้นำ	4.18	0.61	มาก
5.	ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์	4.19	0.64	มาก
โดยรวม		4.14	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและด้านความรู้ความสามารถตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	ประสิทธิภาพการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิภาพ
1.	คุณลักษณะความเป็นครู	4.41	0.54	มาก
2.	การบริหารจัดการในชั้นเรียน	4.28	0.58	มาก
3.	การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี	4.47	0.50	มาก
4.	ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.40	0.69	มาก
5.	เจตคติความเป็นครู	4.40	0.51	มาก
โดยรวม		4.39	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีคุณลักษณะความเป็นครูด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากันกับด้านเจตคติความเป็นครูและด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียนตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่าระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 หมวด 2 ว่าด้วยผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มีมาตรฐานการปฏิบัติงานคือ การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียนมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ ด้วยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ด้วยการร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาและในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนมีการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ โดยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การจัดการงาน รวมถึงการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเององค์กรและผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายตามกำหนดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยนต์ เพาพาน (2559) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องเป็นนักสร้างสรรค์มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการที่เป็นระบบในการผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นในด้านการสื่อสารจะต้องเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพที่สามารถแบ่งปันข้อมูลผ่านหลายสื่อกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดเป็นนักคิดวิเคราะห์ที่จะต้องนำเอาข้อมูลและความคิดต่าง ๆ มาใช้ในการตัดสินใจทั้งหมดโดยเฉพาะด้านผลกระทบที่มีต่อโรงเรียนและนักเรียนในระยะยาวการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรหาวิธีที่จะสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงต่อกับคนอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้นเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นผู้นำในโรงเรียนได้ รู้จักแสวงหาความร่วมมือแบ่งปันข้อมูล และความรู้ อย่างเปิดเผยชัดเจน รวมถึงการติดต่อประสานกับสังคมภายนอกผ่านทางบล็อกและสื่อที่ทันสมัย

6.2 ประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจึงจำเป็นต้องพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นครูมืออาชีพ มีการส่งเสริมและพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สื่อการสอนและตำราเรียนต่าง ๆ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพการสอนของครูด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกิตติศักดิ์ นิวิรัตน์และปรมินทร์ อริเดช (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายพบว่า มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ช่วยให้ครูกับนักเรียนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน มีความเป็นกันเองกับนักเรียน คอยเอาใจใส่ แนะนำและให้ความช่วยเหลือ มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันจนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลดอดภัย อบอุ่นและลดความวิตกกังวลในการเรียน ทำให้กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และกล้าแสดงออกในห้องเรียนเกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานจนทำให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงานให้คำปรึกษาและแนะนำซึ่งกันและกันเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนทางวิชาชีพรวมถึงมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชนในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่ความร่วมมือที่ดีกับผู้ปกครองย่อมส่งผลที่ดีต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนภาร์ตน์ หอเจริญ (2559) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานของครู มีการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้คำปรึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเกิดบรรยากาศในการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

6.4 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 สถานศึกษา มี 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ซึ่งสามารถอภิปรายแยกประเด็นดังนี้

6.4.1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ส่งผลประสิทธิภาพการสอนของครู เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริงในการพัฒนาองค์กรสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีกระบวนการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ สิ่งสำคัญคือการกำกับติดตามและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นด้วยการวัดและประเมินผลกลยุทธ์จากการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

6.4.2 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลประสิทธิภาพการสอนของครู เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ดี เกิดขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสม

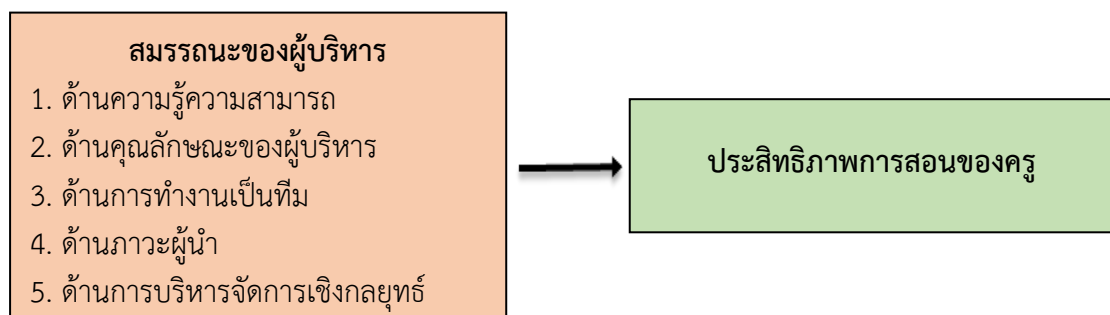
สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้ตรงกัน เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมรับผิดชอบดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีจนเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

6.4.3 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรในสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง กระตือรือร้นและมีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ยึดมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้องและยุติธรรม มีความเสียสละ อดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ปฏิบัติงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

6.4.4 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู มี 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ และด้านภาวะผู้นำ อาจเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ความสามารถมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำเกินไปจึงไม่นำเข้าสมการพยากรณ์ ส่วนด้านภาวะผู้นำ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อาจเนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรที่ใกล้เคียงกันมากและยังมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการงานเป็นทีม เพื่อให้มีความเหมาะสมในการคัดเลือกตัวแปรจึงต้องมีการคัดเลือกตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการนำเข้าสู่สมการพยากรณ์ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561)

7. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้สังเคราะห์จากนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในระดับปานกลางและสามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความรู้ ความสามารถโดยการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การนำระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ตลอดจนสามารถรวบรวมและประมวลความรู้ในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพเพื่อการวางแผนการศึกษาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการวิจัยประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาครูด้วยการอบรมและพัฒนาวิชาชีพในด้านการสอนเกี่ยวกับรูปแบบ แนวทาง หรือเทคนิคที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจในชั้นเรียน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งทางด้านห้องเรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้มีการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีความสุข

8.2.1 จากการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในการนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของครูในองค์กรต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยนำตัวแปรที่ได้ไปพัฒนาให้ครูปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาหรือประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ นิวิรัตน์ และปรมินทร์ อริเดช. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ใน ศตวรรษที่ 21 (รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21). กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- ทรงศักดิ์ ภูสื้ออน. (2561). การประยุกต์ใช้SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- นภารัตน์ หาเจริญ. (2559). สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พัญ ทองกิจ. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 4(1). 50-59.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2. (2563). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสพป.ยส 2. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2563. จากhttp://www.yst2.go.th/web/?page_id=3677
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ด้วยความเอาใจใส่ปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีวินัยละเอียดรอบคอบ มีความรักในการทำงาน ตลอดจนสนับสนุน ให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาของผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM MANAGEMENT
USING THE SOMDETPIT MODEL TO IMPROVE STUDENT QUALITY
IN SOMDETPITTAYAKOM SCHOOL

ภูมิศักดิ์ แสนกันยา¹

Phumsak Saenkanya¹

โรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช¹

Somdetpittayakom School, Thailand.¹

Email : spk@spk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาและพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีวัตถุประสงค์ย่อย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model 3) เพื่อศึกษาผลการใช้แบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสังเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 เป็นการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ทำการยกย่องรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้รูปแบบ นำรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในปีการศึกษา 2563-2564 ระยะที่ 4 เป็นการประเมินประสิทธิภาพ และปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ แต่ควรแก้ไขปัญหาด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น 2. การพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT

Model ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบ แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบ มีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีความชัดเจนตรงกับความต้องการ เอื้อต่อการทำงานของครู ประเด็นที่ 2 การใช้งานรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งผลดีต่อผู้เรียน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และโรงเรียน 4. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model โดยการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน และผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการบริหารจัดการ มีผลการประเมินในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. รูปแบบการบริหารจัดการ 2. ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3. นักเรียน

ABSTRACT

The main objective of the research article was to study and develop a model of student care and support system management using the SOMDETPIT Model to improve student quality in Somdetpittayakom School. The sub-objectives were 1) to study the current situation and problems of student care and support system management, 2) to develop the model of student care and support system management using the SOMDETPIT Model, 3) to study the model implementation and 4) to evaluate the model. The design of this study was Research and Development (R&D). Phase 1 was a study concerning current situation and problems of student care and support system management by using documentary analysis and stakeholder interviews. Phase 2 was a design and inspection of the SOMDETPIT model using focus group discussion. Phase 3 was the model implementation. The target group consisted of teachers, students, and board of basic education institution during academic year 2020 to 2021. Phase 4 was a performance evaluation and model improvement.

The research results revealed that; 1. Regarding the current situation and problems of student care and support system management, the overall operation was accomplished; however, information system, student screening, teachers support in student care and support system should be improved. 2. The development process of the student care and support system management consisted of planning, doing, checking, acting and improving. There were 9 elements of SOMDETPIT model indicating desirable characteristics or student quality. 3. To study the model implementation is divided into 2 issues. Issue 1 was a study in systematic model and appropriateness of school contexts. Issue 2 was the SOMDETPIT model implementation. 4) An evaluation

of student care and support system management using the SOMDETPIT model was at the high level.

Keywords : 1. Management Model 2. Student Care and Support System 3. Student

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต โรงเรียนในฐานะหน่วยงานทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดจึงมีภารกิจที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โรงเรียนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม ภายใต้บริบทปรัชญา เอกลักษณ์ของโรงเรียน อัตลักษณ์ของนักเรียน วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดยมุ่งพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรของโรงเรียน ให้มีทัศนคติ วิถีคิด การประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยมีความมุ่งหวังเจตนารมณ์และปณิธานร่วมกันคือ “ความเป็นเลิศทางวิชาการ และคุณธรรม” การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นจุดหมายไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษา ในหมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ในหมวด 4 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตรา 24 ระบุว่า 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ การประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มีเจตนาให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัว ให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ตลอดจนได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา ซึ่งระบุไว้ หมวด 2 มาตรา 22 ระบุว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่

ว่ากรณีใดให้คำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2548)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิต และกรมสามัญศึกษาในอดีตที่ช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย ส่วนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการ ดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการและขั้นตอนสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม มีนักเรียนส่วนใหญ่มาจากชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกร มีฐานะปานกลาง ในปัจจุบันวิถีชุมชนเปลี่ยน พ่อแม่ผู้ปกครองบางรายต้องเข้าไปทำงานทำในเมืองใหญ่ และให้ลูกอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง หรืออยู่กันเองตามลำพัง ทำให้นักเรียนขาดความรัก ความอบอุ่นและไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร และในบางรายพ่อแม่มีอายุใกล้เคียงกับลูก ทำให้ประสบปัญหาในการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการดูแลลูกมีน้อย จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะมีความแตกต่างกันอย่าง หลากหลาย โรงเรียนจึงมีความมุ่งมั่นในการแก้ไข พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน ทุกมิติ ตามความต้องการและความแตกต่างของทุกคน เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคมอยู่ในความดูแลของคณะผู้บริหาร ครูประจำชั้นทุกคน ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูที่มีจิตอาสาทำหน้าที่ดูแลและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน โดยมีงานแนะแนว เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการสำรวจข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนปีการศึกษา 2562 พบว่า นักเรียนบางส่วนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และยังเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ด้านการเรียน พบว่า มีนักเรียนบางส่วนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด และมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงออกกลางคัน โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดย 1) ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลและเยี่ยมบ้านนักเรียน 2) คัดกรองนักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียนสะสมของนักเรียนรายบุคคล เพื่อคัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา 3) จัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ม.3 และ ม.6 กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น 4) กิจกรรม

การป้องกันและแก้ไขปัญหา ได้แก่ การแนะแนว และการให้การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และ 5) การส่งต่อนักเรียน ได้แก่ การส่งต่อครูแนะแนว และฝ่ายปกครองในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงพยาบาล (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม, 2564)

รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เป็นนวัตกรรมใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ภายใต้การบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ที่มีชื่อมาจากโรงเรียนและชุมชนสมเด็จ คือ “สมเด็จพระพิทยโมเดล (SOMDETPIT Model)” ซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นกระบวนการทำงานตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) เพื่อเป็นการพัฒนาระบบดูแลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

2.4 เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ไปใช้ในโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 คุณลักษณะอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียนลดลง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

3.3 เป็นข้อมูลให้นักวิจัยอื่น ๆ ใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่หลากหลาย

3.4 เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนในการนำรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ไปใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เพื่อให้การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิจัย (Research : R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสตรึง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสังเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูล คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล เป็นตารางการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 พัฒนา (Development : D1) การออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D and D) เป็นการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสตรึง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากร่างรูปแบบฯ 2) การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model โดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model และประเด็นในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และปรับปรุงร่างรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 วิจัย (Research : R2) การนำไปใช้ (Implementation :I) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสตรึง นำรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ในปีการศึกษา 2563-2564

ระยะที่ 4 พัฒนา (Development : D2) การประเมินประสิทธิภาพ (Evaluation : E) เป็นการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสตรึง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ผู้วิจัยได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 830 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล เป็นแบบ สอบถามเพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบ และผลผลิตที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ รวมทั้งความคุ้มค่าและประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model 2) ปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียน สมเด็จพระพิทยาคม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ผลการวิจัย

5.1 การดำเนินงานโครงการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจ แต่โรงเรียนควรดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการโครงการให้ประสบผลสำเร็จในระดับดีเยี่ยม โดยดำเนินการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1)การจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับงานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ส่งผลให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคณะครูในโรงเรียนไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานส่งเสริมความประพฤติ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจว่า งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน เป็นหน้าที่เฉพาะเจาะจงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ใช่หน้าที่ของครูทุกคน 2) ขาดเครื่องมือหรือวิธีการในการคัดกรองนักเรียน ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบาง และกลุ่มปกติ ไม่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเท่าที่ควร นอกจากนี้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการในการคัดกรองนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และถูกต้อง 3) ขาดการประสานงาน และการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินพื้นที่เสี่ยงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนยังไม่เด่นชัด

5.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model นั้นอยู่ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และนำพาสังคมไปในทิศทางที่ดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกแบบพลวัต ในการดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นการวางแผน (P) เพื่อพัฒนานวัตกรรม มีกิจกรรมการดำเนินงานดังนี้

1.1) ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อวางแผนการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model จัดการประชุมศึกษาวิเคราะห์บททวนผลการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สมเด็จพระพิทยาคม รวมไปถึงสภาพปัญหาในปัจจุบัน และระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์องค์ประกอบที่เป็นจุดเน้นรูปแบบ

1.2) ประชุมเพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยจัดการประชุมคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2) ขั้นการปฏิบัติตามแผน (D) มีกิจกรรมการดำเนินงานดังนี้

2.1) โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคมได้จัดทำรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.2) กิจกรรมถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3) กิจกรรมสร้างความตระหนักร่วมกัน โดยจัดประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2.4) กิจกรรมพัฒนาครู โดยจัดอบรม และจัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5) ดำเนินกิจกรรมตามโครงการในแผนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) ขั้นการตรวจสอบและประเมินผล (C) มีกิจกรรมการดำเนินงานดังนี้

3.1) กิจกรรมนิเทศติดตาม โดยจัดประชุมคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม และดำเนินการนิเทศ ติดตาม ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3.2) กิจกรรมการประเมินผล

4. ขั้นตอนการปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model มีกิจกรรมการดำเนินงานดังนี้

4.1) กิจกรรมสรุป โดยให้คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสรุปความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม

4.2) กิจกรรมรายงานผลด้วยการรายงานการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความรอบรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และทักษะชีวิต

5.3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ประเด็นที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีความชัดเจนตรงกับความต้องการ เอื้อต่อการทำงานของครู ประเด็นที่ 2 การใช้งานรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งผลดีต่อนักเรียน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และโรงเรียน

5.4 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม โดยได้มีการประเมินกระบวนการดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า ครูและคณะกรรมการการศึกษามีความเห็นในด้านกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ขณะดำเนินงานตามรูปแบบมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมา มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.68$) ในการประเมินผลผลิตที่ได้จากการนำรูปแบบมาใช้ในการดำเนินงาน ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสำเร็จที่เกิด

ขึ้นกับนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนดำเนินชีวิตที่เหมาะสมตามสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือนักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพและมีความสุขในการเรียน ($\bar{X} = 4.17$) ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม องค์ประกอบสำคัญในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทั้งในด้านนโยบาย การขับเคลื่อนของบุคลากรหลัก และกระบวนการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาแบบ PDCA สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียน และการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งหลักการนี้ต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นไปอย่างเข้มแข็ง การแก้ไขปัญหาควรได้รับความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชนผู้ปกครองและครู ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Daungkaew (2004) ที่พบว่าเครือข่ายผู้ปกครองพ่อแม่ เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ในขณะที่สภาพสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนเกินกว่าที่โรงเรียน ครอบครัวจะให้การศึกษแก่เด็กโดยลำพัง ดังนั้น โรงเรียนครอบครัวและชุมชนจึงต้องร่วมมือกันรับผิดชอบต่อกันและสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กไปพร้อม ๆ กัน

6.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนานักเรียนให้มีความรอบรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และทักษะชีวิต 2) การพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะชีวิต ทักษะวิชาการ และทักษะอาชีพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ 3) การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) พัฒนานักเรียนให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข 5) การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความสง่างาม เป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอก 6) พัฒนานักเรียนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน 8) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และ 9) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของ ภูมิรินทร์ นาวาพานิช (2555) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านปกครองของโรงเรียนวัดกระเจบิณิจสังักัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี โดยใช้กระบวนการตามวงจรคุณภาพของ

เดมมิ่ง (PDCA) ประยุกต์กับหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพด้านกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วนำมาสังเคราะห์รูปแบบแล้วศึกษาความสมบูรณ์ของรูปแบบโดยการประชุมสัมมนา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบด้านประสิทธิภาพโดยทำการทดลองใช้กับโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้แบบสอบถามความเหมาะสมในการนำไปใช้ จากการสังเคราะห์ หลักการและแนวคิดในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า เป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาต้องจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด เพื่อให้นักเรียนคือการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในการดูแลตนเองได้ตามศักยภาพ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 63 กำหนดให้สถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา และฝึก อบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติ ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

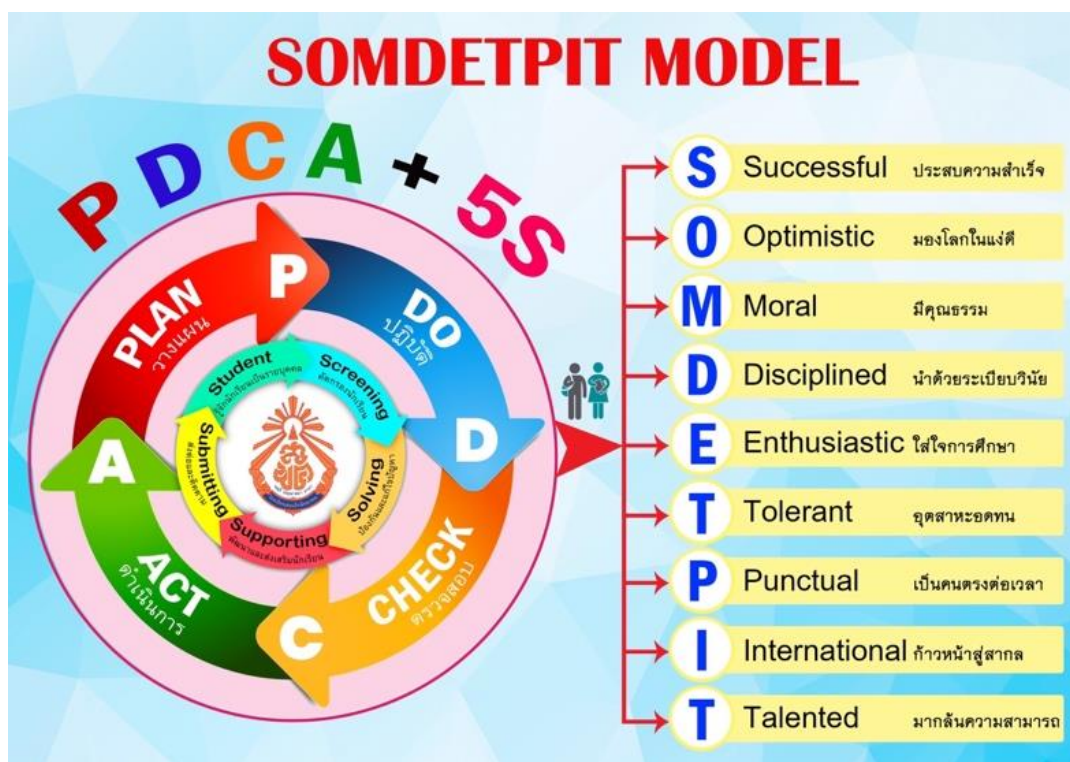
6.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model มีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมสู่การปฏิบัติ มีการกำหนดบทบาท มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม รูปแบบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้นักเรียนมีความน่าสนใจ เห็นได้จากการผลประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการรายข้อซึ่งพบว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับ อวยชัย ศรีตระกูล (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู ต้องมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการพัฒนาและสรุปผลการทำงานร่วมกันอยู่สม่ำเสมอ การประสานงานเป็นหัวใจของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูต้องใช้ทักษะการประสานงานรอบด้านใช้เทคนิคการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ

6.4 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมในรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการเรียน การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ครู ผู้รับผิดชอบโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือครูผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้และวิธีการที่จะจัดกิจกรรมในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ครูได้เข้าใจใน

หลักการและเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยและทุกมุมโลกเผชิญกับปัญหาการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) สถานศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย สามารถจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลา On-Site เพียงร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมด ตลอดปีการศึกษา 2563 และ 2564 การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษา ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ สิ่งนี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ส่งผลให้โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม ได้รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ SOMDETPIT Model เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม

จากภาพที่ 1 PDCA คือ P : Plan การวางแผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ตั้งเป้าหมายเพื่อที่จะให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ข้อ D : DO การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน C : Check การนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน A : Action การดำเนินการ/ปรับปรุงแก้ไข

เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียนดีขึ้นและยั่งยืน 5S หมายถึง S1 = Student การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล S2 = Screening การคัดกรองนักเรียน S3 = Solving การป้องกันและแก้ไขปัญหา S4 = Supporting การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานักเรียน S5 = Submitting การส่งต่อ (เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพิทยาคม รายละเอียดดังนี้

S : Successful = ประสบความสำเร็จ

O : Optimistic = มองโลกในแง่ดี

M : Moral = มีคุณธรรม

D : Disciplined = นำด้วยระเบียบวินัย

E : Enthusiastic = ใส่ใจการศึกษา

T : Tolerant = อุดสาหะอดทน

P : Punctual = เป็นคนตรงต่อเวลา

I : International = ก้าวหน้าสู่สากล

T : Talented = มากความสามารถ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน

8.1.2 ควรหาวิธีการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจร่วมกันทุกฝ่ายก่อนที่จะนำรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ปฏิบัติจริง

8.2.2 ควรกำหนดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนในรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนได้ร่วมกันพิจารณาว่า กิจกรรมใดที่ตรงตามความต้องการมากที่สุดเพียงใด เพราะถ้าทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันเป็นรากฐานของการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมั่นคง และนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

8.3.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการคัดกรองนักเรียน และการให้คำปรึกษากับครูที่รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 95 ก ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2546**. กรุงเทพมหานคร : หจก. เทพเพ็ญวานิชย์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.
- กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนสมเด็จพระปิยะมาศ. (2564). **รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนสมเด็จพระปิยะมาศ**. กาฬสินธุ์ : โรงเรียนสมเด็จพระปิยะมาศ.
- ชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล. (2557). **การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยงสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ภูมินทร์ นาวาพานิช. (2555). **สภาพและปัญหาการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียนด้านปกครองของโรงเรียนวัดกระเจี๊ยะพนิจ สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี**. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 7(1). 477-491.
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2548). **คู่มือแนวทางปฏิบัติของศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **สภาพความสำเร็จและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อวยชัย ศรีตระกูล. (2556). **การพัฒนาแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Daungkaew, R. (2004). **Parent involvement with children & education in private elementary schools in Thailand**. Doctoral dissertation. Ohio : Ohio University.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระปิยะมาศ รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL)
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*

THE DEVELOPING OF WRITING SKILLS IN THE SPELLING SECTION BY PROVIDING
BRAIN-BASED LEARNING (BBL) FOR STUDENTS WITH LEARNING
DISABILITIES GRADE 2

กัลยา ประเสริฐสังข์¹, ประสงค์ สายหงษ์²

Kanlaya Pasoedsang¹, Prasong Saihong²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010582002@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดโดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนสะกดคำ และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดโดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียน จำนวน 5 คน พบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดตั้งแต่ 33-41 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กง และแม่ กน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด แม่ กมมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 2. พฤติกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดโดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กงนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับผ่าน จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และพฤติกรรม

การเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กม นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

คำสำคัญ : 1. ทักษะการเขียน 2. การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน 3. ความบกพร่องทางการเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this research to improve spelling skills in the spelling section. By providing brain-based learning (BBL) for students with learning disabilities. Grade 2, pass the 70 percent criteria and study the behavior of learning to write spelling in the spelling section. target audience are students with learning disabilities Grade 2, Suksa Songkroh Thawatburi School, first semester of the academic year 2022, consisted of 5 students. The research instruments were: Individualized Educational Management Plan (IEP), Individualized Lesson Plan (IIP), spelling skill practice in spelling section. Spelling skill test and learning behavior observation form the statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The results are as followed. 1. The development of writing skills in the spelling section. By providing brain-based learning (BBL) for students with learning disabilities. In Prathomsuksa 2, 5 students found that the students had scores of writing skills in the spelling section from 33-41 points from a full score of 50. They had skills in writing words in the spelling section Mae Kong and Mae Kon passed the criteria. 70 percent of 3 people, representing 60.00 percent, not passing the criteria, 2 people, representing 40.00 percent, for writing skills in the spelling section, Mae Km. There are 5 students of 70% passing the criteria, representing 100.00 percent. 2. The behavior of learning to write spelling in the spelling section. By providing brain-based learning (BBL) for students with learning disabilities. At the elementary school level 2, it was found that the learning behavior of writing skills in the spelling of Mae Kong section, 2 students, representing 40.00 percent, had excellent learning behaviors and 1 person, representing a good level. 10.00 and passing level of 2 students, representing 40.00 percent. As for learning behaviors of writing skills in the mother spelling section, it was found that 2 students had excellent learning behaviors, representing 40.00 percent and good levels. 3 students, representing 60.00 percent, and learning behaviors of writing skills in the mother spelling section, found that 5 students had excellent learning behaviors, representing 100.00 percent.

Keywords : 1. Writing Skills 2. Brain-based Learning 3. Learning Disabilities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เกิดนิสัยรักการอ่านแล้วเกิดสุนทรีย์จะเกิดความสุขจับใจความเป็นมีทักษะในการอ่านหลากหลายแบบสามารถเขียนสื่อความได้ย่อความเป็นรู้วิธีเขียนหลากหลายแบบตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน (วิจารณ์ พานิช, 2557) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกำหนดให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจและทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สามารถอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจองข้อความเรื่องสั้นมีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดสะกดคำและเข้าใจความหมายของคำความแตกต่างของคำและพยางค์หน้าที่ของคำในประโยค (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ด้วยความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาไทยดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบาย “ปี 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ประกาศจุดเน้นสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของปีการศึกษา 2560 ไว้ 2 ประการ คือ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนต้องอ่านออกเขียนได้ ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไปอ่านคล่องเขียนคล่อง (สำนักงานศึกษาธิการภาค 4, 2561)

จากการศึกษารายงานประจำปี 2563 ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี พบว่า โรงเรียนได้จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ มีการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้รวมจากบุคลากรที่มีความรู้ แต่ผลการจัดการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ยังพบมีนักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 77 คน ที่ไม่สามารถอ่านเขียนสะกดคำได้มากที่สุดในมาตราตัวสะกด แม่ กง รongลงมา คือ แม่ กน, แม่ กม ตามลำดับ โดยมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย คือ ภาระงานของครูในโรงเรียนมีต้องดูแลนักเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำ การธุรการชั้นเรียน ภาระงานใน 4 ฝ่าย อีกทั้งครูผู้สอนที่จบการศึกษาทางด้านภาษาไทย หรือการสอนภาษาไทย มีไม่เพียงพอ รวมทั้งครูยังขาดความเชี่ยวชาญในการใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการสอนอ่านออกเขียนได้ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี, 2564) สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐพงศ์ เชื้อเพชร (2561) พบว่า ปัญหาเรื่องการสอนอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา คือ ครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมต้น (ป. 1-3) ไม่ได้สอนในวิชาภาษาไทย แต่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นในโรงเรียน อีกทั้งครูที่สอนวิชาภาษาไทย ไม่ได้จบเอก

ภาษาไทย จึงไม่รู้หลักในการสอนวิชาภาษาไทย ครูไม่มีเวลาในสอนซ่อมเสริมเด็กที่อ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำไม่ได้ นั่นมีจำกัด เพราะมีภาระงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานมากมาย ในส่วนนักเรียนมีหลากหลายปัญหา ได้แก่เป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวมีสถานะเรียนรู้ช้าเป็นเด็กพิเศษทั้งที่มีใบรับรองแพทย์และไม่มีรวมทั้งขาดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำในโรงเรียนเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ บุคลากรและเวลา รวมถึงความตระหนักในปัญหาที่เป็นอยู่

จากปัญหาในการเขียนสะกดคำดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะซึ่งเป็นสื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการแจกลูกสะกดคำ ตามแบบเรียนแนวใหม่ รวมทั้งคู่มือการสอนให้แก่ครูผู้สอน จัดทำสื่อ/นวัตกรรมการแก้ปัญหาการอ่านการเขียนภาษาไทยให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกโรง และได้มีการติดตามเร่งรัดพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนเชิงประจักษ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) และนำเทคนิควิธีการแจกลูกสะกดคำ มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อแก้ปัญหาเด็กนักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือไม่ได้ตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง (Brain - based - Learning : BBL) (สำนักงานศึกษาธิการภาค 4, 2561) ด้วยแนวคิดที่เข้าใจการทำงานของสมองว่าสมองทุกสมองเรียนรู้ได้ การเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับความต้องการของสมองระยะนั้น เด็กวัยประถมศึกษา ต้องมีหนังสือและสื่อการสอนที่ออกแบบมาสอดคล้องกับพัฒนาการเคลื่อนไหว การฟัง การมองเห็น การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กอย่างเต็มที่ (พรพิไลเลิศวิชาและอัครภูมิจารุภากร, 2550) และด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สามารถแก้ปัญหาการเขียนสะกดคำได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบสมองเป็นฐาน (BBL) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ซ้ำย้ำทวนให้เกิดการเรียนรู้และจดจำได้ ซึ่งครูสามารถยืดหยุ่นกระบวนการเรียนรู้ได้เหมาะสมของเนื้อหาสาระในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2555) โดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความรู้ (Preparation) ขั้นที่ 2 ขั้นปรับความรู้ (Relaxation) ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย (Discussion) ขั้นที่ 5 ขั้นนำความรู้ไปใช้ (Application) (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2554) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผกาพรณ จันทะ (2564) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับสื่อเกมกระดาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และการศึกษาของ อีรารัตน์ ไกรสีขว (2563) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากการศึกษาปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาด้านการเขียน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ใช้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับการพัฒนาการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียน

3.2 นักเรียนเกิดทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) โดยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง(Experimental Research)โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผลการคัดกรอง และเป็นชั้นที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิดคือ 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) จำนวน 5 แผน 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เรื่อง การเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) จำนวน 15 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง 3) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด จำนวน 3 เล่ม 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทดสอบทักษะการเขียนสะกดคำก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบวัดทักษะการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ จากนั้นดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL)ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 เล่ม ใช้เวลาในการสอนวันละ 1 ชั่วโมง เมื่อดำเนินการสอนจบแต่ละเล่ม จะทำการประเมินทักษะการเขียนสะกดคำ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการเขียนสะกดคำ และตรวจให้คะแนนจากแบบวัดทักษะการเขียนสะกดคำ พร้อมนำข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนมาสรุปเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน ในวงรอบต่อไปกรณีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 แล้วทำการทดลองวงรอบที่ 2 แล้วนำข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียน มาสรุปเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน ในวงรอบต่อไปกรณีนักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จะทำการทดลองวงรอบที่ 3 แล้วประเมินทักษะการเขียนสะกดคำ จนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการวัดทักษะการเขียนสะกดคำ นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจำนวน 5 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดตั้งแต่ 33-41 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน มีทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กง และแม่ กน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด แม่ กม มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดโดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รายบุคคล

คนที่	มาตราตัวสะกด								
	แม่ กง			แม่ กน			แม่ กม		
	คะแนน	ร้อยละ	ผลการ	คะแนน	ร้อยละ	ผลการ	คะแนน	ร้อยละ	ผลการ
	(50)		ประเมิน	(50)		ประเมิน	(50)		ประเมิน
1	33	66	ไม่ผ่าน	34	68	ไม่ผ่าน	39	78	ผ่าน
2	36	72	ผ่าน	38	76	ผ่าน	41	82	ผ่าน
3	37	74	ผ่าน	41	82	ผ่าน	43	86	ผ่าน
4	33	66	ไม่ผ่าน	37	74	ผ่าน	41	82	ผ่าน
5	36	72	ผ่าน	33	66	ไม่ผ่าน	36	72	ผ่าน

5.2 พฤติกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กง นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับผ่าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียน จำนวน 5 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดตั้งแต่ 33-41 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ ก และแม่ กน นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด แม่ กม นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงว่าผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่ตั้งไว้ทุกคนเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน BBL เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง เป็นสหวิทยาการเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดซึ่งมาจากการวิจัยทางประสาทวิทยา หลักการสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานไม่ใช่ให้ใช้เพียงข้อเดียวแต่ให้เลือกใช้ข้อที่ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นมากที่สุด และการเรียนการสอนบรรลุผลสูงสุดเท่าใดก็ได้ (Caine and Caine, 1989) โดยจัดการเรียนรู้ด้วยความสุข/สนุก Limbic system เปิดสมองทำงานเต็มที่ สอดคล้องกับลำดับขั้นตอนการพัฒนาด้านโครงสร้างและการทำงานของสมอง ใช้การเรียนรู้จากของจริง ไปหา สัญลักษณ์ รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากกว่าการจำ (ประเสริฐ บุญเกิด, 2550) จึงทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการวิจัยของ นารีสันตินามชัย (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียนภาษาไทย หลังจากเรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 65 สอดคล้องกับการวิจัยของ พัชร สีธา (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานพบว่า นักเรียนมีทักษะทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยหลังจากที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 92.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 60 สอดคล้องกับการวิจัยของ กฤตยากาญจน์ อินทร์พิทักษ์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.44 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ได้มีรายละเอียดแต่ละวงรอบ ดังนี้ การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 คน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.01 การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 9 คน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.44 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน เรื่อง การเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีความสามารถในการเขียนคำภาษาไทย โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 83.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ได้มีรายละเอียดแต่ละวงรอบ ดังนี้ การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 4 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คนโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.06 การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 9 คน โดยเฉลี่ย

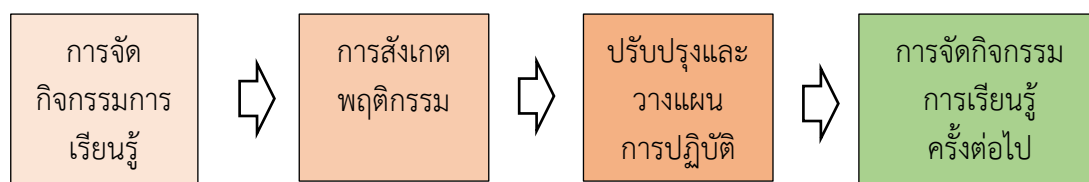
คิดเป็นร้อยละ 83.95 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผกาพรรณ จันทะ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องคำที่มาจากภาษาต่างประเทศด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกับสื่อเกมกระดานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องคำที่มาจากภาษาต่างประเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับสื่อเกมกระดานเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า ผลการทดสอบคะแนนหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.39

6.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับผ่าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดแม่ กม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับ ดีเยี่ยม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ เด็กวัยประถมศึกษา อยู่กำลังระหว่างการเป็นเด็กเล็กกับเด็กโต การจัดชั่วโมงเรียนต้องมีช่วงพักและมีกิจกรรมเล่นอิสระ และชั่วโมง Free time นอกจากนี้ ต้องมีหนังสือและสื่อการสอนที่ออกแบบมาสอดคล้องกับพัฒนาการเคลื่อนไหว การฟัง การมองเห็น ใช้กระบวนการเรียนรู้พัฒนาในสิ่งแวดล้อมที่มีความปลอดภัย อยู่ในภาวะที่สมองกล้าคิด กล้าลงมือทำ และการประเมินผล ไม่ใช่การตรวจสอบ แต่ทำเพื่อติดตามพัฒนาการของเด็กและช่วยเหลือเด็กสมองเรียนรู้ได้ (พรพิไลเลิศวิชาและอัครภูมิจารุภากร, 2550) โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ที่เน้นการทำงานของสมองหากสมอง ปฏิบัติตามกระบวนการทำงานปกติ การเรียนรู้ก็ยิ่งจะเกิดขึ้นต่อไป ในลักษณะสหวิทยาการ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด (Caine and Caine, 1989) ทำให้การเรียนรู้นี้จึงเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความผิดปกติทางร่างกายและระบบประสาท ความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้าน ความบกพร่องทางสติปัญญา หรือขาดโอกาสทางการศึกษา ส่งผลรบกวนต่อผลการศึกษาหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (ศรียา นิยมธรรม, 2547) ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้สอดคล้องกับการวิจัยของ ภคมน สว่างสุข (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน พบว่า ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียน จำนวน 9 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมการเล่านิทานด้วยปากเปล่า ระดับดี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 กิจกรรมการเล่านิทานประกอบทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 กิจกรรมการเล่านิทานประกอบเสียงนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

และกิจกรรมการเล่านิทานประกอบอุปกรณ์นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับดีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตามลำดับ นอกจากนี้จากการจัดระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานทั้ง 5 แบบ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 9 คน พบว่า มีนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับดี จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 88.89 และระดับพอใช้ จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 11.11 ตามลำดับ

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลอง โดยจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความรู้ (Preparation) ขั้นที่ 2 ขั้นปรับความรู้ (Relaxation) ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย (Discussion) ขั้นที่ 5 ขั้นนำความรู้ไปใช้ (Application) นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการประเมิน ตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา รวมทั้งอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติในครั้งต่อไปเน้นการสร้าง ความเชื่อมั่น และความมั่นใจในการเขียนสะกดคำ รวมทั้งการออกเสียงคำของนักเรียนจึงทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้รับผลการเรียนรู้ที่ดี มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกด โดยการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีการพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสามารถ ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) ที่ส่งเสริมความสามารถทางด้านสมองให้กับนักเรียนได้อย่างชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการเขียนคำในมาตราตัวสะกดของนักเรียน ดีขึ้นเป็นลำดับ แสดงให้เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนช่วงแรกต้องนักเรียนต้องใช้

เวลาในการปรับตัวในการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการเรียนรู้ที่ครูกำหนดขึ้น ดังนั้น ครูจึงควรให้ความสนใจและใส่ใจในพฤติกรรมของนักเรียน และหาทางช่วยเหลือให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อความมั่นใจในการเรียนรู้ และต่อยอดไปถึงการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ในรายวิชาอื่น ๆ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน กับวิธีการสอนอื่น ๆ ในการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

8.3.3 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน ร่วมกับการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ที่มีผลต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤตยาภาณุจันท์ อินทร์พิทักษ์. (2562). **การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร. (2561). **สภาพและแนวทางแก้ไขปัญหาคำอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรรัตน์ ไกรสีขาว. (2563). **การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นารี สันตินามชัย. (2560). **การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน**. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเสริฐบุญเกิด. (2550). **สมองเรียนรู้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.

- ผกาพรรณ จันทะ. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องคำที่มาจากภาษาต่างประเทศด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับสื่อเกมกระดาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรพิไลเลิศวิชาและอัครภูมิจารุภากร (2550). สมองวัยเริ่มเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิทยาการการเรียนรู้.
- พัชร สีหธา. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภคมน สว่างสุข. (2563). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี. (2564). รายงานประจำปี 2563. ร้อยเอ็ด : งานวิชาการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ส.เจริญการพิมพ์.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2555). นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรียา นิยมธรรม. (2547). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 4. (2561). วิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2564. จาก http://www.reo3.moe.go.th/web/images/download/Policy2561/Policy_08.pdf
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- Caine, G.and Caine, R.N. (1989). Learning about Accelerated Learning. *Training and Development Journal*. 43(5). 65-73.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนนระการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา และตรวจสอบความสมบูรณ์ของงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะการศึกษาตลอดหลักสูตร รวมไปถึงบุคลากรทุกฝ่ายที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการอาระตี เศรษฐบุปผา ครูสุรพรรณ วีระสอน ครูวรางคณา พรหมราช ครูชนกนันท์ แสงกุดเรือ ครูวรวิมล บุญพันธ์ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี คณะครู และนักเรียนผู้ร่วมวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวิจัยคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญาจนประสบความสำเร็จในชีวิต

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*
THE DEVELOPING OF PROBLEM-BASED LEARNING IN ECONOMICS OF
STUDENTS IN MATHAYOMSUKSA 4

พานูรจ บุรินอก¹, วิทยา วรพันธุ์²

Panuruj Bureenok¹, Wittaya Worapun²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010582023@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/90 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหว่านก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดตรัง จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.59/81.96 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 0.7585 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7585 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.85 3. ความสามารถในการแก้ปัญหาหว่านก่อนเรียนและหลัง ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความก้าวหน้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2. เศรษฐศาสตร์ 3. ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop problem-based learning management in economics of MathayomSuksa 4 students with efficiency according to the 80/80 criteria; 2) to compare their ability to solve problems between pre-school and to after school of students who are managed to learn economics by using problem-based. The sample group consisted of students in Mathayomsuksa 4/2 at Suksa Songkhro Thawatburi School. Thawat Buri District Roi Et Province, totaling 17 students, which were obtained by Cluster Random Sampling. Problem Solving Ability Test The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and test the hypothesis with t-test statistics (Dependent Sample).

The results showed that: 1. Problem-based economics learning management of Mathayom Suksa 4 students had an efficiency of 80.59/81.96 which was higher than the set criteria of 80/80 2. The index of effectiveness of learning management in economics by using problem-based matters was 0.7585, indicating that students had increased knowledge by 0.7585 or equivalent to 75.85%. 3. The ability to solve problems during and after school of students who are managed to learn economics by using problem-based There is a higher progression after school than before. There was a statistically significant difference at the .01 level.

Keywords : 1. The developing of problem-based learning 2. Economics 3. Problem-based

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในโลกยุคปัจจุบันซึ่งแต่ละครอบครัวต้องมีความสัมพันธ์กันผ่านทั้งการติดต่อสื่อสารและการค้าขายจึงเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวภายใต้ตลาดเดียวคือตลาดโลกในสมัยนี้วิชาเศรษฐศาสตร์ จึงกว้างกว่าวิชาว่าด้วยการจัดการครอบครัวโดยนิยามว่าเป็น “วิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีไม่จำกัด ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติโดยให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อความอยู่ดีกินดีของมนุษย์” การดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนย่อมประสบกับปัญหาในการดำเนินชีวิต (ทรงธรรม ปิ่นโต, 2563) การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการศึกษามนุษย์กับปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อหาจุดที่สมดุลในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ผลิตสินค้าและบริการ ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยได้ มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ด้วยความจำเป็นของเศรษฐศาสตร์นี้ การเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ จึงบรรจุไว้ในรายวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยคาดหวังว่าผู้ที่

จบการศึกษาตามหลักสูตรนี้ต้องมีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต รวมทั้งมีความสามารถในการแก้ปัญหา เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการเข้าใจปัญหา มองเห็นสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงและผลลัพธ์ที่จะตามมาหลังจากสามารถคิดวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2560) เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ปัญหาของบทเรียนที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน จะช่วยให้มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา นั้นง่ายขึ้น อีกทั้งมีการอภิปราย ถกเถียงกันทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย (ชูชีพอ่อนโคกสูง, 2554) จนสามารถแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพที่สุด เลือกทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ลงมือแก้ไขตามวิธีที่เลือกไว้ รวบรวมข้อมูล และประเมินผล (ทิตินา แคมมณี, 2544)

จากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 แสดงให้เห็นถึงปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ว่ายังต้องพัฒนาให้สูงขึ้น (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563) รวมทั้งผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ปีการศึกษา 2562 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนยังอยู่ในระดับควรปรับปรุง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2562) และจากรายงานผลการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ต้องได้รับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และในส่วนของสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน จะต้องยกระดับการศึกษาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทุกสมรรถนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ตามที่สถานศึกษาได้กำหนด (โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี, 2563)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และมีความสำคัญต่อผู้เรียน สามารถกระตุ้นพัฒนาการทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และการสืบค้นหาข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550ก) โดยมุ่งนำเอาสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความจริงที่มีแนวทางในการแก้ปัญหามากมายเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อย่างหลากหลาย โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Barrows and Tamblyn, 1980; Edens, 2000) จึงช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยครูผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญปัญหาจากสถานการณ์จริง หรือครูผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ปัญหาให้ผู้เรียนเผชิญ และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจกับปัญหานั้นได้ อย่างชัดเจน (ทิตินา แคมมณี, 2561) สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยนำปัญหาจาก

สถานการณ์จริงมาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการค้นหาคำตอบ และทดลองปฏิบัติด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม (เอกกมล บุญยะผลานันท์, 2557) สอดคล้องกับการวิจัยของศิริพร จันลา (2560) ที่พบว่าการจัดการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเรียนได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.47 / 78.34 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.4585 แสดงถึงการมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานตามรูปแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาผู้เรียน จึงมีความสนใจในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ด้วยการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รัชชบุรี มาช่วยส่งเสริม ความสามารถในการแก้ปัญหาในสาระเศรษฐศาสตร์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกคิด ตั้งคำถาม พัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ภายในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2.2 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 3.1 สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ของครูผู้สอนและผู้สนใจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์รัชชบุรี อำเภอรัชชบุรี จังหวัด

ร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 53 คน ดำเนินการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ธวัชบุรี อำเภोधวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 17 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 2 ชนิด ประกอบด้วย 1. แผนการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 18 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยทุกแผนตั้งแต่ 0.60 – 1.002. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อโดยแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบมีค่าอยู่ตั้งแต่ 0.80-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) มีค่าตั้งแต่ 0.30-0.65 มีค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.65 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.70 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการทดลอง โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมงรวมจำนวน 18 ชั่วโมง ซึ่งใช้ชั่วโมงทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแยกจากชั่วโมงการสอน โดยชี้แจงทำความเข้าใจสร้างข้อตกลงในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แล้วทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทำการทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เมื่อสอนจบแต่ละแผนจะมีการเก็บคะแนนจากใบงานกิจกรรม เพื่อเก็บคะแนนระหว่างเรียน แล้วจึงทำการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ชุดเดียวกับที่ใช้ในการสอบก่อนเรียน โดยมีการสลับข้อและตัวเลือก ใช้เวลา 50 นาที และนำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา โดยวิธีการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Dependent Sample)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80พบว่าการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.59/81.96 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	180	145.06	15.92	80.59
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	24.59	1.87	81.96
ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2)เท่ากับ 80.59/81.96				

5.2 ผลการศึกษาครั้งนี้ประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 0.7585 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7585 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.85 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
ก่อนเรียน	17	30	129	0.7585
หลังเรียน	17	30	418	

5.3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความก้าวหน้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	17	7.59	2.00	-24.590**	0.000
หลังเรียน	17	24.59	1.87		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้มาอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ได้ดังนี้

6.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า การจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.59/81.96 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการสร้างเงื่อนไขสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) Activation of Prior Knowledge การเรียนรู้สิ่งใหม่จะได้ผลดีขึ้น ถ้าได้มีการเชื่อมโยงหรือกระตุ้นความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ 2) Encoding Specificity การเรียนรู้เนื้อหาที่ใกล้เคียงสถานการณ์จริง หรือมีประสบการณ์ตรง (จากโจทย์ปัญหา) จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และ 3) Elaboration of Knowledge เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนกลุ่มย่อย การได้แสดงออก แสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายถกเถียงกันจะทำให้ผู้เรียน เข้าใจและเรียนรู้สิ่งนั้นได้ดีขึ้น (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2559) จึงส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการ

ชั้นนำตนเอง ค้นหาข้อมูลความรู้ร่วมกัน และประเมินผลตามสภาพจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ด้วยการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ ปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นนี้ ต้องมีความหมายและความสำคัญต่อผู้เรียน รวมทั้งต้องน่าสนใจและกระตุ้นความอยากรู้อยากเรียน เพื่อดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การคิดหาวิธีการหรือกระบวนการแก้ปัญหา เกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะ กระบวนการคิดและวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะได้พัฒนาการเรียน โดยการชั้นนำตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การประเมินตนเอง การสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูล และการเรียกข้อมูลมาใช้เมื่อต้องการ (สมจิตต์ สินธูชัย, 2556) จึงส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนจะพึงพอใจว่าสื่อหรือชุดการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้วมีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนและคุ้มแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร จันลา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปรากฏดังนี้

2.1) การจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.47/ 78.34 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สอดคล้องกับการวิจัยของณัฏฐพร คัมครอง (2561) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.85/83.41 สอดคล้องกับการวิจัยของมลิวัลย์ เทียบจันทิก (2562) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.41/76.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับการวิจัยของอมรรัตน์ สิงห์โท (2564) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.42/81.05 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

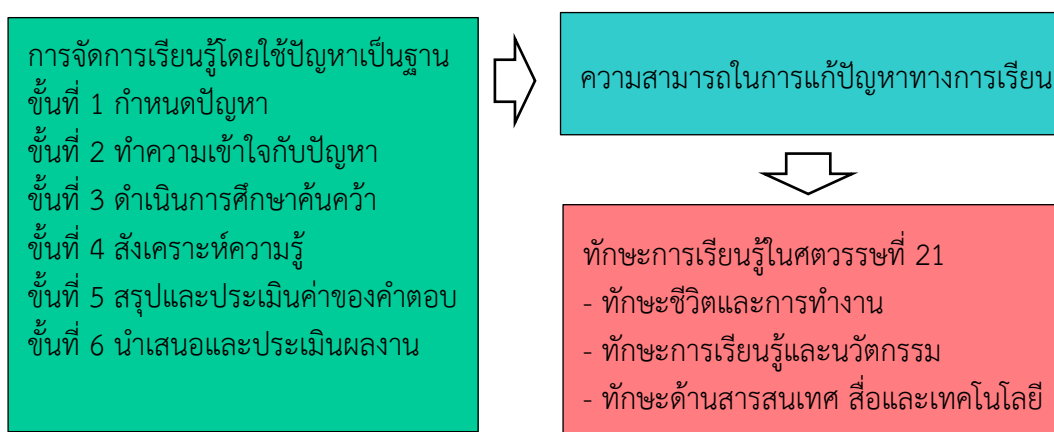
6.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.7585 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7585 หรือคิดเป็นร้อยละ 75.85 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ ปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นนี้ ต้องมีความหมายและความสำคัญต่อผู้เรียน รวมทั้งต้องน่าสนใจและกระตุ้นความอยากรู้อยากเรียน เพื่อดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การคิดหาวิธีการหรือกระบวนการแก้ปัญหา เกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะ กระบวนการคิดและวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะได้พัฒนาการเรียน โดยการชั้นนำตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การประเมินตนเอง การสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูล และการเรียก

ข้อมูลมาใช้เมื่อต้องการ (สมจิตต์ สินธูชัย, 2556) ผู้เรียนเกิดการนำปัญหาเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ความคิดที่มีเหตุผล และมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ขบวนการเรียนรู้แบบ Problem-based สามารถเกิดขึ้นได้กับการเรียนรายบุคคล หรือการเรียนกลุ่มย่อยได้ มีเสรีภาพ ในการใช้ความรู้ความสามารถ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น ทีม และยอมรับประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน ค้นคว้าหาแนวความคิดใหม่ ๆ (ศิริพันธ์ ศิริพันธ์ และ ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์, 2554) สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร จันลา (2560) ที่พบว่า การจัดการ เรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.4585 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 45.85

6.3จากผลการศึกษาที่พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความก้าวหน้าหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยจัดการ เรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการกระตุ้นความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เนื่องจากความรู้เดิมจะเป็นฐานของความรู้ใหม่ แล้วเสริมความรู้ใหม่ โดยประสบการณ์ที่จัดให้ นักเรียน ที่มีลักษณะประสบการณ์ที่ใกล้เคียง และคล้ายคลึงกับสิ่งที่เรียนรู้มา จัดทำให้นักเรียน สามารถเรียนรู้อย่างเข้าใจได้ดีขึ้น จำได้อย่างแม่นยำ และสามารถนำความรู้ นั้น ๆ ออกมาใช้ได้อย่าง รวดเร็ว ถ้ามีโอกาสเสริมต่อความเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ให้สมบูรณ์มากขึ้น (สมจิตต์ สินธูชัย, 2556) แล้ว ใช้เครื่องมือที่มีการตรวจสอบคุณภาพตามวิธีการอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ ครูสร้างขึ้นโดยมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและ ตัวเลือกที่เป็นตัวลวงปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุด เพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ (สมนึก ภัททิยธนี, 2565) เมื่อนำไปทดสอบกับนักเรียนที่มี คุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคล เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง (ไพโรจน์ คะเซนทร์, 2556)มี ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร จันลา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ ชวัลกร วิทยพานิช (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานวิชา เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการ แก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัย ของ มลิวลย์ เทียบจันทิก (2562) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระ เศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถ ในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการแสวงหาความรู้ด้วยกลวิธีหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานอันเป็นการแก้ปัญหา โดยผู้เรียนจะต้องนำปัญหาเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ความคิดที่มีเหตุผล และมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ขบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้กับการเรียนรายบุคคล หรือการเรียนกลุ่มย่อยได้ แต่การเรียนแบบกลุ่มย่อยเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม จะช่วยให้รวบรวมแนวคิดในการแก้ปัญหาได้กว้างขวางมากกว่า และเมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นแนวทางในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ในรายวิชา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้กับครูผู้สอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า การจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เน้นการแก้ปัญหา หรือรายวิชาที่มุ่งแสวงหาคำตอบโดยใช้กระบวนการนำตนเองของนักเรียน

8.2.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความก้าวหน้าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหา

เป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาได้ ดังนั้นจึงควรนำวิธีการสอนนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการเพิ่มทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในเนื้อหาสาระอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อให้ได้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- ชวัลกร วิทยพานิช. (2560). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 5(1). 7-20.
- ซูชีพ่อนโคกสูง. (2554). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพร คุ่มครอง. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทรงธรรมปันโต. (2563). **เศรษฐศาสตร์เล่มเดียวอยู่ฉบับปรับปรุงใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ธนาครแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แคมมณี. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทิตนา แคมมณี. (2561). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริฉัตร ศรีพล. (2563). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพโรจน์คะเชนทร์. (2556). **การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 1 ตุลาคม 2564. จาก <http://www.wattoongpel.com/>
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2559). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- มลิวัลย์ เทียบจันทิก. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระ
เศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อภัยภูฏา. (2563). รายการประจำปีการศึกษา 2563. ร้อยเอ็ด : กลุ่มบริหาร
วิชาการ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อภัยภูฏา.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพ
การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- ศิริพร จันลา. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อ
ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). รายงานประจำปี 2563.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สมจิตต์ สินธุชัย. (2556). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564. จาก
<http://km-bcns.blogspot.com/2013/07/21-21-active-learning-problem-based.html>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2565). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 13. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.
2561 – 2580. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการ
ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการ
จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2562). รายงานประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทาง
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อมรรัตน์ สิงห์โท. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาเศรษฐศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 15(2). 113-124.
- เอกกมล บุญยะผลานันท์. (2557). การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ความผิดพร่อง
ของมอเตอร์เหนี่ยวนำ 3 เฟสและหลักสูตรฝึกอบรมแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไฟฟ้าศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Barrows, H.S. and Tamblyn, R.M. (1980). **Problem-based learning: an approach to medical education**. New York : Springer Publishing.

Edens, K. M. (2000). Preparing problem solvers for the 21st century through problem-based learning. **College Teaching**. 48(1). 55-60.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา วรพันธุ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้เสียสละเวลา ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยรวมถึงผู้อำนวยการและครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชบุรี อำเภอดงเจริญ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่พระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาแนะนำตลอดจนให้กำลังใจจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*

FACTORS AFFECTING ENGLISH TEACHING QUALITY IN THE VIEW OF ENGLISH
TEACHERS IN THE SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ธนพล พรหมโอก¹, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี²

Thanapol Prom-ok¹, Sakchai Nirunthawee²

มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2}

University of Phayao, Thailand.^{1,2}

Email : pfwifi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 3) อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูไทยที่ทำหน้าที่สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวนทั้งหมด 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครู ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านโรงเรียน (X_3) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_2) และปัจจัยด้านครู (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ (Y_1) ในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยด้านโรงเรียน (X_3) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_2) และปัจจัยด้านครู (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับสูงซึ่งร่วมกันทำนายคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามลำดับ

คำสำคัญ : 1. ปัจจัย 2. คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา 3. ครู

ABSTRACT

The purposes of this research were to study 1) factors affecting English teaching quality in the view of English teachers in the secondary schools under the secondary educational service area office 2, 2) the correlation between the factors and English teaching quality, and 3) the influence of factors affecting English teaching quality. The study used quantitative research methodology. The samples used in the study consisted of 226 Thai teachers teaching English in the secondary schools under the secondary educational service area office 2 by means of simple random sampling. The instrument used for the data collection was a set of five rating scale questionnaires. The statistics utilized in analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation, multiple correlation by analyzing the Pearson product-moment correlation coefficient, and multiple linear regression analysis (enter regression).

The results of the research revealed that: 1) The factors affecting English teaching quality in the view of English teachers in secondary schools under the secondary educational service area office 2 were rated at the highest level overall and in each aspect, consisting of the school factor, the student factor, and the teacher factor, respectively. 2) The school factor (X_3), the student factor (X_2), and the teacher factor (X_1) were highly positively correlated with English teaching quality (Y) in the view of English teachers in secondary schools under the secondary educational service area office 2 at .01 statistical significance. 3) The school factor (X_3), the student factor (X_2), and the teacher factor (X_1), respectively, were all highly influential factors that jointly predicted English teaching quality in the view of English teachers in secondary schools under the secondary educational service area office.

Keywords : 1. Factors 2. The Secondary English Teaching Quality 3. Teachers

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศในภูมิภาคอาเซียนซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้ทุกคนได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงคือภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของอาเซียนและเป็นภาษาที่ทั่วโลกใช้สื่อสารกัน ทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการและความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการสื่อสารสร้างความเข้าใจในทุกด้านของคนในสังคมโลก (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2552) หากเราสามารถใช้อังกฤษได้ดี ก็จะเป็นการเปิดโอกาสของเราให้กว้างขึ้น แม้ว่าจะอยู่ในประเทศไทยก็ตามการเตรียมเยาวชนให้พร้อมด้านการศึกษาและด้านภาษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่หน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน หรือการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงให้มากในยุคปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยเน้นที่การพัฒนาปัจจัยสำคัญด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความรู้ความสามารถของนักเรียน หนึ่งในปัจจัยดังกล่าวคือ การพัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วนและเป็นระบบ และแม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทมากในด้านการศึกษา แต่ครูก็ยังเป็นบุคคลสำคัญในการสอน และการที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้ดีนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นจากครูว่าครูต้องการสิ่งใด เนื่องจากครูเป็นผู้สอนนักเรียนโดยตรงและเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2559-2561 รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงและมีบางโรงเรียนในระดับสหวิทยาเขต ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาภาษาอังกฤษ ลดลงในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2, 2561)

ถึงแม้ที่ผ่านมา หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษและมีนโยบายให้เร่งดำเนินการปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สื่อการเรียนการสอนการสรรหาครูให้เพียงพอ การอบรมพัฒนาครู และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนก็ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจและยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษย่อมแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่แท้จริงนั้น อยู่ในสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน แต่สถานศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับตัวครูผู้สอน ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียน ทั้งนี้ปัญหาเกี่ยวกับครู ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในการสอนภาษาอังกฤษของครู การจัดกิจกรรมการสอนให้กับผู้เรียน และทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครู ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนได้แก่ เจตคติของผู้เรียนที่มีต่อภาษาอังกฤษ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสนับสนุนของครอบครัว ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับโรงเรียนนั้นได้แก่ การมอบหมายภาระงานด้านการสอนรวมถึงงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน การจัดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูปัญหาในสถานศึกษาทั้ง 3 ปัญหาเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยไม่ก้าวหน้ามากนักและอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง เร่งด่วน และต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเห็นของครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอน

สอนรายวิชาภาษาอังกฤษให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วยปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน

3.2 ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

3.3 ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน มีอิทธิพลร่วมกันทำนายคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

4.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4.3 เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูไทยที่ทำหน้าที่สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejci and Morgan D.W, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

ตัวแปรในการวิจัย 1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษซึ่งหมายถึงปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน 2) ตัวแปรตาม คือ คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษซึ่งหมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการบรรลุค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบวัดตัวแปรแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert rating scales) โดยมีทั้งหมด 4 ตัวแปรแต่ละตัวแปรประกอบด้วย ข้อคำถาม (แบบสุ่ม) ประกอบมาตราประเมิน จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งหมดมีจำนวน 48 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการในระดับที่น่าเชื่อถือ โดยจัดเรียงแบบวัดทั้งสี่ตัวแปรไว้เป็นตอนในแบบสอบถามและเพิ่มคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามจึงมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมของตัวอย่าง มีลักษณะเป็นคำถามให้ตอบสั้น ๆ หรือเลือกจากคำตอบที่กำหนด ลักษณะทางชีวสังคมที่ถามคือ เพศ ระดับการศึกษา และอายุงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปรสำคัญในงานวิจัยทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ โดยแต่ละตัวแปรมีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อรวมทั้งหมดมีจำนวน 48 ข้อ โดยเมื่อนำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจากประธานกรรมการควบคุมงานค้นคว้าแบบอิสระไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองใช้เครื่องมือ มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์คุณภาพ โดยการหาความจำแนก (discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ ได้ดังนี้ 1) ค่าอำนาจจำแนก พิจารณาโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) พบว่า แบบวัดตัวแปรปัจจัยด้านครูมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.461-0.947 ปัจจัยด้านนักเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.780-0.970 และปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.577-0.943 ส่วนด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.798-0.922 2) ค่าความเชื่อมั่น พิจารณาโดยนำแบบวัดตัวแปรที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่ยอมรับได้ มาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) ของ Cronbach (1990) พบว่า แบบวัดตัวแปรปัจจัยด้านครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.940 ปัจจัยด้านนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 และปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956 ส่วนด้านคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่เป็นต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสมาชิกที่สุ่มได้เพื่อประสานงานขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน

226 ฉบับ ถึงครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้ว ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาลงรหัสให้คะแนนตาม น้ำหนักคะแนนของแต่ละข้อคำถามแล้วบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือในการคำนวณ แล้วใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ โปรแกรม สำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS for windows (statistical package for the social sciences) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษและข้อมูลคุณภาพการสอน ภาษาอังกฤษ โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและ รายข้อ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ ด้วยการวิเคราะห์ สหสัมพันธ์พหุคูณ (multiple correlation) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) 3) วิเคราะห์อิทธิพลและสร้างสมการพยากรณ์ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอน ภาษาอังกฤษโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครู ภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าปัจจัยที่ ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูตามลำดับซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอน ภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ	ระดับความเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ปัจจัยด้านครู	4.81	0.35	มากที่สุด	3
2.	ปัจจัยด้านนักเรียน	4.82	0.37	มากที่สุด	2
3.	ปัจจัยด้านโรงเรียน	4.83	0.36	มากที่สุด	1
รวม		4.82	0.36	มากที่สุด	

6.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน (X_3) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_2) และปัจจัยด้านครู (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ (Y_1) ในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Multiple Correlation) แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปรที่ศึกษา	Y_1	X_1	X_2	X_3
Y_1	1.000			
X_1	.802**	1.000		
X_2	.905**	.831**	1.000	
X_3	.920**	.724**	.892**	1.000

หมายเหตุ : **. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

6.3 ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษที่สอนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน (X_3) ปัจจัยด้านนักเรียน (X_2) และปัจจัยด้านครู (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับสูงซึ่งร่วมกันทำนายคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามลำดับ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ตามลำดับ ดังนี้ $\hat{Y} = 0.153 + 0.191(X_1) + 0.231(X_2) + 0.549(X_3)$ และ $\hat{Z} = 0.193(X_1) + 0.235(X_2) + 0.570(X_3)$ โดยมีผลดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Multiple Linear Regression Analysis; Enter Regression) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.945 ^a	.893	.891	.06925

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษใน
ทักษะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.153	.111		1.376	.170
	X1	.191	.039	.193	4.871	.000
	X2	.231	.059	.235	3.893	.000
	X3	.549	.047	.570	11.707	.000

หมายเหตุ : R = .945, R Square = .893, Adjusted R Square = .891, SEest = .06925

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทักษะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

7.1 การวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทักษะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูซึ่งเมื่อพิจารณาเรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนอยู่ในอันดับมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

ปัจจัยด้านโรงเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ๆ ใน 3 อันดับแรกคือ ผู้บริหารกำหนดให้ครูมีชั่วโมงในการสอนภาษาอังกฤษจำนวนมาก รองลงมาคือ โรงเรียนมีโครงการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษเพื่อกระตุ้นความสนใจเรียนของนักเรียน และผู้บริหารปรับขึ้นเงินเดือนให้ครูอย่างเป็นธรรมตามศักยภาพของครู ตามลำดับอภิปรายได้ว่า โรงเรียนจัดเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน กล่าวคือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับผู้เรียน หากโรงเรียนได้รับการพัฒนาและครูได้รับการดูแลอย่างยุติธรรมตามความเหมาะสมและสมควรจากผู้บริหารแล้ว ก็เชื่อว่าโรงเรียนนั้น ๆ จะมีพลังและสามารถพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) ที่เห็นว่า โรงเรียนนำโดยผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ โดยมีการจัดการเข้าค่ายภาษาอังกฤษ และสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองโดยการไปอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ชวนชม ชินะดังกูร, ศิริชัย ชินะดังกูร และสมใจ เดชบำรุง (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของบุคลากร

การศึกษา สังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความพึงพอใจในชีวิต อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทรตรี แยมเดช และปริญญ์ หุ่นโพธิ์ (2561) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสร้างความสุขในการทำงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 และได้สรุปไว้ว่า ความสุขในการปฏิบัติงาน คือ การได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง การมีความก้าวหน้าในการทำงาน การมีสวัสดิการและมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี การมีปริมาณงานที่เหมาะสม และการได้รับมอบหมายงานที่มีคุณค่า

ปัจจัยด้านนักเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ๆ ใน 3 อันดับแรกคือ นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และผู้ปกครองมักถามเกี่ยวกับคะแนนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนตามลำดับ อภิปรายได้ว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องเรียนรู้และรับการประเมิน ไม่ว่าจะเป็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนักเรียนควรมีผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ดังนั้น นักเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับการเรียน ตั้งใจเล่าเรียน รู้คุณค่าของการเรียน รู้ว่าเรียนเพื่ออนาคตตัวเอง รู้คุณค่าของแต่ละบทเรียน รู้ว่าตนเองบรรลุเป้าหมายแค่ไหน รู้จักการวัดผล รู้จักประเมินตนเอง และปรับปรุงการเรียนรู้ตลอดจนต้องได้รับการสนับสนุน การดูแล และการเอาใจใส่จากผู้ปกครองเพื่อประโยชน์ทางการเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของชนินดา ยอดสาลี และกาญจนา บุญส่ง (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านนักเรียน เป็นปัจจัยในระดับสูงที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และสอดคล้องกับแนวคิดของ ประภารัตน์ ธิติศุภกุล, สมชายเทพแสง, สมบูรณ์ บุศรีรักษ์ และจันทรม ภูตอริยวัฒน์ (2559) ที่เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ คือ ปัจจัยระดับนักเรียน อันได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ๆ ใน 3 อันดับแรกคือ ครูจบปริญญาในสาขาที่ตรงและเกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุก และครูมีความเชื่อว่านักเรียนจะดีได้เพราะมีครูดี ตามลำดับ อภิปรายได้ว่าในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เรียนโดยตรง กล่าวคือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ตัวผู้เรียน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อประโยชน์ด้านการเรียนให้แก่ผู้เรียน จึงต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่อการสอนภาษาอังกฤษ มาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ที่พบว่า ปัจจัยด้านตัวครูผู้สอน เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ที่อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ประภารัตน์ ธิติศุภกุล, สมชาย เทพแสง, สมบูรณ์ บุศรีรักษ์ และจันทรม ภูตอริยวัฒน์ (2559) ที่เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ คือ ปัจจัยระดับครู อันได้แก่ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ จาโคโบวิทส์ (Jakobovits, 1971) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองและได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมี

ปัจจัยทางการสอนอันประกอบด้วยคุณภาพการสอนของครูซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถทางภาษาและการสอนของครู โอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งรวมถึงเวลาที่ใช้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และเกณฑ์การประเมินผลซึ่งอาจประเมินได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.2 การวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ปัจจัยตัวแปรอิสระทั้ง 3 ปัจจัย สามารถอธิบายตัวแปรตาม (คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ) ได้สูงมาก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษกับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีค่าอยู่ระหว่าง .802 ถึง .920 ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์สูง อภิปรายได้ว่า หากผู้ที่เกี่ยวข้องมีการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูได้มาก คุณภาพการสอนภาษาอังกฤษก็จะสูงตามสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านตัวนักเรียน และด้านโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับแนวคิดของบุศรา เต็มลักษณ์ (2558) ที่เห็นว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านครูผู้สอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.3 การวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอยู่ในระดับสูงซึ่งร่วมกันทำนายคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามลำดับโดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ตามลำดับ ดังนี้ $\hat{Y} = 0.153 + 0.191(X_1) + 0.231(X_2) + 0.549(X_3)$ และ $\hat{Z} = 0.193(X_1) + 0.235(X_2) + 0.570(X_3)$

สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัว มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับสูง คือ .945 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 89.3 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .891 โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์รายด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครู ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า หากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกปัจจัยที่มีอิทธิพลและร่วมกันทำนายคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษก็สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ลวงสวาส (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหารและปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณร้อยละ 69.40 ($R = 0.694$)

ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 48.10 ($R^2 = 0.481$) เช่นเดียวกับ กนกภรณ์เทสินทโชติ (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียนปัจจัยด้านบุคลากรทางการศึกษา และปัจจัยด้านโรงเรียน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันของอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 50.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ขนิษฐา บุญภักดี (2552) ที่พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์คุณภาพของการสอนกล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยด้านนักเรียน อันได้แก่เจตคติต่อการเรียนและพฤติกรรมการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ชันทอง (2562) ที่พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้บริหารของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน และยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ที่พบว่าปัจจัยด้านครูอันได้แก่ พฤติกรรมในการสอนของครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายและกำหนดค่าเป้าหมายในการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษของตน โดยคำนึงถึงค่าเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

8.2.2 นักเรียนและผู้ปกครอง ควรพิจารณาเพิ่มความเอาใจใส่ต่อคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และหมั่นกระตุ้นผู้เรียนด้วยการถามคำถามเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษา ตรวจสอบและยืนยันเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงลึกที่สำคัญๆของปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษ

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษกับกลวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนหรือเน้นสถานการณ์เป็นสำคัญ

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อหากลยุทธ์การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้สอดคล้องตามค่าเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ เทสินโทชติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์ตรี แยมเดช และปริญญา หุ่นโพธิ์. (2561). การให้ความหมายและการสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยของรัฐบาลแห่งหนึ่งในพื้นที่เขตปริมณฑล. วารสาร Veridian E-Journal. 11(3). 3540-3555.
- ชนิดา ยอดสาลี และกาญจนา บุญส่ง. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(1). 1208-1221.
- ชวนชม ชินะดังกูร, ศิริชัย ชินะดังกูร และสมใจ เดชบำรุง. (2560). ความสุขในการทำงานของบุคลากรการศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(2). 26-38.
- ธนวัฒน์ อรุณสุขสว่าง และนรินทร์ สังข์รักษา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสาร Veridian E-Journal. 8(2). 493-505.
- น้ำผึ้ง จันทะสิงห์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2542). การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับลดหลั่นสอดคล้องกับหลักสูตร. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุศรา เต็มลักษณะ. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 26(3). 26-36.
- ประภารัตน์ ธิติศุภกุล, สมชาย เทพแสง, สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ และจันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 4(2). 245-259.

- วรารณ ลวงสวาส. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. (2562). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(O-NET) ปีการศึกษา 2561. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2530). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร : สกยบ.
- สุพัตราชนทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York : Harper & Row.
- Jakobovits, Loen A. (1971). *Foreign Language Learning : A Psycholinguistic Analysis of the Issues*. Rowley Mass : Newbury House Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษในทัศนะของครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่งโดยเฉพาะคณาจารย์วิทยาลัยการจัดการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหา เพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมจนประสบความสำเร็จและขอบใจเพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงานที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

**แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด***
**GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATOR DEVELOPMENT BASED ON
EDUCATIONAL TECHNOLOGY STANDARD UNDER ROI ET SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

วัชรพงษ์ ธงชัย¹, จำเนียร พลหาญ²

Watcharapong Thongchai¹, Chumnian Poolaharn²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 638210200313@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 331 คน และกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ทั้งหมด 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคาค ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา ได้สรุปเป็นโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. เทคโนโลยีการศึกษา 2. ผู้บริหารสถานศึกษา 3. แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

This research aimed to study the current situation, desired conditions, and needs for the educational technology standard of the school administrator, and examine the guidelines for school administrator development based on the educational technology standard of the school administrator. The research was divided into two phases. The first phase was the study of the current situation, desired conditions, and needs for the educational technology standard of the school administrator. The second phase was the study of the guidelines for school administrator development based on the educational technology standard of the school administrator. The sample group was a total of 331 school administrators and teachers, and the five targets of the study on the guidelines for school administrator development based on the educational technology standard of the school administrator under Roi Et Secondary Educational Service Area Office. The questionnaire, interview form, and guidelines assessment form were used to collect the data. Statistics used included the percentage, mean, Standard Deviation, correlation coefficient, Cronbach's alpha coefficient, PNI Modified, and content analysis.

The results showed that: 1) Personnel participative administration of academic affairs in the New Normal Age to improve the quality of school learners in Thung Kula Thong Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, in overall was found to stand at the 'MUCH' level. Taking into account the individual aspects, it was found that the item that featured the highest average was in the aspect of measurement, evaluation, and conducting comparisons for transferring academic results in the development of learning processes Media development and use of media technology for education curriculum development of school and research to improve the quality of education in school, respectively. And 2) The comparison of the opinions of teachers and educational personnel of the so-said schools, classified by gender, age, and work experience was found to show no statistically significant difference.

Keywords : 1. Educational Technology 2. School Administrator 3. Development guidelines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และได้มีการพัฒนาถึงขั้นที่มีความซับซ้อนและหลากหลายจนกระทั่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของโลก ส่งผลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม สังคม สิ่งแวดล้อม การบริการและการศึกษา โดยเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารคือปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ (ชัยญาคะ ไยดี, 2561) สำหรับประเทศไทย แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561 - 2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนประเทศไทย “สู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่มีพลวัต บนฐานของสังคมที่รู้คิด รู้เท่าทันและกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล” โดยมียุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัลเพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนดิจิทัลและเพิ่มความตระหนักและทักษะด้านดิจิทัลเบื้องต้นผ่านการส่งเสริม การสร้างบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล(กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ทั้งการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ การเขียนโปรแกรม การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทักษะดิจิทัล

กระทรวงศึกษาธิการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ ด้วย การยกระดับการศึกษาไทยแบบพลิกโฉมโดยการนำนวัตกรรมดิจิทัลและแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา (G-Suite for Education) มาประยุกต์ใช้ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างบูรณาการ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ของสังคมที่เกิดจากโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่หมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่บนระบบดิจิทัล (ทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู, 2562) การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย รวมทั้งเป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินทักษะความรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education : ISTE Standards) จึงได้กำหนดมาตรฐานสากลการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสำหรับผู้บริหาร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 4) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และ 5) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ซึ่งแต่ละด้านได้กำหนดบทบาทของผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ด้วย (International Society for Technology in Education, 2009)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เน้นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในโดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT analysis) เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศในความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมมีสำนึกความรับผิดชอบต่อและการบริหารแบบมีส่วนร่วมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีความแม่นยำทางวิชาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการใช้เทคโนโลยีพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะวิชาการทักษะชีวิตทักษะวิชาชีพ คุณลักษณะเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, 2564) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาคือบุคคลสำคัญที่ทำให้การวางแผนการจัดการกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบการศึกษาประสบผลสำเร็จได้นั้น นอกจากจะมองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในระบบการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาที่แตกต่างออกไปจากฝ่ายปฏิบัติการหรือครูผู้สอน ต้องเข้าใจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาและการเรียนรู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นำเทคโนโลยีมาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอนและใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อการนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะผู้วิจัยเป็นหนึ่งในบุคลากรด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์ด้านนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองหรือพัฒนาโรงเรียน

3.2 ประโยชน์ด้านวิชาการ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดแนวทางในการพัฒนามาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ประโยชน์การนำไปใช้ เป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาระดับชาติสำหรับผู้บริหาร ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,354 คน รวมทั้งสิ้น 2,481 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครูผู้สอน จำนวน 314 คน รวมทั้งหมด 331 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยธรรมา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 331 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้ 1) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

(Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม (สถานศึกษา 4 ขนาด ได้แก่ เล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ) จากนั้นกำหนดสัดส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากร ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 88 คน ขนาดกลาง จำนวน 76 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 66 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 101 คน รวมทั้งสิ้น 331 คน 2) การสุ่มสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี Best Practice ที่เกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 2 ท่าน ขั้นที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา จัดทำเป็นโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล ตอนที่ 3 การตรวจสอบ ยืนยัน และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 2) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยทั้ง 5 ด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 4) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 5) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ความคิดเห็นรวม รายด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	เรียงลำดับ ค่า PNI
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.23	0.73	ปาน กลาง	4.53	0.53	มาก ที่สุด	0.40	5
2	ด้านการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้แบบโลก ยุคดิจิทัล	3.03	0.59	ปาน กลาง	4.56	0.52	มาก ที่สุด	0.50	1
3	ด้านการปฏิบัติที่เป็น เลิศอย่างมืออาชีพ	3.19	0.71	ปาน กลาง	4.65	0.48	มาก ที่สุด	0.46	2
4	ด้านการปรับปรุงอย่าง เป็นระบบ	3.24	0.73	ปาน กลาง	4.65	0.48	มาก ที่สุด	0.44	3
5	ด้านการเป็นพลเมือง ในยุคดิจิทัล	3.24	0.73	ปาน กลาง	4.68	0.56	มาก ที่สุด	0.44	3
รวม		3.19	0.70	ปาน กลาง	4.61	0.50	มาก ที่สุด	0.30	

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่าระดับของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (PNI = 0.50) ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (PNI = 0.46) ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (PNI = 0.44) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (PNI = 0.44) และด้านการมีวิสัยทัศน์ (PNI = 0.40)

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในสถานศึกษาได้ ต้องเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ผู้บริหารต้องสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้หรือสามารถกระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้ ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาวางแผนงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาของสถานศึกษาได้ สร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และต้องประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้

5.2.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้ สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการศึกษาที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีการศึกษาสามารถเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีแก่บุคลากรได้ บรรยากาศภายในสถานศึกษาสำคัญต่อ

การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาของนักเรียน

5.2.3 ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา จัดให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงาน มีเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกพร้อมใช้งานและเอื้อต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพกับครูที่นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จ ส่งเสริมการใช้ ICT ในการติดต่อสื่อสารในทุกๆ ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนงานและนโยบายด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษา จัดให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

5.2.4 ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษากฎหมายข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องร่วมมือกับครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนในการกำหนดมาตรการการใช้ ICT ในโรงเรียนให้ชัดเจน พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้มีเป็นระบบ สามารถคาดการณ์แนวโน้มเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของ ICT ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้รองรับเทคโนโลยีใหม่ได้ จัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนความต้องการเทคโนโลยีของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ

5.2.4 ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถบริหารจัดการให้บุคลากรและชุมชนเกี่ยวกับใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีจรรยาบรรณถูกต้องตามกฎหมาย สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ในเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง จัดให้มีการบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายของสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ การที่ด้านการมีวิสัยทัศน์มีความต้องการจำเป็นน้อยสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เน้นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศในความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมมีสำนึกความรับผิดชอบ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะการใช้เทคโนโลยีพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะวิชาการทักษะชีวิตทักษะวิชาชีพ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ วิสัยทัศน์มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา นโยบายของรัฐบาลและวิสัยทัศน์มีความชัดเจน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังมีเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ความสำเร็จและเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ชัดเจนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษายังสามารถสร้างความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษากับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำกับ ติดตาม และประเมินความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ซึ่ง การมีวิสัยทัศน์ด้าน เทคโนโลยีเป็นภาพที่บุคลากรในองค์กรต้องสร้างร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน ตั้ง ประเสริฐ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาวะผู้นำ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก รายด้าน พบว่า ความเป็นผู้นำวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล การเปรียบเทียบระดับของภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสังกัด สถานศึกษา ได้แก่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่ แตกต่างกันเช่นเดียวกัน ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและวิสัยทัศน์ทาง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาได้ร้อยละ 66 เมื่อพิจารณาการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดเป็นรายด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้และผู้บริหารสถานศึกษา สามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาใน สถานศึกษาได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกระตุ้นบุคลากรให้เกิดผลงานวิสัยทัศน์ด้าน เทคโนโลยีการศึกษาได้ และสามารถกำหนดวิสัยทัศน์การนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ได้ มีค่าน้อย ที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน การนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในสถานศึกษา มีการวางแผนงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้ แต่ยังขาดการ ใช้กระบวนการวิจัยมาพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาและขาดการประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาได้ จึงทำให้สถานศึกษาพัฒนาด้าน เทคโนโลยียังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาคภูมิ กองงาม (2556) ได้วิจัยการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ ของผู้บริหารระดับกลาง โรงเรียนในฝัน จังหวัดอ่างทอง ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารระดับกลาง โรงเรียนในฝัน จังหวัดอ่างทอง มีคุณลักษณะภาวะ ผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้าน ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์

6.1.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในสถานศึกษาได้ มีค่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษา/แนะนำ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีการศึกษาได้ มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการศึกษาที่หลากหลายเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการเรียนรู้และจัดการสภาพแวดล้อมในการเรียนแบบยืดหยุ่นเป็นสำคัญโดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณดา สดมี, มลิวลย์ ธรรมแสง และเรณูมาศ กุละศิริมา (2558) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพึงการ ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพึงการที่เหมาะสม

6.1.3 ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ กำกับ ติดตามการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีการศึกษอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถคาดการณ์แนวโน้มเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของ ICT ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้รองรับเทคโนโลยีใหม่ได้ และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น E-office เป็นต้น มีค่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการใช้ ICT ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพกับครูที่นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จ จนทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.1.4 ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีการศึกษอย่างเป็นระบบ และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพรองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณใน

การสนับสนุนความต้องการเทคโนโลยีของสถานศึกษาได้ อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารแผนงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนงานและนโยบายด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาได้ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมีค่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยเป็นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนความต้องการเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและอำนวยความสะดวก กระตุ้นอบรมสนับสนุนบุคลากรด้านการใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศาชล บำรุงภักดี (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.1.5 ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บริหารสถานศึกษาสามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณการใช้ ICT ในสถานศึกษาได้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูและบุคลากรในการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ละเมิดไม่ปฏิบัติตามมาตรการการใช้เทคโนโลยีการศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีค่าน้อยที่สุดผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูและบุคลากรในการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ละเมิดไม่ปฏิบัติตามมาตรการการใช้เทคโนโลยีการศึกษาได้อย่างเหมาะสม บริหารจัดการให้บุคลากรและชุมชนใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีจรรยาบรรณถูกต้องตามกฎหมายและสามารถกำหนดนโยบายด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ICT ที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของปอส์ ไกรวิณณ์ (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล ผลวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล ประกอบด้วย 2 ประเด็นคือ แนวคิดการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัล สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลของแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า

6.2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ประเด็นที่ควรพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้และสามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับชัยญารักษ์ ไยดี (2561) ได้วิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ผู้บริหารต้องศึกษานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6.2.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ประเด็นที่ควรพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ American Institute for Research (2014) ได้ทำการศึกษเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษาระยะเริ่มต้น ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนการจัดการและการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาถึงร้อยละ 22 โดยหากได้รับการส่งเสริม มีการจัดระบบบริหารจัดการและสนับสนุนด้านทรัพยากรจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนย่อมเป็นไปในทางบวก

6.2.3 ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ประเด็นที่ควรพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการศึกษามีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญุรักษ์ โยดี (2561) ได้วิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และควรส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ความรู้ร่วมกันต้องกำกับ ติดตาม การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีการศึกษอย่างเป็นระบบ

6.2.4 ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ประเด็นที่ควรพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีการศึกษามีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cakir (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการบริหารเทคโนโลยีและการเป็นผู้นำเทคโนโลยีในโรงเรียนที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า ทักษะของผู้บริหารที่มีต่อเทคโนโลยีโดยรวมเป็นบวก แต่มีบางรายการที่มีการตอบสนองเชิงลบ และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาเทคโนโลยีและการนำเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในโรงเรียน เป็นบุคคลแรกที่ต้องเข้าได้รับการฝึกอบรมในการให้บริการและการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

6.2.5 ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ประเด็นที่ควรพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณการใช้ ICT ในสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยดวงเดือน ตั้งประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ด้านความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา ผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง แก้ไข

และพัฒนาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยัด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาตนเอง โดยนำองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาต่อไป

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอัยยัด ควรมีการจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เข้าใจการพัฒนาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาและนำไปใช้ในสถานศึกษาและชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลจากการศึกษาพบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลและด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพมีความต้องการจำเป็นลำดับแรกที่จะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพ

ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำปรึกษาหรือแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีการศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการ เรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการศึกษาที่ หลากหลายเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการเรียนรู้ เพื่อทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ แบบโลกยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ ICT ในการติดต่อสื่อสาร สร้างโอกาส ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพกับครูที่นำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนจนประสบ ความสำเร็จ จนทำให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพต่อไป

8.2.2 ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยนำองค์ประกอบและแนวทาง การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาหรือให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาควรศึกษารูปแบบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทางเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้มี รูปแบบและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

8.3.2 ควรมีการศึกษา วิจัยและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานทาง เทคโนโลยีการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). รายงานประจำปีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4). กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- จุฬาลักษณ์ อังษรณรงค์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร สถานศึกษา สหวิทยาเขตหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- ชัยญญาภัก ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารดุขภูมิตตทาง สังคมศาสตร์. 8(1). 150-164.
- ดวงเดือน ตั้งประเสริฐ. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.
- ทินกร บัวชู, และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- นิศาชล บำรุงศักดิ์. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปอส์ ไกรวิณณ์. (2560). **กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาคภูมิ งอกงาม. (2556). **การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริหารระดับกลางโรงเรียนในฝันจังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด.
- อรุณา สุตมี, มลิวลย์ ธรรมแสง และเรณูมาศ กุละศิริมา. (2558). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Arican Institute for Research: AIR. (2014). **Evaluation of the school technology leadership initiative: external evaluation report #2**. Washington, DC : American Institutes of Research.
- Cakir, M. (2013). Constructivist Approaches to Learning in Science and Their Implications for Science Pedagogy: Literature Review. **International Journal of Environmental and Science Education**. 4(3). 193-206.
- International Society for Technology in Education(ISTE). (2009). **National Educational Technology standards for administrators**. Washington, DC : Eugene, QR.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดา ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนงานวิจัยสำเร็จด้วยดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*

FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF DUAL EDUCATION ADMINISTRATION
IN THE VIEW OF TEACHERS IN THE SACONDARY SCHOOLS UNDER THE
SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

ธรินทร์ญา วะจะสุวรรณ¹, ศักดิ์ชัย นิรันธทวี²

Tharinya Wajasuwan¹, Sakchai Nirunthawee²

มหาวิทยาลัยพะเยา^{1,2}

University of Phayao, Thailand.^{1,2}

Email : trypique@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 2) เพื่อศึกษาน้ำหนักของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการทวิศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวนทั้งหมด 214 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ประกอบด้วย ปัจจัยภายในซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมากได้แก่การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการฝึกอาชีพการพัฒนาผู้เรียนการจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากร ตามลำดับและปัจจัยภายนอกซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน และสภาพครอบครัว ตามลำดับ 2) ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย การจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร(X_1) การบริหารงานวิชาการ(X_2) การบริหารบุคลากร (X_3)การฝึกอาชีพ(X_4) การพัฒนาผู้เรียน(X_5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(X_6)และปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน(X_7) และสภาพครอบครัว(X_8)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้น ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย การจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร (X_1)การบริหารงานวิชาการ (X_2) การบริหารบุคลากร (X_3) และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(X_6) และปัจจัยภายนอก

อันได้แก่สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน(X_7) เป็นปัจจัยที่ส่งผลและรวมกันทำนายความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ได้ร้อยละ 92.80

คำสำคัญ : 1. ปัจจัยความสำเร็จ 2. ความสำเร็จของการจัดการศึกษา 3. ทวิศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study factors influencing the success of dual education administration in the view of teachers in the senior high school under the secondary educational service area office 2, 2) to study the weight of factors affecting the success of dual education administration. The study used quantitative research methodology. The samples used in the study consisted of 214 teachers who are in charge of the dual education project in the secondary schools under the secondary educational service area office 2 by means of simple random sampling. The instrument used for the data collection was a set of five rating scale questionnaires. The statistics utilized in analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation, multiple correlation by analyzing the Pearson product-moment correlation coefficient, and multiple linear regression analysis (stepwise regression).

The results of the research revealed that: 1) Factors influencing the success of dual education administration in the view of teachers in the senior high school under the secondary educational service area office 2 consisted of internal factors which were rated at a high level overall and contained participation in education management, vocational training, learner development, organization of structure administration, academic administration, and personnel management, respectively, and also external factors which were rated at the highest level overall and contained economic conditions and job opportunities, and family condition, respectively. 2) The internal factors consisting of organization of structure administration(X_1), academic administration(X_2), personnel management(X_3), vocational training(X_4), learner development(X_5), and participation in education management(X_6) and the external factors consisting of economic conditions and job opportunities(X_7), as well as family condition(X_8) were positively correlated with the success of dual education administration (Y) at .01 statistical significance. In addition, the internal factors consisting of organization of structure administration (X_1), academic administration (X_2), personnel management (X_3), and participation in education management (X_6) and the external factor containing economic conditions and job opportunities (X_7) were the factors influencing and jointly predicting the success of dual education administration at 92.80%.

Keywords : 1. Success Factors 2. The success of Administration 3. Dual Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา สร้างความเจริญงอกงามในตัวบุคคล สังคม ประเทศ และสังคมโลก เมื่อบุคคลมีการศึกษาจะนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาไปใช้สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ มีทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศและดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ซึ่งปัจจุบันพบว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2568 ขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง กระทั่งต่อความต้องการแรงงานในระบบ ทำให้เศรษฐกิจในอนาคตเกิดการแข่งขัน เพื่อแย่งชิงแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ อีกทั้งในมาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการ ออกประกาศ เรื่อง การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในวันที่ 27 ตุลาคม 2558 และถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องส่งเสริม สนับสนุนโครงการทวิศึกษา หรือโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีพแก่ประชาชนวัยเรียน และวัยทำงาน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภทสามัญศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีวิชาชีพ ทักษะอาชีพ ลักษณะนิสัยการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานหลังการสำเร็จการศึกษาและเป็นคนกำลังคนที่ตรงต่อความต้องการของประเทศ โดยสนับสนุนให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่มีแผนการเรียนที่หลากหลายตอบสนองผู้เรียน ที่มีเป้าหมายการเรียนแตกต่างกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพ ให้กับผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถจบการศึกษา โดยได้รับวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

การจัดการศึกษาระบบเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เป็นการจัดการศึกษา ที่กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ควบคู่กันทั้งสองหลักสูตร ซึ่งผู้สำเร็จจะได้รับวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) และวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี ถือเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ศึกษาและพัฒนาเพื่อตอบสนองทักษะแห่งอนาคตใหม่หรือทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กล่าวไว้ในรายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีถึง สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย(ทวิศึกษา)” ไว้ว่า การดำเนินการดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความกังวลในเรื่องคุณภาพการศึกษาและผลกระทบต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษาของภาคเอกชนในเรื่องจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่มีจำนวนลดลง และปัญหาสำคัญเนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะสนับสนุนให้เรียนสายสามัญ เพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำบันทึกข้อตกลงกับ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เพื่อจัดการศึกษาระบบเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ภายใต้ความร่วมมือ สถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจัดให้มีหลักสูตรพาณิชยกรรม สาขาธุรกิจค้าปลีก ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีการเรียนแบบทวิภาคี คือ แต่ละภาคเรียนจะเรียนภาคทฤษฎี ได้แก่ วิชาพื้นฐานและวิชาชีพที่โรงเรียนเป็นระยะเวลา 3 เดือน และภาคปฏิบัติฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สถานประกอบการ ได้แก่ ร้านเซเว่นอีเลฟเว่นในสาขาที่ใกล้บ้านเป็นระยะเวลา 3 เดือน รวมทั้งสิ้น 6 ภาคเรียน หรือ 3 ปีการศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามเงื่อนไขโดยเรียนครบจำนวนหน่วยกิต ผ่านเกณฑ์ระดับ 2 ขึ้นไปทุกรายวิชา และได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการครบจำนวนชั่วโมงตามหลักสูตร จะได้รับวุฒิการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)

จากการรายงานผลการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย(ทวิศึกษา) ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สถาบันบัญญัติแห่งชาติพบว่า แม้จะไม่สามารถจัดการศึกษารูปแบบนี้ได้ในทุกสถานศึกษา แต่จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2553 และประสบผลสำเร็จอย่างมากในปี 2556 โดยผู้ที่จบการศึกษาจากระบบดังกล่าวสามารถเข้าสู่ระบบการทำงานได้ทันที และเป็นที่พึงพอใจของสถานประกอบการ ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด สถานศึกษาจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและนักเรียนที่เรียนเกี่ยวกับการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในการบริหารจัดการทุกด้านต้องมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนและกระทำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการ (โรงเรียนสบเมยวิทยาคม, 2561)

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ จึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเห็นของครูที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาและให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหาร ครู ชุมชน และผู้ประกอบการ ในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มีโครงการที่ต่อเนื่อง ได้ผลดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2.2 เพื่อศึกษาน้ำหนักของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการฝึกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน ด้านสภาพครอบครัว

3.2 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่นำมาศึกษามีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา สามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

4. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

4.1 เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนร่วมแบบทวิศึกษาให้กับผู้บริหาร และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

4.2 เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 สถานประกอบการ สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูที่ปรึกษา ครูผู้นิเทศนักเรียนกลุ่มทวิศึกษา ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบทวิศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชดำริ โรงเรียนสีกัน โรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนสุขุมวิทพณิช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การเลือกตัวอย่าง เป็นแบบเจาะจงจากโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษานั้น โดยเลือกครูที่ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียน ดังนี้ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ครูผู้นิเทศนักเรียนกลุ่มทวิศึกษา 1 คน หัวหน้าหลักสูตร 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน ครูที่ปรึกษา 3 คน ครูผู้สอนอย่างน้อย 25 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 214 คน ในโรงเรียนราชดำริ โรงเรียนสีกัน โรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนสุขุมวิทพณิช กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejci and Morgan D.W, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

ตัวแปรในการวิจัย 1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาซึ่งหมายถึงปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการฝึกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน ด้านสภาพครอบครัว 2) ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เครื่องมือเป็นแบบวัดตัวแปร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคอร์ท (Likert Rating Scales) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพทางวิชาการ ในระดับที่น่าเชื่อถือ โดยจัดเรียงแบบวัด ไว้เป็นตอนในแบบสอบถาม ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะทางชีวสังคมของตัวอย่าง มีลักษณะเป็นคำถามเลือกจากคำตอบที่กำหนด ลักษณะทางชีวสังคมที่ถามคือ วุฒิการศึกษาสูงสุดตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทวิศึกษา และประสบการณ์ทำงานในอาชีพครู ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปรสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ตามความเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในงานวิจัยทั้ง 8 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยทั้งภายใน 6 ตัวแปร ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการฝึกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และปัจจัยภายนอก 2 ตัวแปร ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านสภาพครอบครัว มีผลต่อการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษาซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

โดยเมื่อนำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจอนุมัติจากประธานกรรมการควบคุมงานค้นคว้าแบบอิสระไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองใช้เครื่องมือ มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์คุณภาพ หาค่าอำนาจจำแนก พิจารณาค่า Item-Total Correlation และหาค่าความเที่ยงตรงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ดังนี้

โดยแบบวัดตัวแปรในการวิจัย 2 ประเภท 10 ตัวแปร ซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ตามความเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งฉบับมีจำนวน 72 ข้อ โดยเป็นปัจจัยภายใน ซึ่งแบบวัดมี 6 องค์ประกอบย่อย มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ที่ 0.846 ถึง 0.986 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r-Item Total Correlation) อยู่ที่ 0.321 ถึง 0.999

แบบวัดปัจจัยภายนอกซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งฉบับมีจำนวน 10 ข้อ ซึ่งแบบวัดมี 2 องค์ประกอบย่อย มีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) รายข้ออยู่ที่ 0.790 ถึง 0.875 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r-Item Total Correlation) อยู่ที่ 0.361 ถึง 0.752

ส่วนแบบวัดความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ตามความเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งฉบับมีจำนวน 10 ข้อ ซึ่งแบบวัดมี 2 องค์ประกอบย่อย มีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) อยู่ที่ 0.874 ถึง 0.944 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r-Item Total Correlation) อยู่ที่ 0.530 ถึง 0.932

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตจากวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่เป็นต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสมาชิกที่สุ่มได้เพื่อประสานงานขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม จำนวน 214 ฉบับถึงครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ครูผู้นิเทศนักเรียนกลุ่มทวิศึกษา 1 คน หัวหน้าหลักสูตร 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน ครูที่ปรึกษา 3 คน ครูผู้สอนอย่างน้อย 25 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 214 คน ในโรงเรียนราชดำริ โรงเรียนสีกัน โรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โรงเรียนสุขุมวิท 88 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนของแต่ละข้อคำถามแล้วบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการคำนวณ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาและข้อมูลความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple correlation) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) 3) วิเคราะห์น้ำหนักของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis)

6. ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ผลศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วย ปัจจัยภายในซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการฝึกอาชีพการพัฒนาผู้เรียนการจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานวิชาการการบริหารบุคลากร ตามลำดับและปัจจัยภายนอกซึ่งโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน และสภาพครอบครัว ตามลำดับซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความคิดเห็นครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา	ระดับความเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	ปัจจัยภายใน	4.44	0.37	มาก	2
	1.1 ด้านการจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร	4.43	0.44	มาก	4
	1.2 ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.39	0.38	มาก	5
	1.3 ด้านการบริหารบุคลากร	4.29	0.52	มาก	6
	1.4 ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.49	0.30	มาก	3
	1.5 ด้านการฝึกอาชีพ	4.51	0.30	มากที่สุด	2
	1.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.55	0.28	มากที่สุด	1
2.	ปัจจัยภายนอก	4.57	0.21	มากที่สุด	1
	2.1 สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน	4.71	0.19	มากที่สุด	1
	2.2 สภาพครอบครัว	4.44	0.23	มาก	2
รวม		4.51	0.29	มากที่สุด	

6.2 ผลการศึกษาน้ำหนักของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย การจ้ดระบบโครงสร้างการบริหาร(X_1) การบริหารงานวิชาการ(X_2) การบริหารบุคลากร(X_3) การฝึกอาชีพ(X_4) การพัฒนาผู้เรียน(X_5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(X_6) และปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน(X_7) และสภาพครอบครัว(X_8) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 นอกจากนั้น ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบโครงสร้างการบริหาร(X_1) การบริหารงานวิชาการ(X_2) การบริหารบุคลากร(X_3) และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(X_6) และปัจจัยภายนอกอันได้แก่สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน (X_7) เป็นปัจจัยที่ส่งผลและรวมกันทำนายนความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ได้ร้อยละ 92.80 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ตามลำดับ ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.633 + 0.513(X_1) - 0.444(X_6) + 0.402(X_7) + 0.208(X_3) - 0.212(X_2)$$

$$\text{และ } \hat{Z} = 0.951(X_1) - 0.634(X_6) + 0.448(X_7) - 0.307(X_2) + 0.417(X_3)$$

ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ผลดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Multiple Correlation) แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปรที่ศึกษา	Y_1	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8
Y_1	1.000								
X_1	.904**	1.000							
X_2	.602**	.819**	1.000						
X_3	.887**	.969**	.863**	1.000					
X_4	.778**	.935**	.944**	.947**	1.000				
X_5	.809**	.963**	.884**	.940**	.974**	1.000			
X_6	.831**	.976**	.859**	.933**	.948**	.980**	1.000		
X_7	.915**	.933**	.702**	.901**	.859**	.890**	.916**	1.000	
X_8	.721**	.908**	.935**	.901**	.965**	.952**	.942**	.810**	1.000

หมายเหตุ : **p < .01

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทีละขั้นตอน (Multiple Linear Regression Analysis; Stepwise Regression) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ปัจจัย	R	R ²	AdjR ²	SE	F
X_7	0.915	0.838	0.84	0.134	1096.269**
$X_7 X_3$	0.926	0.858	0.86	0.125	29.834**
$X_7 X_3 X_2$	0.958	0.918	0.91	0.095	155.533**
$X_7 X_3 X_2 X_1$	0.960	0.921	0.92	0.093	7.151**
$X_7 X_3 X_2 X_1 X_6$	0.963	0.928	0.93	0.090	20.369**

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2.633	.142		18.543	.000
	X7	.402	.055	.448	7.315	.000
	X3	.208	.061	.417	3.404	.001
	X2	-.212	.043	-.307	-4.905	.000
	X1	.513	.097	.951	5.308	.000
	X6	-.444	.098	-.634	-4.513	.000

หมายเหตุ : R = 0.963, R Square = 0.928, Adjusted R Square = 0.926, SE_{est} = 0.08991

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

7.1 การวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยภายนอกด้านสภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน รองลงมาคือ ปัจจัยภายในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปัจจัยภายในด้านการฝึกอาชีพ ปัจจัยภายในด้านการพัฒนาผู้เรียน ปัจจัยภายนอกด้านสภาพครอบครัว ปัจจัยภายในด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหารปัจจัยภายในด้านการบริหารงานวิชาการปัจจัยภายในด้านการบริหารบุคลากร ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา พ.ศ.2555-2569 ที่สนับสนุนและให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ โดยการยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถานประกอบการ เน้นความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและการฝึกงาน และอาจเป็นเพราะการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความสำคัญต่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะกระบวนการบริหารที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรทวิภาคีมีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งสถานศึกษามีความพร้อมและได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเป็นอย่างดีในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจึงส่งผลให้มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barbel, Matthias

and Philipp (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและการฝึกอาชีพในประเทศเยอรมัน พบว่า การจัดระบบการฝึกอาชีพในสถานประกอบการและการจัดการศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการทำงาน โดยเป้าหมายหลักของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีคือ การช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุและพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความท้าทายทางวิชาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเศรษฐกิจและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญลือ ทองเกตแก้ว (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู สถานประกอบการ เกี่ยวกับการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ได้รับความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน และมีการนิเทศการฝึกงานของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาในหลักสูตรทวิศึกษานักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและมีงานรองรับจึงอาจส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาประสบความสำเร็จได้สอดคล้องกับชัยสิทธิ์ คุณริยา(2558) ศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับได้แก่ ด้านทักษะและประสบการณ์วิชาชีพ ด้านเจตคติต่อการเรียน ด้านค่านิยมทางการศึกษาของผู้ปกครอง และด้านนักศึกษามีรายได้และสวัสดิการระหว่างเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ศรีคำนวล (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหารและปัจจัยด้านครูผู้สอน

7.2 การวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้แก่ ปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบโครงสร้างการบริหาร(X_1) การบริหารงานวิชาการ(X_2) การบริหารบุคลากร(X_3) และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(X_6) และปัจจัยภายนอกได้แก่สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงาน(X_7) เป็นปัจจัยที่ส่งผลและรวมกันทำนายความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา ร้อยละ 92.80 ทั้งนี้เนื่องจากว่า สภาพเศรษฐกิจและโอกาสในการทำงานนั้นเป็นปัจจัยที่บังคับให้นักเรียนและผู้ปกครอง ตัดสินใจเลือกศึกษาในระบบทวิศึกษา และความสำเร็จในการจัดการศึกษาจะต้องอาศัยโครงสร้างการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ศรีคำนวล (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง พบว่าปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านชุมชนปัจจัยด้านสถานประกอบการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.694 ประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 47.50 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย ร้อยละ 16.51 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส เกตุไทย (2555) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านสังคม ด้านผู้บริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการบริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายและพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาโดยต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคล และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสามารถส่งผลทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาในสถานศึกษาได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคล และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสามารถส่งผลทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาในสถานศึกษาได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรมีการศึกษาจากปัญหาของสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาเพื่อหาวิธีการกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของการจัดการศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- ชลธาร สมานธิ และคณะ. (2561). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนสพเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารบัณฑิตวิจัย. 9(1). 149-165.
- ชัยสิทธิ์ คุณริยา. (2558). ปัจจัยในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญลือ ทองเหตุแก้ว. (2559). รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่องการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- เบญจวรรณ ศรีคำนวล และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- ประภาส เกตุไทย. (2555). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่ม ภาคเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เมธาวี สุขปาน. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจิตรา กุลทกุล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. **วารสารบริหารการศึกษา มศว.** 14(27). 79-87.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิก.
- Barbel Furstenau, Matthias Pilz & Philipp Gonon. (2014). **The Dual System of Vocational Education and Training in Germany: What Can Be Learnt About Education for (Other) Professions**. Retrieved 25 January 2020. From <https://bit.ly/341NTE8>
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper & Row.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาตามความเห็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา และแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่งโดยเฉพาะคณาจารย์วิทยาลัยการจัดการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมจนประสบความสำเร็จ และขอบใจเพื่อนร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงานที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*
DEVELOPING GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION ACCORDING
TO THE DEMING QUALITY CYCLE (PDCA) TOWARDSTHE EXCELLENCE OF
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KALASIN

วริยา สายสว่าง¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Wariya Saisawang¹, Boonchom Srisa-ard²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : pattypattywariya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน 2) พัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 325 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางสภาพที่พึงประสงค์การบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ลำดับที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ลำดับที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามลำดับ 2. การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย

6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าโดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การบริหารกิจการนักเรียน 3. วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current condition, the desirable condition, 2) to develop guidelines for student affairs administration according to the Deming Quality Cycle (PDCA) towards the excellence of secondary schools Under the Office of The Secondary Educational Service Area Kalasin. The samples were 325 students under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. 9 experts. The research tools were questionnaires, interview forms, assessment forms. The tools used in the research were. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation. The analysis of data is an interview form to analyze data by summarizing issues.

The results showed that 1. The current state of student affairs administration according to the Deming Quality Cycle (PDCA) of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. The overall level is moderate. The desirable condition of student affairs administration according to the quality cycle Deming (PDCA) of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin overall were at the highest level. And when analyzing the need improvement index ($PNI_{modified}$) of student affairs administration of secondary schools under the Kalasin Secondary Educational Service Area Office, the overall needs were ordered from the most to the least as follows: No. 1 Management Student affairs No. 2 Operation of the student support system and the promotion of democracy in schools. No. 3: promoting and developing students to have discipline, morality, ethics and evaluation of student affairs performance, respectively. 2. The development of the school's student affairs management guidelines according to the Deming Quality Cycle (PDCA) towards excellence in secondary schools under the Secondary Educational Service Area

Office Kalasin consists of 6 aspects: student affairs planning; Management of student affairs in promoting and developing students to have discipline, morality, and ethics; in the promotion of democracy in schools and evaluation of student affairs performance. Assessment results The Possibilities of the School's Student Affairs Administrative Development Guidelines According to the Deming Quality Cycle (PDCA) to Secondary School Excellence Under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin by the experts found that in terms of suitability, the experts had an opinion that the overall suitability was at the highest level. And in terms of feasibility, the experts had an opinion that overall, it was possible at the highest level that could be used.

Keywords : 1. Guideline development 2. Student affairs management 3. Deming quality cycle (PDCA)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) และมาตรา 22 แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจสังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ ภาควิชาภูมิปัญญาความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบบประชาธิปไตยผ่าน

กระบวนการทำงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ปรับตัวมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับ ภาวะการเปลี่ยนแปลงชีวิตเร็วของสังคมโลก (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบในเขตรวม 55 โรงเรียนผลการดำเนินงานด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนในช่วงปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนยังมีปัญหาและอุปสรรคซึ่งเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองและสภาพ ครอบครั้ว ปัญหาจากภายในสถานศึกษา เช่น เมื่อนักเรียนมีปัญหามาโรงเรียนแล้วไม่ได้รับการ ตอบสนองหรือช่วยแก้ไข้ปัญหาให้ ไม่ได้รับความอบอุ่นจากครู อาจารย์ มีการลงโทษที่รุนแรงโดย ขาดหลักจิตวิทยา ขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง อีกทั้งในปีที่ผ่านมาการจัดการเรียนการ สอนที่โรงเรียนจัดได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักเรียนส่วนใหญ่เรียนที่บ้าน ดังนั้น ปัญหาจึงเกิดขึ้นมากมาย นักเรียนขาดการเอาใจใส่การเรียน หรือไม่ค่อยรับผิดชอบงานต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้ทำ งานกิจการนักเรียนไม่สามารถทำได้ เท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารกิจการนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของ ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับการศึกษา จำเป็นต้องมีการเตรียมการและวางแผนจัดดำเนินการอย่างดี มีระบบเพื่อให้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยในฐานะที่ รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนโดยตรง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหาร กิจการนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาฬสินธุ์ เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน ให้มี ประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่า สำหรับเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ บริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

3.3 ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนใช้เป็นข้อสังเกตและนำแนวทางการพัฒนางานด้านกิจการนักเรียนไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 304 คน ได้มาโดยการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) (1 : 5.53) ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการ โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับ ครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 9 คน โดยแบ่งตามขนาดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สร้างขึ้นตามขอบข่ายการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่งานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ รวมเป็นจำนวน 9 คนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนาพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนาตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อเขียนข้อเสนอแนะ และประเด็นการปรับปรุงสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ พบว่าสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 3.63$) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.41$) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 3.29$) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.26$) และการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 3.04$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และเมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ของการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ โดยรวมเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ลำดับที่ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ลำดับที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ

5.2 การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนที่มี วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนด โครงสร้างบุคลากร เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการวิเคราะห์และศึกษา สภาพงานกิจการนักเรียน โดยใช้ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (DMC) เป็นข้อมูล พื้นฐาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียน 2) การดำเนินงานตาม แผน (D) มีการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและเกณฑ์การประเมิน มาตรฐานการประกันคุณภาพ ดำเนินงานตามเอกสาร คู่มือการประเมินผลการดำเนินงานกิจการ นักเรียน มีการนำแนวทาง/วิธีการ จากแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียนไปปฏิบัติ และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ผลการดำเนินงานระหว่างการปฏิบัติงาน มีการ PLC ของผู้รับผิดชอบดำเนินงานกิจการ นักเรียน 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน กิจการนักเรียนรายงานการดำเนินโครงการต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียน ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัยอยู่เสมอ และ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการวางแผนการนิเทศ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อ ปรับปรุงแก้ไข จัดทำกรอบการดำเนินงานกิจการนักเรียนเสนอต่อคณะกรรมการบริหารเผยแพร่ ระเบียบและแนวปฏิบัติให้แก่ครู นักเรียน และผู้ปกครองรับทราบ และประชาสัมพันธ์กรอบการ ดำเนินงานกิจการนักเรียนต่อสาธารณชนผ่านหลากหลายช่องทาง

2. การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการประชุมวางแผน เพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษาของงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน โดย กำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบครบทุกงาน ตามขอบข่ายงาน กิจการนักเรียนที่กำหนด 2) การดำเนินงานตามแผน (D) ดำเนินงานตามแผนให้สอดคล้องนโยบาย และแผนพัฒนา และมีการจัดกิจกรรม และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมอย่างหลากหลาย จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของฝ่ายกิจการนักเรียนให้เป็นไปตาม ระยะเวลาและงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุป รายงานผู้บริหารตามสายบังคับบัญชาตามวันและเวลาที่กำหนด และ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการ ต่อ (A) มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารฝ่ายกิจการนักเรียนเพื่อรับทราบปัญหา/อุปสรรคและ พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน พัฒนาระบบข้อมูล และภูมิความรู้ที่ทันสมัย และมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้บุคคลภายนอก ชุมชน หรือผู้ปกครองได้รับทราบด้วย

3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีแนวทางการพัฒนาตาม วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการวิเคราะห์ วางแผน จัดทำ

โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หลักการ SWOT แต่งตั้งครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานวางแผนการจัดทำเอกสาร 2) การดำเนินงานตามแผน (D) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง สร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ 3) การติดตามประเมินผล (C) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจัดทำเอกสารรายงานผลการจัดกิจกรรม สรุปผลและบันทึกผลลงในแบบบันทึกการจัดกิจกรรม ประสานงานขอความร่วมมือจากผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงาน ตามปฏิทินการติดตาม 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุง และติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง มีการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาประเด็นปัญหาและ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศดังนี้ 1) การวางแผน (P) ร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา สร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) การดำเนินงานตามแผน (D) มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา มีการศึกษาและจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือประเมินพฤติกรรมนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการจัดทบทวน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมเพื่อทบทวนรายงานผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามตัวชี้วัดความสำเร็จแผนงานที่กำหนดไว้ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน และสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้บริหารสถานศึกษา 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) พบว่า คณะกรรมการดำเนินงานมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ทันสมัย และมีการประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ คณะครูทบทวนงานการปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป

5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และจัดทำคู่มือ แผนงาน โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดทำโครงการกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม 2) การดำเนินงานตามแผน (D) การจัดกิจกรรมตาม คู่มือ แผนงาน โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดตั้งสภานักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภานักเรียน ส่งเสริมการบูรณาการกิจกรรมสภานักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการบูรณาการกิจกรรม 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการประชุมสรุปกิจกรรมทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม คณะทำงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คอยกำกับติดตามให้คำปรึกษา มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการ และมีการปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัยอยู่เสมอ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสดงออกในด้านประชาธิปไตยมีการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

การบริหารงานโรงเรียน ประสานการติดตาม นิเทศและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และนำผลที่ได้จากการประเมินในทุกกิจกรรมมาพัฒนาปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ร่วมกันและสรุปผล ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานครั้งต่อไป และมีการประชาสัมพันธ์ในองค์กรต่าง ๆ

6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานตรงตามความสามารถและมีความถนัดของแต่ละคนเป็นลายลักษณ์อักษร 2) การดำเนินงานตามแผน (D) ดำเนินงานตามเอกสาร คู่มือการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ และมีการเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและทันสมัย 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน จัดประชุมหลังจากที่ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเพื่อตรวจสอบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข มีการเสนอกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อขอรับรางวัลจากองค์กรภายนอก

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) และด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าโดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ถือว่านำไปใช้ได้

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในทุกขั้นตอนดำเนินงานด้วยระบบคุณภาพ PDCA ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ไม่เป็นระบบ ลำช้า การดำเนินงานขาดการวางแผนที่ชัดเจน ไม่มีแผนงานรองรับที่เป็นมาตรฐาน มีคำสั่งมอบหมายงานแต่ไม่ได้ระบุรายละเอียดของวิธีการดำเนินงาน ไม่มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ ขาดการประสานงานในการกระจายงานให้ครูในโรงเรียนได้ทำร่วมกัน เกณฑ์การประเมินงานกิจการนักเรียนไม่ชัดเจน ผลการปฏิบัติงานยังไม่ประสบความสำเร็จ ขาดคู่มือในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ อติศักดิ์ กำแพงคำ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน 4)

การนิเทศ ติดตาม การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบด้านการพัฒนาประสิทธิภาพงานกิจการนักเรียน ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ควรมีพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการนักเรียน ควรดำเนินงานร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) พบว่าด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากเป็นลำดับที่ 1 คือการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน ซึ่งการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบและการรายงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อการพัฒนานักเรียนโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการและมีวิธีการพัฒนาระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนให้คณะกรรมการดำเนินงานมีแนวทางในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การพัฒนางานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับ กัลยาณี รัตนบุตร (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่ารูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์การบริหารคุณภาพงานกิจการนักเรียน องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างการบริหารคุณภาพงานกิจการนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียน องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาคณะกรรมการดำเนินงานบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียน องค์ประกอบที่ 5 การนำเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียน และองค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียน

6.2 การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ดังนี้

6.2.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากร เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการวิเคราะห์และศึกษาสภาพงานกิจการนักเรียน โดยใช้ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (DMC) เป็นข้อมูลพื้นฐาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียน 2) การดำเนินงานตามแผน (D) มีการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการประกันคุณภาพ ดำเนินงานตามเอกสาร คู่มือการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการนำแนวทาง/วิธีการ จากแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียนไปปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานระหว่างการปฏิบัติงาน มีการ PLC ของผู้รับผิดชอบดำเนินงานกิจการนักเรียน 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนรายงานการดำเนินโครงการต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียน

ทั้งในและนอกโรงเรียน มีการปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัยอยู่เสมอ และ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการวางแผนการนิเทศ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไข จัดทำกรอบการดำเนินงานกิจการนักเรียนเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร และประชาสัมพันธ์กรอบการดำเนินงานกิจการนักเรียนต่อสาธารณชนผ่านหลากหลายช่องทาง สอดคล้องกับ ญฐพร หลากสุขธม (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า งานส่งเสริมกิจการนักเรียน มีแนวทางในการดำเนินงานโดยการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการตามความเหมาะสม และส่งเสริมคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจต่อบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น มีการสนับสนุนให้แต่ละระดับชั้น จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกหรือชุมชนจัดกิจกรรมนิทรรศการร่วมกับสถานศึกษาในเรื่องประชาธิปไตยรวมถึงครูนำหลักประชาธิปไตยสอดแทรกเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

6.2.2 ด้านการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการประชุมวางแผน เพื่อจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาของงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน โดยกำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบครบทุกงาน ตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนที่กำหนด 2) การดำเนินงานตามแผน (D) ดำเนินงานตามแผนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนพัฒนา และมีการจัดกิจกรรม และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของฝ่ายกิจการนักเรียนให้เป็นไปตามระยะเวลาและงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปรายงานผู้บริหารตามสายบังคับบัญชาตามวันและเวลาที่กำหนด และ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารฝ่ายกิจการนักเรียนเพื่อรับทราบปัญหา/อุปสรรคและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน พัฒนาระบบข้อมูล และภูมิความรู้ที่ทันสมัย และมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้บุคคลภายนอก ชุมชน หรือผู้ปกครองได้รับทราบ สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ ญฐนนท์ คำชาย (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทพดินทร์วิทยาเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนแรกการร่วมคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกภาคส่วน ขั้นตอนที่สองการร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนตามแผนประจำปี ขั้นตอนที่สาม การร่วมการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ขั้นตอนที่สุด การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปผลและขั้นตอนที่ห้าการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

6.2.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการวิเคราะห์ วางแผน จัดทำโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หลักการ SWOT แต่งตั้งครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานวางแผนการจัดทำเอกสาร 2) การดำเนินงานตามแผน

(D) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำและต่อเนื่อง สร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ 3) การติดตามประเมินผล (C) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจัดทำเอกสาร รายงานผลการจัดกิจกรรม สรุปผลและบันทึกผลลงในแบบบันทึกการจัดกิจกรรม ประสานงานขอความร่วมมือจากผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน ตามปฏิทินการติดตาม 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุง และติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง มีการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาประเด็นปัญหา และ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สอดคล้องกับ ยุทธนา เลิศคลัง (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม คือ ควรมีการอบรมนิเทศ ส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน ส่งเสริมกิจของนักเรียนให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม สร้างความตระหนักด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จัดกิจกรรมจิตอาสาภายในโรงเรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อบ้านเมืองและท้องถิ่น

6.2.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศดังนี้ 1) การวางแผน (P) ร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา สร้างความตระหนักและความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) การดำเนินงานตามแผน (D) มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการติดตามกำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา มีการศึกษาและจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือ ประเมินพฤติกรรมนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการจัดทบทวน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมเพื่อทบทวนรายงานผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามตัวชี้วัดความสำเร็จแผนงานที่กำหนดไว้ตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน และสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้บริหารสถานศึกษา 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) พบว่า คณะกรรมการดำเนินงาน มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ทันสมัย และมีการประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ คณะครูทบทวนงานการปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปีการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับ ชิตินันดา สิงห์แก้ว (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า มีการพัฒนาและจัดทำเอกสารคู่มือที่สมบูรณ์ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมีแบบฟอร์มเอกสารการประเมินและแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนให้ชัดเจนตามวงจร PDCA เพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ

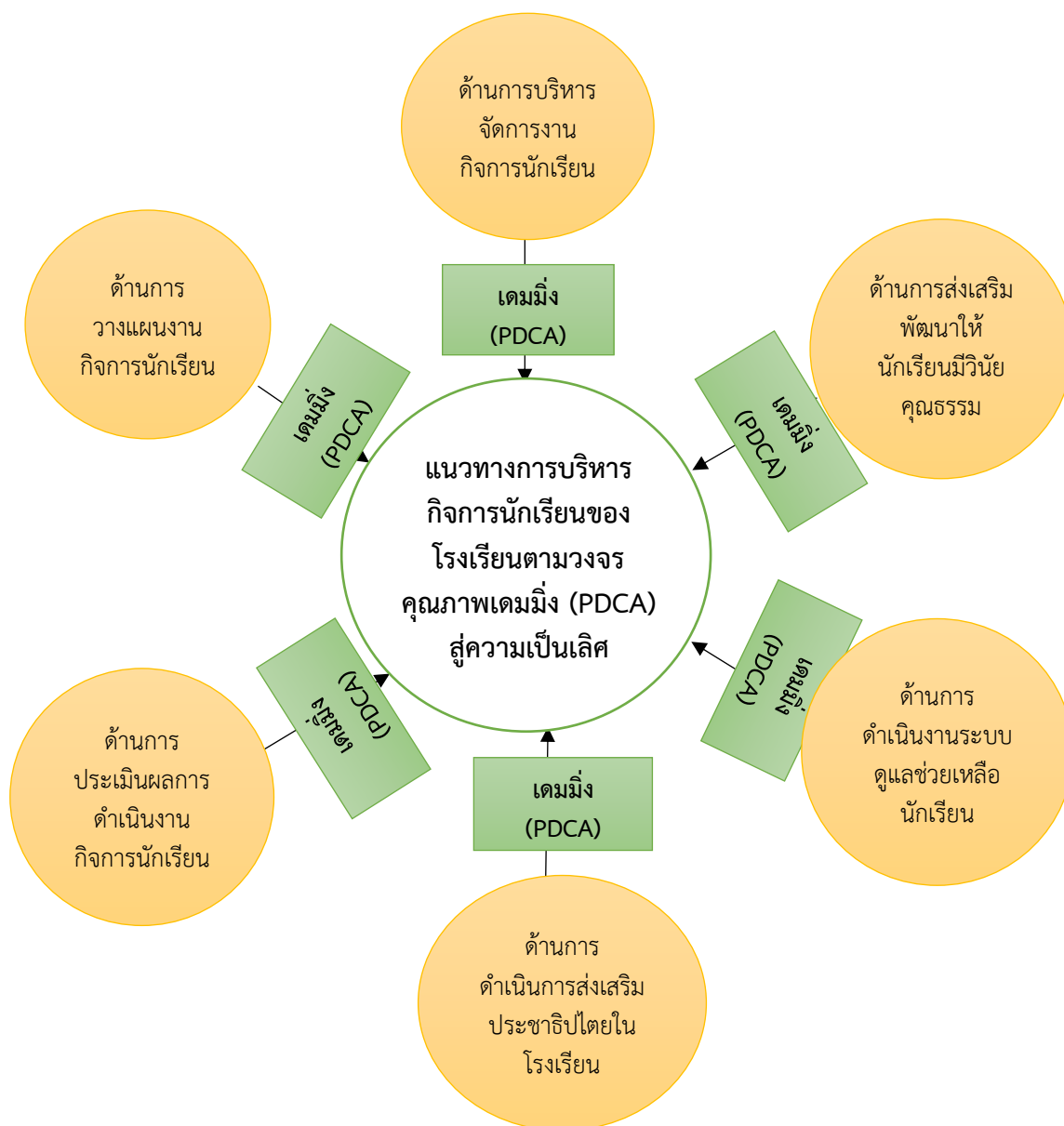
6.2.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และจัดทำคู่มือ แผนงาน โครงการ

ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดทำโครงการกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม 2) การดำเนินงานตามแผน (D) การจัดกิจกรรมตาม คู่มือ แผนงาน โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดตั้งสภานักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภานักเรียน ส่งเสริมการบูรณาการกิจกรรมสภานักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการบูรณาการกิจกรรม 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการประชุมสรุปกิจกรรมทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม คณะทำงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คอยกำกับติดตามให้คำปรึกษา มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการ และมีการปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัยอยู่เสมอ 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสดงออกในด้านประชาธิปไตยมีการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการบริหารงานโรงเรียน ประสานการติดตาม นิเทศและประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม และนำผลที่ได้จากการประเมินในทุกกิจกรรมมาพัฒนาปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ร่วมกันและสรุปผลปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการดำเนินงานครั้งต่อไป และมีการประชาสัมพันธ์ในองค์กรต่าง ๆ สอดคล้องกับ กุสิณา รอดทอง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี พบว่าด้านส่งเสริมประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การคัดเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียนตามแนวระบอบประชาธิปไตย จัดให้มีการประชุมของคณะกรรมการสภานักเรียน นักเรียนนำหลักประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตยของนักเรียน มีการส่งเสริมในการจัดทำโครงการบุคคลดีเด่นนักเรียนพระราชทานนักเรียนตัวอย่างในสถานศึกษา จัดทำระเบียบและการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนกำหนดในคู่มือนักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

6.2.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ 1) การวางแผน (P) มีการตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงานตรงตามความสามารถและมีความถนัดของแต่ละคนเป็นลายลักษณ์อักษร 2) การดำเนินงานตามแผน (D) ดำเนินงานตามเอกสาร คู่มือการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) การติดตามประเมินผล (C) มีการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ และมีการเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและทันสมัย 4) การปรับปรุงแก้ไข/ดำเนินการต่อ (A) มีการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน จัดประชุมหลังจากที่ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเพื่อตรวจสอบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข มีการเสนอกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อขอรับรางวัลจากองค์กรภายนอก สอดคล้องกับ สุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี พบว่า ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ควรมีการประเมินผลงานกิจการนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ อีกทั้งต้องมี

การวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มานั้นไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากภาพที่ 1 การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายสร้างความเข้าใจร่วมกับภาคีเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียน การวางแผน การบริหารจัดการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการบริหารกิจการนักเรียน สร้างความตระหนักร่วมกัน และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจึงจะมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สถานศึกษาควรมีแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและจัดกิจกรรมเป็นประจำและต่อเนื่องมีการประเมินผลและปรับปรุงการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดระบบงานกิจการนักเรียนให้มีความต่อเนื่องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการนักเรียนในทุก ๆ โรงเรียน

8.3.2 ควรวิจัยและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนระบบบริหารคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.**

กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กัลยาณี รัตนบุตร. (2564). **รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กุสิณา รอดทอง. (2560). **การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุ**

ราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สุราษฎร์ธานี.

ณัฐพร หลากสุขถม. (2560). **แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณัฐนันท์ คำชาย. (2560). **การบริหารจัดการงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน**

เทพบดินทร์วิทยาเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- ธิดินันดา สิงห์แก้ว. (2562) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ยุทธนา เลิศคลัง. (2565). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนครูราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์. (2563). รายงานผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2563. ภาพสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อดิศักดิ์ กำแพงคำ. (2561). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสนธิราษฎร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Deming in Mycoted. (2004). Plan Do Check Act (PDCA). Retrieved 29 January 2022. From <http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca2>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไข ข้อบกพร่อง ของการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ดร.ชัชวาล อารามฤทธิ์ ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, ดร.กนก ยนต์ชัย ผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, ดร. วิโรจน์ ค้อไผ่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 นางอารยา บุตรพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยรวมทั้งคำแนะนำงานการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพสินธุ์ และขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนในด้านการศึกษา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจจนสามารถทำวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

การสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย*
THE HEALTHY ENCOURAGEMENT IN ACCORDANCE WITH THE BUDDHIST
GUIDELINE OF THE BUDDHIST MONKS IN PHONPHISAI DISTRICT,
NONGKHAI PROVINCE

พระครูวินัยธร กรวีร์ สุรปญโญ (พรหมหิตร์)¹

Phrakruvinayadhorn Koravee Surapanyo (Promhit)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.¹

Email : cassanovit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ 2) เพื่อศึกษาการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อศึกษาการสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ 20 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่นับถือศาสนาพุทธ 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ เป็นการรักษาสภาพองค์รวมของพระสงฆ์ ด้วยการบริโภค อาหารที่ปราศจาก แป้ง น้ำตาล รวมถึงอาหารที่มีรสจัด พร้อมทั้งบริโภคด้วยความพอดี กล่าวได้ว่า หลักการบริโภคอาหารตามแนวพุทธจึงเป็นการบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่ดีของพระสงฆ์คือ การเดินและการปิดกวาดลานวัด นอกจากนี้การทำให้ร่างกายและจิตใจได้รับการพัก และผ่อนคลายตามธรรมชาติ การฝึกสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน และการเข้ารับการตรวจโรคเป็นประจำ รวมถึงการเข้ารับการปรึกษาเรื่องสุขภาพเป็นการเพิ่มพูนสุขภาพของตัวพระสงฆ์ 2) การสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การมุ่งเข้าใจในธรรมชาติของโลก ด้วยหลักการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง การดูแลใส่ใจร่างกายตามความเหมาะสมโดยไม่หลงยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย การยึดมั่นในศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ การดำเนินชีวิตตามต้นแบบตามหลักพระธรรมและหลักพระวินัย มุ่งไปสู่ความดับทุกข์ หลุดพ้นจากทุกข์ ทั้งปวง 3) การสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ใช้หลักการภาวนา 4 ในการปฏิบัติ เพื่อที่จะเป็นการดูแลรักษาสุขภาพทางกายและทางจิตของผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของสุขภาพทางธรรม แล้วการเปิดสอนหลักการภาวนา 4 ประกอบด้วย การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านกาย (กายภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านศีล (ศีลภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านจิต (จิตภาวนา) การรักษาสุขภาพทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ที่เป็นการเรียนรู้ให้กับประชาชนผู้

ที่เข้าวัดทำบุญในเทศกาลต่างๆ ของอำเภอพนมพิสัย เพื่อที่จะเป็นการวางรากฐาน ความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะเป็นการเข้าใจการพึ่งพาตัวเองอย่างเต็มที่เพื่อที่จะมีสุขภาวะทั้งร่างกาย และจิตใจที่ดี

คำสำคัญ : 1. การสร้างเสริม 2. สุขภาวะ 3. พระสงฆ์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the concept and theory related to the healthy encouragement of the Buddhist monks 2) to study the healthy encouragement of the Buddhist monks in accordance with the Buddhist teaching and 3) to study the healthy encouragement of the Buddhist monks in compliance with Buddhist guideline of Buddhist monks in Phonpisai District, Nongkhai Province. The qualitative research. The sample group used in the research included a group of 20 monks, a group of 3 academics or experts, and a group of 7 general citizens who believed in Buddhism. The research instrument was an interview form. The data were analyzed using descriptive analysis.

The results found that: 1) The conception and theory related to the healthy encouragement of the Buddhist monks are the formats of the healthy treatment of the Buddhist monks as a whole by consuming the meals without powder, sugar including the food with the intensive taste and consuming the appropriate foods. It can be said that the consummative principle in the compliance with the Buddhist guideline is the consumption for the physical benefit. The good exercise of the Buddhist monks is to walk and clean up the courtyard of the temple in addition, to make the body and the mind have the rest and relaxation in accordance with the nature. To practice the Tranquility Meditation, Insight Meditation and to have the body checked should be always done including to ask for advice about the health to increase his own good health. 2) The encouragement of the Buddhist monks' health in accordance with the principle of Buddhist teaching aims at understanding the world nature with principle of sufficient lifestyle. To pay attention to the body as appropriate without attachment should be done. To hold the morality as the foundation of lifestyle and keep one's living with the mindfulness and carry on one's own life in accordance with the principle of Dhamma and Vinaya by aiming at the cessation of suffering and liberation of all sufferings. 3) The healthy encouragement in accordance with the Buddhist alignment of the Buddhist monks in Phonpisai District, Nongkhai Province is found that the Four Cultivations are applied for practice in order to take care of the physical and mental cultivation of one who gets interested in the Dhamma

health. The curriculum of the Four Cultivations is opened., that is, the physical healthy creation (Physical Cultivation), the moral healthy creation (Moral Cultivation), the mental health encouragement (Mental Cultivation), the intelligent healthy encouragement (Intellectual Cultivation) all of these should be brought for teaching people who enter the temples for making various merits in various festivals of Phonpisai District, Nongkhai Province in order to set the foundation of the background, importance, value and benefits of the Dhamma Principles in Buddhism for the sake of one's own refuge absolutely and for the sake of good physical and mental health.

keywords : 1. Promotion 2. Health 3. Monks

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทุกข์และความดับทุกข์ เพื่อแก้ทุกข์ให้กับมนุษย์ที่เกิดมาบนโลกนี้ ที่เกิดมาแล้วต้องเผชิญกับความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากการเปลี่ยนแปลงของรูปขันธ์ที่เริ่มจากปฏิสนธิ เกิด แก่ เจ็บ และตาย ในที่สุด ซึ่งเป็นสัจธรรมของมนุษย์ทุกคนในโลกนี้ไม่ว่าแม้แต่พระพุทธองค์ยังต้องเผชิญมีอาพาธเป็นไปตามสภาวะธรรมของร่างกายเช่นเดียวกัน เมื่อมีความทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นแล้ว มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยก็เพียรพยายามหาวิธีรักษาหรือเอาชนะโรคภัยไข้เจ็บเหล่านั้น บางครั้งก็สามารถเอาชนะได้และบางครั้งก็ต้องพ่ายแพ้กับโรคร้ายต่างๆ ไป พระพุทธองค์ทรงแสดงทัศนะเรื่องความเจ็บป่วยไว้ว่า ร่างกายนั้นเป็นรังแห่งโรค การที่ร่างกายเป็นฐานแห่งโรคก็ย่อมจะต้องมีความเจ็บป่วยอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นธรรมดา การที่บุคคลใดมีโรคเบียดเบียนน้อย หรือไม่มีเลยถือว่าเป็นลาภอันประเสริฐ ดังพุทธภาษิตที่ว่า “อโรคยา ปรมะ ลาภะ” แปลว่า ความไม่มี โรคเป็นลาภอันประเสริฐ พระพุทธองค์ทรงสอนถึงทางดับทุกข์ว่าจะต้องปฏิบัติตามทางสายกลางสร้างที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาหรือข้อปฏิบัติที่เป็นทางสายกลาง โดยไม่ให้ปฏิบัติสุดโต่งทั้งด้านมุ่งแสวงหาความสุขแบบเกินพอดีที่เรียกว่า “กามสุขัลลิกานุโยค” หรือการทรมานตนให้ได้รับความทุกข์ทรมานตนมากเกินไป ที่เรียกว่า “อตฺตกิลมกานุโยค” ทรงสอนการดำรงชีวิตให้เป็นไปตามมัชฌิมาธรรม ในรูปแบบของความพอดี ความสมดุลในร่างกาย จิตใจและวิญญาณ เพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยได้ แต่ถึงแม้จะระมัดระวังดำรงชีวิตอย่างดีเพียงใดก็ตาม ความเสื่อมของสังขารที่เข้ามาเบียดเบียนสร้างความทุกข์กายทุกข์ใจตามกาลเวลาก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงพ้นได้ตามสัจธรรมของกฎธรรมชาติไปได้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เผยพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีปัญหาอาพาธด้วยโรคไม่ติดต่อมากที่สุด 5 อันดับ การดูแลสุขภาพพระสงฆ์เป็นเรื่องสำคัญ พระสงฆ์บางรูปอาพาธด้วยโรคต่างๆ ในขณะที่บางรูปไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถรู้ว่ามีภาวะเสี่ยงต่อโรคใดบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับจากข้อมูลกรมการแพทย์ ปี 2559 พบว่า พระสงฆ์ สามเณรอาพาธมารับการรักษาที่โรงพยาบาลสงฆ์ มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ โรคไขมันในเลือดสูง 9,679 ราย โรคความดันโลหิตสูง 8,520 ราย โรคเบาหวาน 6,320 ราย โรคไตวายเรื้อรัง 4,320 ราย และโรคข้อเข่าเสื่อม 2,600 ราย โดยสาเหตุของการเกิดโรคส่วนใหญ่มาจากปัญหาการบริโภคไม่ถูกหลักโภชนาการ อีกทั้งพระสงฆ์ไม่

สามารถเลือกฉันอาหารเองได้ ต้องฉันอาหารตามที่ฆราวาสตักบาตรหรือนำอาหารมาถวาย ประกอบกับสถานภาพของพระภิกษุ ไม่เอื้อต่อการออกกำลังกาย ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรค จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนให้พระสงฆ์และวัดมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพเป็นศูนย์กลาง สุขภาพชุมชน และจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

ประโยชน์โดยรวมของพระธรรมวินัยต่อประเด็นสุขภาพของพระสงฆ์นั้น กล่าวได้ว่าหากพระสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ทั้งในส่วนที่เป็นพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการป้องกันโรค จะช่วยให้พระสงฆ์มีสุขภาพกายที่ดี เมื่อมีสุขภาพกายดี การดูแลสุขภาพทางจิตใจ ทางสังคม และทางปัญญา ก็จะดีตามไปด้วย เพราะต่างล้วนเป็นผลซึ่งกันและกันต่อการสร้างเสริมสุขภาพโดยรวม นอกจากนี้หลักธรรมและพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ไม่ได้เป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติของพระสงฆ์เท่านั้นแต่ฆราวาสก็สามารถนำมาปรับใช้เพื่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ และเกิดผลดีต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคมและทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันที่จะช่วยสร้างเสริมสังคมที่มีความสงบสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน แต่ละคนคิดถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (พินิจ ลาภธนานนท์, 2556)

ในประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาร้อยละ ๙๐ และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีระบบสาธารณสุขที่ดีประสบความสำเร็จในการดำเนินงานหลายทศวรรษที่ผ่านมา จนทำให้ประชาชนบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันประเทศไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว จำนวนประชากรวัยทำงานลดลง แต่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งนี้เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายทางสาธารณสุขที่ประสบความสำเร็จจึงทำให้อัตราการเจริญพันธุ์ อัตราการเกิด และอัตราการตายที่ต่ำลงนั่นเอง อย่างไรก็ตามเมื่อดูในรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงอัตราการเสียชีวิตกลับพบว่าอัตราการเสียชีวิตจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อ (World Bank, 2017)

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย เฉพาะในอำเภอเมืองจังหวัดมีวัดมากถึง 150 วัดและผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย เป็นประธานเปิดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ การอบรมพระคิลานุปัฏฐาก พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัดจังหวัดหนองคาย เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๕๐ ปี พระโสภณพริ้ง วัดโพธิ์ชัย พระอารามหลวง อ.เมืองหนองคาย จ.หนองคาย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดหนองคาย กล่าวว่า ปัจจุบัน สภาวะสุขภาพพระสงฆ์-สามเณร พบว่า มีอาการอาพาธมารับการรักษาที่โรงพยาบาลสงฆ์ มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคไขมันในเลือดสูง, โรคความดันโลหิตสูง, โรคเบาหวาน, โรคไตวายเรื้อรัง และโรคข้อเข่าเสื่อม อำเภอโพนพิสัยก็เป็นอีกอำเภอที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะในอำเภอมีวัดจำนวน 147 วัดอำเภอโพนพิสัย เดิมมีฐานะเป็น “เมืองโพนพิสัย” ซึ่งเป็นหัวเมือง 1 ใน 7 ของมณฑลอูตร การปฏิรูปการปกครองตามระบบเทศบาลนั้นก็ดำเนินต่อไป จนเมื่อยุบเมืองโพนพิสัยเป็นอำเภอแล้วพระยาโพนพิสัยสรเดช ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอโพนพิสัย จนถึงปี พ.ศ. 2550 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มาตรวจราชการในเขตมณฑลอูตร และได้เปลี่ยนฐานะเมืองโพนพิสัยเป็นอำเภอโพนพิสัย ขึ้นกับจังหวัดหนองคายจนถึงปัจจุบัน และยุบเมืองรัตนวาปี เป็นตำบลรัตนวาปี ให้ขึ้นการ

ปกครองอยู่ในอำเภอพนมพิสัย (วิกิพีเดีย, 2565) จากที่ข้อมูลจำนวนของวัดในอำเภอพนมพิสัย ที่จะทำให้เห็นการอยู่ร่วมกันของคณะสงฆ์ในอำเภอพนมพิสัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการสร้างเสริมสุขภาวะตามแนวพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย เพื่อที่จะศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ จะเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ให้ถูกต้องตามสุขภาวะและการศึกษาการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ว่ามีรูปแบบวิธีปฏิบัติอย่างไรอันจะนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาวะตามแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคายให้เกิดความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์
- 2.2 เพื่อศึกษาการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
- 2.3 เพื่อศึกษาการสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอพนมพิสัย

จังหวัดหนองคาย

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์
- 3.3 ทำให้ทราบการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
- 3.3 ได้รูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอพนมพิสัย

จังหวัดหนองคาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร 1) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย 2) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารชั้นนอร์ดกกา ฎีกา อนุฎีกา เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือและตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการอื่นๆ เช่น วารสาร นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้อง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้มีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นหลัก โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดในการสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลักผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ มีวัดและพระภิกษุ สงฆ์จำนวนมากอีกทั้งมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนาน ซึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 20 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่นับถือศาสนาพุทธ

จำนวน 7 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 รูป/คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนจากชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมสงฆ์ เพื่อสะท้อนข้อเท็จจริงของการดูแลสุขภาพพระสงฆ์โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกพระภิกษุผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป มาจากพื้นที่ของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ครอบคลุมจำนวน 11 ตำบล โดยมีหลักพิจารณา คือ กลุ่มแรกพระภิกษุที่อาพาธด้วยโรค ประจำตัวต่างๆ ซึ่งต้องเข้ารับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องจากสถานพยาบาลเป็นประจำ ไม่จำกัด อายุและจำนวนพรรษา จำนวน 12 รูป โดยคัดเลือกมาจากตำบลต่างๆ ตำบลละ 1 รูป จำนวน 11 ตำบล ในเขตอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย และกลุ่มสอง ได้แก่พระภิกษุที่ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงไม่มีโรคประจำตัวใดๆ ซึ่งไม่จำกัดจำนวนอายุและพรรษา อีกจำนวน 8 รูป โดยคัดเลือกมาจากตำบลต่างๆ จำนวน 8 ตำบล ตำบลละ 1 รูป ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลการสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ที่ครอบคลุมทั้งขณะที่ เจ็บป่วยมีโรคประจำตัวและในขณะที่ไม่มีโรคประจำตัวใด อันจะเป็นข้อมูลที่ชัดเจนเที่ยงตรงยิ่งขึ้นเกณฑ์การเลือกกลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยพิจารณาจากผู้ที่มีบทบาทความสำคัญเกี่ยวข้องต่อการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์โดยตรงในพื้นที่ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย สาธารณสุขอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคายและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคายเกณฑ์การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 7 ท่าน ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือก จากผู้เกี่ยวข้องทำงานใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับพระสงฆ์ในพื้นที่มากที่สุดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาประเด็นคำถามจากการทบทวน วรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการอธิบายการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวพุทธของพระสงฆ์ โดยสร้างเป็นแนวคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้มีความครอบคลุมตามประเด็นที่สำคัญในการวิจัยและขอบเขตของการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ มีการเรียงลำดับคำถาม เนื้อหา ของคำถามสามารถปรับได้ตามลักษณะของผู้ให้ข้อมูล โดยอาศัยหลักการตั้งแนวคำถามที่มีความเข้าใจง่าย เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นในการสัมภาษณ์ได้อย่างเต็มที่และคำถามที่ถามไม่เป็นคำถามนำโดยเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์จะประกอบด้วย 4 ตอน ดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะสุขภาพในปัจจุบันของผู้ให้สัมภาษณ์ 3) ข้อมูลการสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือแนวคำถามการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบตัวต่อตัวเพื่อให้เห็นถึงแนวคิดและทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีการเตรียมคำถามสร้างแนวคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้มีความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและขอบเขต ของการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ มีการเรียงลำดับเนื้อหาคำถาม ให้สามารถปรับได้ตามลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยอาศัยหลักการตั้งแนวคำถามที่มีความเข้าใจง่าย เป็นคำถามเปิด ให้โอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และคำถามต้องไม่เป็นคำถามนำ ก่อนการเริ่มสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์และขออนุญาตในการจัดบันทึกหรือบันทึกเสียง และในขณะทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยก็ต้องแสดงออกถึงการมีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับ

ผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรายเป็นสำคัญ ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลประเด็นที่ต้องการทราบแล้วหรือเรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัวจึงจะหยุดการสัมภาษณ์ 2) ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกสรุปสั้นๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญ และเมื่อจบการสัมภาษณ์แล้วก็นำข้อมูลที่ได้มาทำการจดบันทึกโดยละเอียดอีกครั้ง เพื่อป้องกันข้อมูลที่สำคัญสูญหาย ซึ่งการบันทึกจะแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และตรวจสอบในขั้นการวิจัยต่อไป 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยเครื่องบันทึกเสียงจะถูกนำมาบันทึกเก็บไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ทำวิจัย เพื่อป้องกันความผิดพลาดเสียหาย สูญหายของข้อมูลและเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเพื่อเติมประเด็นในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยทำการสรุปความตามประเด็นสำคัญในการวิจัย นำมาอธิบายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ เป็นการรักษาสุขภาวะองค์รวมของพระสงฆ์ ด้วยการบริโภค อาหารที่ปราศจาก แป้ง น้ำตาล รวมถึงอาหารที่มีรสจัด พร้อมทั้งบริโภคด้วยความพอดี กล่าวได้ว่า หลักการบริโภคอาหารตามแนวพุทธจึงเป็นการบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่ดี ของพระสงฆ์คือ การเดิน และการปิดกวาดลานวัด นอกจากนี้การทำให้ร่างกาย และจิตใจได้รับการพัก และผ่อนคลายตามธรรมชาติ การฝึกสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน และการเข้ารับการตรวจโรคเป็นประจำ รวมถึงการเข้ารับการปรึกษาเรื่องสุขภาพ เป็นการเพิ่มพูนสุขภาวะของตัวพระสงฆ์

5.2 การสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การมุ่งเข้าใจในธรรมชาติของโลก ด้วยหลักการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง การดูแลใส่ใจร่างกายตามความเหมาะสมโดยไม่หลงยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย การยึดมั่นในศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ การ ดำเนินชีวิตตามต้นแบบตามหลักพระธรรมและหลักพระวินัย มุ่งไปสู่ความดับทุกข์ หลุดพ้นจากทุกข์ ทั้งปวง โดยแบ่งประเภทของหลักสร้างเสริมสุขภาวะเป็นหลักๆ ได้ 2 อย่าง คือ 1) การสร้างเสริม สุขภาพตามแนวพระธรรม หมายถึงหลักพระธรรมคำสอนต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่มีเป็น หมวดหมู่ เช่น ภาวนาสี่ สัปปายะเจ็ด เป็นต้น 2) การสร้างเสริมสุขภาพตามแนวพระวินัย หมายถึงศีล หรือข้อบังคับและข้ออนุญาตที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อความเรียบร้อยดีงาม เป็นไปด้วยความเจริญของหมู่สงฆ์และเป็นไปเพื่อความเป็นอริยบุคคล หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงอย่างสิ้นเชิงในที่สุด

5.3 การสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ใช้หลักการภาวนา 4 ในการปฏิบัติ เพื่อที่จะเป็นการดูแลรักษาสภาวะทางกาย และทางจิตของผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของสุขภาวะทางธรรม แล้วการเปิดสอนหลักการภาวนา 4 ประกอบด้วย การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านกาย (กายภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านศีล (ศีลภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านจิต (จิตภาวนา) การรักษาสุขภาวะทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ที่เป็น

การเรียนรู้ให้กับประชาชนผู้ที่เข้าวัดทำบุญในเทศกาลต่างๆ ของอำเภอพนมพิสัย เพื่อที่จะเป็นการวางรากฐาน ความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะเป็นการเข้าใจการพึ่งพาตัวเองอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะมีสุขภาวะทั้งร่างกาย และจิตใจที่ดี

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ เป็นการรักษาสุขภาวะองค์รวมของพระสงฆ์ ด้วยการบริโภคอาหารที่ปราศจาก แป้ง น้ำตาล รวมถึงอาหารที่มีรสจัด พร้อมทั้งบริโภคด้วยความพอดี กล่าวได้ว่า หลักการบริโภคอาหารตามแนวพุทธจึงเป็นการบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่ดี ของพระสงฆ์คือ การเดิน และการปิดกวาดลานวัด นอกจากนี้การทำให้ร่างกาย และจิตใจได้รับการพัก และผ่อนคลายตามธรรมชาติ การฝึกสมาธิธรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน และการเข้ารับการตรวจโรคเป็นประจำ รวมถึงการเข้ารับการปรึกษาเรื่องสุขภาพ เป็นการเพิ่มพูนสุขภาวะของตัวพระสงฆ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวเรวดี ศิริภาพ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการของพนักงานบริษัท ผลการวิจัยพบว่า การนำแนวคิดเรื่ององค์กรแห่งความสุขเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาสุขภาวะของพนักงานมีความสุขในการทำงาน แต่จากผลสำรวจยังพบว่า (1) พนักงานยังขาดความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง ในเบื้องต้น (2) พนักงานบางส่วนยังมีปัญหาเรื่องสุขภาวะทางจิตใจที่เกิดจากความพึงพอใจในการใช้ชีวิต (3) ความพร้อมของร่างกาย เช่น ยังคงมีปัญหาในเรื่องของความเครียด อ่อนเพลีย และการพักผ่อนไม่เพียงพอ (4) พนักงานบางส่วนไม่เข้าใจหลักธรรมเพื่อนำมาส่งเสริมให้ทำงานอย่างมีความสุขได้อย่างไรรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการของพนักงานบริษัทคือ หมายถึง ดุลยภาพแห่งชีวิตด้วยสติและปัญญา คือการมีสติซึ่งหมายถึงสุขภาวะทางด้านร่างกาย และสุขภาวะทางด้านจิตใจที่ต้องมีสติในการพิจารณาการบริโภคอาหารด้วยหลัก โภชนะมัตตัญญูตา และมีสติในการดำเนินชีวิตได้อย่างประเสริฐ ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 คือ การมีปัญญาซึ่งหมายถึงสุขภาวะทางด้านสังคมและสุขภาวะทางด้านปัญญาที่ต้องมีปัญญาในการดำรงชีวิตในสังคมด้วยหลัก นาถกรณธรรม 10 ธรรมอันเป็นการสร้างที่พึงคุณธรรมอันทำให้ตนเป็นที่พึ่งของตนและมีปัญญาการทำงานด้วยหลัก พละ 5 คือพลังของความเข้มแข็งมั่นคงปราศจากความเกียจคร้านและความไม่ประมาทในการทำกิจการงาน รวมทั้งต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำงานด้วยศาสตร์สมัยใหม่ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคลเพื่อประสบผลสำเร็จในชีวิตเชื่อว่าปัญหาเกี่ยวกับสภาพอารมณ์ของคนเกิดจากการทำงานของระบบประสาทและจิตใจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของชีวิต ซึ่งรูปแบบดุลยภาพแห่งชีวิตด้วยสติและปัญญานี้ จึงต้องมีความสมดุลทั้งชีวิตการทำงาน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวและสุขภาพที่ดี

6.2 การสร้างเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การมุ่งเข้าใจในธรรมชาติของโลก ด้วยหลักการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง การดูแลใส่ใจร่างกายตามความเหมาะสมโดยไม่หลงยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย การยึดมั่นในศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ การ ดำเนินชีวิตตามต้นแบบตามหลักพระธรรมและหลักพระวินัย มุ่งไปสู่ความดับทุกข์ หลุดพ้นจากทุกข์ ทั้งปวง โดยแบ่งประเภทของหลักสร้างเสริมสุขภาพเป็นหลักๆ ได้ 2 อย่าง คือ 1) การสร้างเสริม สุขภาพตามแนวพระธรรม หมายถึงหลักพระธรรมคำสอนต่างๆ ในทาง

พระพุทธศาสนาที่มีเป็น หมวดหมู่ เช่น ภาวนาสี่ สัปบายะเจ็ด เป็นต้น 2) การสร้างเสริมสุขภาพตามแนวพระวินัย หมายถึงศีล หรือข้อบังคับและข้ออนุญาตที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อความเรียบร้อยดีงาม เป็นไปด้วยความเจริญของหมู่สงฆ์และเป็นไปเพื่อความเป็นอริยบุคคล หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงอย่างสิ้นเชิงในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล พลวรรณ (2552) ที่รายงานว่าการเผชิญความเครียดของพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มาจากปัญหาเรื่องอายุมากหรือเป็นผู้สูงอายุจากการศึกษาวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธที่สถานบริการ สุขภาพส่วนใหญ่จะเน้นการแสดงออกทางกายภาพเป็นหลักก่อน เช่น การออกกำลังกาย การ รับประทานอาหาร ที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น ซึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเช่นกัน แต่หาก พิจารณาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยละเอียดแล้วจะพบว่าพระองค์ทรงเน้น เรื่องจิต หรือเรื่องใจ อารมณ์มากกว่าร่างกาย เพราะถือว่าจิตใจเป็นนายกายเป็นบ่าว การดูแลสุขภาพใจจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าตรัสว่า ปกติจิตใจมนุษย์เป็นปักษี คือสว่างไสว บริสุทธิ์ แต่เพราะมีกิเลสจระเข้ มาห่อหุ้ม จึงทำให้เศร้าหมอง เช่น ความโกรธแค้น เป็นต้น จึงทำให้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์

6.3 การสร้างเสริมสุขภาพแนวพุทธของพระสงฆ์ในเขตอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ใช้หลักการภาวนา 4 ในการปฏิบัติ เพื่อที่จะเป็นการดูแลสุขภาพทางกาย และทางจิตของผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของสุขภาพทางธรรม แล้วการเปิดสอนหลักการภาวนา 4 ประกอบด้วย การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านกาย (กายภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านศีล (ศีลภาวนา) การเสริมสร้างสุขภาพทางด้านจิต (จิตภาวนา) การรักษาสุขภาพทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ที่เป็นการเรียนรู้ให้กับประชาชนผู้ที่เข้าวัดทำบุญในเทศกาลต่างๆ ของอำเภอโพธิ์พิสัย เพื่อที่จะเป็นการวางรากฐาน ความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะเป็นการเข้าใจการพึ่งพาตัวเองอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะมีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจที่ดีและพระปลัดทัศนพล เขมจารี (พรหมมา) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร มีจุดแข็ง ทำให้วัดและชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการดูแลพึ่งพาตนเองได้ตามความต้องการ จุดอ่อน เรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม ขาดการประชาสัมพันธ์ และตรวจสอบประเมินงานของแต่ละโครงการอย่างต่อเนื่อง ด้านโอกาสทำให้เกิดความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วน ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วม เกิดการรวมตัวกันของบ้าน วัด ราชการ ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้านอุปสรรค คือปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ยังไม่ราบรื่นนัก บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ 2) กระบวนการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร เป็นขั้นตอนของการพัฒนาการบริหารจัดการสุขภาพ ประกอบด้วยองค์ความรู้ สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ขั้นตอนปฏิบัติงานตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ 7 ประการ (2) การบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพเดมมิง (3) การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ 3) รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร มีการบริหารจัดการดังนี้ (1) ระบบบริหาร คือ

การพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านสุขภาพตามหลักพระธรรมวินัย และพัฒนาบุคลากร ด้านสุขภาพของพระสงฆ์ (2) กำลังคนด้านสุขภาพ ส่งเสริมพระสงฆ์ภายในวัดให้รู้เข้าใจ ระบบบริการสาธารณสุขและสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานระบบประกันสุขภาพ สร้างเครือข่ายให้มากยิ่งขึ้น (3) ข้อมูลข่าวสารจัดการระบบการสื่อสารด้วยเทคโนโลยี (4) เทคโนโลยีทางการแพทย์ สนับสนุนให้พระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์และอาสาสมัครสาธารณสุขภายในตำบลของท่านมีเครื่องมือเพื่อการป้องกันโรคเบื้องต้น (5) ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ สนับสนุนและขอรับงบประมาณด้านส่งเสริมสุขภาพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนและกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น (6) ภาวะผู้นำและธรรมาภิบาล ให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาวะในทุกมิติ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม (7) ระบบสุขภาพชุมชน คณะสงฆ์ประสานงานกับหน่วยอบรมประชาชนประจำอำเภอ (อปอ.) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) หรือเครือข่ายพระสงฆ์เพื่อสังคม รวมถึงเครือข่ายองค์กรทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การสร้างศูนย์การเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่ละด้านของแต่ละวัดนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อในปัจจุบันโลกเรามีการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วมาก แต่การพัฒนาความรู้หลักธรรม ศูนย์การเรียนรู้หลักธรรมนั้นยังขาด เมื่อประชาชนในพื้นที่ขาดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องตรงจริงถึงหลักธรรมแต่ละอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะ ก็จะไปพึ่งพาสิ่งที่ผิดไปที่เป็นการปล่อยว่างแบบผิดๆ การสร้างศูนย์การเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่ละด้านของแต่ละวัดนั้นจึงมีความจำเป็นเพราะจะเป็นแหล่งเรียนทั้งออฟไลน์ และออนไลน์ได้เป็นอย่างดี

7.1.2 พระสังฆาธิการหรือคณะผู้ปกครองเช่น เจ้าอาวาสควรให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวาระโอกาสต่างๆ มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพจิตยกระดับจิต ถือเป็นการส่งเสริมสุขภาพโดยตรงในพระสงฆ์ และก็เผยแพร่ ขยายออกไปในหมู่พุทธศาสนิกชน เพื่อให้ได้ประโยชน์โดยเฉพาะความเครียดและโรคซึมเศร้าที่เป็นปัญหาสังคมในขณะนี้เป็นการช่วยแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในระดับประเทศได้ อีกทางหนึ่ง

7.1.3 การกำหนดเป็นนโยบาย และแผนแม่บทในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ในเขตปกครองระดับต่างๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติธรรมเป็นแบบแผนชัดเจน มีรูปธรรมและเห็นผลประจักษ์ เพื่อเป็นต้นแบบแก่การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาเรื่องสุขภาพในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป

7.1.4 หลักการภavana 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถ เรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย ควรที่จะทำเป็นแผ่นป้ายให้กับทุกวัดภายในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย เพื่อที่จะเป็นรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาสุขภาวะของพระสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพทุกระดับ อาทิเช่น โรงพยาบาลในอำเภอโพธิ์ชัย หน่วยงานด้านสาธารณสุขต่างๆ ในพื้นที่ได้นำเอาผลการวิจัย และหลักภavana 4 ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพในประชาชนที่รับผิดชอบ โดยให้เน้นในเรื่องการสร้าง

เสริมสุขภาพจิต ตามหลักภวนา 4 การพัฒนาจิตและอารมณ์เป็นตัวนำ โดยการปฏิบัติตามโครงการปฏิบัติธรรมกระบวนการเรียนรู้เข้าใจหลักธรรมการประยุกต์แผนงานประจำ โดยให้ผนวกเรื่องการพัฒนาจิต การปฏิบัติธรรมเพิ่มเติมไปในแผนงานเพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างยั่งยืนอย่างเต็มที่ เพราะถ้าบุคลากรมีจิตใจที่สมบูรณ์แล้ว คุณภาพชีวิตในเรื่องต่างๆ ก็จะตามมาดังผลการวิจัยที่ผู้วิจัยค้นพบในครั้งนี้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การศึกษาหลักภวนา 4 กับการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในจังหวัดหนองคาย

7.3.2 การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนากระบวนการฝึกฝนพัฒนาจิตตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ

7.3.3 การศึกษาประยุกต์หลักวิปัสสนาเพื่อการพัฒนาการสาธารณสุขในจังหวัด หนองคาย

7.3.4 การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อเป็นผู้นำการสร้างเสริมสุขภาพแฉวงพุทธ

7.3.5 การศึกษาหลักธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมของประชาชนและพระสงฆ์

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **มาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพฉบับบูรณาการระหว่างกรมอนามัยและกรมควบคุมโรค**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.
- นางสาวเรวดี ศิริภาพ. (2562). **รูปแบบการพัฒนาสุขภาพเชิงพุทธบูรณาการของพนักงานบริษัท**. คุุณิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภอนันท์. (2556). **โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมสร้างเป็นธรรมทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยทางสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระปลัดทัศนพล เขมจาโร (พรหมมา). (2564). **รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร**. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย. (2565). **รายชื่อวัดในจังหวัดหนองคาย**. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2565. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อวัดในจังหวัดหนองคาย>.
- สุวิมล พลวรรณ. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ที่อาพาธด้วยโรคเรื้อรัง จังหวัดสระบุรี**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.

World Bank. (2017). **World Bank Country and Lending Groups**. Retrieved 21 July 2021.
 From <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาวะแนวพุทธของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*
EFFECTS OF USING CREATIVE DRAMATIC ACTIVITIES ON SELF-CONFIDENCE
BEHAVIOR OF YOUNG CHILDREN

อารีรัตน์ อุปแก้ว¹, รุ่งลาวัลย์ ละอามคำ²

Arreerat Uppakaew¹, Runglawan Laumka²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : Uppakaew1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านหมื่น (สหมิตรวิทยาคาร) อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 8 หน่ายการเรียนรู้ หน่วยละ 4 แผน รวมทั้งสิ้น 32 แผน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการจูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงละคร และขั้นที่ 4 ขั้นการสรุปและประเมินผล ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง 2) หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ : 1. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ 2. พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง 3. เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research is to study self-confidence behaviors of preschool children who have received creative drama activities and to compare self-confidence behaviors of early childhood children before and after creative drama activities. The target group used in this research, they are early childhood children, male and female, aged between 5-6 years old, studying in Kindergarten 3, semester 1, academic year 2022, Ban Moo Mon School. (Sahamit Wittayakhan), Chiang Khwan District Roi Et Province. There were 15 students under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 1. The tools used in this research were 1) 8 creative drama activity plans, 4 units of learning, totaling 32 plans; self-confidence of early childhood. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation and percentage.

The results of the research revealed that 1) the organization of creative drama activities. The process and steps consisted of 4 steps: step 1, motivation step, step 2, preparation step, step 3, staging step, and step 4, conclusion and evaluation step. Encourage early childhood children to have behaviors of self-confidence in 3 aspects: assertiveness aspect of adapting to the environment self-esteem 2) after organizing creative drama activities, early childhood children had higher self-confidence behaviors than before organizing activities.

Keywords : 1. Creative drama activities 2. Self-confidence behaviors 3. Early childhood

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานการณ์เด็กปฐมวัย จากผลการวิจัยและการติดตามพัฒนาการของเด็กไทย พบว่าเด็กปฐมวัยถูกเร่งรัดให้มีความรู้ที่เกินวัยอย่างไม่สมมูล ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต และยังพบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ล่าช้า ด้านสติปัญญาการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นตัวของตัวเอง การกล้าคิด กล้าแสดงออก การตัดสินใจ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเด็กยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากขณะนี้เด็กปฐมวัยได้รับการสนับสนุนที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของวัย เช่น การที่ผู้ปกครองให้เด็กเรียนกวดวิชา เพื่อสอบเข้าโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง และอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือการที่โรงเรียนในระดับอนุบาลจำนวนมากเปิดสอนพิเศษเพิ่มเติมในช่วงวันหยุดหรือปิดเทอม รวมถึงการเร่งเรียน เขียน และอ่านเกินพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำให้การศึกษาปฐมวัยในวันนี้ มุ่งเน้น แต่การท่องจำความรู้ เพื่อสอบแข่งขัน และเน้นเฉพาะด้านเนื้อหาสาระมากกว่าการพัฒนาทักษะกระบวนการ ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจการให้เหตุผล การกล้าคิด กล้าแสดงออก การตัดสินใจ การอยู่ร่วมกับคนอื่น รวมถึงการขาดการพัฒนาด้านคุณธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำเนินชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดทักษะความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2561) ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้กล่าวว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงต้องวางรากฐานการพัฒนาในด้านต่างๆ การพัฒนาอย่างรอบด้านอย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพตามวัย และควรได้รับการพัฒนาต่อเนื่องอย่างเป็นองค์รวม และพัฒนาให้มีทักษะตามความต้องการของโลกในอนาคต

Dondi (2021) กล่าวถึงทักษะที่เด็กควรมีในอนาคตมีอยู่ทั้งหมด 13 ทักษะ และสามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของทักษะด้านฉลาดคิด กลุ่มของทักษะด้านมีมนุษยสัมพันธ์ กลุ่มของทักษะด้านฉลาดรู้ตนเอง กลุ่มของทักษะด้านฉลาดรู้ดิจิทัลความเชื่อมั่นในตนเองอยู่กลุ่มของทักษะด้านฉลาดรู้ตนเอง ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่ได้ถูกปฐมวัยต้องมีในอนาคต ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาไปสู่ความสามารถในด้านอื่นๆ ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ที่ควรเสริมสร้างให้มีในตัวเด็กที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่การที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้ได้ดี และสำเร็จเพียงใดนั้นปัจจัยพื้นฐานสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ ที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และการได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนในช่วงวัยแรกเริ่มหรือระดับปฐมวัย (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2560)

การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองไม่อาจบอกกล่าวหรือสอนด้วยคำพูดแต่เพียงอย่างเดียว การปฏิบัติของครูทั้งการกระทำคำพูด น้ำเสียง สีหน้าท่าทางที่แสดงต่อเด็ก และการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้กับเด็ก จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเกิดจากสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับนั้นมีผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ถ้าเด็กได้รับนั้นส่งเสริมให้เด็กมีความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง จนเห็นว่าตนเป็นคนมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของคนอื่น สามารถเป็นผู้นำให้คนอื่นได้ และเป็นประโยชน์แก่คนอื่น เด็กก็จะกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เข้าใจบทบาทของตนว่าเมื่อใดควรทำอย่างไร และสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นๆ ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ง่ายเพราะมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ประดินันท์อุปรมัย, 2555) กิจกรรมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ การสนทนา การอธิบาย การร้องเพลง การพูดคำคล้องจอง การใช้ปริศนาคำทาย การใช้นิทานภาพ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่ามีจิตใจมั่นคง มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในความคิดของตนเอง และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นกล้าตัดสินใจโดยไม่ลังเล ไม่มีความวิตกกังวล กล้าเผชิญต่อความจริงรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (อัญชลี ไสยวรรณ, 2555)

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพัฒนาด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และปัญญา เรียนรู้ที่จะคิดและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ละครสร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนรู้มีความสนุกสนาน มีความเพลิดเพลิน ได้ฝึกการใช้จินตนาการได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังฝึกการคิดและเรียนรู้การแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ช่วยพัฒนามนุษย์ในด้านความสามารถ หรือปัญญาครบทั้ง 8 ด้านมีความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติได้ดีที่ช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือยังคงธรรมชาติของการเล่นของเด็กเอาไว้ ละครสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์การใช้จินตนาการช่วยให้การเรียนรู้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินและผ่อนคลาย ช่วยให้จดจำเนื้อหาที่เรียนได้จากความเข้าใจและลงมือทำด้วยตนเองช่วยกระตุ้นความคิด และมีการฝึกการแสดงออกทางความคิด และเด็กได้รู้จักเชื่อมโยงความคิด ความรู้เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่เพิ่ม

เข้าไปทำให้มีความกล้าแสดงออก นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เกิดความสามัคคีกับผู้อื่น และรู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานกับผู้อื่นได้ดีมากยิ่งขึ้นกล่าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผลและยังเรียนรู้ ที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลา เด็กจะรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง ที่ได้รับมอบหมาย มีการคิดและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ สามารถพูดคุย สื่อสาร อธิบายออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ด้วยการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ต้องทำเป็นกลุ่มส่งผลให้เด็กรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและรับรู้ประสบการณ์จากแง่ต่างๆ ทั้งในมุมของตนเองและผู้อื่น ละครสร้างสรรค์ มีคุณูปการมากมายเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์ (โกมล ศรีทองสุข, 2563) นอกจากนี้ อรรพรรณ ชมวัฒนา และวีรสิตา บุนนาค (2553) ยังกล่าวอีกว่า ละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้การเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลาย มีโอกาสในการแสดงออกที่เหมาะสม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ฝึกความรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับ และที่สำคัญคือช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กซึ่งสอดคล้องกับ กมลา ลำพูน และนิพนธ์ สุวรรณศรี (2559) ได้กล่าวว่าละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการแสดงออกในทางกายหรือบุคลิกภาพ พัฒนาการแสดงออกในด้านภาษา ลีลา การพูดเชิงวาจาการพัฒนาการแสดงออกในทางอารมณ์ พัฒนาการแสดงออกในทางสังคม พัฒนาการแสดงออก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งประกอบด้วย การกล้าแสดงออก การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เนื่องจากการดำเนินชีวิตต้องอาศัยการกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญต่ออุปสรรค การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ตลอดจนความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์สำหรับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่

โรงเรียนบ้านหมู้น เป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของอำเภอเชียงขวัญ ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาปฐมวัย รอบสี่ของโรงเรียนบ้านหมู้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พ.ศ. 2563 จากผลการประเมินพบว่า มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก และมาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ สรุปผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และได้รับข้อเสนอแนะจากคณะผู้ประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้โรงเรียนเน้นการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยได้จัดประสบการณ์มุ่งให้นักเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2563) และจากการประเมินพัฒนาการของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล ปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลการพัฒนาการด้าน อารมณ์ – จิตใจ มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข ตัวบ่งชี้ที่ 3.2.1 การกล้าพูดกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ อยู่ระดับควรเสริม นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะด้านการแสดงออก ส่งผลกระทบให้ทำกิจกรรม และผลการพัฒนาการด้านต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหา ต้องรีบแก้ไขโดยเร่งด่วน (โรงเรียนบ้านหมู้น, 2563) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีกระบวนการทำให้เด็กได้กล้าแสดงออก ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และภาคภูมิใจในตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีการกล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

3.2 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อครูผู้จัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้เด็กมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้นในช่วงเวลาของการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรมต่างๆ

3.3 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ในการจัดระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ระดับปฐมวัยให้เด็กรู้จักกล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้น

3.4 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กให้มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนหลัง One Group Pretest - Posttest Design (ไพศาล วรคำ, 2562) โดยทำการสังเกตตัวแปรตามก่อนทำการทดลอง ดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นจึงทำการสังเกตตัวแปรตามหลังจากการทดลอง

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design

ก่อนการทดลอง	ขณะทดลอง	หลังทดลอง
T0	X, X, X, X, T1, X, X, X, X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T0 แทน การสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองก่อนการทดลอง

X แทน การทดลองจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

T1 แทน การสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองในสัปดาห์ที่ 5

T2 แทน การสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 10

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ใช้ก่อนระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายตามแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 4 วัน (วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์) วันละ 30 นาที รวมระยะเวลาทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ช่วงเวลา 09.20 – 09.50 น. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการจูงใจ 2) ขั้นการเตรียมความพร้อม 3) ขั้นการแสดงละคร 4) ขั้นการสรุปและประเมินผล

4.3 ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยทุกสัปดาห์หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย และเมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ครบ 32 แผน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยรวม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกล้าแสดงออก 2) ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม 3) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ผลการศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ แสดงผลโดยรวมแต่ละช่วงเวลา ดังแสดงในตารางที่ 2

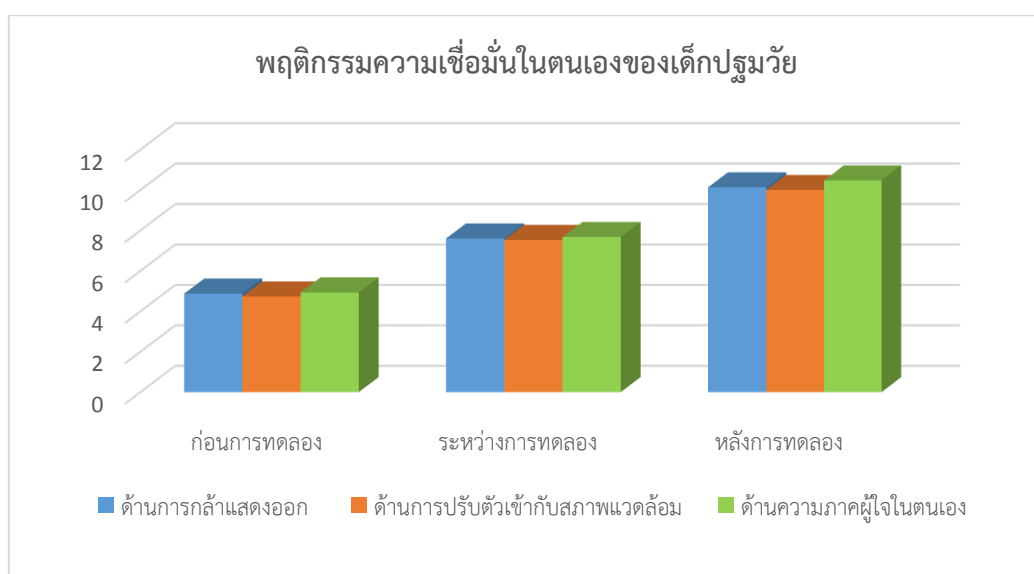
ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

สังเกต พฤติกรรม ความเชื่อมั่น ในตนเอง ครั้งที่	พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย							
	ด้าน การกล้าแสดงออก (12 คะแนน)		ด้านการปรับตัว เข้ากับ สภาพแวดล้อม (12 คะแนน)		ด้านความ ภาคภูมิใจใน ตนเอง (12 คะแนน)		รวม (36 คะแนน)	
	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
ก่อนการทดลอง	4.87	พอใช้	4.73	พอใช้	4.93	พอใช้	14.53	พอใช้
ระหว่างการทดลอง	7.6	พอใช้	7.53	พอใช้	7.67	พอใช้	22.80	พอใช้
หลังการทดลอง	10.13	ดี	10.00	ดี	10.47	ดี	30.60	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 พบว่า ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองในแต่ละช่วงเวลา เด็กปฐมวัยมีผลคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดย

เฉลี่ยรวมทุกด้านแตกต่างกัน โดยการสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีผลคะแนน $\bar{X}=14.53$ ระดับพอใช้ ระหว่างการทดลอง มีผลคะแนน $\bar{X}=22.80$ ระดับพอใช้ และหลังการทดลอง มีผลคะแนน $\bar{X}=30.60$ ระดับดี มีคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น แสดงว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวมเปรียบเทียบตามช่วงเวลา คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง หลังการทดลอง โดยนำมาเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวม

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

5.2.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงกระบวนการการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผลการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ใช้จัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 32 แผน ประกอบด้วย 8 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ฤดูหนาว 2) วันขึ้นปีใหม่ 3) กลางวันกลางคืน 4) สนุกกับตัวเลข 5) เศรษฐกิจพอเพียง 6) สัตว์น่ารัก 7) บุญพระเวศ 8) ฤดูร้อน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ จัดกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 30 นาที รวมเวลา 8 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นที่ 1 ขั้นการจูงใจ คือ การกระตุ้นความสนใจให้เด็กร่วมกิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ หรือทำกิจกรรมต่อไป เช่น การใช้คำถาม การเล่านิทาน การร้องเพลง การใช้ปริศนาคำทาย การทำท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง และการใช้สื่อต่างๆ

ในขั้นการจูงใจเด็กๆ จะได้เริ่มกิจกรรมผ่านการร้องเพลง การทำท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง การเล่านิทานประกอบสื่อต่างๆ การใช้คำถาม การใช้คลิป VDO ปริศนาคำทายเสียงสัตว์ และการใช้สื่อต่างๆ เมื่อเด็กปฐมวัยได้ดำเนินการในขั้นการจูงใจนี้ เด็กๆ มีความรู้สึกตื่นตัวมีสีหน้าที่ทางยิ้มแย้ม และมีเสียงหัวเราะ กล้าที่จะแสดงออก กล้าที่จะยกมือเป็นอาสาสมัครในการตอบคำถาม หรือร่วมกิจกรรมต่างๆ เด็กๆ ให้ความสนใจและความสนใจและใส่ใจในการทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าเด็กๆ มีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมขั้นต่อไป ได้

ภาพที่ 2 การจูงใจเด็กปฐมวัย
โดยการใช้คลิป VDO ปริศนาคำทายเสียงสัตว์

ภาพที่ 3 การจูงใจเด็กปฐมวัยโดยท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง

2) ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม คือการวางแผนว่าจะให้เด็กเตรียมตัวในเรื่องใดบ้าง เช่น การเตรียมความพร้อมของร่างกาย หรือการอบอุ่นร่างกาย การทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่อง บทบาทที่จะแสดง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับแสดง การคัดเลือกเด็กเป็นตัวละครต่างๆ ตลอดจนการฝึกซ้อมตามบทบาท และที่สำคัญในขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อมจะต้องมีการทำความเข้าใจ ขั้นที่ 1 ขั้นการจูงใจ ก่อนเพื่อการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็ก

ในขั้นเตรียมความพร้อมนี้ เด็กๆ จะต้องมีการแบ่งกลุ่ม ฝึกเป็นตัวละครต่างๆ ในอิริยาบถต่างๆ เช่น การเดิน การวิ่ง กระโดด ฝึกเคลื่อนไหวเลียนแบบสัตว์ต่างๆ ตลอดจนการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การจัดฉากต่างๆ และรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะได้เรียนรู้เรื่องทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย

ภาพที่ 4 เด็กช่วยกันเตรียมที่คาดศีรษะละคร

ภาพที่ 5 เด็กช่วยกันเตรียมฉากสำหรับการเป็นตัวละคร

ภาพที่ 6 เด็กจัดเตรียมพื้นที่สำหรับแสดงละคร

ภาพที่ 7 ฝึกเป็นตัวละครในอิริยาบถต่างๆ

3) ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงละคร คือการแสดงละครของเด็กด้วยลีลา ท่าทาง แสดงออกทางอารมณ์ ประกอบสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ใช้คำพูดในการสื่อสารการแสดงออกตามจินตนาการ การคิด และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในการแสดงละคร

ในขั้นการแสดงละคร เด็กได้แสดงละครด้วยลีลา ท่าทาง แสดงออกทางอารมณ์ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านกิจกรรมกระบวนการเป็นกลุ่ม เด็กมีความตั้งใจ เกิดรอยยิ้ม และมีความสุขสนุกสนานขณะทำกิจกรรม เกิดความสุขและภาคภูมิใจในการทำกิจกรรมสำเร็จ

ภาพที่ 8 เด็กแสดงละครเรื่องก๊วกโก่ปวดท้อง

ภาพที่ 9 เด็กแสดงละครเรื่องโก่โต้งตัวเล็ก
กับพระอาทิตย์ดวงใหญ่

4) ขั้นที่ 4 ขั้นการสรุปและประเมินผล คือการที่เด็กและครูร่วมกันสะท้อนความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแสดงละครสร้างสรรค์ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ พิจารณาผลงานที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เด็กมีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างไร

ในขั้นการสรุปและประเมินผลเป็นขั้นตอนที่เด็กปฐมวัยจะได้ทบทวนกิจกรรมทั้งหมดที่ได้ทำมาตลอดทั้งสัปดาห์โดยเด็กปฐมวัยจะดูภาพถ่ายหรือ VDO กิจกรรมละครตั้งแต่ต้นจนจบ เด็กและครูร่วมกันสะท้อนความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมละครตั้งแต่ต้นจนจบ โดยเริ่มตั้งแต่กิจกรรม ขั้นที่ 1 ขั้นการจูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงละครครูมีการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรง โดยการมอบรางวัลให้กับเด็กๆ หลังจากนั้นเด็กร่วมกันการจัดนิทรรศการกิจกรรมแสดงละครในทูลสัปดาห์ โดยมีภาพบรรยากาศตั้งแต่ขั้นที่ 1 ขั้นการจูงใจ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงละคร ตลอดจนมีการจัดวางวัสดุอุปกรณ์ ฉากประกอบ และวาดภาพสิ่งที่เด็กๆ ประทับใจในกิจกรรมละคร เพื่อที่จะให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครองมาเยี่ยมชม และชื่นชมผลงานของเด็กๆ ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะได้นำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการซึ่งทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ภาพที่ 10 เด็กนำเสนอผ่านการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ 11 เด็กวาดภาพสิ่งที่ประทับใจ

ภาพที่ 12 ผลงานการวาดภาพของเด็ก

ภาพที่ 13 ผู้ปกครองเยี่ยมชมนิทรรศการ

5.2.2 ผลของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีผลการพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการกล้าแสดงออก ก่อนทำการวิจัยเด็กจะไม่กล้าแสดงออก ไม่ค่อยแสดงตัวเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม ครูจะต้องเอ่ยชื่อเด็กก่อน หรือครูต้องมีการออกคำสั่งเพื่อให้เด็กทำกิจกรรมเวลาที่เด็กออกมาหน้าชั้นเรียน เด็กแสดงท่าประหม่า อาย เคอะเขิน ไม่พูด หรือพูดเสียงเบา พูดไม่ชัดถ้อยชัดคำ ตัวสั่น ก้มหน้า ไม่สบหน้า ไม่สบตา เป็นอยู่นี้มีการกีดเลื้อย ดึงกระโปรง สายตัวไปมา หลังจากทำการวิจัย พบว่าเด็กมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งการแสดงกริยาท่าทางการพูดแสดงความคิดเห็นร่วมกับคุณครูและเพื่อนๆโดยมีลักษณะของความมั่นใจในตนเองสามารถพูดด้วยน้ำเสียงดังชัดเจนและเด็กบางคนที่ไม่แสดงออกชอบก้มหน้าตลอดเวลาที่คุณครูเข้าไปใกล้และถามก็กล้าที่จะมองหน้าและสบตาคุณครูและกล้าตอบคำถามและอธิบายเกี่ยวกับเรื่องราวที่ตนได้ร่วมทำกิจกรรมและเมื่อคุณครูกระตุ้นด้วยคำถามเด็กสามารถตอบได้ไม่เขินอาย

2) ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ก่อนทำการวิจัยเด็กทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมนั้นจะเป็นในรูปแบบที่คุณครูต้องคอยกระตุ้นอยู่เรื่อย ๆ ตลอดเวลาเพื่อให้กิจกรรมที่ทำนั้นสำเร็จโดยจะต้องเอ่ยชื่อบอกกล่าวเป็นระยะสำหรับเด็กที่อยู่ไม่นิ่งและก่อกวนเพื่อนระหว่างทำกิจกรรมเด็กบางคนปฏิบัติตามข้อตกลงของคุณครูได้บ้าง และยังมีเด็กคนไม่ยอมรับการทำงานเป็นกลุ่มยึดตนเองเป็นสำคัญ มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน กลั่นแกล้งกันบ้างเด็กบางคนเมื่อไม่พอใจเพื่อนก็จะตะโกนด่าว่าเพื่อน หลังจากทำการวิจัยพบว่า เด็กมีปรับตัวเข้าหากันเพื่อนเพิ่มมากขึ้น เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้อย่างสนุกสนานและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้สามารถทำงานเป็นกลุ่มให้สำเร็จได้

3) ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนทำการวิจัยเด็กทำกิจกรรมไม่สำเร็จ โดยต้องให้ครูเป็นผู้ชี้แนะตลอด หลังจากทำการวิจัย พบว่าเด็กตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มีการยอมรับ ชื่นชมพอใจการกระทำ มีความกระตือรือร้น ด้วยตนเอง เด็กมีท่าทางยิ้มแย้ม มีเสียงหัวเราะในการทำกิจกรรมมีความสุขสนุกสนานเมื่อทำกิจกรรมสำเร็จ เด็กมีความภาคภูมิใจและชื่นชมเมื่อตนและเพื่อน

ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ยกตัวอย่างคำพูดของเด็กที่แสดงถึงการชื่นชมผลงานอันเกิดจากการความภาคภูมิใจในตนเอง

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามประเด็น ดังนี้

6.1 พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์พบว่า กระบวนการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน นั้นส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นทุกด้าน คือ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ การแสดงออกของเด็กด้วยวาจา สีตา และท่าทาง ประกอบสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการถ่ายทอด ใช้ กระบวนการคิด การใช้ ภาษา และท่าทางที่แสดงออกมาตามจินตนาการ เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้ แสดงใช้ความสามารถของตน เพื่อสื่อสารความคิด และความรู้สึกแก่ผู้ชม โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็ก ได้แสดงออกด้วยความมั่นใจ เน้นกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องของพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของอรรถกรชนวิวัฒนา และวีรสุตตา บุญนาค (2553) ที่กล่าวถึงละครสร้างสรรค์ว่า เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้การเรียนมีความสนุก เพลิดเพลินและผ่อนคลาย มีโอกาสในการแสดงออกที่เหมาะสม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ฝึกความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับ และที่สำคัญคือช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ จันทิมา นิสภา (2560) ที่ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทาน ไม่จบเรื่อง เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ผ่านการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีคะแนนความคิดริเริ่มและ ความคิดละเอียดลออหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

6.2 หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของ เด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนจัด กิจกรรมละคร สร้างสรรค์ทุกด้านโดยเรียงตามลำดับการเปลี่ยนแปลงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านความภาคภูมิใจ ในตนเอง 2) ด้านการกล้าแสดงออก และ 3) ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

6.2.1 พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า เด็กมีคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง เฉลี่ย 10.47 คิดเป็นร้อยละ 87.22 สรุปได้ว่าโดยรวมเด็กมี พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความภาคภูมิใจในตนเองหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความสามารถทางการ เข้าใจตนเองของเด็กปฐมวัยให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองตลอดเวลา เด็กได้วิเคราะห์ความพึงพอใจใน การทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้วยความมั่นใจในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจและใน การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตนต้องการ ดังตัวอย่างการละครเรื่อง รักนะจ๊ะจ๋า เด็กได้แสดง ละครเป็นตัวละครตามที่เด็กเลือกแสดงเช่น หนูจะเป็นฮิโป เด็กจะได้แสดงเป็นฮิโปตามจินตนาการ

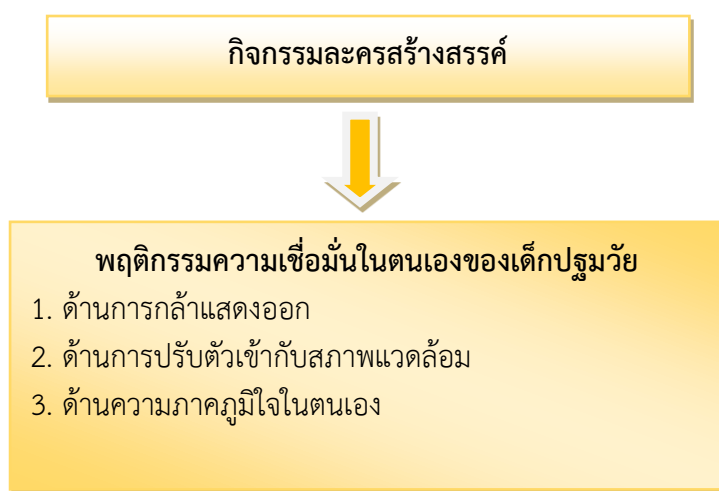
และหนูจะเป็นช่าง เด็กจะสามารถแสดงบทบาทเป็นช่างได้ตามความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัณย์ สฐิตะธรรมานนท์ (2558) ที่สรุปว่า ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและการทำกิจกรรม ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาการได้เต็มตามศักยภาพ

6.2.2 พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออก โดยการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า เด็กมีคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออก เฉลี่ย 10.13 คิดเป็นร้อยละ 84.44 สรุปได้ว่าโดยรวมเด็กมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการกล้าแสดงออกหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง จากการใช้แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า จากสัปดาห์ที่ 1 เด็กที่ไม่กล้า เชนอาย เมื่อได้รับการกระตุ้นเสริมแรง ได้รับคำชมจากครู และการปรบมือจากเพื่อนๆ สร้างแรงจูงใจให้เด็กได้รับการส่งเสริมการกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น ในช่วงสัปดาห์ที่ 2,3 และสัปดาห์ต่อไป เด็กมีประสบการณ์และสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กได้มากขึ้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้เด็กคิด เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับกิจกรรมตลอดจนการฝึกฝนให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระ ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กมีความกระตือรือร้นอยากเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพิชญ์ แสงดา (2563) จันทิมา นิสภา (2560) ที่สรุปว่า กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า เด็กมีอิสระในการเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถของตนเอง เด็กได้คิดวิเคราะห์ วางแผน และลงมือปฏิบัติ เด็กได้ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ส่งเสริมความเชื่อมั่นให้กับตนเอง

6.2.3 พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า เด็กมีคะแนนพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เฉลี่ย 10.00 คิดเป็นร้อยละ 83.33 สรุปได้ว่าโดยรวมเด็กมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมไม่พบมากนักจะเพิ่มมากขึ้นในสัปดาห์ต่อไป จนถึงสัปดาห์สุดท้ายทั้งนี้เนื่องจากช่วงแรก เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เด็กอยู่ในช่วงเรียนรู้และการปรับตัวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับเพื่อนเพื่อทำกิจกรรมให้สำเร็จ เด็กไม่คุ้นเคยกับกระบวนการและขั้นตอนการทำกิจกรรม เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมต่อเนื่องหลายครั้ง เด็กเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันอย่างมีกฎ กติกา ข้อตกลงร่วมกัน การปรับตัวเข้าหากัน ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้เมื่อร่วมกันทำกิจกรรมอาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยการออกแบบฉากร่วมกัน การจัดทำฉาก การทำอุปกรณ์ รวมถึงการซักซ้อมการแสดงละครสร้างสรรค์ร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรม เด็กได้ทำงานร่วมกันด้วย

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ คือ การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการจูงใจ ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นการแสดงละคร และขั้นการสรุปและประเมินผล ส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน คือ ด้านการกล้าแสดงออกด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านความภาคภูมิใจในตนเองดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัยการใช้แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า หลังการทดลองจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ แสดงว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองเด็กปฐมวัยได้ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจ สามารถศึกษาการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ครูปฐมวัยต้องให้เด็กได้แสดงความคิด และการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิด และจินตนาการของเด็ก การเสริมแรงด้วยการพูดให้กำลังใจ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

8.2.2 การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ครูมีเทคนิคในการจัดได้หลากหลายวิธีการแสดงละครเป็นการกระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการในการกล้าแสดงออก การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเองได้เป็นอย่างดี

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านสังคม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของปฐมวัยในกลุ่มอายุอื่นๆ หรือเด็กพิเศษ ที่ใช้การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

9. เอกสารอ้างอิง

- กมล ลาพูน และนิมิต สุวรรณศรี. (2559). **สุนทรีย์ศึกษากับการพัฒนาทักษะทางอารมณ์**
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิระ ดวงฤเมธ. (2560). **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ**
เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประติพันธ์ อุดมย์. (2555). **เด็กกับการพัฒนาบุคลิกภาพพฤติกรรมในวัยเด็ก หน่วยที่ 1-8**.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2560). **การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2564.
จาก <https://drpiyanan.com/2017/06/25/article1-2/>
- ไพศาล วรคำ. (2562). **การวิจัยทางการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2561). **เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัยพบปรากฏการณ์เร่งเรียนตั้งแต่วัยอนุบาล**.
สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2564. จาก <https://www.mantanusorn.ac.th/th/news/745>
- อรรณพ ชมวัฒนา และวีรสุดา บุณนาค. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานนาฏศิลป์**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- อัญชลี ฉิมพลี. (2551). **ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบ**
เดินเรื่อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2555). **การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย**. สืบค้นเมื่อ
29 กรกฎาคม 2564. จาก <http://www.e-child-edu.com/youthcenter>
- Dondi,M. (2019). **Defining the skills citizens will need in the future world of work**.
Retrieved 29 July 2022. From <https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/defining-the-skills-citizens-will-need-in-the-future-world-of-work>

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์และเอาใจใส่อย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักอาจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอาคา ในความกรุณาดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำองค์ความรู้ แนวทางแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผศ.กนกวรรณ ศรีวาปี อาจารย์ ดร.รัตติกาล สารกอง อาจารย์วัลภา สิริพันธ์ คุณครูช่อนกลิ่น โคสาพัธ และคุณครูละอองฝน วงศ์อุทาร์ที่กรุณาให้คำแนะนำข้อเสนอแนะในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดีขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และบุคลากรโรงเรียนบ้านหมู่มั่นอำเภอยะรัง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์ใช้สถานที่ในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจแก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดีขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่เป็นกำลังใจสำคัญ และให้การ สนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น สาขาการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 2 ทุกคน ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบิดามารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่
ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี*

THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE
PARTICIPATORY STUDENT CARE SYSTEM IN THE NEW NORMAL FOR
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UBO NRATCHATHANI PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

จักรภพ รัตนวรรณ¹, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน²

Chakkrachoph Ratanawan¹, Songsak Phusee-orn²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 64010581007@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี 2) ออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 212 คน รวม 225 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติที่ดีในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีพบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ด้านการป้องกัน

และแก้ไขปัญหา และด้านการคัดกรองนักเรียน 2) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุบลราชธานี มีแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน 30 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม 3. ความปกติใหม่

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) study current conditions, desirable conditions, and need to implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal for Educational Institutions Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization, and 2) to design, build and evaluate guideline for the implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal for Educational Institutions Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. The sample consisted of 13 school administrators and 212 teachers, totaling 225 people. The informatization group from 3 schools that are best practice of student care system and 5 experts. The research instrument was a scaling questionnaire, interview form and an assessment of appropriateness and feasibility of the guidelines. The statistic used in this research is average, standard deviation and modified priority index.

The results of the research were as follows: 1) The current state of the implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal, Overall, it was at a high level. Desirable conditions of the implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal, Overall, it was at a highest level. The need for the implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal for Educational Institutions Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization, with a large average, ranked in descending averages. These include student support and development, forwarding, getting to know individual students, Prevention and Troubleshooting and student screening, respectively. 2) Guidelines for the implementation of the Participatory Student Care System in the New Normal for Educational Institutions Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization There are 5 elements of development guidelines. 30 Guidelines Appropriate Assessment Results Possibilities of

the New Normal Participatory Student Support System Implementation Approaches From 5 experts, overall, they were appropriate at the highest level. and the possibility is at the highest level can be used.

Keywords : 1. The Development of Guidelines 2. Participatory Student Care System 3. New Normal

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 26 ให้โรงเรียนจัดการประเมินนักเรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 42 กำหนดให้ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครู สายงานการสอน การปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนานักเรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการ ของโรงเรียน พัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดให้ลักษณะงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงาน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ โดยจะต้องดำเนินการอย่างขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยเริ่มแพร่ระบาดจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ซึ่งได้รับการยืนยันในเดือนธันวาคม 2562 และได้แพร่กระจายไปทั่วโลก อันตรายจากการติดเชื้ออาจถึงขั้นเสี่ยงต่อชีวิต เนื่องจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายไม่แข็งแรง ทำให้ไวรัสเข้าไปทำลายการทำงานของปอด และเชื้อจะแพร่กระจายลุกลามอย่างรวดเร็วและเพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้ปอดเกิดการเสียหายและสูญเสียการทำงาน หากไม่ได้รับการรักษาที่ทันท่วงที โดยองค์การอนามัยโลก

(World Health Organization : WHO) ประกาศให้โควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และต่อมาประกาศเป็นโรคติดต่อที่มีการระบาดใหญ่ไปทั่วโลก (Pandemic) ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 (World Health Organization, 2020) โดยการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทยสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการเรียนการสอนในโรงเรียนสู่การเรียนการสอนทางไกล โดยเรียนที่บ้านและใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งหลายคนจะต้องปรับตัว กับระบบการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้เกิดการเรียนต้องหยุดชะงักลง (Wallace, J., 2020) แม้ว่าบางโรงเรียนจะสามารถเตรียมตัวรับมือกับการเรียนการสอนออนไลน์ได้ดี แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการบังคับให้การศึกษาต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และเทคโนโลยีในช่วงเวลาสั้นๆ แต่หากการศึกษาต้องปรับตัวในระบบออนไลน์ ซึ่งอาจทำการเปลี่ยนภาพรวมของระบบการศึกษา การศึกษาที่มีรูปแบบเป็นแพลตฟอร์ม (Education platform) นักเรียนจะเป็นฝ่ายเลือกสิ่งที่เรียนตามความสนใจ เช่นระบบ MOOC นักเรียนเข้าใจความชอบและสิ่งที่ตัวเองเรียน นักเรียนอยากเรียนในวิชาที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ซึ่งแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะคลี่คลายลงแล้ว แต่ก็ยากที่ระบบการศึกษาจะเปลี่ยนกลับสู่รูปแบบเดิม (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2563) ดังนั้นสถานศึกษาจึงจะต้องหาวิธีการจัดกระบวนการทางการศึกษาให้เข้ากับบริบทชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน รวมถึงการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จากการรายงานของแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2566 - 2570) กล่าวถึงปัญหาในภาพรวมของจังหวัดอุบลราชธานีที่ควรได้รับการแก้ไข ที่เกี่ยวกับเด็ก โดยปัญหาที่ประชาชนต้องการให้แก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ทั้งการเสพและการจำหน่าย ส่วนปัญหารองลงมาคือปัญหาการพนัน โดยเฉพาะการทนายผลฟุตบอลออนไลน์ สลากกินรวบ รวมทั้งคดีลักทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีเด็กอายุ 6 - 14 ปี ที่ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ไม่ผ่านเกณฑ์ 10,520 คน จากครัวเรือนทั้งหมด 132,958 คน คิดเป็นร้อยละ 7.91 คนในครัวเรือนที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ จำนวน 11 คน จาก 189 คน คิดเป็นร้อยละ 5.82 คนในครัวเรือนสูบบุหรี่ จำนวน 61,611 คน จาก 1,174,066 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 คนในครัวเรือนดื่มสุรา จำนวน 59,710 คน จากทั้งหมด 1,174,066 คน คิดเป็นร้อยละ 5.09 เด็กจบ ม.3 ไม่ได้เรียนต่อ ม.4 หรือเทียบเท่าจำนวน 49 คน จากทั้งหมด 2,861 คน คิดเป็นร้อยละ 1.61 ครัวเรือนไม่มีการเก็บออม จำนวน 4,958 ครัวเรือน จากทั้งหมด 378,172 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.31 ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียน (แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2566 - 2570), 2564)

จากความสำคัญดังกล่าวสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยอาศัยแบบแผนของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และแนวทางการคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน จากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาคประชาชน วัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐที่ต้องทำงานอย่างใกล้ชิดและคาดหวังว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด แต่เนื่อง

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้การดำเนินงานดังกล่าวของสถานศึกษาไม่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้เท่าที่ควรผู้วิจัยในฐานะที่เป็นหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจใน การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้แก่สถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ในการกำหนดนโยบาย พิจารณา ปรับปรุง และปฏิบัติการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบปกติใหม่ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

3.2 สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี สามารถนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ไปสู่การพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 225 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 212 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำแล้วใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของ

แบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แล้วนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้มาใช้กับตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูผู้สอนหรือครูแนะแนว จำนวน 3 คน จากโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติที่ดีในด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 แห่งรวม 9 คน จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทางซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี สรุปผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

องค์ประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล	4.14	0.82	มาก	4.57	0.61	มากที่สุด	0.1039	3
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.33	0.77	มาก	4.76	0.45	มากที่สุด	0.0993	5
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.89	0.84	มาก	4.56	0.57	มากที่สุด	0.1722	1

องค์ประกอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI _{modified}	ลำดับ
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.09	0.85	มาก	4.51	0.67	มากที่สุด	0.1027	4
5. ด้านการส่งต่อ	3.82	0.99	มาก	4.30	0.75	มาก	0.1257	2
โดยภาพรวม	4.07	0.84	มาก	4.52	0.64	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ($\bar{X} = 4.14$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.09$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.89$) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.82$) สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.76$) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.56$) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.30$) ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (PNI_{modified} = 0.1722) ด้านการส่งต่อ (PNI_{modified} = 0.1257) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล (PNI_{modified} = 0.1039) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (PNI_{modified} = 0.1027) และด้านการคัดกรองนักเรียน (PNI_{modified} = 0.0592)

5.2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อทั้ง 5 ด้าน มีแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ รวมทั้งสิ้น 30 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.92$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้มีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ทุกโรงเรียนต้องดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ เด่นสว่าง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกันสำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล เช่นเดียวกับสภาพปัจจุบัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้ให้ความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน ซึ่งการคัดกรองนักเรียนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้สามารถแยกแยะลักษณะภายในและภายนอกของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

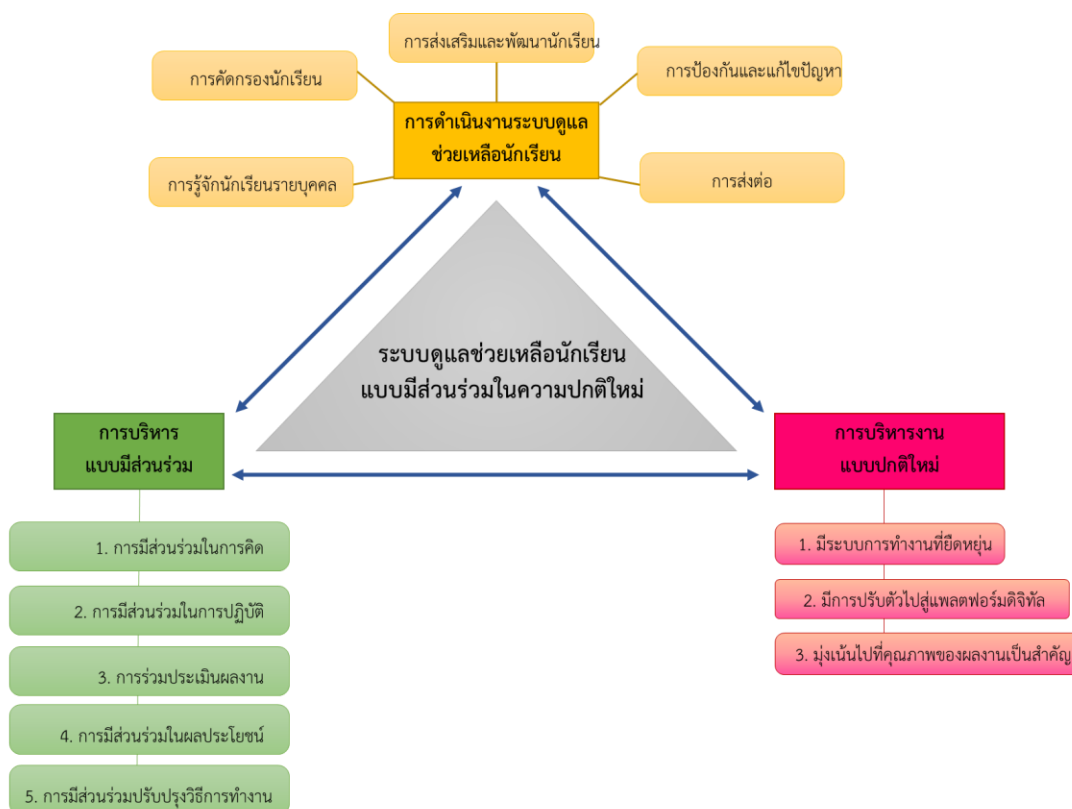
6.2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้จากการศึกษาจากโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แล้วนำมาสังเคราะห์ยกร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมใน

ความปกติใหม่ของการศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางนั้นมีประสบการณ์ดูแลด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเมื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 ผสมกับผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง มาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ทำให้สามารถตัดสินใจที่จะประเมินออกมาได้ว่าแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิระนันท์ นนทะบุตร (2564) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล พบว่าสถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีเครื่องมือและระบบการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน สามารถใช้งานและสืบค้นข้อมูลของนักเรียนได้ตลอดเวลา 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าสถานศึกษาควรมีการประชุมครูและบุคลากร เพื่อกำหนดเกณฑ์ เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองและจัดกลุ่มนักเรียนอย่างเหมาะสมเชื่อถือได้ โดยการเรียนรู้และพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสถานศึกษาควรมีกิจกรรมภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความถนัดของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษามีการจัดทำโครงการ กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาตามสารสนเทศผลการคัดกรองผู้เรียนโดยการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ครูที่ปรึกษามีภาวะผู้นำร่วมในการให้ความรู้ และสร้างความตระหนักให้นักเรียนในการแก้ไขปัญหาของตนเอง สถานศึกษามีการประสานกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของนักเรียนในทุกภาคเรียน โดยอาศัยโครงสร้างสนับสนุนชุมชน 5) ด้านการส่งต่อคณะครูควรเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก สถานศึกษามีการนิเทศงานและสะท้อนข้อมูลย้อนกลับติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนทุกครั้งและสอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า แนวทางการพัฒนาโดยรวม มีดังนี้ ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน

ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียน สถานศึกษามีการประชุมการกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจนผู้บริหารและคณะครู ยอมรับข้อตกลงการจัดกลุ่มนักเรียน สถานศึกษามีการจำแนกนักเรียนตามเกณฑ์และเรียงลำดับการ คัดกรอง สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนตามการคัดกรอง ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถของ นักเรียน สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลการศึกษาและประวัติส่วนตัวของนักเรียน สถานศึกษามีการ รวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียนสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการบันทึกและเก็บข้อมูลเป็นอย่างระบบ ชุมชนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผู้เรียนเห็นคุณค่าและศักยภาพของตนในการออกแบบการเรียนรู้ ด้าน การส่งเสริมนักเรียนสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรอง การ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและ พัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาสถานศึกษามีความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนานักเรียน สถานศึกษาสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหา ครูควรมีความเข้าใจปัญหาของผู้เรียนอย่างแท้จริง สถานศึกษามีการช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด ครูตระหนักและเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การป้องกันและแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน ชุมชนร่วมกับโรงเรียนใน การแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างแท้จริง จัดการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อรับรู้ ปัญหาและประเมินผลร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนด้านการส่งต่อ มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษามีการ ดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สถานศึกษามีการช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด สถานศึกษามีการมีการบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อของ นักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เพื่อรับรู้ปัญหาและประเมินผลร่วมกันในการพัฒนาและแก้ไขผู้เรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติ ใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ข้อสรุปองค์ความรู้ที่ เกิดขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดและช่วยส่งเสริมให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี ประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัด มีการนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีไปใช้ในสถานศึกษา โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการสัมมนาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาลงมาสู่การดำเนินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีที่พบว่า ด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ได้แก่ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านดังกล่าว

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างขนาดของสถานศึกษา รวมถึงสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ เพราะสถานศึกษาในสังกัดที่แตกต่างกันจะมีบริบทที่แตกต่างกัน

8.3.2 ควรพัฒนาโปรแกรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในความปกติใหม่

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2563). **โควิด-19 และระบาดวิทยา**. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2565. จาก <https://learningcovid.ku.ac.th/>
- จิระนันท์ นนทะบุตร. (2564). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชลิดา ลิ่นจี. (2564). **การบริหารงานสมัยใหม่ในยุค New normal กับผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย**. วารสารรัชต์ภาคย์. 16(44). 124-134.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนิสา มาสุข. (2560). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง**. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2564**. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.nma6.go.th/web/3385>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. (2564). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570)**. อุบลราชธานี : องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงส่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนิธะวา คามดิษฐ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนวงส์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรมและขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนผู้อำนวยการ และคณะครู ทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*
DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN INNOVATION LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN

วารุณี กว้างขวาง¹, สุธทิพงศ์ หกสุวรรณ²

Warunee Gwangkhwang¹, Suttipong Hoksuwan²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 64010581054@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อสร้าง พัฒนา และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบ ด้านการทำงานเป็นทีม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านความ

กล้าหาญ ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ความกล้าหาญ การมีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงจูงใจ และ การทำงานเป็นทีม ตามลำดับ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสทรินทร์ ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) สื่อ 5) วิธีการพัฒนา 6) การประเมินผล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ Module 2 Module 2 ด้านการทำงานเป็นทีม Module 3 ด้านความกล้าหาญ Module 4 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม Module 5 ด้านการสร้างแรงจูงใจ

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3. การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ABSTRACT

The present study aimed 1) to investigate the current situations, desirable situations and needs of innovative leadership of school administrators under the secondary educational service Area office Surin. 2) to construct and develop the program to strengthen innovative leadership of school administrators under the Secondary educational service Area Office Surin. The design of this study was mixed method which divided into 2 phases. Phase 1 was the study related to the current situations, desirable situations and needs of innovative leadership of School administrators under the Secondary educational Service Area Office Surin. There was 355 sample consisted of school administrators and teachers. The instrument used to collect data was the questionnaire of current situations, desirable situations and needs of innovative leadership of school administrators under the secondary educational service Area office Surin. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and PNI Modified. Phase 2 was the construction and development of the program to strengthen innovative leadership of school administrators under the secondary educational service Area office Surin. There were 5 experts who evaluated the program. The instruments were evaluation form, and semi-structured interview. The statistics used consisted of mean and standard deviation.

The results revealed that: 1) The results of the study related to the current situations of innovative leadership of school administrators under the secondary educational service Area office Surin shown that overall, of the current situations was rated in moderate level, The highest average aspect was Teamwork. The desirable situations of innovative leadership of school administrators shown that overall was rated in the most level, The highest average aspect was courage, result of the needs assessment to the development of the innovative leadership of school administrators

which ordered from more to less were atmosphere of innovative organization have the most needs. Next is the courage, vision, create motivation and Teamwork respectively. 2) The program to strengthen innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Surin shown that there were 6 elements comprised of principles, objectives, contents, material, procedures, and program evaluation. The contents divided into 5 modules as follows; vision, teamwork, courage, atmosphere of innovative organization and create motivation

Keywords : 1. Program 2. Innovative Leadership 3. Strengthen Innovative Leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคที่โลกได้รับได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประดิษฐ์สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ อันเนื่องมาจาก สังคมโลกที่มีลักษณะเป็นพลวัตมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และการศึกษา การก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่เป็นทั้งโอกาส หรือภัยคุกคามในการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2558) การพัฒนาของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมวัฒนธรรมความเชื่อรวมทั้งแนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งระบบการศึกษา ความต้องการของบุคคลซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารองค์กรในปัจจุบันต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือให้สามารถบริหารจัดการองค์กรให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้ (มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2550) สอดคล้องกับในปัจจุบันที่เป็นยุคศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยจึงมีการปรับนโยบายให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกเป็น“ประเทศไทย4.0” การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เข้ามาพร้อม Thailand 4.0 วิธีการถือเป็นเรื่องสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นการประยุกต์ใช้ความสามารถของผู้บริหารในการนำองค์การโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน เช่น บุคลิกภาพของผู้บริหารเอง การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การบริหารและจัดการความเสี่ยง คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ ที่ผู้นำต้องใช้เป็นกระบวนการสำคัญในด้านการพัฒนาให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันขององค์การให้มากขึ้น ซึ่งองค์การต่าง ๆ ในประเทศไทยจำนวนมากที่หันมาให้ความสำคัญกับนวัตกรรม (พยัต วุฒิรงค์, 2555) และการใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหารที่ จะต้องสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา โดยการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ที่ชัดเจนสามารถพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ เป้าหมายได้ รวมถึงมุ่งเน้นและผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในสถานศึกษาด้วยการเล็งเห็นคุณค่าของนวัตกรรมเป็นสำคัญนอกจากนี้ นวัตกรรมจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้จากการทำงานร่วมกันของบุคคลที่มีพื้นฐานหลากหลาย (Cross - functional) และการจะเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมได้นั้น ความเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอกซึ่งอาจพัฒนาเทคโนโลยีในการสร้างเครือข่าย

ทางสังคม (Social network mapping) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมขึ้นในสถานศึกษาที่จะสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์มีเป้าประสงค์ ที่ผลักดันให้โรงเรียน เป็นองค์กรคุณภาพ พัฒนาการศึกษาด้วยนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศที่ยั่งยืนโดยมีพันธกิจและแนวปฏิบัติให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นเลิศส่วนบุคคล คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และการบริหารแบบร่วมมือ โดยพยายามมุ่งเน้นให้โรงเรียนมัธยมในเขตพื้นที่การศึกษาได้คิดค้น สร้างสรรค์นวัตกรรม โดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ได้จัดให้มีกิจกรรมประกวดและคัดเลือก วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านนวัตกรรม ของสถานศึกษาประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและช่วยให้โรงเรียนได้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นการดำเนินงานภายในกรอบการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อม ทักษะ สมรรถนะที่เหมาะสมกับในยุคของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และในการจะก้าวเข้าสู่คุณลักษณะของโรงเรียนที่มีความพร้อมดังกล่าวนี้ ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปสู่เป้าหมาย ดังนั้น การจะพัฒนาการศึกษาด้วยนวัตกรรม ต้องพัฒนาที่ตัวนำ หรือผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจาก ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีหน้าที่หลักในการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำหรือผู้บริหารยุคใหม่ซึ่ง จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ช่วยขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีขีดสมรรถนะสูงและเกิดความยั่งยืน ผู้นำจึงจำเป็นต้องนำนวัตกรรมมาสร้างขีดความสามารถของโรงเรียนเพื่อสร้างผลผลิตและแก้ไขปัญหา หรือเพื่อการพัฒนาองค์กรในการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย อีกทั้งกระแสโรงเรียนขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่กลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการส่งเสริมให้ผู้บริหาร เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ หรือขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ช่วยพัฒนาองค์กรให้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ มาตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่หลอมรวมนวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงาน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และเป้าหมายการดำเนินการของประเทศไทยยุค 4.0 ที่ต้องขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีหน้าที่หลักในการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากความสำคัญที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำมาดำเนินการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร

สถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ และพันธกิจของเขตพื้นที่การศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาด้วย นวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศ พร้อมขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในการขับเคลื่อนโมเดล ไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์

2.2. เพื่อสร้าง พัฒนา และประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1. ได้ทราบภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้าง โปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2. ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สำหรับนำไปใช้เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมที่จะช่วยสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่สถานศึกษา ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 355 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบ แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และคำนวณหาจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้ว สุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จาก การ สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลโรงเรียน ตอนที่ 2

เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การทำงานเป็นทีม 3) ความกล้าหาญ 4) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 5) การสร้างแรงจูงใจ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Type) การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนและทดลองใช้ (try-out) จำนวน 30 คน ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทดลองใช้เครื่องมือ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารที่มีแนว ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านนวัตกรรม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มาออกแบบร่าง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและระดับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ภาวะ ผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ภาวะ ผู้นำ
1. การมีวิสัยทัศน์	3.92	0.60	ปานกลาง	4.79	0.35	มากที่สุด
2. การทำงานเป็นทีม	4.03	0.59	มาก	4.80	0.36	มากที่สุด
3. ความกล้าหาญ	3.67	0.50	ปานกลาง	4.92	0.33	มากที่สุด
4. การสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม	3.52	0.45	ปานกลาง	4.86	0.37	มากที่สุด
5. การสร้างแรงจูงใจ	4.02	0.51	มาก	4.80	0.33	มากที่สุด
โดยรวม	3.83	0.53	ปานกลาง	4.84	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ องค์ประกอบ ด้าน การสร้างแรงจูงใจ และองค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบ ด้านความกล้าหาญ รองลงมาคือ องค์ประกอบด้าน การสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม องค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจ และ องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Priority Needs Index Modified (PNI_{modified}) เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รายองค์ประกอบ

องค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ย สภาพ ที่พึงประสงค์ (I)	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	PNI _{modified} (I-D)/D	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การมีวิสัยทัศน์	4.79	3.92	0.22	3
2. การทำงานเป็นทีม	4.80	4.03	0.19	5
3. ความกล้าหาญ	4.79	3.67	0.31	2
4. การสร้างบรรยากาศ แห่งนวัตกรรม	4.86	3.52	0.38	1
5. การสร้างแรงจูงใจ	4.80	4.02	0.14	4

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการ จำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ องค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม องค์ประกอบด้านความกล้าหาญ องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ องค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจ และองค์ประกอบด้านด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ส่วนประกอบของโปรแกรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.62	0.40	มากที่สุด	4.70	0.48	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมาย	4.71	0.36	มากที่สุด	4.75	0.32	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.48	0.48	มาก	4.45	0.40	มาก
4. สื่อ	4.43	0.34	มาก	4.50	0.48	มากที่สุด
5. วิธีการพัฒนา	4.56	0.44	มากที่สุด	4.48	0.46	มาก
6. การประเมินผล	4.52	0.36	มากที่สุด	4.60	0.38	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	0.40	มากที่สุด	4.58	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรมเห็นว่าความเหมาะสมของโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านหลักการ ด้านวิธีการพัฒนา ด้านการประเมินผล ตามลำดับ และอยู่ใน ระดับมาก ได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อ ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านหลักการ ด้านการดำเนินการประเมินผล และด้านสื่อ ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิธีการพัฒนา และด้านเนื้อหา ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ เยาวนาถ (2562) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

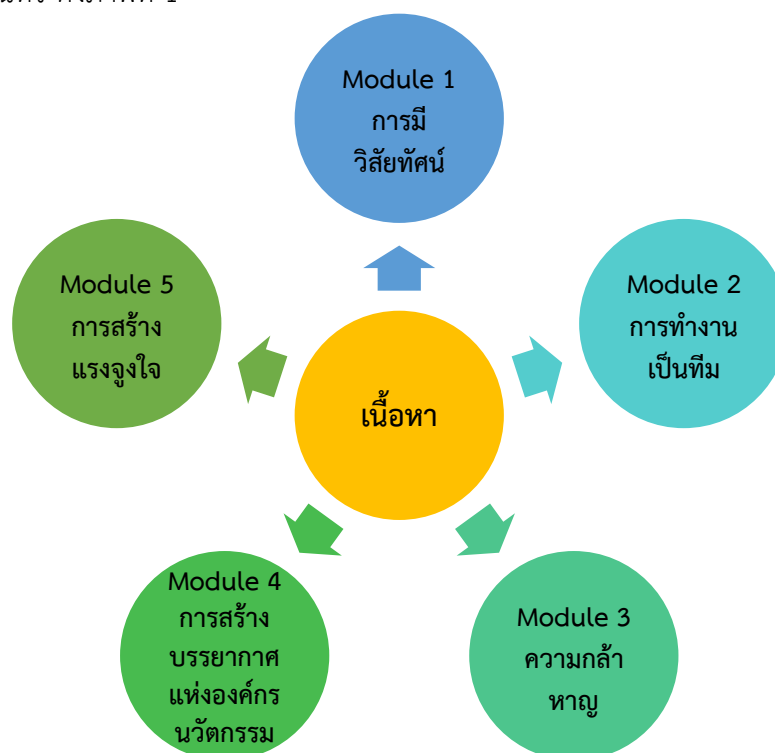
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ มุลศรีแก้ว (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระศักดิ์ นามวงษ์ (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภิญญา กิจเกตุวิเศษกุล (2562) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภท สามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มากที่สุด ผลการศึกษาในด้านลำดับความต้องการจำเป็น ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ องค์ประกอบด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรม องค์ประกอบด้านความกล้าหาญ องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ องค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจ และ องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก บรรยากาศ รวมถึงพฤติกรรมอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างในองค์กร ส่งผลต่อความรู้สึกของบุคลากรโดยรวมซึ่ง มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในองค์กร (Fox and Others ,1973) สอดคล้องกับภารดี อนันต์นาวิ (2551) ได้กล่าวว่าบรรยากาศองค์การเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาองค์การของมนุษย์ เป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่าง ลักษณะที่มองเห็นได้ขององค์การ เช่น โครงสร้าง กฎเกณฑ์ แบบของความเป็นผู้นำและขวัญกับพฤติกรรมของ ผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น บรรยากาศองค์การจะเป็นความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานต่อลักษณะที่มองเห็นได้ขององค์การมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน บรรยากาศที่พึงประสงค์ย่อมส่งผลที่ดีต่อการทำงานของบุคลากรในองค์กรและจะเป็นการสนับสนุนการจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 6 ส่วน ได้แก่ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) สื่อ 5) วิธีการพัฒนา 6) การประเมินผล และขอบข่ายเนื้อหา แบ่งออก 5 Module ได้แก่ Module 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ Module 2 ด้านการทำงานเป็นทีม Module 3 ด้านความกล้าหาญ Module 4 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมในองค์กร และ Module 5 ด้านการสร้างแรงจูงใจ และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า มีความเหมาะสมและความ

เป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรมที่มีความสำคัญและ มีความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาและมี จุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เนื้อหา สาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ มุลศรีแก้ว (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการออกแบบโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาพบว่า องค์ประกอบของโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ ทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของ โปรแกรม 3) เป้าหมายของโปรแกรม 4) เนื้อหา กิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม 5) กระบวนการพัฒนาของโปรแกรม และ 6) การประเมินผล

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ โปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

จากภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย

1) หลักการของโปรแกรม: เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม: เพื่อพัฒนาให้ ผู้บริหารสถานศึกษาความรู้ ความสามารถในการสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษา และพัฒนาการศึกษาทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3) เนื้อหา เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ออกเป็น 5 โมดูลดังนี้

4) สื่อ ประกอบด้วย วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ 1. เอกสารประกอบการพัฒนา 2. แบบบันทึกกิจกรรม 3. คอมพิวเตอร์ 4. เครื่องพิมพ์ 5. แบบประเมินความพึงพอใจ 6.แบบประเมินการปฏิบัติ 7.ข้อสอบก่อน - หลังการพัฒนา

5) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วยวิธี ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การสัมมนา 3) การศึกษาดูงาน 4) การฝึกงาน 5. การเรียนรู้ผ่านเครือข่าย และใช้เวลาในการพัฒนาตามหลักการพัฒนาภาวะผู้นำ (70 : 20 : 10) จำนวนทั้งสิ้น 150 ชั่วโมง

6) การประเมินผล การประเมินก่อนและหลังการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยการทำแบบทดสอบประเมินตนเอง ก่อนการพัฒนาและหลังได้รับการพัฒนา การประเมินระหว่างการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยการให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาทำแบบบันทึกกิจกรรม และ ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรมให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายและมีแนวทางการพัฒนาบุคลากร ในด้านการใช้เทคโนโลยี สนับสนุน ส่งเสริม สร้างบรรยากาศแห่งนวัตกรรมองค์การ การสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เช่น มีสื่อ เทคโนโลยี มาใช้ในการบริหารจัดการ และมอบหมายนโยบายให้มีทำงานและปรับโครงสร้างองค์กร ให้สอดคล้องกับการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรม

8.2.2 ระยะเวลาในการพัฒนาตามโปรแกรม สามารถปรับได้ ตามความเหมาะสมตามบริบท โดยอาจเพิ่มระยะเวลา หรืออาจเพิ่มเนื้อหาของการอบรมแต่ละโมดูลย่อมสามารถทำได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในประเด็นองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติมที่มีความสำคัญ และมีส่วนในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และออกแบบโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระศักดิ์ นามวงศ์. (2563). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพรัตน์ มุลศรีแก้ว. (2563). **การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 15(1). 8-12.
- เนาวรัตน์ เยาวนาถ. (2562). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าอิสระแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พยัต วุฒิมรงค์. (2555). **การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี : มนตรี, มิเกล กาไรชาบาล.
- มัทนา วังนอมศักดิ์. (2550). **รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภิญญา กิจเกตุวิเศษกุล. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). **การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Fox, Robert S. & Other. (1973). **School climate improvement: A challenge to the school administrator**. Englewood; Colorado: Phi Delta Kappa.

10. คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ ศาตราเมธี ดร. สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชชัย จิตรนนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะและ ตรวจสอบแก้ไข ในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย และ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุพการี ครู คณาจารย์และผู้มี พระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จด้วยดีมาโดยตลอด

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*
THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON
GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR SECONDARY SCHOOL UNDER
THE OFFICE OF THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA
LOEI, NONG BUA LAMPHU

ชนมพรรษ เทียมดวงแข¹, ธัชชัย จิตรนันท์²

Chonmapat Tiamduangkhae¹, Thatchai Chittranun²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Maharakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 64010581010@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 2) เพื่อออกแบบและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และการจัดลำดับความต้องการของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา และลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา (PNI_{modified} = 0.16) 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5 แนวทาง 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5 แนวทาง 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง 4) การวัดผล ประเมินผล 5 แนวทาง 5) การนิเทศการศึกษา 5 แนวทาง 6) การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการ

โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แนวทางมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกแนวทางมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกแนวทางมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเป็นไปได้ มากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศ การศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. การบริหารงานวิชาการ 3. หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

The purpose of this research was 1) To study the current conditions. The desirable conditions and needs of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong bua lamphu secondary educational service Area Office. 2) To develop guidelines for implementation of academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office. By using a questionnaire to collect data from a sample group of 324 administrators and teachers with 5 experts. The research instruments were questionnaires, interviews and assessments. The statistic used for the data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) Current conditions, desirable conditions, and prioritization of the needs of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong bua lamphu secondary educational service Area Office. Overall current condition was at the high level. The highest mean is evaluation. Overall desirable condition was highest level. The highest mean is education supervision. The order of needs, the aspect with the most need is the school curriculum development and educational supervision. 2) Guidelines for the operation of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office, consists of 6 elements, 30 approaches, namely 1) Educational curriculum development 5 approaches 2) teaching and learning management in educational institutions 5 approaches 3) development of the learning process 5 approaches 4) evaluation 5 approaches 5) education supervision 5 approaches 6) development and use of technology for education 5 approaches. The results of assessing the feasibility of the academic administration based on good governance of schools under Loei & Nong Bua Lamphu secondary educational service Area Office. Found that: The guidelines are appropriate

and there is at the most level of overall appropriate. At the highest level, the same of all items. The aspect that is most appropriate is the aspect of educational curriculum development, educational supervision, and teaching & learning management in educational institutions. When considering each item, it was found that it was most likely the same for all items. The most likely aspect is student screening.

Keywords : 1. Guideline development 2. Academic administration 3. Good governance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 164 ที่ระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินการให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยนโยบายที่ 10 ที่ตระหนักถึงการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการ และความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างภาระแก่ประชาชนเกินควรหรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการ จัดซื้อ จัดจ้าง การอนุญาต อนุมัติ และการขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งมีขั้นตอนยืดเยื้อใช้เวลานาน ช้าซ้อน และเสีย ค่าใช้จ่ายทั้งของภาครัฐและประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) นอกจากนี้เรื่องคุณธรรมในสถานศึกษา ครูใหญ่หรือผู้อำนวยการต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน ครู บุคลากรและสถานศึกษา ทั้งในการครองตน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมาภิบาล มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ และอดทน ครองงาน สร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและลูกน้องให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมและมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อประโยชน์ของประเทศ ในส่วนของ กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายโรงเรียนคุณธรรม เพื่อสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “ขึ้นชื่อว่า สถานศึกษา ต้องมีคุณธรรม” เพื่อบ่มบ่มเพาะให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนทุกคนมีความตระหนัก รู้ เข้าใจและคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกรักผดชอบชาติ ภูมิใจในการทำมาตุภูมิ และร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมด้วยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันสมาคมผู้ปกครอง นักเรียน และ ครู ถือเป็นอีกกลุ่มคนที่จะช่วยสนับสนุน การทำงานของครูใหญ่และสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานรัฐมนตรี, 2560) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการยกระดับคุณภาพ

การศึกษาให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันโดยต้องน้อมนำยึดถือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานและจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542) รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระเบียบบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ต่อมาได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้น เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ ซึ่งการบริหารจัดการของโรงเรียนการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบ ให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ ความประพฤติชอบการมีส่วนร่วมและกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญ พื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า (พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), 2556)

การศึกษาในประเทศไทยได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลหรือหลักบริหารจัดการบ้านเมืองมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติโดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น หลังจากที่มีการปฏิรูปการศึกษาแล้วเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การบริหารงานของโรงเรียนแต่ละแห่ง ผู้บริหารจะมีพฤติกรรมการบริหารที่แตกต่างกันมีพรรณนาต่างกัน พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก บุคลากรมีความพึงพอใจและยินดีที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถบริหารจัดการที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ พร้อมรับการตรวจสอบได้เสมอ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารโรงเรียนที่ยังขาดคุณธรรม จริยธรรมยังมีอยู่ในสังคม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหาร

สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริการงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2553)

การบริหารงานวิชาการยังถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา หากต้องการให้ งานดังกล่าวดำเนินไปได้ด้วยดีบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ผู้บริหารจะต้องนำกระบวนการ การบริหารมาใช้กับงาน เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต่าง ๆ กล่าว ไปในทิศทางเดียวกันว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญเพราะการเรียนการสอนเป็นงานหลักของ สถานศึกษาส่วนงานอื่น ๆ ในการบริหารสถานศึกษาถือเป็นงานเสริมและงานสนับสนุนงานวิชาการ (สันติ บุญภิรมย์, 2557) สอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหาร โรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่ จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการบริหารจัดการและปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำสารสนเทศต่างๆ เพื่อสร้างความ ตระหนักและให้ความรู้กับผู้บริหารและครูผู้สอน กำหนดให้สถานศึกษาทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้อง กับเป้าหมาย จัดวางระบบควบคุมภายใน จัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เผยแพร่ให้ ประชาชนทราบ มีการประเมินเป็นระยะ ส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักคุณธรรม แต่ปัจจุบันยังมีชาวกรรณิชนกล่าวหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารบางโรงเรียน เช่น ยังไม่ได้กำหนดแผนงานและโครงการเพื่อรองรับการบริหารงานภายในโรงเรียนแต่ละแห่งอย่าง เต็มชัด การจัดการเรียนการสอนของครูยังขาดการจัดการที่ดี และยังพบข้อบกพร่องในเรื่อง นิติธรรม คุณธรรม การบริหารงานไม่โปร่งใสในฝ่ายวิชาการ มีการฟ้องร้องระหว่างผู้ปกครองกับครู ซึ่งเป็น ผลเสียที่อาจทำให้คุณภาพการศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นถือเป็นสาเหตุสำคัญที่สะท้อนให้เห็นการขาดหลักธรรมาภิบาล ในการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนได้นำผลของการวิจัยไปใช้พัฒนาเพื่อเป็น องค์ความรู้ และนำมาบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนตนเองและโรงเรียนอื่น ๆ ให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินแนวทางบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อให้ผู้บริหารและครูใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ

3.2 ได้แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งผู้บริหารและครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาอย่างสูงสุดต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565 จำนวน 324 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้ว สุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผล ประเมินผล 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) การสร้างและการหา

คุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนและทดลองใช้ (try-out) จำนวน 30 คน ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทดลองใช้เครื่องมือ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มาออกแบบยกย่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูโดยรวมและรายองค์ประกอบ

การบริหารงานวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.13	0.14	มาก	4.81	0.08	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.21	0.12	มาก	4.79	0.07	มากที่สุด
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.22	0.09	มาก	4.81	0.04	มากที่สุด
4. การวัดผล ประเมินผล	4.25	0.08	มาก	4.68	0.20	มากที่สุด
5. การนิเทศการศึกษา	4.17	0.07	มาก	4.83	0.04	มากที่สุด
6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.13	0.06	มาก	4.77	0.04	มากที่สุด
โดยรวม	4.19	0.03	มาก	4.78	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบ ด้านการวัดผล ประเมินผล รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน วิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แล้วนำมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Priority Needs Index Modified (PNI_{modified}) เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการ ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน วิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู รายองค์ประกอบ

การบริหารงานวิชาการ	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ย สภาพที่พึง ประสงค์ (I)	PNI _{modified} (I-D)/D	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.13	4.81	0.16	1
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.21	4.79	0.14	3
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.22	4.81	0.14	3
4. การวัดผล ประเมินผล	4.25	4.68	0.10	4
5. การนิเทศการศึกษา	4.17	4.83	0.16	1
6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.13	4.77	0.15	2
โดยรวม	4.19	4.78	0.14	-

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู รายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการนิเทศการศึกษาด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

การบริหารงานวิชาการ	การแปรผล					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.72	0.42	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.76	0.40	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.68	0.51	มากที่สุด	4.68	0.51	มากที่สุด
4. การวัดผล ประเมินผล	4.64	0.53	มากที่สุด	4.68	0.51	มากที่สุด
5. การนิเทศการศึกษา	4.60	0.62	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด
6. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.64	0.53	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.70	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง เห็นว่า ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การวัดผล ประเมินผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันหลายสถานศึกษามีความพยายามนำหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยการสร้างเครือข่าย และเปิดโอกาส ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยาภรณ์ ภูกลาง (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้าน การนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ และนวัตกรรม ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และงานวิจัยของ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบคุณภาพ ตามลำดับ

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามียุทธศาสตร์มากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เป็นไปตามแนวปฏิบัติหรือนโยบายของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จันทร์สม (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

6.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ว่ามีปัญหา

และต้องการพัฒนาด้านใดมากที่สุด โดยพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มากเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ กล่าวได้ว่าโรงเรียนมีปัญหาและต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษามากที่สุด ตามที่กล่าวข้างต้น อาจเพราะด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลจึงเห็นความสำคัญการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเบื้องต้น

6.4 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งได้จากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี(Best Practices) แล้วนำมาสังเคราะห์ ยกร่างเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ตามองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล ผสมเข้ากับการบริหารงานวิชาการ จำแนกเป็น ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5 แนวทาง ด้านการนิเทศการศึกษา 5 แนวทาง ด้านการพัฒนา และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5 แนวทาง ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ทั้งหมดล้วนเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีประสบการณ์ ในการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น ต่างมีความเห็นว่า แนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดทุกแนวทางและเห็นว่าการบริหารงานวิชาการทุกด้านและทุกขั้นตอนควรยึดหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2546) ที่ได้เสนอว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักการคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นการรับรองว่า ในองค์กรจะไม่มีกรณีฉ้อราษฎร์บังหลวงไม่ด้อยประสิทธิภาพในการบริหารงาน ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาก็คือสิ่งที่รับรองว่าสถานศึกษาไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพในการพัฒนา แต่เป็นการประกันว่าสถานศึกษานั้นมีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ และตรวจสอบได้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่มีความรู้ความสามารถ

1.3 สถานศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 สถานศึกษาวิเคราะห์ พัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ
ของชุมชน

1.5 สถานศึกษามีการติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2.1 สถานศึกษาส่งเสริมครูให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

2.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับชุมชน

2.4 สถานศึกษาจัดให้มีการวิจัย พัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.5 สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.1 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.2 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

3.3 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยฝึกปฏิบัติจริง

3.4 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3.5 สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้คู่คุณธรรม

4. ด้านการวัดผล ประเมินผล

4.1 สถานศึกษากำหนดการวัดผล ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
นโยบายของประเทศ

4.2 สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้วัดผล ประเมินผลด้วยความยุติธรรม

4.3 สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูให้พัฒนาเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่ถูกต้อง
มีประสิทธิภาพ

4.4 สถานศึกษาจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

4.5 สถานศึกษาส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลตามความถนัดของผู้เรียนและประเมินผล
ตามสภาพจริง

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 สถานศึกษากำหนดแนวทาง กระบวนการการนิเทศที่ชัดเจน

5.2 สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้ครูหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจในกระบวนการนิเทศ
ว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน

5.3 สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศโดยใช้หลักกัลยาณมิตร

5.4 สถานศึกษาจัดทำเอกสารการนิเทศให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

5.5 สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นคณะกรรมการนิเทศภายใน

6. ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.1 สถานศึกษากำหนดนโยบาย วางแผนจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยี

6.2 สถานศึกษาจัดอบรมครูเรื่องการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

6.3 สถานศึกษาให้ครูผลิตสื่อการสอนในทุกปีการศึกษา

6.4 สถานศึกษามีแพลตฟอร์มให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีทำงานร่วมกัน

6.5 สถานศึกษาสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการโดยหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายและมีแนวทางการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยี สนับสนุน ส่งเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การสร้างแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.2 ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นการส่งเสริมมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการวางแผนที่สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

8.3.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ในประเด็นองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติมที่มีความสำคัญ และมีส่วนในการบริหารงานวิชาการ และออกแบบแนวทางในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- จรรยาภรณ์ ภูกลาง. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2553). ทรัพยากรการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2565). **แผนพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.**

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). **คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

อภิวัฒน์ จันทรสม. (2563). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคามโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

บทความฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะและตรวจสอบแก้ไข ในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุพการี ครู คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จด้วยดีมาโดยตลอด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค*
FACTORS AFFECTING CUSTOMERS' SELECTION OF ENVIRONMENTAL
FRIENDLY PACKAGING

ศุภรดา เรืองฤกษ์¹, ทิพย์รัตน์ เลหาวิชเยียร²
Suparada Ruengkrit¹, Tipparat Laohavichien²
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{1,2}
Kasetsart University, Thailand.^{1,2}
Email : suparada.ru@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และด้านความไว้วางใจในตราสินค้า โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค ในการศึกษาครั้งนี้ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ทำการศึกษาใน 2 ประเด็นคือ ด้านโครงสร้างและกราฟิก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับเรื่องความไว้วางใจในตราสินค้ามากกว่าเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์เรื่องโครงสร้างมีระดับความสำคัญมากกว่าเรื่องกราฟิก นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาสูงและประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นเวลานานให้ความสำคัญกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์เรื่องโครงสร้างมากกว่าเรื่องกราฟิก และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ควรเน้นเรื่องขนาดและน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมและสะดวกกับการใช้งาน รวมถึงบรรจุภัณฑ์ต้องทนทานในขณะใช้งาน สามารถปกป้องและรักษาสภาพสินค้าได้ดี เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว และควรออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับระดับรายได้และการศึกษาของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : 1. บรรจุภัณฑ์ 2. การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์ 3. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

The objective of this study is to compare the consumers' selection choice of environmentally friendly packaging in terms of packaging design and brand trust classified by demographic characteristics of consumers. In this study, the packaging design was examined in two aspects: structure and graphics. It is a quantitative research that was used to collect data from 400 respondents. Statistical analysis presented are frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance. Results showed that consumers rate a higher level of importance to brand trust than packaging design. Packaging design in terms of graphics was considered more important than structure. In addition, a consumer with a higher level of education and more experience in using environmentally friendly products is more concerned with the packaging design structure than its graphics. Also, a consumer with different average monthly incomes showed significant differences in their selection of environmentally friendly packaging regarding the product's brand trust at the 0.05 level of statistical significance. Based on this research, the recommendations are that packaging manufacturers should focus on packaging's appropriate size and weight. The main characteristics of excellent packaging viewed by consumers are as follows: convenience to use, durability, well protected of the product from damage, and keeping the product in good condition. Moreover, packaging manufacturers should offer consumers various packaging types to support consumers with different levels of income and educational backgrounds.

Keywords : 1. Packaging 2. Selection of Packaging 3. Environmental Friendly Packaging

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเดิมไปค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเน้นเรื่องความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการเติบโตที่สูงขึ้นของตลาดอาหารและเครื่องดื่มพร้อมทาน ปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการเติบโตคือการที่แหล่งจำหน่าย เช่น ร้านสะดวกซื้อ เข้าใกล้ผู้บริโภคมากขึ้น อีกทั้งความนิยมในการบริโภคอาหารนอกบ้านที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ไม่มีเวลา ไม่มีพื้นที่ทำอาหาร วิถีชีวิตแบบสังคมเมือง การใช้ชีวิตแบบครอบครัวเดี่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมถึงการแข่งขันในธุรกิจของผู้ประกอบการอาหารพร้อมทาน ทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมด้านการผลิตอาหาร ที่ทำให้อาหารพร้อมทานมีคุณลักษณะไม่แตกต่างจากอาหารปรุงสด ทั้งในเรื่องของรสชาติ เนื้อสัมผัส วัตถุดิบ คุณค่าทางโภชนาการ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสะดวกกับการบริโภค จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อ ปัญหาในเรื่องของขยะบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มพร้อมทาน (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2565)

ปัญหาการใช้บรรจุภัณฑ์โดยทั่ว ๆ ไป จะเห็นได้จากสื่อโฆษณา การประชาสัมพันธ์จากองค์กรใหญ่ชั้นนำของประเทศ ที่เริ่มมีการณรงค์ให้เกิดการปรับเปลี่ยนและให้ความสนใจในการเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น จากข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ได้ระบุบันทึกข้อความร่วมมือ (Memorandum of Understanding: MOU) ให้บริษัทผลิตน้ำดื่มเล็กหุ้มฝาขวดด้วยพลาสติก (Cap Seal) โดยมีเป้าหมายในการลดปริมาณขยะพลาสติกให้ได้ปีละ 520 ตัน หรือมีความยาว 260,000 กิโลเมตร คิดเป็นความยาวรอบโลกถึง 6.5 รอบ ตั้งแต่ 1 เมษายน 2561 (MGR Online, 2561) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานของรัฐที่เริ่มตระหนักถึงปัญหานี้เช่นกัน อาทิเช่น กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ประกาศยกเลิกการใช้ถุงพลาสติกสำหรับใส่ยาทุกหน่วยงานในสังกัด โดยให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ซึ่งมาตรการนี้ช่วยลดการใช้ถุงพลาสติกของโรงพยาบาลในสังกัดของกรมการแพทย์ได้ถึงปีละกว่า 9 ล้านใบ รวมถึงมีการรณรงค์ลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกพื้นฐานในภาคเอกชนด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่ร้านค้าต่าง ๆ ได้จัดกิจกรรมรับคะแนนสะสมเพิ่ม เมื่อซื้อสินค้าในร้านโดยไม่รับถุงพลาสติก หรือองค์กรใหญ่มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้ขวดน้ำพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ด้วยการแจกขวดน้ำพลาสติกที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำให้แก่นักงาน” (สำนักข่าว Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2561) และประเทศไทยยังมีขยะในทะเลมากที่สุดเป็นอันดับ 68 ของโลก (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2561) โดยมีขยะในทะเลกว่า 11.47 ล้านตัน โดยร้อยละ 80 มาจากขยะบนบก

ผู้ผลิตที่ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จึงเริ่มค้นหาทางออกของปัญหาขยะดังกล่าวโดยการเปลี่ยนแปลงบรรจุภัณฑ์เพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และช่วยในการขับเคลื่อนการลดปัญหาปริมาณขยะตกค้าง โดยปรับลดสัดส่วนบรรจุภัณฑ์ประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง ทดแทนโดยการใช้พลาสติกแบบอ่อนตัว (Flexible Packaging) มากขึ้น โดยจะเห็นได้จากสัดส่วนของบรรจุภัณฑ์พลาสติกคงรูปที่ลดลงอย่างมากในปี 2556 – 2560 (กรมควบคุมมลพิษ, 2565) รวมทั้งมาตรการของภาครัฐที่ได้ตั้งเป้าเรื่อง การลดปริมาณขยะพลาสติกที่จะต้องนำไปกำจัดต้องลดลง อีกทั้งมีการออกแบบผลิตภัณฑ์พลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ภาครัฐยังสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์โดยการลดการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก เช่น ภาษีถุงพลาสติก หรือภาษีห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ (ณัฐนันท์ อภินันท์วัฒนกุล, 2561) เพื่อให้มาตรการลดปริมาณขยะประสบผลสำเร็จมากขึ้น

จากการรวบรวมข้อมูลปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์รวมถึงมาตรการการลดปริมาณขยะของภาครัฐและเอกชนที่เริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม จนส่งผลถึงผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนการผลิตบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยผลการศึกษาที่เกิดขึ้นสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงแนวทางการจัดการการผลิตบรรจุภัณฑ์ การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านความไว้วางใจในตราสินค้า โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 ผู้บริโภคที่ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 ผู้บริโภคที่การมีความเกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 4 ผู้บริโภคที่การมีความเกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 5 ผู้บริโภคที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 6 ผู้บริโภคที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 7 ผู้บริโภคที่ประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบแตกต่างกัน

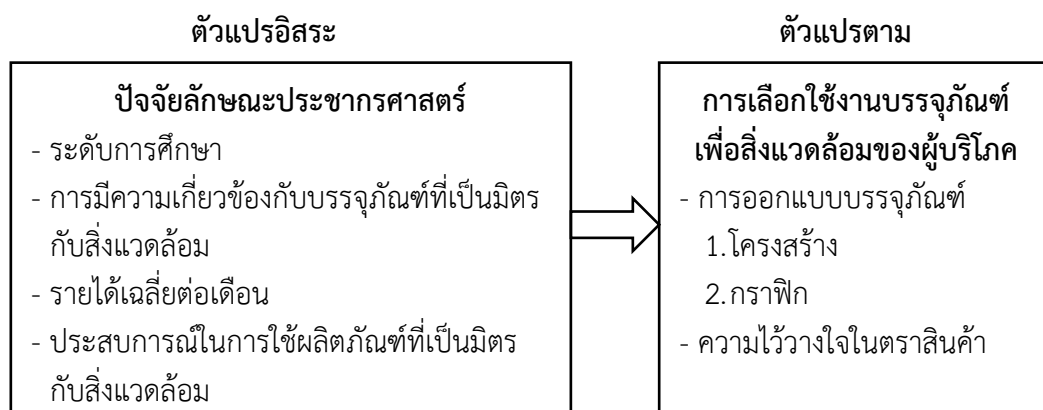
สมมุติฐานที่ 8 ผู้บริโภคที่ประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์หรือผู้ทำธุรกิจด้านบรรจุภัณฑ์ สามารถนำข้อมูลด้านออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและความไว้วางใจในตราสินค้า มาพัฒนาปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ นโยบายด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ธุรกิจด้านบรรจุภัณฑ์ต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้และ/หรือซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน 2566 จำนวน 400 ตัวอย่าง ด้วยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามคัดกรองเกี่ยวกับการเคยซื้อ/หรือใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา การมีความเกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และความไว้วางใจในตราสินค้า เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และแสดงผลในรูปแบบของค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (F-test) และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

6. ผลการวิจัย

6.1 กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นผู้ซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์เอง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป และใช้บรรจุกณ์ท์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นเวลา 1 – 5 ปี ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุกณ์ท์ในเรื่องโครงสร้าง (ค่าเฉลี่ย 4.47) มากกว่าในเรื่องกราฟิก (ค่าเฉลี่ย 4.25) ดังแสดงในตารางที่ 1 ผู้บริโภคมีความไว้วางใจเป็นอย่างยิ่งในตราสินค้าของบรรจุกณ์ท์ (ค่าเฉลี่ย 4.37) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริโภครู้สึกปลอดภัยเมื่อใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสูงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.46) รองลงมาคือ กระบวนการผลิตได้รับการรับรองจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ISO14001 (ค่าเฉลี่ย 4.40) และเรื่องตราสินค้าของบรรจุกณ์ท์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.37) เรื่องที่ผู้บริโภคมีระดับความไว้วางใจน้อยที่สุด คือ เรื่องบรรจุกณ์ท์มาจากผู้ผลิตที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.24) ดังแสดงในตารางที่ 2

6.2 จากการเปรียบเทียบการเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค พบว่า

1) ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุกณ์ท์ในเรื่องโครงสร้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์ทดสอบความแตกต่างตามระดับการศึกษาของผู้บริโภคเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทมีความสำคัญสูงกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3 และ 4

2) ผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุกณ์ท์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภครายคู่แล้ว พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มีการพิจารณาเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุกณ์ท์สูงกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 – 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 5 และ 6

3) ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีการเลือกใช้งานบรรจุกณ์ท์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุกณ์ท์ในเรื่องโครงสร้างแตกต่างกัน โดย

กลุ่มผู้บริโภคมที่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า 1 ปี จะให้ความสำคัญในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้างน้อยกว่ากลุ่มผู้บริโภคมที่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6 – 10 ปี และมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 7 และ 8

ตารางที่ 1 ระดับความสำคัญในการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์

การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
เรื่องโครงสร้าง	4.47	0.56	มีความสำคัญมาก
เรื่องกราฟิก	4.25	0.69	มีความสำคัญมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.36	0.56	มีความสำคัญมาก

ตารางที่ 2 ระดับความไว้วางใจของผู้บริโภคในตราสินค้าของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ด้านความไว้วางใจในตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความไว้วางใจ
1. ตราสินค้าของบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.37	0.72	ไว้วางใจในตราสินค้ามาก
2. บรรจุภัณฑ์มาจากผู้ผลิตที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในด้านสิ่งแวดล้อม	4.24	0.77	ไว้วางใจในตราสินค้ามาก
3. รู้สึกปลอดภัยเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.46	0.70	ไว้วางใจในตราสินค้ามาก
4. กระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้รับการรับรองจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ISO14001	4.40	0.74	ไว้วางใจในตราสินค้ามาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	0.62	ไว้วางใจในตราสินค้ามาก

ตารางที่ 3 การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้างจำแนกตามระดับการศึกษา

การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์	ระดับการศึกษา	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
เรื่องโครงสร้าง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	18	4.56	0.56	3.286	0.021*
	ปริญญาตรี	200	4.52			
	ปริญญาโท	163	4.68			
	ปริญญาเอกหรือสูงกว่า	19	4.42			
	รวม	400	4.58			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์รายคุโดยวิธี Scheffe ของการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้าง โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก หรือสูงกว่า
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.56		0.99	0.84	0.91
ปริญญาตรี	4.52			0.05*	0.92
ปริญญาโท	4.68				0.29
ปริญญาเอกหรือสูงกว่า	4.42				

หมายเหตุ: * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์รายคุโดยวิธี Scheffe ของการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์ โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์ เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ความ ถี่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
ด้านความไว้วางใจใน ตราสินค้าบรรจุภัณฑ์	ไม่เกิน 10,000 บาท	26	4.54	0.62	3.040	0.010*
	10,001 – 20,000 บาท	30	4.70			
	20,001 – 30,000 บาท	65	4.55			
	30,001 – 40,000 บาท	63	4.51			
	40,001 – 50,000 บาท	37	4.16			
	50,001 บาทขึ้นไป	179	4.50			
	รวม	400	4.50			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์รายคุโดยวิธี Scheffe ของการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านความไว้วางใจในตราสินค้าบรรจุภัณฑ์ของผู้บริโภคโดยรวม โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001 – 20,000 บาท	20,001 – 30,000 บาท	30,001 – 40,000 บาท	40,001 – 50,000 บาท	50,001 บาท ขึ้นไป
ไม่เกิน 10,000 บาท	4.54		0.96	1.00	1.00	0.33	1.00
10,001 – 20,000 บาท	4.70			0.95	0.85	0.03*	0.72
20,001 – 30,000 บาท	4.55				0.99	0.09	0.99
30,001 – 40,000 บาท	4.51					0.19	1.00
40,001 – 50,000 บาท	4.16						0.10
50,001 บาทขึ้นไป	4.50						

หมายเหตุ: * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์รายคู่โดยวิธี Scheffe ของการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้าง โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์	ประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	Sig.
เรื่องโครงสร้าง	น้อยกว่า 1 ปี	78	4.44	0.56	5.186	0.002*
	1-5 ปี	244	4.57			
	6-10 ปี	48	4.73			
	มากกว่า 10 ปี	30	4.83			
	รวม	400	4.58			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์รายคู่โดยวิธี Scheffe ของการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้าง โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	น้อยกว่า 1 ปี	1-5 ปี	6-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
น้อยกว่า 1 ปี	4.44		0.35	0.04*	0.01*
1-5 ปี	4.57			0.31	0.09
6-10 ปี	4.73				0.88
มากกว่า 10 ปี	4.83				

หมายเหตุ: * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ในเรื่องระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญในการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้างมากกว่าในเรื่องกราฟิก และให้ความไว้วางใจในตราสินค้าในเรื่องความรู้สึกลดทอนเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้รับการรับรองจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ได้เปรียบเทียบกับลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์

(2538) ไว้ว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญ ที่จะเป็สถิติในการช่วยกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ นอกจากนี้ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Status) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยดูจากรายได้ ความเกี่ยวข้องกับแต่ละสิ่ง สถานภาพทางสังคมและอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีฐานะดีอาศัยอยู่ในเมือง อาจมีการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์มากกว่าและบ่อยครั้งกว่า โดยเฉพาะการเลือกซื้อเพื่อการจำหน่ายต่อ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทา ไชยะโวหาน (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ระดับแต่ละการศึกษานั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความคิด ทศนคติค่านิยม และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน รวมถึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Popovic, Bossink, and van der Sijde (2019) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารในบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และพบว่าลักษณะประชากร ทศนคติของผู้บริโภค ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบที่มีความแตกต่างจะมีความสามารถในการซื้อบรรจุภัณฑ์แตกต่างกันด้วยเช่นเดียวกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากกรอบแนวคิดที่ศึกษาสรุปได้ว่า การเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะประชากรศาสตร์จากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ระดับการศึกษา (2) การมีความเกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (3) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (4) ประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้าง และให้ความไว้วางใจในตราสินค้าในเรื่องความรู้สึกลอดภัยเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้รับการรับรองจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ได้รับรู้ถึงนโยบายในการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่ควรเน้นเรื่องขนาดและน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมและสะดวกกับการใช้งาน รวมถึงบรรจุภัณฑ์ต้องทนทานในขณะใช้งาน สามารถปกป้องและรักษาสภาพสินค้าได้ดี และควรออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความหลากหลายให้สอดคล้องกับระดับรายได้และการศึกษาของผู้บริโภค ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 การศึกษาปัจจัยที่มีต่อการเลือกใช้งานบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมีโอกาสที่จะเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงและความหลากหลายมากกว่าผู้มีรายได้น้อย แต่ผู้ที่มีรายได้น้อยจะให้ความสำคัญกับความไว้วางใจในตราสินค้ามาก จึงเป็นโอกาสที่ผู้ผลิตจะกำหนดกลยุทธ์หรือมาตรการที่จะสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ซื้อที่มีรายได้น้อยให้เริ่มสนใจและเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพของบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถมีโอกาสเลือกซื้อหรือใช้ได้มากขึ้น โดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องกราฟิกให้ง่ายไม่ซับซ้อนจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้ เพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้างมากกว่าเรื่องกราฟิก

นอกจากนี้ ในส่วนของผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเรื่องโครงสร้างแตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงและผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้บรรจุภัณฑ์เป็นเวลานาน จะมีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาน้อยและประสบการณ์ใช้งานน้อย ดังนั้นผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงควรเสริมความรู้ความเข้าใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้กับผู้บริโภคที่เริ่มใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมการตลาด เช่น เน้นรณรงค์ให้เกิดการนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกลับมาใช้ซ้ำหมุนเวียน สร้างแรงจูงใจในการซื้อ/ใช้ซ้ำด้วยการออกโปรโมชั่นหรือส่วนลดให้เกิดการซื้ออย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มระยะเวลาและประสบการณ์ในการใช้งานของผู้บริโภคที่เริ่มใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้อยู่กับสินค้านั้น ๆ มากขึ้น สร้างความภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty) หรือให้ของสมนาคุณจากการที่ผู้บริโภคนำบรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลได้กลับคืนสู่ร้านค้าหรือผู้ขายโดยตรง เพื่อให้กระตุ้นผู้บริโภคที่เริ่มใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาสภาพ เป็นการช่วยเรียกขยะบรรจุภัณฑ์เข้าสู่วงจรการหมุนเวียนของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.1.2 ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ควรรักษามาตรฐานการผลิตที่ต่ออยู่แล้วให้คงที่และคงคุณภาพเดิมให้มากที่สุด โดยเฉพาะการออกแบบในเรื่องโครงสร้าง เช่น ขนาดและน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม มีความทนทาน และสะดวกกับการใช้งาน และเมื่อผู้บริโภคได้รับรู้และตระหนักถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของบรรจุภัณฑ์นั้น ยิ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจในบรรจุภัณฑ์นั้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนนี้อาจเป็นสิ่งที่กระตุ้นและส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคให้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และอาจส่งผลต่อยอดขายบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน และเมื่อมีผู้บริโภคที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นก็จะสามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของธุรกิจบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ต่อไปในอนาคต รวมถึงยังสามารถช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องขยะมูลฝอยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นในการวิจัยต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และเพิ่มเติมแปรตามด้านอื่น ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรตาม เช่น ผลกระทบที่เกิดจากการที่มีผู้ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ควบคู่ไปกับการวิจัยเกี่ยวกับโมเดลที่เกิดขึ้นจากการผู้ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

10. เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2565). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร : กรมควบคุมมลพิษ.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2561). การบริหารจัดการขยะทะเล. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2566.

จาก <https://projects.dmcg.go.th/miniprojects/198/news/368/detail/49682>

- จันทา ไชยะโวหน. (2562). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อถ้ำนางแอ่น เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐนันท์ อภินันท์วัฒนกุล. (2561). **การเปลี่ยนแปลงของบรรจุภัณฑ์พลาสติกไทย กับโอกาสของผู้ผลิตไทยในการแสวงหาตลาด**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4905>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษา.
- ศูนย์วิจัยกสิกร. (2565). **ชีพจรธุรกิจอาหารไทย**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยกสิกร.
- สำนักข่าว Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2561). **กรมการแพทย์ให้ รพ. ในสังกัดเลิกใช้ถุงพลาสติกใส่ยา 1 ต.ค.นี้ รณรงค์ใช้ถุงผ้าแทน**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.hfocus.org/content/2018/06/15901>
- MGR Online. (2561). **ประเทศไทยรุกช่วยโลก ลดขยะในทะเล**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2566. จาก <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9610000020153>
- Popovic, I., Bossink, B.A.G. and van der Sijde, P.C. (2019). Factors Influencing Consumers' Decision to Purchase Food in Environmentally Friendly Packaging: What Do We Know and Where Do We Go from Here?. **The Journals Sustainability**. 11(24). 1-22.

11. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร ประธานกรรมการที่ปรึกษาที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมถึงผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือสนับสนุนจนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นคุณค่าและประโยชน์อันพึงมีที่เกิดจากผลงานวิจัยนี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อคุณแม่ ญาติ พี่ น้อง ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*

DEVELOPMENT OF INQUIRY-BASED LEARNING ACTIVITIES TO PROMOTE
ANALYTICAL THINKING IN HEALTH EDUCATION COURSE
FOR MATHAYOMSUKSA 5 STUDENTS

ขวัญศิริ แขวงเมือง¹, กัญญาวดี แสงงาม²

Kwansiri Kwangmuang¹, Kanyawadee Saengngam²

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2}

Roi Et Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : Orawee4442@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ กำหนดเกณฑ์ 80/80 2)เปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม ตำบลวังหลวง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน จำนวน 9 แผน 2) แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา ชนิดแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Wilcoxon signed ranks test

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.38/84.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน มีคะแนนทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : 1. การคิดวิเคราะห์ 2. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน 3. วิชาสุขศึกษา

ABSTRACT

The research aims to promote analytical thinking health education course For Mathayomsuksa 5 students who received a 5-step quest for knowledge learning management, the target group were students in Mathayomsuksa 5 School, Wang Luang Wittayakhom School, Wang Luang Subdistrict. Selaphum District, Roi Et Province, in the first semester of the academic year 2021, consisted of 21 students. The research instruments were 1) a learning management plan using the 5-step knowledge-seeking model, and 2) an analytical thinking ability scale. The learning outcomes of Mathayomsuksa 5 students were conducted using a 5-step quest for knowledge. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation. and Wilcoxon signed ranks test.

The results of the research were as follows: 1. The effectiveness of the 5-step inquiry-based learning management plan to promote critical thinking in health education subjects. For students in Mathayomsuksa 5 with efficiency 82.38/84.92 which is higher than the criteria set 80/80 2. The results of the comparison of analytical thinking in health education subjects. For students in the Mathayomsuksa 5 of junior high school, there are scores from taking the analytical thinking test in health education subjects. The students who received knowledge-seeking learning management, 5 steps, 30 questions before and after learning, had a total score of 364 and 535, with an average of 17.33 and 25.48 There were standard deviations of 1.21 and 1.76, representing a percentage. 57.78 and 84.92 respectively.

Keywords : 1. Analytical thinking 2. Inquiry-based learning 3. Health education course

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก สังคมจะพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เกิดกระแสและค่านิยมใหม่ๆ ทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียนเพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนมากขึ้น การเพิ่มทักษะการเรียนรู้ให้เท่าทันกับยุคปัจจุบัน ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการด้วยการจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์นั้นไม่ได้เป็นเพียงการเรียนรู้หรือการจดจำเพียงอย่างเดียว แต่การคิดวิเคราะห์คือการแสวงหาข้อมูลไปใช้ในการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีแบบแผน และสามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันของโรงเรียนวังหลวงวิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมแนวคิดของนักเรียนโดยเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ รวมถึงการคิดวิเคราะห์ มีการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้ ซึ่งวิธีการสอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นการสอนที่หลากหลายเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นให้นักเรียน ได้ลงมือทำและเน้นนักเรียน เป็นสำคัญ จากการศึกษารายงานสถานศึกษา ใน 3 ปีย้อนหลังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสุขศึกษา ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 ซึ่งรายวิชาสุขศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาเสริม ซึ่งจำเป็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ลักษณะของวิชานี้เป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมากและเข้าใจได้ยาก ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษาที่ผ่านมาใช้วิธีการสอนแบบบรรยายนักเรียน ได้แต่ฟังครูและจดจำตามคำบอกของครู นักเรียน จะไม่มีโอกาสได้พัฒนาทักษะทางปัญญาด้านการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งวัตถุประสงค์ของวิชานี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกาย และสามารถอธิบายและเชื่อมโยงสาเหตุอาการและอาการแสดง รวมถึงกระบวนการป้องกันดูแลรักษาของตนเอง ครอบครัว และสังคมในชีวิตประจำวัน (โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม, 2562)

การคิดวิเคราะห์หาเหตุผล และมีความตื่นตัวที่จะหาความรู้ ความสามารถในการคิด เป็น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาในด้านของความคิด มีทักษะที่สำคัญในการค้นหาความรู้ และรู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและหลักฐานที่ตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดขั้นสูงเป็นความสามารถและความชำนาญ ในการดำเนินการคิดที่ซับซ้อน เพื่อให้ได้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ทักษะการคิดเป็นทักษะทางปัญญาที่ใช้กระบวนการทางสมองในการประมวลผลข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เป็นทักษะที่มีความซับซ้อน จำเป็นที่นักเรียน ต้องได้รับการสอนและฝึกฝน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการแสวงหา คำตอบ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การคิดวิเคราะห์ยังเป็นการคิดพื้นฐานที่ จะส่งผลให้นักเรียน มีการพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ รวมทั้งช่วยต่อยอดสู่การคิดในขั้นสูง ตามที่ Susoarat ได้กล่าวไว้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นหนึ่งในความสามารถในการคิดที่อยู่ในสมรรถนะ สำคัญของนักเรียน การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เป็นพื้นฐาน ของการคิดทั้งหมด บุคคลที่มีการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเน การประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแนกแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะการคิดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดระดับสูง ทั้งการคิดวิเคราะห์และการคิดแก้ปัญหา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสืบเสาะหาความรู้มาลงสู่แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นสำคัญซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) โดยมีรากฐานสำคัญมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development) ซึ่งอธิบายว่าพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวทางกระบวนการ ดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หาก ไม่สามารถสัมพันธ์กันได้จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาพให้อยู่ในสภาวะ สมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (ทศนา แซมณี, 2560) การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้ กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาและคำตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสืบเสาะหาความรู้ มีจุดเด่น คือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญให้นักเรียน เกิดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็น ระบบ ให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ แยกแยะ แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเร้าความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมิน (Evaluation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ อย่าง เป็นกระบวนการ เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (สสวท., 2546) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น นั้นจะให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ก้าวหน้าขึ้น ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียน กระตือรือร้น และสนใจเรียนมากขึ้น(สุดารัตน์ ศรีรุ่งเรือง และสิทธิพล อาจอินทร์, 2555)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้การจัดการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งผลให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาสุขศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน มีการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และในระดับชั้นอื่นต่อไป

4.2 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน และผู้สนใจในการพัฒนากระบวนการสอนที่จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษาสำหรับนักเรียน นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research)โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนในกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด 60 โรงเรียน แบ่งออกเป็นสหวิทยาเขต 7 เขต โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีดังนี้ 1)แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสุขศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 1 ชั่วโมง ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 9 ชั่วโมง 2)แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองมีขั้นตอน ดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนก่อนจะดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา

2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้และจำนวน 9 ชั่วโมง

4. ทำแบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแล้วนำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนน

5. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติการทดสอบด้วยค่าสถิติ Wilcoxon signed ranks test

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 5.1 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2

5.2 เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุคศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน โดยวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบด้วยค่าสถิติ Wilcoxon signed ranks test

6. ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุคศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

6.1 การพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุคศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เกณฑ์ 80/80
(E ₁)	21	120	2076	98.86	0.46	82.38	สูงกว่าเกณฑ์
(E ₂)	21	30	535	25.48	1.76	84.92	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 82.38 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 84.92 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.38/84.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

6.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุคศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุคศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	Df	Z
ก่อนเรียน	21	17.33	1.53	20	4.028**
หลังเรียน	21	25.48	3.26		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p=0.000)

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน คะแนนที่ได้นั้นมาจากแบบวัดการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุศึกษา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุศึกษาแต่ละด้าน ด้านละ 10 ข้อ จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ พบว่า คะแนนรวมทั้งหมด 364 และ 535 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.33 และ 25.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21 และ 1.76 คิดเป็นร้อยละ 57.78 และ 84.92 ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติของวิลคอกสัน (Wilcoxon matched-pairs sign ranks test) พบว่าค่าสถิติ เท่ากับ 4.028 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ 82.38/84.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 แสดงให้เห็นว่า ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการ และแนวการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีระบบแบบแผน ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์สาระ ระยะเวลาที่ใช้สอน การวัดประเมินผลที่ครอบคลุมครบถ้วนตามตัวชี้วัด จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องรวมถึงมีกระบวนการในการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ผ่านการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้ทดลองสอนจริง อีกทั้งมีจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ห้องเรียน และสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สื่อสารกันเป็นอย่างดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรรัตน์ กุสันเทียะ และ สังเวียน ปินะกาลัง (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ วิชาสุศึกษา เรื่อง มหันตภัยจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ผลการวิจัย พบว่า คะแนนของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน และประเมินใบกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุศึกษา เรื่อง มหันตภัยจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) มีประสิทธิภาพ 84.37/ 85.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุศึกษา เรื่อง มหันตภัยจากสารเสพติด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น 5Es นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 65.38 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 เช่นเดียวกับ ธงชัย หวลถึง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาสุศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของ

วัยรุ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.19/81.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่ามี การนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ อาทิ เช่น กนกพิชญ์ ฤทธิ์ร่วม, ธนนันต์ กุลไพบุตร และสำราญ กำจัดภัย (2562) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่องการเคลื่อนที่แนวตรง โดยใช้รูปแบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับรูปแบบการสอนของโพลยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1)การจัด กิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่องการเคลื่อนที่แนวตรง โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับรูปแบบการสอนของโพลยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 85.05/77.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 2)นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับรูปแบบการสอนของโพลยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จะเห็นได้ว่าการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพ ผ่านการสร้างเครื่องมือที่มีระบบแบบแผนเป็นขั้นตอน การวิเคราะห์เนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข จากทั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จึงทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 82.38/84.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

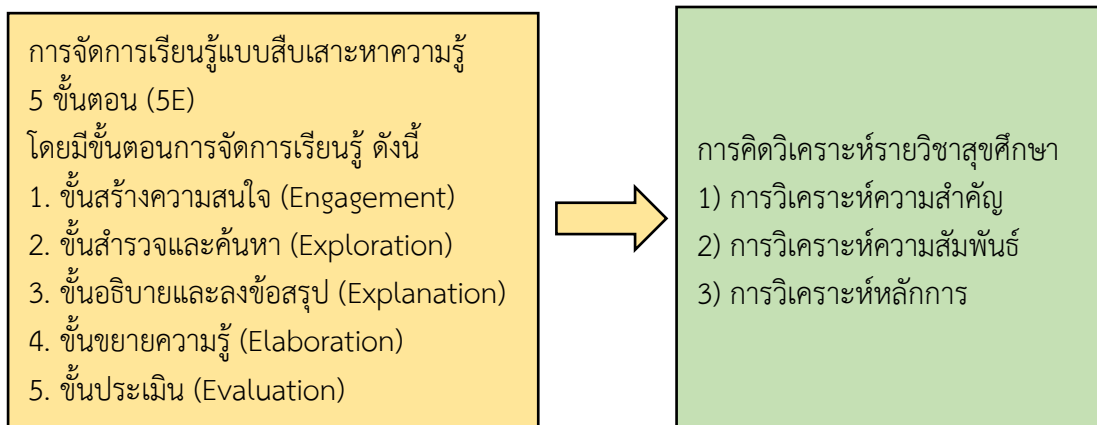
7.2 ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์รายวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.52 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.44 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 35.52 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.41 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ ของวิลคอกสัน (Wilcoxon matched-pairs sign ranks test) พบว่าค่าสถิติ เท่ากับ 15.07 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการคิดวิเคราะห์ นักเรียนสามารถใช้เหตุผลในการไตร่ตรอง ใคร่ครวญ จำแนก แยกแยะ แยกแยะ และสรุปหาข้อเท็จจริงออกเป็น ส่วนย่อย ๆ เป็นหมวดหมู่ สรุปความรู้ ระบุใจความสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง และสามารถบอกความแตกต่าง ความเหมือนเรื่องนั้นได้ ว่าประกอบด้วยอะไร จุดมุ่งหมายหรือมีจุดประสงค์สิ่งใด สามารถบอกสาเหตุหรือเรื่องนั้นมีความเกี่ยวพันกันอย่างไร เพื่อให้ได้คำตอบอย่างแท้จริง สมบูรณ์ และสมเหตุสมผล นอกจากนี้ นักเรียนยังได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ คือ กระตุ้น ทำท่ายให้นักเรียนสนใจ สงสัย ใคร่อยากรู้อยากเห็น ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจ และ ค้นหา คือ สถานการณ์ ให้นักเรียนสำรวจ ตรวจสอบปัญหา หรือประเด็นที่นักเรียนสนใจใคร่รู้ ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบาย และลงข้อสรุป คือ การวิเคราะห์ อธิบายความรู้ หรือ อภิปรายซักถาม ขั้นที่ 4 ขั้นขยาย

ความรู้ คือ การเพิ่มเติม ความรู้ความเข้าใจในองค์ ความรู้ใหม่ให้กว้างขวาง กระจำง สมบูรณ์ และลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (Evaluation) คือการเปรียบเทียบ ประเมินปรับปรุง หรือ ทบทวนใหม่ จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ จึงทำให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาสุขศึกษาดีขึ้นตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัทนา ดวงกลาง และดลฤทัย บุญประสิทธิ์ (2561) ได้ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน 5Es เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 : กรณีศึกษา โรงเรียนองค์กรักษ์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน 5Es ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 9 แผน ซึ่งมีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.71$) 2) ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะการคิดของนักเรียนพบว่าวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน 5Es สามารถส่งเสริมพัฒนาการทักษะการคิดของนักเรียนสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยมีร้อยละของคะแนนพัฒนาการ อยู่ในระดับสูงที่สุดทั้ง 3 ทักษะ ดังนี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ เท่ากับ 86.40 ทักษะการคิดสังเคราะห์ เท่ากับ 85.73 ทักษะการคิดวิพากษ์ เท่ากับ 86.34 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ทั้ง 3 ทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}=4.59, S.D.=0.50$) และการประเมินผลสะท้อนกลับการใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน 5Es พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมคือ ชอบกิจกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม เนื่องจากได้ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสถานการณ์ที่ครูนำเสนอน่าสนใจ ทำให้สามารถถามคำถามได้มากขึ้น และยังสอดคล้องกับ กนกพร สีแดง, เนตรชนก จันทรัสว่าง และสมสงวน ปัสสาโก (2562) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับสื่อการสอนสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ ผลการวิจัยพบว่า การคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับสื่อการสอนสมัยใหม่ เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=6.83, S.D.=1.20$), ($\bar{X}=6.90, S.D.=1.69$) และ ($\bar{X}=7.30, S.D.=2.26$) ตามลำดับ ($\bar{X}=21.03, S.D.=1.72$) โดยการคิดวิเคราะห์รวม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับสื่อการสอนสมัยใหม่ เรื่อง เซลล์ และการทำงานของเซลล์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=29.23, S.D.=7.87$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกสังเกต สามารถเชื่อมโยงบูรณาการ ฝึกวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ส่งผลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาสุขศึกษา หลังการจัดการเรียนรู้มีคะแนนการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึงผู้วิจัยมีการศึกษารูปแบบการสอน เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการส่งเสริมคิดวิเคราะห์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับนักเรียนโดยตรง ทำให้ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 82.38/84.92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

8. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสุขศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ในการเรียนการสอนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสถานการณ์ เหตุการณ์ รวมทั้งเชื่อมโยงข่าวสารในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มวิธีการและกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียนได้มีความคิดที่หลากหลาย ครูจึงควรเป็นผู้เสนอการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ให้คำแนะนำ คอยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ใช้เหตุและผลของตนเองออกมาให้มากที่สุด และไม่เป็นผู้ชักนำความคิดของนักเรียนไปในทิศทางที่ครูต้องการ และนอกจากนี้ครูจะต้องใจเย็น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ครูจะเป็นคนให้คำแนะนำ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อที่นักเรียนจะได้เข้าใจในการวางแผน การคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ควรมีการศึกษาดูผลการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ และระดับชั้นอื่น ๆ

9.3.2 จากผลการวิจัยพบว่า ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน นักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ และในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทางการเรียน ให้สูงขึ้นต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง

- กนกพร สีแดง, เนตรชนก จันทร์สว่าง และสมสงวน ปัสสาโก. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการสอนสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 14(1). 59-68.
- กนกพิชญ์ ฤทธิ์ร่วม, ธนนันต์ กุลไพบุตร และสำราญ กำจัดภัย. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่องการเคลื่อนที่แนวตรง โดยใช้รูปแบบวัฏจักร การสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับรูปแบบการสอนของโพลยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 11(30). 63-73.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตินา ขัมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทนา ดวงกลาง และดลฤทัย บุญประสิทธิ์. (2561). การใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามขั้นตอน 5Es เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5: กรณีศึกษา โรงเรียนองครักษ์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*. 11(2). 2381-2394.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน.
- โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม. (2563). *รายงานสถานศึกษาโรงเรียนวังหลวงวิทยาคม*. ร้อยเอ็ด : โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม.
- วริรัตน์ กุสันเทียะ และ สันเวิน ปนะกาลัง. (2559). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาสุขศึกษา เรื่อง มหันตภัยจากสารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น 5Es. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 10(1). 124-129.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุदारัตน์ ศรีรุ่งเรือง และสิทธิพล อาจอินทร์. (2555). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาโดยใช้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5ES) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 35(3). 24-36.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ ดร.กัญญาวดี แสงงาม อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิดวิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำปรึกษาความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้ และ กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม กราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี*
PARTICIPATION OF PEOPLE ON PERFORMANCE OF DEVELOPING PLAN FOR
AGRICULTURE IN KHONG CHIAM SUB-DISTRICT OF KHONG CHIAM
DISTRICT IN UBONRATCHATHANI PROVINCE

สุปัน สมสาร¹

Supan Somsa¹

วิทยาลัยพณิชยการ¹

Pitchayabundit College, Thailand.¹

Email : namedanai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลโขงเจียม จำนวน 335 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ เฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (Independent Sample) และ F-test (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม หัวหน้าครัวเรือนในตำบลโขงเจียม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3.แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ และด้านผลประโยชน์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการติดตามผลและประเมินผล

คำสำคัญ : 1. แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล 2. การมีส่วนร่วม 3. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1, to study the level on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Khong Chiam Sub district, 2, to compare the participation of people on performance of developing plan for agriculture in Khong Chiam Sub-district and 3, to study the guidelines on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Khong Chiam Sub-district of Khong Chiam District in Ubonratchathani Province. The samples using in this research were 335 persons from the chiefs of families in Khong Chiam Sub-district and the purposive groups were 40 persons by using questionnaires and semi-structured interviews. The statistics using for data analyzing included frequency, percentage, percentage, mean and standard deviation the hypothesis testing using t-test (Independent Sample) and F-test (One Way ANOVA).

The results of findings were as follows; 1. For overall on participation of people for performance of developing plan on agriculture in Khong Chiam Sub-district of Khong Chiam District in Ubonratchathani Province was in medium level. 2. The Result of comparative analysis on participation of people for performance of developing plan in Khong Chiam Sub-District of Khong Chiam District in Ubonratchathani Province. The chiefs of families in Khong Chiam Sub-District of Khong Chiam District in Ubonratchathani Province with different gender, age, educational level and occupation were participated on Khong Chiam Sub-District of Khong Chiam District in Ubonratchathani Province and were statistically significant different at .05 level. 3. Guidelines for public participation in the preparation of the Khong Chiam Subdistrict Agricultural Development Plan. Khong Chiam District Ubon Ratchathani Province Overall, it is at a moderate level. When considering each aspect, the aspect with the highest average was problem presentation, followed by action planning. Operational aspect and benefits, respectively, while the side with the lowest average was the follow-up and evaluation aspect.

Keywords : 1. Developing Plan on Agriculture in Sub-District 2. Participation 3. People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โดยทั่วไปการพัฒนา (Development) นั้น หมายถึง การทำหรือแก้ไขปัญหา (Problem Solving) เพื่อให้สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมดีขึ้น (Melkote, 2001) หรือเป็นการนำความคิดใหม่เข้าสู่ระบบสังคม เพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งรัฐจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน (Rogers, 1995) โดยการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development Communication) ทั้งในระดับประเทศ สังคม และชุมชนนั้น

จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เพื่อให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด ซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนของตนให้บรรลุเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในชุมชนนี้เองจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพลังภายในชุมชนให้กลายเป็น “ชุมชนเข้มแข็ง” ได้เพราะชุมชนที่ยั่งยืน หมายถึง ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนรวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีของคนในชุมชนด้วย (วิสาชา ภูจินดา, 2558)

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และนโยบายรัฐบาลภายใต้วิสัยทัศน์ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมตลาดนำการผลิตชีวิตเกษตรกรรมมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ครอบคลุมการพัฒนาภาคการเกษตร ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) นั้น ได้เน้นความต่อเนื่องกับแผนที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างสมดุล มีการรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรในชุมชนต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินงานในรูปของธุรกิจเกษตรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 มาขยายผลและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาประเทศจากวิถีการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การบริหารจัดการการเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งถือเป็นการขับเคลื่อนใน 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2566 – 2570) ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) และภาคการเกษตรของประเทศไทยปัจจุบันมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจึงมีความสำคัญในระดับชาติ ระดับจังหวัด อำเภอ ระดับระดับตำบล และในระดับหมู่บ้าน ชุมชน ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรจะต้องมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและมาตรการ วิธีการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์การเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจ BCG อันประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก คือ B (Bio Economy) ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่าเชื่อมโยงกับ C (Circular Economy) ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G (Green Economy) หรือระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษประกอบมติดัชนีรัฐมนตรีให้มีการขับเคลื่อนแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน ซึ่งแผนด้านการเกษตรก็เป็นส่วนหนึ่งของ

แผนชุมชนและแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลนั้น เป็นแผนของชุมชนเกษตรหรือชุมชนที่เกษตรกร และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์บนพื้นฐานข้อมูล หรือปัญหาและความต้องการชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเกษตรในภาพรวมของตำบลร่วมกัน (นรินทร์ เขมพิมาย, 2559)

ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรชุมชนข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้มาจากการจัดเวทีชาวบ้าน ข้อมูลจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการจัดทำแผนในครั้งนี้มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การนำเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง และแนวทางพัฒนาการเกษตรตำบลโขงเจียม นั้นสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโขงเจียม มีการกระจายอยู่ทั่วไปของทุกหมู่บ้าน มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 1 กลุ่ม สมาชิก 26 คน กลุ่มเยาวชนในโรงเรียน 1 กลุ่ม สมาชิก 30 คน กลุ่มธรรมชาติ 16 กลุ่ม สมาชิก 220 คน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม ในการรวมกลุ่มของสถาบันต่าง ๆ ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเข้มแข็งเท่าที่ควร การพัฒนาควรมุ่งเน้นในด้านสมาชิกและกรรมการให้รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ การคัดเลือกกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมุ่งเน้นการใช้ปัจจัยที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก ควรมุ่งเน้นการรวมกันซื้อกันขาย นำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้อย่างจริงจัง มีการวางแผนแม่บทโดยใช้เวทีและข้อมูลของสมาชิกเป็นสำคัญ ประการที่สำคัญ ขอให้มีการรวมใจอย่างแท้จริงมุ่งให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด มีกิจกรรมจากพื้นฐานที่มีอยู่ จึงจะทำให้สถาบันมีความเข้มแข็ง มั่นคง เจริญไปได้ในอนาคต (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม, 2560)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น พบว่า ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบลนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละหมู่บ้านต้องมาร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ บนพื้นฐานข้อมูลหรือปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำตำบลในภาพรวมของตำบลร่วมกันทำ และได้แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในตำบล กรมส่งเสริมการเกษตรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทุกตำบลเพื่อการขับเคลื่อน โครงการตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยการได้รับสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง และโครงการใดที่เกินงบประมาณที่จะสนับสนุนได้ ก็นำเสนอโครงการในระดับอำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และประเทศเป็นลำดับถัดไป ผู้วิจัยซึ่งเคยปฏิบัติงาน ในพื้นที่และมีบทบาทในการจัดตั้งสหกรณ์ปทุมลงซึ่งมีที่ตั้งในพื้นที่ตำบลโขงเจียม และส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในและทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบล จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อใช้ในการส่งเสริมการดำเนินการโครงการของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการพัฒนาการเกษตรประจำตำบลทุกแห่งทั่วประเทศได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม ให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2 ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ในการพัฒนาปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นกับประชาชนต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2,071 ครัวเรือน (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำโขงเจียม 2565) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 335 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1967) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการจัดเวทีประชาคม รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน ประกอบด้วย 1) ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 21 คน 2) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขงเจียม จำนวน 1 คน 3) ตัวแทนคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม จำนวน 6 คน 4) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน 12 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล ลักษณะของคำถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ดังนี้ 1) ผู้ศึกษาทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี 2) ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทีมงานผู้ช่วยวิจัย ซึ่งได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 335 ฉบับ 3) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ และเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ในการดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ดังนี้ การศึกษาวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินงานผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ วรรณกรรม ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ ผลการวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ฯลฯ การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ การลงพื้นที่การวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลบริบทของพื้นที่ และศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ตามกระบวนการ (Process) ระยะที่ 2 เพื่อค้นหาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ในระยะที่สอง วิธีดำเนินการวิจัยมีกระบวนการศึกษาตามขั้นตอนที่วางเอาไว้ ดังนี้ ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ วรรณกรรม ตำรา หนังสือ บทความวิชาการ ผลการวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ตามกระบวนการ (Process) การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ การลงพื้นที่การวิจัยเพื่อค้นหาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Process) การรวบรวมข้อมูลและสรุปผล คือ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายจะต้องร่วมกันรวบรวมข้อมูลและสรุปผลจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและภาคสนาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ร่วมกัน การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) วิเคราะห์โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแปลงข้อมูลเป็นรหัสตัวเลขและบันทึกลงในสื่อกอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ และประกอบกับการนำเสนอแบบตาราง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแปรค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อระดับพฤติกรรม ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์วิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) จำแนกและจัดหมวดหมู่ แล้วสรุปเป็นประเด็นหลักและพรรณนาข้อความอย่างละเอียด ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) การตรวจสอบข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาเอกสาร และข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามวัตถุประสงค์มาตรวจสอบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547) ดังต่อไปนี้ นำข้อมูลที่รวบรวมไว้จากเอกสารต่างๆมาศึกษาอย่างละเอียด ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกตการสัมภาษณ์ซึ่งได้จัดบันทึกและสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจการสังเกต และการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อมูลสรุป ดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547) การวิเคราะห์แบบอุปนัย คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม หรือเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ แล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมุติฐานชั่วคราว หากได้รับการยืนยันแล้ว ก็ถือเป็นข้อสรุป วิเคราะห์โดยทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบซึ่งสามารถแยกชนิดออก ได้แก่ การกระทำ กิจกรรม ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพหรือสถานการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สถิติพรรณนา หรือค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2542) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, F-test (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรประจำตำบลโขงเจียม โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการเสนอปัญหา	3.26	1.01	ปานกลาง	1
2. ด้านการวางแผนการดำเนินการ	2.93	0.95	ปานกลาง	2
3. ด้านการปฏิบัติการ	2.70	1.02	ปานกลาง	3
4. ด้านผลประโยชน์	2.46	0.85	น้อย	4
5. ด้านการติดตามผลและประเมินผล	2.37	0.88	น้อย	5
รวม	3.26	1.01	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D.=1.01) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ($\bar{X}=3.26$, S.D.=1.25) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการดำเนินการ ($\bar{X}=2.93$, S.D.=0.95) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X}=2.70$, S.D.=1.02) และด้านผลประโยชน์ ($\bar{X}=2.46$, S.D.=0.85) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการติดตามผลและประเมินผล ($\bar{X}=2.37$, S.D.=0.88) และเมื่อพิจารณารายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเสนอปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$, S.D.= 1.01) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.39$, S.D.= 1.25) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.31$, S.D.= 1.10) มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการและแผนงานพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.27$, S.D.=1.13) และมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.18$, S.D.=1.19) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอในการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X}=3.17$, S.D.= 1.11)

2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการวางแผนการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.93$, S.D.=0.95) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.05$, S.D.= 1.14) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการแก้ไขและลดปัญหาของการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=3.05$, S.D.= 1.18) มีส่วนร่วมในแนวทางในการวางแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.99$, S.D.= 1.07) และมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดเก็บข้อมูล ประวัติความเป็นมาของชุมชน ข้อมูลด้านพื้นที่ ($\bar{X}=2.78$, S.D.= 1.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่รับผิดชอบ ($\bar{X}=2.76$, S.D.= 1.07)

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการรวบรวมปัญหาของชุมชน การจัดกลุ่มปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาชุมชน ($\bar{X}=2.87$, S.D.= 1.24) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และความต้องการของชุมชน ($\bar{X}=2.81$, S.D.=1.22) มีส่วนร่วมในการเชิญชวนสมาชิกในชุมชนร่วมสำรวจข้อมูลพื้นที่ๆ เพื่อใช้ในการจัดทำแผน ($\bar{X}=2.78$, S.D.= 1.10) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังประวัติชุมชนและเสนอแผนผังประวัติความเป็นมาของชุมชน ($\bar{X}=2.71$, S.D.= 1.24) มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}=2.69$, S.D.= 1.17) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกชุมชนรายครัวเรือน มีส่วนร่วมในการสร้างแผนผังปัญหา ($\bar{X}=2.67$, S.D.=

1.12) และมีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}$ =2.52, S.D.= 0.94) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเขียนโครงการพัฒนาตำบล ($\bar{X}$ =2.51, S.D.= 1.10)

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.46, S.D.= 0.85) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}$ =2.74, S.D.= 1.01) รองลงมา คือ ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้การศึกษาดูงานด้านการเกษตร ($\bar{X}$ =2.74, S.D.= 1.07) ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร ($\bar{X}$ =2.45, S.D.= 1.07) และได้ค่าตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}$ =2.21, S.D.= 0.91) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ได้รับรางวัลหรือขวัญกำลังใจเมื่องานโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลประสบความสำเร็จ ($\bar{X}$ =2.16, S.D.= 1.10)

5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.37, S.D.=0.88) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ($\bar{X}$ =2.56, S.D.=1.15) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่ได้ดำเนินการทุกโครงการ ($\bar{X}$ =2.47, S.D.=1.06) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบวิเคราะห์ และประสานงานตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล กับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ ($\bar{X}$ =2.40, S.D.=0.93) และมีส่วนร่วมทบทวนแผนงานโครงการทุกปี ($\bar{X}$ =2.27, S.D.=0.92) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X}$ =2.18, S.D.=0.90)

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สามารถสรุปได้ดังนี้

5.2.1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสนอปัญหา ด้านการวางแผนการดำเนินการ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติการ ไม่แตกต่างกัน

5.2.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ดังนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

5.3.1 ด้านการเสนอปัญหา ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ประเด็นความช่วยเหลือด้านการเกษตร จูงใจให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ร่วมเสนอโครงการและควรจัดทำเนื้อหาให้ชัดเจนเผยแพร่ให้กับประชาชนทราบต่อไป

5.3.2 ด้านการวางแผนการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างจิตสำนึกที่ดี มุ่งแก้ไขปัญหาผลกระทบด้วยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เน้นให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องการเกษตรตั้งแต่เด็ก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านการเกษตร ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

5.3.3 ด้านการปฏิบัติการ ควรสร้างถนนที่เป็นพื้นฐานการทำเกษตร จัดหาแหล่งน้ำไฟฟ้าเพื่อการเกษตร สนับสนุนเงินทุน และพันธุ์พืช-สัตว์เลี้ยง สร้างความสามัคคีปรองดองในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเกษตร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

5.3.4 ด้านผลประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปลูกพืชแบบผสมผสาน สามารถบริหารจัดการกันเอง วางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และประชาชนควรได้ผลประโยชน์สูงสุดในทุกด้านจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

5.3.5 ด้านการติดตามผลและประเมินผล ให้คณะกรรมการหมู่บ้านของติดตามผลและประเมินผลแผนอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามผลและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรเฉพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้ประชาชนร่วมทบทวนและปรับปรุงแผนทุกครั้งเพื่อสร้างสมประสบการณ์ให้กับประชาชน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเสนอปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรประจำตำบลในกระบวนการจัดทำนั้นไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลไม่มีการดำเนินการในกระบวนการจัดทำแผนร่วมถึงการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา นอยปลูก (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่าการมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนตลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภิตา ศรีนุ่น (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีเพศอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณีย์ กาฬภักดี (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการเสนอปัญหา ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาของหมู่บ้าน ประเด็นความช่วยเหลือด้านการเกษตร จูงใจให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ร่วมเสนอโครงการ และควรจัดทำเนื้อหาให้ชัดเจน เผยแพร่ให้กับประชาชนทราบต่อไป ด้านการวางแผนการดำเนินการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้

ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล วางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรู้เรื่องการทำการเกษตรตั้งแต่เด็ก ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านการเกษตร ควรมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ด้านการปฏิบัติการ ควรสร้างถนนที่เป็นพื้นฐานการทำการเกษตร จัดหาแหล่งน้ำ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร สนับสนุนเงินทุน และพันธุ์พืช-สัตว์เลี้ยง สร้างความสามัคคีปรองดองในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเกษตร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผน และทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ด้านผลประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น มีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปลูกพืชแบบผสมผสาน สามารถบริหารจัดการตนเอง วางแผนในการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และประชาชนควรได้ผลประโยชน์สูงสุดในทุกด้านจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ด้านการติดตามผลและประเมินผล ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ติดตามผลและประเมินผลแผนอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามผลและประเมินผลกลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ให้ประชาชนร่วมทบทวนและปรับปรุงแผนทุกครั้งเพื่อสร้างสมประโยชน์ให้กับประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากในการให้ประชาชนได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลนั้น จะประชาชนจะสามารถสะท้อนสภาพบริบท และปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ได้เป็นที่ที่สุด ทำให้แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลเป็นแผนที่แก้ไขและตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้นได้ และเมื่อนำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลไปปฏิบัติจริง ก็เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเนติลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตือ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตือ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนทุกครั้ง ควรให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความ โปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล เทศบาลควรแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลควรได้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่น เทศบาลควรให้เงินค่าตอบแทน มอบของรางวัลให้แก่ประชาชน ที่ได้เข้าร่วมโครงการกับเทศบาล ควรให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้มีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ระเบียบประชาธิปไตยที่กำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ ทำให้เกิดกระแสเพิ่มขึ้นของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย และยิ่งถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นภารกิจสำคัญยิ่งที่จะทำ

ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
ประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอ การใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเกษตรประจำตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด

8.1.2 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมวางแผนการใช้ทรัพยากรในพื้นที่รับผิดชอบ

8.1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทบทวนแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

8.1.4 ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนทุกสาขาอาชีพโดยเฉพาะ ผู้มีรายได้น้อย เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการฝึกอบรมเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลควรที่จะประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และรับทราบถึงแผนหรือขั้นตอนประชาชนไม่เข้าใจในแต่ละเรื่อง แต่ละด้านของการร่วมงาน/กิจกรรมต่าง ๆ โดยประชาชนสามารถนำเสนอโครงการให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณากำหนดตามแผนพัฒนาในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลโขงเจียม ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

8.2.2 ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี นอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทักษะที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

8.3.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี นอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ ทักษะที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาฯ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาฯ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้น

8.2.3 ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี โดยการการจัดทำ Focus Group

9. เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณีย์ กาฬภักดี. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูดอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์ แคมพิมาย. (2559). **การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.)**. กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุวิทย์สาส์น.
- รจนา นอยปลุก. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- วิสาชา ภูจินดา. (2558). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองและชุมชนชนบทในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา. 10(1). 39-48.
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าไผ่งาม. (2560). **แผนพัฒนาการเกษตรตำบลป่าไผ่งาม พ.ศ. 2560 - 2564**. หนองบัวลำภู : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู กรมการส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). **ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุนตลักษณ์ ยกเทพ และยุภาพร ยุภาศ. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5(ฉบับพิเศษ). 182-191.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภิตา ศรีนุ่น. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Denizen N.K. (1970). **The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods**. Chicago : Aldine.

Melkote, R., Steeves, S., and Leslie, H. (2001). **Communication for development in the third world: Theory and practice**. New Delh : Sage Publications India.

Rogers, E. M. (1995). **Diffusion of Innovations**. 4th ed. New York : The Free Press.

Yamane. (1967). **Taro Statistic: An Introductory Analysis**. New York : Harper&row.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประจำตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ หมั่นด้วง รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล สอดสง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญยุทธ หาญชนะ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณประชาชน เจ้าหน้าที่ท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก*

THE DEMOCRATIC MONARCHY POLITICAL ATTITUDES OF ARMY NON-
COMMISSIONED OFFICER SCHOOL STUDENTS

ธวัช ไชยสิทธิ์¹, จิดาภา ถิรศิริกุล², ชานชัย จิตรเหล้าอาพร³

Thawat Chaiyasit¹, Jidapa Thirasirikul², Chanchai Chitlaoarporn³

มหาวิทยาลัยสยาม^{1,2,3}

Siam University, Thailand.^{1,2,3}

Email : thawat5094@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก งานวิจัยนี้เป็นการเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนนายสิบทหารบก ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2565 จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การทดสอบค่าความแปรปรวน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยเทคนิคสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ ภูมิฐานะ และการศึกษา แตกต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองฯ แตกต่างกัน ขณะที่รายได้ของครอบครัว ต่อเดือน แตกต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองฯ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนบทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา และบทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ขณะที่บทบาททางด้านครอบครัว ไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

คำสำคัญ : 1. ทัศนคติการเมือง 2. ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นมุข 3. นักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study the level of the democratic monarchy political attitudes of Army Non-Commissioned Officer School students; and 2) to study factors affecting the democratic monarchy political attitudes of Army Non-Commissioned Officer School students. The research was a quantitative study. The research instrument was a questionnaire. The sample group consisted of Army Non-Commissioned Officer School Students. Enrolling in the academic year 2022, number 400 people. The stats were Mean, Percentage, One Way ANOVA, and Pearson's Moment Product Correlation.

The research found: 1) The level of the democratic monarchy political attitudes of Army Non-Commissioned Officer School students was at a high level; 2) Peer group role, family role, and media role had a positive relationship on the level of the democratic monarchy political attitudes of Army Non-Commissioned Officer School students at the level of 0.05. As for the role of the friend group Role of educational institutions and the role of the media It affects political attitudes in a democratic monarchy political attitude. While the family role It has no effect on democratic monarchy political attitudes.

Keywords : 1. Political attitudes 2. Democratic monarchy 3. Army Non-Commissioned Officer School Student

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันประเทศไทยปกครองโดยใช้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นระบอบการเมืองการปกครองรูปแบบหนึ่งที่มีรัฐบาลรับผิดชอบและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนโดยรัฐบาลจะประกอบด้วยตัวแทนของประชาชนที่ประชาชนให้ความยินยอมและเห็นชอบผ่านกระบวนการเลือกตั้ง กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งยึดหลักเสมอภาคและทั่วถึงในการเลือกตั้งรัฐบาลดังกล่าว เป็นรัฐบาลที่ปกครองอยู่นั้นจะยึดหลักนิติธรรมอันกำหนดถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรมในหมู่ของประชาชน ดำเนินการโดยการยึดถือหลักเสียงข้างมากที่เคารพสิทธิของฝ่ายข้างนอก (ฟาติมา ไทยเศรษฐ และประสงค์ กัลป์ยานะธรรม, 2560) รวมถึงจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการและการสืบทอดหรือการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความยินยอมพร้อมใจของประชาชนภายใต้หลักอำนาจอธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเมื่อปี พ.ศ.2560 (วิช เมฆหมอก และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2563) จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้รัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และการจัดการบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนการตัดสินใจทาง

การเมืองและอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือประเทศชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

อย่างไรก็ดีภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ปีพุทธศักราช 2547 ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความและเข้าใจในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นอยู่น้อยมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยเฉพาะโครงสร้างทางอำนาจการเมืองเท่านั้น แต่ประชาชนไม่ได้เป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง ส่งผลทำให้ประชาชนชาวไทยไม่สามารถเข้าถึงแก่นความรู้ต่อประชาธิปไตยมากเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาประชาชนเริ่มสร้างความเข้าใจจากการส่งเสริมจากรัฐหรือสังคมโลกาภิวัตน์ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนชาวไทย เพื่อนำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าและการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา (อมร พิภูลงามโชติ และณฐมน หมวกฉิม, 2564) โดยในยุคที่เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นในทุกๆวัน ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะระบบการติดต่อสื่อสาร ที่มีผลให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสามารถส่งต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างศาสนา เกี่ยวกับความรู้ทางด้านต่าง ๆ

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพบริบทต่างๆของประเทศไทยและของสังคมโลกส่งผลให้สถาบันองค์กรต่างๆจะต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยหลักประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการปกครองที่เป็นสากลที่ประเทศต่างๆได้นำไปใช้ในการปกครองประเทศ (รวีช เมฆหมอก และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2563) สำหรับประเทศไทยการปลูกฝังหลักประชาธิปไตยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในสถาบันทางการศึกษาทุกระดับ (อมร พิภูลงามโชติ และณฐมน หมวกฉิม, 2564) รวมทั้งสถาบันทางการศึกษาของฝ่ายความมั่นคงซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหลายสถาบันการศึกษา อาทิ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนแผนที่ โรงเรียนดุริยางค์ เป็นต้น ทั้งนี้ โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการผลิตกำลังพลหลักของกองทัพบก โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นโรงเรียนที่ผลิตกำลังพลทหารชั้นประทวนหลักของกองทัพบก เพื่อผลิตกำลังพลหลักชั้นประทวนไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนต่างๆของกองทัพบก โดยทหารชั้นประทวนนั้นเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของกองทัพบก ดังนั้นการก่อตั้งโรงเรียนนายสิบทหารบกขึ้นมาก็เพื่อที่จะ ฝึกศึกษาอบรม และ สร้างกำลังพลหลักของกองทัพบกที่มีคุณภาพ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้สอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการทหารของประเทศ ในปีพุทธศักราช 2559 หน่วยได้รับพระราชทานนามค่ายว่า “ค่ายโยธินศึกษามหามกุฏ” ปีพุทธศักราช 2562 ได้ปรับปรุงหลักสูตรอีก 1 ครั้ง เป็นหลักสูตร 1 ปี 6 เดือน โดยแบ่งเป็น ศึกษาที่โรงเรียนนายสิบทหารบก 1 ปี จากนั้นนั้นแยกไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเหล่าวิทยาการเป็นเวลา 6 เดือน โดยเข้าศึกษาพร้อมกัน 2,500 นาย โดยไม่มีการแบ่งผลัด

การพัฒนากล่อมเกลานักเรียนในโรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นบุคลากรที่มีความรู้ในการปฏิบัติงานทางการทหาร และการมีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาสถาบันทหารและการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ในสาขารัฐศาสตร์การปกครองต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา การศึกษา และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกัน ทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยการกล่อมเกลாதงสังคม ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลต่อทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนนายสิบทหารบกสามารถนำข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับระดับทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และปัจจัยที่มีผลต่อทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปประกอบการกำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียนนายสิบทหารบก

4.2 องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร แนวทางวิธีการในการกล่อมเกลாதงการเมืองเพื่อส่งเสริมทักษะคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนนายสิบทหารบก สังกัดกองร้อยนักเรียนนายสิบที่ 1 และกองร้อยนักเรียนนายสิบที่ 4 กองพันนักเรียนนายสิบที่ 1 กรมนักเรียน โรงเรียนนายสิบทหารบก ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2565 เป็นเพศชาย อายุ 18-24 ปี โดยคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษาจำนวน 2,450 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 22 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.945 โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ส่วนที่ 3 ทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและเก็บรวบรวมภายใน 30 วัน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำแบบสอบถามมาตรวจคำตอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกด้วยวิธีการหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย 2) กรณีคำถามปลายเปิดข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกใช้วิธีการสรุปความแล้วเขียนเชิงพรรณนา

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 21-24 ปี จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 79.5 ภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 เป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช. จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 รายได้ครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 292 คนคิดเป็นร้อยละ 73.0 มากที่สุด

6.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระดับอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บทบาทด้านกลุ่มเพื่อน			
กลุ่มเพื่อนของท่านให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสถานการณ์ทางการเมืองอยู่เสมอ	3.22	0.96	ปานกลาง
กลุ่มเพื่อนของท่าน มักพูดคุยถึงนักการเมืองที่เขาชื่นชอบ	2.76	1.07	ปานกลาง

ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
กลุ่มเพื่อน ของท่านมักให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการเมือง	2.75	1.08	ปานกลาง
รวม	2.91	0.94	ปานกลาง
บทบาทด้านสถาบันการศึกษา			
สถาบันการศึกษาของท่านมีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้นักเรียนนายสิบได้รับรู้	3.18	1.11	ปานกลาง
สถาบันการศึกษาของท่านมีการรณรงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตย เช่น สนับสนุนให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่	3.44	1.09	มาก
ท่านได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ ในสถานศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่างๆ อาทิ สังคม ทหารการเมือง	3.23	1.10	ปานกลาง
รวม	3.28	0.98	ปานกลาง
บทบาทด้านครอบครัว			
ครอบครัวของท่านกระตุ้นให้ท่านมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.10	1.10	ปานกลาง
ท่านกับคนในครอบครัวร่วมกันพูดคุยวิจารณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง	2.95	1.18	ปานกลาง
ครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรับฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น	2.84	1.20	ปานกลาง
รวม	2.96	1.08	ปานกลาง
บทบาทด้านสื่อมวลชน			
ท่านได้รับข้อมูลจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.11	1.07	ปานกลาง
ท่านเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดที่เป็นระบอบประชาธิปไตยต่อสังคม	3.24	1.09	ปานกลาง
ท่านเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทชี้้นำในด้านประเด็นสำคัญทางการเมือง	3.24	1.08	ปานกลาง
รวม	3.19	1.02	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายบทบาทได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1) บทบาทด้านกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กลุ่มเพื่อนของท่านให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารกิจกรรมสถานการณ์ทางการเมืองอยู่เสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.96) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มเพื่อนของท่านมักพูดคุยถึงนักการเมืองที่เขาชื่นชอบ อยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 1.07) และกลุ่มเพื่อนของท่านมักให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 1.08) โดยที่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.94)

2) บทบาทด้านสถาบันการศึกษา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สถาบันการศึกษาของท่านมีการรณรงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตย เช่น สนับสนุนให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.09) รองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ในสถานศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อาทิ สังคมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 1.10) และสถาบันการศึกษาของท่านมีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้นักเรียนนายสิบได้รับรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 1.11) โดยที่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.98)

3) บทบาทด้านครอบครัว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ครอบครัวของท่านกระตุ้นให้ท่านมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.1$, S.D. = 1.10) รองลงมา ได้แก่ ท่านกับคนในครอบครัวร่วมกันพูดคุยวิจารณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 1.18) และครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรับฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.207) โดยที่ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 1.08)

4) บทบาทด้านสื่อมวลชน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ท่านเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดที่เป็นระบอบประชาธิปไตยต่อสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 1.09) รองลงมาได้แก่ ท่านเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทขึ้นในด้านประเด็นสำคัญทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 1.08) และท่านได้รับข้อมูลจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 1.07) โดยที่ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.02)

6.3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
ท่านให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	3.95	1.03	มาก
ท่านให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ	3.93	1.05	มาก

ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความเชื่อมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			
ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (กรณีที่ยาถึงเกณฑ์ในการใช้สิทธิ)	3.83	1.13	มาก
ท่านยอมรับในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.09	1.04	มาก
ท่านให้การสนับสนุนหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.11	1.01	มาก
ท่านเผยแพร่หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อบุคคลอื่นอยู่เสมอ	3.95	1.02	มาก
รวม	3.97	0.93	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ท่านให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.03) รองลงมา ท่านให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.02) ตามลำดับ

2) ด้านความเชื่อมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ท่านให้การสนับสนุนหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 1.013) รองลงมา ท่านยอมรับในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 1.04) ท่านเผยแพร่หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อบุคคลอื่นอยู่เสมออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.024) และในการเลือกตั้งที่ผ่านมาท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (กรณีที่ยาถึงเกณฑ์ในการใช้สิทธิ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 1.13) ตามลำดับ

6.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอายุ ภูมิลำเนา การศึกษา และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน กับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2) กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลาเนาแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

3) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก แตกต่างกันอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปว่า เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการทดสอบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคล รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ด้วยวิธีการของฟิชเชอร์ (Fisher's least significant difference : LSD) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 15,001-30,000 บาท มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 15,001-30,000 บาท มีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท เท่ากับ 0.260 และสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มากกว่า 30,001 บาท เท่ากับ 0.562 ตามลำดับ

ในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ทดสอบโดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการกล่อมเกลாதงสังคม ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน ที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วย เทคนิคสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลาทงสังคม ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผลการวิเคราะห์พบว่า บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.26$, $sig=.00$) บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.45$, $sig=.00$) บทบาททางด้านครอบครัว มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.31$, $sig=.00$) และ บทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.42$, $sig=.00$) สรุปเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล	
อายุ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ภูมิลำเนา	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
การศึกษา	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการกล่อมเกลாதาสังคม	เป็นไปตามสมมติฐาน
บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน (X_1)	เป็นไปตามสมมติฐาน
บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา (X_2)	เป็นไปตามสมมติฐาน
บทบาทด้านสื่อมวลชน (X_4)	เป็นไปตามสมมติฐาน

6.5 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ได้แก่ ในการส่งเสริมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก จำเป็นต้องมีการปลูกฝังในทุก ระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกผ่านสื่อสังคมออนไลน์และผ่านสื่อมวลชน

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก” มีประเด็นที่สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

7.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา การศึกษาที่แตกต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร พิกุลงามโชติ และ ณฐมน หมวกนิม (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ และงานวิจัยของ พระทรงวุฒิ รัตน์ะ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลாதาสังคมการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกันมีทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร พิกุลงามโชติ และ ณฐมน หมวกนิม (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ และงานวิจัยของ รวิช เมฆหมอก และ วัลลภ รัตนัตราพันธ์ (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

7.2 ปัจจัยการกล่อมเกลாதาสังคม ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาติมา ไทยเศรษฐ และ ประสงค์ กัลยาณธรรม (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสถาบันในกระบวนการกล่อมเกลாதาสังคมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี และงานวิจัยของ พระณัฐพงษ์ ญานุวัโส (สุดใจ) เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ ยุทธนา ปราณีต (2565) ศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลாதาสังคมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ในส่วนของปัจจัยการกล่อมเกลาทาสังคมประกอบด้วย บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาทด้านสื่อมวลชน และบทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ร้อยละ 23.30 ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาติมา ไทยเศรษฐ และ ประสงค์ กัลยาณธรรม (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสถาบันในกระบวนการกล่อมเกลาทาสังคมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่บทบาททางด้านครอบครัว ไม่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข น่าจะมาจากเหตุผลที่ว่า ผู้ปกครองมีส่วนในการปลูกฝังความคิด และเปิดโอกาสในการพูดคุยเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับบุตรหลานน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณัฐพงษ์ ญานุวัโส (สุดใจ) เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ ยุทธนา ปราณีต (2565) ศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทาสังคมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ผลการเปรียบเทียบพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทาสังคมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทาสังคมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

8. องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยการกล่อมเกลาทาสังคม ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว และบทบาทด้านสื่อมวลชน มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการกล่อมเกลาทาสังคมคือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของทุกระบอบการเมือง โดยในการส่งเสริมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก จำเป็นต้องมีการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องผ่านวิธีการ อาทิ การพูดคุย การฝึกอบรม การเรียนในชั้นเรียน และการสื่อต่างๆ ที่อยู่รายรอบตัวของนักเรียน ซึ่งจะทำให้

นักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกเกิดการซึมซับและยอมรับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจนเกิดสัมฤทธิ์ผล

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ในการส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จำเป็นต้องมีการปลูกฝังในทุกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

9.1.2 ภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขผ่านสื่อสังคมออนไลน์และผ่านสื่อมวลชน

9.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนนายสิบทหารบกสามารถนำข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับระดับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปประกอบการกำหนดนโยบายในการบริหารโรงเรียนนายสิบทหารบก

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ครูฝึกควรอบรมนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกผ่านการสอนในชั้นเรียนถึงความสำคัญของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9.2.2 ครูฝึกควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรแนวทางวิธีการในการกล่อมเกลາทางการเมืองเพื่อส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก

9.3.2 การวิจัยนี้เน้นศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ภูมิสำเนา การศึกษา และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน เท่านั้น จึงควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมการท่องอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

9.3.3 การวิจัยนี้เน้นการศึกษา ปัจจัยกล่อมเกลາทางการเมือง ได้แก่ บทบาททางด้านกลุ่มเพื่อน บทบาททางด้านสถาบันการศึกษา บทบาททางด้านครอบครัว บทบาทด้านสื่อมวลชน เท่านั้น จึงควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น การรวมชุมชนทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์เข้ากับกลุ่มเพื่อน การเรียนรู้ทางทัศนคติ การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

9.3.4 การศึกษานี้เน้นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนนายสิบทหารบกเท่านั้น จึงควรศึกษาโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย เช่น โรงเรียนชุมพลทหารเรือ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร เป็นต้น

10. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน.
- พระณัฐพงษ์ ญะภูวโร (สุดใจ) เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ และ ยุทธนา ปราณีต. (2565). การกล่อมเกลารอบเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. 7(2). 202-212.
- พระทรงวุฒิ รัตน์. (2564). การกล่อมเกลารอบเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร**. 4(1). 44-53.
- พาดิมา ไทยเศรษฐ และประสงค์ กัลยาณธรรม. (2560). สถาบันในกระบวนการกล่อมเกลารอบเมืองที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 37(2). 249-268.
- รวีช เมฆหมอก และวัลลภ รัฐนัตรานนท์. (2563). ทิศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 7(2). 38-51.
- อมร พิกุลงามโชติ และณฐมน หมวกฉิม. (2564). การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาประชาชนในเขตบางกะปิ. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 15(39). 124-136.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., & Guido, G. (2001). Brand personality: How to make the metaphor fit?. **Journal of Economic Psychology**. 22(3). 377-395.
- Easton, David and Dennis, Jack. (1969). **Children in the Political System**. New York: McGraw – Hill.
- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. In Reading in Fishbein, M. (Ed.), **Attitude Theory and Measurement**. New York : Wiley & Son.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York : Harper & Row.

11. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธิริศิริกุล อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ แก้ไข และปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้อย่างเต็มที่ กำลังด้วยความเมตตากรุณาโดยตลอด และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร ที่ได้สั่งสอนให้ความรู้ ให้กำลังใจ และ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน และการพัฒนางานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว และผู้บังคับบัญชาทุกท่าน ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และสนับสนุนส่งเสริมผู้วิจัยเสมอมา รวมทั้งขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ทำให้กำลังใจมาโดยตลอด

นวัตกรรมการจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
สู่มหาวิทยาลัยสีเขียว*

INNOVATION IN FACILITY AND INFRASTRUCTURE MANAGEMENT (SI) TO UPGRADE
CHAIYAPHUM RAJABHAT UNIVERSITY TO GREEN UNIVERSITY

ประมุข ศรีชัยวงศ์¹, วรเชษฐ์ แสงสีดา², ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี³,
ณัฐวุฒิ ทองหล่อ⁴, สามารท สิ้นทร⁵

Pramuk Sichaiwong¹, Worachate Sangsida², Chartnarongsak Suthandee³,
Nattawut Tonglor⁴, Samart Sinton⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2,3,4,5}

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.^{1,2,3,4,5}

Email : sinton45@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และ 3) ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในเขตบริการ นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิและตัวแทนชาวบ้านรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 225 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านหลักสูตรและการวิจัย และด้านกิจกรรมสนับสนุนสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ตามลำดับ โดยที่ด้านอาคารสถานที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบไปด้วย 1) แหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านพลังงาน อาชีพชุมชนและอนุรักษ์ พันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ลานกิจกรรมให้กับนักศึกษาและบุคลากรได้ร่วมทำกิจกรรม 3) การปรับปรุงสนามกีฬาโดยการซ่อมบำรุงสนามกีฬาเดิมให้พร้อมใช้งานและอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างสระว่ายน้ำน้ำมาตรฐานหนึ่งแห่งเป็นพื้นที่นันทนาการให้กับนักศึกษาและบุคลากร และ 4) การกำหนดโซนสี

เขียวและปลูกป่าไม้เพิ่มเป็นพื้นที่อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 3) ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว ทำการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาและประชาชนรอบมหาวิทยาลัย จำนวน 8 ฐานการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 1) ฐานการเผาถ่านชีวภาพหรือไบโอชาร์ (Biochar) 2) ฐานการผลิตก๊าซชีวภาพ (Biogas) หรือไบโอมีเทน (Biomethane) 3) ฐานการกระจายน้ำด้วยเซลล์แสงอาทิตย์หรือแผงโซลาร์เซลล์ (Solar Cell) 4) ฐานการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไม่กลับกอง 5) ฐานการผลิตน้ำหมักชีวภาพ 6) ฐานการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า 7) ฐานธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิด และ 8) ฐานโรงเรือนอัจฉริยะ

คำสำคัญ : 1. นวัตกรรม 2. การจัดการ 3. สถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) 4. มหาวิทยาลัยสีเขียว

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1) develop the body of knowledge Technology and innovation in locations and infrastructure appropriate to the Chaiyaphum Rajabhat University context. To become a green university 2) Develop a management model for locations and infrastructure of Chaiyaphum Rajabhat University to become a green university and 3) Transfer technology and innovations for management of locations and infrastructure of green university The sample group used in the research included students in the service area, students, personnel of Chaiyaphum Rajabhat University and representatives of villagers around Chaiyaphum Rajabhat University, totaling 225 people. Tools used in the research included questionnaires and interviews. Statistics used in data analysis include basic statistics, data analysis. From the questionnaire, including the mean and standard deviation, and qualitative data were analyzed from content analysis.

The research results were found: 1) Results of the study of student representatives' satisfaction with the development of Chaiyaphum Rajabhat University. Towards becoming a green university overall is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect of landscape improvement was the most satisfying. Followed by curriculum and research and supporting activities towards becoming a green university, respectively. The building and facility aspect was the least satisfied. 2) Results of the development of the facility and infrastructure management model. of Chaiyaphum Rajabhat University To become a green university, consisting of 1) learning resources and study and study innovative energy technology Community and conservation careers Restoring natural resources. 2) Activity area for students and staff to participate in activities. 3) Improving the stadium by maintaining the original stadium to be ready for use and in the process of constructing a standard swimming pool as a recreation

area for students and staff, and 4) determining green zones and planting forests Added to be an area for conservation and restoration of natural resources. 3) Results of technology transfer and innovation in management of locations and infrastructure of the Green University. Provide training and transfer knowledge and innovation to target groups. Including students and people around the university have 8 learning bases consisting of 1) Biochar or Biochar burning base 2) Biogas or Biomethane production base 3) Distribution base. Water with solar cells or solar panels (Solar Cell) 4) Non-recycled organic fertilizer production base 5) Bio-fermented water production base 6) Azolla culture base 7) Closed underground water bank base and 8) Base smart greenhouse.

Keywords : 1. Innovation 2. Management 3. Location and Infrastructure (SI) 4. Green University

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเกิดความเสื่อมโทรมโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่สีเขียวไปสู่การพัฒนาเมืองด้านต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างที่อยู่อาศัย สำนักงาน ห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น (รัชชัย บัวขาว และมนสิชา เพชรานนท์, 2553) จะเห็นว่ากระแสการตื่นตัวด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลกได้กลายเป็นประเด็นกดดันให้องค์กรต่าง ๆ ต้องดำเนินกิจกรรมภายใต้ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (ปิยะมาศ สามสุพรรณ และสมทิพย์ ด่านธีรวิชัย, 2552) ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนจะต้องให้ร่วมมือแก้ปัญหาอย่างจริงจัง สำหรับสถาบันการศึกษา การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว นั้นเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาที่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีกิจกรรมการดำเนินการหลัก คือ กระบวนการจัดการศึกษา อันประกอบด้วย การดำเนินการย่อยต่าง ๆ เช่น การดำเนินการเรียนการสอน การสนับสนุนทางห้องปฏิบัติการ การสนับสนุนทางบริการการศึกษา การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ และการใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวย่อมมีการใช้ทรัพยากรและพลังงานในองค์กร เช่น การใช้กระดาษ วัสดุ สารเคมี วัสดุนำงาน การใช้พลังงานในรูปแบบไฟฟ้าและเชื้อเพลิงตลอดจนการใช้น้ำ เป็นต้น การบริหารจัดการศึกษาในเชิงรุกที่มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพแล้วนั้น สถาบันการศึกษายังต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันการศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green university) ปัจจุบันกำลังได้รับการดำเนินการอย่างแพร่หลายและให้ความสำคัญกับการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวทั่วโลกโดยสถาบัน University of Indonesia (UI) จากมหาวิทยาลัยทั่วโลกที่ร่วมโครงการ (รัช อาริราษฎร์, 2557)

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีบทบาทและหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาและพัฒนาคนให้เป็น “คนดี มีคุณธรรมนำสังคม” สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของโดยใช้กลไกของหลักธรรมาภิบาลและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2563) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีพื้นที่ 1,482 ไร่ ได้กำหนดพื้นที่ออกเป็นโซนสำนักงาน อาคารเรียนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่สนามกีฬาและนันทนาการ พื้นที่แหล่งน้ำและที่ลุ่มและพื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนมีสนามกอล์ฟไว้เป็นที่ฝึกประสบการณ์สำหรับนักศึกษา และบริการประชาชนทั่วไป (กองนโยบายและแผนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2563)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมการจัดอันดับมหาวิทยาลัย สีเขียวโลก ของเครือข่ายยูไอ กรีน เมตริก (UI Green Metric World University Rankings Network) ซึ่งจะช่วยสร้างความตระหนักรู้ และความสำคัญของความยั่งยืนในระดับภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยจากสถานการณ์ที่โลกกำลังเผชิญอยู่นับเป็นความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากเหตุผล ความจำเป็นที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยได้กำหนดโครงการนวัตกรรมที่จำเป็นต้องพัฒนาและยกระดับขึ้นมา โดยมุ่งเน้นในประเด็นข้อมูลด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยได้มีพื้นที่สีเขียวมากขึ้น รวมถึงปกป้องสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ตลอดจนสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องไปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติ ฉบับที่ 12 ที่เน้นการพัฒนาประเทศบนฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (ประมุข ศรีชัยวงษ์, 2565) และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดจนเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มีศักยภาพในด้านการแข่งขัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว
- 2.2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว
- 2.3 ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 3.1. ได้ทราบแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว
- 3.2. ได้ทราบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

3.3 ได้ทราบการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research: PAR) ในการแสวงหาความรู้ใหม่ จากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการอธิบาย ทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์มุ่งนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีที่ได้ศึกษา ที่ได้จาก การศึกษาวิจัยมากกว่า การมุ่งสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และขยายผลไปสู่สังคม โดยมีขั้นตอนตั้งแต่ การการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมต่อบริบทของพื้นที่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างรูปแบบที่สอดคล้องกับสถานการณ์และกลไกสำหรับการพัฒนาเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมและขยายผลสู่ความยั่งยืน ขอบเขตการศึกษาวิจัย ทำการศึกษาวิจัยภายใต้ขอบเขตแผนผังของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่แยกออกเป็นพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างพื้นที่สนามหญ้าสนามกีฬา และนันทนาการ พื้นที่แหล่งน้ำบนดิน พื้นที่โครงการวิจัยและแปลงการเกษตรและพื้นที่ป่าไม้ที่ยังไม่ดำเนินการเปิดป่า โดยมีเนื้อที่โดยรวม 1,482 ไร่ ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย โครงการวิจัยนี้เป็น การวิจัยรูปแบบผสมผสานวิธีเป็นการนำเทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มาใช้ในการศึกษา วิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเป็นกลุ่มตัวแทนนักศึกษาที่มีบทบาท ในการพัฒนามหาวิทยาลัย ทั้งหมด 225 คน ประกอบไปด้วย สโมสรนักศึกษา จำนวน 180 คน องค์การนักศึกษา จำนวน 30 คน และสภานักศึกษา จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 100 คน เป็นผู้ร่วมวิจัยและดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามความ คิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวกับตัวแทน นักศึกษาจำนวน 225 คน ประกอบด้วย สโมสรนักศึกษา องค์การนักศึกษาและสภานักศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านปรับปรุงดูแล ภูมิทัศน์ ด้านกิจกรรมและด้านหลักสูตรและการวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้ 1) ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารตั้งแต่รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการกอง/ผู้อำนวยการสำนัก 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ที่มีส่วนได้เสีย ในการแสวงหา ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทในการขับเคลื่อนไปสู่ มหาวิทยาลัยสีเขียว 3) การสนทนากลุ่มย่อย จากตัวแทนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้างและกิจกรรมที่มีความเหมาะสมตามบริบทเพื่อก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว 4) การเปิด เวทีย่อยถ่ายทอดถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน ของมหาวิทยาลัยสีเขียว การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกเหตุการณ์จากทีมนักวิจัยใน ภาควิชาที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิธีการ

วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

ความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์	3.92	.31	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมสนับสนุนสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว	3.03	.33	มาก
ด้านอาคารสถานที่	3.78	.45	มากที่สุด
ด้านหลักสูตรและการวิจัย	3.09	.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.84	.26	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.84 S.D.=.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.92 S.D.=.31) รองลงมาได้แก่ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X}$ =3.78 S.D.=.45) ด้านหลักสูตรและการวิจัย ($\bar{X}$ =3.09 S.D.=.56) และด้านกิจกรรมสนับสนุนสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ($\bar{X}$ =3.03 S.D.=.33) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบไปด้วย 1) แหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานนวัตกรรม เทคโนโลยีด้านพลังงาน อาชีพชุมชนและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 2) ลานกิจกรรม ให้กับนักศึกษาและบุคลากรได้ร่วมทำกิจกรรม 3) การปรับปรุงสนามกีฬา โดยการซ่อมบำรุงสนามกีฬาเดิมให้พร้อมใช้งานและอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างสระว่ายน้ำมาตรฐานหนึ่งแห่ง เป็นพื้นที่นันทนาการให้กับนักศึกษาและบุคลากร และ 4) การกำหนดโซนสีเขียวและปลูกป่าไม้เพิ่ม เป็นพื้นที่อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

5.3 ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยสีเขียว ทำการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่แก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนรอบมหาวิทยาลัย จำนวน 8 ฐานการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 1) ฐานการเผาถ่านชีวภาพ หรือไบโอชาร์ (Biochar) 2) ฐานการผลิตก๊าซชีวภาพ (Biogas) หรือไบโอมีเทน (Biomethane) 3) ฐานการกระจายน้ำด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ หรือแผงโซลาร์

เซลล์ (Solar Cell) 4) ฐานการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไม่กลับกong 5) ฐานการผลิตน้ำหมักชีวภาพ 6) ฐานการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า 7) ฐานธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิด และ 8) ฐานโรงเรียนอัจฉริยะ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้แทนนักศึกษาต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตรและการวิจัย และด้านกิจกรรมสนับสนุนสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของงานอาคาร สถานที่ ที่มีบุคลากรเพียงพอทั้งงานภายใน และภายนอกอาคาร งานสวน งานดูแล ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรช อาริราษฎร์ ได้ศึกษาเรื่อง มหาวิทยาลัยสีเขียว: การดำเนินงานกรีนโอที พบว่า การดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว จำเป็นต้องดำเนินการในทุก ๆ มิติ หรือทุกด้าน ๆ ตามกรอบของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยทั่วโลกโดย UI Green Metric Ranking of World Universities 2012 จัดโดย University of Indonesia ได้แก่ สถานที่ตั้งและระบบสาธารณูปโภค การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การจัดการขยะ การใช้น้ำ การจัดการระบบขนส่ง และความสามารถในการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนของการดำเนินงานกรีนโอทีที่จะช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้า ลดค่าใช้จ่ายขององค์กร โดยขอขยายการดำเนินงานจะต้องครอบคลุมทั้งในส่วนของบุคลากร หน่วยงานระดับคณะ สำนักศูนย์ หรือสาขา และในระดับมหาวิทยาลัย ในส่วนของการดำเนินงานจะต้องอบรมให้บุคลากรมีความรู้เรื่องกรีนโอที มีการรณรงค์ในเรื่องกรีนโอที มีการปฏิบัติตามแนวทางกรีนโอที โดยในปัจจุบันได้มีการผลิตเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น ซอฟต์แวร์ช่วยประหยัดพลังงาน การประมวลผลแบบคลาวด์ อินเทอร์เน็ต เบลดเซิร์ฟเวอร์และเทคโนโลยีเสมือนหรือเวอร์ชวล เป็นต้น ทั้งนี้ในการดำเนินงานจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาคมในมหาวิทยาลัย ได้แก่ บุคลากร นักศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจในมหาวิทยาลัย ตลอดจนชุมชนนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้การดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว และการดำเนินงานกรีนโอที มีความยั่งยืนต่อไป

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อเข้าสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบไปด้วย 1) แหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานนวัตกรรม เทคโนโลยีด้านพลังงาน อาชีวชุมชนและอนุรักษ์พันธุ์พืชทรัพยากรธรรมชาติ 2) ลานกิจกรรม ให้กับนักศึกษาและบุคลากรได้ร่วมทำกิจกรรม 3) การปรับปรุงสนามกีฬา โดยการซ่อมบำรุงสนามกีฬาเดิมให้พร้อมใช้งานและอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างสระว่ายน้ำมาตรฐานหนึ่งแห่ง เป็นพื้นที่นันทนาการให้กับนักศึกษาและบุคลากร และ 4) การกำหนดโซนสีเขียว และปลูกป่าไม้เพิ่ม เป็นพื้นที่อนุรักษ์และพันธุ์พืชทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรัตน์ แดงสว่าง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยตามหลักมหาวิทยาลัยยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนการดำเนินงานมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านมหาวิทยาลัยยั่งยืน มีการจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับการดำเนินงานมหาวิทยาลัยยั่งยืน ได้รับความร่วมมือจากสังคมและชุมชนโดยรอบและการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยยั่งยืนกับมหาวิทยาลัยแห่งอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลโครงการ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยยั่งยืน สำหรับปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานมหาวิทยาลัยยั่งยืน พบว่า แนวคิดและทัศนคติของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีความมุ่งมั่นในการปรับการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยยั่งยืน นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายของบุคลากรและนักศึกษา และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานมหาวิทยาลัยยั่งยืน พบว่า การได้รับความร่วมมือจากสังคมและชุมชนโดยรอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จ และการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยยั่งยืนกับมหาวิทยาลัยแห่งอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลโครงการ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยยั่งยืน

6.3 ผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประชาชนรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้และศึกษาดูงานและสาธิตกิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ในแต่ละด้านจำนวน 8 ฐานการเรียนรู้ ประชาชนให้ความสนใจและรับเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสม และตรงตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในด้านการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำและกระจายน้ำไปยังแปลงเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้ และสามารถลดค่าใช้จ่ายในระยะยาว ซึ่งการส่งเสริมการให้ชาวบ้านได้มีความรู้ ความเข้าใจสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม ตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2566) ได้จัดทำโครงการร่วมกับเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี เพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีพลังงานทดแทนในการสูบน้ำเพื่อการเกษตร โดยใช้เซลล์แสงอาทิตย์ ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของเกษตรกร นอกจากนี้ชาวบ้านก็ให้ความสนใจในฐานการเลี้ยงแพะแพะและขยายพันธุ์ได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระยะเวลาสั้น มีสารอาหารเหมาะสมต่อการการเลี้ยงสัตว์ปีกและประมงได้เป็นอย่างดี สามารถลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ แก้วสุริยิต (2566) รายงานไว้ว่า แพะแพะมีโปรตีน ไขมัน เซลลูโลสและแร่ธาตุต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบจำนวนมาก จึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นอาหารสัตว์ได้เป็นอย่างดี

7. องค์ความรู้ใหม่

การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประชาชนในแต่ละฐานการเรียนรู้ ประชาชนให้ความสนใจและรับเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสม และตรงตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในด้านการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำและกระจายน้ำไปยังแปลงเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้และสามารถลดค่าใช้จ่ายในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.2 ควรมีการทบทวนนโยบายเกี่ยวนวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างชัดเจน

8.1.2 ควรมีการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการนำนวัตกรรม การจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่ มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรรำนำนวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่มหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 ควรให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำนวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และ โครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ สู่มหาวิทยาลัยสีเขียวไปปรับใช้อย่าง ทัวถึงและการขยายโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งนี้ นวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อย กระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว ด้านอาคาร สถานที่ควรมีการวางแผนใน การก่อสร้าง และซ่อมบำรุงรักษาอาคารเพื่อลดความสูญเสียต่าง ๆ จากการใช้งาน ทั้งพลังงานไฟฟ้า ประปา วัสดุอุปกรณ์ไม่ให้ชำรุด การก่อสร้างอาคารประหยัดพลังงาน และแหล่งพลังงานทดแทน ส่วน พื้นที่นอกอาคาร ควรมีพื้นที่พักผ่อนและนันทนาการประจำคณะต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้นักศึกษา บุคลากร และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนามหาวิทยาลัยด้วย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ควร สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

9. เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผน. (2563). ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2566). เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์นวัตกรรมเด่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2566. จาก https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_149481
- ธวัช อารีราษฎร์. (2557). มหาวิทยาลัยสีเขียว : การดำเนินงานกรีนไอที. วารสารวิชาการการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. 1(2). 64-77.
- ธวัชชัย บัวขาว และมนสิชา เพชรานนท์. (2553). การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติสู่ มหาวิทยาลัยสีเขียว : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล. 14(1). 40-55.
- ประมุข ศรีชัยวงศ์. (2565). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน. ขอนแก่น : หจก. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- ปิยะมาศ สามสุวรรณ และสมทิพย์ ด้านธีรวินิชย์. (2552). การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย สงขลา นครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิทยาเขต สุราษฎร์ธานี. 1-6.

- ศิริลักษณ์ แก้วสุริยิต. (2566). แหนแดงพืชน้ำมหัศจรรย์เปรียบเหมือนโรงงานผลิตปุ๋ย ใช้ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ทำเกษตรอินทรีย์ช่วยลดต้นทุน เทคโนโลยีชาวบ้าน. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2566. จาก https://www.technologychaoban.com/agricultural-technology/article_10867
- เสาวรัตน์ แดงสว่าง. (2560). แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยตามหลักมหาวิทยาลัยยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมจัดการด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (SI) เพื่อยกระดับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากทุก ๆ ท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจทานเครื่องมือรวมทั้งให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขอบกราบขอบพระคุณบุคลากร และเจ้าหน้าที่ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการโดยประยุกต์ใช้บริบทและ
ประโยชน์จากอัตภาควิเคราะห์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ
สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี*

DEVELOPING ENGLISH SPEAKING SKILL FOR ACADEMIC PRESENTATION BASED ON
GENRE BASED APPROACH FOR UNDER GRADUATE STUDENTS

สิริกานต์ ทองมาก¹, อังคณา อ่อนธานี²

Sirikarn Thongmak¹, Angkana Onthanee²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร^{1,2}

Faculty of Education, Naresuan University, Thailand.^{1,2}

Email : sirikarnt@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามแบบบรรณฐาน (genre-based approach) ที่มีประสิทธิภาพ
กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 60 คน เก็บข้อมูลจากคะแนน
ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และค่าทิสระ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และ
นักศึกษาเพศชายมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30 นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20–24 ปี โดย
มีอายุ 22 ปีมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และมี GPA อยู่ระหว่าง 2.00–3.40
โดยมี GPA 2.50 มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 การนำรูปแบบการพูดนำเสนอเชิง
วิชาการในรูปแบบตามแนวการสอนแบบบรรณฐาน (genre-based approach) มาใช้กับนักศึกษา
การทดสอบหลังเรียน นักศึกษามีคะแนนเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนในทุกลักษณะทั้ง
ด้านพฤติกรรมการพูด ความคล่องแคล่วในการพูด การใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ และการเรียบเรียง
ประโยค ซึ่งผลการทดสอบมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ
ตามแนวการสอนแบบบรรณฐาน (genre-based approach) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การคัดเลือก
ประเภทของการพูด 2) การจัดทำเนียบภาษา คำศัพท์ในแต่ละประเภท 3) การสร้างความเชื่อมโยง
การเรียบเรียงประโยค 4) การฝึกพูดพร้อมภาษากาย และ 5) การพูดนำเสนอเชิงวิชาการ

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการ 2. การสอน 3. อัตภาควิเคราะห์ 4. โครงสร้างอัตภาค

ABSTRACT

The objective is to develop a new teaching method for effective genre-based approach in speaking English skills of undergraduate students. The sample groups were 60 undergraduate students collecting data from pre-test and post-test scores. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test independent sample.

The findings were most of the students were 43 female or 70 percent and 18 male students or 30 percent. Most of the students, age between 20 and 24 years old, with 22 of 24 years old or 40 percent and had a GPA between 2.00-3.40, with the mode GPA 2.50 of 26 people, or 43.40 percent. A genre-based approach was applied to the students, it was found that post-test scores were increased from the pre-test in all aspects: behavior, fluency, grammar and vocabulary, organization. The test results showed a statistically significant increase and the teaching style of English according to the general-based approach consisted of 5 steps: 1) Selection of types of speech 2) Organizing language directory Vocabulary in each category, 3) making connections, making sentences, 4) speaking practice with body language, and 5) academic presentations.

Keywords : 1. Speaking skill development 2. Instruction of Academic Presentation 3. Genre-based approach 4. Move analysis

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันเนื่องจากภาษาอังกฤษถือเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในระดับโลก (Halliday, M. A. K. 1978) ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญของโลกและถูกใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนเป็นหลักและทุกชนชาติบรรจภาษาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่รองจากภาษาแม่ของตนเอง เป็นแกนหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิตอีกทั้งภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าภาษาอื่นในวงการศึกษา (Fahnestock, J., 2011) ทักษะการพูดเป็นหนึ่งในทักษะที่ควรให้ความสำคัญ การหมั่นฝึกฝนการพูดภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นจะทำให้ไม่สูญเสียโอกาสที่ดีในการเรียนและการทำงาน (Olsen & Kucking, 1990) ภาษาอังกฤษมีความสำคัญกับนักเรียนและบุคคลที่กำลังก้าวไปสู่ชีวิตการทำงาน (Rasmeenin, 2006) ได้กล่าวว่าทักษะการพูดเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นทักษะพื้นฐาน ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการสื่อสารเฉพาะทางในวิชาชีพต่างๆ (Rowley-Jolivet & Carter-Thomas, 2005) ในบริบทการศึกษาของประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาสู่ยุคแห่งการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล ทำให้นักเรียนและนักศึกษามีโอกาสได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และรัฐบาล ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 เพื่อยกระดับให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลตามแนวทางของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนไทยยังประสบปัญหาการพูดภาษาอังกฤษมากที่สุด เมื่อเทียบกับทักษะอื่นๆ (Thompson, 1994) โดยเฉพาะการพูดในระดับสูง หรือเฉพาะทางเพื่อสาขาวิชาชีพตนเอง ที่ต้องใช้ทั้งความรู้ด้านภาษาศาสตร์ เนื้อหาเฉพาะทาง การเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงทักษะการสื่อสาร จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่านักเรียนไทยมีความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ โดยวัดจากการใช้ข้อสอบมาตรฐานสากลวัดทักษะการพูด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และมีผู้เสนอสาเหตุของปัญหาด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยไว้หลาย ประการ เช่นครูส่วนใหญ่ยังเลือกสรรวิธีการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริง และไม่ตระหนักถึงการใช้ภาษาอังกฤษในบริบทเฉพาะที่เพียงพอ รวมถึง นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกการพูด ภาษาอังกฤษตามบริบทเฉพาะทางอย่างแท้จริง ตามที่สุมิตรา อังควณกุล (2540) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนภาษาอังกฤษมานานแค่ไหนหากไม่ มีวิธีการสอนที่ส่งเสริมการพูดในบริบทเฉพาะทาง ขาดหลักสูตร เนื้อหา และวิธีการสอน ที่เอื้อให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสรับคลังข้อมูลเพียงพอรวมถึงได้แสดงออกทางทักษะการพูดอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วนั้น ผู้เรียนก็ไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างสัมฤทธิ์ผล (Brown & Yule, 1983) ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการยกระดับการมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มระดับความสามารถให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ ใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ได้แก่ The common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ออกแบบหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ วัดผล พัฒนาคู่มือ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ปรับจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้น การสื่อสาร(Communicative Language Teaching: CLT) ปรับจากการเน้นไวยากรณ์เป็นเน้นการสื่อสารเริ่มจาก ฟัง พูดอ่าน เขียน ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานหลัก ส่งเสริมการยกระดับความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ

การพูดเป็นทักษะในการผลิตภาษาประกอบด้วยทักษะการพูดและทักษะการเขียน (productive skills) และเป็นทักษะทางภาษาสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สื่อสารที่ดี การพูดคือการใช้กิริยาทางภาษาเพื่อ สื่อสารกับผู้อื่น Halliday (1978) กล่าวว่า ความสามารถในการพูดอย่างคล่องแคล่ว ไม่ใช่ความรู้ทางภาษา แต่เป็นความสามารถผลิตข้อมูลและภาษา เมื่อผู้เรียนได้ เข้าร่วมการอภิปราย ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูด ภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความกังวลและ ความกลัวปัญหาด้านคำศัพท์ ขาดการฝึกฝน ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล สนับสนุนความคิด ความรู้สึกวิตกกังวลความประหม่อมักเกิดขึ้นในการเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศของผู้เรียนซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกของผู้เรียนด้วย จุดประสงค์ของการพูด อาจจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การชักชวนผู้คนหรือจำแนกข้อมูล

การพัฒนานักศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการพูดภาษาอังกฤษระดับสูงไปจนถึงการนำเสนองานวิชาการของตนเองซึ่งมาจากการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือการอภิปรายถึงการเรียนการสอน ได้นั้นเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อการเผยแพร่ความรู้ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาการทักษะการสื่อสาร

ขั้นสูงของนักเรียนที่อย่างไรก็ตามการสอนให้นักศึกษาสามารถนำเสนอข้อมูลทางวิชาการเป็นภาษาอังกฤษ ไม่ใช่สิ่งที่สามารถทำได้โดยง่าย เนื่องจากผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนที่ผสมผสานและเฉพาะทางเพื่อให้ นักศึกษาได้องค์ความรู้ที่เพียงพอ และมีความจำเป็นที่ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติพูดอย่างจริงจัง จะต้องเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลความรู้หรือสารของตนอย่างเป็นลำดับ และให้ข้อมูลอย่างชัดเจนเพียงพอพร้อมที่จะสื่อสารอย่างเป็นระบบ จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญต่อการพัฒนา วิธีการสอนทักษะการพูดในระดับสูงแก่นักศึกษา และได้ทำการศึกษาเอกสาร และงานที่เกี่ยวข้องกับ วิธีการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาความสามารถ ในด้านการพูดภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการพูดเพื่อนำเสนองานวิชาการด้านการศึกษาของนักศึกษา และพบว่าวิธีการสอนตามแนว ทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre Based Approach) เป็นแนวทางที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการพูดเฉพาะทางของนักศึกษาได้ โดยมีหลักทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบ(Systematic Linguistics Theory) ของเอ็มเอเค ฮัลลิเดย์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ เป็นแนวทางหลัก และมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้นักศึกษามีความรู้และข้อมูลเพียงพอในการพูดเชิงวิชาการเฉพาะทาง กล่าวคือการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-based Approach) ยึดบทเรียนเป็นหลักซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยป้อน (Input) ที่สำคัญในการให้รูปแบบภาษาแก่ผู้เรียน ดังนั้นบทเรียนหรือโมเดลทางภาษานั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง และเหมาะสมที่จะเป็นปัจจัยป้อน (Input) เพื่อให้รูปแบบภาษาที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนวิธีการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-based Approach) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ปัญหาการเขียนของผู้เรียนได้ การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานนี้ เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อเนื้อความ (Text) ตามอรรถลักษณะ (Genre) เช่น การรายงาน (Report Genre) การอธิบาย (Explanation Genre) การแสดงความคิดเห็น (Exposition Genre) วิธีการ (Procedure Genre) หรือ การอภิปราย (Discussion Genre) แนวการสอนนี้ยังเน้นความแวดล้อมที่ทำให้เข้าใจเนื้อหา ได้อย่างชัดเจนเรียกว่าบริบทที่สำคัญคือบริบทสถานการณ์ซึ่งประกอบด้วย เรื่องราวความสัมพันธ์ผู้ใช้ภาษา และวิธีการใช้ภาษารวมทั้งบริบททางวัฒนธรรม แนวการสอนตามทฤษฎีนี้เป็นการใช้คำศัพท์ในแต่ละสถานการณ์ของผู้สื่อความ เรียกว่า ทำเนียบภาษา (Register) ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนใช้เนื้อความแต่ละอรรถลักษณะ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาซึ่งเป็นตัวป้อนที่เข้าใจอย่างชัดเจน เพราะวิธีการสอนได้ครอบคลุมรูปแบบภาษาทั้งหมด คือ เสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมายซึ่งทำให้ผู้รับรู้เรื่องราวเข้าใจได้ชัดเจนและทำให้ผู้เรียนได้รับทราบผลการฝึกความสามารถในด้านการพูด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสงวนศรี ไทรอด (2547) ที่สรุปได้ว่าการสอนภาษาแบบอรรถฐานทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจในการอ่านและ เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่าการสอนแบบเดิม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำ วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน โดยใช้อรรถลักษณะของการนำเสนองานวิชาการและอภิปรายหัวข้อเกี่ยวกับทางการศึกษาโดยเฉพาะมาทำการวิจัยศึกษาความสามารถ เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการพูดและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการแผนการสอน และโมเดลการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบบรรทัดฐาน (genre-based approach) ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อเสนอแนะรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาตามแบบบรรทัดฐาน (genre-based approach) ที่มีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 เพื่อให้มีการพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 เพื่อได้ทราบถึงการเปรียบเทียบผลของการแผนการสอน และโมเดลการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบบรรทัดฐาน (genre-based approach) ก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาตามแบบบรรทัดฐาน (genre-based approach) ที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการโดยประยุกต์ใช้ปริศนาและวิธีอรรถาภิเษการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการโดยประยุกต์ใช้ปริศนาและประโยชน์จากอรรถาภิเษการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ ศึกษาบริบทพื้นที่ จัดทำร่างรูปแบบการสอน และแม่แบบทางภาษาศาสตร์บนพื้นฐานการประยุกต์ใช้ปริศนาและอรรถาภิเษการที่เหมาะสมกับการนำเสนองานวิชาการในสาขาเฉพาะทางของนักศึกษาในระดับการศึกษาปริญญาตรี

1.2 จัดเวทีหารือกับภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาที่มาร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางภายนอก หรือจากมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อกำหนดเป้าหมาย แผนการทำงาน ผลลัพธ์ที่คาดหวังร่วมกัน โดยร่วมกันปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ ในการพัฒนาแผน และแม่แบบการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการพูดโดยมีเป้าหมายสำคัญที่นักศึกษาจะต้องสามารถจัดการเรียนรู้แบบใหม่ตามวิธีการประยุกต์ใช้ปริศนาและอรรถาภิเษการที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติการพัฒนาทักษะการพูดได้จริงเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการพูดนำเสนองานเชิงวิชาการทางการศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้ต่อไป

1.3 กำหนดกิจกรรมและการดำเนินการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการโดยประยุกต์ใช้ปริเฉทและประโยชน์จากอัตถภาววิเคราะห์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์โดยปฏิบัติการด้วยหลักของการใช้ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์เป็นฐานโดยนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จะเกิดสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการผ่านกระบวนการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อทักษะการพูดระดับสูงเชิงวิชาการแก่นักศึกษา และทัศนคติที่มีต่อการจัดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดในสาขาเฉพาะทาง
- 2) วิเคราะห์สถานการณ์และบริบทที่แวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยา อันจะนำไปสู่ การออกแบบการสอนและสร้างแม่แบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
- 3) ร่วมมือแบบร่วมรับผิดชอบกับสมาชิกคนอื่น ๆ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการของนักศึกษาในสาขาเฉพาะ
- 4) การกำกับ ติดตาม ประเมินและให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นกัลยาณมิตร จากผู้เกี่ยวข้อง
- 5) การแบ่งปันและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานในรูปแบบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและทัศนคติระหว่างการเรียนรู้ และปฏิบัติงานจริง รวมถึง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาในครั้งต่อไป

1.4 พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการ การพัฒนาทักษะการพูด สำหรับนักศึกษาในการนำเสนองานวิชาการ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการนำเสนอผลงานทางวิชาการเป็นภาษาอังกฤษ และโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา

1.5 ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าและพัฒนาการของทักษะการพูดหลังเรียน ติดตามการออกแบบการจัดแผนการสอนและการสร้างแม่แบบตามแนวทางปริเฉทและอัตถภาววิเคราะห์ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมนำลงสู่การปฏิบัติการจริงในการเป็นครูภาษาอังกฤษและเป็นนักวิชาการทางการศึกษาในอนาคตตามแนวทางภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการศึกษาลงมือพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาและวิธีการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานการประยุกต์ใช้ปริเฉทและอัตถภาววิเคราะห์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะ การพูดเชิงวิชาการในสาขาเฉพาะทางสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และสรุปรูปแบบการสอนพร้อมข้อเสนอแนะ

2.1 ผู้วิจัยและคณาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษาประจำกลุ่ม มีอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะทางเป็นผู้ประสานงานทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อนิเทศผลการปฏิบัติ

2.2 มีการจัดกิจกรรมติดตามผลการดำเนินงานทั้งแบบมีการพบปะ แบบเผชิญหน้า โดยการสร้างเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินงาน โดยมี ผู้วิจัยหรือคณาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นพี่เลี้ยงกระตุ้นและให้แนวคิดสำคัญ ร่วมสนทนาและให้คำปรึกษา และมีการติดตาม

ผลการดำเนินงานผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ Social media (Line หรือ Facebook) เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการพูด เพื่อนำเสนองานวิชาการรวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการของนักศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดในสาขาเฉพาะทางสำหรับผู้เรียนที่จะส่งเสริมทักษะการพูดนำเสนองานวิชาการของนักศึกษา โดยดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2565

2.4 จัดประชุมและเวทีนำเสนอเพื่อประเมินผลการดำเนินการในการพัฒนาทักษะการพูดและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการพูดนำเสนองานวิชาการสำหรับนักศึกษา

2.5 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูดเชิงวิชาการ

2.6 สรุปประเมินผลการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินการในการพัฒนาทักษะ การพูดของนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดพูดเชิงวิชาการ และสรุปเป็นรูปแบบการสอนพร้อมข้อเสนอแนะ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร จำนวน 60 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา การสร้างและพัฒนารูปแบบใหม่ ประกอบด้วย วิธีการสอน และแม่แบบการสอนที่พัฒนา ส่งเสริมทักษะการพูดเชิงวิชาการให้กับนักศึกษา เพื่อนำไปใช้บูรณาการกับการจัดการเรียน การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้นที่ศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมในการศึกษา(Behavior) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) หลักไวยากรณ์และคำศัพท์ (Grammar and Vocabulary) และ การเรียบเรียงรูปแบบของคำพูด (Organization of Academic Speech) ตัวแปรตามได้แก่ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการนำเสนองานด้านวิชาการ

ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 1 ปี จะเริ่มดำเนินการระหว่าง พฤษภาคม 2565 - เมษายน 2566 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะดำเนินการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการโดยออกแบบวิธีและกระบวนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการพูด และนำกระบวนการที่พัฒนาขึ้นลงสู่การปฏิบัติจริง

ระยะที่ 2 ผลของการใช้โมเดลและรูปแบบการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนองานวิชาการของนักศึกษาและ ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาทักษะ การพูด ภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) และสรุปเป็นบทเรียนที่เรียนรู้พร้อมข้อเสนอแนะ

เครื่องมือวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แผนการจัดการสอนการพูดภาษาอังกฤษตามแบบวิธีการปริเฉทและอรรถฐานวิเคราะห์ (Genre-based approach and Move analysis) (Hyland, 1994) ซึ่งผู้วิจัยสร้าง Framework และ Model ใช้ในการสอนจากการทำการทดลองเบื้องต้น (pilot study) (Martin & White, 2005) และ

นำมาปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริงเป็นฐานการเรียนรู้จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่ขั้นตอนการสอนไปจนถึงการฝึกปฏิบัติและพุดนำเสนอผลงานจริง

ตารางที่ 1 แผนการสอนการพูดภาษาอังกฤษตามแบบวิธีการปริเฉทและอรรถาภิเษการ

Pre –teaching แผนการเรียนรู้ที่ 1 (2 ชั่วโมง)		
ขั้นตอน	วิธีการ	จุดประสงค์
เตรียมความพร้อมโดยนำเสนอ framework, model ที่จะใช้สำหรับการฝึกทักษะการพูด	- ให้นักศึกษาฝึกวิเคราะห์แนวทางการพุดนำเสนองานวิชาการจากตัวอย่างที่มีการนำเสนอระดับสากล - นักศึกษาทำ Pre-test speaking task ด้วยตนเอง	เพื่อวัดความสามารถและพื้นฐานความรู้เดิมของนักศึกษาที่มีในการพุดนำเสนองานวิชาการเฉพาะทาง
While –teaching แผนการเรียนรู้ที่ 3-4-5 (5 ชั่วโมง)		
ขั้นตอนการสอนนำเสนอ framework, model และ ฝึกปฏิบัติ	- นักศึกษาฝึกวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนองานวิชาการเฉพาะทางจากตัวอย่างที่ให้ - นักศึกษาระดมสมองเพื่อสรุปลักษณะเฉพาะสำคัญที่ใช้ในการนำเสนอแต่ละขั้นตอน และทดลองเขียน model/framework ในการนำเสนอออกมาเป็นของตนเอง - ครูสอน framework และ model ที่สามารถนำมาแบบในการใช้ฝึกพุดเชิงวิชาการผ่านการประยุกต์ใช้วิธีการแบบ Genre-based approach และ Move analysis โดยอธิบายขั้นตอนแต่ละระบบความคิดในการพุดนำเสนออย่างละเอียด - นักศึกษาฝึกสร้างการนำเสนองานวิชาการจาก Framework และ Model ที่ครูสอน โดยนำมาประยุกต์ใช้กับเนื้อหางานวิชาการของแต่ละคน	- เพื่อวางพื้นฐานความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้ครั้งนี้ให้แก่นักศึกษา - เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านเนื้อหาเช่นการจัดเรียงข้อมูล ความรู้ด้านการใช้ภาษาในการนำเสนองานวิชาการให้กับนักศึกษา - เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการนำเสนองานวิชาการเป็นของตนเอง

	● นักศึกษาฝึกพูดนำเสนองานวิชาการจริงผ่านทางระบบออนไลน์	
ขั้นร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นและเก็บข้อมูลแบบสอบถาม	ครูให้นักศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ทำในขั้นตอนก่อนหน้านี้ รวมถึงสรุปปัญหาและวิธีการแก้ไขครูแจกแบบสอบถามเพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น	● เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนและนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาต่อไป
Post –teaching แผนการเรียนรู้ที่ 6 (1 ชั่วโมง)		
นักศึกษาร่วมทำ Post-test speaking task หลังเรียน	นักศึกษาทำ Post-test speaking test อีกครั้งหลังการเรียนร่วมสรุปผลกิจกรรมและแสดงความคิดเห็น	● เพื่อวัดความสามารถทักษะการพูดเชิงวิชาการของนักศึกษาหลังการเรียน

2) แบบทดสอบวัดทักษะด้านการพูดนำเสนองานวิชาการก่อนและหลังการเรียนจำนวน 20 ข้อโดยกำหนดการให้คะแนน คือมีผู้ให้คะแนนสองคนได้แก่ ผู้วิจัย และกรรมการที่เชี่ยวชาญเฉพาะทางอีก 1 ท่าน โดยมีการแจ้งเกณฑ์การให้คะแนนแก่นักศึกษาให้ทราบอย่างชัดเจน เมื่อได้รับคะแนนแล้วผู้วิจัยนำมาหาความเที่ยงระหว่างกรรมการโดยวิธีการ Cronbach's alpha เพื่อหา Internal consistency และนำคะแนนจากกรรมการสองมารวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

ก่อนการใช้แผนการสอนและเอกสารประกอบการสอน ผู้วิจัยได้มีการ ทำ data validation โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางตรวจสอบแผนการสอน, Framework , Model ที่จะใช้สอนจริงหลังจากได้จากการทำ Pilot study เรียบร้อยแล้วผู้เชี่ยวชาญสองท่านเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาและเชี่ยวชาญด้านการทำวิจัยและการสอนโดยวิธี Genre-based approach and Move analysis โดยเฉพาะ หลังจากการมีการตรวจวัดคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการปรับแผนการสอน , Framework , Model ให้สอดคล้องกับคำแนะนำและการใช้อีกครั้ง

วิธีการเก็บข้อมูล

ขั้นการนำแผนการจัดการสอนมาใช้: ผู้วิจัยนำแผนการสอนและโมเดลที่สร้างไว้โดยใช้วิธีปริศนาและอรรถาภิธาน (Genre-based approach and Move analysis) ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

ขั้นการนำผลของการใช้โมเดลและรูปแบบการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนองาน วิชาการ ของนักศึกษา ก่อนการเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังการเรียน

แผนการสอน ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้นำผลทดสอบวัดทักษะการพูดนำเสนองานวิชาการภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ทักษะการนำเสนองานวิชาการภาษาอังกฤษผ่านวิธีการแบบปริเฉทและอรรถวิเคราะห์เป็นฐานการเรียนรู้ ทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้แก่ Paired sample t-test

2) ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3) สรุป อภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ได้แก่การพัฒนาทักษะด้านเจตคติในการพูดตามประเภทของงานวิชาการ การออกเสียง ความรู้ทางด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ และการเรียบเรียงประโยค

5.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลของการแผนการสอน และโมเดลการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ก่อนเรียนและหลังเรียนผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และนักศึกษาเพศชายมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30 นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 24 ปี โดยมีอายุ 22 ปีมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และมี GPA อยู่ระหว่าง 2.00 – 3.40 โดยมี GPA 2.50 มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 สำหรับผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา

ลำดับ	ข้อคำถาม	คะแนน ก่อน เรียน	คะแนน หลัง เรียน	% ความ แตกต่าง	S.D.
	ด้านพฤติกรรมการพูด				
1	มีความเข้าใจหรือพูดนำเสนองานภาษาอังกฤษวิชาการ	.64	.86	+34.38	.496
2	มีความมั่นใจในการพูด/นำเสนองานวิชาการ	.63	.82	+30.16	.829
3	มีภาษากายที่ดีในการสื่อสาร	.61	.80	+31.15	.320
4	มีมารยาทที่ดีในการนำเสนอ	.61	.86	+40.98	.562

ลำดับ	ข้อความถาม	คะแนน ก่อน เรียน	คะแนน หลัง เรียน	% ความ แตกต่าง	S.D.
5	มีความสามารถพัฒนาความคิดและเพิ่มเติมได้อัตโนมัติในขณะนำเสนองานวิชาการเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาต่อผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ	.58	.82	+41.38	.680
	ด้านความคล่องแคล่วในการพูด				
1	สามารถออกเสียงคำศัพท์ และพูด / นำเสนอคำ วลี และประโยคอย่างเป็นทางการได้	.59	.80	+35.59	.951
2	สามารถพูด/นำเสนอได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ลังเล	.54	.76	+40.74	.851
3	จังหวะความเร็วและความคล่องในการพูดนำเสนองานเชิงวิชาการมีความเหมาะสม	.49	.78	+59.18	.748
4	มีการใช้คำซ้ำน้อย ในการพูด/นำเสนองานวิชาการ	.53	.79	+49.06	.625
5	น้ำเสียงที่ใช้ในการพูดมีความน่าสนใจ	.59	.83	+40.68	.428
	ด้านหลักไวยากรณ์และคำศัพท์				
1	มีคลังคำศัพท์ในการนำเสนอในระดับที่เหมาะสม	.56	.87	+55.36	.700
2	สามารถใช้หลักไวยากรณ์ในการนำเสนองานวิชาการที่เหมาะสม	.75	.87	+16.60	.804
3	สามารถใช้กลุ่มคำเฉพาะทางวิชาการได้ตรงกับความหมายอย่างถูกต้อง	.61	.97	+59.02	.542
4	สามารถเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับบริบทการพูด/การนำเสนอที่เหมาะสม	.51	.80	+56.86	.750
5	สามารถใช้คำศัพท์ที่หลากหลายได้ ลดความซ้ำซ้อนของการใช้คำ	.50	.83	+66.00	.603
	ด้านการเรียบเรียงประโยค				
1	สามารถเรียบเรียงความคิดในการนำเสนอได้อย่างเหมาะสม	.50	.80	+60.00	.418
2	มีการลำดับความคิด เชื่อมโยงไวยากรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ	.47	.76	+61.70	.748
3	รู้วิธีการนำเสนองานวิชาการ ภาษาอังกฤษอย่าง ชัดเจนถูกต้อง	.47	.79	+68.09	.891

ลำดับ	ข้อความถาม	คะแนน ก่อน เรียน	คะแนน หลัง เรียน	% ความ แตกต่าง	S.D.
4	สามารถนำเสนองานวิชาการได้ตามลำดับ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	.53	.84	+58.49	.625
5	สามารถนำเสนองานวิชาการภาษาอังกฤษ ในเฉพาะทางได้อย่างถูกต้องครบทั้งการ จัดเรียง ข้อมูล ไอเดีย หลักไวยากรณ์ และ การเลือกสรรคำ	.51	.84	+64.71	.781

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร T-Test Independent Samples

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation	Std. Error Mean
หลังเรียน	60	.8254	.04677	.00604
ก่อนเรียน	60	.5612	.05770	.00745

การนำรูปแบบการพูดนำเสนอเชิงวิชาการในรูปแบบตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) มาใช้กับนักศึกษา พบว่า การทดสอบหลังเรียน นักศึกษามีคะแนนเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนในทุกลักษณะทั้ง ด้านพฤติกรรมการพูด ความคล่องแคล่วในการพูด การใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ และการเรียบเรียงประโยค ซึ่งผลการทดสอบมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 รูปแบบการสอนการพูด การนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ผลการวิจัยพบว่า สามารถพัฒนาทักษะการพูด พฤติกรรมในการพูด ความรู้ในด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ รวมถึงการเลือกใช้คำศัพท์และการเรียบเรียงประโยคเพื่อการพูดนำเสนออย่างเหมาะสม โดยจัดทำเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกประเภทของการพูด อาทิเช่น การรายงาน (Reporting) การอธิบาย (Explanation) การแสดงความเห็น (Comment) การแสดงวิธีการ (Process) หรือการอภิปราย (Discussion)

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำเนียบภาษา คำศัพท์ในแต่ละประเภท การออกเสียง ความหมาย และไวยากรณ์ในการใช้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเชื่อมโยง การเรียบเรียงประโยค และการลำดับความคิดเพื่อนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกพูดพร้อมภาษากาย

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอ

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนการพูด การนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนแบบใหม่สำหรับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สามารถพูดนำเสนองานด้านวิชาการตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ได้แก่การพัฒนาทักษะด้านเจตคติในการพูดตามประเภทของงานวิชาการ การออกเสียง ความรู้ทางด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ และการเรียบเรียงประโยคสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thompson (1994) พบว่าการสอนแบบเข้มข้นของครูโดยใช้ Teaching Learning Cycle มีประโยชน์และช่วยให้นักศึกษาสามารถแยกแยะประเภทของข้อความ(Texts) ต่าง ๆ ได้ดีและทำให้นักศึกษา คำนึงถึงจุดประสงค์ทางการสื่อสารของข้อความต่าง ๆ (Communicative purposes) ได้ดี นอกจากนี้ ระดับความมั่นใจในการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาก็เพิ่มขึ้นและนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเขียน

6.2 จากผลการศึกษาเปรียบเทียบผลของการแผนการสอน และโมเดลการสอนพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการนำรูปแบบการพูดนำเสนอเชิงวิชาการในรูปแบบตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) มาใช้กับนักศึกษาพบว่า การทดสอบหลังเรียน นักศึกษามีคะแนนเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนในทุกลักษณะทั้ง (1) ด้านพฤติกรรมกรพูด โดยเฉพาะการพัฒนาความคิดและเพิ่มเติมได้อัตโนมัติในขณะนำเสนองานวิชาการเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาต่อผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ(2) ความคล่องแคล่วในการพูด โดยเฉพาะด้านจังหวะความเร็วและความคล่องในการพูดนำเสนองานเชิงวิชาการมีความเหมาะสม(3) การใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์โดยเฉพาะด้านการใช้คำศัพท์ที่หลากหลายได้ ลดความซ้ำซ้อนของการใช้คำ และ(4) การเรียบเรียงประโยค โดยเฉพาะด้านวิธีการนำเสนองานวิชาการ ภาษาอังกฤษอย่าง ชัดเจนถูกต้องซึ่งผลการทดสอบมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของช่อทิพ วิริยะ (2555) พบว่า การเรียนการสอนแบบเน้นภาระงานนั้นขั้นตอนแรก เน้นผลสำเร็จของงานมากกว่าตัวภาษาจึงเอื้อให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้ภาษาอังกฤษของตนโดยไม่กลัว ความล้มเหลว อีกทั้งง่ายต่อการเตรียมบทเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการ

สอน แบบเน้นภาระงาน การเรียนการสอนแบบเน้นภาระงานเป็นวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับนักศึกษา ธรรมศาสตร์ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เชิงวิชาการ (English for Academic English) หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes) ได้มีโอกาส ในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้องมากขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ในรูปแบบของโมเดลการสอนการพูด การนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน (genre-based approach) ได้ดังนี้

ในการสอนการพูดหรือการนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน หรือ genre-based approach นั้นมี 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกประเภทของการพูดการนำเสนอเชิงวิชาการเพื่อนำมาสอนในวิชานั้น ๆ เพียง 1 รูปแบบ อาทิเช่น การอธิบาย (Explanation) เกี่ยวกับการสอนวิชาหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีโฟกัสที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องที่จะศึกษาและนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำเนียบภาษา คำศัพท์ในแต่ละประเภท การออกเสียง ความหมาย และไวยากรณ์ในการใช้ โดยจัดทำเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกัน (synonym) คำศัพท์ที่มีความหมายต่างกัน (antonym) และจัดเก็บในฐานข้อมูลออนไลน์ (google drive) เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเชื่อมโยง การเรียบเรียงประโยค และการลำดับความคิดเพื่อนำเสนอ โดยจัดทำที่ละขั้นตอนตั้งแต่ การนำเสนอในส่วนของบทนำ (Introduction) การนำเสนอในส่วนของเนื้อหา (content) การนำเสนอในส่วนของสรุป (conclusion) และการสร้างบรรยากาศการถามตอบ (Question and Answer session) เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำเสนอได้ และให้ผู้นำเสนอมีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจากคำถามของผู้ฟัง

ขั้นตอนที่ 4 การฝึกพูดพร้อมภาษากาย

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองนำเสนอ เพื่อรับฟังความเห็นจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดทำรายวิชาการนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษ (English Academic Presentation and Conversation) เพื่อให้นักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 และ 4 ได้เลือกเรียนเป็นวิชาหลักสำหรับหลักสูตร (core course) และเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝน และ ประเมินผลการเรียนอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการประชุมเชิงวิชาการภาคภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอบทความเชิงวิชาการของตนเองให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำมาปรับปรุงการนำเสนอของตนเองต่อไป นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังสามารถนำความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นมาปรับปรุงรายวิชาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้สอนในรายวิชาการนำเสนอเชิงวิชาการภาษาอังกฤษ (English Academic Presentation and Conversation) ควรจัดทำเอกสารประกอบการสอน และวิดีโอประกอบการสอน เพื่อให้นักศึกษาได้ฟังการออกเสียงที่ถูกต้อง และได้มีโอกาสฝึกฝนด้วยตนเองนอกห้องเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ เนื้อหาของประเภทการนำเสนอ และประมวลคำศัพท์ หลักไวยากรณ์ที่ควรจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชานี้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดทำเอกสารประกอบการสอนได้ครอบคลุม ครบถ้วนและเหมาะสมตามจุดประสงค์ของรายวิชา โดยควรดำเนินการศึกษาทั้งในรูปแบบของการศึกษาเอกสาร และการศึกษาเชิงปริมาณ

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2550**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- ช่อทิพ วิริยะ. (2555). **การเพิ่มความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษโดยการสอนภาษาแบบเน้นภาระงาน** เป็นหลัก: เตรียมความพร้อมของนักศึกษาธรรมศาสตร์ให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน. ปทุมธานี : สถาบันภาษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สงวนศรี โทโรค. (2547). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานกับการสอนแบบเดิม**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอังกฤษ. อิดิธโคแวน : ออสเตรเลีย.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). **วิธีสอนภาษาอังกฤษ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, G., & Yule, G. (1983). **Discourse analysis**. Cambridge University Press : Cambridge.
- Fahnestock, J. (2011). **Rhetorical style: The uses of language in persuasion**. Oxford University Press : Oxford.
- Halliday, M. A. K. (1978). **Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning**. Edward Arnold : New Jersey.
- Hyland, K. (1994). Hedging in academic writing and EAF textbooks. **English for specific Purposes**. 13(3). 239-256.
- Martin, J. R., & White, P. R. R. (2005). **Language of evaluation: Appraisal in English**. Palgrave Macmillan : London.
- Olsen, L. A., & Huckin, T. H. (1990). Point-driven understanding in engineering lecture comprehension. **English for Specific Purposes**. 9(1). 33-47.
- Rasmeenin, C. (2006). **A structural move analysis of MA thesis discussion sections in applied Linguistics**. Unpublished master degree thesis. Nakhon Pathom : Mahidol University.

Rowley-Jolivet, E. & Carter-Thomas, S. (2005). The rhetoric of conference presentation introductions: Context, argument and interaction. **International Journal of Applied Linguistics**. 15. 45-70.

Thompson, A. (1994). Frameworks and contexts: A genre-based approach to analyzing lecture introductions. **English for Specific Purposes**. 13(2). 171-186.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกคนและขอขอบคุณมหาวิทยาลัยนเรศวร ในการให้การสนับสนุนการทำวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัยนี้

สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4
ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
PERSONNEL ADMINISTRATION COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS BASED
ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ปวีณา สมโพธิ¹, พรทิwa ชนะโยธา²
Paweena Sompho¹, Porntiwa Chanayotha²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : poopepaweenasompo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากร รองลงมาคือ ด้านการรักษา ส่งเสริมวินัย และการลงโทษ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติ 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) สรุปแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนเพื่อจัดสรรอัตรากำลังตามกรอบภาระงาน ควรเพิ่มช่องทางการสรรหาให้เข้ากับยุคสมัยและตรงตามกลุ่มเป้าหมาย และรายงานข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับอัตรากำลังอย่างเป็นกลาง

คำสำคัญ : 1. สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคล 2. ผู้บริหารสถานศึกษา 3. หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study about personnel administration competencies of school administrators based on the Four sublime states of mind under Roi Et primary education service area office 2 2) To compare the opinions of school administrators and teachers on the personnel administration competencies of school administrators based on the Four sublime states of mind under Roi Et primary educational service area office 2, classified by position and school size 3) to study the guidelines for developing competencies in personnel administration competencies of school administrators based on the Four sublime states of mind under the office of Roi Et primary education service area 2. The sample group in this research was 338 school administrators and teachers. The research instrument was questionnaire and semi-structured. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test and one-way analysis of variance F-test (One-Way ANOVA).

The results found that: 1) Personnel administration competencies of school administrators based on the four sublime states of mind under Roi Et primary educational service area office 2, the overall level was at a high level. The aspect with the highest average were planning, recruitment, personnel appointment, followed by treatment, promote discipline and punishment, and the aspect with the lowest average was promotion of honor. 2) The comparison results of personnel administration competencies of school administrators based on the four sublime states of mind under Roi Et primary educational service area office 2, classified by position, school size. The difference was statistically significant at the .05 level. 3) The summary of guidelines for personnel administration competencies of school administrators based on the four sublime states of mind. It was found that policies and plans should be established to allocate power rate according to the workload framework clearly defined to allocate. Recruitment channels should be to match the current age and the target group, and report information to the office of educational service area about the rate of power objectively.

Keywords : 1. Personnel Administration Competencies 2. School Administrators 3. The Four Sublime States of Mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“การศึกษา” มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาคนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ประเทศใดที่ประชาชนมีศักยภาพสูง ย่อมส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเจริญตามไปด้วย เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 6 มีความมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนักนวัตกรรม นักคิด และผู้ประกอบการบนฐานการรู้คุณค่าความเป็นไทย มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2573 คือ การสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่มีคุณภาพเสมอภาคและเท่าเทียมในทุกระดับ รวมทั้งขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคนนั้น ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงเพราะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนในการพัฒนา กลยุทธ์หลักสูตร และพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีลักษณะอันพึงประสงค์และมีทักษะตามที่สังคมและตลาดแรงงานต้องการ แต่จากการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รายงานว่า นักเรียนส่วนใหญ่เรียนแบบท่องจำเพื่อสอบเอาคะแนน แต่คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ประยุกต์ใช้ไม่เป็นขาดทักษะในการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการพัฒนา ตนเองสอดคล้องกับผลการทดสอบนักเรียนนานาชาติPISA จัดโดยองค์กร OECD ที่จัดขึ้นทุก 3 ปี โดยสอบวิชาหลัก 3 วิชา คือการอ่าน คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์แบบวัดความสามารถในการจับประเด็น คิดวิเคราะห์ได้ในรอบสิบกว่าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยส่งนักเรียนเข้าร่วมจำนวน 3-4 ครั้ง และได้คะแนนเฉลี่ยและลำดับที่ตกต่ำมาโดยตลอด (สำนักงานเลขาธิการสภา, 2562) จะเห็นได้ว่าปัญหาของการศึกษาไทยนั้นเมื่อมองภาพรวมรัฐบาลมีการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาสูง แต่ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยเฉลี่ยทั้งประเทศยังมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน โดยผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบผลักดันให้ครู ขยับเคลื่อนแผนงานไปในทิศทางที่กำหนดไว้และทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างเรียบร้อยตามปรัชญาและ วิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้นั้น คือผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันที่บริบทมีความซับซ้อน มีวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้สมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสมรรถนะประกอบด้วยความรู้ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคลในการแสดงออกเป็นวิถีคิดและพฤติกรรมที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารที่มีสมรรถนะและมีศักยภาพสูงจะได้รับการ ยอมรับจากครูและประสบความสำเร็จสูงวามมาตรฐานที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ผู้บริหารจึงควรมีสมรรถนะด้านการคิด เชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ด้านภาวะผู้นำในการจัดการ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านความเป็นเลิศส่วนบุคคล และด้านการ มีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ซีมีโอ อินโนเทค, 2559)

การบริหารงานบุคคล ตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการ

จัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ดังนี้ การวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนการลา ทุกประเภทการประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษการสั่งพักราชการ และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษการอุทธรณ์ และการร้องทุกข์การออกจากราชการ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ การจัดทำบัญชี รายชื่อและให้ ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์การส่งเสริมการ ประเมิน วิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติการส ่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตการพัฒนาข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

การสร้างคุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารที่จะทำให้ สามารถ ดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพ ฉะนั้น ผู้บริหารจึงควรต้องมีคุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการ ครองคน และคุณธรรมในการครองงาน เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคลากรให้ดำเนินงาน ได้อย่างที่แบบแผนควรจะเป็นซึ่งหลักธรรมที่ใช้ในการครองใจคน เรียกว่า พรหมวิหาร 4 เมื่อผู้บริหาร มีการใช้หลักพุทธศาสนาเข้ามาในการการบริหารงาน จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ได้เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้วิชาชีพ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลให้ การปฏิบัติงาน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า หลักธรรมพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่ใช้ในการครองคน การที่เราสามารถ ครองใจคน ร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 ดูแลรับผิดชอบ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 8 อำเภอ ประกอบด้วย 1) เมืองเกษตรวิสัย 2) ปทุมรัตน์ 3) พนมไพร 4) สุวรรณภูมิ 5)เมืองสรวง 6) โพนทราย 7) อาจสามารถ และ 8) หนองฮี ในเขตร้อยเอ็ด มีจำนวน โรงเรียนในสังกัด 334 โรงเรียนจากข้อมูลแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2561- 2564 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า ด้านการสรรหาและการบรรจุครูไม่ทันกับความต้องการของโรงเรียน และไม่ตรงวิชาเอก ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เพราะโรงเรียนไม่สามารถหาครูใหม่ ที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามความต้องการมาทดแทนได้ทันเวลา ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการ จัดการเรียน การสอน นอกจากนี้ปัญหาการบริหารงานบุคคลโรงเรียนยัง พบว่าครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการ เรียนรู้ จากสาเหตุที่มีครูไม่เพียงพอและครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก ทำให้เตรียมการสอนไม่ทัน สืบเนื่องจากการที่ครูได้รับมอบหมายให้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูไม่มีความถนัดขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนา การพัฒนาในการบริหารงานด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แล้ว แต่ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลยังคงอยู่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานอื่น ๆ ได้เช่นกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางนโยบาย การวางแผนการศึกษาที่เป็น ระบบ ขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน จึงทำให้คุณภาพการจัดการศึกษา ไม่เป็นไปตาม

เป้าหมายที่วางไว้(แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 4 ปี (พ.ศ.2561-2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2564, หน้า 17 - 20)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานบุคคลของบุคลากรในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรที่มีตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

4.1 ผู้บริหารได้ข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพ

4.2 เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ในการวางแผนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 304 คน และครูจำนวน 2,360 คน รวมทั้งสิ้น 2,664 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 338 คน แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน และครูจำนวน 299 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 ขึ้นไปและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม 0.945 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้บริหาร และครู โดยการใช้ QR Cord สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่มีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยการคัดเลือกจากผู้บริหาร ที่ได้รับรางวัล OBEC AWARDS จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์อันดับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัตเขต 2 โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1) ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากร	3.86	0.68	1	มาก
2) ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ	3.59	0.71	4	มาก

สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
3)ด้านการประเมินการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือน	3.63	0.73	3	มาก
4) ด้านการส่งเสริมประเมินวิทยฐานะ	3.58	0.77	5	มาก
5) ด้านการลาทุกประเภท	3.57	0.73	6	มาก
6) ด้านการเปลี่ยนตำแหน่งและการโยกย้ายบุคลากร	3.54	0.70	7	มาก
7) ด้านการรักษา ส่งเสริมวินัย และการลงโทษ	3.66	0.72	2	มาก
8)ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.53	0.73	8	มาก
9)ด้านการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติ	3.52	0.71	9	มาก
รวมเฉลี่ย	3.61	0.72	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า อันดับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1)ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากร 2) ด้านการรักษา ส่งเสริมวินัย และการลงโทษ 3) ด้านการประเมินการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือน 4) ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 5) ด้านการส่งเสริมประเมินวิทยฐานะ 6) ด้านการลาทุกประเภท 7) ด้านการเปลี่ยนตำแหน่ง และการโยกย้ายบุคลากร 8) ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ 9) ด้านการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1) ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารสามารถ ดูแล รวบรวมและรายงานข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับ อัตรากำลัง จำนวนครู จำแนกตามสาขา อย่างเป็นกลางรองลงมา คือ ผู้บริหารเสนอความต้องการครูต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลัง

2) ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษียณอายุราชการของครูรองลงมา คือ ผู้บริหารดูแล รับเรื่องของการแก้ไข วัน เดือน ปีเกิด ของครูเสนอให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาต่อไปและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติของครู

3) ด้านการประเมินการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวบรวมข้อมูลตามหลักเกณฑ์และวิธีการของครู ด้วยความเสมอภาครองลงมาคือ ผู้บริหารประกาศเกณฑ์การประเมินแนวปฏิบัติ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูด้วยความเสมอภาค และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ ผู้บริหารแจ้งคำสั่งไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือนแก่ครูในฐานะผู้บังคับบัญชาทราบพร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือนแก่ครู ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

4) ด้านการส่งเสริมประเมินวิทยฐานะโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารดูแล การสำรวจและรวบรวมข้อมูลการขอให้มีและเลื่อนวิทยฐานะของครูรองลงมาได้แก่ ผู้บริหารร่วมสร้างและพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการศึกษาในการพัฒนาครู และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารรวบรวมแบบเสนอขอรับการประเมินและรายงานผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เสนอขอให้มีและเลื่อนวิทยฐานะครูที่ส่งไปสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการต่อไป

5) ด้านการลาทุกประเภท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหารจัดส่งบัญชีรายงานการลา ตามลำดับขั้นตอนรองลงมาคือผู้บริหารสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการลา ลงประวัติและสมุดประวัติของแต่ละคน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง รายงานผู้บังคับบัญชา

6) ด้านการเปลี่ยนตำแหน่งและการโยกย้ายบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหารดูแล และพิจารณาให้ความเห็นชอบครูที่มีความประสงค์ขอย้ายเสนอต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษารองลงมาคือ ผู้บริหารดูแลการส่งย้ายและส่งบรรจุแต่งตั้งครูแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่การให้ครูเสนอความประสงค์และเหตุผลที่จำเป็นในการขอย้ายต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการต่อไป

7) ด้านการรักษา ส่งเสริมวินัย และการลงโทษ โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหารมีการรับเรื่องอุทธรณ์ ร้องทุกข์ คำสั่งลงโทษทางวินัย ของครูและเสนอไปยังผู้มีอำนาจทางกฎหมาย ด้วยความเสมอภาครองลงมาคือ ผู้บริหารดูแลการส่งย้ายและส่งบรรจุแต่งตั้งครูแล้วแต่กรณีตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารเสริมสร้างและพัฒนาให้ครูมีวินัยในตนเอง

8) ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหาร ควบคุม ดูแล และส่งเสริมครูให้มีการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูผู้บริหาร ควบคุม ดูแล และส่งเสริมครูให้มีการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูรองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาครูให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพครู และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษาเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการต่อไป

9) ด้านการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ครูไปยังเขตพื้นที่การศึกษา โดยเสนอผู้มีอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดรองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมในส่วนของ การพัฒนาตนเองของครูโดยการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูโดยการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นและมีคุณงามความดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดหรือกรณีอื่นตามความเหมาะสม

6.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา โดยรวมรายด้าน แตกต่างกัน

6.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 สรุปได้ว่า ควรกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนเพื่อจัดสรรอัตรากำลังตามกรอบภาระงาน ให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบการจัดระบบด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และสามารถช่วยให้ผู้ใช้งาน ดำเนินงานทรัพยากรบุคคลและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณ ควรพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน สามารถยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงาน

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่สำคัญได้ดังนี้

7.1 สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความรู้ความสามารถที่ใช้เพื่อให้เกิดการบรรลุผลและวัตถุประสงค์ต่างๆ เป็นตัวขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ พฤติกรรม และคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งช่วยให้สามารถเผชิญและแก้ไขสถานการณ์หรือ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้จริง โดยการกำหนดสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย สมรรถนะหลักซึ่งเป็นคุณลักษณะที่บุคลากรทุกคนในองค์กรจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้บรรลุ เป้าหมายขององค์กร และสมรรถนะประจำสายงานซึ่ง เป็นคุณลักษณะที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้นๆ ควรมีเพื่อให้งานสำเร็จ และได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการและการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิด ความคล่องตัว อีสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาได้รับการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวทางของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวว่า การบริหารบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่ง ส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของโรงเรียน เพื่อดำเนินการด้านการ บริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถมีขวัญ กำลังใจได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน เป็นสำคัญ มี 5 ด้านคือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุ แต่งตั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธศยา สุขสำราญ (2561) ได้ศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดสุรินทร์ 21พบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาส เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดสุรินทร์ 21 ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

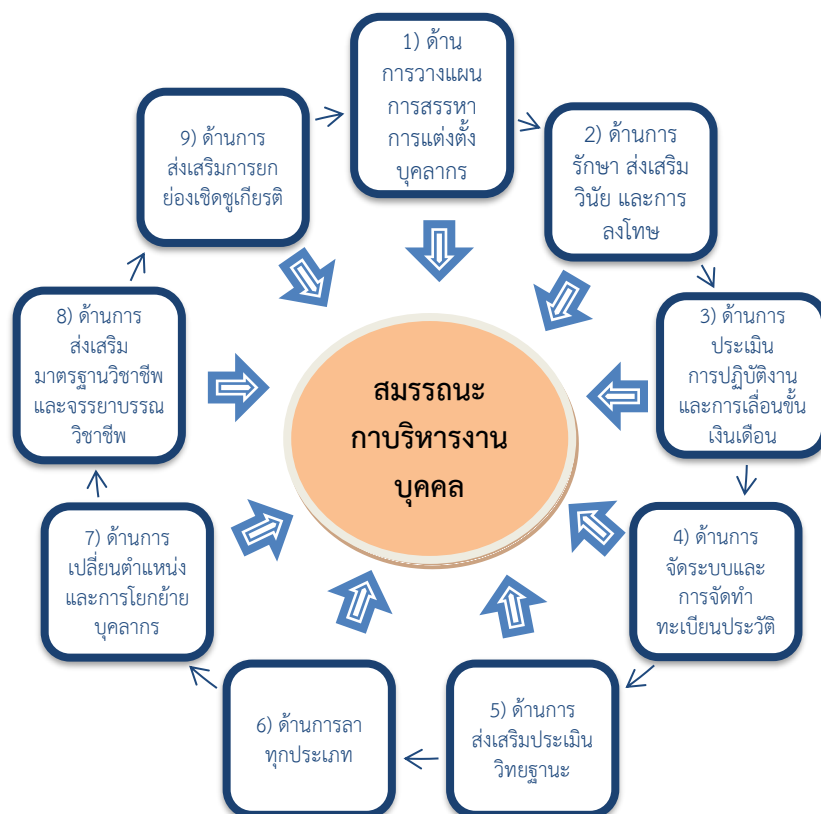
จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากรทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการบริหารงานบุคคลจะต้องมีการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากร ตามลำดับ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยผู้บริหารสามารถ ดูแล รวบรวมและรายงานข้อมูลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับอัตรากำลัง จำนวนครู จำแนกตามสาขา อย่างเป็นกลาง มีหน้าที่เสนอความต้องการครูต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และนำเสนอแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในตำแหน่งครูผู้ช่วยเป็นระยะ ๆ ทุกหกเดือนภายในสองปีตามแบบประเมินที่ ก.ค.ศ. กำหนดด้วยความเสมอภาค รวมทั้งมีการวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลัง สอดคล้องกับแนวคิดของ Mondy and Noe (1990) กล่าวว่า การวางแผนกำลังคนเป็นการคาดการณ์อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดหาบุคลากรขององค์การในอนาคต จึงช่วยให้หน่วยงานจัดบุคคลในองค์การได้เหมาะสมกับเวลาและได้คนที่เหมาะสม การวางแผนกำลังคนต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับบุคลากรขององค์การในปัจจุบันและความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในปัจจุบันและในอนาคตของการวางแผนองค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร ศรีอนันต์ (2561) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลโรงเรียนเอกชนจังหวัดนครปฐม พบว่า สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่า มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการสมรรถนะในการสื่อสาร สมรรถนะในการ บริหารตนเอง สมรรถนะในการทำงานเป็นทีม สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ และสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ และงานวิจัยของ โอซีไลท์และ เฟอร์แมน (Ozcelik and Ferman) (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะที่เป็น ส่วนหนึ่งในการจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ผลลัพธ์และความสำคัญในการทำงานในประเทศตุรกี บทความนี้เป็นการศึกษาตรวจสอบจุดหมายของสมรรถนะที่มีส่วนในการจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management : HRM) ในองค์การรวมทั้ง การทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องตามมุมมองต่าง ๆ ในเรื่องของสมรรถนะ จากการสร้างทฤษฎีก่อนหน้านี้และหลักฐานที่ สังเกตได้บางอย่าง กรอบของสมรรถนะใหม่ได้มีการพัฒนาดีขึ้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวิจัยเน้น การยืนยันการนำสมรรถนะได้ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทักษะ และอุปนิสัยในองค์การต่าง ๆ สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีสิ่งที่ท้าทายเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะที่แตกต่างของบุคคล และ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละท้องถิ่นและประเทศอย่างไรก็ตาม หากมีการจัดการที่เหมาะสม สมรรถนะก็สามารถสร้างเสริมงาน และมีการพัฒนาจนสามารถบรรลุได้ทั้งความต้องการ ขององค์การและบุคคล

7.2 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยัดเขต 2 จำแนกตาม

ตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ โดยในสถานศึกษาขนาดใหญ่เน้นการบริหารงานบุคคล มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารงานบุคคล และได้มีการพัฒนาเข้ารับการอบรม ศึกษา ดูงานและศึกษาต่อในระดับสูง ทำให้ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้เข้าใจบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงทำให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพสูงแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็กที่อาจจะไม่มีความคล่องตัว ในด้านการบริหารงานบุคคลโรงเรียนอาจจะมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรจึงทำให้ผู้บริหารต้องบริหารภายใต้ข้อจำกัดจึงทำให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัวแม้ว่าจะมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการ คือ หลักไตรสิกขา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร แสนสุข, สุรัตน์ ดวงชาต, ชรินดา พิมพบุตร (2565) สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากและประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งพบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสพการณ์ในการทำงานพบว่า โดยรวมมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน การสรรหา การแต่งตั้งบุคลากร 2) ด้านการรักษา ส่งเสริมวินัย และการลงโทษ 3) ด้านการประเมินการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือน 4) ด้านการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ 5) ด้านการส่งเสริมประเมินวิทยฐานะ 6) ด้านการลาทุกประเภท 7) ด้านการเปลี่ยนตำแหน่งและการโยกย้ายบุคลากร 8) ด้านการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ 9) ด้านการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติประกอบด้วย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการวางแผนพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลให้กับผู้บริหารทุกระดับให้มีความรอบรู้ เป็นผู้นำที่มีทักษะในการส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูโดยการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่นและมีคุณงานความดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดหรือกรณีอื่นตามความเหมาะสม

9.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำแนวคิดสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา มาออกแบบประเมินผู้บริหารทุกระดับเพื่อสรรหา คัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพ และคุณลักษณะที่ดีในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาและรักษาคุณภาพสมรรถนะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้อยู่ในระดับดีมากขึ้นกว่าเดิม

9.2.2 ผู้บริหารควรพัฒนาวิธีการทำงานหรือหาแนวทางในด้านการบริหารงานบุคคลให้มีประสบความสำเร็จให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารงานบุคคล

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานบุคคล ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และสังกัดอื่นๆ

9.3.2 ควรมีการวิจัยสมรรถนะการบริหารงานบุคคลโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบสมรรถนะการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

9.3.3 ควรศึกษาและประเมินสมรรถนะการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกรียงไกร แสนสุข, สุรัตน์ ดวงชาทม, ชรินดา พิมพ์บุตร. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 10(39). 284-293.
- ซีมีโอ อินโนเทค. (2559). **สมรรถนะแห่งความสำเร็จสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แนวทางการเรียนรู้**. เกซอนซิตี : ซีมีโอ อินโนเทค.
- วิไลพร ศรีอนันต์. (2561). **สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลโรงเรียนเอกชนจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 4 ปี (พ.ศ.2561-2564)**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565. จาก www.ret2.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2542-2548) : ฉบับปรับปรุง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการประชุมรับฟังความคิดเห็น เรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และการศึกษาทางเลือก**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดวีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.

สุทธศยา สุขสำราญ. (2561). **สมรรถนะของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาส**
เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
สู่ศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและ
 ผู้นำทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Gaye Ozcelik, G. and Murat Ferman. (2006). Competency Approach to Human Resource Management Outcome and Contributions in a Turkish Cultural Context. **Human Resource Development Review**. 5(1). 72-91.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

Mondy, Wagne R. and Noe, Robert M. (1990). **Human Resource Management**. Boston : Allyn and Bacon.

11. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ขอกราบ
 ขอบพระคุณ ดร.พรทิวา ชนะโยธาอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยให้คำแนะนำตลอดจนตรวจสอบ
 ขอบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของงานวิจัยฉบับนี้ รวมถึง
 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่าน ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอภัยภูเบศร เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้าน
 การให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์
 ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวก ด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับ
 ปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่คอย เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา คุณงามความดี
 และประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชา คุณพระรัตนตรัย พระคุณ
 ของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอคุณความดีนี้ให้แก่เพื่อน
 มนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วยเทอญ

**การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย***
**ENHANCING CONCEPTUAL THINKING ABILITY OF EARLY CHILDHOOD USING
LOOSE PARTS PLAY ACTIVITIES**

ไพลิน เจริญศรีทองกุล¹, พีระพร รัตนเกียรติ²

Pailin Charoensrithongkun¹, Peeraporn Rattanakiat²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : moddangpailin.0636@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านดงเค็ง อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท 8 กิจกรรม สัปดาห์ละ 3 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 24 แผน 2) แบบวัดความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย โดยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดรวบยอดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 34.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.71และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์โดยรวมทุกด้านเท่ากับ 84.00

คำสำคัญ : 1. กิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท 2. ความสามารถในการคิดรวบยอด 3. เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The objective of this research was to compare the conceptual thinking of early childhood students before and after providing the loose parts play activities. The sample consisted of 16 male and female students aged 4–5 years studying in Kindergarten Year 2 in the 1st semester of 2022 Academic year, Ban Dongkeng School under Khon kaen Primary Educational Service Area Office 3. The research Instruments were 1) plans for loose parts play activities, 2) a conceptual thinking test of early childhood. The data were statistically analyzed by mean, standard deviation, and relative development score.

The finding of this research was the conceptual thinking of childhood students after learning using loose parts play activity was higher than before. The research finding was the conceptual thinking of early childhood students was higher with 34.19 average scores, 2.71 standard deviation, and 84.00 relative development of all aspects scores after providing the loose parts play activities.

Keywords : 1. Loose parts play activities 2. The conceptual thinking ability 3. Early childhood

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ซึ่งมีศักยภาพสูงมาก และเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ ผู้มีความสามารถสูงในการคิด สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้คล่องไปได้และมีการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผู้มีความสามารถในการคิดจึงมักได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ การคิดมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการคิดเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการกระทำและการแสดงออกของบุคคล ดังนั้น การพัฒนาความสามารถในการคิดจึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดมา แต่จะทำได้มากน้อยหรือดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552) และการคิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นในบุคคลที่ทำให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิด การคิดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมหาศาล (พัชรา พุ่มพชาติ, 2561) ซึ่งความสามารถในการคิดเป็นเรื่องสำคัญที่ควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สมองกำลังพัฒนาเต็มที่และธรรมชาติของวัยที่ช่างสังเกต ชอบสำรวจ ช่างซักช่างถาม และอยากรู้อยากเห็น การพัฒนาการคิดให้แก่เด็กปฐมวัยช่วยให้เด็กสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล ทั้งยังเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และการคิดในระดับที่สูงขึ้น (อรุณี ทรดาล, 2563)

เด็กปฐมวัยเริ่มรู้จักใช้ความคิด ความเข้าใจและเหตุผลง่าย ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาด้านสติปัญญา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยพัฒนา

สติปัญญาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นกระบวนการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล การคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือมีความสามารถในการคิดรวบยอด ดังที่ รัฏฐดา ดวงใจ (2559) กล่าวว่า การพัฒนาความคิดรวบยอดเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความคิดรวบยอดเป็นพื้นฐานความคิดที่สำคัญของความคิดทั้งหมด ในการเรียนรู้เพื่อสร้างความคิดรวบยอดมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงได้ เพราะการเรียนรู้ความคิดรวบยอดในระดับต่ำจะเป็นการยากหรือไม่อาจเรียนรู้ในระดับสูงได้ เพราะการเรียนรู้ความคิดรวบยอดช่วยให้บุคคลเรียนรู้ และเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ง่ายขึ้น ทำให้สามารถจัดประเภทสิ่งต่างๆ ให้ง่ายต่อการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ สามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา

ในการจัดกิจกรรมพัฒนาความคิดรวบยอด ครูสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ทั้งการเล่นเกมการศึกษา การเล่นเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ การฝึกออกแบบชิ้นงาน การศึกษานอกสถานที่ ให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้เด็กสัมผัสเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัส เป็นต้น ซึ่งการเล่นนั้นเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็ก เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาให้แก่เด็ก และการเล่นจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นตั้งแต่การเล่นกับตนเอง แล้วจึงนำไปสู่การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์เริ่มรู้จักใช้ความคิด มโนภาพและจินตนาการให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่น และขั้นการเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจในระยนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดมากขึ้น เป็นขั้นที่เด็กสามารถเชื่อมโยงความคิดได้สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ได้สอดคล้องกับ สุมาลี บัวหลวง (2557) กล่าวว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก เป็นการสนองตอบความต้องการ และความพึงพอใจของเด็ก ซึ่งเด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการเล่นเกี่ยวกับตนเองก่อนแล้วจึงนำไปสู่การเล่นกับวัตถุโดยการสัมผัสที่เป็นรูปธรรม และในที่สุดเด็กก็จะพัฒนาไปถึงการเล่นขั้นสัญลักษณ์ เด็กสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ค้นพบมาปรับใช้ในการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลสำหรับการพัฒนาความคิดรวบยอดที่ได้จากการเล่นนั้นวัสดุ วิธีการเล่น สามารถส่งเสริมความคิดของเด็กได้ ซึ่งการเล่นแบบลูสพาร์ทได้เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ผ่านการเล่นกับวัสดุที่หลากหลาย สร้างสรรค์ชิ้นงานตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กเกิดการค้นพบตนเอง ได้สัมผัสกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เห็นคุณค่าสิ่งรอบตัว สามารถนำสิ่งต่างๆ มาต่อยอดและคิดเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ การเล่นสามารถสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมได้ การเล่นแบบลูสพาร์ทสามารถส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กได้อย่างสมบูรณ์

จากสภาพที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ในตัวบ่งชี้มีความสามารถในการคิดรวบยอดซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็ก ระหว่างอายุ 4-5 ปี ยากพัฒนาเด็กให้มีสภาพที่พึงประสงค์ให้เป็นไปตามความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดการกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านดงเค็ง และเพื่อส่งเสริมบริบทและกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนให้มีความหลากหลาย น่าสนใจมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นตามแนวลูสพาร์ทสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการเล่นได้ง่ายผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาความคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดการกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท

2.1 เพื่อศึกษาพัฒนาการสัมพัทธ์ของกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท

3. ประโยชน์ที่รื้อรับจากการวิจัย

3.1 เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดรวบยอดโดยการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทตามสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกลักษณะจับคู่ จำแนก และเรียงลำดับ

3.2 ครูได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทไปใช้ในการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลต่อไป

3.3 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาความคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (ไพศาล วรคำ, 2562) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
-	E	O ₁	X	O ₂

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง

O₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การดำเนินกิจกรรม

O₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านดงเค็ง อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท 8 กิจกรรม สัปดาห์ละ

3 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 24 แผน 2) แบบวัดความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดรวบยอดก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ท
2. ทดลองการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ทเป็นเวลา 8 สัปดาห์สัปดาห์ละ 3 วัน วันละประมาณ 50-60 นาทีรวม 24 ครั้ง
3. ดำเนินการทดสอบด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดรวบยอดหลังกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ท
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

5. ผลการวิจัย

5.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ท

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ท

ความสามารถในการคิดรวบยอด ของเด็กปฐมวัย	N	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การบอกลักษณะ	16	5.56	0.96	8.00	1.10
2. การจับคู่	16	5.63	0.89	8.94	0.25
3. การจำแนก	16	6.63	0.96	8.69	0.79
4. การเรียงลำดับ	16	6.13	0.89	8.56	0.81
รวม	16	23.94	3.30	34.19	2.71

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดรวบยอดหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ทสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ท ดังนี้ ผลคะแนนก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ทโดยรวม $\bar{X} = 23.94$, S.D. = 3.30 และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า มีผลคะแนนด้านการบอกลักษณะ $\bar{X} = 5.56$, S.D. = 0.96, มีผลคะแนนด้านการจับคู่ $\bar{X} = 5.63$, S.D. = 0.89, มีผลคะแนนด้านการจำแนก $\bar{X} = 6.63$, S.D. = 0.96, มีผลคะแนนด้านการเรียงลำดับ $\bar{X} = 6.13$, S.D. = 0.89 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ทโดยรวม $\bar{X} = 34.19$, S.D. = 2.71 และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า มีผลคะแนนด้านการบอกลักษณะ

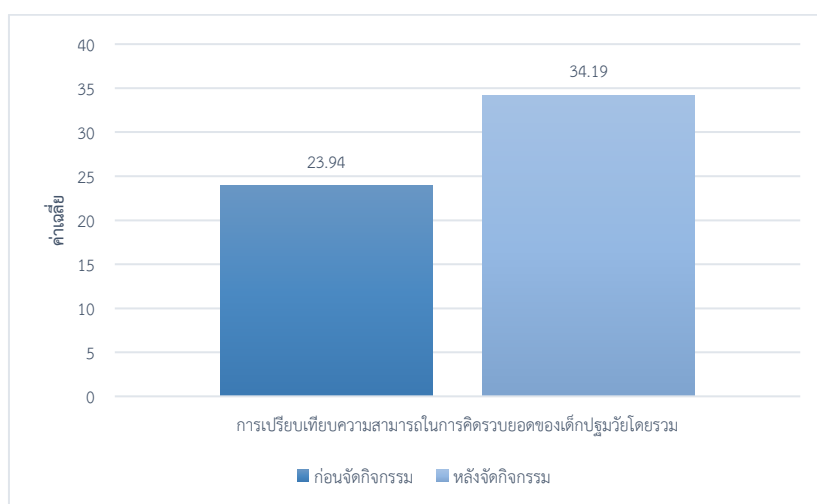
$\bar{X} = 8.00$, S.D. = 1.10, มีผลคะแนนด้านการจับคู่ $\bar{X} = 8.94$, S.D. = 0.25, มีผลคะแนนด้านการจำแนก $\bar{X} = 8.69$, S.D. = 0.79, มีผลคะแนนด้านการเรียงลำดับ $\bar{X} = 8.56$, S.D. = 0.81

ตารางที่ 3 คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท

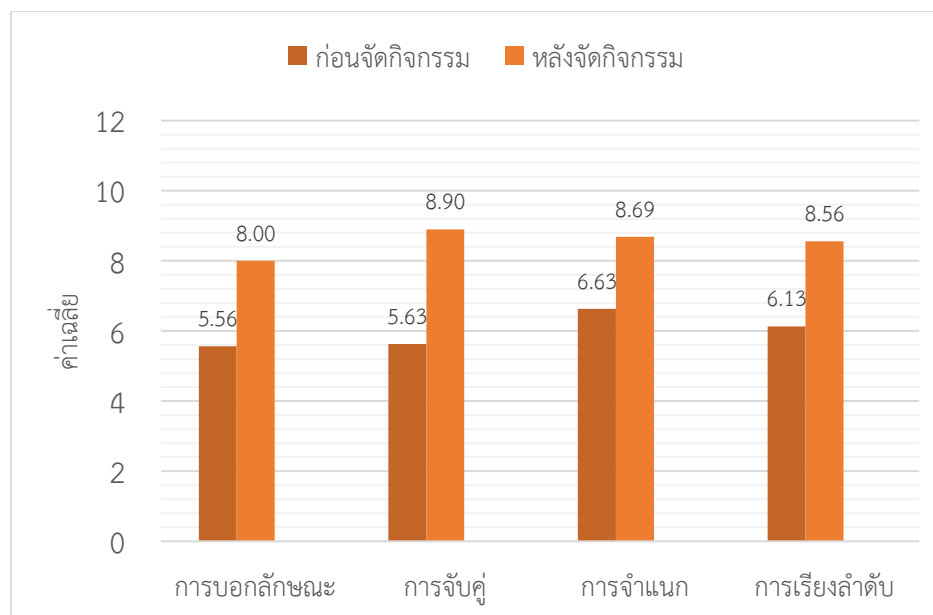
ความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย	N	คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับ
1. การบอกลักษณะ	16	71	สูง
2. การจับคู่	16	98	สูงมาก
3. การจำแนก	16	87	สูงมาก
4. การเรียงลำดับ	16	85	สูงมาก
รวม	16	84	สูงมาก

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 3 พบว่า ผลพัฒนาการสัมพัทธ์ของความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท โดยรวมระดับพัฒนาการอยู่ที่ระดับสูงมาก มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เท่ากับ 84 และเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ระดับสูงมาก ได้แก่ ด้านการจับคู่ เท่ากับ 98, ด้านการจำแนก เท่ากับ 87 และด้านการเรียงลำดับเท่ากับ 85 และด้านที่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ระดับสูง ได้แก่ ด้านการบอกลักษณะ เท่ากับ 71

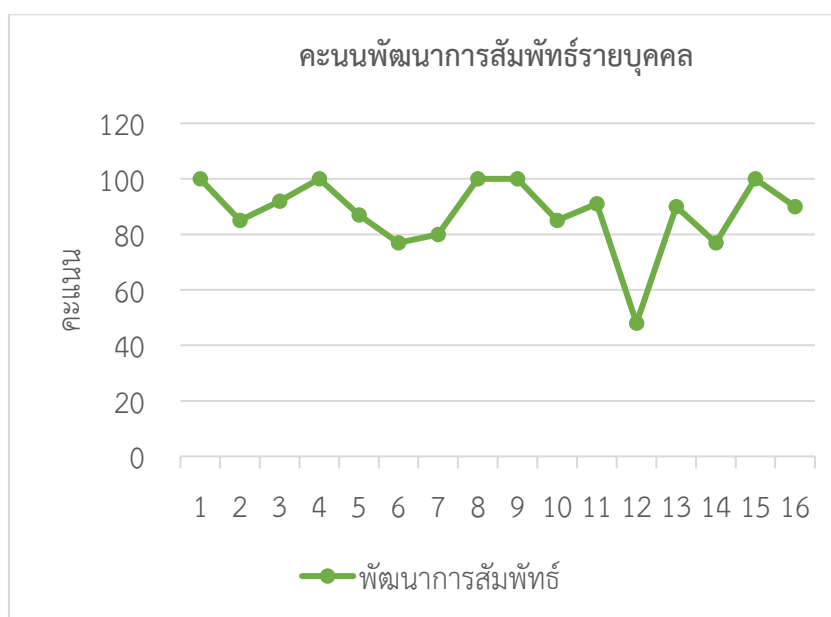
ผู้วิจัยได้นำผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์รายบุคคล โดยนำมาเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพที่ 1,2 และ 3 ตามลำดับ

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท

ภาพที่ 3 คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์รายบุคคล

จากภาพที่ 3 เมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการเป็นรายบุคคลจากคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ความสามารถในการคิดรวบยอดระดับสูงมาก จำนวน 15 คน และมีพัฒนาการสัมพัทธ์ความสามารถในการคิดรวบยอดอยู่ในระดับกลาง จำนวน 1 คน ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุฟาร์ทพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดรวบยอดสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุฟาร์ทซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุฟาร์ทเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยสูงมากขึ้น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.1 การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุฟาร์ท เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีทั้งในและนอกห้องเรียน ไม่จำกัดวิธีการเล่น แต่อยู่ภายใต้กฎและกติกาที่เด็กและครูร่วมกันสร้างขึ้นก่อนเล่น ซึ่งเด็กสามารถเล่นและออกแบบสร้างชิ้นงานใหม่ได้อย่างหลากหลายวิธี ด้วยความคิดและความต้องการของเด็ก โดยใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก โดยครูคอยช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนกระตุ้นด้วยคำถาม และแนะนำในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องพัทธนันท์ เกิดคง (2560) กล่าวว่า การเล่นของเด็กเกิดจากความอยากรู้อยากเห็นอยากทดลองลงมือทำด้วยตนเอง สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว สิ่งต่างๆ เป็นประสบการณ์ใหม่ ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ การเล่นเกิดจากความสงสัย และต้องการคำตอบด้วยตนเองกิจกรรมการเล่นเริ่มจากการสำรวจ การสร้าง การทดลอง การจัดกลุ่ม แยกประเภท การเปรียบเทียบสิ่งของรอบตัว เช่น ของเล่น ของใช้ในชีวิตประจำวัน การกระตุ้นที่สำคัญต่อทักษะด้านสติปัญญา การได้เล่นลงมือปฏิบัติโดยผ่านประสาทสัมผัส ทั้ง 5 หู ตา จมูก ลิ้น ผิวกายสัมผัส เด็กมีโอกาสได้สัมผัส สิ่งต่างๆ เป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสที่ดี กระตุ้นการทำงานของสมองเช่น การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การใช้ภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน จินตนาการ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ทำให้เด็กพัฒนาอย่างสมบูรณ์ จากตัวอย่างการจัดกิจกรรมตลาดสด ในชั้นสำรวจ เด็กการออกสำรวจพื้นที่ และสำรวจเศษวัสดุต่างๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการเล่น เตรียมของในร้านเพื่อเปิดร้านขายของ และการสังเกตลักษณะวัสดุที่เด็กและครูช่วยกันเตรียมมา โดยครูกระตุ้นด้วยคำถามว่าวัสดุที่มีหรือที่นำมามีอะไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร เคยเห็นที่ไหน เด็กๆ ช่วยกันหามาจากที่ไหน ส่งเสริมให้เด็กบอกลักษณะที่ตนเองสังเกตเห็น ขั้นการเล่น เด็กเล่นบทบาทสมมติแสดงทั้งเป็นผู้ซื้อและผู้ขายสอดคล้องกับ Piaget กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ผ่านกระบวนการรับรู้และกระบวนการคิด ซึ่งการเล่นของเด็กจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งกระบวนการรับรู้และกระบวนการคิด เช่น การที่เด็กอายุต่ำกว่า 2 ขวบ เล่นในลักษณะที่เป็นการฝึกหัดและการแสดง จะช่วยให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ ทั้งที่ตามหลักของพัฒนาการแล้วเด็กยังไม่สามารถทำได้ แต่เขาก็ทำได้ เพียงเจ้ จึงกล่าวว่า การเล่นมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก คือช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างการรับรู้ประสบการณ์ใหม่และการปรับประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ เมื่อ 2 กระบวนการนี้สมดุลจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญาหลังจากที่เด็กๆ เตรียมวัสดุและกำหนดขอบเขตของร้าน พร้อมเปิดร้านทำการขายของ เด็กๆ จะสร้างข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดสิ่งที่ใช้แทนเงินในการซื้อขายกันก่อน สิ่งที่เด็กร่วมกันใช้แทนเงินคือฝาขวดน้ำ จากนั้นเด็กจะเริ่มเล่นบทบาทสมมติเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย สอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์(Piaget) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเล่นของเด็กว่า การเล่นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาให้แก่เด็ก และการเล่นจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยเด็กตอนปลาย พัฒนาการของการเล่นแบ่งออกเป็นขั้นต่างๆ ซึ่งขั้น

การเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจ (Reflective Stage) อายุเด็กประมาณ 4 - 7 ปี ในระยะนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดมากขึ้น และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เด็กสามารถรับรู้การจัดหมวดหมู่หรือประเภทวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ตลอดจนมีพัฒนาการทางภาษาดีพอจะสื่อสารกับคนอื่นได้ การเล่นส่วนใหญ่ในระยะนี้จึงเป็นรูปแบบการเล่นที่มีกฎเกณฑ์และขั้นตอน โดยที่เด็กจะสามารถใช้สัญลักษณ์ และอ้างอิงวัตถุที่ไม่อยู่ในขณะนั้นได้โดยใช้ภาษาและท่าทางในการแสดงออกความคิดนั้นๆ และในขณะที่เล่น เด็กจะใช้วัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนสิ่งของสิ่งหนึ่งขึ้น เช่น ใช้ดินผสมน้ำแทนขนมครก การใช้ผงไข่แทนหม้อขนมครก (พัชรินทร์ ลิ้มสุปรียารัตน์, 2549) สอดคล้องกับ นกเนตร ธรรมบวร (2546) กล่าวเพิ่มเติมถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์โดยการเล่นแบบสัญลักษณ์ (Symbolic play) หมายถึง การเล่นที่ผู้เล่นใช้วัตถุชนิดใดชนิดหนึ่งแทนวัตถุอีกชนิดหนึ่ง เพียเจต์ถือว่าการเล่นชนิดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา หรือความคิดที่เรียกว่า pre-operation intelligence จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท สามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดรวบยอดได้ดีขึ้น

ความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ระดับสูงมากมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจับคู่, ด้านการจำแนก และด้านการเรียงลำดับ สามารถอธิบายตามลำดับ ดังนี้

ด้านการจับคู่ เป็นความสามารถในการจัดวัตถุสิ่งของที่เหมือนกันที่มีความสัมพันธ์กันจำนวนเท่ากัน หรือประเภทเดียวกันเข้าด้วยกันเข้าคู่กัน การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท มีรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถเลือกเล่นกับตนเอง เล่นเป็นคู่ เล่นเป็นกลุ่มโดยเล่นตามความต้องการที่จะเล่นหรือจะสร้างชิ้นงาน และเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถเลือกเล่นกับสิ่งของหรือวัตถุต่างๆ ที่เหมือนกัน ต่างกัน หรือมีความสัมพันธ์กันได้อย่างอิสระ เช่น กิจกรรมตลาดสด เด็กที่มีความต้องการหรือสนใจอยากเปิดร้านขายสิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งเหมือนกัน หรือเด็กจะจับคู่กันเล่นจากอุปกรณ์ที่หาหรือเตรียมมาจากบ้านที่เหมือนกันหรือคล้ายกันจะช่วยให้เด็กเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการขายของร่วมกันและขณะที่เด็กกำลังเล่น เด็กจะเกิดความสามารถด้านการจับคู่โดยไม่รู้ตัว เช่น การจับคู่ช้อนกับส้อม การจับคู่แก้วน้ำกับหลอดดูด การจับคู่ครกกับสาก การจับคู่ผักหรือผลไม้ชนิดเดียวกัน จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช (2560) การสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมบุคคลและสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษาจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล และการคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวและมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป มาจากประสบการณ์สำคัญ คือ การจับคู่ การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ตามลักษณะความยาว/ความสูง/น้ำหนักปริมาตร

ด้านการจำแนกเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท ในทุกๆ กิจกรรมจะใช้วัสดุ สิ่งของที่ใช้ในการเล่นหลากหลายทั้งชนิด ขนาด สี รูปร่าง รูปทรง หลังจากที่ได้เด็กๆ เล่นเสร็จจะต้องมีการเก็บสิ่งของโดยการแยกสิ่งของที่สามารถใช้เล่นในครั้งต่อไปได้ เช่น ขวดน้ำ แก้วพลาสติก ฝาขวดน้ำ กล่องพลาสติก เป็นต้น กับสิ่งที่ใช้แล้วไม่สามารถนำกลับมาเล่นได้ อีก เช่น เศษกระดาษลัง ชิ้นเล็ก เทปที่ติดแล้ว ไม้ เศษผ้า เศษเชือกเล็กๆ หลอดน้ำที่ตัดไปแล้ว เป็นต้นและหลังจากเล่นหรือ

สร้างชิ้นงานเสร็จเด็กจะมีการจัดกลุ่ม กำหนดหลักเกณฑ์บางอย่างในการเพื่อจำแนกความแตกต่างของชิ้นงาน เช่น ลักษณะชิ้นงานรูปร่างที่เหมือนกัน ชิ้นงานที่มีลักษณะการเล่นที่เหมือนหรือคล้ายกัน เมื่อครูตั้งคำถามหรือกำหนดหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งเด็กจะเกิดการสังเกตแล้วเกิดการจำแนกความแตกต่างของชิ้นงานเกิดขึ้น สอดคล้องกับ Ebel ที่กล่าวว่า ความคิดรวบยอดเป็นการคงที่ของการตอบสนองของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีการสรุปครอบคลุมและมีการจำแนกความแตกต่างรวมอยู่ด้วย (ไศรดา ไชยชนะ, 2549) สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2562) ที่กล่าวว่า กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดขึ้นจำแนกความแตกต่างเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนกำหนดหลักเกณฑ์บางอย่างเพื่อการจำแนกความแตกต่างเกี่ยวกับข้อมูลนั้นด้วยตนเอง ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอดเช่น การให้ผู้เรียนกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะดอกไม้แต่ละชนิด เป็นต้นขึ้นหาหลักเกณฑ์ร่วมเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสังเคราะห์ลักษณะร่วมหรือองค์ประกอบร่วมกันของข้อมูลที่ได้จำแนกไว้แล้วในขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นคุณสมบัติของความคิดรวบยอด คือ การมีลักษณะร่วมที่สามารถสรุปอ้างอิง (Generalization) ได้ เช่น การให้ผู้เรียนสังเคราะห์ลักษณะร่วมของดอกไม้กลุ่มต่างๆ ที่จำแนกไว้ ว่าดอกไม้กลุ่มต่างๆ มีลักษณะร่วมอะไร เป็นต้น คำตอบที่ได้จะเป็นความคิดรวบยอดของดอกไม้

ด้านการเรียงลำดับเป็นการเปรียบเทียบสิ่งของมากกว่าสองสิ่งขึ้นไปอาจใช้เกณฑ์ตามลักษณะ หรือคุณสมบัติในการจัดเรียง โดยเด็กต้องมีความเข้าใจในการเปรียบเทียบ ซึ่งการเรียงลำดับจะมีเกณฑ์ต่างๆ เช่น เรียงจากสูงที่สุดมาหาต่ำที่สุด เรียงจากขนาดใหญ่มาหาขนาดเล็ก เรียงตามความยาว เรียงตามตัวอักษร เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวสุสพาร์ทชั้นการเล่น เด็กจะมีลำดับในการเล่นและการสร้างชิ้นงานก่อนหลังตามลำดับ ผู้วิจัยจะต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดในขั้นสรุป เช่น กิจกรรมเชือกมหัสจรรย์ ในขั้นตอนการเล่น เด็กจะมีลำดับในการสร้างชิ้นงานสร้างเบ็ดตกปลา ขั้นแรกเด็กอาจจะตัดขวดน้ำ เลือกเชือกที่จะใช้แล้วตัดวัดความยาวที่ตนเองต้องการแล้วมัดกับขวดให้แน่น ใช้ไม้ต่อกับเชือกเพื่อใช้เป็นท่อนจับ ในขั้นการเล่นเด็กจะสร้างชิ้นงานหรือออกแบบการสร้างชิ้นงานที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่ลำดับขั้นตอนในการทำไม่เหมือนกัน ในขั้นสรุปจะต้องกระตุ้นให้เกิดความสามารถในการคิดรวบยอดโดยใช้คำถาม เช่น ให้เด็กลองพูดอธิบายการสร้างชิ้นงานของตนเอง เด็กจะเกิดความสามารถในการเรียงลำดับการสร้างชิ้นงานก่อนหลังตามลำดับที่ตนเองสร้างขึ้น และชิ้นงานของใครที่มีลักษณะที่คล้ายกัน ให้ลองเรียงลำดับขนาดชิ้นงาน ความยาวของเบ็ดตกปลาว่าใครมีเบ็ดตกปลายาวที่สุดไปสั้นที่สุดจากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ และเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมบุคคลและสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษาจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล และการคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆรอบตัวและมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป คือ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การบอกและการเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ตามลักษณะความยาว/ความสูงน้ำหนักรีมาตรเรียงลำดับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ตามช่วงเวลา

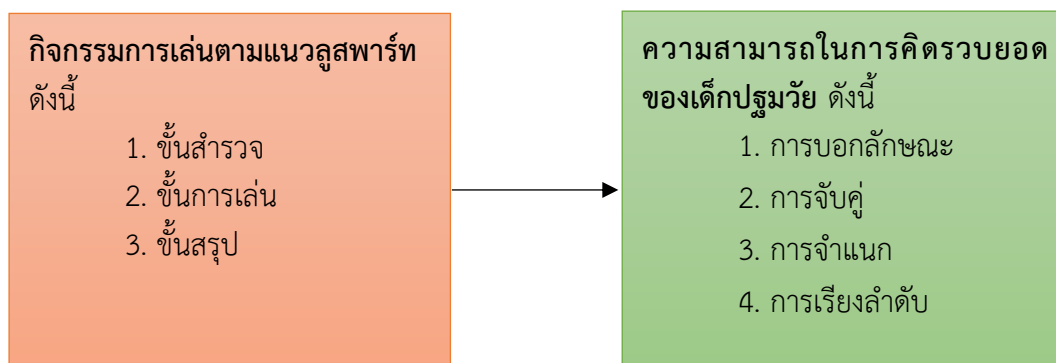
จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้เด็กมีความสามารถในการคิดรวบยอดทั้ง 3 ด้าน มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ระดับสูงมาก และด้านที่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ระดับสูง ได้แก่ ด้านการบอกลักษณะ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านการบอกลักษณะ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทมีความสามารถในการคิดรวบยอดเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทมีรูปแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ สังเกตสิ่งของวัตถุใดวัตถุหนึ่ง และพื้นที่บริเวณรอบๆ โดยการสังเกตจะต้องใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง เข้าไปสัมผัสโดยตรงกับสิ่งต่างๆ เพื่อค้นหาข้อมูล หรือ รายละเอียดของสิ่งต่างๆ เพื่อนำไปสู่การบอกลักษณะและส่วนประกอบสิ่งของหรือเหตุการณ์นั้นๆ ได้ สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมใบไม้หลากสี เด็กได้ออกสำรวจใบไม้ที่มีในบริเวณรอบๆโรงเรียน แล้วสังเกตลักษณะสีของใบไม้ พื้นผิวของใบไม้หลังจากที่สัมผัส ขนาดของใบไม้ นอกจากนี้เด็กยังได้สำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาเล่นหรือสร้างสรรค์ผลงานมีลักษณะอย่างไรบ้าง สี พื้นผิว ขนาด รูปร่าง รูปทรง การใช้งานหรือเด็กๆเคยพบเห็นที่ใดบ้าง และหลังจากเด็กสร้างสรรค์ผลงานหรือหลังจากเล่นเสร็จเด็กๆได้นำเสนอวิธีการเล่นหรือนำเสนอชิ้นงานของตนเองหรือร่วมกันนำเสนอเป็นคู่ หรือกลุ่มว่าชิ้นงานมีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง มีวิธีการเล่น หรือการสร้างอย่างไร และลักษณะที่สร้างมีชิ้นงานเหมือนหรือคล้ายกับเพื่อน กลุ่มอื่นๆหรือไม่อย่างไร และการส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอดด้านการบอกลักษณะ เด็กจะสามารถต่อยอดไปสู่ความสามารถในการคิดรวบยอดด้านอื่นๆตามมา สอดคล้องกับ Goodwin and Klausmier ที่กล่าวว่า ความคิดรวบยอดจะบอกให้เราทราบถึงคุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เหตุการณ์ หรือกระบวนการ ซึ่งทำให้เราแยกสิ่งต่าง ๆ ได้ และในขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสิ่งของและประเภทเดียวกันได้ (โศรดา ไชยชนะ, 2549) สอดคล้องกับ รัตนา ดวงใจ (2559) ที่กล่าวว่า กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดนั้นเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วย การที่ให้ได้มีโอกาสสัมผัสเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัส เกิดการรับรู้ ผ่านการสังเกตและจดจำ นำไปสู่กระบวนการคิดหาเหตุผลและแยกแยะ สุดท้ายเกิดการจัดระเบียบของความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยการค้นหาลักษณะร่วมและการสรุปรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆสามารถบอกลักษณะและคุณลักษณะที่ใช้แทนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆได้

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมตามแนวลูสพาร์ท สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยได้ ดังนั้น ครูและผู้เกี่ยวข้องที่สนใจศึกษาการจัดกิจกรรมตามแนวลูสพาร์ทที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยสามารถศึกษาการเล่นตามแนวลูสพาร์ท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทนั้นควรมีการยืดหยุ่นให้กับเด็กทั้งเรื่องของสถานที่ และเวลา ตามบริบทพื้นที่

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทนั้นควรมีการยืดหยุ่นให้กับเด็กทั้งเรื่องของสถานที่ และเวลา หากเด็กยังสนุกเพลิดเพลินกับการเล่นครูอาจเพิ่มเวลาให้เด็กได้เล่นเล็กน้อย

8.2.2 การจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายและมีจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ท ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ความคิดรวบยอดสังเคราะห์ หรือความคิดรวบยอดสัมพันธ์

8.3.2 ควรศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเล่นตามแนวลูสพาร์ทที่ร่วมกับเทคนิคแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดรวบยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ดวงเดือน คณานุกิตต์. (2553). **การพัฒนาความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น**

อนุบาลปีที่ 1 โดยใช้สื่อประสม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัทยา เขียววิชา. (2557). **การใช้กิจกรรมการเล่นเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก**

ออทิสติก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์พิเศษ.

คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ไพศาล วรคำ. (2562). **การวิจัยทางการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8-15**. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2561). **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-8**. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัชฎา ดวงใจ.(2559). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ “แบบราชา” เพื่อส่งเสริมความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัย**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2553). **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุมาลี บัวหลวง. (2557). **ผลของการใช้เกมกลางแจ้งที่มีต่อพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Gibson,J. L.,Cornell,M.&Gill,T. (2017). A systematic review of research into the impact of loose parts play on children’s cognitive, social and emotional development. *School mental health*. 9(4). 295-309.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากท่าน ดร.พิระพร รัตนเกียรติ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่าน อาจารย์วิลาวัลย์ คัดทะจันทร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย นางไฉไลรัตน์ ปิ่นทอง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการเทศบาลเมืองชัยภูมิ อาจารย์ ดร.รัตติกาล สารกอง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผล การศึกษา นางสาวศุภร หล้าบ้านโพธิ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนไตรมิตรวิทยา และนางสาว ณัฐภัสส์ ฝ่ายค้อ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดงเค็ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยรวมทั้งคำแนะนำ จนการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงด้วยดี ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในโรงเรียนบ้านดงเค็ง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่ให้ การสนับสนุนในด้านการศึกษา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจจนสามารถทำวิจัย ครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2***
**TRANSFORMATION LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

มาตารักษ์ คำสง¹, พรทิwa ชนะโยธา²
Matarak Kamson¹, Porntiwa Chanayotha²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : matarakkamson5@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 338 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อ ของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ควรมีการวางแผนและสร้างแนวทางในการพัฒนาบุคลากรเพื่อกำหนดนโยบายให้บุคลากร ได้รับการอบรมหรือการอบรมออนไลน์ เข้าร่วม และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาวิชาการ ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีใน

การสนับสนุนและส่งเสริม ให้เกิดความตระหนัก ในหลักจริยธรรมเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมสังคมดิจิทัล ในการใช้สื่อที่เหมาะสม

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำ 2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the leadership in Digital transformation of educational institution administrators. 2) to compare the of administrators and teachers' opinions towards the digital transformation leadership of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, classified by position, work experience and school size 3) to study the guidelines for development of leadership in the digital age of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 338 administrators and teachers, and 5 key informants. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire. The confidence value of the whole issue 0.907 and the interview form was semi-structured. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The t-test statistic and the one-way analysis of variance F-test (One-Way ANOVA).

The results showed that 1) Leadership level in the digital age of school administrators under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, overall, it was at a high level. When considering each aspect, in order of averages from the highest to the lowest were motivational, followed by ideological influence, individual considerations. The side with the lowest average intellectual stimulation. 2) The results of the comparison of the level of opinions of personnel towards the digital transformation leadership of school administrators under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, classified by position work experience, and school size. Classified by school size overall and in each aspect no different. 3) Recommendations for the development of leadership in the digital transformation of educational institutes under the Office of Roi Et Elementary Education Area 2, it was found that personnel development should be planned and created guideline for personnel development to determinate a policy for personnel to receive training or online training, to participate and to promote academic development activities in the field of technology development for executives, a good model to support and promote awareness of ethical principles for the evolution of digital social culture in the use of appropriate media.

Keywords : 1. Leadership 2. Digital transformation leadership 3. School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ส่งได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลาดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ลักษณ โสระพันธ์, 2564)

ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องรับผิดชอบทุกงานให้บรรลุสำเร็จตามจุดมุ่งหมายจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้มีการศึกษาวิจัยนี้มาเป็นระยะเวลานาน จนทำให้เกิดแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำมากมาย ซึ่งภาวะผู้นำที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันสูง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในองค์กรสูงขึ้นได้

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 334 แห่ง มีผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 2,664 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2563) สภาพปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ส่งผลต่อการบริหารงานในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีความซับซ้อน ขาดภาวะความเป็นผู้นำสมัยใหม่ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ก้าวทันเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง จึงต้องการข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างไร เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4.2 ได้แนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4.3 ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากร ได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,664 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 304 คน และครูผู้สอน 2,360 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 338 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ระยะที่ 2 แนวทางในการพัฒนาของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) โดยการคัดเลือกจากผู้บริหาร ที่ได้รับรางวัล OBEC AWORD ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 ปีการศึกษา 2565 คัดเลือกจากผู้บริหาร จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.45	0.64	มาก	2
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.45	0.63	มาก	1
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.44	0.64	มาก	4
4. ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล	4.44	0.62	มาก	3
รวม	4.45	0.63	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยธัต เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการกระตุ้นทางปัญญา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์การบริหารงานด้าน ICT ที่ดึงดูดความสนใจกับผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องในองค์กรโดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย

2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ด้านดิจิทัลในสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ความร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์

ความรู้และทำงานร่วมกัน ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเห็นความสำคัญ Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ และสร้างความเข้าใจให้ผู้ตามเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี

3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายผ่านการใช้โปรแกรมออนไลน์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของตน ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียนอยู่เสมอ ในการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจโดยการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรตามความสามารถและความต้องการในการใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมการติดต่อสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ทำให้บุคลากรมีโอกาสดำเนินการปัญหาต่างๆ

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6.3 สรุปแนวทางทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ดังนี้

6.3.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ควรมีการพัฒนาและบูรณาการการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีภายในองค์กร วางเป้าหมายการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย

6.3.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ควรมีการวางแผนการสร้างเจตคติในการเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมในการนำเสนอ นวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารโดยใช้รูปแบบผ่านสังคมออนไลน์

6.3.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีหรือสื่อสังคมออนไลน์ ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนหรือเพื่อพัฒนาในการประเมินการสอน มีการกำหนดและผลักดันให้บุคลากรได้มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

6.3.4 ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้าง ความเข้าใจต่อบุคลากรในการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี มีการกระจายอำนาจโดยการ ส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีตามความสามารถและเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในหน่วยงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จ เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ในการทำงานโดยการใช้ความสามารถของตนสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีภาวะผู้นำเป็นการกระทำร่วมกันระหว่างบุคคลโดยมีบุคคลหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการชี้แนะการกระทำดังกล่าว ทำให้บุคคลอื่นๆ เชื่อมั่นในผลงานของเขา ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากลักษณะการแสดงออกในการชี้แนะตามที่เขาได้แนะนำไว้และเป็นความคิดริเริ่มและการรักษาสภาพความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการร่วมกัน เป็นการที่บุคคลที่มีอิทธิพลมากและทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์กร และท้ายสุดเป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน สภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของโลกในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียนในยุคดิจิทัล หากผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงขาดความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้และไม่ได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล จะต้องสามารถอำนวยการ สนับสนุน ส่งเสริม และเข้าร่วมการแข่งขันขั้นสูงท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ (globalization) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมโลก ที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจึง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษาและการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี และใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีความรอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยี อย่างเหมาะสมจากความสำคัญของการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ การกักยุคดิจิทัล สามารถสรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ได้เป็น 4 ด้าน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา เหลืองงาม (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา ผลการศึกษพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ด้านดิจิทัลในสถานศึกษา ผู้บริหารสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ความร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทำงานร่วมกัน

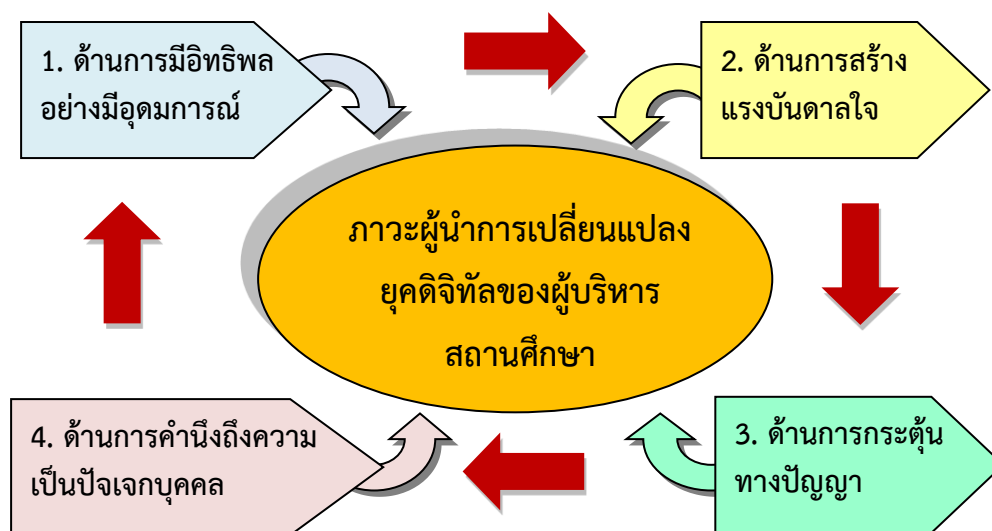
สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูและผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วางแผนและจัดอบรมสร้างเจตคติในการเปลี่ยนเทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ดีและการคิดแบ่งบวกให้กับผู้ร่วมงาน การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาโดยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและจูงใจให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และผู้ปกครองใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยี เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร ผ่านระบบออนไลน์ ผู้บริหารเห็นความสำคัญ Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์ และสร้างความเข้าใจให้ผู้ตามเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) กล่าวว่า การสร้างแรงบันดาลใจเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อดึงดูดใจผู้วิสัยทัศน์ โดยการใช้สัญลักษณ์เพื่อให้เกิดการใช้ความพยายามสูงขึ้นของผู้ตาม และการที่ผู้นำแสดงแบบอย่างของพฤติกรรมแก่ผู้ตาม และงานวิจัยของ ศิริชัย แผลกสินธุ์ (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามขาท่าหาดยาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างและการสื่อสารวิสัยทัศน์ 2) ด้านการเป็นแบบอย่าง 3) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 4) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และ 5) ด้านการคำนึงถึงด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามขาท่าหาดยาว พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลมีความท้าทายอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วทั่วโลก ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาดต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบูรณาการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ ญัฐณิชา พรปทุมชัยกิจ และคณะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ควรนำภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ด้านดิจิทัลในสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

8.1.2 สถานศึกษาควรจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารงาน เน้นส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาตนเอง มีมุมมองใหม่ในการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารส่งเสริมควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์คิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์การบริหารงานด้าน ICT ที่ดึงดูดความสนใจกับผู้ร่วมงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติธัช ออไอศุรีย์. (2560). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2564). **บทบาทของผู้บริหารการศึกษายุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาและประยุกต์วิชาการ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนา เหลืองาม. (2562). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- รุ่งนภา จันทรลี. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- อรรถา ปะภาวเต และคณะ. (2564). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

10. คำขอบคุณ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหาภูมิราขวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ดร.พรทิวา ชนะโยธา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ความรู้ คำแนะนำ แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูชัยรัตนกร, ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านถ้อยคำสำนวนและภาษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย และ นายปัญญา นาเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหว้า ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านห้วย(คุรุรัฐประชาสรรค์) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างและเนื้อหา ที่ได้เมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทุกท่าน ที่เมตตาให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามข้อมูลเพื่อการวิจัย

คุณงามความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ครอบครัว และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน เพื่อนพี่น้องสาขาการบริหารการศึกษาที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำแนะนำ ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
CREATIVE LEADERSHIP BASED ON YONISOMANASIKARA OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

นันทวรรณ งามแสง¹, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์²
Nanthawan Ngamsaeng¹, Phrakhruvichitpanyaphorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : nanthawan130338@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ตามแนวคิดของครูผู้สอน 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 335 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t-test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test หากพบว่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test) ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ รองลงมา คือ การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้คำถาม 2) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการ ของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูสร้างนวัตกรรมเพื่อ

พัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไปผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่ถูกต้องชัดเจนร่วมกันให้ครูรู้จักการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ มีมุมมองหรือภาพอนาคตหรือมีวิสัยทัศน์ที่มองไปข้างหน้าอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2. หลักโยนิโสมนสิการ 3. ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators under Roi Et primary education service area 1 according to the teacher's concept 2) to compare creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators under Roi Et primary education service area 1 according to the teachers' concept, classified by educational level, work experience, and school size 3) to study the guidelines for developing creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators under Roi Et primary education service area 1. The sample group in this research were 335 administrators and teachers and 5 interviewees. The research instrument was a 5-point Rating scale questionnaire, and the semi-structured interview. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and the t-test (Independent Samples), One-way analysis of variance (ANOVA), using F-test statistics. If statistically significant difference were found, multiple comparison tests were performed using Scheffe's. Method

The research results were as follows: 1) The level of creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators under Roi Et primary education service area 1 overall was at a high level. The aspect with the highest mean was Team inquiry, followed by collecting analyzing and interpreting data and the aspect with the lowest mean was asking questions. 2) The Comparison of the level of opinions toward the creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators under Roi Et primary education service area 1, classified by educational level, work experience, and school size, overall and each aspect were significantly different at the .05 level. 3) Guidelines for the development of creative leadership based on Yonisomanasikara of school administrators. From the in-depth interviews with school administrators, it was found that administrators should encourage teachers to create innovations to develop teaching and learning that were suitable for changing context. The executives set the objectives and goals of the work that were accurate and clear together, let teachers know how to solve problems in situations, had a clear forward-looking vision.

Keywords : 1. Creative Leadership 2. Yonisomanasikara 3. School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีคุณสมบัติ สอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของบุคลากรภายในโรงเรียน (James & Connolly, 2000) หน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การกำหนดเป้าหมาย กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้น สนับสนุนผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน ภาวะผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และมีคุณธรรม โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านประกอบเข้าด้วยกัน จะต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเข้ามามีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยี หรือปัจจุบันคือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) สิ่งเหล่านี้โรงเรียนจะต้องใช้เป็นข้อมูลในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ คือ ผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน เป็นผู้ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน Seyfarth ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของกลุ่มคน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เนื่องจากภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารของทุกหน่วยงานจึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของตนเอง ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ด้านทักษะ ความรู้ มีความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในภาวะเช่นนี้สมรรถนะของผู้นำที่ เรียกว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้น และได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา (เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2557)

ผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบ และมีข้อมูลในเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหา การแก้ปัญหาของผู้นำต้องอาศัยความรู้ที่จะกำหนดแนวความคิด การมีเชาว์ปัญญาจะช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคล่องแคล่วและมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นอย่างดี

เป็นผู้ที่สามารถรับมือกับความขัดแย้งและความวุ่นวายได้เป็นอย่างดี ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องยึดถือความถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นพฤติกรรมและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและแนะนำกระบวนการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการใหม่ ๆ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดการตอบสนองร่วมกันในกระบวนการเชิงริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลา มีมุมมองเชิงบวกที่พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส และมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Basadur, M. (2004) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำบุคคลอื่น (Leading people) อย่างมีกระบวนการ (Process) หรือมีวิธีการ (Method) ร่วมกัน มีการศึกษาปัญหาอย่างละเอียด และมีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ (New solution) เป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วว่า กระบวนการเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับใด มีทักษะในการจัดการกับบุคคลอื่นอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจากกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีนั้น ผู้นำต้องใช้หลักการต่าง ๆ มากมายเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ และหลักการที่ขาดไม่ได้เลยในการบริหารงานคือหลักคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารขาดคุณธรรมในการบริหารก็ไร้ซึ่งความถูกต้องและเหมาะสม ไม่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง

หลักโยนิโสมนสิการ เป็นการคิดที่ทำให้เกิดปัญญา เมื่อปัญญาเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การฝึกความคิดเช่นนี้เป็นประจำ นอกจากจะทำให้เกิดปัญญาในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ยังทำให้ปัญญาของผู้คนเจริญงอกงามขึ้น ตามความหมั่นเพียรฝึกฝนของบุคคลนั้น ประกอบด้วยลักษณะของการคิด 4 ประการ คือ 1) อุบายมนสิการ หมายถึง ลักษณะการคิดแบบวิเคราะห์กระบวนการหรือความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ เป็นความคิดที่ช่วยให้เข้าถึงรากเหง้าหรือแก่นแท้ของความคิดจริง ๆ นั้น 2) ปณมนสิการ หมายถึง ลักษณะการคิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง มีลำดับขั้นตอนเป็นเหตุเป็นผลเป็นระเบียบ ไม่วกวน หรืออิกนัยหนึ่ง ปณมนสิการ หมายถึง การคิดได้หลายทางหรือหลายแง่มุม ลักษณะการคิดแบบ ปณมนสิการ เป็นความคิดซึ่งหมั่นกปรากขุญใช้กันทั่วโลกแต่อาจไม่ครบถ้วนทุกข้อ ผลของความคิดจึงดีแต่ยังไม่สมบูรณ์ 3) การณมนสิการ หมายถึง ลักษณะการคิดสืบสาวหาเหตุผล จนเห็นความสัมพันธ์ของเหตุและผลโดยสมบูรณ์ หรือเมื่อเห็นปัญหาและเหตุของปัญหาก็กพิจารณาสืบไปว่าจะทำให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง 4) อุปปาทมนสิการ หมายถึง ลักษณะการคิดมุ่งกุศล หรือคิดเฉพาะสิ่งที่ดีมุ่งแต่ความดีตัดขาดจากสิ่งชั่วร้าย หรือไร้สาระมุ่งทำให้สิ่งที่จะไม่ก่อทุกข์แก่ตนและผู้อื่น มุ่งทำสิ่งที่ทำให้ตนและผู้อื่นมีความสุขที่แท้จริง ผลของความคิดก่อให้เกิดปัญหาจึงเป็นความคิดที่ดีและสมบูรณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวนทั้งหมด 230 แห่ง โดยแบ่งขนาดเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ขนาดเล็ก 2) ขนาดกลาง 3) ขนาดใหญ่ 4) ขนาดใหญ่พิเศษ มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 189 คน ครูและบุคลากรจำนวน 2,566 คน และนักเรียนจำนวน 26,473 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียน และต้องบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำรุ่นใหม่ต้องคิดใหม่ทำใหม่ และต้องมีผลงานจากการคิด จะต้องมึผลงานจากการมองในเชิงของ Critical mind, Transformation

และ Imaginary ไปพร้อมกัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จึงควรเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษา ด้านภาวะผู้นำต่อไปด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและ กระบวนการ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน, 2564) โดยสอดคล้องแนวคิดด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของแอช และ เพอร์ซาล (Ash and Persall) ซึ่งเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความคิดเชิงผลงานที่จะต้องมียกมาให้เห็นในการดำเนินงานเพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงองค์กร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักโยนิโสมนสิการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรหน่วยงานทุกระดับ ตลอดจนนำไปเป็นแนวทางพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประชากร ได้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 25641 จำนวน 2,566 คน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 471 คน โรงเรียนขนาดกลาง 1,678 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 144 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 263 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

เขต 1 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 335 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 ขึ้นไปและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม 0.92 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับครู โดยการใช้ QR Cord สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ระยะที่ 2 แนวภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีการบริหารการศึกษาที่เป็นเลิศ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 5 คน โดยการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้	3.81	0.63	1	มาก
2. การร่วมมือกันแก้ปัญหา	3.67	0.64	4	มาก
3. การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น	3.67	0.61	3	มาก
4. การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน	3.67	0.68	5	มาก
5. การใช้คำถาม	3.64	0.66	6	มาก
6. การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล	3.69	0.66	2	มาก
รวมเฉลี่ย	3.69	0.64	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ รองลงมาคือ การรวบรวม

วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้คำถาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนครูในการสืบเสาะหาความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการเรียนการสอนรองลงมา คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของทีมงานและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการบริหารงานแบบทีมงาน

2) ด้านการร่วมมือกันแก้ปัญหา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการวางแผนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่สลับซับซ้อน มีมุมมองที่หลากหลายในการแก้ปัญหา รองลงมา คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยคิดวิธีการแก้ปัญหา มากกว่าหนึ่งทางเลือกและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการวางแผนเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเตรียมการรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3) ด้านการจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีมุมมองหรือภาพอนาคตที่มองไปข้างหน้าอย่างชัดเจนรองลงมาคือ ผู้บริหารมีกระบวนการทำงานรูปแบบใหม่ๆ ที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่เสมอและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการเตรียมพร้อมรับมือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดไว้แล้วจากการสร้างภาพอนาคต

4) ด้านการตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติงานของครูรองลงมาได้แก่ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น รับฟังปัญหาและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีความเมตตา เป็นกลาง กล่าวหาญ อดทนมีวินัย และมีความมุ่งมั่น

5) ด้านการใช้คำถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารถามคำถามแก่ครูเพื่อให้เกิดกระบวนการคิด ค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา และสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเองรองลงมาคือ ผู้บริหารมีการถามเชิงบวกทำให้เกิดกระบวนการคิด ตรึกตรอง และค้นหาคำตอบและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้ที่สามารถนำคสามรู้ไปใช้ในการถามคำถามเป็นอย่างดี

6) ด้านการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ผู้บริหารมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลรองลงมาคือ ผู้บริหารนำข้อมูลที่เป็นรายงานสรุปผลมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการ

วางแผนในอนาคตและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการนำข้อมูลที่เป็นรายงานการสรุปผลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาอุปสรรค หรือผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอรัญญิ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำกลุ่มในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่ตั้งวางไว้ คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ตามความสามารถของตนเอง เป็นคนที่มีความรับผิดชอบนำพากลุ่มได้ และมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นศิลปะและความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้ทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและองค์กรเพื่อให้ภารกิจงานและวัตถุประสงค์ต่างๆ ขององค์การบรรลุผล เป็นวิธีทำให้เกิดการเชื่อมโยงและประสานสามัคคี ในความเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำได้นำเอาตามหลักโยนิโสมนสิการมาบูรณาการเข้ากับการบริหารอย่างกลมกลืน โดยโยนิโสมนสิการ หมายถึง กระบวนการคิดที่มีหลักการ มีเหตุผล มีวิธีการคิดวิเคราะห์โดยละเอียด เป็นการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ รู้จักพิจารณาความจริงเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ เนตรพัฒนา ยาวีราข (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นเป็นผู้นำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการบังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้มีความสามารถในการใช้ศิลป์ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเต็มใจและสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ สุนกุล (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (อุบายมนสิการ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (Team inquiry) หมายถึง บุคลากรจะต้องเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ผู้บริหาร จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกแนะนำและให้ความช่วยเหลือ เท่าที่จำเป็น ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การสำรวจ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการบริหารแบบทีมงาน แสดงออกด้วย การรับฟังผู้นำที่มีการแสดงพฤติกรรมในเชิงที่สร้างสรรค์มีการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถาน การณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ มีกระบวนการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างถูกวิธี ถูกต้อง มีกระบวนการแก้ปัญหาที่ชัดเจน มีความเป็นผู้นำที่มีการเรียนรู้ตลอดเวลา ไม่หยุดพัฒนา มีทัศนคติเชิงเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักใช้วิกฤตที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาส ผู้บริหารมีการสนับสนุนครูในการสืบเสาะหาความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการเรียนการสอนรับฟังความคิดเห็นของทีมงานกระตุ้นให้ครู

สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไปผู้บริหารเสริมสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมการทำงานเป็นทีมให้กับองค์กรแสดงออกถึงความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และมีการบริหารงานแบบทีมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันจิรา น้ำขาว (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย คือ การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ การร่วมมือกันแก้ปัญหา การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน การจินตนาการสร้างภาพอนาคตที่ควรเป็น การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และการใช้คำถา

6.2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 แม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ที่คล้ายคลึงกัน คือ มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาแต่มีความแตกต่างกันหลากหลายในด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน ซึ่งครูอาจจะมีความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญและคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจะแตกต่างกันแต่สำหรับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทุกคนเพื่อโน้มน้าว กระตุ้นจูงใจ คิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนต้องรับฟังและปฏิบัติตามอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของ สุชา จันทรเฒ (2560) ความหมายของบทบาทมีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพบทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสภาพต่างๆพึงกระทำนั้นคือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพได้อย่างแล้วบุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดผู้นำในองค์กรหรือผู้นำกิจกรรมต่างๆ มีภาระงานที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบตามลำดับความสำคัญของตำแหน่งที่ได้แต่งตั้งหรือเลือกตั้งว่าอยู่ในระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ซึ่งขอบข่ายของหน้าที่ความรับผิดชอบจะมีระดับสูงหรือกว้างไกลเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับที่กล่าวถึง ซึ่งนักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวถึงขอบข่ายของหน้าที่ของผู้นำไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ทัพไทย (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการเจรจาต่อรอง มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติยกเว้นด้านการเจรจาต่อรอง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ดวงแข ข่านอก (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยัด เขต 1 ประกอบด้วย 1) การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ (Team inquiry) 2) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) 3) การจินตนาการสร้างภาพอนาคตที่ควรเป็น (Imaging Future possibilities) 4) การตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน (Examining shared beliefs) 5) การใช้คำถาม (Asking questions) 6) การรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (Collecting analyzing and interpreting data)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอัยยัด เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่ไม่สูงมากนัก ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารทุกระดับให้มีความรอบรู้ เป็นผู้นำที่มีทักษะในการสร้างวิสัยทัศน์ มีไหวพริบดีในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดแบบเดิม ๆ ยืดหยุ่นผ่อนปรนปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มาออกแบบประเมินผู้บริหารทุกระดับเพื่อสรรหาคัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพ และคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้คำถาม (อุบายมนสิการ) ดังนั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการถามคำถามเป็นอย่างดี

8.2.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักโยนิโสมนสิการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ด้านการรวบรวมวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล (ปณมสิการ) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารมีการนำข้อมูลที่เป็นรายงานการสรุปผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาอุปสรรค หรือผลสำเร็จที่เกิดขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านการใช้คำถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และสังกัดอื่นๆ

8.3.2 ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อหารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

8.3.3 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

9. เอกสารอ้างอิง

- จันจิรา น้าขาว. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฑาทิพย์ ทัพไทย. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ดวงแข ขำนอก. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เตือนใจ สุนกุล. (2563). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2563. จาก https://www.academia.edu/8634471/Creative_Leadership
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. (2560). ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2557). ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Basadur, M. (2004). Leading others to think innovatively together: Creative leadership. *The Leadership Quarterly*. 15(1). 103–121.
- James & Connolly. (2000). *Effective change in schools*. London: Routledge Falmer.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบนมัสการขอบคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยแนะนำตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

**การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2***
**THE DEVELOPMENT OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM USING PARTICIPATORY
MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

พนิดา ศรีเสมอ¹, ธรินธร นามวรรณ²
Panida Srisamer¹, Tharinthorn Namwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010581028@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะ ที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 354 คน ระยะที่ 2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยศึกษาและสังเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่ใช้พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผู้บริหารและครู จากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ร่างเป็นแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการของทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมนักเรียน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ($PNI_{modified} = 0.38$) 2. แนวทางการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 5 แนวทาง 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 25 แนวทาง 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 5 แนวทาง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายา 5 แนวทาง และ 5) ด้านการส่งต่อ 5 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า แนวทางมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกแนวทางมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียนความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุดเช่นเดียวกันทุกข้อ โดยด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

คำสำคัญ : 1. การพัฒนาแนวทาง 2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) To study the current conditions. The desirable conditions and needs of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. and 2) To develop guidelines for the implementation of student care and support systems by using participatory management of schools under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. The research was divided into two phases. (1) To study the current conditions. Desirable conditions for the operation of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. by using a questionnaire to collect data from a sample group of 354 administrators, teachers and Education Committees. Then prioritize the necessary needs of the operation. (2) Guidelines for the implementation of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2, by studying and synthesizing the current and desirable conditions used to develop guidelines for the implementation of the Student Care and Support System from administrators and teachers by in-depth interviews with 3 best practice schools. Draft as a guideline for the development of a student care system and assess the guidelines by 5 experts. The research instruments were questionnaires, interviews and assessments. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1. Current conditions, desirable conditions, and prioritization of the needs of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational

Service Area Office 2. Overall current condition was at a high level. The highest mean is promoting students. Overall desirable condition was at the highest level. The highest mean is prevention and problem solving. The order of needs, the aspect with the most need is the forwarding. 2. Guidelines for the operation of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2, consists of 5 elements, 25 approaches, namely 1) knowing students individually, 5 approaches, 2) student screening, 5 approaches, 3) student support, 5 approaches, 4) prevention and problem solving, 5 approaches, and 5) Forwarding 5 approaches. The results of assessing the feasibility and feasibility of the development of the Student Care and Support System using participatory management of schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. found that: The guidelines are appropriate and there is at the most level of overall possibilities. When considering each item, it was found that all approaches were appropriate. At the highest level, the same for all items. The aspect that is most appropriate is the aspect of promoting students. The feasibility of the overall approach was at the highest level. When considering each item, it was found that it was most likely the same for all items. The most likely aspect is student screening.

Keywords : 1. Guideline development 2. Student Care and Support System 3. Participatory management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันสังคมโลกมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ถูกส่งต่อกันอย่างรวดเร็วผ่านแดน การพัฒนาเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมและเกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นตามไปด้วย รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) ของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารประเทศของไทยต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้มีความสามารถเพียงพอต่อการแข่งขันของนานาประเทศของโลกที่มากขึ้น โดยการยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาค้นหาทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนดแนวนโยบายด้านการศึกษาในมาตรา 80 (1) ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูให้

การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน

การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญสำหรับพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ และนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป แต่ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่าปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อเกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (กรมสุขภาพจิต, 2554) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานการศึกษา, 2547)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ด้านผลิต ด้านกระบวนการ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ครู อาจารย์ในสังกัดเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบมีกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกายสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและมีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับข้อความที่ว่า "เก่ง ดี มีสุข" โดยบุคลากรทุกคนใน

โรงเรียนให้ความร่วมมือกันทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขนักเรียน 5) การส่งต่อ ซึ่งการดำเนินการตามระบบดังกล่าวนี้จะช่วยส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี การดำเนินงานสะดวกขึ้นและนักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดมาตรฐานการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา และคุ้มครองสิทธิเด็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมสิทธิเด็ก ตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของนักเรียน ผู้ปกครองและองค์กรในท้องถิ่น สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อมโยงความรู้สารสนเทศ และความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กตั้งแต่ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายและกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นได้จากวิสัยทัศน์ที่ว่า “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล” และในพันธกิจ ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคน 3) เสริมสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาจึงพบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดนั้นยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร อันเนื่องมาจากไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังไม่สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้เต็มตามศักยภาพ เพราะในปัจจุบันผู้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเป็นครูผู้ดูแลระบบเพียงเท่านั้น จึงทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เห็นได้จากยังพบปัญหาดังกล่าว ของนักเรียน เช่น นักเรียนออกกลางคัน การตั้งครรภ์ในวัยเรียน การใช้สารเสพติด เป็นต้น ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดข้อตกลงความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 (MOU) ในข้อที่ 8 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบดูแลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษา เร่งแก้ปัญหาผู้ที่มีความต้องการพิเศษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2564)

การบริหารโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่ได้แพร่หลายในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในหลาย ๆ ประเทศ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะช่วยสนับสนุนและถือเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพราะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกันของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานเพื่อให้บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น เป็นการตระหนักถึงคุณค่าของบุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลให้เป็นการเพิ่มระดับของความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ ความร่วมมือ การช่วยลงทุนลงแรง และร่วมรับผิดชอบของบุคลากรในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ในการแสวงหาความร่วมมือและพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน เกิดพลังร่วมของจากหลายๆ ด้าน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการจัดการศึกษาในทางที่ดีขึ้น (มารศรี สุธานี, 2545) การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของผูกพันกับงานหรือองค์กร การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารแบบกระจายอำนาจ เป็นสิ่งยืนยันที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของโรงเรียน (สมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2544)

ผู้วิจัยในฐานะของครูที่รับผิดชอบในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาดังกล่าวจึงทำการวิจัย สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากเห็นว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในดำเนินดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่เหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ที่ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา และเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3.3 ได้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิจัยในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 354 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยการศึกษาจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 คน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน จาก 3 สถานศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มายกร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมี โครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และจัดลำดับความต้องการของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยได้แยกออกเป็นองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.69	0.52	มาก	4.60	0.68	มากที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน	4.03	0.84	มาก	4.62	0.67	มากที่สุด
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.11	0.98	มาก	4.65	0.64	มากที่สุด
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.05	0.89	มาก	4.79	0.43	มากที่สุด
5. การส่งต่อ	3.38	0.86	ปานกลาง	4.68	0.65	มากที่สุด
โดยรวม	3.85	0.89	มาก	4.67	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.11$) และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ ($PNI_{modified}$) นำไปใช้ในการออกแบบสัมมนาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพ ที่พึงประสงค์ (I)	$PNI_{modified}$ (I-D)/D	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.69	4.60	0.24	2
2. การคัดกรองนักเรียน	4.03	4.62	0.15	4
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.11	4.65	0.13	5
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.05	4.79	0.18	3
5. การส่งต่อ	3.38	4.68	0.38	1
โดยรวม	3.85	4.67	0.22	

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ($PNI_{modified} = 0.38$)

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 5 ด้าน รวม 25 แนวทาง ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ปรากฏผล ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวม

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม	การแปลผล					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.76	0.47	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน	4.84	0.29	มากที่สุด	4.80	0.38	มากที่สุด
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.88	0.36	มากที่สุด	4.72	0.42	มากที่สุด
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.76	0.40	มากที่สุด	4.76	0.40	มากที่สุด
5. การส่งต่อ	4.84	0.29	มากที่สุด	4.76	0.40	มากที่สุด
โดยรวม	4.82	0.27	มากที่สุด	4.75	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การส่งต่อ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีการกำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนในสังกัดพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2565 จึงทำให้โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มาก ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่มากตามไปด้วย แต่ในด้านการดำเนินงานการส่งต่อโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในการส่งต่อ อาจเนื่องมาจากการส่งต่อต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือรวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือการดำเนินงานส่งต่อด้วยจึงทำให้มีการดำเนินงานในระดับที่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเกล้าทองธรรมา (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความต้องการและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามียกระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหา เพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นเป็นงานที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มมีปัญหาและกลุ่มเสี่ยง อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาจึงต้องการที่จะพัฒนาการดำเนินงานด้านนี้ให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระนันท์ นนทะบุตร (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประยุกต์ใช้ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา เช่นเดียวกัน

6.3 ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ว่ามีปัญหาและต้องการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด โดยพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) มากเป็นลำดับ 1 คือ ด้านการส่งต่อ กล่าวได้ว่าโรงเรียนมีปัญหาและต้องการพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งต่อมากที่สุด ตามที่กล่าวข้างต้นอาจเพราะโรงเรียนมีเครือข่ายและความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานส่งต่อ และอาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านต่าง ๆ ยังมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานการส่งต่อไม่เพียงพอ จึงทำให้การดำเนินงานในด้านนี้มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานมากที่สุด

6.4 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่มาจากการซึ่งได้จากการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แล้วนำมาสังเคราะห์ ยกร่างเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ตามองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมผนวกเข้ากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกเป็น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 5 แนวทาง ด้านการคัดกรองนักเรียน 5 แนวทาง ด้านการส่งเสริมนักเรียน 5 แนวทาง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5 แนวทาง และด้านการส่งต่อ 5 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านทั้งหมดล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีประสบการณ์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งสิ้น ต่างมีความเห็นว่าแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดทุกแนวทาง และเห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้านและทุกขั้นตอนจะต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งหมด นักเรียนจึงจะได้รับการดูแลช่วยเหลือที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2546) ที่ได้เสนอว่า ความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจร่วมคิดร่วมทำของทุกคน โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมทั้งด้านความรู้ เทคนิควิธีการ เพื่อให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความสามารถเกิดความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมเกิดการยอมรับและมีความเชื่อมั่น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน รวม 25 แนวทาง ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

2. สถานศึกษามีการประสานงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้านในทุกภาคเรียน

3. สถานศึกษามีวิธีการวิเคราะห์ ประเมินผลและสรุปผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

4. สถานศึกษามีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

5. สถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลและเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ

ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. สถานศึกษามีการกำหนดแนวทางและเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

2. สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกฝ่ายเพื่อให้การคัดกรองนักเรียนมีความถูกต้องและแม่นยำ

3. สถานศึกษามีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

4. สถานศึกษามีการรายงานผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบผลและตัดสินใจร่วมกันก่อนการบันทึกผลการคัดกรองนักเรียนลงในแบบบันทึกการคัดกรอง

5. จัดทำรายงานสรุปผลการคัดกรองนักเรียนและเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ

ด้านที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม และประชุมผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้กำหนดรูปแบบในการจัดกิจกรรม

2. สถานศึกษามีการสำรวจความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนก่อนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมนักเรียน

3. สถานศึกษามีการประสานงานและขอความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมประเมินด้วย

5. สถานศึกษามีการสรุปและรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. สถานศึกษามีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแนวทางและพิจารณาเลือกกิจกรรมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน

2. สถานศึกษามีการประสานงานและขอความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

3. สถานศึกษามีการแก้ไขปัญหและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

4. สถานศึกษามีการประเมินผลการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

5. สถานศึกษามีการบันทึกผลและรายงานผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ

ด้านที่ 5 การส่งต่อ มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. สถานศึกษามีการกำหนดหลักเกณฑ์การส่งต่อนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

2. สถานศึกษามีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาก่อนการตัดสินใจส่งต่อ

3. สถานศึกษามีการชี้แจงนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อทั้งภายในและภายนอก

4. สถานศึกษามีการติดตามผลการส่งต่อร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน

5. สถานศึกษามีการสรุปผลการดำเนินการส่งต่อและรายงานผลการส่งต่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต้องกำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการประชุมชี้แจง และจัดทำคู่มือให้แก่โรงเรียนในสังกัด เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกฝ่าย มีความรู้ความเข้าใจ และมีแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ตรงกัน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม สิ่งที่ควรตระหนักมากที่สุดคือความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายให้แน่นแฟ้นอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.2 เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างราบรื่นตามแนวทางทั้ง 5 ด้าน สถานศึกษาควรประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อชี้แจงการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้ร่วมกันกำหนดหลักการและแนวทางในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

8.2.3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะต้องให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้านและทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

8.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการนำแนวทางที่ได้ไปใช้ดำเนินงานจริง และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการนำไปใช้ต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.
- กรมสุขภาพจิต สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2546). **คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้น 3-4**. กรุงเทพมหานคร : กิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จิตราพร สุทธิสาร. (2562). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิระนันท์ นนทะบุตร. (2564). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพเกล้า ทองธรรมมา. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- มารศรี สุธานี. (2545). **การสร้างทีมงาน : กรณีสถานศึกษา**. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 1(2). 2-4.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2544). **รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา**. วารสารข้าราชการครู. 22(1). 10-13.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันท์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การทำงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้คำแนะนำ ในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณนายมนัส เจียมภูเขียว ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา อันเป็นพื้นฐานส่งเสริมแนวคิดและทัศนคติที่ดี ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่การงาน ขอขอบพระคุณคุณพ่ออุดม ศรีเสมอ คุณแม่ละมัย ศรีเสมอ ญาติพี่น้อง และกัลยาณมิตรทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจอันดีส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์*

THE DEVELOPMENT OF THE PROGRAMS TO ENHANCE A CREATIVE LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KALASIN

ภาสุณีย์ คำพันธ์¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²

Pasunee Khampan¹, Karn Ruangmontri²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 64010581036@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยมจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านความสามารถในการแก้ปัญหา 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม/วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล Module 2 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว Module 3 การมีวิสัยทัศน์ Module 4 ความคิดสร้างสรรค์ และ Module 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3. การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

The research aimed 1) to study the current condition, desirable condition, and the requirement to enhance the creative leadership of school administrators under Kalasin secondary educational office, and 2) to develop a program to promote the creative leadership of school administrators under Kalasin secondary educational office. The study could be divided into 2 phases as follows, the 1st phase was to study the current condition, desirable condition, and the requirement to enhance the creative leadership of 97 school administrators under Kalasin secondary educational office, chosen by stratified random sampling technique and classified by school sizes. A questionnaire was utilized as the research instrument. The 2nd phase was to develop a program to promote the creative leadership of school administrators under Kalasin secondary educational office. Best practices of 3 qualified people - obtained by a purposive sampling method -, and the program was evaluated by 5 qualified people – selected by a purposive sampling method. The research instrument consisted of interview and evaluation forms, and the suitability and probability of the promoting program of the creative leadership of school administrators. For the statistical data analysis, it comprised mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$.

For the research outcomes, it could be stated that; 1. The overall current condition of the creative leadership enhancement of school administrators under Kalasin secondary educational office was at a high level. Considering each of aspects, it was found that all the aspects were at a high level, and the highest one was visionary and ability to solve problems. Furthermore, the overall desirable condition of creative leadership development of school administrators under Kalasin secondary educational office was at the highest level. Considering each of aspects, the highest ones were individual consideration, flexibility and adaptation, visionary, and creativity; whereas

the ability to solve problems for the enhancement of the creative leadership of school administrators under Kalasin secondary educational office were at a high level. The requirement to enhance the creative leadership competency could be respectively sorted from most to least, including creativity, flexibility and adaptation, visionary, individual consideration, and problem-solving competence. 2. The program to enhance the creative leadership of school administrators under Kalasin secondary educational office consisted of 1) principles, 2) purposes, 3) contents, 4) activities/development method, and 5) measurement and evaluation. Contents included 5 modules, namely the 1st module was individual consideration, the 2nd module was flexibility and adaptation, the 3rd module was visionary, the 4th module was creativity, and the 5th module was problem-solving competence. The overall result of the measurement and evaluation was at the highest level of suitability and probability.

Keywords : 1. Program 2. Creative Leadership 3. Enhancement of creative leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวตลอดเวลา อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม และปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อองค์การการจัดการศึกษาทั้งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การลงทุนทางการศึกษา การแข่งขัน และความคาดหวังของสังคม ทำให้องค์การทางการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนเกิดการปฏิรูปการศึกษามีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงาน สำหรับประเด็นหลักในการปฏิรูปการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงโฉมใหม่ของระบบการบริิหารงานองค์การเพื่อให้องค์การมีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับตัวมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการด้านการศึกษาใหม่ ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและกำลังเป็นที่สนใจในวงการการศึกษาในระดับสากล การบริหารการศึกษาเป็นการบริหารโดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การเน้นที่จะพัฒนาศักยภาพและความเจริญงอกงามของบุคคล พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน สร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรมืออาชีพ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีทักษะในการบริหารแล้วยังต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความเข้มแข็ง และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาสู่งานที่ตนเองรับผิดชอบ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2551)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ทั้งยังเป็นผู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างมาก ทั้งในแง่การสร้างพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำและมีพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมที่ถือได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์โน้มน้าวให้ผู้ตามมีความเต็มใจ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลบรรลุและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานประสิทธิผลของสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นผลแห่งความสำเร็จและความมี

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นผลที่สืบเนื่องจากการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสถานศึกษาจนบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร จัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้องอันเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร (ศราวุธ กางสำโรง, 2559)

ผู้นำในยุคปัจจุบันจึงต้องมุ่งค้นหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าอยู่เสมอ สร้างความท้าทายและมองหาวิธีการบรรลุความท้าทายใหม่โดยอาศัยฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ ไม่ท้อหรือกลัวความผิดพลาด ล้มเหลวและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและการมีส่วนร่วมของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553) ที่ว่าการพัฒนาผู้นำในอนาคตจะต้องให้มีความริเริ่มสร้างสรรค์ เน้นในด้านการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ส่งเสริมความคิดนอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์ในวัฒนธรรมองค์การแบบเปิด ขณะที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ชี้ว่า กุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำคือความสามารถในการกล้าหาญเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2561) ปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการจัดการศึกษาภาคบังคับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นโมเดลของการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพที่จำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาด้านภาวะผู้นำต่อไปด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบและกระบวนการ สอดคล้องกับแนวคิดด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Stoll และ Temperley (2009) ที่ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการ โดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นต่าง ๆ ที่ท้าทาย และเกี่ยวกับเรื่อง การนำ คือ การนำเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการนำผู้อื่นด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีคุณภาพมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีคุณธรรม จริยธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถสนองตอบกับความต้องการของหน่วยงานและประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตส่งผลต่อการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ในการบริหารองค์การโดยทั่วไปแล้ว “ผู้นำ” เป็นบุคคลที่สำคัญในองค์การเพราะต้องมีบทบาทที่จะดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในทุกวันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ในเรื่อง “ภาวะผู้นำ” นั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์การในกระแสโลกยุคใหม่หรือที่เรียกกันเสมอว่ายุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความเจริญทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น รวมทั้งมีการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเสมอภาค และเท่าเทียม ประชาชนและประเทศชาติได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการบริหารงานเมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลาผู้นำ และ “ภาวะผู้นำ” จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรมีการ

พัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ ตลอดจนศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อใช้สำหรับการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับผู้นำ เพื่อให้ผู้นำมีคุณลักษณะอันสอดคล้องกับโลกยุคใหม่หรือยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ (2565) มีโรงเรียนอยู่ในสังกัดจำนวน 55 โรงเรียน มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัด คือ โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีแนวโน้มสูงขึ้น และครูปฏิบัติการสอนไม่ครบชั้นเรียนไม่ครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ และขาดแคลนครูในสาขาที่จำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โรงเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดแคลนอาคารประกอบ สิ่งก่อสร้างอื่น เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ ก่อสร้างมานาน และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน และปรับไม่ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียนอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การร่วมมือบริหารจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากชุมชนหรือผู้ปกครอง มักจะมอบหมายให้โรงเรียนเมื่อมีการเสนอความคิดเห็น เสนอแนะ เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถานศึกษาไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ตามปกติ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การกำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะต้องใช้ความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้นักเรียนในองค์กรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กร มีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่าย คล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนางานเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีมากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3.2 ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 126 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 97 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert rating scales) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้เทคนิค IOC หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามโดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60– 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.986 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ โดยการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 3 คน นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สรุปประเด็น และวิเคราะห์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา นำผลการวิเคราะห์

ข้อมูลมาร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ		
1. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	3.69	0.45	มาก	4.53	0.25	มากที่สุด	0.228	4
2. ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.67	0.46	มาก	4.65	0.23	มากที่สุด	0.267	2
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.71	0.50	มาก	4.56	0.25	มากที่สุด	0.229	3
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.60	0.51	มาก	4.66	0.23	มากที่สุด	0.294	1
5. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	3.71	0.50	มาก	4.16	0.14	มาก	0.121	5
รวม	3.67	0.48	มาก	4.53	0.22	มากที่สุด	0.228	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.50) และด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.51) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาการปฏิบัติเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.23) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.14) การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็น

จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 4) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และ 5) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสนธิ์พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม/วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล Module 2 ความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การมีวิสัยทัศน์ Module 4 ความคิดสร้างสรรค์ และ Module 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา วิธีการพัฒนาประกอบด้วย 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การฝึกอบรมโดยอาศัยแนวคิดหลักการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาแบบ 70 : 20 : 10 ร้อยละ 70 เป็นการพัฒนาด้วยตนเอง ร้อยละ 20 เป็นการพัฒนาจากผู้อื่น และร้อยละ 10 เป็นการพัฒนาจากการอบรมซึ่งผลการการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสนธิ์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.20) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.19)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสนธิ์ ผู้วิจัยนำอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสนธิ์

6.1.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และความต้องการอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในปัจจุบันสำหรับผู้บริหารที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สอดคล้องกับการศึกษาของ อรชร กิตติชนม์ธวัช (2558) ที่ศึกษาการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำและลักษณะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อทีมงานและองค์การที่มีลักษณะแตกต่างกัน พบว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของศตวรรษที่ 21 คือผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญและสนับสนุนบุคลากรบูรณาการความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสร้างสรรค์ค้นหาปัญหาใหม่ ๆ และแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของ วัฒนา ปะกิกา (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพบว่าสภาพที่พึงประสงค์

ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1.1 ด้านความคิดสร้างสรรค์ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความคิดยืดหยุ่นในการคิดและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการคิด ตัดสินใจอย่างมีระบบ มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบในการตัดสินใจส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนโดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยได้อย่างชำนาญและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการคิด ตัดสินใจอย่างมีระบบ มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบในการตัดสินใจ

6.1.1.2 ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อวิธีการแก้ปัญหาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีอิสระในการคิด ชอบท้าทาย กล้าเสี่ยงและกระทำในสิ่งใหม่ ๆ อย่างรอบคอบ ความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยที่ปฏิบัติมา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยปรับเปลี่ยนแผนงานตามความเหมาะสมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขกฎระเบียบการทำงาน ยุทธวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับสถานศึกษา

6.1.1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกับครูและบุคลากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความสามารถในการสร้างทีมงานขึ้นมาเพื่อนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ มุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จอยู่เสมอ

และมีความสามารถในการกำหนดกรอบวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจได้อย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการวิเคราะห์โอกาสหรือสภาพภายนอกทั้งในปัจจุบัน และอนาคตที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของโรงเรียนสามารถวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการทำงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์

6.1.1.4 ด้านค่านึงถึงปัจเจกบุคคล สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านการค่านึงถึงปัจเจกบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและสะท้อนผลอย่างเป็นระบบในวงจร PDCA และมีการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยค่านึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และให้ความเป็นกันเอง จริงใจและมีความยุติธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เข้าใจถึงความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคลส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านการค่านึงถึงปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เข้าใจถึงความแตกต่างและความต้องการของแต่ละบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

6.1.1.5 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความพยายามในการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่จะทำให้สามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสนทนาและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประเมินผลปัญหาต่าง ๆ เพื่อเสนอข้อสรุปของปัญหาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ มีความพยายามในการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่จะทำให้สามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการใช้ทักษะกระบวนการคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วและมีทักษะและไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างชัดเจน

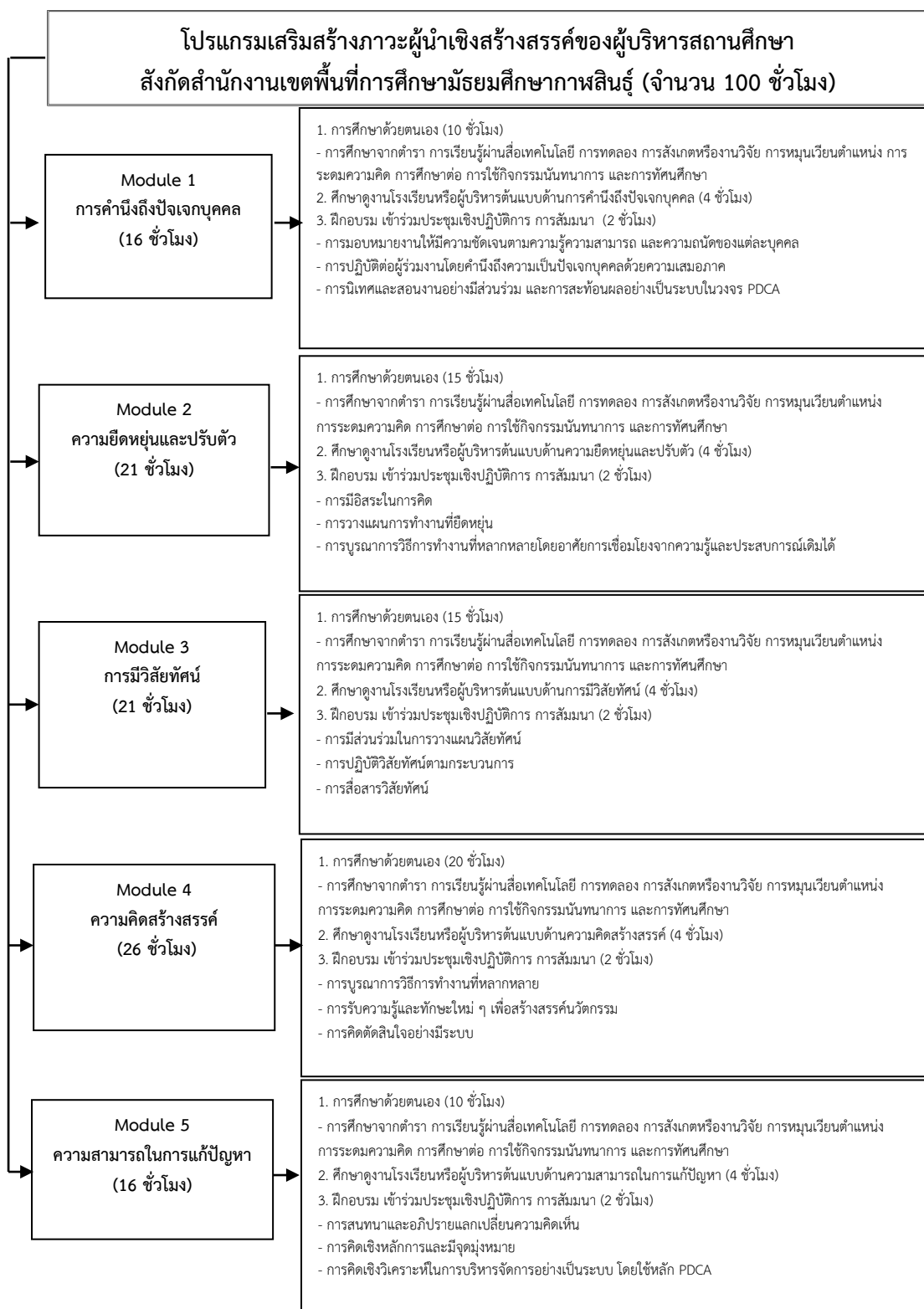
วิธีการพัฒนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ จากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงานและ 3) การอบรม

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม/วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย Module 1 การค่านึงถึงปัจเจกบุคคล Module 2 ความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การมีวิสัยทัศน์ Module 4 ความคิดสร้างสรรค์ และ Module 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งผลการประเมินโปรแกรม

โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และ 4.74 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการเสริมสร้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเองของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกอบรม และองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม/วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ เพชร บุญมาหล้า (2564) ได้ให้ความหมายว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการเสริมสร้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเองของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีวิธีดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การประชุมเชิงปฏิบัติ การฝึกอบรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนาและการประเมินผล ติดตามและสะท้อนผลการพัฒนา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงไกร นามทองใบ (2564) ได้ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสุรินทร์เพื่อใช้พัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถบริหารงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการบริหารงานเพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์มืองค์กระกอบของโปรแกรม 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม/วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย Module 1 การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (จำนวน 16 ชั่วโมง) Module 2 ความยืดหยุ่นและปรับตัว (จำนวน 21 ชั่วโมง) Module 3 การมีวิสัยทัศน์ (จำนวน 21 ชั่วโมง) Module 4 ความคิดสร้างสรรค์ (จำนวน 26 ชั่วโมง) และ Module 5 ความสามารถในการแก้ปัญหา(จำนวน 16 ชั่วโมง)มีแนวคิดหลักการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแบบ 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 เป็นการพัฒนาด้วยตนเอง ร้อยละ 20 เป็นการพัฒนาจากผู้อื่น และร้อยละ 10 เป็นการพัฒนาจากการอบรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรมีการจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีความพร้อมตลอดเวลา

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องเข้ารับการพัฒนาดตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหรือวิทยฐานะที่สูงขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านความคิดสร้างสรรค์ จึงควรที่จะให้ความสำคัญและได้รับการพัฒนาในประเด็นนี้ให้มากยิ่งขึ้น

8.2.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาดตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8.2.3 ควรนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

8.2.4 ผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในแผนงาน โครงการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นหรือไม่ว่า เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหา

8.3.3 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพอื่นเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร นามทองใบ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *สุดยอดภาวะผู้นำ : Super Leadership*. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดียจำกัด.
- จิตติภา ปิณมมาตร. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญวิทย์ จันทะวงษ์. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชร บุญมหาหล้า. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ปะกิดา. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : หจก. ทิพย์วิสุทธิ์.

- ศราวุธ กางสำโรง. (2559). **อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์.** สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2565. จาก <https://sites.google.com/sesao24.go.th>
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). **การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Stoll, L. and Temperley, J. (2009). **Creative leadership : A Challenge of Our Times.** School Leadership and Management.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนผู้อำนวยการทุกท่านที่เป็น Best Practices และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเพื่อนนิสิตสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา รุ่น พ.34 ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด จึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ขอขอบพระคุณ สมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นที่กำลังใจตลอดมาจนการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การศึกษอบรมสั่งสอนส่งผลให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

วัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี*

THE POLITICAL CULTURE THAT AFFECTS THE STRENGTH OF THE BRASS PRODUCTION GROUP OF BAN PA AO, MUANG DISTRICT, AND THE GOAT FARMER'S COMMUNITY ENTERPRISE GROUP, BAN BUA THA, SAWANG WEERAWONG DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE

วรภุรี มุลสิน¹

Worabhuri Moolsin¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Thailand.¹

Email : worabhuri@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่าในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสำเร็จของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มออมทรัพย์ทำทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า คณะกรรมการกลุ่ม ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมการเมืองของกลุ่มเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ทุกคนสามารถเสนอความคิดเห็นได้ สำหรับสมาชิกกลุ่มก็มีสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มเป็นวิถีชนบทดั้งเดิม ที่มีความผูกพันทางเครือญาติ 2. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งเกิดจากจำนวนสมาชิกลดลงเนื่องจากการทำเครื่องทองเหลืองต้องใช้ระยะเวลาและค่าตอบแทนน้อยไปทำงานรับจ้างได้ค่าจ้างมากกว่าทำเครื่องทองเหลือง ส่วนกลุ่มเลี้ยงแพะปัญหาก็เช่นกัน สมาชิกลาออกเพราะไม่เต็มใจที่จะเลี้ยงแพะ ไปทำงานรับจ้างก่อสร้างในตัวเมืองหรือต่างถิ่น 3. แนวทางสร้างความสำเร็จของกลุ่มว่า ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล กรมพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มาถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานใหม่ ๆ การหาแหล่งเงินทุนราคาถูกมาซื้อเครื่องทองเหลือง หรือซื้อแพะรวมถึงในด้านการบริหารจัดการ จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. วัฒนธรรมการเมือง 2. กลุ่มผลิตทองเหลือง 3. วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ

ABSTRACT

This research article the objectives are 1. To study the political culture that affects Strength of the Ban Pa-ao Brass Production Group and Ban Bua Tha Goat Farming Community Enterprise Group in Ubon Ratchathani Province 2. To study the problems and obstacles affecting the strengthening process 3. To study the method for building success of the production group Ban Pa-Ao Brass and Goat Farmers's Community Enterprise Group in Ubon Ratchathani Province. Quality research is used, the researcher collected both primary data and secondary data. Members of the Ban Pa-ao Brass Production Group from Mueang District, Ubon Ratchathani Province, served as the sample group for the study. Along with the Goat Raising Community Enterprise Group in Sawang Wirawong District's Ban Bua Tha. Ratchathani Province of Ubon The study included interviews and content analysis for data analysis.

The results showed that 1. the savings group made brass at Baan Pa-Ao. and the Goat Farmer's Community Enterprise Group, Ban Bua Tha, the group committee Most commented that the group's political culture was participant political culture, and everyone could express their opinions. For members of the group, there is a cultural society of the group as a traditional rural way of life with kinship ties. 2. The problems and obstacles to the strengthening process are due to the decrease in the number of artisans due to the production time, and finding a cost-effective way manufacturing brassware in less time. While working as a day laborer elsewhere earning more than making brass. The Goat farmers group has encountered the same problem; most of the members resigned, because they were unwilling to raise goats. To be employed as a construction contractor in the city. 3. The guidelines for success of the group are that If supported by government agencies Department of Community Development, District Agriculture with incentives to pass on knowledge of new operations, find cheaper sources of funds to buy brass or to buy goats, including the management will make it a much more effective management.

Keywords : 1. Political culture 2. Brass production group 3. Goat herder community enterprise

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิวัติของคณะราษฎรซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่แนวคิดทันสมัย ต้องการให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ ทำให้ระบบอุปถัมภ์และระบบเจ้าขุนมูลนายกลายเป็นวัฒนธรรมการเมืองที่ฝังรากลึกในจิตใจและสามัญสำนึกของประชาชนและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย วัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับวิถีทางแบบประชาธิปไตยตลอดจนการมีทัศนคติในทางที่ดี ต่อการปกครองจำเป็นจะต้องฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในประเทศให้มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จในสังคมหนึ่งสังคมใดได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ และปัจจัยที่มีการยอมรับกันว่ามีความสำคัญมากที่สุด ก็คือ วัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้นๆ กล่าวคือ ประชาชนและชนชั้นนำในสังคมที่มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยสอดคล้องกันไปด้วย การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะมีความเข้มแข็งย่อมมีปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ กรมพัฒนาชุมชน (2549) ได้สรุปว่าปัจจัยที่ผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมี 2 ระดับ คือระดับชาวบ้านได้แก่การมีความสามัคคีและมีการรวมกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เคารพกฎระเบียบกติกาของชุมชน ซึ่ง สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2556) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็ง พอสรุปได้ว่าประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และด้านความรู้ความสามารถของผู้ผู้นำ

ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมการเมือง ซึ่ง นพพร สุนทรโทก (2554) ได้กล่าวว่าวัฒนธรรมทางการเมืองจึงย่อมเป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม แนวความคิด และพฤติกรรมที่ปัจเจกชนในสังคมต่างๆ มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง ผู้นำทางการเมือง สถาบันทางการเมือง และรวมถึงตัวของพวกเขาเองด้วย การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบผลสำเร็จนอกจากจะขึ้นอยู่กับสมตลการพึ่งตนเอง ความสามารถในการจัดการและ การสร้างเครือข่ายแล้ว วัฒนธรรมการเมือง คือหัวใจสำคัญที่จะบ่งชี้ได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม จะมีวัฒนธรรมการเมืองในรูปแบบใด สอดคล้องกับ วรภูมิ มูลสิน (2559) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในสังคม มีต่อระบบการเมือง จะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ที่สังคมได้รับ จากบทความของดุจฤดี คงสุวรรณ ที่ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมของชาวภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงชุมชนหมู่บ้านระหว่างภาคใต้กับภาคต่างๆ ของประเทศไทยแล้ว ภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตน้อยกว่าทุกภาค ชุมชนหมู่บ้านสามารถรักษาวัฒนธรรมชุมชนได้ดีและใช้วัฒนธรรมในระบบเครือญาติเข้ามามีกันต่อสู่กับอิทธิพลภายนอกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม พร้อมกับดัดแปลงมรดกทางสังคม วัฒนธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ความเปลี่ยนแปลงที่ชาวภาคใต้สามารถเข้ากับสภาพการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดีของชุมชนหมู่บ้านในภาคใต้คือ เครือข่ายการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มพัฒนาคุณภาพอาจแบ่งกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มการผลิต กลุ่มร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีชาวบ้านเป็นเจ้าของร่วมกันโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ เช่น กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านร้านค้า

หมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านศรีวังค์ มีเงินทุนหมุนเวียน 10 ล้านบาท มีสมาชิกประมาณ 1,700 คน กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2525 จนมีสมาชิกถึง 1,407 คน มีเงินทุนเวียนประมาณสองล้านบาท นอกจากสองกลุ่มนี้แล้วยังมีกลุ่มของชุมชนอีกหลายแห่งที่ทำงานต่อสู้เพื่อชุมชนของตัวเอง และประสบผลสำเร็จอย่างน่าสนใจ

การที่ชาวบ้านมีชีวิตอยู่ในวิถีการผลิตสองแบบกำหนดให้หมู่บ้านได้รับอิทธิพลจากสองวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมหมู่บ้านที่ยังคลเน้นการรวมหมู่ช่วยเหลือพึ่งพาและวัฒนธรรมการผลิตที่เน้นความคิดเรื่องประสิทธิภาพประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุด การที่หมู่บ้านภาคใต้มีวัฒนธรรมเชื่อท้องถิ่นสมทบด้วยหลักเหตุผลนิยมจากโลกภายนอก ทำให้ชุมชนจัดการและรับมือกับปัญหา โดยการเน้นพลังอำนาจของตนเอง ไม่ยอมรับว่าอำนาจอื่นเหนือกว่าหรือครอบงำไว้ สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและในชุมชนมากกว่าจะรอความช่วยเหลือจากอำนาจอื่นหรือบุคคลอื่น เหตุที่ไม่ได้อาศัยสังคมประเพณีโบราณเป็นหลักอย่างเดียวในการจัดระบบชุมชนนี้เอง ทำให้ชาวภาคใต้เข้าสู่สังคมสินค้าด้วยความตระหนักในอำนาจของตนเอง ชาวบ้านได้ริเริ่มและเข้าร่วมการจัดตั้งองค์กรแบบต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาของตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำตามข้อเรียกร้องของรัฐ หลายหมู่บ้านได้พลิกเพลงเนื้อหา รูปแบบ องค์กรชนิดต่าง ๆ ทั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย หลีกเลียง กฎหมาย และผิดกฎหมาย เพื่อใช้ให้เหมาะสมแก่ท้องถิ่น ชุมชนภาคใต้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านที่มีและใช้สิทธิในตนเองอย่างสูง ในเรื่องนี้การวิวาทกันระหว่างชาวบ้านภาคใต้กับรัฐในเรื่อง “กลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มเถื่อน” เป็นไปอย่างเผ็ดร้อนรุนแรง และการตอบโต้ของชาวภาคใต้ก็ได้แสดงออกถึงการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง (ดุจดี คังสุวรรณ, 2550)

จากความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้านศรีวังค์ ที่ดุจดี คังสุวรรณ ได้กล่าวข้างต้น ชาวภาคใต้มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมจากความหมายของวัฒนธรรมการเมือง กมล สมวิเชียร ได้กล่าวว่าวัฒนธรรมทางการเมืองก็มาจากการผสมคำระหว่าง “วัฒนธรรม” กับ “การเมือง” อันหมายถึงโดยกว้าง ๆ ว่า วัฒนธรรมที่มีต่อระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละสังคมยังมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ของผู้คนในสังคมนั้น กล่าวคือ ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบและระดับต่าง ๆ มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้คนในสังคมนั้นว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และในทุกๆ สังคมต่างล้วนมีวัฒนธรรมทางการเมืองในหลายรูปแบบ ไม่มีสังคมใดที่มีเพียงวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบเดียว (กมล สมวิเชียร, 2514) จากคำนิยามของ กมล สมวิเชียร และวัฒนธรรมชาวภาคใต้ของดุจดี คังสุวรรณ กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่บ้านศรีวังค์ที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปแบบของความสำเร็จ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตของหมู่บ้านปะอาว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว้างวีรวงศ์จังหวัดอุบลราชธานี จะมีความคิดทางวัฒนธรรมการเมืองรูปแบบใด จะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับดุจดี คังสุวรรณ ที่ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมชาวภาคใต้ถึงความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ รวมถึงศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตลอดจนศึกษาแนวทางการสร้างความสำเร็จของกลุ่มการผลิตของหมู่บ้านปะอาว อำเภอเมือง

เมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการผลิต ได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มต่าง กลุ่มวิสาหกิจ กลุ่มการผลิต กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่าในจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสำเร็จของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่าในจังหวัดอุบลราชธานี

3.2 ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

3.3 ทำให้ได้แนวทางการสร้างความสำเร็จของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ขอบเขตการวิจัย ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มทำเครื่องทองเหลืองบ้านปะอว และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้าน บัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีขอบเขตที่จะศึกษารูปแบบวัฒนธรรมการเมืองแบบใด ที่จะสร้างความสำเร็จของกลุ่ม ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม 2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มทำทองเหลืองบ้านปะอว อำเภอเมือง ประชากรจำนวน 19 คน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า จำนวนสมาชิก 32 คน 3)ขอบเขตด้านพื้นที่ บ้านปะอว และบ้านบัวท่า ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ นั้นจะเป็นการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-face interview) สำหรับการถามในหัวข้อที่ต้องการเก็บข้อมูล รวมถึงการสังเกตระหว่างสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าหรือไตรมิติ (Triangulation) เพื่อให้เกิดความแน่ใจในความแม่นยำ และความ

น่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการแสวงหาความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกันในเรื่องแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกัน ในบริบทที่ต่างกัน แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบว่ามีทิศทางหรือแนวโน้มไปในทางเดียวกันหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ บทสัมภาษณ์แต่ละชุดนั้นจะต้องมีการนำออกมาฟังอย่างน้อยชุดละ 2 ครั้ง ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจข้อมูลที่เป็นตัวอักษรหรือข้อความ และข้อมูลภาพข้อมูลหรือถ้อยคำที่ถอดออกมาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

5. ผลการวิจัย

5.1 วัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่าในจังหวัดอุบลราชธานี

การบริหารกลุ่มในทัศนะของ กรรมการกลุ่มเพื่อการผลิตเครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว เห็นว่า ความจริงใจ คุณธรรม และความสามารถในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้กลุ่มก้าวไปสู่การพึ่งพาตนเอง ดังนั้นแม้ว่ากลุ่มจะมีจำนวนสมาชิกน้อย เพียง 19 คน จากสถานการณ์โควิดทำให้ทางกลุ่มต้องปรับเปลี่ยนกลุ่มลูกค้า และการขายผ่านช่องทางออนไลน์ จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต นายบุญมี ล้อมวงศ์ประธานกลุ่ม กล่าวว่า “สถานการณ์โควิด สมาชิกกลุ่มได้รับผลกระทบ ในอดีตก่อนโควิดจะระบาด สมาชิกกลุ่มจะกำหนดราคาขายร่วมกันแต่ทุกวันนี้ ผมจะเป็นคนประเมินราคาเพราะกลุ่มจะรับจ้างผลิตเครื่องทองเหลืองตามคำสั่งของลูกค้า ลูกค้าคนไทยไม่ค่อยมีการสั่งซื้อ ส่วนการมอบหมายงานนั้น ทางกลุ่มเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการแบ่งงานตามความถนัดและความชำนาญของสมาชิกแต่ละคน โดยปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับ” (บุญมี ล้อมวงศ์, 2565)

“การทำงานของกลุ่ม เน้นความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และการทำงานเป็นทีม แบ่งหน้าที่กันทำ เช่นทำกระดิ่ง ระวังที่มีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว งานที่ลูกค้าสั่งใหม่ เช่น โคมไฟจากทางสหรัฐ ที่ทางกลุ่มไม่เคยทำมาก่อนเช่น มีความยากในการขึ้นแบบ ต้องให้ประธาน บุญมี เป็นผู้ทำแบบขึ้นมาก่อนแล้วค่อยถ่ายทอดให้พวกผม” (อภิชาติ พานเงิน, 2565)

“สำหรับการเมืองในกลุ่มไม่มี เพราะทุกคนเป็นญาติพี่น้องกัน หมู่บ้านตั้งมานาน กลุ่มเราไม่มีคนนอก เราทำเครื่องทองเหลืองจากรุ่นสู่รุ่น การออกแบบลวดลายในเครื่องทองเหลืองที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น” (ปราโมทย์ ศุภสร, 2565) “ส่วนความเข้มแข็งของกลุ่ม เกิดจากการพูดคุยช่วยเหลือกัน ทุกคนเป็นญาติพี่น้องกันเกือบทั้งหมด อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ความเข้มแข็งของกลุ่มเกิดจากการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ปรัชญาหรือถึงทิศทางว่ากลุ่มจะไปในทิศทางใด สถานการณ์โควิด กลุ่มโชคดี มีลูกค้าสั่งงานให้ผลิต มีงานทำเกือบตลอด ทำให้มีรายได้หมุนเวียนในชุมชน” (บุญมี ล้อมวงศ์, 2565)

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี นายพงศ์ธร คุณสาส์น ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ เกิดจาก ชาวบ้านทำอาชีพประมงแบบพื้นบ้านของชุมชน ได้เริ่มอาชีพพร้อมกับการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ทำให้สมาชิกในชุมชนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านมาอย่างยาวนานโดยมีแม่น้ำมูลเป็นแหล่งทำมาหากิน โดยเฉพาะทรัพยากรปลาเป็นแหล่งเศรษฐกิจและเป็นแหล่งโปรตีนในท้องถิ่น ชุมชนที่อยู่สองริมฝั่งแม่น้ำมูลเป็นชุมชนขนาดใหญ่สืบย้อนไปได้กว่าหลายร้อยปี อยู่กันมาตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นทวด ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลักในการสร้างรายได้ โดยพึ่งพิงความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำมูล ชาวบ้านมีวิถีชีวิตในการพึ่งพิงธรรมชาติ ใช้แม่น้ำเป็นแหล่งรวมจิตใจของคนในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลัก คือ การหาปลา หลังจากกระทรวงเกษตรต้องออกประกาศห้ามใช้เครื่องมือทำการประมง ประเภทอวนทับตลิ่งใน แม่น้ำมูล เพราะจะทำให้ลายพันธุ์ปลาหายากที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ผลจากประกาศได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านที่มีอาชีพหาปลาเพื่อเลี้ยงชีพด้วยอวนทับตลิ่งที่เป็นวิถีแบบดั้งเดิมของชาวบ้านลุ่มน้ำมูลที่ดำรงอยู่มาจนปัจจุบันนี้ มาบัดนี้วิถีชีวิตชาวบ้านได้เปลี่ยนไปเพราะไม่สามารถทำการประมงได้ เพราะศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งห้ามชาวบ้านบั่วทำจับปลา ในแม่น้ำมูลด้วยอวนทับตลิ่ง ทำให้ชาวบ้านหลายครอบครัว ขาดรายได้ ชาวบ้านจึงรวมตัวกัน จัดตั้ง วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบั่วทำ โดยมีผมเป็นประธานกลุ่ม และ นายเจริญผล คุณสาส์น เป็นรองประธานกลุ่ม” (พงศ์ธร คุณสาส์น, 2565)

นายเจริญผล คุณสาส์น รองประธานกลุ่มได้ให้สัมภาษณ์ว่า “กลุ่มประสบผลสำเร็จ จะเน้นการทำงานของกรรมการที่ยึดความมีคุณธรรมเป็นหลัก ทำให้กลุ่มได้รับความเชื่อถือและได้รับความร่วมมือจากสมาชิกสามารถ นอกจากนี้ กรรมการกลุ่มและเห็นว่า กลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีกระบวนการทำงานโดยใช้ระบบคุณธรรมเป็นตัวกำกับการทำงาน แต่ละคนเคารพซึ่งกันและกัน มีความสำนึกของความเป็นเจ้าของกลุ่ม กรรมการและสมาชิกในกลุ่มต้องมีคุณธรรมอย่างน้อย 5 ประการคือ ความซื่อสัตย์ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน เพื่อพัฒนากลุ่มให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่องซึ่งกลุ่มจะต้องมีทุนอย่างเพียงพอเพื่อดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิก ก่อนโควิด สมาชิกกลุ่มมี 50 คน และจะมีการเก็บเงินสมาชิกให้ซื้อหุ้น หุ้นละ 100 บาท อย่างน้อยคนละ 10 หุ้น หรือใครจะซื้อหุ้นมากกว่า 10 หุ้นก็ได้” (เจริญผล คุณสาส์น, 2565)

สรุปกลุ่มออมทรัพย์ทำทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบั่วทำ คณะกรรมการกลุ่ม ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมการเมืองของกลุ่มเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) ทุกคนสามารถเสนอความคิดเห็นได้ สำหรับสมาชิกกลุ่มก็มีสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มเป็นวิถีชนบทดั้งเดิม ที่มีความผูกพันทางเครือญาติ เช่น ในสมัยก่อนและ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) แต่จะเด่นชัดมากในการกินข้าวร่วมกันทุกวัน ในหมู่สมาชิกกลุ่ม

5.2 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มทองเหลืองบ้านปะอาว ก็มีปัญหาลักษณะเหมือนกัน จากการสัมภาษณ์นางหนูกร เข้มเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปัญหาของสมาชิกบางคนไม่มีการเข้ารับการอบรม หรือ การถ่ายทอดความรู้ เนื่องจาก ยังมีความเหลื่อมล้ำและถือ ความเป็นอาวุโส อาชีพการทำหัตถกรรมเป็นเพียงอาชีพเสริม ไม่ใช่อาชีพหลัก ทุกคนต้องทำมาหากินอย่างอื่นด้วย และยังมีสภาพจิตใจต่างกัน เพราะแต่ก่อนเป็นกลุ่มครอบครัว เดียวแต่นี้เป็นการรวมกลุ่มหลากหลายคน ประกอบกับไม่มีการถ่ายทอด เพราะภูมิปัญญามันติดตัว มาตั้งแต่กำเนิดและการแลกเปลี่ยนจากคนในครอบครัวเท่านั้น” (หนูกร เข้มเพชร, 2565)

“ปัญหาและอุปสรรคเท่าที่มีประสบการณ์ สมาชิกกลุ่มบางคนยังไม่เข้าใจ อยากเข้าร่วมกลุ่ม อยากมีรายได้และอยากรับงานจากกลุ่มไปทำเองที่บ้าน ไม่ค่อยเข้าประชุม ประจำเดือน ปัญหาผมมองว่าเป็นเรื่องของจิตใจ ที่ไม่ทุ่มเทให้กับกลุ่ม มองเพียงแต่ผลประโยชน์เป็นหลัก (อภิชาติ พานเงิน, 2565) สอดคล้องกับ นายบุญมี ล้อมวงศ์ ประธานกลุ่มให้สัมภาษณ์ว่า “ปัญหาของกลุ่มเท่าที่ผมเป็นประธานกลุ่มมา ส่วนมาก สมาชิกจะคิดว่าการทำเครื่องทองเหลืองทำกว่าจะได้เงินมันน้อยมาก แต่ถ้าไปรับจ้างก่อสร้างได้วันละ 400 ถึง 500 บาท แรงงานก่อสร้างในเมืองอุบลราชธานีต้องการแรงงานมาก เพราะมีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรหลายสิบโครงการ คนที่ทำเครื่องทองเหลือง กว่าจะได้เงินผลตอบแทนในการทำเครื่องทองเหลืองมันน้อยกว่าไปรับจ้างก่อสร้าง ทำให้สมาชิกลดน้อยลง สมาชิกกลุ่มก็ลดจำนวนลงเหลือแต่คนที่ใจรักที่ยังทำอยู่” (บุญมี ล้อมวงศ์, 2565)

ส่วนจุดที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่า จากการสัมภาษณ์นางสาวถาวร คุณสาส์น ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “จากการศึกษาดูงานและพูดคุยในระยะที่ผ่านมาของกลุ่มก่อนสถานการณ์โควิด กลุ่มกำลังจะไปได้ดี แต่พอสถานการณ์โควิดเริ่มระบาด จังหวัดอุบลราชธานี มีการห้ามเดินทาง การอบรม ทำให้ขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง บางคนขาดความตั้งใจในการเลี้ยงแพะ และเลิกเลี้ยงกลางคัน สถานการณ์โควิดด้วย นอกจากนั้นบางคนยังอาศัยความร่วมมือระบบเครือข่าย เมื่อกรรมการบางคนก็จะชักชวนญาติพี่น้องลาออกจากกลุ่มด้วย” (ถาวร คุณสาส์น, 2565) กรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมองปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มที่ประสบความล้มเหลว จากการสัมภาษณ์ นายสงวน ใจสำเริง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “จุดอ่อนคิดว่ากลุ่มมีสมาชิกลดจำนวนลง ปัญหาสำคัญคือสมาชิกหลายคนเลี้ยงแพะตัวเดียว มีสิทธิที่จะเลิกเลี้ยง เพราะไม่คิดว่าการเลี้ยงแพะจะสามารถหารายได้อย่างมั่นคง บางคนเลี้ยงเล่น ๆ ไม่ขยายการเลี้ยงเป็นธุรกิจ และไม่มีเวลาเลี้ยงไม่มีเวลาไปหาอาหารให้แพะ ไปรับจ้างในตัวเมือง หรือไปทำงานที่กรุงเทพ ทำให้สมาชิกลาออก” (สงวน ใจสำเริง, 2565)

สรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งเกิดจากจำนวนสมาชิกลดลง เนื่องจากการทำเครื่องทองเหลืองต้องใช้ระยะเวลาและค่าตอบแทนน้อย ไปทำงานรับจ้างได้ค่าจ้างมากกว่าทำเครื่องทองเหลือง ส่วนกลุ่มเลี้ยงแพะ ปัญหาที่เช่นกัน สมาชิกลาออกเพราะไม่เต็มใจที่จะเลี้ยงแพะ ไปทำงานรับจ้างก่อสร้างในตัวเมืองหรือต่างถิ่นรายได้มากกว่าเลี้ยงแพะ

5.3 แนวทางการสร้างความสำเร็จของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาวและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดอุบลราชธานี

นายบุญมี ล้อมวงศ์ ประธานกลุ่มให้สัมภาษณ์ว่า “หน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เข้ามาสนับสนุนด้านเตาเผา แต่เตาเผาไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ อยากให้หน่วยราชการสนับสนุนหาลูกค้าให้ อยากให้จังหวัดผลักดันให้เครื่องทองเหลืองเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี” (บุญมี ล้อมวงศ์, 2565) นายอภิชาติ พานเงินให้สัมภาษณ์ว่า “ความคิดของผมอยากให้หน่วยงานของรัฐ สนับสนุนแหล่งทุน ในการซื้อวัตถุดิบ เช่น ทองเหลืองที่เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเครื่องทองเหลือง จะทำให้ขยายการผลิตเพิ่มขึ้น เพราะเงินทุนน้อย” (อภิชาติ พานเงิน, 2565)

ขณะที่นายพงษ์ธร คุณสาส์น ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่า ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากให้รัฐบาลหน่วยงานของรัฐบาล กรมพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มาถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานใหม่ ๆ รวมถึงหาแหล่งทุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อซื้อแพะมาเลี้ยงให้กับสมาชิกใน

ด้านการบริหารจัดการ และปฏิบัติตามระเบียบ จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ เพราะคนที่เป็นกรรมการของกลุ่มส่วนมากเป็นชาวบ้านรับจ้าง หาเช้ากินค่ำ อยากรู้ได้ผู้มีความรู้มาเป็นทีปรึกษาของกลุ่ม ที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับสมาชิกได้ช่วยเหลือสมาชิกได้ และเป็นผู้เสียสละอย่างสูง อยากรู้ให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ รวมไปถึงการชี้แนะ และนำเสนอปัญหาให้ช่วยกับแก้ปัญหา” (พงศ์ธร คุณสาส์ณ, 2565)

สรุปทั้งสองกลุ่มมองภาพแนวทางสร้างความสำเร็จของกลุ่มว่า ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล กรมพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มาถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานใหม่ ๆ การหาแหล่งเงินทุนราคาถูกลงมาซื้อเครื่องทองเหลือง ซื้อแพะรวมถึงในด้านการบริหารจัดการ จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 กลุ่มทำทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมการเมืองของกลุ่มเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) ทุกคนสามารถเสนอความคิดเห็นได้ สำหรับสมาชิกกลุ่มก็มีสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มเป็นวิถีชนบทดั้งเดิม ที่มีความผูกพันทางเครือญาติ เช่นในสมัยก่อนและ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) แต่จะเด่นชัดมากในการกินข้าวร่วมกันทุกวัน ในหมู่สมาชิกกลุ่มสอดคล้องกับ อรรถพร สว่างอารมณ์ (2563) ที่ศึกษา วัฒนธรรมการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น ผลการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมการเมืองของพลเมืองทั้ง 4 รุ่น มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันในบางประการ เจเนชั่นแซตมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเข้าใกล้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture)

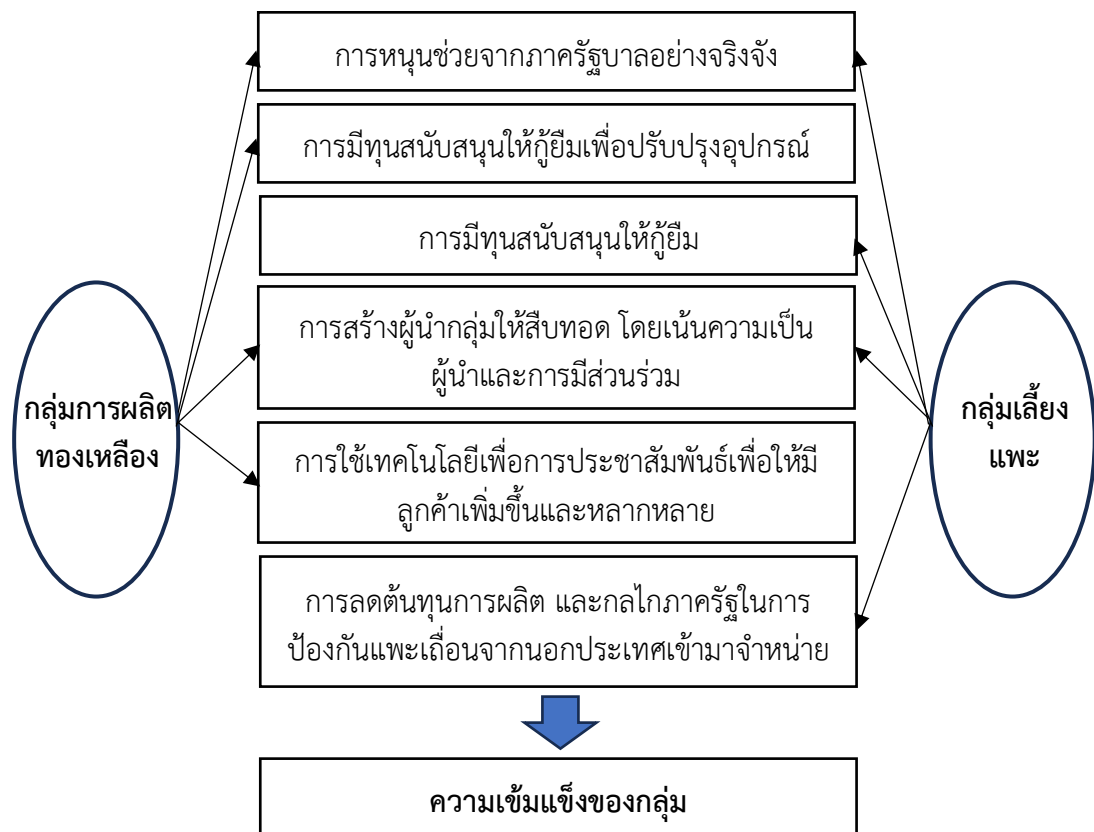
6.2 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งเกิดจากจำนวนสมาชิกลดลง เนื่องจากการทำเครื่องทองเหลืองต้องใช้ระยะเวลาและค่าตอบแทนน้อยเพราะผลิตแต่งานรูปแบบเดิม ไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ ไปทำงานรับจ้างได้ค่าจ้างมากกว่าทำเครื่องทองเหลือง ส่วนกลุ่มเลี้ยงแพะ ปัญหาที่เช่นกัน สมาชิกลาออกเพราะไม่เต็มใจที่จะเลี้ยงแพะ ไปทำงานรับจ้างก่อสร้างในตัวเมืองหรือต่างถิ่นรายได้มากกว่าเลี้ยงแพะ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วณิชรา จันทร์กมล (2563) ได้ศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรมีนโยบายมาสนับสนุน มีบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นที่สนใจของผู้บริโภคจะช่วยแก้ไขปัญหารายได้ของคนในชุมชน และสามารถนำไปสู่การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมในชุมชน และสอดคล้องกับ นิสากร สำเร็จเฟื่องฟู (2551) ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเขตพื้นที่ตำบลกรูด อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทำให้กลุ่มออมทรัพย์ไม่เข้มแข็งมีหลายด้าน ได้แก่โครงสร้างคณะกรรมการที่ไม่เหมาะสม สมาชิกที่น้อยเกินไปทำให้เงินทุนน้อย

6.3 แนวทางสร้างความสำเร็จของกลุ่มกรรมการกลุ่มทำเครื่องทองเหลืองบ้านปะอาวกับวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะบ้านบัวท่า ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาล กรมพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ มาถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานใหม่ ๆ หาแหล่งเงินทุนราคาถูกลงมาซื้อเครื่องทองเหลือง ซื้อแพะ รวมถึงในด้านการบริหารจัดการ จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับ ญัตติกรณานต์ แก้วโกสธราฐ์ และธนสุวิทย์ ทับทิมธรรักษ์ (2564) ได้ศึกษารูปแบบความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจบริการผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจบริการผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการให้สถาบันการเงินสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินธุรกิจให้อัตราดอกเบี้ยที่ไม่สูงมาก จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจราบรื่น

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

จากแผนภาพ อธิบายได้ว่า ความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงเลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี จะมีความเข้มแข็งได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง ทั้งสองกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มทองเหลืองบ้านปะอาว จะต้องลงทุนในเรื่องเตาเผาที่รักษาอุณหภูมิได้คงที่และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่นพื้นที่เอามาเผาแบบดั้งเดิม ต้องรักษาอุณหภูมิได้ต่อเนื่องเพื่อไม่เกิดความเสียหาย ส่วนในกลุ่มเลี้ยงแพะ จะมีปัญหาในเรื่องพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่มีราคาแพง ชาวบ้านไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะซื้อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ รวมถึงการสร้างโรงเลี้ยง ส่วนวัฒนธรรมการเมืองของทั้ง

สองกลุ่มที่มีความเข้มแข็งต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์มีความรับผิดชอบทั้งสองกลุ่ม ในการค้นพบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยที่ไม่เข้มแข็งส่วนใหญ่ จะเกิดจากผู้นำที่ไม่มีวิสัยทัศน์และไม่มีความตั้งใจพัฒนา กลุ่ม นอกจากนี้วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มที่สร้างกระบวนการกลุ่มจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งขึ้นมาได้ ในกลุ่มทองเหลืองบ้านปะอาวจะต้องเน้นสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ เพื่อให้มีการสั่งผลิตการมาเยี่ยมชมกลุ่มผลิตเครื่องทองเหลือง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มเลี้ยงแพะที่ภาครัฐจะต้องมีมาตรการปราบปรามแพะเถื่อนที่ถูกต้อนมาจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สหภาพพม่า นำมาจำหน่ายในกิโลกรัม 15-30 บาท ในขณะที่ราคาแพะในท้องตลาดราคา กิโลกรัมละ 160-200 บาท ทำให้กลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงแพะ ไม่สามารถสู้กับราคาแพะที่นำเข้ามาขายได้ องค์ความรู้ใหม่ในการสร้างวัฒนธรรมการเมืองในการสร้างความเข้มแข็ง ต้องมีการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐและมาตรการปกป้องตลาดให้เกษตรกรอยู่ได้ และความเป็นผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์และมีความตั้งใจพัฒนา กลุ่มอย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้กับกลุ่ม รวมถึงส่งเสริมการทำการตลาดให้กับกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในอนาคตข้างหน้าทางชุมชนมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้ทางกลุ่มได้มีการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชนได้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

8.1.2 รัฐบาลควรผลักดันให้หัวหน้ากลุ่มและกรรมการกลุ่มได้มีความรู้ในการทำธุรกิจ และการปรับตัวให้ทันกับตลาดที่พัฒนา เน้นการฝึกอบรม การเป็นพี่เลี้ยง การสนับสนุนด้านแหล่งเงินกู้ราคาถูกให้กับกลุ่มการผลิตต่าง ๆ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มการผลิตทองเหลืองบ้านปะอาว อำเภอเมือง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ บ้านบัวท่า อำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี เน้นการมีส่วนร่วม หน่วยงานรัฐบาลโดย กรมพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ควรจะส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมในกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มเพื่อการผลิตต่าง ๆ จะได้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2.2 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์หรือ ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรจัดอบรมการทำบัญชีพื้นฐานให้กับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้การทำบัญชีเป็นมาตรฐานเดียวกัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมการเมืองที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายองค์กรการดำเนินงานของกลุ่มการผลิตต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อการผลิตในแต่ละภูมิภาค

8.3.2 ควรมีการวิจัยการศึกษาวัฒนธรรมการเมืองกลุ่มเพื่อการผลิตต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เปรียบเทียบแต่ละภูมิภาคจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองจะส่งผลต่อกลุ่มอย่างไร

9. เอกสารอ้างอิง

- กมล สมวิเชียร. (2514). **วัฒนธรรมการเมืองกับการพัฒนาการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2549). **คู่มือหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพาเวอร์พริ้นท์ จำกัด.
- เจริญผล คุณสาส์น. 25 มีนาคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 165/5 บ้านบัวท่า ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี.
- ณัฐริกันต์ แก้วโกธธำ และธนสุวิทย์ ทับทิมรักษ์. (2564). **รูปแบบความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจบริการผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดุจฤดี คงสุวรรณ, วรรณะ รัตนพงษ์. (2550). **สถานการณ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม**. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2565. จาก [http://www.baanjomut.com/library_2/development of society/21.html](http://www.baanjomut.com/library_2/development%20of%20society/21.html)
- ถาวร คุณสาส์น ผู้ให้สัมภาษณ์. 25 มีนาคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 126/5 บ้านบัวท่า ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี
- นพพร สุนทรโทก. (2554). **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นิสกร สำเร็จเฟื่องฟู. (2551). **แนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตพื้นที่ตำบลกรูด อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บัวศรี พานเงิน ผู้ให้สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2565. ณ ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว 170 หมู่ 5 บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- บุญมี ล้อมวงศ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2565. ณ ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว 170 หมู่ 5 บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- ปราโมทย์ ศุภสร ผู้ให้สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2565. ณ ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว 170 หมู่ 5 บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- พงศ์ธร คุณสาส์น ผู้ให้สัมภาษณ์. 25 มีนาคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 75/5 บ้านบัวท่า ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี.
- วรฤดี มูลสิน. (2559). **หลักสูตรศาสตร์เบื้องต้น**. อุบลราชธานี : อุดมการพิมพ์.
- วรธรา จันทรกมล. (2563). **เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงวน ใจสำเร็จ ผู้ให้สัมภาษณ์. 25 มีนาคม 2565. ณ บ้านเลขที่ 165/5 บ้านบัวท่า ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2556). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนูกร เข้มเพชร ผู้ให้สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2565. ณ วัดบูรพาปะอาวเหนือ ตำบลปะอาว อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

อภิชาติ พานเงิน ผู้ให้สัมภาษณ์. 24 มีนาคม 2565. ศูนย์อนุรักษ์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว 170 หมู่ 5 บ้านปะอาว ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

อรรรรณ สว่างอารมณ์. (2563). **การศึกษาวัฒนธรรมการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น : กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ขอขอบคุณ นายเจริญผล คุณสาส์น และนายปราโมทย์ ศุภสร ที่ช่วยประสานงานและให้ข้อมูล และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจอันดีส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูด
ภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด*
DEVELOPMENT OF CURRICULUM ENHANCEMENT OF TEACHER COMPETENCY
IN LEARNING MANAGEMENT FOR ENGLISH LISTENING AND SPEAKING SKILLS
INTEGRATING ASEAN CONTENT UNDER ROI ET PROVINCIAL
EDUCATION OFFICE

สุทัศน์ สังคะพันธ์¹

Suthat Sangkhaphan¹

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด¹

Roi Et Provincial Education Office, Thailand.¹

Email : bigsuthat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด 2) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด 3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด และ 4) ประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ครูผู้เข้ารับการพัฒนารับผิดชอบจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 172 คน ในปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent samples) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมมีระดับคุณภาพปานกลาง 2. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร 3. ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการ

เนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ CIPP Model ในการประเมิน 4 ด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู 2. การจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ 3. การบูรณาการเนื้อหาอาเซียน

ABSTRACT

This research aims were to 1) study the problems and needs of developing a curriculum to enhance teacher competency in learning management for English listening and speaking skills integrating with ASEAN content under Roi Et Provincial Education Office 2) design and develop a curriculum to enhance teacher competency in learning for listening and speaking English skills integrating ASEAN content under Roi Et Provincial Education Office 3) study the results of using the curriculum to enhance teacher competency in learning management for listening and speaking English skills integrating with ASEAN content 4) study the results of the assessment of teacher competency courses in learning management for listening and speaking English skills integrating ASEAN content under Roi Et Provincial Education Office. The research was conducted the research and development framework, totaling 4 phases, 7 participants, acquired by the and 172 students in Mathayomsuksa 3 whose development teachers were responsible for English language learning in 2018 academic year. The research instruments were questionnaires and assessment forms. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation; hypothesis testing with t-test (dependent samples) and content analysis

The results of the research were found that; 1. The results of the study of the present condition Problems and needs in developing teachers' learning management competency found that the current state of teacher competency in learning management skills in listening and speaking English integrating ASEAN content, as overall the quality level was moderate. 2. The results of the development of the curriculum for enhancing teacher competency in managing learning in listening and speaking English skills integrating ASEAN content under Roi Et Provincial Education Office found that the curriculum for enhancing teacher competency consisted of 5 components: the curriculum principles; course aims course content teacher empowerment process and the measurement and evaluation of the course. 3. The results of using the curriculum to enhance teacher competency in learning management of listening and speaking

English skills integrating ASEAN content under Roi Et Provincial Education Office can be summarized as follows: The training was statistically significant at the .05 level. 4. The evaluation of the curriculum for enhancing teacher competency in learning management of listening and speaking English skills integrating ASEAN content through CIPP model was used to evaluate 4 aspects. The results of the suitability assessment were at a high level.

Keywords : 1. Curriculum for Enhancing Teachers' Competencies 2. Listening and Speaking English Skills 3. Integrating ASEAN Content

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญเพราะเป็นภาษากลางที่สามารถใช้สื่อความหมายได้ทั่วโลก ภาษาอังกฤษยังนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สำหรับประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาความสามารถทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพื้นฐานที่สำคัญโดยใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เมื่อภาษาอังกฤษทวีความสำคัญมากขึ้นจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษคือให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการสื่อสารสามารถใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและสื่อความรู้ข้อมูลความบันเทิงเป็นต้น (อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ, 2555) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้กำหนดสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 สาระ คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษา ต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกโดยสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนไทยมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสาร และในการตอบสนองความเป็นภาษาสากล ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ระบุถึงความสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง ตลอดจนคุณภาพของผู้เรียนไว้ ซึ่งเน้นการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก สามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์และการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2560 (สำนักมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

ผลการนิเทศ พบว่า ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสอนภาษาอังกฤษ ยังไม่มีวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนในการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาและคำศัพท์และไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ แต่ข้อเท็จจริงแล้วพบว่าถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนรู้โครงสร้างของภาษาต่างประเทศมาแล้วเป็นอย่างดีก็ยังไม่สามารถสนทนาหรือสื่อสารกับชาวต่างประเทศหรือจะใช้ได้บ้างก็จะใช้ภาษาในลักษณะที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน แม้จะเป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจึงได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารขึ้น การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการเรียนรู้ภาษาตามกระบวนการคิดของผู้เรียนโดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนได้ฝึกพูด รู้จักรับฟังผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และมีความถูกต้องเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ดังนั้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมุ่งเน้นความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียน (พรสวรรค์ สืบป้อ, 2552)

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมักจะเป็นทักษะที่สัมพันธ์กัน การฟังและการพูดเป็นการสื่อสารทางวาจาตั้งแต่คน 2 คนขึ้นไปที่จะสื่อความหมายของตนเองให้กับผู้อื่น ผู้สอนจึงต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเข้าใจในสิ่งที่ได้ยินว่าเป็นอย่างไรมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้ยินหรือไม่ หรือเกี่ยวข้องกับประโยคอื่นอย่างไร และฝึกให้ผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลหรือใช้ความจำ (วรัญญา โอภาสี, 2554) ดังนั้นครูหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมหรือมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารที่เน้นทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษซึ่งทำให้นักเรียนเกิดทักษะการฟังและการพูด และสามารถติดต่อสื่อสารได้ในชีวิตประจำวันตลอดจนสามารถสนทนาโต้ตอบได้อย่างคล่องแคล่ว และกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดที่ดีสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และถ้าครูกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนและนำผลการจัดกิจกรรมมาสะท้อนผลร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน (รูปทอง กว้างสวัสดิ์, 2550)

การพัฒนาหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จะให้แก่ผู้เรียนและกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของผู้เรียนซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้พัฒนาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้นๆ ถือว่าเป็นนวัตกรรมสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูยุคใหม่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษา สิ่งบ่งชี้ที่สำคัญของการพัฒนาคือ ความสามารถในการเชิงสมรรถนะ ซึ่งใช้เป็นฐานในการทำงานทางวิชาชีพ สมรรถนะพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน คือ การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะสมรรถนะครูเป็นพฤติกรรมซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ทักษะคิด และแรงจูงใจ ของบุคคลและส่งผลต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมี เพราะเป็นสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งหน้าที่ประสบผลสำเร็จ 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional

Competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูทำให้สามารถปฏิบัติงานในสายงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553)

ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ผลการวิจัยทำให้ครูผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน

3.3 ผลการวิจัยทำให้ได้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มเป้าหมายเป็น ครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 18 โรงเรียน รวมจำนวนครู 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในการจัดทำหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร ระยะเวลาในการฝึกอบรม เนื้อหาที่จำเป็นในหลักสูตรฝึกอบรม วิธีการและกิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการฝึกอบรม วิธีวัดและประเมินผลการฝึกอบรมและประเด็นอื่นๆ กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด การยกร่างหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู เพื่อการตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูที่สร้างขึ้น มีการตรวจสอบด้วยการประเมิน 2 ส่วน ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้ององค์ประกอบของร่างหลักสูตร และการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของเอกสารประกอบหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความเป็นไปได้/การทดลองใช้ (Tryout) ของการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูเป็นการเตรียมการก่อนนำหลักสูตรฝึกอบรมไปจริง ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรม ทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 11 คน ครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 โรงเรียน รวมจำนวนครู 11 คน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ขั้นตอนที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนก่อนและหลังฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน แบบประเมินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน ขั้นตอนที่ 2 ประเมินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครู(การนิเทศชั้นเรียน) ผู้รับการประเมิน ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่พร้อมและได้มาโดยพิจารณาคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ มีความสนใจในการพัฒนาวิชาชีพด้วยการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ บุคลากรเนื้อหาอาเซียน ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 โรงเรียน รวมจำนวน ครู 7 คน ได้มาด้วยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะ การฟังและการพูดภาษาอังกฤษบุคลากรเนื้อหาอาเซียน ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษ ด้านการฟังและการพูดของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบทดสอบทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังและการพูด ของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยค่า t-test และ F-test

ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการ ฟังและการพูดภาษาอังกฤษบุคลากรเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดย ประเมินการปฏิบัติการสอนของครู ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารต่อการสอนของครู และ ประเมินทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบุคลากรเนื้อหาอาเซียนของนักเรียน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ของครู พบว่า สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการ พูดภาษาอังกฤษบุคลากรเนื้อหาอาเซียนบุคลากรเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ร้อยเอ็ด ในภาพรวมมีระดับคุณภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความสามารถใน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี สารสนเทศ มีระดับคุณภาพปานกลาง และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีระดับคุณภาพน้อย ได้แก่ ความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้

5.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษบุคลากรเนื้อหาอาเซียน บุคลากรเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะครู และการวัดและ ประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการสร้างและพัฒนา หลักสูตร ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน ด้านความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และ ด้านความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของการพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบุรณ การเนื้อหาอาเซียน บุคลากรเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คุณภาพใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์อยู่ ในระดับมากถึงมากที่สุด

5.3 ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียนก่อนอบรมและหลังอบรมของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 11 คน ที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนของครู มีค่าเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนของครู มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน โดยการนิเทศชั้นเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด 5) ความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก 6) ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 7) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ผลการประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะครูและการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมาก 2) ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า คุณสมบัติของผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ในการอบรมและเวลาเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก 3) ผลการประเมินกระบวนการ พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร การบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตร การออกแบบหน่วยและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามผล มีความเหมาะสมในระดับมาก 4) ผลการประเมินผลผลิต พบว่า ครูผู้สอนมีผลความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม มีความสามารถในการออกแบบหน่วยและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครู นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

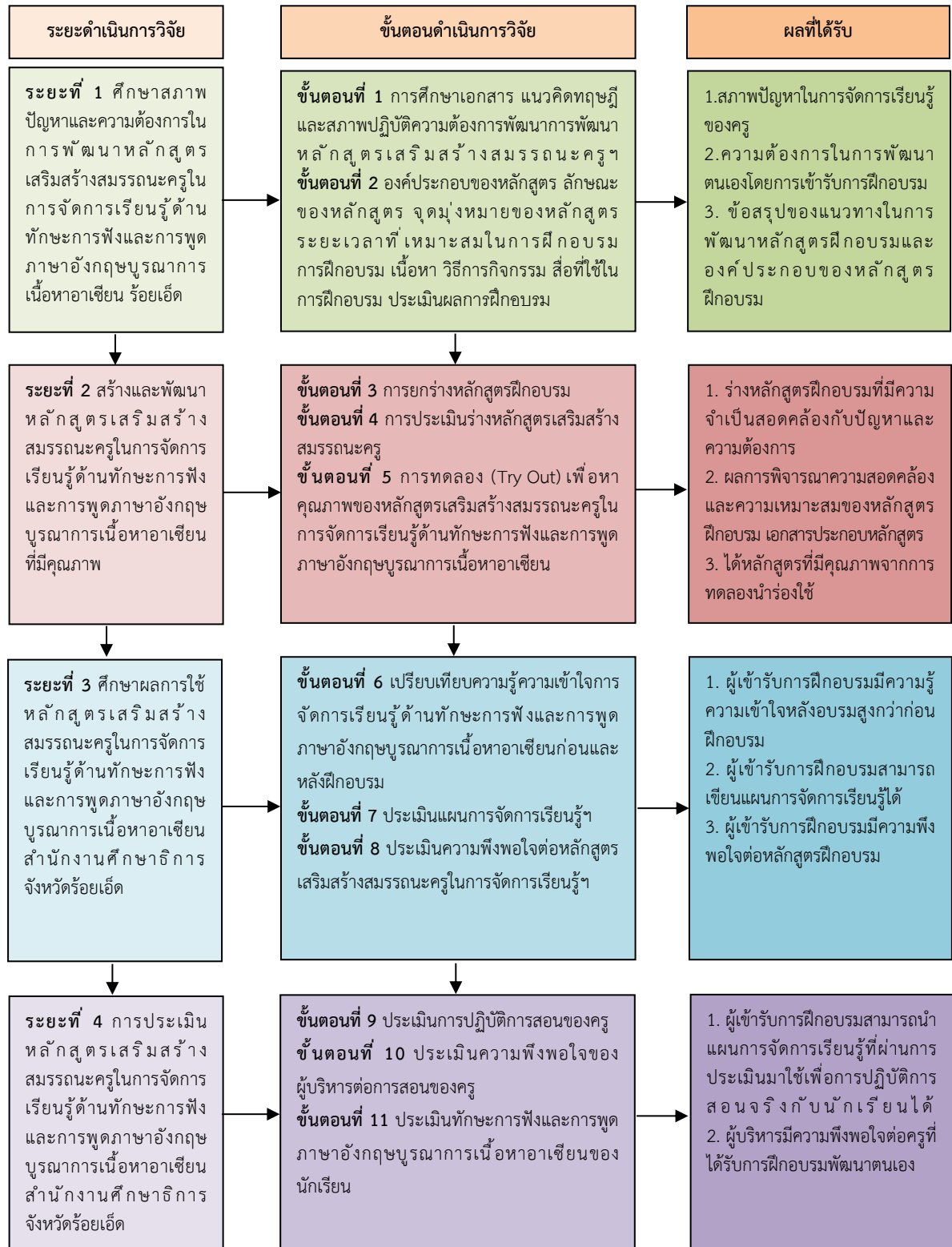
6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด สภาพปัจจุบันครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดระบบพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาครูไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของหลายๆ คนที่พบว่าปัญหาการพัฒนาครู คือการพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการของครู ทำให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษาถึงความต้องการของครู จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาครูประสบความสำเร็จ จึงควรการวางแผนปรับปรุงคุณภาพครูประจำการควรเริ่มต้นจากปัญหาความต้องการของครู ทั้งนี้ในการส่งเสริมครูประจำการควรมีการปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของครูแต่ละคน และในระหว่างการพัฒนาควรมีความยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาสามารถแก้ไขหรือปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ได้เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชกตชา เขาวนเข้มชื่น (2559) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน บูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด จากองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 5 ด้านนี้สามารถสรุปในแต่ละด้าน (1) หลักการของหลักสูตร เป็นหลักการ แนวคิด เหตุผลและความจำเป็น และปรัชญาพื้นฐานตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครู (2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นความคาดหวังของหลักสูตรที่เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ จบหลักสูตรแล้ว จะต้องมีความรู้ลักษณะอย่างไร ทั้งด้านความคิด เจตคติ ความสามารถและทักษะต่างๆ (3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร เป็นสิ่งที่จะนำพาผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาเป็นข้อความสาระที่ผู้เรียนต้องเรียนและรับประสบการณ์ที่ตรงกับความคิดและความสนใจการจัดเนื้อหาจึงต้องคำนึงถึงเวลาเรียนและเรียงลำดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและมีความสำคัญ จำเป็นต่อการเรียนรู้ (4) การกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่นำเอาหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเอง (5) การประเมินผล เป็นวิธีการประเมินความสำเร็จของหลักสูตรของการจัดกิจกรรมว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรหรือไม่ โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ สอดคล้องกับองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้หลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ดีและมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เกษศรีไพร (2558) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยสำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน พบว่า ประกอบด้วย 1) เหตุผลและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 6) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ และ 7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

6.3 ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน พบว่า (1) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน ก่อนอบรมและหลังอบรมของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 11 คน ที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนของครู มีค่าเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนของครู มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด (4) ความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของครูด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน โดยกรณีศึกษาเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด (5) ความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (6) ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (7) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องมาจากการออกแบบกระบวนการพัฒนาครูผู้สอนและกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนประกอบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ เหมาะกับบริบทและความต้องการของครูผู้เข้ารับการพัฒนา ที่ใช้เงื่อนไขหลักการกระตุ้นสนับสนุนให้ครูได้รับการแนะนำปรึกษาและการกำกับตนเอง ผ่านการได้รับความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการสะท้อนผลและการจูงใจให้นำความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้ผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุพิษ เหมือนทอง (2558) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ครูผู้รับการพัฒนามตามหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ หลังได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยรวมและรายบุคคลในระดับมาก

6.4 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียนบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบ โดยพัฒนามาจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tabla ที่สำคัญคือหลักสูตรที่ได้วางแผนและเป็นรูปเล่ม ผลผลิตอื่นๆ เช่น การที่ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงเจตคติ การใช้ผลลัพธ์ของการตรวจสอบผลผลิตของหลักสูตรเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดียิ่งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตนศักดิ์ หอมหวล (2557) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอน ระดับอนุปริญาในวิทยาลัยชุมชน พบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ในกระบวนการดำเนินงาน

จากแผนภาพการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวมมีระดับคุณภาพปานกลาง 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะครู และการวัดและประเมินผลของหลักสูตร 3) ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีคะแนนหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษบูรณาการเนื้อหาอาเซียน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ CIPP Model ในการประเมิน 4 ด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมาก สามารถสรุปองค์ความรู้ในกระบวนการดำเนินงานดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น ควรมีการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดเพื่อนำผลการประเมินไปใช้วางแผนในการพัฒนาครู และควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 การนำหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ ไปใช้ในสถานการณ์ทั่วไป ควรคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของครูผู้รับการพัฒน และผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาบุคลากร ในรูปแบบและเงื่อนไขลักษณะอื่น ตามบริบทความพร้อมและข้อจำกัดของผู้สอน ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในทักษะการอ่านและการเขียน หรือควรมีการวิจัยถึงตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ไปใช้

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ณัชกิตตา เชาวนเข้มชื่น. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เด่นศักดิ์ หอมหวล. (2557). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สอนระดับอนุปริญาในวิทยาลัยชุมชน. พิษณุโลก : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธูปทอง กว้างสวัสดิ์. (2550). การสอนภาษาอังกฤษ. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรสวรรค์ สืบป้อ. (2552). สุตยอติวิธีสอนภาษาอังกฤษนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- วรัญญา โอภาสี. (2554). การใช้กลวิธีความรู้ความเข้าใจและกลวิธีทางสังคมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษและลดความวิตกกังวลในชั้นเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา. วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 30 (เมษายน-พฤษภาคม 2553). 30-32.
- อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ. (2555). เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- อุพิษ เหมือนทอง. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อำนาจ เกษศรีไพร. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนด้านการอ่านออกภาษาไทยสำหรับครูที่สำเร็จการศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร นานาผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล จุฑาทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปปรัชญ์ ภัควัฒน์ ภัคตี ดร.นิคม ชมภูทอง นางสาวจิราวัลย์ ซาเหลา และดร.อนันต์ พันนึก ทรงคุณวุฒิในการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ให้คำแนะนำต่อการร่างหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูเพื่อการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ จารัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังชรินทร์ ทองปาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ นาคิน ดร.พายุพงษ์ พายุหะ และบาทหลวง ดร.เชาวฤทธิ์ สาสาย ที่อนุเคราะห์การให้สัมภาษณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้จนได้แนวทางพัฒนาอย่างถูกต้องและเป็นหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร ดร.รณชัย ศรีสุธัญญาวงศ์ ดร.สมหวัง พันธะลี ดร.นิคม สุวพงษ์ และนางสาวสมจิตร หวังทรัพย์ทวี ที่ให้ความเมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.นิคม ชมภูหลง บาทหลวง ดร.เชาวฤทธิ์ สาสาย ดร.พัชรี ศีระภูมิ ดร.สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี ดร.เพิ่มพูล ร่มศรี ดร.นิคม สุวพงษ์ และดร.ธัญญาพร เกียวรัตน์ ให้ความเมตตาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และรับรองการพัฒนารูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้
คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*

ACTIVITY BASED LEARNING WITH KAHOOT FOR DEVELOPING VIETNAMESE
VOCABULARY LEARNING ABILITY OF STUDENTS
AT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เหงวียน ฐ ฮว่าย¹, วรวุฒิ จำลองนาค², กาว ธิ ฮอง เวิน³

Nguyen Thu Hoai¹, Worawoot Jumlongnark², Cao Thi Hong Van³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,3}

Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahasarakham University, Thailand.^{1,3}

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม²

College of Politics and Governance, Mahasarakham University, Thailand.²

Email : worawoot.j@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot และ 3) ศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0041 017 ภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1/2566 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ซึ่งใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มด้วยวิธีจับฉลาก จำนวนนิสิต 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.82/79.36 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot โดยผ่านไป 2 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.90 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และไม่แตกต่างกับผลการทดสอบหลังเรียนจบทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : 1. การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน 2. ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนาม 3. คาสุท

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to determine the efficiency of Activity based learning with Kahoot for developing Vietnamese vocabulary learning ability of students at Mahasarakham University with 80/80 criteria of effectiveness, 2) to compare the ability to learn Vietnamese vocabulary before and after learning management, 3) to study the retention of Vietnamese vocabulary after using the learning management with Kahoot. The sample of this research was 39 students who registered the subject 004 1017 Vietnamese for Communication, Mahasarakham University, semester 1/2023 which was obtained by Simple Random Sampling by using the classroom drawing method random unit. The experimental research instruments consisted of lesson plans and the Vietnamese vocabulary test. Statistics for data analysis include mean, standard deviation, and dependent samples t-test.

The results of the research appeared as follows: 1) Activity based learning with Kahoot for developing Vietnamese vocabulary learning ability of students at Mahasarakham University was 80.82/79.36 which exceeded the threshold of 80/80. 2) Vietnamese vocabulary learning ability of students at Mahasarakham University after using of Activity based learning with Kahoot were significantly higher than before used at .0 5 level. 3) The students' retention English vocabulary after 2 weeks was 30.90 out of 40, not below 70% and the result was not significantly different from posttest at .0 5 level.

Keywords : 1. Activity based learning 2. Vietnamese vocabulary learning ability 3. Kahoot

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ดังที่กรอบแนวคิดจากสถาบันวิจัยแห่งชาติสหรัฐอเมริการะบุไว้ว่า สมรรถนะด้านการสื่อสาร การแสดงความคิดและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นถือเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน (เมธีรา ผาติบุญ, 2562) ปัจจุบัน นอกจากภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาหลักซึ่งผู้คนใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก แล้ว ยังมีอีกหลายภาษาที่มีความสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน เช่น ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น รวมทั้งภาษาอาเซียนซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำกลุ่มคนต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าใจซึ่งกันและกันท่ามกลางความแตกต่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ภาษาเวียดนามซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มภาษาอาเซียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 จนถึงปัจจุบันจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกันเนื่องจากเป็นภาษาที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากนักลงทุนและผู้ประกอบการไทยที่เข้าไปลงทุนและธุรกิจในประเทศเวียดนาม (สิริวงษ์ หงษ์สุวรรณ และสมหมาย ชินนาค, 2558) ในการเรียนภาษาเวียดนามในฐานะ

ภาษาต่างประเทศนั้น คำศัพท์เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่คนอื่นต้องการสื่อสารได้ ผู้เรียนที่มีคลังคำศัพท์จำนวนมากและหลากหลาย ย่อมสามารถสร้างประโยคต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสื่อสาร รวมทั้งเพื่อพัฒนาทั้งสี่ทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนของตนได้ดี เพราะฉะนั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเพื่อที่ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อออกมาได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชาภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสารของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้สังเกตจากการรวบรวมข้อมูลการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่า การสอนตามวิธีเดิมซึ่งเน้นให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์ด้วยกระบวนการ 1. ผูกเสียงคำศัพท์ 2. ผูกเขียนคำศัพท์ 3. อธิบายความหมายและบริบทของการใช้คำศัพท์ 4. ทดสอบความสามารถในการคงทนและจดจำคำศัพท์ด้วยแบบทดสอบย่อยหรือแบบฝึกหัด ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและขาดความมั่นใจในการใช้คำศัพท์เมื่อต้องการใช้ภาษาเวียดนามในสถานการณ์จริง ซึ่งส่งผลทำให้ความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร รวมทั้งยังทำให้นิสิตบางครั้งไม่กล้าที่จะตอบคำถาม หรือสื่อสารกับผู้สอนเป็นภาษาเวียดนามเนื่องจากกลัวว่าจำนวนคำศัพท์ของตนยังไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉันทวิชช์ หงษ์บุญไตร และคณะ (2564) ที่กล่าวไว้ว่า สาเหตุของความเฉื่อย การไม่พูด หรือไม่แสดงออกในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนมาจาก 4 ประการหลัก คือ 1. ครูผู้สอน และวิธีการสอน 2. ตัวผู้เรียนเอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน 3. สื่อและเนื้อหาของสื่อที่ใช้ในการสอน และ 4. สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษา ค้นคว้าเพื่อหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์และเพิ่มความกระตือรือร้น แรงจูงใจในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity Based Learning) เป็นหนึ่งในวิธีที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนผ่านการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญของทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้แทนที่จะนั่งเป็นผู้ฟังอย่างเดียว (Anwer, 2019) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากการที่ให้ความรู้อย่างเดียวเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และที่สำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานซึ่งมาจากแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การสอนโดยใช้เกม การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ การสอนโดยใช้กลุ่มย่อย เป็นต้น ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลองค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ใช้กระบวนการคิดอย่างทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน (เพ็ญญา ตลับกลาง และภัทรธีรา เทียนเพิ่มพูล, 2562)

ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อเทคโนโลยีเนื่องจากสื่อดิจิทัลสมัยใหม่มีบทบาทในการทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน สร้างความตื่นตาตื่นใจซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น Kahoot เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบเกมที่ได้รับความนิยมด้านเครื่องมือออนไลน์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน Kahoot มีข้อได้เปรียบถ้าเทียบกับแอปพลิเคชันอื่นๆ เนื่องจากเป็นเกมตอบคำถามที่สนุก และสามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมของนักเรียน นอกจากนี้ Kahoot ยังมีรูปแบบใช้งานที่หลากหลายของแบบทดสอบ การอภิปรายและการสำรวจ ในความเป็นจริง Kahoot ถูกจัดเป็นประเภทเกมที่ผู้ใช้

สามารถประเมินและให้รางวัลจากคำตอบที่ถูกต้องที่ให้ไว้ในแบบทดสอบ ในฐานะที่เป็นเกมการศึกษา Kahoot เป็นเครื่องมือเรียนรู้ออนไลน์ที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจของนักเรียนเพื่อให้พวกเขาตั้งใจที่จะเรียนรู้ อย่างสนุกและกระตือรือร้น (Sari, 2018) มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาข้อดีของการใช้ Kahoot ต่อการ พัฒนาความสามารถและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียน เช่น Susie & Mia (2021) พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ Kahoot และ Kahoot ช่วยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ส่วนงานวิจัยของพรเพ็ญ ไตรพงษ์ (2562) พบว่า การเล่นเกม Kahoot มีประโยชน์ในการสอนจนทำให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ง่าย และ Kahoot ยังช่วยพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ในด้านความหมายของคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น แต่ทั้งนี้ งานวิจัยที่กล่าวมา ทั้งหมดยังไม่ได้ศึกษาประเด็นที่ว่า การใช้ Kahoot มีผลต่อความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้หรือไม่

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบ กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตที่ลงเรียนรายวิชา ภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งจะช่วยเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาเวียดนามในฐานะภาษาต่างประเทศให้มีความทันสมัยและมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot ตาม เกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

2.3 เพื่อศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการ จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนา ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ได้พัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัย มหาสารคาม ที่ลงเรียนรายวิชา ภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร

3.3 นิสิตมีความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาเวียดนามหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรม เป็นฐานร่วมกับ Kahoot

3.4 สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษาเวียดนามในฐานะ ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะรายวิชาที่ต้องมีการเรียนรู้คำศัพท์เป็นขั้นเป็นตอน เช่น ทักษะภาษา เวียดนามเพื่อการสื่อสาร การอ่านภาษาเวียดนามเพื่อความเข้าใจ ฯลฯ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental research) โดยใช้แผนการทดลองแบบ One group pretest - posttest design ซึ่งประชากรได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0041 017 ภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1/2566 สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งเทียบเท่ากับจำนวนนิสิต 131 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 0041 017 ภาษาเวียดนามเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1/2566 สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยวิธีจับฉลาก และกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ซึ่งใช้ร้อยละ 30 ของประชากร ได้จำนวนนิสิต 39 คน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลทั้งหมด 2 ชนิด ซึ่งได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาเวียดนามโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot ซึ่งมีทั้งหมด 5 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมดเป็น 10 ชั่วโมง ซึ่งทุกแผนมีคุณภาพและความเหมาะสมผ่านเกณฑ์โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. แบบทดสอบวัดความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ และความคงทนในการจดจำคำศัพท์ ภาษาเวียดนาม ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีค่า (p) อยู่ระหว่าง 0.26-0.95 มีค่า (r) อยู่ระหว่าง 0.26-0.85 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การจัดเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 แผน รวม ทั้งหมด 10 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

- 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการจัดการเรียนการสอนและข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

- 1.2 ดำเนินการประเมินความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบปรนัย ซึ่งใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

- 1.3 ดำเนินการทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

- 1.4 หลังการทดลอง ผู้สอนดำเนินการประเมินความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตโดยใช้ชุดแบบทดสอบเดิม ซึ่งใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

- 1.5 หลังผ่านไปสองสัปดาห์ (นับตั้งแต่วันที่นิสิตทำแบบทดสอบวัดความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามหลังการจัดการเรียนรู้) ให้นิสิตทำแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้งเพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาเวียดนาม

2. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการดำเนินการทดลองดังกล่าวไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. ผลการวิจัย

- 5.1 ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จำนวน 39 คน	คะแนนสอบ		ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ E1/E2	เกณฑ์ที่กำหนด
	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย			
การทดสอบระหว่างเรียน	50	41.69	80.82	80.82/79.36	80/80
การทดสอบหลังเรียน	40	31.74	79.36		

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.82/79.36

5.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	39	40	15.95	3.36	30.70	.000
หลังเรียน	39	40	31.74	4.31		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot หลังเรียน ($\bar{X}$ = 31.74, S.D. = 4.31) สูงกว่า ก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 15.95, S.D. = 3.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ผลการศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียนจบทันที	39	40	31.74	4.31	-4.56	.000
หลังเรียนจบไปแล้ว 2 สัปดาห์	39	40	30.90	4.07		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังหลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot โดยผ่านไป 2 สัปดาห์ ($\bar{X}=30.90$, $S.D.=4.07$) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.90 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และไม่แตกต่างกันกับผลการทดสอบหลังเรียนจบทันที ($\bar{X}=30.90$, $S.D.=4.07$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.82/79.36 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อเทคโนโลยี ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เลือกใช้ Kahoot เป็นอย่างดีเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยแต่ละขั้นตอนได้สร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน ลักษณะของผู้เรียนความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามกลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จดจำได้ง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เช่น ในชั้นนำ ผู้วิจัยได้เปิดวิดีโอผ่านช่องทาง Youtube เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นบริบทการใช้คำศัพท์ในสังคมวัฒนธรรมเวียดนาม และยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็น ในชั้นให้ความรู้ใหม่ ผู้วิจัยได้เตรียมนำเสนอคำศัพท์ผ่าน Canva โดยมีคำศัพท์พร้อมภาพประกอบเคลื่อนไหวที่น่ารัก ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ในชั้นกิจกรรมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ 4 ทักษะ ฟัง พูด อ่านและ เขียน ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้นำคำศัพท์ไปประยุกต์ใช้ในชั่วโมงเรียน เช่น การเล่นเกมจับคู่ ฝึกใช้คำศัพท์แต่งประโยคผ่าน Padlet ฯลฯ ส่วนในขั้นสรุปและประเมินผล ผู้วิจัยได้ใช้เกม Kahoot เพื่อสร้างบรรยากาศทบทวนการใช้คำศัพท์อย่างสนุกสนาน และมีความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และคณะ (2565) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีถือเป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมโดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบ อำนวยความสะดวก และให้คำปรึกษา เพื่อทำให้เกิดความสนุกสนาน น่าสนใจ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถซึมซับความรู้ และได้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงระหว่างทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา ตลับกลาง (2562) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนกิจกรรมเป็นฐานสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเขียนเขต ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหวียน ธู ฮว่าย และธนดล ภูสิฤทธิ์ (2566) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับช่องทางการเรียนรู้ออนไลน์ที่ส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาเวียดนามเพื่อความเข้าใจของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีการใช้เกม Kahoot เช่นเดียวกันในขั้นสรุปและประเมินผล ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เป็นรายแผน มีค่า E1/E2 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

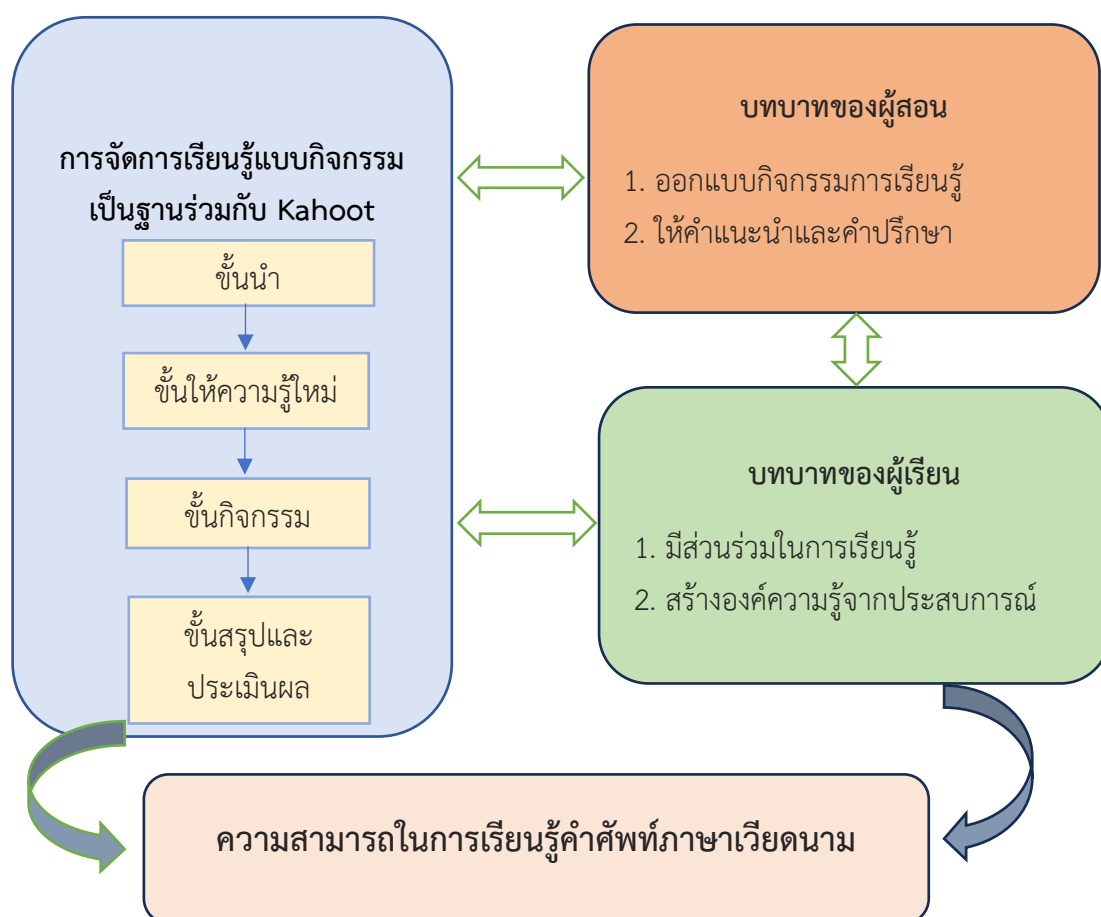
6.2 จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot ซึ่งมีประสิทธิภาพที่ดีช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ง่าย การเรียงลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยมีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่มที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวตลอดเวลาและรู้สึกว่าการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามไม่ยากเกินไปถึงแม้เป็นภาษาที่ผู้เรียนเพิ่งรู้จักได้ไม่นาน การใช้สื่อเทคโนโลยีในบางขั้นตอนไม่เพียงแต่เพิ่มความน่าสนใจให้กับบทเรียน แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทบทวนและพัฒนาความสามารถในการเรียนคำศัพท์ภาษาเวียดนามทั้งในชั่วโมงเรียนและนอกชั่วโมงเรียน ทั้งนี้ การใช้เกม Kahoot ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานยังสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนอีกด้วยเนื่องจากการเล่นเกม Kahoot เป็นการแข่งขันที่มีการจัดลำดับผู้เล่นและมีรูปแบบที่น่าดึงดูดด้วยภาพและเสียงที่ทำให้ผู้เล่นเกิดความน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Buehl (2001) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการเรียนรู้ของทุกคนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภิรมพัฒน์ วรโชติธีรวัชร (2561) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเน้นให้ผู้เรียนลงมือทำ เรียนรู้และจดจำ แก้ปัญหาจากประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่ผู้สอนได้ออกแบบขึ้นมา ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างมีความสุขและช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์กันของผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช แจ่มหม้อ (2563) ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huyen (2022) ที่ศึกษาผลกระทบของการใช้เครื่องมือออนไลน์ (Quizizz, Quizlet และ Kahoot) ในการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา HUFU นครโฮจิมินห์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เครื่องมือออนไลน์มีผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการจัดการเรียนการสอนและความสามารถในการเรียนรู้และการจดจำคำศัพท์ของผู้เรียน

6.3 จากผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot โดยผ่านไป 2 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.90 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และไม่แตกต่างกันกับผลการทดสอบหลังเรียนจบทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot มีขั้นนำซึ่งเป็นขั้นตอนช่วยทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงความรู้ใหม่จากความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีมาก่อน และการใช้เกม Kahoot รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทำสมัยทั้งภาพและเสียงซึ่งมีผลต่อการจดจำของผู้เรียนให้นานขึ้นเนื่องจากการเล่นเกมและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างบรรยากาศสนุกสนานทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen (1983) กล่าวว่า การใช้เทคนิคช่วยจำในการสอนเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้คำศัพท์ในการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น ใช้ภาพในการจินตนาการผู้เรียนจะสนใจในการจินตนาการภาพ การใช้ภาพ ใช้เสียงนั้นเป็นสิ่งสำคัญในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนนท์ ภูตระกูล และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาการจดจำคำศัพท์

ภาษาอังกฤษผ่านเกมประกอบการสอน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) การจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 83.78 ของนักเรียนทั้งหมด และ 2) ผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยการใช้เกมประกอบการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนาม ได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นให้ความรู้ใหม่ 3) ขั้นกิจกรรมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ 4 ทักษะ ฟัง พูด อ่านและ เขียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของผู้เรียน และ 4) ขั้นสรุปและประเมินผลร่วมกับเกม Kahoot

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ Kahoot เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนามของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดการอบรมและมีงบประมาณสำหรับผู้สอนได้พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในรายวิชา ภาษาต่างประเทศ

8.1.2 มหาวิทยาลัยควรจัดสัมมนาเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการ เรียนรู้ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีระหว่างผู้สอน โดยเฉพาะหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ผู้สอนควรศึกษาหลักการ ขั้นตอน ของการจัดการเรียนรู้ให้ดีเพื่อให้การจัดทำแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ

8.2.2 ผู้สอนควรอธิบายวิธีการเล่นเกม Kahoot ให้ผู้เรียนได้เข้าใจและควรมีการทดลอง เล่นก่อนเล่นจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นชินกับกิจกรรม

8.2.3 การจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมก่อนทำ กิจกรรม เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต ความพร้อมด้านอุปกรณ์ของผู้เรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรสร้างหรือประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายในการพัฒนาความสามารถ การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาเวียดนาม เช่น Quizlet, Edmodo, Online Mind Maps เป็นต้น

8.3.2 ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อเทคโนโลยีเพื่อ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาเวียดนามอื่น ๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นต้น

9. เอกสารอ้างอิง

- ฉันทรัฐ หงส์บุญไตร และคณะ. (2564). ความเจ็บปวดในชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ: บทบาทความสัมพันธ์ของผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา และบรรยากาศในชั้นเรียนตาม ทฤษฎีของ Schwab. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*. 15(1). 128-146.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และคณะ. (2565). การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริม ความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน Activity-Based. *มนุษย สังคมสาร (มสส.)*. 20(2). 89-110.
- ณัฐนันท์ ภูตระกูล และคณะ. (2564). การพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านเกมประกอบการ สอน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 11(3). 91-97.
- ปิยะนุช แจ่มหม้อ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พรเพ็ญ ไตรพงษ์. (2562). ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับกฎหมายอาญา และวิธีพิจารณาความอาญาจากการเล่นเกม Kahoot ของนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 14(2). 258-274.
- เพ็ญภา ตลับกลาง และภัทรธีรา เทียนเพิ่มพูน. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนกิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 13(3). 195-208.
- ภิมพัฒน์ วรโชติธีรวัชร. (2561). การศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม. สารนิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้และการสอน. คณะสหวิทยาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เมธิรา ผาติณวดี. (2562). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และแนวทางการบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในวิชาภาษาอังกฤษสำหรับการบิน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ**. 7(1). 2562.
- สิริวงษ์ หงษ์สุวรรณ และสมหมาย ชินนาค. (2558). การเรียนการสอนและผู้เชี่ยวชาญภาษาเวียดนามในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- เหงวียน ธู ฮว่าย และธนดล ภูสีฤทธิ์. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับ3องทางการเรียนรู้ออนไลน์ที่ส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาเวียดนามเพื่อความเข้าใจของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 17(3). 1-16.
- Allen, V. F. (1983). **Techniques in teaching vocabulary**. New York : Oxford University Press.
- Anwer, F. (2019). Activity-Based Teaching, Student Motivation and Academic Achievement. **Journal of Education and Educational Development**. 6(1). 154-170.
- Buehl, D. (2001). **Classroom strategies for interactive learning**. Newark, DE : International Reading Association.
- Huyen, N.T. (2022). The Effects of Using Online Applications to Teach Vocabulary to English Learners of HUFI in Ho Chi Minh City. **International Journal of TESOL & Education**. 2(3). 32-42.
- Sari, Endang R. (2018). Kahoot Application as Technology Resources in Teaching Reading Comprehension. **Journal of English Language Learning**. 2(1). 1-6.
- Susie, K., Mia, R. Students' Engagement in Learning English Vocabulary Via Games in Kahoot!. **English Journal Literacy Utama**. 6(1). 444-452.

10. คำขอบคุณ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2566 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด*

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY USING
TO LEARNING COMMUNITY PROFESSIONAL FOR ANUBAN TESABANMEUNG
ROI-ET SCHOOL

ชนัญธิดา โต๊ะถม¹

Chananthida Tothom¹

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด¹

Anuban Tesabanmeung Roi-et School, Thailand.¹

Email : chanantida2526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 26 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณารูปแบบ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจ และคู่มือการใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในภาพรวมมีระดับคุณภาพปานกลาง 2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ผลการตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่

ในระดับมาก 3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. รูปแบบพัฒนาครู 2. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1) study the current condition problems and needs in development teachers' learning management competency using professional learning community for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. 2) Create a model for development of teachers' learning management competency using to learning community Professional for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. 3) Experiment with a model for development teachers' learning management competency using professional learning community for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. It is characterized by research and development. The target group for development are 26 teachers of Anuban Tesabanmeung Roi-et School, 9 experts in group discussions to consider formats. The research tools include a questionnaire on current conditions, problems, and needs for development learning management competency. Group discussion recording form, Model Appropriate Assessment Form A knowledge and understanding test for learning management Learning Management Ability Evaluation Form Satisfaction questionnaire and manual for using the format Data were analyzed using statistics, mean, percentage, and standard deviation. The qualitative data were analyzed by content analysis.

The research results: 1. the current conditions and competencies of teachers' learning management for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. Overall, it is of medium quality. 2. Model for developing teachers' learning management competencies using professional learning communities for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. The development has three components as follows. Part 1: Teachers' learning management competencies using professional learning communities for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. Part 2: Components of the model for development teachers' learning management competencies using professional learning communities for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. Part 3: The development process. Results of the inspection, evaluating the suitability and feasibility of the model for developing teachers'

learning management competencies for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. The experts found that there was a high level of appropriateness and a high level of feasibility. 3. The results of the trial and evaluation of the use of the model for development teachers' learning management competencies using professional learning communities for Anuban Tesabanmeung Roi-et School found that 1) Teachers' knowledge and understanding of learning management after using the model is higher than before using the model. The difference is significant at the .05 level. 2) The ability of teachers to manage learning Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that it was at the highest level in every aspect. 3) Teachers' satisfaction with the development process according to the model for development teacher learning management competency for Anuban Tesabanmeung Roi-et School. Overall, it is at the highest level.

Keywords : 1. The teacher Development Model 2. The professional learning community 3. Learning Management Competency

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งเป็น กฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาสู่มาตรฐานระดับชาติที่ให้ความสำคัญต่อครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มี ระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและ มาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ครูจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถ เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรมุ่งเน้นการบูรณาการเข้าไปกับงานประจำ กล่าวคือ เป็นการพัฒนารอบบนพื้นฐานของการปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ประจำวันที่ออกแบบให้ครูได้พัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับการทำหน้าที่ปกติในลักษณะ ที่เป็นวงจรการพัฒนา โดยให้ครูมองไปที่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ธีระชัย รัตนรังษี, 2560; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เป็นสมรรถนะหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดเป็นสมรรถนะประจำสายงาน เพื่อใช้ในการประเมินสมรรถนะของครู ประกอบด้วย 1. ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2. ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน 3. ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4. ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 5. ความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งครูในฐานะที่เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงควรได้รับการพัฒนา

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไปสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (Teachers and personals Competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการฝึกความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motivation) ทศนคติ (Attitude) และคุณลักษณะส่วนตัวของบุคลากรเข้าด้วยกันแล้วแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู พบว่าการพัฒนาครูนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาครู พบว่า การพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่จะสามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สูงขึ้น ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพัฒนามาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่มีบริบทด้านความสัมพันธ์เชิงชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับฐานวัฒนธรรม พฤติกรรมเชิงคุณค่า ความเป็นกัลยาณมิตร และการเรียนรู้ร่วมกันที่เปลี่ยนแปลงให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนากิจการการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน โดยที่มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (สมศักดิ์ บุญคำ, 2560; Castetter, W.B. and Young, I.P., 1994) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ได้กำหนดแนวทางพัฒนา คุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยพัฒนาระบบการพัฒนาวิชาชีพของครู ในสถานศึกษาด้วยการส่งเสริมให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครูเกิดสังคมการเรียนรู้ ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยน ประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนาตนเองและนักเรียนให้เต็มศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระบวนการจัดเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ขึ้น มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความตื่นตัวใน กิจกรรมด้านการรู้คิด (Cognitive Activity) ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติ การทำงานของสมอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนตื่นตัวและกระตือรือร้นในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral Activity) ซึ่งเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในขั้นตอนจริงของงาน (Mayer, R. E., 2004) ทั้งนี้ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้จะเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียน ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับครู โดยผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง นักเรียน ได้รับความรู้จากประสบการณ์และกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้จนเกิด เป็นความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง และใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการทำงานแบบร่วมมือกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่มีนโยบายที่สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ มีภารกิจหลัก คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา แต่จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2563 พบว่าคะแนนเฉลี่ย 4 รายวิชา เท่ากับ 33.95 คะแนน จากผลการทดสอบดังกล่าว พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 50 คะแนนทุกรายวิชา และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบ โดยภาพรวมของประเทศ พบว่าผลการทดสอบมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา ต่อมา ในปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ย 4 รายวิชา เท่ากับ 43.25 คะแนน จากผลการทดสอบ ดังกล่าว พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 50 คะแนน จำนวน 2 รายวิชา และคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 50 คะแนน จำนวน 3 รายวิชา และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบโดยภาพรวมของประเทศ ผลการทดสอบ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ 2 รายวิชา คือ รายวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ส่วนรายวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละรายวิชาใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละรายวิชาในระดับ 3 ขึ้นไป ภาพรวมของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2564 มีค่าเท่ากับร้อยละ 77.18 โดยเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จากผลการจัดการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยังไม่มีประสิทธิภาพ พบว่า มีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู 2) พื้นฐานครอบครัว และ 3) พื้นฐานของนักเรียน สำหรับการพัฒนารูปแบบครั้งนี้ได้ให้ความสนใจในประเด็นการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้ดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย เช่น การส่งครูเข้าร่วมอบรมประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน และเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น แต่จากผลการดำเนินการพบว่า ครูยังมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ เช่น สอนตามหนังสือเรียน ครูเป็นผู้บอกความรู้ให้กับนักเรียนมากกว่าเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารของโรงเรียนจึงจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการ จัดการเรียนรู้อที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้เห็นความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครู เนื่องจากมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่จะสามารถพัฒนาครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สูงขึ้น โดยแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นเป็นการรวมกลุ่มกันของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูร่วมกันผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมมือร่วมกัน ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันและกันทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมือง

ร้อยเอ็ด ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครูและสถานศึกษา เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามความคาดหวังของทุกฝ่าย โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู การพัฒนาครู หลักการการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบ ด้วยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อให้ครูมีโอกาสพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในตัวเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง และดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่มีคุณภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับเมืองโรงเรียนอนุบาลเทศบาลร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปกำหนดเป็นนโยบายในสถานศึกษาเพื่อใช้ในการนิเทศกำกับติดตามให้กับบุคลากรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดที่มีประสิทธิภาพ

3.3 ผลการวิจัยทำให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามความคาดหวังของทุกฝ่าย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การพัฒนาบุคลากร หลักการการจัดการเรียนรู้ และศึกษาจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด รวมทั้งสิ้น จำนวน 186 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นการพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู แล้วจัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน ร่วมพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และความเหมาะสมของกลุ่มการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเป็นการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและหลังการใช้รูปแบบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูและความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาครูตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยค่า t-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู จากข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาครู ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ พบว่า สภาพปัจจุบันสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในภาพรวมมีระดับคุณภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1)ด้านความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2)ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน 3) ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 4)ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ มีระดับคุณภาพปานกลาง และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีระดับคุณภาพน้อย ได้แก่ ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า 2.1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ส่วนที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มี 5 ด้าน คือ 1) ด้าน

ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน 3) ด้านความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนา ระบบสนับสนุน เงื่อนไขความสำเร็จ และการวัดและประเมินผล ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ขั้นที่ 3 การจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2.2 ผลการตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

5.3 ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดระบบพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา สภาพปัจจุบันสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน 3) ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 4) ความสามารถในการใช้และพัฒนาวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ มีระดับคุณภาพปานกลาง และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีระดับคุณภาพน้อย ได้แก่ ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของหลายๆ คนที่พบว่าปัญหาการพัฒนาครู คือการพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการของครู ทำให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จ จึงควรการวางแผนปรับปรุงคุณภาพครูประจำการควรเริ่มต้นจากปัญหาความต้องการของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระชัย รัตนรังษี (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้าง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 3) การจัดการเรียนรู้ผู้เรียน 4) การโค้ชแบบเพื่อนช่วย

เพื่อน 5) การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ และมีเงื่อนไข 2 ประการ คือ ภาวะผู้นำและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ส่วนที่ 1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน 3) ด้านความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านความสามารถในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนา ระบบสนับสนุน เงื่อนไขความสำเร็จ และการวัดและประเมินผล ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ขั้นที่ 3 การจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2) ผลการตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะมึลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผลที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนารูปแบบต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ บุญคำ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนด้วยวิธีสนทนากลุ่มเชิงประเด็นทางปัญญาสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีผลดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูหลังการใช้รูปแบบสูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากครูได้รับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เน้นส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งตลอดระยะเวลาการพัฒนามีการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาจากเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ 2) ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูได้รับการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามกระบวนการพัฒนา 5 ขั้น ซึ่งในการพัฒนาครูแบ่งออกเป็น 4 วงรอบ ตลอดปีการศึกษา มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ และมีการประเมิน พัฒนาการด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

และการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 4 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งมีการสะท้อนผล และให้ข้อเสนอแนะแก่ครู เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น 3) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ บุญคำ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนด้วยวิธีสถานการณ์ชี้แนะทางปัญญาสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นกระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง ขั้นตอนการร่วมกัน มองเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และร่วมกันกำหนดทิศทางสู่การปฏิบัติที่สามารถบรรลุได้จริงทั้งเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติจะต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้จริง วางแผนและกำหนดเป้าหมายในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อมุ่งสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จมีประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเกิดจากความเต็มใจที่จะปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกันอย่างเต็มที่จากเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม หมายถึง ขั้นตอนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทั้งด้านความรู้ความคิด และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ระหว่างครูภายใต้การประสานงาน ร่วมกันเป็นทีม ในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของทีมให้เกิดขึ้น มีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การถ่ายทอดความรู้ด้วยการสนทนาและอภิปรายร่วมกัน โดยมีการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษา จากเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แนวคิดของทีมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอน การนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำจากเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกันสังเกตการจัดการเรียนรู้ นำผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการ ร่วมกันอภิปราย แสวงหา และสะท้อนผลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค โดยมีการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำจากเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำข้อมูล ที่ได้ไปสู่การวางแผนการพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 5 การแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หมายถึง ขั้นตอนการนำเสนอผลงานและแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยจัดแสดงผลงานในรูปแบบนิทรรศการและจัดเวที

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่บริการ ร่วมให้กำลังใจ ให้ข้อเสนอแนะ ถอดบทเรียนจากการดำเนินงานและสะท้อนผล การพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดเพื่อนำผลการประเมินไปใช้วางแผนในการพัฒนาครู

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดไปใช้ในสถานการณ์ทั่วไป ควรคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของครูผู้รับการพัฒนา ควรมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดเพื่อนำผลการประเมินไปใช้วางแผนในการพัฒนาครู

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาบุคลากร ในรูปแบบและเงื่อนไขลักษณะอื่น ตามบริบทความพร้อมและข้อจำกัดของผู้สอน ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ควรมีการวิจัยถึงตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ไปใช้

9. เอกสารอ้างอิง

- ธีระชัย รัตนรังสี. (2560). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (การสอนภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมศักดิ์ บุญคำ. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Castetter, W.B. and Young, I.P. (2000). *The Human resource function in education administration*. 7th ed. New Jersey : Prentice – Hall.

Mayer, R. E. (2004). Should There Be a Three-Strikes Rule Against Pure Discovery Learning?. *American Psychologist*. 59(1). 14–19.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยและพัฒนาฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้บริหารจากต้นสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือและตรวจสอบงานวิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากผลงานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบแต่บูรพาจารย์ทุกท่าน และงานวิจัยนี้ส่งผลต่อให้เกิดแก่สถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล
ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี*

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATIVE AND MANAGING MODEL
FOR DEVELOPMENT OF THE INNOVATION OF LEARNERS IN
DIGITAL PERIOD FOR PRIVATE INSTITUTIONS OF
UDON THANI PROVINCE

อำนวยการ มีราคา¹

Amnuai Meerakar¹

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต¹

Faculty of Education Pitchayabundit College, Thailand.¹

Email : Meerakar1973@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน/พัฒนารูปแบบ/ทดลองใช้ และ ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยมีการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูจำนวน 110 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบผู้ให้ ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหาร 55 คน ครู 55 คน และผู้เรียน 1,100 คน และระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร 55 คน ครู 55 คน และผู้เรียน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึก และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา นวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และสภาพความต้องการ โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 2. ผลการประเมินรูปแบบและ คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษา เอกชน จังหวัดอุดรธานี มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินการบริหาร จัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรม ของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน ก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีหลังการ พัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี 4. ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน ก่อน การพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี 5. ผล การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรม ของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน ก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการ

พัฒนาการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี 6. ผลการประเมินสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชน ก่อนการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับดี 7. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 8. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. การพัฒนารูปแบบ 2. นวัตกรรม 3. ยุคดิจิทัล 4. สถานศึกษาเอกชน

ABSTRACT

The article with the objectives included a study of fundamental data, development of model, the test of usage and estimation of model for administration and management of education for development of innovation of learners in digital period for private institutions of Udon Thani province by 4 periods of research as 1. a study of fundamental data from data tellers as administrators and teachers for 110 persons and wise persons for 15 persons, 2. Development of model for data tellers from specialists for 9 persons, 3. The test for model from administrators for 55 persons and teachers for 55 persons and learners 1,100 persons and 4. The estimation of model for data tellers from administrators for 55 persons and teachers for 55 persons and learners for 110 persons. The instruments using for the research included questionnaires, record model and estimation. The statistics included percentage, mean and standard deviation. The hypothesis testing used t-test.

The results of findings were as follows: 1. For overall of the results on study the current condition for educational administration and management for development of innovation of learners in digital period for private institutions of Udon Thani province were in high level and the condition of needs was in high level for overall. 2. The results of estimation for model and handbook for usage the model on educational administration and management for development of innovation of learners in digital period for private institutions of Udon Thani province were in appropriate high level for overall. 3. The results of estimation for administration and management of administrators on development of model for educational administration and management on development of innovation of learners in digital period for private instructions in Udon Thani province for before development was in high level for overall and after development were in high level for overall as the same. 4. The results of estimation for learning management of teachers on development of model for administration and management on development of innovation of learners in digital period for before

development was in high level for overall and after development were in high level for overall as the same. 5. The results of estimation for learning of learners on development of model for educational administration and management for development of innovation of learners in digital period for before development was in high level for overall and after development were in high level for overall as the same. 6. The results of estimation for capacity for innovation of learners before development was in high level for overall and after development were in high lever for overall as the same. 7. The results of estimation of satisfaction towards operation by the model of educational administration and management for development of innovation on learners in digital period were in high level for overall. 8. The results of estimation of possibility and utility for the model of administration and managements for education on development of innovation of learners in digital period were in high level for overall.

Keywords : 1. Development of Model 2. Innovation 3. Digital Period 4. Private Institutions

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเป้าหมายหลักที่หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องดำเนินการให้สอดคล้องบูรณาการร่วมกันไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความมั่นคง คือการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง ประชาชนมีสุข 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ การยกระดับศักยภาพในหลากหลายมิติ 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คือ การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างความเติบโต สมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต และ 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ คือ การพัฒนาภาครัฐเป็นของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นผลผลิต/ผลลัพธ์ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถท่องจำและนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดในเชิงสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีจิตสำนึกประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคีปรองดอง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ผลการศึกษาผลการเรียนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ผลคะแนน PISA มีอันดับที่ลดลง และมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ OECD ผลการทดสอบคะแนน O-NET ของผู้เรียนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2559 - 2565 พบว่า มีเพียงวิชาภาษาไทยที่มีคะแนนเฉลี่ยเกินกว่า 50 คะแนน หากพิจารณาตามขนาดสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ ใหญ่พิเศษ จะมีผลคะแนน O-NET สูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง หากจำแนกผลสัมฤทธิ์ แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566-2570 OPEC ทาง การเรียนของนักเรียนตามช่วงชั้น ยังพบว่าผู้เรียนยังเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น ผลคะแนน O-NET ยิ่งลดต่ำลงในทุกวิชา สำหรับผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชน ประเภทสามัญศึกษา (SAR) จำแนกตามระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยมเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2566)

จากความเป็นมาความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ และมีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของสังคม ตามบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลง และในปี พ.ศ. 2565-2566 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี ได้ยกระดับการพัฒนา โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรม (Innovator) ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี มุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติในทุกช่วงวัยให้มี ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนักคิดและเป็นนวัตกรรมตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี
- 2.4 เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมสู่การเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนที่มีคุณภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานขยายผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

3.2 สามารถนำรูปแบบและผลการวิจัยครั้งนี้ไปวางแผน กำหนดนโยบาย และกลยุทธ์การปฏิรูปสถานศึกษาแนวใหม่ให้สอดคล้องกับการก้าวสู่มาตรฐานสากล ตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้

3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศและคู่มือการพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี

3.4 สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนนวัตกรรม พัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคตสำหรับผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยลักษณะวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี

การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้ แหล่งข้อมูลในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ 2) ประเทศไทย 4.0 กับการพัฒนานวัตกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ศึกษาโดยใช้วิธีการประเมิน โดยส่งแบบประเมินสภาพปัจจุบัน และความต้องการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 55 โรงเรียน ประชากร คือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,521 คน จากโรงเรียน 55 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 110 คน ครูผู้สอน 1,411 คน กลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน โรงเรียน 55 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 55 คน และครูโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 55 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 110 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสภาพปัจจุบัน และความต้องการพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 3 ด้าน 15 ข้อ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 5 ข้อ และด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีแบ่งการดำเนินการออกเป็น 5 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลใน

สถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยประมวลประเด็นสำคัญจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับผลการศึกษาจากระยะที่ 1 แล้วนำมาয়กร่างองค์ประกอบ หลักของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษา เอกชน จังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อร่วมกันพัฒนาและให้ ข้อเสนอแนะที่เห็นว่าควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ครั้งนี้ คือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมที่ให้ข้อมูลในระยะที่ 2.2 การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 4 การสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของ ผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยประมวล ประเด็นสำคัญจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับผล การศึกษาจากขั้นตอนย่อยที่ 2.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาয়กร่างรายละเอียดคู่มือการใช้ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัด อุดรธานี จึงจัดพิมพ์ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุค ดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการใช้ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัด อุดรธานี ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ดังต่อไปนี้ ผู้ให้ข้อมูลใน การศึกษาครั้งนี้ คือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุค ดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีวิธีการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ระยะก่อนพัฒนา (Plan) ประชุมชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตาม รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัด อุดรธานี ระยะเวลาดำเนินการ รูปแบบการพัฒนา การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้ารับการ พัฒนากลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด อุดรธานี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 55 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 ระยะการพัฒนา (Do) ผู้วิจัยได้ นำรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ไปทดลองใช้ใน 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย รองผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดอุดรธานี ที่ดูแลโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 คน เพื่อทำหน้าที่วิจัยและเก็บข้อมูลวิจัย นิเทศ ติดตาม และเก็บข้อมูลการดำเนินงานของ โรงเรียน 2) ระดับโรงเรียน โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 55 โรงเรียน โดยการประเมินการสังเกต การสอบถาม และการสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบ 1 ภาคเรียน

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ขั้นตอนที่ 1 ผลการประเมินสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนในห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองวิจัย ห้องเรียนละ 20 คนต่อ 1 โรงเรียน จำนวน 55 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 1,100 คน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เรียนในห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองวิจัย ห้องเรียนละ 20 คนต่อ 1 โรงเรียน จำนวน 55 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 110 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบวัดสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยมีเกณฑ์ในการประเมินระดับสมรรถนะนวัตกรรม จากการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2563) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายความว่า มีสมรรถนะนวัตกรรมระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายความว่า มีสมรรถนะนวัตกรรมระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายความว่า มีสมรรถนะนวัตกรรมระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายความว่า มีสมรรถนะนวัตกรรมระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายความว่า มีสมรรถนะนวัตกรรมระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 55 คน ครูโรงเรียนละ 1 คน รวม 55 คน และนักเรียน จำนวน 110 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี วิธีการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาจัดทำแบบประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 ตอน 9 ข้อ แล้วนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดทำเครื่องมือโดยใช้ IOC และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมนำไปใช้ได้ นำแบบประเมินแต่ละฉบับไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของ Cronbach โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร และครู จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 55 คน ครูโรงเรียนละ 1 คน รวม 55 คน รวมทั้งสิ้น 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน

จังหวัดอุดรธานี การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัยกับข้อคำถามของแบบสอบถามและแบบบันทึก ด้วยวิธีตรวจสอบรายการ (Checklist) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลหาสภาพผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ด้วยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การวิเคราะห์ระดับความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาสภาพความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีสามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ 2) ประเทศไทย 4.0 กับการพัฒนานวัตกรรม 3) แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา 4) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมสำหรับนักเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม 6) แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมเรียนรู้ 7) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 8) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับยุคดิจิทัล และ 9) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ตามลำดับ

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการ	ระดับความเหมาะสม(N=9)		ระดับ
		μ	σ	
1. หลักการ				
1.1	หลักการของรูปแบบสามารถนำมาใช้ได้	4.44	0.53	มาก
1.2	หลักการของรูปแบบเหมาะสมกับรูปแบบ	4.56	0.53	มากที่สุด
1.3	หลักการของรูปแบบมีความครอบคลุม	4.22	0.67	มาก
	รวม	4.41	0.43	มาก
2. วัตถุประสงค์				
2.1	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักการ	4.44	0.53	มาก
2.2	วัตถุประสงค์ครอบคลุมประเด็นปัญหาในการพัฒนารูปแบบ	4.33	0.71	มาก
2.3	วัตถุประสงค์ระบุสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวครู	4.22	0.67	มาก
	รวม	4.33	0.41	มาก
3. เนื้อหา/ความรู้				
3.1	เนื้อหา มีความชัดเจน ครอบคลุม	4.44	0.53	มาก
3.2	เนื้อหา มีความเหมาะสมกับวิธีการจัดกิจกรรม	4.33	0.50	มาก
3.3	เนื้อหา สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้	4.56	0.53	มากที่สุด
	รวม	4.44	0.29	มาก
4. การดำเนินการ				
4.1	การจัดกิจกรรมมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
4.2	การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.33	0.71	มาก
4.3	การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้	4.22	0.44	มาก
	รวม	4.37	0.35	มาก
5. การประเมินผล				
5.1	วิธีการวัดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.56	0.53	มากที่สุด
5.2	เครื่องมือวัดสอดคล้องกับสิ่งที่จะวัด	4.44	0.53	มาก
5.3	เกณฑ์การประเมินสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.50	มาก
	รวม	4.44	0.33	มาก
6. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ				
6.1	มีเงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จของรูปแบบ	4.33	0.71	มาก
6.2	ระบุเงื่อนไขที่เหมาะสมกับรูปแบบ	4.22	0.67	มาก
	รวม	4.28	0.67	มาก
	โดยรวม	4.38	0.19	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าสูงสุดคือ การประเมินผลและเนื้อหา/ความรู้ รองลงมาคือ หลักการ และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีสามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.3.1 ผลการประเมินการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีหลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีและเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.2 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.3 ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีและเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีสามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.4.1 ผลการประเมินสมรรถนะนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีก่อนการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับดีและเมื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะนวัตกรรมระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา พบว่าหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6 อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีมีผลการวิจัยดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามลำดับ 2) สภาพ

ความต้องการในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากและเมื่อเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาความต้องการ สภาพปัจจุบันในแต่ละบริบทของพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า แนวทางในการบริหาร ด้านวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อาชีพในท้องถิ่น และความเปลี่ยนแปลงของสังคมมีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมนวัตกรรมในโรงเรียน ด้านบริหารบุคคล มีการพัฒนาบุคลากรให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานวัตกรรมนักเรียน ครูได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่หลากหลาย ด้านงบประมาณ มีการวางแผนร่วมกับชุมชนในการใช้ทรัพยากร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อสำหรับการเรียนสอนอาชีพ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ด้านการบริหารทั่วไปมีการส่งเสริม

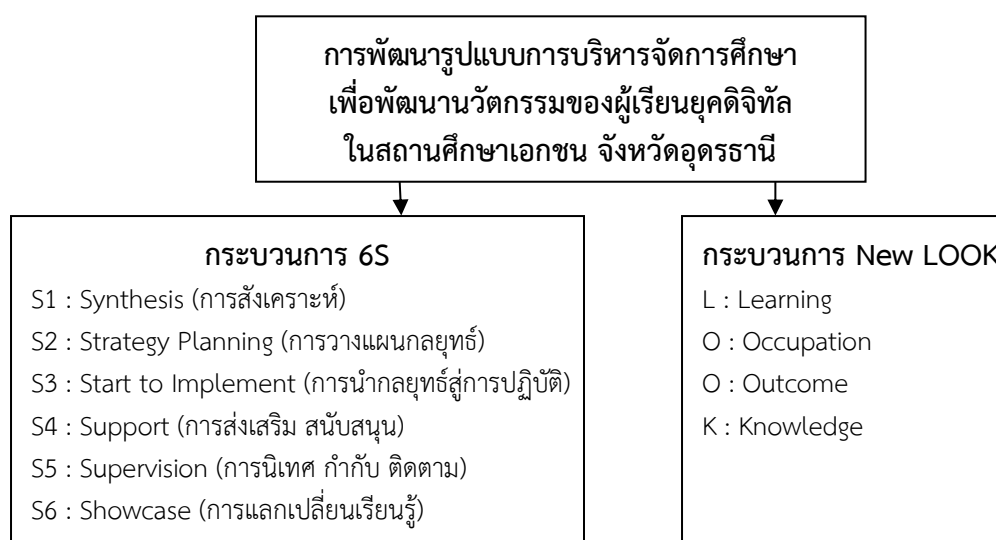
6.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีได้ผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ เกิดจากการวิเคราะห์เพื่อระบุปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี โดยการสังเคราะห์แนวคิดทั้งจากนักการศึกษาต่างประเทศและนักการศึกษาในประเทศ เป็นการผสมผสานหลักการแนวคิดที่ลงตัวจึงเป็นการพัฒนาตามขั้นตอนที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ อำนวย พุทธชาติ (2564) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนานวัตกรรมและการมีงานทำสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการวิจัยพบว่าผลการพัฒนาแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนานวัตกรรมและการมีงานทำสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ารูปแบบการนิเทศที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศจากผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) เป้าหมายของรูปแบบ (4) กระบวนการนิเทศ (5) การประเมินรูปแบบ และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี มีผลการทดลองใช้ คือ 1) ผลการประเมินการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีหลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดีและเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 2) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี ก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี หลังการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่าหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเพราะการดำเนินงานตามรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี เป็นไปอย่างมีระบบทั้ง 4 ฝ่าย คือ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป รวมถึงชุมชน/ท้องถิ่น ร่วมปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ในระหว่างการดำเนินการ และหลังดำเนินการในแต่ละกิจกรรม/งาน ยึดทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นหลัก สอดคล้องกับ ฅรณค์ อภัยใจ (2560) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และเงื่อนไขความสำเร็จ

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ สามารถนำรูปแบบเพื่อพัฒนาและนำกลไกในการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมพัฒนานวัตกรรมสู่การเป็นนวัตกรรมตามกระบวนการ 6S คือ การสังเคราะห์ การวางแผน การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระบวนการ New LOOK L: Learning O: Occupation O: Outcome K: Knowledge ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนยุคดิจิทัล ในสถานศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรส่งเสริมผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมสู่ความเป็น นวัตกรรม ในสถานศึกษาร่วมกัน

8.1.2 ควรส่งเสริมให้มีการติดตาม จากต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง นำมาประเมินผล และ พัฒนาปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม ของผู้เรียนยุคดิจิทัลในสถานศึกษา

8.2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพัฒนานวัตกรรมสู่การเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาตามความ เหมาะสมของ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฐานสมรรถนะ/ซอฟต์แวร์/ทักษะเอไอ (AI) ที่ใน แต่ละสถานศึกษาเพื่อนำไปส่งเสริม/ต่อยอดให้กับผู้เรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

8.3.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมต่อยอดนวัตกรรมสู่ความเป็นนวัตกรรมในอย่างศึกษา อื่นๆ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนที่หลากหลาย

9. เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทาง การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สายเพ็ญ บุญแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมสำหรับ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจียฮั่ว.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559).แผนปฏิบัตินโยบายการประจำปีงบประมาณ 2560 ของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2563). การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนวย พุทธชาติ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนา
นวัตกรรมและการมีงานทำสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศ
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้บุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน
อาจารย์สุเทพ ภูมิ่งคลสุริยา ผู้จัดการวิทยาลัยพิษณุบัณฑิต ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบ
ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่เมตตาอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและ
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหางานวิจัยในฉบับนี้ จนงานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี
พร้อมครอบครัวมีราคา และญาติมิตรทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา คุณค่าและประโยชน์
จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษาและ
ประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะ
การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

THE EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING MANAGEMENT ON THE VOCABULARIES
WRITING SKILLS ACHIEVEMENTS OF GRADE 4 STUDENTS

ปริญญารณ กองแก้ว¹, วิชยา โยชิตะ²

Parinyaporn Gongkeaw¹, Wichaya Yoshida²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Maharakham University, Thailand.^{1,2}

Email : parinyaporn101035@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเม็กดำ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 20 คน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 75.25/74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เฉลี่ยรวมเท่ากับ 14.85 คิดเป็นร้อยละ 74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ : 1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน 3. ทักษะการเขียนคำศัพท์

ABSTRACT

This research consists purposes were 1. to develop game-based learning activities of Prathomsuksa 4 students to achieve an efficiency of 70/70 2. to compare the English learning achievement in English vocabulary writing skills between before and after learning through learning activities by using the game-based learning for Prathomsuksa 4 students and 3. to compare the English learning achievement in writing English vocabulary skills to achieve an efficiency at 70 percent using game-based activities for Prathomsuksa 4 students. is a Mixed Methods research There is a research tool which is an learning management plans and an achievement test on writing English vocabulary which was a subjective test. The information gathered from interview forms and related documents were then content analysis.

The results of this study were as followings: 1) An efficiency of game-based learning activities affecting the learning achievement in English subject in terms of English vocabulary writing skills of Prathomsuksa 4 students revealed that the efficiency (E_1/E_2) was 75.25/74.25 which was higher than the specified criteria. 2) After studying through game-based learning activities on English learning achievement in terms of writing English vocabulary skills of Prathomsuksa 4 students, students had higher learning outcomes than before studying which was statistically significant at the 0.05 level. 3) The Prathomsuksa 4 students had English learning achievement average scores in writing English vocabulary skills using game-based activities at 14.85 representing 74.25 percent which was higher than the specified criteria.

Keywords : 1. Learning Activity Development 2. Game-Based Learning Management 3. Vocabulary Writing Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ท่ามกลางความเป็นพลวัตของสังคม ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี องค์ความรู้ นวัตกรรม สมัยใหม่ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญและมีส่วนในการผลักดันให้สังคมเป็นไปอย่างก้าวหน้าโดดเด่น เศรษฐกิจ ประเพณี วิถีชีวิตของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป การเข้ามาของเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน บุคคลทุกชาติ ทุกภาษา ต่างถิ่นที่อยู่ สามารถสื่อสารกันได้จากทั่วทุกมุมโลกเปรียบเสมือนกับการสื่อสารใน “โลกไร้พรมแดน” (พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ และคณะ, 2559) จึงนับได้ว่าโลกในยุคปัจจุบันหรือศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการสื่อสารและการเรียนรู้ การพัฒนากำลังคนให้พร้อมสู่ยุคปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลศึกษาต้องกำหนดแนวคิดทางการศึกษา เพื่อเป็นกรอบให้สถาบันทางการศึกษาและครูพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและเป็นการกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและสามารถดำรงตนให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ภาษา จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน สามารถใช้ในการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา โดยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ สามารถใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่าง รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอัน หลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีงาม (Soft Power) สู่สังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (อิงอร เนตรานนท์, 2563)

สำหรับปัญหาพื้นฐานของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน คือ ปัญหาคำศัพท์ เนื่องจากความรู้ด้านคำศัพท์ไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จ การเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นทักษะใด ๆ ก็ตาม สิ่งจำเป็นที่นักเรียนจะต้องมีพื้นฐานคือ การรู้คำศัพท์ จึงจะสามารถเรียนภาษาได้ดี จึงเป็นที่ยอมรับว่า “คำศัพท์” เป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาภาษาอย่างหนึ่ง คือ การจะพูดและเขียนให้ได้ใจความ ที่ต้องการต้องรู้จักเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ให้เหมาะสมและการที่จะฟังและอ่านให้เข้าใจก็จำเป็นต้อง รู้จักความหมายของคำให้ชัดเจนเดียวกัน (วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์, 2532) อีกทั้งคำศัพท์เป็นพื้นฐานของ ภาษา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้คำศัพท์เป็นอันดับแรก เพราะเป็นองค์ประกอบในการเรียนรู้และฝึกฝน ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน (วรรณพร ศิลาขาว, 2538)

คำศัพท์จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ในทุก ๆ ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึก ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน คำศัพท์เป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาทั้ง 4 ทักษะ เนื่องจากการเรียนรู้ คำศัพท์สามารถนำไปเขียนเป็นวลีหรือประโยคได้ แต่ถ้าผู้เรียนไม่มีความรู้เรื่องคำศัพท์ การเรียน ภาษาอังกฤษก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ หาไร้ซึ่งความแม่นยำหรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์แล้ว จะเรียนภาษาได้ดี เป็นสิ่งที่ยาก การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์มาก จำได้แม่นยำและสามารถนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ย่อมเรียนได้ผลดี (อนุภาพ ดลโสภณ, 2542) ฉะนั้น คำศัพท์ จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ

จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษโรงเรียนบ้านเม็กดำ ที่เปิดทำการเรียน การสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ได้ ไม่มีความ แม่นยำในการจดจำคำศัพท์ ทำให้นักเรียนไม่สามารถเขียนวลีหรือประโยคที่ครูกำหนดให้ได้ มีนักเรียน ส่วนมากประสบปัญหาการเขียนคำศัพท์ไม่ได้ ทำให้ทราบว่านักเรียนขาดทักษะทางด้านการเขียนเป็น อย่างมาก เนื่องจากผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (การเขียนตามคำบอก) นักเรียน ไม่สามารถนำตัวอักษรต่าง ๆ มาประสมเป็นคำนั้น ๆ ได้นักเรียนเขียนภาษาอังกฤษผิดแม้ในคำที่ง่าย นักเรียนมักจะแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษคำต่อคำ แสดงให้เห็นถึงทักษะด้านการเขียน ของนักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และจากการประเมินทักษะด้านการเขียนจากครูผู้สอน ในรายวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจดจำคำศัพท์ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางด้านการเขียนภาษาอังกฤษที่เป็นประโยค วลี หรือบทความสั้น ๆ ทำให้นักเรียน ไม่สามารถเขียนสื่อความหมายเป็นประโยคได้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ ในระดับประถมยังไม่ประสบผลสำเร็จนักเรียนไม่สามารถบรรลุถึงทักษะการเขียน

ภาษาอังกฤษในระดับที่น่าพึงพอใจได้ ประกอบกับผลสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเวลา 3 ปีซ้อนหลังพบว่าในปีการศึกษา 2563 ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 31.75 คะแนน ในปีการศึกษา 2564 ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 27.56 คะแนน และในปีการศึกษา 2565 ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 26.22 คะแนน (โรงเรียนบ้านเม็กดำ, 2566) ซึ่งมีคะแนนที่ต่ำกว่าในระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ และจากการวิเคราะห์ซึ่งสาเหตุที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนต่ำ คือ นักเรียนขาดทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่สนใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยจากประสบการณ์ของผู้วิจัยและจากการสัมภาษณ์คุณครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนบ้านเม็กดำ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด คือ ต่ำกว่าร้อยละ 70 ทั้งนี้จะเป็นเพราะขาดทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งในด้านการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมา กิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เน้นให้ผู้เรียนได้รู้คำศัพท์ และครูไม่ได้สอนคำศัพท์ให้มากพอ อีกทั้งเมื่อมีการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ในบทเรียนใหม่ไปแล้ว ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่จะลืมและไม่สามารถนำคำศัพท์มาใช้ให้ถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนบ้านเม็กดำ เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกมเพื่อเพิ่มพูนคำศัพท์ เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เกมช่วยสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีความสุขไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ เกมจะช่วยเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้ ซึ่งผู้สอนสามารถเป็นผู้สร้างเกมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ได้ฝึกฝนเทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการ โดยให้ผู้เรียนเล่นตามกติกาและนำเนื้อหา ข้อมูลของเกม วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการสรุปการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (กฤตภัทร สีหารี, 2561; ภวิกา เลหาไพฑูรย์ และกมล โพธิเย็น, 2561) สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ปัญญาพร ปาละวัน และอโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง (2563) ที่ได้จัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้นักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อการใช้เกมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษ ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสอนโดยใช้เกมประกอบการสอน ส่งต่อการเรียนของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อต่อบทเรียน ได้รับความสนใจ ทำให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากเห็น เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เข้าใจบทเรียนได้ง่าย จดจำได้รวดเร็ว แม่นยำ และทนทาน รวมทั้งพัฒนาไหวพริบให้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีสนใจศึกษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 70 อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนตลอดจนได้รับการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (Campbell & Stanley, 1963) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเม็กดำ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกม จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนมีคุณภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M=4.40$, $S.D.=0.49$) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยแบบเติมคำตอบและแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.27-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (B) 0.21-0.48 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 70/70 โดยใช้สูตร E_1/E_2 ของ ชวลิต ชูกำแหง (2553) 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ t-test ชนิด Dependent Samples และ 3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งการเปรียบเทียบกับเกณฑ์จะใช้การทดสอบ t แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One-sample t-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการหาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 70/70 โดยวิเคราะห์แยกเป็นแต่ละเรื่อง และวิเคราะห์จากผลรวมทั้งหมด แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การประเมิน	คะแนนเต็ม	M	S.D.	ร้อยละ ของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ	40	30.10	0.81	75.25
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์	20	14.85	1.08	74.25
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 75.25/74.25				

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 75.25 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 74.25 ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จึงมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 75.25/74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	M	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่า t
ก่อนเรียน	20 คะแนน	8.40	1.23	19.19*
หลังเรียน	20 คะแนน	14.85	1.08	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ภาษาอังกฤษ	N	คะแนนเต็ม	M	ร้อยละ	แปลผล
	20	20	14.85	74.25	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เฉลี่ยรวมเท่ากับ 14.85 คิดเป็นร้อยละ 74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

6. อภิปรายผลการวิจัย

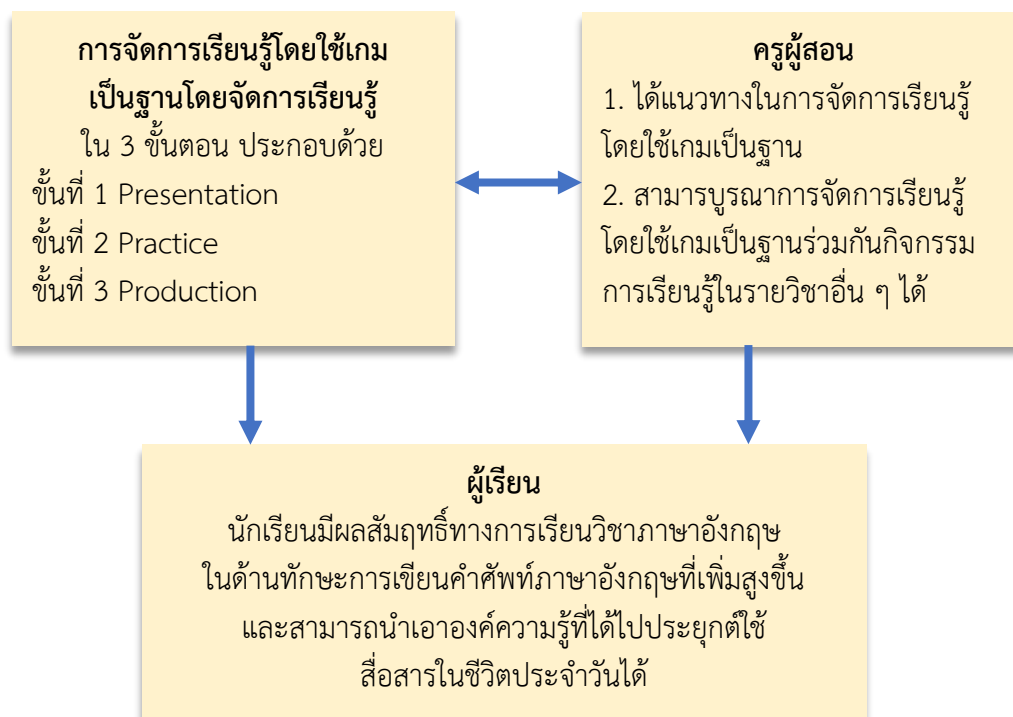
6.1 ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากผล การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 75.25/74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในส่วนของประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 74.25 มีค่าต่ำกว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 75.25 ซึ่งมีคะแนนต่างกัน 1.00 อาจมาจากปัจจัยหลายส่วน เช่น ความคงทนของความรู้และความจำ รวมไปถึงระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ใช้เวลานานกว่าการประเมิน ประสิทธิภาพของกระบวนการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นวิธีการ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆอย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้รับประสบการณ์ตรงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง (ทิตินา แคมมณี, 2544) จึงทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการเขียนคำศัพท์สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญาพร ปาละวันและอโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียน สะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เกมเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.80/75.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6.2 หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนให้อยากจะเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะความคิด ทักษะการใช้ ภาษาด้านฟัง พูด อ่าน เขียน ดังที่ สุนทร สันธพานนท์ (2552) ได้กล่าวไว้ว่าเกมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และแสดงความสามารถของตนที่มีอยู่ในด้านต่าง ๆ ได้เต็มที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตรนภิศ นุกุลกิจ และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี โดยได้พัฒนาเกมมาใช้เป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่า การใช้เกมประกอบการสอนช่วยให้นักเรียนเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิศริยมณีวิโรจน์ (2561) ที่ได้ศึกษาพบว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพุทปัญญานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเขียนคำศัพท์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมเกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เฉลี่ยรวมเท่ากับ 14.85 คิดเป็นร้อยละ 74.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ผู้ศึกษาได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และผ่านการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีการนำไปทดลองใช้และปรับปรุงให้สมบูรณ์ ใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับวัย จึงถือได้ว่าเป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เป็นการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน มีความท้าทาย ได้รับความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ นิติ อร่ามเรืองสกุล (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นเมื่อได้รับการสอนโดยใช้เกมซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสามารถสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน และได้พัฒนาทักษะด้านการเขียน

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เพิ่มสูงขึ้น สามารถนำเสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชากลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ควรใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ทำซ้ำ ๆ มีเกมการเล่นที่สนุกสนานเร้าความสนใจ มีความหลากหลาย ใช้สื่อการสอนที่เป็นของจริง ใกล้ตัว ง่ายมีในท้องถิ่น และนักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วยจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง

8.2.2 คำศัพท์และเนื้อหาในการเรียนการสอน ควรมีการเชื่อมโยงเรื่องที่อยูใกล้ตัว น่าสนใจพบเห็นในชีวิตประจำวัน จะเป็นแรงจูงใจในการช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสนใจและได้รับการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนควร ศึกษาเพิ่มเติม ทำความเข้าใจแนวคิดอย่างถ่องแท้ ตลอดจนการเลือกใช้เกมให้เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไปใช้ในระดับชั้นอื่นหรือ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนโดยวิธีอื่น ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐาน

8.3.3 ควรมีการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้เกมเป็นฐาน

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤดาภกร สี่หารี. (2561). มุมมองวิศวกรรมซอฟต์แวร์ต่อการเรียนรู้ด้วยเกมดิจิทัลสำหรับการศึกษา ประเทศไทย 4.0. **วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. 28(2). 477-488.

ทิตินา แคมมณี. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพมหานคร : เดอะ มาสเตอร์กรุ๊ป เมเนจเม้นท์.

นิตติ อร่ามเรืองสกุล. (2559). การพัฒนาความสามารถการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ เกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เนตรนภิต นุกูลกิจ และคณะ. (2562). การพัฒนาความสามารถการเขียนสะกดคำศัพท์ ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี. ปราจีนบุรี : โรงเรียนปราจีนกัลยาณี.

ปัญญาพร ปาละวัน และ อโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง. (2563). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกด คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15(2). 126-136.

พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ และคณะ. (2559). ปรัชญาการศึกษาของไทยกับสังคมโลกไร้ พรมแดน. **วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**. 3(1). 117-136.

ภวิกา เลหาไพฑูรย์ และกมล โพธิเย็น. (2561). การสอนโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ เขียนเลข 3 หลัก ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. **วารสารวิชาการบัณฑิต วิทยาลัยสวนดุสิต**. 14(2). 155-170.

โรงเรียนบ้านเม็กดำ. (2566). **รายงานการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-Net)**. มหาสารคาม : งานวิชาการโรงเรียนบ้านเม็กดำ.

- วรรณพร ศิลาขาว. (2538). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วิชา
อังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและไม่มีเกม
ประกอบการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิจิตรน ภาณุพงศ์. (2532). ภาษาไทย ไวยากรณ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2552). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- อนุภาพ คลโสภณ. (2542). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้เกมและการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิงอร เนตรานนท์. (2563). ผลักอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยในศตวรรษที่ 21. วารสาร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. 11(1). 33-47.
- อิศริย์ มณีวิโรจน์. (2561). การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เกมตามทฤษฎีทฤษฎี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหา
บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and quasi-experimental design for
research*. Hope-Well, NJ : Houghton Mifflin.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา โยชิตะ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน
ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.คันธทรัพย์ ชมพูพาทย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และดูแลให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยความ
เอาใจใส่อย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณอย่างสูง ขอขอบพระคุณ
ดร.วิระศักดิ์ ปัตตลาโพธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเม็กดำ นางจินต์ภาณี จัตุชัย ครูชำนาญการ
โรงเรียนสตรีสิริเกศ และ นางสาวชิตชญา จันทรโสภา ครูโรงเรียนบ้านหนองคำ ที่ให้ความอนุเคราะห์
เป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจเครื่องมือในการวิจัย และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ซึ่งมีส่วนสำคัญให้งานวิจัยนี้
สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้และคำปรึกษาในการจัดทำงานวิจัยแก่ผู้วิจัยใน
ครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านเม็กดำ จังหวัด
มหาสารคาม ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองในการวิจัยที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ สมาชิกครอบครัวทุกคน ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนในการ
เรียนและการจัดทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้
ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ชีวิต ปัญญา และ
คุณธรรมความดี อันมีค่ายิ่งในการดำเนินชีวิตของผู้วิจัย

การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ: วิธีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* LOW CARBON TOURISM : ECO-FRIENDLY TOURISM

เมธิกา พ่วงแสง¹

Maythika Puangsang¹

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร¹

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand.¹

Email : maythika.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอลักษณะการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวทั่วไป ต้องการศึกษถึงความเข้าใจได้และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในชุมชนต่าง ๆ นำเสนอตัวอย่างชุมชนที่ได้มีการพัฒนาพื้นที่สู่การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสิ่งสำคัญของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำคือ การที่นักท่องเที่ยวจะอย่างไร้จะเดินทางท่องเที่ยวและปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยที่สุด การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะการผสมผสานแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ มาผสมผสานกัน อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบมีความรับผิดชอบต่อ และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกด้วย

คำสำคัญ : 1. การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ 2. การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3. การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ABSTRACT

This article aims to present the characteristics of lowcarbon tourism which is a distinctive feature that is different from general tourism, Study the feasibility and suitable model for low-carbon tourism management in various communities. Present an example of a community that has developed an area towards low-carbon and eco-friendly tourism, Balanced and Sustainable Community-Based Tourism Development which is an important aspect of low-carbon tourism. How do tourists to travel and reduce their carbon emissions?. Low Carbon Tourism is a tourism model that combines the concept of ecotourism. sustainable tourism Natural tourism come together, which will lead to responsible tourism It also brings sustainable benefits in terms of economy, society, way of life, culture and environment as well.

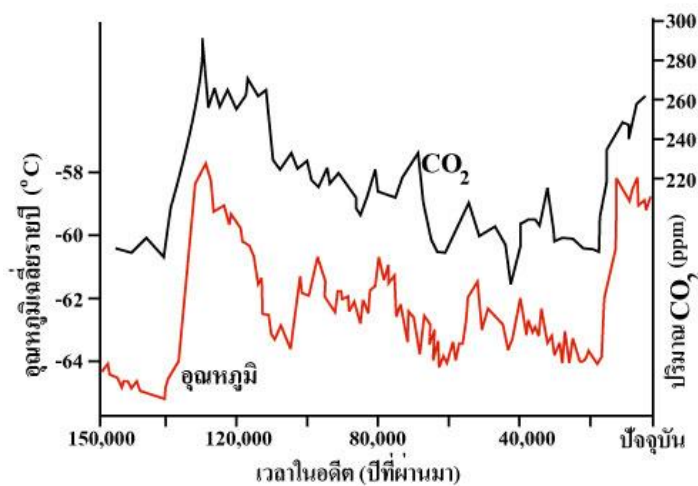
Keywords : 1. Low Carbon Tourism 2. Eco-friendly Tourism 3. Sustainable Tourism

1. บทนำ

การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรและพลังงานเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวก่อนสถานการณ์โควิด 19 อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นกิจกรรมที่มีการขยายตัวสูงและมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมจากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สถานการณ์หลายประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหา เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรมากเกินไป กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษในหลายรูปแบบ ผู้ประกอบการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากร และประการสำคัญคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคมากกว่าการเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ (สินธุ์ สโรบล, 2556) ประกอบกับนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ในหลายพื้นที่ทั้งประเทศไทยและทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สร้างความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมาย ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในบรรยากาศ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะมูลฝอยที่เป็นพิษ และมลพิษอื่น ๆ รวมถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันสภาพอากาศของโลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Climate Change) เนื่องจากสภาวะโลกร้อนจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น ฤดูร้อนมากกว่าฤดูหนาว ความถี่และความรุนแรงของภัยธรรมชาติ การสูญเสียของความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้ง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม และทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน

จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การใช้พลังงานในการเดินทาง การเข้าพักในโรงแรม การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ม.ป.ป.) และ รายงานจาก Copernicus Climate Change Service (C3S) ของสหภาพยุโรประบุในรายงานว่า โลกมีอากาศร้อนที่สุดอย่างชัดเจนในรอบ 7 ปีที่ผ่านมา โดยปีที่ร้อนที่สุดในประวัติศาสตร์คือปี 2016 และ 2020 โดยเปรียบเทียบย้อนหลังไปถึงปี 1850 และอุณหภูมิโลกเฉลี่ยในปี 2021 หรือ ปี 2564 เฉลี่ยอยู่ที่ 1.1-1.2°C (Kate Abnett, 2022) ทั้งนี้กระตบจากสถานการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ กับโลกมากมาย เช่น เกิดภาวะธารน้ำแข็งละลาย ชั้นดินเยือกแข็งอุ่นขึ้น น้ำทะเลสูงขึ้น อุณหภูมิของน้ำทะเลสูงขึ้น ระบบนิเวศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ พายุ ไฟป่า น้ำท่วม เป็นต้น ทั้งนี้ สาเหตุหลักเนื่องจากภาวะก๊าซเรือนกระจก ซึ่งประกอบด้วยก๊าซ 7 ชนิด คือ คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) มีเทน (CH₄) ไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs) ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs) ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF₆) และก๊าซไนโตรเจนไตรฟลูออไรด์ (NF₆) โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุหลักมากกว่าก๊าซชนิดอื่น ในปี 2564 ระดับของคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศสูงถึง 414.3 ส่วนต่อล้าน และมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างอุณหภูมิและปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยลักษณะของกราฟ การเพิ่มและการลดสอดคล้องกันอย่างปฏิเสธไม่ได้

ภาพที่ 1 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิและปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
ที่มา: ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอีกหนึ่งในหลายกิจกรรมที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา มีประมาณการณ์การเกิดภาวะเรือนกระจกจากการท่องเที่ยวใน 160 ประเทศพบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ราวๆ 4.5 กิกะตัน หรือประมาณ 4,500

ล้านตันในแต่ละปี คิดเป็น 8% ของก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยสู่บรรยากาศโลก (Manfred Lenzen et al., 2018) ถือได้ว่า การท่องเที่ยว มีส่วนทำให้เกิดภาวะโลกร้อนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงประสงค์ต่อโลกตามมา สำหรับในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาของ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2560) พบว่า จากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์พบว่ากิจกรรมในการท่องเที่ยวที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดคือพาหนะในการเดินทางระหว่างประเทศ ร้อยละ 61.15 ในขณะที่คาร์บอนฟุตพริ้นท์ภายในประเทศ ส่วนใหญ่เกิดจากธุรกิจที่พัก ร้อยละ 37.10 รองลงมาคือการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว และการกำจัดขยะ โดยมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวมทั้งหมด 1,163.37 กิโลตันต่อปีเฉลี่ย 616.74 กิโลกรัมต่อนักท่องเที่ยว 1 คนต่อปี

การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เป็นแนวคิดการท่องเที่ยวที่เริ่มดำเนินการมาแล้วในประเทศระยะหนึ่ง เมื่อมีการพบว่าโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่มีมลพิษเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจ และเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการลดภาวะโลกร้อน ด้วยการหันมาใช้แนวทางการท่องเที่ยวที่เบียดเบียนธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism)

การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นแนวทางสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการดำเนินงานกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

2.1 การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำคืออะไร

Liu Min (2011) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ ที่มีลักษณะหรือรูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงทุก ๆ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์บนสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไป ส่งผลให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ขึ้นภายใต้สภาพพื้นที่เฉพาะเจาะจง

Zhou Gefen (2013) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) นั้นเป็นการท่องเที่ยวลักษณะหนึ่งที่ประสานกันระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติที่อยู่รอบๆ ตัวอย่างลงตัว

มนรัตน์ ใจเอื้อ (2564) การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism คือ การท่องเที่ยวที่กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน โดยจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เกิดจากทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับภาวะโลกร้อน และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนอันเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะโลกร้อน หากจะพิจารณารอยเท้าคาร์บอนของการเดินทางท่องเที่ยว จะเห็นว่าแค่เราก้าวเท้าออกจากบ้านเพื่อไปท่องเที่ยวก็เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนแล้ว ดังนั้น เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอน หน่วยงานต่าง ๆ จึงช่วยกันคิดว่า “เที่ยวอย่างไรจึงจะปล่อยก๊าซคาร์บอนให้น้อยที่สุด” จึงเกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หรือ Low Carbon Tourism เพื่อให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน และรบกวนสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

กรุงเทพประกันชีวิต (2563) การท่องเที่ยวแบบ Low Carbon คือ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเบียดเบียนธรรมชาติน้อยที่สุด ทั้งช่วยลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น มีการคัดแยกและการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เช่น ขाय ทำปุ๋ย ใช้ซ้ำ รวมถึงการนำพลังงานสะอาดมาใช้ทดแทนทั้งการเดินทาง ที่พัก แล้วบนเกาะหมากจะ Low Carbon เบอร์ไหน ร่างกายใครอยากปะทะอากาศดี ๆ เก็บกระเป๋าแล้วไปติดเกาะกันเลย

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2558) การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวแบบปกติ ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมในการลดโลกร้อน โดยยังคงไว้ซึ่งความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำลายธรรมชาติน้อยที่สุด มีการนำพลังงานสะอาดมาใช้ทดแทน และนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยลดโลกร้อน และเป็นการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การจัดการทางธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แนวทาง Low Carbon สู่การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นำเสนอ Low Carbon เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ซึ่งจะช่วยต่อยอดโอกาสและเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีหลักการง่าย ๆ ดังนี้

Location กำหนดสถานที่เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

Objective ตั้งเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมลดการปล่อยคาร์บอน

What is Carbon Footprint ทำความรู้จักและเข้าใจเรื่องคาร์บอนฟุตพริ้นท์

Collect Data เก็บข้อมูลกิจกรรมและปัจจัยในการคำนวณหาปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

Approach คำนวณหาปริมาณการปล่อยคาร์บอนตามหลักการและขอบเขตสากล

Reduce ลดการปล่อยคาร์บอนหรือลดใช้พลังงานในกิจกรรมท่องเที่ยว

Balance สร้างความสมดุลของการปล่อยคาร์บอน

Offset ชดเชยคาร์บอนส่วนเกินจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่สามารถลดได้

Neutrality สร้างคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์

2.3 กระบวนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับโลก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การพัฒนาธุรกิจสู่การเป็นธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ จำเป็นต้องดำเนินการตามกระบวนการพัฒนา โดยเริ่มจากการประเมินศักยภาพของธุรกิจก่อนออกแบบหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นโดยใช้หลักการการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) คือ ลดการใช้พลังงานและใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติมากขึ้น หลังจากนั้นจึงมีการคำนวณปริมาณการปล่อยคาร์บอน และ “ชดเชย” (Carbon Offsetting) ด้วยคาร์บอนเครดิตเพื่อทำให้ค่าการปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ และสร้างความสมดุลแก่ธรรมชาติตาม 5 กระบวนการ ต่อไปนี้

1. ประเมินศักยภาพก่อนการพัฒนา

ก่อนจะเริ่มต้นพัฒนาเป็นธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องประเมินตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพเพื่อการพัฒนาชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์โดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) และหลักเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยมีทั้งหมด 50 ตัวชี้วัดครอบคลุม 7 ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้ธุรกิจและชุมชนท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

2. ออกแบบและพัฒนากิจกรรมให้คาร์บอนต่ำ

เพื่อก้าวเข้าสู่เส้นทางท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงปัจจัยหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น โดยเน้นการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนากิจกรรมในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการปล่อยคาร์บอนน้อยที่สุด โดยอยู่บนฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า สร้างประโยชน์สูงสุด แต่ต้องไม่ลืมเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย

3. เก็บข้อมูลกิจกรรมเพื่อนำไปคำนวณ

หลังจากที่ดำเนินการพัฒนากิจกรรมตามแนวทางการปรับ-ลดแล้ว ชุมชนหรือธุรกิจต้องมีการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ หรือ ข้อมูลกิจกรรม (Activity Data) เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณหาค่าการปล่อยคาร์บอนโดยจะเก็บจากหน่วยของพลังงานเชื้อเพลิงหรือปริมาณวัสดุสิ้นเปลืองที่เกิดขึ้นจริงในกิจกรรมท่องเที่ยว

4. คำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

การคำนวณหาค่าการปล่อยคาร์บอน หรือคาร์บอนฟุตพริ้นท์ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงจากกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อนำมาคำนวณตามหลักการ

5. ชดเชยคาร์บอนสุทธิให้เป็นศูนย์

เพื่อก้าวสู่การเป็นการท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ หลังจากที่อยู่ค่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแล้ว ชุมชนหรือธุรกิจท่องเที่ยวสามารถชดเชยการปล่อยคาร์บอน (CarbonOffsetting) ด้วยการซื้อคาร์บอนเครดิตได้จากหน่วยงานที่ดำเนินโครงการลดก๊าซเรือนกระจกหรือได้รับรองจากอบก. แล้วหรือ ทางเว็บไซต์ carbonmarket.tgo.or.th

3. Low Carbon Destination แหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

เพื่อให้เห็นภาพเกี่ยวกับพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ผู้เขียนขอยกตัวอย่างพื้นที่ที่เป็นต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. เกาะหมาก จังหวัดตราด

เกาะหมาก จังหวัดตราดแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำซึ่งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้ริเริ่มโครงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

สร้างโอกาสในการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว และช่วยลดต้นทุนการผลิตและการประหยัดพลังงาน โดยมี การจัดทำธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ เพื่อผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนน้อยที่สุดใน ประเทศไทย ทำให้การท่องเที่ยวบนเกาะหมากมีการเติบโตและอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวมา โดยตลอด (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

สำหรับข้อตกลงธรรมนูญเกาะหมากนั้นมีด้วยกัน 8 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ไม่สนับสนุนให้เรือเฟอร์รีนำยานพาหนะของนักท่องเที่ยวเข้ามายังเกาะหมาก
- 2) รถจักรยานยนต์ให้เช่าต้องไม่เกินร้อยละ 70 ของจำนวนห้องพักบนเกาะหมาก
- 3) ไม่สนับสนุนการใช้วัสดุจากโฟมหรือวัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษเพื่อใส่อาหาร
- 4) ห้ามทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล ของเหลือรับประทานลงในที่สาธารณะ และแหล่งน้ำโดยเด็ดขาด
- 5) ไม่สนับสนุนให้ใช้สารเคมีที่มีสารตกค้างสูง
- 6) ห้ามส่งเสียงดังหรือกระทำการรบกวนหรือเป็นการเดือดร้อน ในเวลา 22.00 น. –

07.00 น.

- 7) ไม่สนับสนุนกีฬาทางบกและทางทะเลที่ใช้เครื่องยนต์ที่สร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชน

- 8) ห้ามนำ ห้ามเสพ ห้ามจำหน่ายสารเสพติดผิดกฎหมายทุกชนิดบนเกาะ

2. ชุมชนท่องเที่ยวบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ชุมชนบ้านถ้ำเสือ เป็นชุมชนเล็กๆ ริมน้ำเพชรบุรีที่ซ่อนตัวอยู่ในอ้อมกอดของขุนเขา ใน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี บนพื้นที่ 4,000 ไร่แห่งนี้มีแต่ความเขียวชอุ่มของต้นไม้ใหญ่ และรากไม้ที่งดงามระนาบไปกับสองฝั่งของแม่น้ำเพชรบุรีอันศักดิ์สิทธิ์ปัจจุบันบ้านถ้ำเสือเป็นชุมชนที่ ได้รับการยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้เป็นชุมชนต้นแบบวัฒนธรรมการท่องเที่ยวแห่งแรกของไทย ซึ่งมี รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติพร้อม ๆ กัน กับการพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้มีโอกาสกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนตามสภาพปัญหาของพื้นที่ และ ความต้องการของชุมชนโดยแท้จริง

นอกจากนี้ คนในชุมชนยังร่วมกันกำหนดแนวคิดของการพัฒนาและการอนุรักษ์พื้นที่ป่า สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมชุมชน และพยายามขับเคลื่อนตนเองสู่การเป็นสังคมปลอดคาร์บอน (Zero Carbon) ผ่านกระบวนการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้อง “ใช้สมองคิด ใจดู และสองมือทำ” พร้อมทั้งจะเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมั่นใจ โดยเริ่มต้นด้วยการดับเครื่องยนต์ แล้วเดินเท้าเข้าสู่บ้านถ้ำเสือ พร้อมเปิดประสาทการมองเห็นธรรมชาติที่โอบล้อมด้วยแมกไม้ สัมผัส อากาศที่เย็นสบาย และรับฟังเสียงจิ้งจกที่ดังซึงแซ่ดตลอดเส้นทาง ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดทางธรรมชาติที่ แสดงให้เห็นว่าเรากำลังเข้าใกล้แหล่งธรรมชาติอย่างแท้จริง (พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม, 2565)

3. เมืองฮาโกเน่ จังหวัดคานากาวะ ประเทศญี่ปุ่น

เมืองฮาโกเน่ จังหวัดคานากาวะ ประเทศญี่ปุ่น สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของ นักท่องเที่ยวชาวไทยคือ เมืองอันดับต้น ๆ ที่บุกเบิกแคมเปญเพื่อสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ปี 2012 โดยเริ่ม จากการส่งเสริมระบบคมนาคมคาร์บอนต่ำ เช่น การกระจายระบบเช่าจักรยานในพื้นที่สวน การ กำหนดวันวันรณรงค์ No My Car ประจำสัปดาห์ พร้อมปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานในจุดต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนหลอดไฟถนนและหลอดไฟในพื้นที่สาธารณะให้เป็นแบบ LED ทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีการ

เผยแพร่ข้อมูลเรื่องสังคมคาร์บอนต่ำในหัวข้อต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น การแยกขยะ การอนุรักษ์ป่าไม้ การลดคาร์บอนในครัวเรือน และมาตรการแก้ปัญหาโลกร้อน เป็นต้น

จากข้อมูลในปี 2021 เมืองฮาโกเน่สามารถลดปริมาณคาร์บอนลงได้ถึง 2,300 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับจุดเริ่มในปี 2013 และยังผลักดันโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำต่อไปโดยขยายความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อสร้างสรรค์โครงการย่อยที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ร่วมมือกับบริษัท นิสสัน มอเตอร์ จำกัด จัดทำโครงการส่งเสริมการใช้รถไฟฟ้าภายใต้ชื่อ EV Town Project (คิด Creative Thailand, 2564)

4. ลิสบอนประเทศโปรตุเกส

“ลิสบอน” (Lisbon) เมืองเล็ก ๆ ในยุโรปใต้และเมืองหลวงของประเทศโปรตุเกส ชานเมืองแห่งนักเดินเรือที่ไม่เคยอยู่นิ่งและขยับออกเดินทางสำรวจและขยายอาณานิคมในดินแดนใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะช่วงศตวรรษที่ 15 หรือยุคแห่งการสำรวจ (Age of Discovery) ถึงได้เป็นเมืองอันดับหนึ่งในใจของนักท่องเที่ยวหลายช่วงวัยโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ในวันนี้ ลิสบอนแค่อุณหภูมิ ๆ นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกก็พร้อมจะเก็บกระเป๋าเดินทางมาหาแบบไม่ลังเล ผลสำรวจจาก müvTravel บริษัทวางแผนการท่องเที่ยวยุคดิจิทัลรายงานว่า ลิสบอนคือจุดหมายปลายทางยอดนิยมอันดับ 1 ที่คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะชาวมิลเลนเนียลเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดในปี 2019

เหตุผลหลัก ๆ น่าจะอยู่ที่บรรยากาศของเมืองที่มีทั้งความชิคและคูล ว่ากันว่าลิสบอนเป็นเมืองที่ผสมผสานเสน่ห์ของซานฟรานซิสโกและปารีสเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว แต่กลับมีค่าครองชีพที่ไม่เจ็บกระเป๋าตังค์นักท่องเที่ยว อีกทั้งในหลายปีที่ผ่านมา ลิสบอนยังเป็นเมืองที่พยายามเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่คนวัยมิลเลนเนียลต่างให้ค่าและถวิลหา (คิด Creative Thailand, 2563)

4. การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG

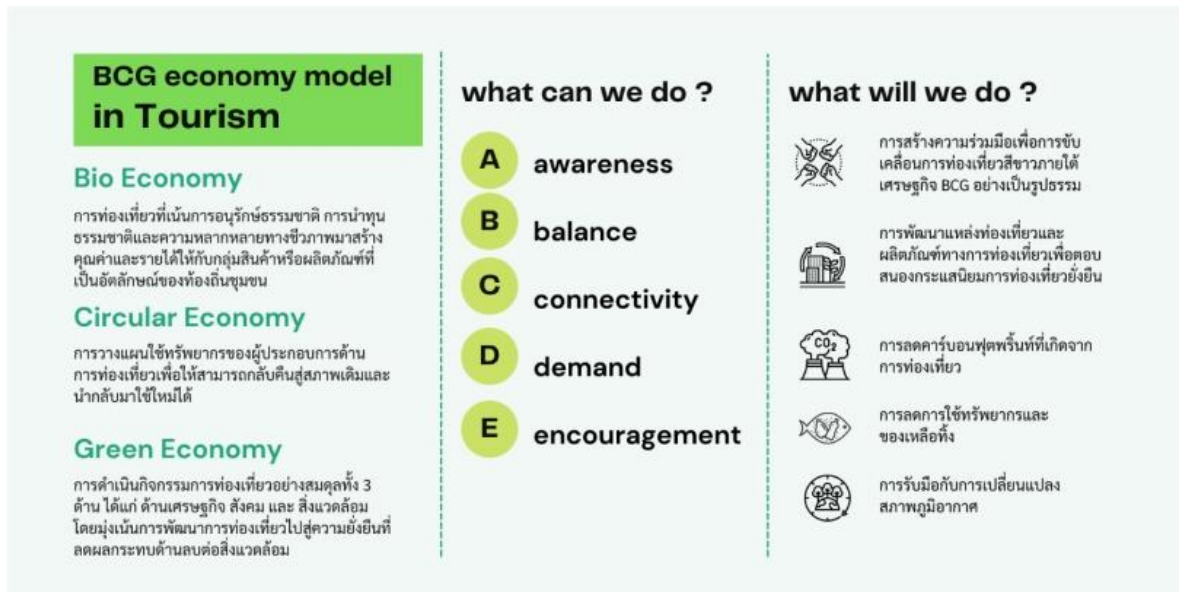
คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model) : โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการการพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม

Bio economy มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ การนำทุนทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่มาสร้างคุณค่าและรายได้ให้กับกลุ่มสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้จากทรัพยากรท้องถิ่นตนเอง ก็จะกระตุ้นให้ชุมชนแบ่งผลกำไรหรือรายได้มาทำกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

Circular economy เป็นการวางแผนใช้ทรัพยากรของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว อาทิ การบริการโรงแรมและที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ

เพื่อให้ทรัพยากรดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมและนำกลับมาใช้ใหม่ได้เช่น ส่งเสริมการใช้ซ้ำ และลดของเหลือทิ้งในปริมาณที่ต่ำที่สุด การให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภคทั้งระบบ เป็นต้น

Green economy ในมิติด้านการท่องเที่ยวคือ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้ง 3 ด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน

ภาพที่ 2 โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว
ที่มา: แผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG 2564-2565

5. การท่องเที่ยวคุณภาพ: นักท่องเที่ยวรักษ์โลก

นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความเข้าใจและสนใจการเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะยอมจ่ายเพื่อให้ได้รับประสบการณ์และคุณค่าที่ไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความสนใจที่จะเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อโลก ซึ่งหากผู้ประกอบการสามารถทำความเข้าใจและเข้าถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้ ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพนี้เดินทางไปเยือนได้ ข้อมูลวิจัยตลาดโลกสวย Voice of Green: เพื่อโลก เพื่อเรา (วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล, 2020) รายงานสถิติผู้บริโภคคุณภาพที่เลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อโลก พบว่าเพศชาย อยู่ที่ร้อยละ 33.70 และเพศหญิง อยู่ที่ร้อยละ 67.30 ในขณะที่ “Workcation-รักษ์โลก-ช่วยชุมชน” โดย Booking.com รายงานผลสำรวจนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพกว่า 28 ประเทศพบว่า 67% ของนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศและภูมิภาคดังกล่าวคำนึงถึงการเดินทางที่ลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และ 84% นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการเลือกการเดินทางที่สร้างประโยชน์มีส่วนร่วมฟื้นฟูท้องถิ่น นับเป็นตัวเลขที่สูงที่สุดในบรรดานักท่องเที่ยวทั่วโลก

นอกจากนี้ ผลสำรวจเทรนด์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2021 ซึ่งจัดทำโดย โอโกต้า พบว่า ตัวเลือกการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะถูกนำมาใช้มากขึ้น หลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง การเลิกใช้ผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวกในห้องพักและห้องน้ำเป็นมาตรการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสำหรับการเข้าพัก ผลสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น 2) มลพิษและสิ่งปฏิกูลตามชายหาดและแหล่งน้ำ 3) การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้พลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลง และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผ่อนคลาย นักท่องเที่ยวจะท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไป 1) จะจัดการขยะของตนเอง รวมถึงจะหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง 2) จะปิดแอร์และไฟเมื่อออกจากห้องพัก และ 3) จะเลือกใช้บริการที่พักที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้นักท่องเที่ยวมองว่าสัมพันธ์กับการเดินทางท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือยั่งยืนมากที่สุด คือ 1) การใช้พลังงานและทรัพยากรหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ไฟฟ้าจากพลังน้ำ เป็นต้น 2) ไม่ใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง และ 3) การอนุรักษ์สัตว์และการสร้างคาร์บอนฟุตพริ้นท์ให้น้อยลง (จตุรงค์ กอบแก้ว, 2564)

6. การพัฒนาและการขับเคลื่อนสังคมคาร์บอนต่ำ: ปัญหาที่เห็นและประเด็นที่ต้องพัฒนา

ในขณะที่ปัจจุบันมีการพูดถึงและถกเถียงในประเด็นของภาวะโลกร้อน ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มที่อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงขึ้นเล็กน้อยทั้งกลางวันและกลางคืน วันที่ร้อนที่สุดในรอบปีจะร้อนมากขึ้น ฤดูร้อนจะยาวนาน ฤดูหนาวจะสั้นลง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดจะมีเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศส่วนหนึ่งมาจากการเพิ่มขึ้นของภาวะเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ ซึ่งนับวันจะมีอัตราเร่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นี่อาจจะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าเรากำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือสถานการณ์ของภาวะเรือนกระจกที่เกิดจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มลพิษที่รุนแรงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลไปถึงปัญหาสุขภาพของคนไทย ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง ทั้งนี้ ต้องยอมรับว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติมากเช่นกัน และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำจึงเป็นแนวทางเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำร้ายธรรมชาติและก่อให้เกิดความยั่งยืน ควรเกิดขึ้นทั้งในประเด็นของเชิงนโยบาย และเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการ และที่สำคัญควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ผู้ประกอบการเอกชน เจ้าของพื้นที่ หรือนักท่องเที่ยว ดังที่ เสรี วงษ์มณฑา (2564) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นการร่วมมือกันแบบบูรณาการ 1) ภาครัฐผู้วางนโยบาย 2) ผู้ประกอบการที่จะลงทุนในอุตสาหกรรม 3) ผู้มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ 4) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ 5) นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนเองก็ต้องร่วมกันสะท้อนประเด็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวและต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน ซึ่งอาจนำเสนอในลักษณะของตัวแทนชุมชน เครือข่าย ไปสู่ประเด็นชวนให้คิดต่อไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิงนโยบาย หรืออาจนำเสนอประเด็นแก้ไข เช่น การจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องหรือการ

ส่งเสริมตลาดคาร์บอน เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่เศรษฐกิจสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งที่ท้าทายคือ ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดยุทธศาสตร์การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระยะยาว และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นแผนระยะยาวที่จะนำพาสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนนั้นมีเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกเพียง 20%

7. สรุป

การออกเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง สิ่งที่เรามักคำนึงถึงเป็นความสวยงามของสถานที่ วิถีชีวิตผู้คน อาหารจานอร่อย และได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ แต่หลายคนละเลยว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และควรเป็นประเด็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและปรับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวและขับเคลื่อนประเทศไปสู่เศรษฐกิจสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ต้องมีการยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเพื่อให้สิ่งแวดล้อมในประเทศได้มีภูมิคุ้มกัน ซึ่งการดำเนินการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำหรือการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควรเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากการการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกในการช่วยลดการปล่อยคาร์บอนให้น้อยลง เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าการท่องเที่ยวแบบปกติ ทุกกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการช่วยลดก๊าซคาร์บอน ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีส่วนร่วม ในการลดโลกร้อน และยังคงได้รับความสะดวกสบายและความสุขที่ได้รับ จากการท่องเที่ยว ซึ่งหัวใจสำคัญของ Low Carbon Tourism หรือการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีใจความสำคัญ คือ “เที่ยวอย่างไรจึงจะปล่อยก๊าซคาร์บอนไว้น้อยที่สุด” นอกจากนี้ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำยังก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อีกด้วย

สำหรับประเทศไทยหากจะมีการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Management) ภายใต้บริบทของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ควรมีการประยุกต์ใช้หลักการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้น “การพัฒนาอย่างสมดุล” ซึ่งหลักการพัฒนาอย่างสมดุลเป็นหลักในการสร้างนโยบายและปฏิบัติ เพื่อเชื่อมต่อกับปัจจุบันกับอนาคตให้เกิดความยั่งยืน และยิ่งมุ่งรักษาความสมดุลของธรรมชาติอีกด้วย นอกจากนี้ แนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำจำเป็นต้องสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงผู้ประกอบการทางท่องเที่ยวก็ควรดำเนินการประกอบกิจการท่องเที่ยวที่ดี จัดพื้นที่หรือบริบทของการประกอบกิจการที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและชาญฉลาด สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลงหรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด นักท่องเที่ยวก็ยังได้รับความสุนทรีย์ทางการท่องเที่ยวภายในแนวคิดเป็นกับสิ่งแวดล้อม เกิดกระจายรายได้ ช่วย

เพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชน ก่อให้เกิดยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ “การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ”

8. เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพประกันชีวิต. (2563). **เที่ยวแบบวิถี Low Carbon ก็ชิลกับการสร้างสุขที่ยั่งยืนได้**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1001610>
- กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผน. (ม.ป.ป.). **ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กองวางแผนลงทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.). **คู่มือแนวทางการออกแบบและพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.).
- คิด Creative Thailand. (2563). **สำรวจ “ลิสบอน” เมืองที่เป็นมิตรและฮิตที่สุดในหมู่มิลเลนเนียล**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=32774&lang=29838
- คิด Creative Thailand. (2564). **ส่องวิถีชาบู Go Low Carbon ในโลก High Carbon**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=33346&lang=30248
- จตุรงค์ กอบแก้ว. (2564). **ท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ..นาเน! หลังโควิด**. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. จาก <https://www.salika.co/2021/06/12/low-carbon-tourism-after-covid/>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). **ตราด...เมืองเกาะครึ่งร้อย เที่ยว “เกาะหมาก” โมเดลต้นแบบโลว์คาร์บอน เตสติเนชั่น**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.prachachat.net/blogger-square/travel/news-226912>
- พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม. (2565). **Low Carbon Tourism วิธีการท่องเที่ยวแบบรักษ์โลก เทรนด์แห่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนในยุคโควิด**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.banmuang.co.th/news/politic/279069>
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2560). **คาร์บอนฟุตพริ้นท์จากการบริโภคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. *Veridian E-Journal*. 10(1). 1087-1102.
- มนรัตน์ ใจเอื้อ. (2564). **การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (LOW CARBON TOURISM)**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก <https://tourism.utcc.ac.th>
- วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). **การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และการลงมือทำจริง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์. (ม.ป.ป.). **ปรากฏการณ์โลกร้อน(Global Warming)**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.pw.ac.th/emedia/media/science/lesa/5/global_warming/global_warming/

- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). **แผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG 2564-2565**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สินธุ์ สโรบล. (2555). ความท้าทายของโจทย์วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวชุมชนในทศวรรษหน้า. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**. 5(6). 109-117.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2564). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: นวัตกรรมเคลื่อนย้ายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. 1(1). 1-24.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). **Low Carbon Tourism เที่ยวแบบคนไม่เอาถ่าน**. กรุงเทพมหานคร : โคคูณ แอนด์ โค จำกัด.
- Kate Abnett. (2022). **EU scientists say 2021 was world's fifth-hottest year on Record**. Retrieved 22 September 2022. From <https://www.reuters.com/markets/commodities/eu-scientists-call-action-greenhouse-gas-levels-hit-high-2021-2022-01-10/>
- Liu Min. (2011). **Study on Low-carbon Tourism Development of Changdao Island n Low-carbon Economy**. Retrieved 22 September 2022. From <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/201112/2011jscx0a15.pdf>
- Manfred Lenzen, Ya-Yen Sun, Futu Faturay, Yuan-Peng Ting, Arne Geschke & Arunima Malik. (2018). The carbon footprint of global tourism. **Nature Climate Change**. 8. 522–528.
- Zhou Gefen. (2013). **Research on Low-carbon Rural Tourism Development in Western Minority Regions in China from the perspective of neo institutional economics**. Retrieved 22 September 2022. From <http://journal-archieves30.webs.com/117-125.pdf>

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม*
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE GRASSROOTS ECONOMY
THROUGH COMMUNITY ENTERPRISES FOR SOCIETY

สนุก สิงห์มาตร¹, พิกุล มีมานะ²

Sanook Singmatr¹, Pikul Memana²

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Roi Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{1,2}

Email : thisme31@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการฉบับนี้มีเจตนาจะนำเสนอถึงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงระดับการบริโภค ซึ่งเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิด การลงมือปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และร่วมกันเป็นเจ้าของ หลังจากการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม ประกอบด้วย 1) บทบาทรัฐบาล ควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนอย่างเต็มที่ ด้านนโยบาย งบประมาณ ด้านวิชาการ ระเบียบกฎหมาย ปัจจัยการผลิตและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สนับสนุนอุดหนุน 2) บทบาทภาคเอกชน ภาคเอกชนควรแสดงบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยการขับเคลื่อน รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่เครือข่ายวิสาหกิจต่างๆช่วยเหลือรัฐบาล ทั้งที่เป็นวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต ทุน อุปกรณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย 3) บทบาทภาคประชาสังคม ควรทำหน้าที่ขับเคลื่อนขยายเครือข่ายและช่วยเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการแล้วยังอ่อนแอให้สามารถขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จได้ และ 4) บทบาทเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจเองก็ควรแสดงบทบาทร่วมกันในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ เพื่อความสำเร็จยั่งยืน

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนา 2. เศรษฐกิจฐานราก 3. วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม

ABSTRACT

This academic article intends to present guidelines for developing the grassroots economy or community economy, that is, conducting various economic activities from the production level to the consumption level. It is a matter of community participation in thinking. action Receiving benefits and joint ownership After studying and analyzing relevant documents, the author would like to present guidelines for developing the grassroots economy through community enterprises for society, consisting of: 1. The role of the government should fully promote and support the operations of community enterprises in the areas of policy, budget, academics, and regulations. law Production factors and related personnel have a duty to support and subsidize, 2. The role of the private sector (private sector). The private sector should play a role in developing the grassroots economy through community enterprises, including supporting, promoting and helping drive Including facilitating various enterprise networks to assist the government. Both are raw materials Factors of production, capital, equipment, and various knowledge In driving policy, 3. The role of civil society should be to drive network expansion and help fill in the limitations of enterprise groups that are still weak in order to be able to drive towards success, and 4. The role of the network of enterprise groups should also be to play a joint role in helping and supporting each other in various fields. for sustainable success.

Keywords : 1. Development guidelines 2. Grassroots Economy 3. Community Enterprise for Society

1. บทนำ

กรมพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงวิกฤตการณ์และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย อาทิ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การก้าวตามกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ทัน ภาวะโลกร้อนและภัยพิบัติธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไป การแก่งแย่งทรัพยากร อีกทั้งระบบบริหารราชการแผ่นดินไม่เข้มแข็ง จากปัญหาที่กล่าวมาจึงทำให้ยุทธศาสตร์ชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการลดความเสี่ยงและมุ่งความท้าทายที่สำคัญของประเทศในระยะ 20 ปี ข้างหน้า เพื่อมุ่งหาทางออกการเปลี่ยนแปลงปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่สมดุลพร้อมเติบโตจากภายในสู่ภายนอกชุมชน ซึ่งเศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพ ภูมิปัญญา และทุนในชุมชนจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีการดำเนินงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) แบ่งออกมา 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความมั่นคง

2. ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5. ด้านการสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6. ด้านพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ (กรมพัฒนาชุมชน, 2565)

เศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงระดับการบริโภค การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิด การลงมือปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และร่วมกันเป็นเจ้าของ (กรมพัฒนาชุมชน, 2565) ส่วน กาญจนา รอดแก้ว ฤชงค์ เสนานุช และธรรรงค์ จันได (2564) อ้างถึง คำกล่าวของ ประเวศ วะสี ที่กล่าวถึงเศรษฐกิจฐานรากว่าเป็นฐานของประเทศฐานรากแข็งแรงจะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง ถ้าเศรษฐกิจฐานรากกับเศรษฐกิจมหภาคเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลกันจะเกิดการพัฒนารูปแบบการ ยั่งยืนและก้าวหน้า ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากอยู่ที่การมีสมาชิกเพิ่มเติมพื้นที่และความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนั้น กาญจนา รอดแก้ว ฤชงค์ เสนานุช และธรรรงค์ จันได (2563) ยังได้กล่าวสรุปถึงเศรษฐกิจฐานรากที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เกิดการรวมกลุ่มและร่วมมือในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนภายใต้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการแปรรูปในชุมชน

เศรษฐกิจฐานราก เป็นการประกอบอาชีพของประชาชนในระดับฐานรากหรือท้องถิ่น เศรษฐกิจฐานรากที่พบเห็นอยู่ทั่วไป คือ อาชีพอิสระขนาดเล็ก เช่น การค้าหาบเร่แผงลอย บริการรถรับจ้างสาธารณะ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้นสำหรับหาบเร่แผงลอย งานศึกษาของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของวุฒิสภาระบุว่า ในปี 2562 ยอดขายของหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานครสูงถึง 67,728 ล้านบาทต่อปี ตัวเลขนี้มาจากการคำนวณรายได้และการบริโภคที่เพิ่มขึ้น (MPC) โดยประมาณการผู้ค้าหาบเร่แผงลอยไว้ที่ 170,000 ราย มีรายได้วันละ 1,000 บาท ทำงานเดือนละ 20 วัน งานศึกษานี้ยังเสนอว่า ร้อยละ 70 ของรายได้ของผู้ค้าจะถูกใช้จ่ายเพื่อซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิต และกว่าร้อยละ 80 ของวัตถุดิบที่ใช้นั้นผลิตในท้องถิ่น ตัวเลขนี้สะท้อนรายได้ที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างชัดเจน ลึกลงไปในมูลค่า คือ “คุณค่า” เศรษฐกิจฐานรากทำให้คนจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานช่วงวัยกลางคนขึ้นไป ที่มีโอกาสจำกัดในการทำงานได้มีงานทำ มีรายได้ ไม่เป็นภาระด้านสวัสดิการสังคม แก้ไขทั้งปัญหาความยากจน เหลื่อมล้ำ และยังสร้างผู้ประกอบการด้วย ในปี 2563 Bio-Thai ระบุว่า การค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีส่วนการจ้างงานถึงร้อยละ 86.3 ในขณะที่การจ้างงานในร้านค้าปลีกสมัยใหม่และร้านสะดวกซื้อคิดเป็นเพียงร้อยละ 13.7 ตลาดสดและหาบเร่แผงลอยอาหารยังเป็นพื้นที่สำคัญของความมั่นคงทางอาหาร การศึกษาในปี 2561 ระบุว่า หากไม่มีอาหารหาบเร่แผงลอย ชาวกรุงเทพมหานครต้องจ่ายค่าอาหารเพิ่มขึ้นเดือนละ 357 บาท คนชั้นกลางและผู้มีรายได้สูงยังบริโภคอาหารจากหาบเร่แผงลอยเช่นกัน บทบาทในเชิงวัฒนธรรมก็เป็นทั้ง “มูลค่า” และ “คุณค่า” ที่เรามองข้ามไม่ได้ ภูมิปัญญาด้านอาหารและวิถีการบริโภคเป็น “ทุนวัฒนธรรม” ที่สามารถสร้างมูลค่ามหาศาล ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ด้วยศักยภาพด้านต่างๆ ข้างต้นของเศรษฐกิจฐานราก จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศจีนและอีกหลายประเทศ สนับสนุนให้หาบเร่แผงลอยเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับรัฐบาลไทย นโยบายสนับสนุนการประกอบ

อาชีพอิสระปรากฏชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 จนถึงปัจจุบัน ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความตระหนักต่อเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจ้างงาน ทำให้โอกาสการเป็นลูกจ้างลดลง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติต่อการทำงาน แรงงานรุ่นใหม่ ๆ (นฤมล นิราทร, 2565)

นอกจากนั้น พลากร วงศ์กองแก้ว กล่าวว่า พอช.ได้จัดทำแผนงานสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของขบวนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2559 งบประมาณรวม 30 ล้านบาท (ระยะที่ 1) มี 3 แผนงาน คือ 1. สนับสนุนการสร้างเสริมของระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนในพื้นที่ 1,500 ตำบล กระจายอยู่ในพื้นที่ที่ พอช. ปฏิบัติงานทั่วประเทศ 2. การเชื่อมโยงเครือข่ายและประสานเชื่อมโยงภาคีพัฒนาระบบข้อมูลและการจัดการความรู้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ให้เกิดรูปธรรมการทำงานในเชิงประเด็น (Cluster) คือ เกษตรอินทรีย์ เช่น ข้าวอินทรีย์ ผักปลอดสารพิษการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา การท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์กรการเงินชุมชน ร้านค้าชุมชน ฯลฯ และ 3. การบริหารจัดการ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้ขบวนองค์กรชุมชนได้พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของตนเองได้และแผนงานปี 2560 (ระยะที่ 2) งบประมาณ 37 ล้านบาท เน้นตำบลที่มีการดำเนินงานเศรษฐกิจ ฐานรากและประชารัฐ จำนวน 500 ตำบลทั่วประเทศ นอกจากนี้ พอช. ยังได้จัดเวทีระดับประเทศเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชน ผู้นำขบวนองค์กรชุมชนทั่วประเทศ เช่น จัดงานสัมมนา การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ และการประสานการปฏิรูปประเทศร่วมกับ สปท. เมื่อวันที่ 26-27 มีนาคม 2559, สัมมนาเชิงปฏิบัติการ “สร้างความเข้าใจและความร่วมมือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านนโยบายประชารัฐ” เมื่อวันที่ 8-9 มิถุนายน ที่ผ่านมา ซึ่งทั้งสองงานมีผู้นำและตัวแทนชุมชนทั่วประเทศเข้าร่วมประมาณ 1,000 คน รวมทั้งยังได้ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนแต่ละภาคจัดงานสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เป็นรูปธรรม (คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก, 2559)

ระบบเศรษฐกิจฐานรากอีกประการที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอเพื่อใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชน อีกประการหนึ่งคือ วิสาหกิจชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยระบบการดำรงชีพชุมชนที่มุ่งสอนให้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ด้านการประกอบธุรกิจในชุมชนโดยมีรัฐคอยเป็นพี่เลี้ยงให้อีกชั้นหนึ่ง วิสาหกิจชุมชนไม่ถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทำให้มีปัญหาในการดำเนินธุรกิจ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จึงได้ถูกประกาศใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยระบุว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดการศึกษาวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องเข้าใจถึงลักษณะของวิสาหกิจชุมชนในเบื้องต้นด้วย สอดคล้องกับ Phongphit, S. (2007) ที่อธิบายว่าวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะดังนี้ประการแรก ชุมชนต้องเป็นเจ้าของกิจการ ประการที่สอง ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน ประการที่สาม ใช้ทุนของชุมชนเป็นหลัก ประการที่สี่ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นฐานคิด ประการที่ห้า ใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาสากล ประการที่หก ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก ประการที่เจ็ดต้องเชื่อมโยงกับกิจกรรมของชุมชน และประการที่แปด ต้อง

พึ่งตนเองเป็นสำคัญ ทั้งยังจำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนไว้ดังนี้ ประเภทแรก จำแนกตามลักษณะการประกอบการ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักและวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมออกสู่ตลาดภายนอกโดยเฉพาะโฮมสเตย์และบริการท่องเที่ยวในชุมชน ประเภทที่สอง จำแนกตามลักษณะพัฒนาการ ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัว เป็นการประกอบกิจการเพื่อใช้อุปโภคและบริโภคในครอบครัว และวิสาหกิจชุมชนระดับชุมชนและเครือข่าย เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่มเพื่อใช้อุปโภคและบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ด้วยลักษณะของวิสาหกิจชุมชนระดับชุมชนและเครือข่ายเช่นนี้จึงถือเป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าแม้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน กระนั้นก็มีความแตกต่างกันในประเด็นเหล่านี้นั้นคือ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ฐานคิด แหล่งทุน และกระบวนการ ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนยังถือเป็น “วิธีการ” ของเศรษฐกิจชุมชนอีกด้วย

บทความทางวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนจึงมีความมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบและนำเสนอแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชาติโดยใช้เศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ ประเภทที่เรียกว่า “วิสาหกิจชุมชน” เพื่อนำเสนอทางออกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชนของประเทศต่อไป

2. องค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจฐานราก คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งสังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้เศรษฐกิจฐานรากจะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือเป็นธุรกิจของชุมชนนางสาวสมสุขอธิบายความหมายของระบบเศรษฐกิจฐานราก (คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก, 2559)

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายข้างต้นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก โดยการสนับสนุนให้มีการออกแบบมาตรการการพัฒนาศักยภาพที่มีความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในการทำงานให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการปรับตัวต่อบริบทของตลาดที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้ การสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่นห่างไกล รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้นได้ ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ รวมทั้งกระจายแหล่งเงินทุนในระบบให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ, 2563)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มเติม อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้เห็นความสำคัญของฐานงานเศรษฐกิจและทุนชุมชน เนื่องจากเล็งเห็นว่าจะจะเป็นรากฐานอันมั่นคง ที่จะทำให้ขบวนการชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงกำหนดการสนับสนุนงานดังกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มาตรา 7 (1) ว่า “สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม” เจตนารมณ์สำคัญของการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน พอช. มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นให้ “ชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเอง และจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” โดยรูปธรรมของการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถแยกหมวดของฐานงานที่นำไปสู่ หรือสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน ดังนี้ 1) ฐานระบบการเงินและทุน ที่ปรากฏรูปธรรมในเรื่อง การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน การสนับสนุนระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนา การบูรณาการกองทุน การแก้หนี้ในระบบ และสถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น 2) ฐานการพัฒนาอาชีพ รายได้ เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดตั้งธุรกิจชุมชน-วิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนชุมชน ระบบการผลิต เกษตรยั่งยืน เป็นต้น 3) ฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์/การจัดการลุ่มน้ำ ป่าชุมชน การดูแลที่ดินเกษตรธรรมชาติ/ความมั่นคงทางอาหาร ประมงชายฝั่ง การจัดการขยะ เป็นต้น 4) ฐานการสร้างสวัสดิการ จากที่องค์กรชุมชน/กลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง หรือผ่านการสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน กองทุนรักษากัน-รักษาถิ่น กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น 5) ฐานการพัฒนาจากเครือข่ายงานประเด็น หรือเครือข่ายคลัสเตอร์ (Cluster) ที่เป็นการเชื่อมโยงประสานการทำงานร่วมกันของขบวนการชุมชนที่ทำงานในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้เกิดพลังการเคลื่อนไหว หรือเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ แลกเปลี่ยนสินค้า หรือเป็นคู่ค้า ฐานการผลิตซึ่งกันและกัน เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าวท้องถิ่น ชุมชน ร้านค้าชุมชน การจัดการที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง) การก่อสร้างชุมชน/ช่างชุมชน ประมงพื้นบ้าน การจัดการภัยพิบัติหรือภัยจากธรรมชาติ สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญา วิถีวัฒนธรรม เป็นต้น (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), ออนไลน์) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปค่านิยมของเศรษฐกิจฐานรากได้ว่า เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกันด้วยคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่ โดยอาศัยฐานระบบการเงินและทุนที่ปรากฏรูปธรรมในชุมชน ตั้งแต่การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน การสนับสนุนระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนา การบูรณาการกองทุน การแก้หนี้ในระบบ และสถาบันการเงินชุมชนเอง

3. องค์ประกอบของเศรษฐกิจฐานราก

องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ประกอบไปด้วย มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายในและกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ, มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุนร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจสังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน, มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน ทุนพุทธิพยากร วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์, มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก เพื่อการวิเคราะห์ระบบของท้องถิ่น อาชีพ รายได้รายจ่าย การผลิต ฐานเศรษฐกิจ ที่ดิน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลความรู้ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องภายนอก เป็นฐานสำคัญในการวางแผนชุมชน การวางแผนเพื่อการตัดสินใจ การติดตาม วัดผลและรายงานผล, มีระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า ที่ได้มาตรฐาน มีมูลค่าเพิ่มและสามารถเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจภายนอกได้, สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ทั้งระดับกลุ่มต่อกัน กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายประเด็นต่างๆได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาวิถีวัฒนธรรม หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น, มีระบบการอยู่ร่วมกัน หรือเคารพกติกา จารีตประเพณีในการอยู่ร่วมกัน ระบบสวัสดิการการดูแลซึ่งกันและกันและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมใหญ่อย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูล, มีคุณธรรมจริยธรรมในการทำกิจกรรม การประกอบกิจการ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการดำรงชีวิต, ความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมทุนร่วมกิจกรรมหรือกิจการ ในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันคนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่นๆ มีคุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบคลุมมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด

4. กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เห็นผลรูปธรรมที่ชัดเจน จึงกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ที่จะใช้เป็นแนวทางตั้งต้น ดังนี้

1. ใช้พื้นที่ตำบลเป็นตัวตั้ง โดยกำหนดให้มีเป้าหมาย คือ ระบบเศรษฐกิจชุมชนสร้างความสุขยั่งยืน มียุทธศาสตร์ คือ สร้างระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานราก ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมมีความสุข มีเครื่องมือ คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมเทคโนโลยี มีมาตรการ คือ กำหนดให้พื้นที่ทุกระดับเป็นเขตเศรษฐกิจชุมชนพิเศษ มีหลักการ คือ เศรษฐกิจปลอดภัย หรือเศรษฐกิจสีเขียว มีพื้นที่ดำเนินงาน คือ ตำบล หรือท้องถิ่น มีพื้นที่บูรณาการ คือ การรวม 2-3 ตำบลขึ้นไป ภายใต้ประเด็นงานร่วมที่ตำบลได้ปรึกษาหารือ และตกลงร่วมกัน และมีพื้นที่จัดการ คือ ใช้พื้นที่ระดับอำเภอ จัดการเป็น “เครือข่ายระดับอำเภอจัดการตนเอง” ครอบคลุม (ผลิต บริโภค แปรรูป ซื้อมาขายไป ทน ทำไร่)

2. สร้างและพัฒนาแกนนำตำบล อำเภอ จังหวัด โดยตำบลและหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ต้องรับรู้ ทำความเข้าใจต่อเป้าหมาย และวางแผนงานร่วมกัน

3. การสร้างกลไกการขับเคลื่อนทั้งในระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชน เช่น มีการกำหนดตัวแทนในแต่ละระดับร่วมกับหน่วยงานภาคี มีการวางแผนงาน และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากร่วมกัน มีการจัดทำแผนพัฒนาด้านต่างๆ เช่น แผนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการผลิต แผนการจัดระบบการกระจายสินค้า แผนการสร้างพื้นที่ทางการตลาด การเพิ่มรายได้ การลดหนี้สิน การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

4. การพัฒนาองค์ความรู้ ที่มาจากการอบคิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นระบบข้อมูล องค์ความรู้ ขยายผล เผยแพร่ ใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน

5. การจัดการองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การจัดการทุนชุมชน การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคน กลไกในระดับต่างๆ การจัดการความสัมพันธ์ของระบบเครือข่าย ทั้งแนวราบ และแนวดิ่ง เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากการสร้างระบบเศรษฐกิจในระยะต่างๆ ภายใต้งานที่มีอยู่ เช่น ระยะสั้น ดำเนินการจัดการทรัพยากรในชุมชนให้เหมาะสม ระยะกลาง พัฒนาค้นหาให้เข้าใจระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน และระยะยาว การตลาดภายในภายนอก และการสร้างและพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น

5. องค์ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ที่มีหลักการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นวิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ดังนั้น ความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน) กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1. ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ 2. ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลาง ต่อไป 3. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุน

การจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

6. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคม

องค์กร Social Enterprise Alliance ของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามวิสาหกิจเพื่อสังคมเอาไว้ว่า “วิสาหกิจเพื่อสังคมคือธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยใช้วิธีการและแนวทางปฏิบัติของธุรกิจและอำนาจทางการตลาดในการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมและมนุษยธรรม” (Social Enterprise Alliance, online) ซึ่งมีข้อสังเกตว่า คำนิยามในที่นี้ได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาสังคมของวิสาหกิจเพื่อสังคมว่าเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงใช้วิธีการทางธุรกิจเข้ามาตอบสนองนักวิชาการที่สนใจศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้วิสาหกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จ ในปี พ.ศ. 2550 แพม ซีเนอร์ (Pam Seanor) และคณะ ได้ศึกษารูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคมโดยเน้นไปที่รูปแบบพฤติกรรมของผู้ประกอบการสังคมที่ดำเนินกิจกรรมในการสร้างวิสาหกิจเพื่อสังคม และได้พบรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย สุดท้ายก็สรุปได้ว่า รูปแบบธุรกิจของวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมนั้น มีลักษณะ “ปะ เสริม เต็ม แต่ง” ไปตามสถานะแวดล้อมและบริบท (วิภาภรณ์ ชัยรัตน์, 2560) ในส่วน ชวลิต วิจารณ์ (2558) กล่าวว่า “กิจการเพื่อสังคม” คือ กิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการ โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำ เพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ วิสาหกิจเพื่อสังคมที่รู้จักกันในปัจจุบัน ได้แก่ ธนาคารกรามีน โครงการพัฒนาอ้อยตุง และโรงพยาบาลอภัยภูเบศร ดังนั้น วิสาหกิจเพื่อสังคม จึงเป็นการนำ จุดเด่นขององค์กรสาธารณกุศล (Non-Profit Organization: NPO) ที่มุ่งเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม มาผสมผสานกับจุดเด่นของธุรกิจ (Business) ที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างผลกำไร จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้ง ศักดิ์ดา ศิริภทรโสภณ (2558) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมจะดำเนินงานเพื่อเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม โดยมีแผนธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงานและขยายงานให้เต็มศักยภาพ มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพันธกิจทางสังคมที่ตั้งไว้ มีหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำรายได้กลับมาสู่กิจการเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ขยายกิจการ และผลักดันเป้าหมายทางสังคมต่อไป วิสาหกิจเพื่อสังคมจึงเป็นการผสมผสานกันระหว่างเป้าหมายทางสังคม และเป้าหมายทางธุรกิจ จึงอาจอธิบายรูปแบบขององค์กรได้ด้วยองค์กรในรูปถูกผสมที่คำนึงถึงคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจซึ่งวิสาหกิจเพื่อสังคมถือเป็นหนึ่งในรูปแบบขององค์กร สอดคล้องกับ วิภาภรณ์ ชัยรัตน์ (2560) กล่าวว่า วิสาหกิจเพื่อสังคม หมายถึง กิจการ องค์กร องค์กรธุรกิจ หรือองค์กรภาคประชาชนที่มีการดำเนินการแบบธุรกิจและมีเป้าหมายในการสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าทางสังคม (Social Value Creation) โดยไม่ได้มีการแสวงหากำไรเป็นเป้าหมาย การแสวงหากำไรที่มิเช่นนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับเจ้าของหรือนักลงทุน แต่เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและสร้างให้เกิดความยั่งยืนแก่กิจการซึ่งหมายถึงการที่วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถที่จะดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนโดยไม่ได้อาศัยเงินสนับสนุนหรือเงินบริจาค นอกจากนั้นยังมี ศาสตราจารย์ยูนุส ได้ให้คำจำกัดความของ

“ธุรกิจเพื่อสังคม” ไว้ว่า (1) เป็นธุรกิจที่ออกแบบและจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาให้กับสังคมโดยเฉพาะให้ด้านใดด้านหนึ่ง และ (2) จะต้องเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างฐานะทางการเงินที่มั่นคงได้ โดยกำไรที่เกิดขึ้นจากธุรกิจจะถูกนำไปใช้เพื่อลงทุนต่อในธุรกิจหรือใช้เพื่อสร้างธุรกิจเพื่อสังคมขึ้นใหม่ เพื่อขยายผลกระทบต่อสังคมให้กว้างมากยิ่งขึ้น เช่น ใช้เพื่อขยายขอบเขตของธุรกิจหรือการให้บริการออกไป ใช้เพื่อพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้มากขึ้น ธุรกิจเพื่อสังคม แตกต่างจากธุรกิจปกติทั่วไปในแง่ที่จะไม่ประสงค์ที่จะแสวงหากำไรสูงสุด แต่จะต้องมีผลประโยชน์ที่ทำได้กำไร เพื่อให้ธุรกิจดำเนินและขยายตัวต่อไปได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ธุรกิจเพื่อสังคม จึงไม่ใช่กิจกรรมหรือธุรกิจประเภทที่ไม่แสวงหากำไร ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในรูปของมูลนิธิ ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากเงินบริจาคหรือเงินเพื่อการกุศล ธุรกิจเพื่อสังคม จะต้องสร้างกำไร และนำกำไรนั้นมาลงทุนกลับให้กับสังคมต่อไป พร้อมกับการขยายตัวของธุรกิจ ศาสตราจารย์ยูนุส ยังได้เสนอหลักการ 7 ประการ สำหรับธุรกิจเพื่อสังคม อันได้แก่ 1. ธุรกิจเพื่อสังคมจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะช่วยลดความยากจนในสังคม หรือปัญหาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งในสังคม เช่น ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสุขภาพสุขอนามัย ปัญหาในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือปัญหาด้านสถานะแวดล้อม ที่กำลังคุกคามสังคมนั้นอยู่ 2. ธุรกิจจะต้องดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนทั้งในด้านสถานะทางการเงินและสถานะทางเศรษฐกิจ 3. ผู้ลงทุน หรือเจ้าของธุรกิจ จะได้ผลตอบแทนจากธุรกิจในจำนวนที่เท่ากับเงินที่ลงทุนไปเท่านั้น โดยจะไม่ได้รับเงินปันผล หรือผลประโยชน์อื่นใดจากธุรกิจมากกว่าเงินลงทุน 4. เมื่อธุรกิจจ่ายคืนเงินที่นำมาลงทุนให้กับเจ้าของหรือผู้ลงทุนไปแล้ว กำไรที่เกิดขึ้นจากธุรกิจหลังจากนั้น จะเก็บไว้ในธุรกิจสำหรับใช้ในการขยายกิจการหรือเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจ 5. ธุรกิจจะต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม 6. พนักงานหรือผู้ร่วมงานของธุรกิจ จะได้รับผลตอบแทนการทำงานหรือเงินเดือนที่เทียบเท่ามาตรฐานในอุตสาหกรรม แต่จะมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีกว่า 7. ทุกคนที่ทำงานให้กับธุรกิจจะต้องทำงานอย่างมีความสุขจะเห็นได้ว่า ด้วยแนวคิดและค่านิยมของ ศาสตราจารย์ยูนุส นี้ ทำให้ธนาคารกรามีน เป็นแหล่งเงินสำหรับคนยากจนหรือผู้ที่มีสถานะด้อยในสังคม เช่น สตรีในปากีสถาน สามารถมีแหล่งเงินที่จะนำไปใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความในความหมายที่กว้างขึ้น เช่น ในสหภาพยุโรป ที่มีการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมได้อย่างแพร่หลาย ได้กำหนดลักษณะของธุรกิจเพื่อสังคมที่ครอบคลุมไปถึง (1) ธุรกิจที่คำนึงถึงจริยธรรมและประโยชน์ต่อสังคมในการนำเสนอสินค้า ผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการทำงาน และในกระบวนการผลิต ของธุรกิจ (2) ธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาสังคม และมีผลลัพธ์จากการประกอบธุรกิจที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ทำให้สังคมมีสภาพที่ดีขึ้น จากผลการดำเนินการของธุรกิจ และ (3) ธุรกิจที่มีการบริหารจัดการและการดำเนินการที่แบ่งปันผลประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้เสียอย่างยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น เจ้าของ ผู้ถือหุ้น พนักงาน คู่ค้า ลูกค้า ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป จากที่รวบรวมมาข้างต้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า วิสาหกิจเพื่อสังคม หมายถึงองค์กรนอกระบบราชการ ที่มาจากการรวมตัวด้วยใจสมัครของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่มีเป้าหมายร่วมกันในการจัดทำกิจกรรมช่วยเหลือและพัฒนาสังคม ดำเนินงานอย่างอิสระด้วยจิตใจอาสาสมัครของผู้ปฏิบัติงาน มีวัตถุประสงค์ไม่แสวงหากำไรเป็นเป้าหมายจนเกินไปแต่เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และสร้างให้เกิดความยั่งยืนแก่กิจการซึ่งหมายถึงการที่วิสาหกิจเพื่อสังคมสามารถที่จะดำเนินงานไปได้

อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนโดยไม่ได้อาศัยเงินสนับสนุนหรือเงินบริจาคหรืออาจเรียกว่าเป็นธุรกิจเพื่อสังคมก็อาจไม่ผิด (อ้างถึงใน นันทกานต์ สมบัติสวัสดิ์, 2559).

7. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมที่ผู้เขียนพยายามจะนำเสนอในครั้งนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชนด้วยการนำเสนอบทบาทขององค์กรต่างๆในสังคม เพื่อประกอบการพิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบาย โดยแต่ละฝ่ายต่างต้องมีบทบาทของตนเองในการที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ฝ่ายภาครัฐหรือภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคส่วนของเครือข่ายวิสาหกิจเองซึ่งผู้เขียนขอเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

7.1 บทบาทรัฐบาล (Government) รัฐบาลควรแสดงบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ดังข้อเสนอต่อไปนี้ประการที่ 1 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนที่มีความคล้ายคลึงกันในทุกๆด้านร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างน้อยตำบลละกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่ตนเองมีความถนัดหรือเชี่ยวชาญ หน่วยงานก็สามารถสนับสนุนปัจจัยการผลิตหรือทุนให้กับกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมเหล่านั้นได้ตามกรอบของกฎหมาย เช่น ระบบธนาคารน้ำใต้ดิน การจัดทำบาดาลด้วยโซล่าเซลล์เพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้เพื่อเพาะปลูก การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ทุน ปุ๋ยหรือปัจจัยอื่นที่จำเป็น อาจอยู่ในรูปการให้เปล่าหรือการกู้ยืมก็ได้ตามกรอบของกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินการ อนึ่งในการผลิตสินค้าเกษตรดังกล่าวนี้ควรอยู่ในรูปเกษตรแบบรวมกลุ่มไม่ใช่เพาะปลูกตามอำเภอใจ ควรใช้หลักการตลาดนำการผลิตหรือเกษตรพันธสัญญา ขณะเดียวกัน องค์กรภาคราชการต้องแสวงหา ต้นแบบการผลิตเกษตรคุณภาพ “ศูนย์สาธิตการเกษตร” ให้กับกลุ่มวิสาหกิจเพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการเพาะปลูก เกษตรคุณภาพคือการผลิตน้อยได้ปริมาณมาก ลดต้นทุนการผลิต หรือเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เป็นต้น ประการที่ 2 ให้หน่วยระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่น อาทิ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการเพื่อต่อยอดในระดับที่สูงขึ้น จัดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อเป็นศูนย์กลางให้กับกลุ่มวิสาหกิจ ทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลทางด้านการผลิต คอยจัดสรรก่อนการเพาะปลูก ตลอดจนทำหน้าที่ประสานข้อมูลกับหน่วยงานในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ในการแปรรูปสินค้าหรือจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ผลิตได้จากกลุ่มวิสาหกิจนำมารวบรวมและบริหารจัดการต่อยอดภายในพื้นที่ใกล้เคียง อาจอยู่ในรูปการสร้างหน่วยตลาดจัดการตนเองระดับจังหวัด หรือศูนย์แปรรูปสินค้าเกษตร ด้วยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแปรรูป การตลาดเข้ามาทำหน้าที่วางแผนการเพาะปลูกตามความต้องการของตลาด เป็นต้น โดยมีหน่วยงานระดับกลางคอยให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกอีกชั้นหนึ่ง เครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จัดตั้งนี้ มีหน้าที่สนับสนุน อุดหนุน และส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจในเครือข่ายให้เกิดการเชื่อมโยงกัน เป็นหน่วยตลาดกลางของกลุ่มในการรับซื้อสินค้า แปรรูป และจัดการตลาดให้กับกลุ่มเครือข่ายประสานองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน ตลอดจนการเตรียมพื้นที่เพื่อเป็นตลาดการรับซื้อ จำหน่ายสินค้าที่ผลิตและแปรรูปได้จากกลุ่มวิสาหกิจในเครือข่าย ประการที่ 3 หน่วยงานกลาง อาทิ รัฐบาล กระทรวง กรม กอง ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้การสนับสนุนด้านนโยบายงบประมาณ ด้านวิชาการ ระเบียบกฎหมาย ปัจจัยการผลิตและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สนับสนุน

อุดหนุน และส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจหรือเครือข่ายให้เกิดการเชื่อมโยงกัน เป็นหน่วยตลาดกลางของกลุ่ม ในการรับซื้อสินค้า แปรรูป และจัดการตลาดให้กับกลุ่มเครือข่าย ประสานองค์รภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเพื่อเป็นตลาดการรับซื้อสินค้าเกษตรที่ผลิตได้ และการจำหน่ายสินค้าที่ผลิต และแปรรูปได้จากกลุ่มวิสาหกิจหรือเครือข่ายวิสาหกิจ อาจอยู่ในรูปแบบสถาบันธัญญาหารแห่งชาติเพื่อช่วยในการแปรรูปและจำหน่ายสินค้าในระดับประเทศหรือต่างประเทศต่อไป

7.2 บทบาทภาคเอกชน (Private sector) ภาคเอกชนควรแสดงบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ดังข้อเสนอต่อไปนี้ ประการที่ 1 ภาคเอกชนทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่เป็นผู้ควบคุมกลไกทางการตลาดของประเทศและมีความเชี่ยวชาญกว่าภาครัฐต้องมีการประสานกับภาครัฐในการที่จะสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยการขับเคลื่อน เช่น การรับซื้อ การจำหน่าย การแปรรูปและขนส่งสินค้าที่เกิดขึ้นจากกลุ่มวิสาหกิจต่างๆ รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่เครือข่ายวิสาหกิจต่างๆช่วยเหลือรัฐบาล ทั้งที่เป็นวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต ทุน อุปกรณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวนี้ให้ประสบผลสำเร็จเนื่องจากภาคเอกชนนี้มีความเชี่ยวชาญมากกว่าภาครัฐอย่างแน่นอน ประการที่ 2 ภาคเอกชนต่างๆ ต้องยอมที่จะลดรายได้ทางธุรกิจของตนเองลงเพื่อความอยู่รอดของทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานราก ในบางโอกาสภาคเอกชนควรแสดงบทบาทเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เพื่อการอยู่ร่วมกันในระยะยาว ประการที่ 3 ภาคเอกชนต้องคอยเป็นพี่เลี้ยงให้กับเครือข่ายวิสาหกิจในการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน

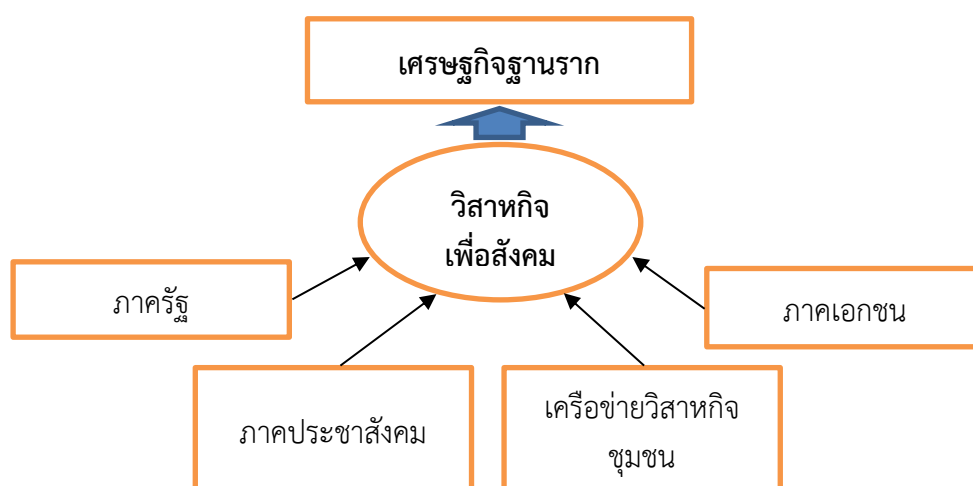
7.3 บทบาทภาคประชาสังคม (Civil society) ภาคประชาสังคม เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะผลักดันนโยบายดังกล่าวนี้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งควรแสดงบทบาทต่อเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้ ประการที่ 1 ภาคประชาสังคมที่มีอุดมการณ์และมีความเชี่ยวชาญต้องออกมาทำหน้าที่ขับเคลื่อนขยายเครือข่ายและช่วยเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการแล้วยังอ่อนแอให้สามารถขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จได้ ประการที่ 2 องค์กรภาคประชาสังคมที่กระจายตัวอยู่ตามชุมชนต่างๆต้องช่วยเข้าไปขับเคลื่อนวิสาหกิจอย่างจริงจังจตแทนการเป็นฝ่ายนั่งมองอยู่เฉยๆ ประการที่ 3 ตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐอย่างจริงจังทั้งด้านการขับเคลื่อนนโยบาย การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น ประการที่ 4 ประสานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้เครือข่าย เช่น ประชาชนชาวบ้าน นักคิดป็นถิ่น นักวิชาการอิสระ

7.4 บทบาทความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ในประเด็นนี้ทุกภาคส่วนต้องสื่อหรือแสดงให้เห็นถึงความเป็นหุ้นส่วนที่จะพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากร่วมกันโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า วิสาหกิจเพื่อสังคม ด้วยการแสดงบทบาทร่วมกัน ดังข้อเสนอต่อไปนี้ ประการที่ 1 เครือข่ายต้องรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินการหรือกิจกรรมต่างๆ มีการแบ่งผลกำไรตามสัดส่วนที่ตกลงกัน แนวทางในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนมีการพัฒนามาจากหลายระดับ ตั้งแต่การเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับบางส่วนการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยมีผลประโยชน์และไม่มีผลประโยชน์ไปถึงขั้นมีหุ้นส่วนทางการค้าร่วมกัน ประการที่ 2 เครือข่ายต้องรวมตัวกันอย่างจริงจังภายใต้อุดมการณ์เพื่อสังคมเดียวกัน คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทุกๆ ด้าน ทั้งองค์ความรู้ แนวทางดำเนินการ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ตลอดทั้งช่วยชี้ช่องทางสู่ความสำเร็จระหว่างกัน ประการที่ 3 เครือข่ายต้องมีการดำเนินการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างทันท่วงที พร้อมจะเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ประการที่ 4 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและให้ความรู้แก่

สมาชิกวิสาหกิจเกี่ยวกับการดำเนินการของเครือข่ายอยู่เสมอทั้งในด้านกฎหมาย องค์กรความรู้ ทุน เทคโนโลยี เป็นต้น

7.5 บทบาทการพัฒนาตนเอง (Self Development) สำหรับตัววิสาหกิจชุมชนเองก็มีส่วนสำคัญในการที่แสดงบทบาทในการพัฒนาตนเอง ดังข้อเสนอต่อไปนี้ ประการที่ 1 จัดทำแผนพัฒนาการผลิต การจำหน่ายแปรรูปและสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตรงตามความต้องการของตลาดและเป็นสินค้าคุณธรรม ประการที่ 2 สมาชิกต้องมีใจใฝ่เรียนรู้และพร้อมที่จะรับเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในโลกปัจจุบันอยู่เสมอ ประการที่ 3 สมาชิกของกลุ่มต้องดำเนินงานอย่างอิสระด้วยจิตอาสาสมัครของผู้ปฏิบัติงานด้วยอุดมการณ์เดียวกัน

จากข้อเสนอที่ผู้เขียนอธิบายในข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพผังมโนทัศน์ประกอบเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าใจถึง ข้อเสนอการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม

8. สรุป

เศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงระดับการบริโภค การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิด การลงมือปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และร่วมกันเป็นเจ้าของ เป็นการประกอบอาชีพของประชาชนในระดับฐานรากหรือท้องถิ่น เศรษฐกิจฐานรากที่พบเห็นอยู่ทั่วไป ในมุมมองของผู้เขียนต้องการนำเสนอเพื่อใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนผ่านแนวคิดวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยใช้วิธีการและแนวทางปฏิบัติของธุรกิจและอำนาจทางการตลาดในการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมและมนุษยธรรม และได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) บทบาทรัฐบาล (Government) รัฐบาลควรแสดงบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ทั้งส่วนที่เป็นรัฐบาลกลางและท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนอย่างเต็มที่ ด้านนโยบาย งบประมาณ ด้านวิชาการ ระเบียบกฎหมาย ปัจจัยการผลิตและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่สนับสนุนอุดหนุน และส่งเสริมกลุ่ม

วิสาหกิจหรือเครือข่ายให้เกิดการเชื่อมโยงกัน 2) บทบาทภาคเอกชน (Private sector) ภาคเอกชนควรแสดงบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยการขับเคลื่อน เช่น การรับซื้อ การจำหน่าย การแปรรูปและขนส่งสินค้าที่เกิดขึ้นจากกลุ่มวิสาหกิจต่างๆ รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่เครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ ช่วยเหลือรัฐบาล ทั้งที่เป็นวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต ทุน อุปกรณ์ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย 3) บทบาทภาคประชาสังคม (Civil society) ควรทำหน้าที่ขับเคลื่อนขยายเครือข่ายและช่วยเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการแล้วยังอ่อนแอให้สามารถขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จได้ ตลอดจนทั้งประสานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้เครือข่าย เช่น ประชาชนชาวบ้าน นักคิดพินิจ นักวิชาการ หรือแม้กระทั่ง เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจเองก็ควรแสดงบทบาทร่วมกันในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ 4) บทบาทเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน ก็มีส่วนสำคัญในการที่แสดงบทบาทในการพัฒนาตนเอง ตั้งแต่การจัดทำแผนพัฒนาการผลิต การจำหน่ายแปรรูปและสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตรงตามความต้องการของตลาดและเป็นสินค้าคุณธรรม, สมาชิกต้องมีใจใฝ่เรียนรู้และพร้อมที่จะรับเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ในโลกปัจจุบันอยู่เสมอ, สุดท้ายสมาชิกของกลุ่มต้องดำเนินงานอย่างอิสระด้วยจิตใจอาสาสมัครของผู้ปฏิบัติงานด้วยอุดมการณ์เดียวกัน

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2565). **การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี**. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2565. จาก https://district.cdd.go.th/khowang/wp-content/uploads/sites/531/2019/09/128785_ยุทธศาสตร์ชาติ_20_ปีกับเศรษฐกิจฐานราก_01-1.pdf
- กาญจนา รอดแก้ว ฤชงค์ เสนานุช และธรรรงค์ จันใด. (2563). **รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา รอดแก้ว ฤชงค์ เสนานุช และธรรรงค์ จันใด. (2564). **การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 19(1). 48-66.
- คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก. (2559). **คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ชฎิล โรจนานนท์. (2558). **วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) คืออะไร** โครงการศึกษาโดยไม่หยุดนิ่งของสำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2565. จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1596811756-298_4.pdf
- นฤมล นิราทร. (2565). **เศรษฐกิจฐานราก : บทบาทและความท้าทาย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทกานต์ สมบัติสวัสดิ์. (2559). **แนวคิดเรื่องธุรกิจเพื่อสังคมของมุฮัมมัด ยูनुส**. *วารสารปณิธาน*. 12(1). 1-16.

- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ. (2563). **แผนที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก**. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2565. จาก <http://nscr.nesdc.go.th/masterplans-16/>
- วิภาภรณ์ ชัยรัตน์. (2560). **รูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคมของรัฐบาลกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2565. จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2559-2560/wpa_8229.html
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2558). การศึกษารอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 20(2). 30-45.
- Phongphit, S. (2007). **Community enterprises are not community businesses**. 3rd ed. Bangkok : Jarernvit printing.

คำแนะนำสำหรับผู้สนับสนุนบทความ
วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
(สำหรับบทความที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป)

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและความเจริญก้าวหน้าในการวิจัยทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาและเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและพัฒนาคุณภาพการวิจัยในสาขาวิชาที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย ทั้งในและนอกสถาบัน บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารโดยตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

2. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

3. การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) เขียนตามแบบ (Modeling) ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

2) การอ้างอิงในเนื้อหาบทความให้ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปี พ.ศ. ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง และเลขหน้า ว่างข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เอกสารที่นำมาอ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้นิพนธ์บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) การอ้างอิงเอกสารภาษาไทยจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า เช่น (องจตุกก. 21/31/37) หรือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย
- 3) โจทย์วิจัย(ถ้ามี)
- 4) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- 6) ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย
- 8) ผลการวิจัย เสนอผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
- 9) อภิปรายผลการวิจัย เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุน
- 10) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้ อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

- 11) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1)ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- 2) ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ และ 3)ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

12) การอ้างอิงเอกสาร ให้รวบรวมเฉพาะเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในบทความนี้เท่านั้น จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร

บทความวิชาการ ให้จัดเรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่สารสารกำหนด

บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทนำ
- 2) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

- 3) บทวิจารณ์
- 4) คุณค่าของหนังสือ
- 5) เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

4. การเขียนเอกสารอ้างอิง

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

2) วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่(ฉบับที่). เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในวารสาร.

เช่น

ธนวัฒน์ พรหมทอง. (2560). การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษาประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. 4(1). 103-127.

Rootman. (2002). Three perspectives on the placebo response: Expectancy conditioning and meaning. **Advances in Mind-body Medicine**. 16(1). 216-232.

3) สารนิพนธ์ /วิทยานิพนธ์ /ดุษฎีนิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

เช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ**. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์
<http://xxxxxx>

เช่น

อานันท์ชนก สกนธวัฒน์. (2558). ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562.
จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/polscicmujournal/article/download/.../71727/>
Kendra Cherry. (2019). Self Efficacy and Why Believing in Yourself Matters Updated.
Retrieved 7 October 2019. From <https://www.verywellmind.com/what-is-self-efficacy-2795954>

5) การประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระบุการประชุมวิชาการ. สถานที่ประชุม. ระบุ วันที่/เดือน/พ.ศ. .: เลขหน้าที่ปรากฏของบทความในรายงานการประชุม.

เช่น

วรวิทย์ธร คำหมาย, เพ็ญศรี อมรศิลป์ชัย. (2559). การพัฒนาระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของบริษัทโรงสีธัญญาธิราช (ประเทศไทย) จำกัด. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ไขข้อสงสัยสู่ความยั่งยืน”. วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. 17 มิถุนายน 2559. 38-45.

นุสรรา บุญทศ และคณะ. (2556). การเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกระจาย อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร. การประชุมวิชาการสุโขทัยศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 10. วันที่ 24-26 กรกฎาคม 2556. 61-73.

โสมรัตน์ จันทรัตน์ และคณะ. (2562). ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทย จะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?. งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2562 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ณ โรงแรม Centara Grand at Central World กรุงเทพมหานคร. 30 กันยายน–1 ตุลาคม 2562. 1-4.

6) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). พระไตรปิฎก อรรถกถา. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

เช่น

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

7) การสัมภาษณ์

ระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน พ.ศ. ที่สัมภาษณ์. ระบุสถานที่สัมภาษณ์

เช่น

ยรรยง ชาติสุทธชัย ผู้ให้สัมภาษณ์. 15 ตุลาคม 2562. ณ มหาวิทยาลัยรังสิต 52/247 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

5. การส่งต้นฉบับ

การส่งในระบบ(Online Submission)ของวารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ ได้ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: Journalmburec@gmail.com

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

การจัดเตรียมต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์เต็มหน้า ความยาว 10-15 หน้า พิมพ์ด้วย Microsoft for Windows ใช้อักษร TH SarabunPSK ชื่อเรื่อง และหัวข้อใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา และกั้นหน้าด้านบนกับด้านซ้าย เท่ากัน 1.5 นิ้ว ส่วนกั้นด้านขวาและด้านล่างเท่ากัน 1 นิ้ว และตารางให้มีขีดเส้นบนและล่างเท่านั้น

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยยธฤต

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

Email : (16 pt).....

บทคัดย่อ (16 pt หนา)

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

ABSTRACT (16 pt หนา)

.....
.....

Keywords : 1. 2. 3. 4. 5.(3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย(16 pt หนา)

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3 หน้ากระดาษ A4)

2. โงทยวิจย(ถ้ามี) (16 pt หนา)

2.1

2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย(16 pt หนา)

3.1 เพื่อ

3.2 เพื่อ

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (16 pt หนา)

4.1

4.2

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย(16 pt หนา)

5.1

5.2

6. วิธีดำเนินการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/2 หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย(16 pt หนา)

.....

.....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (16 pt หนา)

.....

ระบอบองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

10. ข้อเสนอแนะ(16 pt หนา)

.....

11. เอกสารอ้างอิง(16 pt หน้า)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

12. คำขอบคุณ(16 pt หน้า)

.....
.....(ความยาวประมาณ 1/4 หน้ากระดาษ A4)

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

Email : (16 pt).....

บทคัดย่อ(16 pt หนา)

.....
.....

คำสำคัญ : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

ABSTRACT(16 pt หนา)

.....
.....

Keywords : 1. 2. 3. 4. 5. (3 – 5 คำ)

1. บทนำ(16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....
.....
.....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

ฯลฯ

3. สรุป (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....

.....

4. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....

.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

แบบการเขียน “บทวิจารณ์หนังสือ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....(16 pt หนา)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)..... (16 pt หนา)

วิจารณ์โดย

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาไทย) (16 pt)..... 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน (ภาษาอังกฤษ) (16 pt)..... 1

Email : (16 pt).....

1. บทนำ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

2. เนื้อหา (16 pt หนา)

2.1.

2.2.

2.3.

2.4.

ฯลฯ

3. บทวิจารณ์ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

4. คุณค่าของหนังสือ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

5. เอกสารอ้างอิง (16 pt หนา)

.....
.....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6. ประวัติผู้วิจารณ์ (16 pt หนา)

(พิมพ์รายละเอียด).....

.....

A Buddhist University
Where Academic Excellence Meets Good Conduct,
Helping to Foster Peace and Harmony
in The Individual and The World.
Mahamakut Buddhist University
Roi Et Campus

"Vijjacaranasampanno so setthodevamanuse"
"A person who is wholesome in knowledge and conduct
is a beacon for mankind."

ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยวิชา (ความรู้) จรณะ (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่เทวดาและมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอโยธยา
ถนนเลื่องเมือง คำบดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดอโยธยา 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
www.rec.mbu.ac.th

บรรณาธิการ: ดร.บรรจง ลาวะสี
Tel. +66-934390684
E-mail: Journalmburec@gmail.com